

ამონარიდი საშობაო ეპისტოლედან

...ეკონომიკა თანდათან კარგავს მხოლოდ ეროვნულ-სახელმწიფოებრივ მნიშვნელობას და იქმნება ტრანსნაციონალური კომპანიები, რომელთაც, ძირითადად საკუთარი მიზნები ამოძრავებთ და არა სახელმწიფოებრივი ინტერესები. მიმდინარეობს კულტურათა ასიმილაციის პროცესიც. ეს ყველაფერი მრავალსაზოგადოებრივ გლობალიზაციის გამოვლინებაა. ასეთ ვითარებაში ჩვენი ხალხი ახალი პრობლემების წინაშე დადგა. ეს არის დროის გამოწვევა. კონკრეტული ძალა არ ჩანს, მაგრამ ცრუთავისუფლებაზე დაყრდნობით, მასმედიის საშუალებებით (სერიალებით, მდარე ტელე-პროდუქციით) ხდება ზემოქმედება ჩვენი საზოგადოების, განსაკუთრებით კი მომავალი თაობის, ცნობიერებაზე, რათა მათში დაინერგოს არაეროვნული, არაქრისტიანული მსოფლმხედველობა, რაც შედეგად გამოიწვევს ჩვენი ეთნოფსიქიკის შეცვლას და ქართველი ერის დაშლასა და გადაგვარებას. უნდა გავაცნობიეროთ, რომ შეტევა ხორციელდება თითოეული ადამიანის აზროვნებაზე, ამიტომაცაა ყოველი ჩვეთაგანის გული და გონება ამ ბრძოლის ასპარეზი... მოგმართავთ ყველას, განსაკუთრებით ახალგაზრდებს, შეინარჩუნეთ ჩვენი თვითმყოფადობა, ჩვენი ტრადიციული ქრისტიანული ცხოვრების წესი. გახსოვდეთ, მთავარი ბრძოლა ბოროტებასთან მოგებულა. უფალი ბრძანებს: „ნუ გეზინი, რამეთუ მე მიძლევდეს სოფელსა“ (ინ, 16.33)... უნდა იცოდეთ, რომ ქართული იდეა ორ უმთავრეს სვეტს ეყრდნობა. ესაა სულიერი ღირებულებები (რაც გულისხმობს მარტომადიდებლურ სარწმუნოებას და მის წეს-ჩვეულებებს) და ეროვნულ-კულტურული ფასეულობები, რითაც ასე მდიდარია ჩვენი ქვეყანა. ქართულმა იდეამ რომ ხორცი შეისხას და განვითარდეს, საჭიროა განვითარდეს სახელმწიფოს, საზოგადოებისა და ეკლესიის ძალისხმევა.

**უწმინდესი და უნეტარესი, სრულიად საქართველოს
კათალიკოს-პატრიარქი ილია II**

**საქონულტაციო საბჭო:
მეცნიერებათა დოქტორები, პროფესორები:**

რამინ აბლოთია, გიული ალახანია, ჯონი აფაქიძე (გერმანია), ლეო ბოკერია (რუსეთი)
არნოლდ გეგეჭკორი, რევაზ გველესიანი, გიორგი დავითაშვილი, ზურაბ დავითაშვილი,
ზურაბ ზურაბაშვილი, ფრიდონ თოდუა — საკონსულტაციო საბჭოს თავმჯდომარე,
დოდონა კიზირია (აშშ), ზურაბ კეკელიძე, მერაბ კვიციანი, ირაკლი კოცხანაძე, დავით ლორთქიფანიძე,
გუგული პაღარაძე, ელგუჯა შექიძე, ელიზბარ ნადარაია, ვაჟა ოყუჯავაძე, ირაკლი რატიანი,
ზაზა უჯმაჯურიძე (დანიი), გიორგი ფარულაძე, ნიკოლოზ ყიფშიძე, ალექსანდრე შენგელია,
მარიამ ჩხარტიშვილი, ლადო ქანტურია (გერმანია), ზურაბ ჭუმბურიძე, გიორგი ხუბუა,
ანზორ ხუბუა (რუსეთი), გურამ ჯანაშია (რუსეთი)

ჭაბუა ამირეჯიბი — მწერალი, **გულნაზ ბაღდაძე —** ი. ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ადმინისტრაციის ხელმძღვანელი, **პონტანტინე ბიორაძე —** იოანე ნათლისმცემლის სახელობის ეკლესიის მღვდელი, **ნოდარ ბიბიაშვილი —** პარლამენტარი, საქართველოს პარლამენტის განათლების, კულტურისა და სპორტის კომიტეტის თავმჯდომარე, **გურამ ბაგვაძე —** ფირმა „დანის“ პრეზიდენტი, **ვაჟა თორდია —** ს / ს „თბილავიამშენის“ სამეთვალყურეო საბჭოს თავმჯდომარე, **ნინო კაპულია —** გაზეთ „თბილისის უნივერსიტეტის“ რედაქტორი, **ნინო ლაშქვაძე —** პარლამენტარი, საქართველოს პარლამენტის დარგობრივი ეკონომიკისა და ეკონომიკური პოლიტიკის კომიტეტის თავმჯდომარე, **ვანტანო მიწეშვილი —** ბიზნესმენი, პროექტ „გვიმარას“ დირექტორი, რუსეთი, **ლაშა პაპაშვილი —** ს / ს „ბანკი რესპუბლიკის“ სამეთვალყურეო საბჭოს თავმჯდომარე, **პაპაძე სერაპიძე —** პარლამენტარი, საქართველოს პარლამენტის აგრარულ საკითხთა კომიტეტის თავმჯდომარე, **ნუზარ ფიფია (თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის განვითარების ფონდის პრეზიდენტი), მამუკა ხაჩარაძე —** ს / ს „თბილისი ბანკის“ სამეთვალყურეო საბჭოს თავმჯდომარე, **თამაზ ხიფუნია —** პარლამენტარი, საქართველოს პარლამენტის გარემოს დაცვისა და ბუნებრივი რესურსების კომიტეტის თავმჯდომარე.

**XXI საუკუნის
სამართლებრივ
უმთავრესი ამოცანა:
კოლექტიური
გასუხივებლობა
ერთობლივ მომავალზე!**

პასუხისმგებელი მდივანი — **ლავა გვასალია**
რედაქტორები:

ბელეტრისტიკა — **ლია ნაროშვილი**
ეკონომიკა — **სლავა ფატულავა**
სტილისტიკა — **თაზარ უაიშვილაშვილი**

მენეჯერი — **ნანა ხუფია**
მხატვარი — **მურაან ძანიშვილი**
ფოტოსერვისი — **გაბრი პაპაძორია**
დაკაბადონება — **გიორგი შიშკუტაძე**
რეკლამა — **ნუზარ ტიგუა**
თარგმანი — **თაზუნა ჯახია**
კორექტურა — **ნანა შალაგაძე**
დიზაინი — **კობა ფატულავა**
პოლიგრაფია — **ზურაბ ჯაჯანი**
წიგნისმკონავი — **თინათინ თოგაძე**

ბელეტრისტული საქმეები:

**უმთავრესი პარადიული
გასუხივებლობა**

(შეუთავსებელთა შეთავსება)

სკონსორი — ქველმოქმედებით
გამორჩეული ბიზნესმენი,
ბატონი **ვასტანო მიშვილია**

ჟურნალის გამომცემელია
„ინდივიდუალური შექმნა“
გულადი ფეტულა — ჟურნალი
ერთი ბელეტრისტის ტრიბუნა“
რეგისტრაციის №04 / 1-203, 21.12.05;
თბილისი, კოსტაგას ქ. №14;
ტელ: 26 89 10.

იოანე-ზოსიმე

მეგობარი და დიდგობი ქართულისა უნისაი

და მარხულ არს ენაი ქართული დღემდე მეორედ მოსვლისა მისისა, საწამებლად,
რითა ყოველსა ენასა დემურთან ამხილოს ამითა ენითა;

და ესე ენაი მძინარე არს დღესამომდე, და სახარებასა შინა ამას ენასა ლაზარე ჰ
ქვიან.

და ახალმან ნინო მოაქცია და ჰელეენე დედოფალმან; ესე არიან ორნი დანი, ვითარცა
მარიამ და მართაი;

და მეგობრობაი ამისთვის თქუა, ვითარმედ „ყოველი საიდუმლო ამასა ენასა შინა
დამარხულ არს“;

და ოთხისა დღისა მკუდარი ამისთვის თქუა დაგით წინასწარმეტყველმან, რამეთუ „
წელი ათასი ვითარცა ერთი დღე“;

და სახარებასა შინა ქართულსა თავსა ხოლო მათეისსა წილი ზის, რომელი ასოი არს
და იტყვის ყოველად ოთხათასსა მარაგსა;

და ესე არს ოთხი დღეი, და ოთხისა დღისა მკუდარი. ამისთვის მისთანვე დაფლული
სიკუდილითა ნათლისღებისა მამისაითა;

და ესე ენაი შექმული და კურთხეული სახელითა უფლისაითა, მდაბალი და დაწუნე-
ბული, მოელის დღესა მას მეორედ მოსვლისა უფლისასა;

და სასწაულად ესე აქუს ოთხმოც-და-ათოთხმეტი წელი უმეტეს სხუათა ენათა, ქრის-
ტიის მოსვლითგან ვიდრე დღესამომდე;

და ესე ყოველი, რომელი წერილ არს, მოწამედ წარმოგიტხარ ესე წილი ანზანისაი.

ჩვენი თანამოსაგრენი

თანამშრომელის უამრავი სინონიმი მოეპოვება ქართულს: ამხანაგი, მეგობარი, დოსტი, აძფსონი, და ვინ მოსთვლის. ჩვენ თანამოსაგრე ავირჩიეთ გვერდში მდგომის აღმნიშვნელად, ვინაიდან თანამოსაგრე, დიახაც, ის პიროვნებაა, რომელიც შენს მხარდამხარ იბრძვის სიტყვით და საქმით.

„კირბისი“ — ერთი ბელეტრისტის ტრიბუნა — **გური ოტოპაიას შერნალი.**

საქართველოს პარლამენტის აგრარულ საკითხთა კომიტეტი
(თავმჯდომარე — საქართველოს პარლამენტის წევრი **ედვარდ სურმანიძე**);
WWW. parliament. ge

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი
(რექტორი — იურიდიულ მეცნიერებათა დოქტორი, პროფესორი **გიორგი ხუბუა**).
WWW. tsu. edu. ge

საქართველოს მეცნიერებათა აკადემიის სამედიცინო რადიოლოგიის ინსტიტუტი
(დირექტორი — აკადემიკოსი **ფრიდონ თოღუა**).
E-mail: radiag @ mail. ru

ს / ს „თბილავიამშენი“ (სამეთვალყურეო საბჭოს თავმჯდომარე, ტექნიკურ მეცნიერებათა კანდიდატი, სახელმწიფო პრემიის ლაურეატი **ვაჟა თორღია**).

„ენგურჰესი“ (დირექტორი — **ლევან მებონია**);
„ენგურჰესის“ თაღვანი კაშხალი (დირექტორი **ჰენო ჭანია**).
janias. enguri. @ caucasus. net.

სტილიზებული ფოლკლორის თეატრი „ნაბადი“ (სამხატვრო ხელმძღვანელი — **ნინო ტურაბაიძე**).
E-mail : nabadi thearer @ yahoo.com
WWW. nabadi. info-tbilisi. com

თბილისის ნიჭიერთა სკოლა-აკადემია (დირექტორი — ქ-ნი **გულიანო მოსია**, კოორდინატორი — **რომან ტიპაია**).

თერაპიის სახლი (დირექტორი — მედიცინის მეცნიერებათა კანდიდატი, **ლალი ანდრიაშვილი**).
E-mail: umn @ azzess. sanet. ge

„კირბისის“ რედაქცია უანგარო თანადგომისათვის უღრმეს მადლობას სწირავს საქართველოს თავისუფალი ვაჭრობისა და კუნკურენციის სააგენტოს კოლექტივს, მის უნარიან თავკაცს, ბატონ ბიორბი წერეთელს

ზინაარსი

შეფორენება პარადიული ფასეულობისკენ

და დღეი, ვითარცა წელი ათასი...

(რედაქტორის ტრიბუნა)

006

ანონსი: **ჩვენი დედა-პიფა..**

გაორბინელები.

008

უთამოვამლოვას!

(მილოცვა მიხეილ ჯეჯეიას)

009

წორის საპატიო სტუმარი

საქართველოს პირველი ლედი

ჭკვიანი რაალი

რეცენზია-Essay საქართველოს პირველი ლედის,

ქალბატონ **სანდრა ელისაბედ რულოვის**

წიგნზე „იდეალისტის ნაამბობი“

014

პარადიული ფასეულობანი

ლექსი ვეფხისა და მოქმისა

020

ჩვენი მილოცვა 85 წლის ბერეუნა ვფერაულს,

ბატონ ჭაბუა ამირეჯიბს

„ღათა თუთაუნა“ ქართული რომანის მფორვალი

024

ALMA MATER

1. TABULA RASA

საშუალო და უმაღლეს სასწავლებლებში

მიმდინარე პროცესების, მოზარდი თაობის აღზრდის აქტუალურ საკითხებზე
მსჯელობს საქართველოს ნიკო ნიკოლაძის სახელობის უნივერსიტეტის რექტორი,
ეკონომიკურ მეცნიერებათა დოქტორი, პროფესორი **რამინ აბლოთია.**

062

10 სენტენცია

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო

უნივერსიტეტში მიმდინარე გარდაქმნის პროცესებზე

077

2. რექტორი

ბელეტრისტული ინტერვიუ

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის რექტორთან,
იურიდიულ მეცნიერებათა დოქტორთან, პროფესორ **გიორგი სუბუასთან**

086

პლანეტარული ცოდნის ინფორმაციული ბანკი:

ოქროს საწვისი

094

„ოქოია“ – აგელოგერმული ზღვარსწრე სიმღერა

097

სტუმრად მკონდიდელ მხრემთან

101

სტილიზებული ფოლკლორის თეატრი „ნაგაი“

116

პროექტი „გმიმარა“

124

შურუბუშუ – საოცრებათა მხარეში

ჩხოროწყუში აღმოჩენილ მღვიმეზე მოგვეთხრობს რაიონის გამგებლის მოადგილე **რომან თოლოორდავა**

130

შურუბუშუ-ლეგენა

(რეკლამა)

135

კონკურენციული (ანტიმონოპოლიური, ანტიტრესტული) პოლიტიკის ევოლუცია და მისი განხორციელების მოდელები

სლავა ფეტელავა

136

700 000

გასტანგ მიუზიკა

153

შურნალისტთა საერთაშორისო ფონდი „ოქროს ფრთა“

ფრთები ფრთები გმიმარა...

156

გიონეს-პოპუნიატის ცენტრი „გიონესის მიიკა“

მზია ქირთბაია. თსუ-ის ასოცირებული პროფესორი. დაუდარაჯდით წიგნს, რომელმაც სტუდენტებს გონსასეირო ტელესერიალები გადაავიწყა

(რეკლამა)

159

ყურნალ „კირბისი“ საქართველოს სახელმწიფო პრემიაზე

წარადგენს „ენგურბის“ გმირულ კოლექტივს

161

რეზიუმე (ინგლისურ ენაზე)

163

შემოგზავნა მარადიული ფასეულობებისკენ

და დღეი, ვითარება წელი ათასი

XXI საუკუნის მეშვიდე წელიწადია. ცივილურ მსოფლიოში დადგა სრულიად განსხვავებული პერიოდი. წარსულს ჩაბარდა რკინის ეპოქა. დაეწყებას მიეცა მშვილდის, ზარბაზნის პერიოდები... გადავაშენეთ წყალბადის ბომბის საუკუნეც, ვინაიდან ამიერიდან ინფორმაციული წუთისოფლით გაჯერდა ყოვლიანი და ჩაირთო იოანე ზოსიმეს გაცხადებული წინასწარმეტყველება: ენამან ქართულმან (ეთნოსი) განიკითხის, განსაჯოს, ულოცმანოს ჩიხში შესულ პლანეტარულ ცნობიერებასო. აღრინდელი დროის გაგება ელვისებურად გარდაისახა ახალ ქრონომასშტაბში —

და დღეი, ვითარება წელი ათასი — სადაც 1 საათის ოდენობა 60 ნაცვლად 15 208, 3 წუთია.

ამიერიდან რეზონანსული თეორიის რეალობაა, როცა ბაობაბი და ია-ია ერთმთლიან ცაბაოთს ექვემდებარებიან ტოლფარდი აღნაგობით. წინამორბედმა ცივილიზაციებმა ურთულესი, არნახული მეტამორფოზა განიცადეს აღმასვლის პროცესში ესთეტიკური თვალსაზრისით, თუმცა დოქტრინა: **Homo homini lupus est** (კაცი კაცისთვის მგელია) კვლავაც ფაჩუნობს ადამიანის არსში და აშკარად თუ ქვეშეცნეულად ებრძვის ბიბლის ფუნდამენტურ შეგონებას: **გიყვარდეს მოყვასი შენი!** ხოლო თითოეული მოძღვრების გააზრებისას გადარჩენასავით შემოვიშველიებთ ზოგადანტიკურ შეგონებას —

NOSCE TE IPSUM — შეიცან თავი შენი. კაცობრიობის მაძიებლური სული არ ისვენებს... პოსტკოლუმბური პლანეტა მიზანმიმართულად დაძლევს კონტინენტურ იზოლაციებს, როგორც — ფაუნა-ფლორის, ისე — რასობრივ-ეთნიკური პარამეტრებით და სულ მალე მთელი ქვეყნიერება ერთიანი ძალისხმევით დაიძრება დედა-კოსმოსისაკენ.

ქრისტეს ბაგეთაგან აღმოცენებული იქნეულობა: **ელთი, ელთი, ღამა საბაქიანი** (უფალო ჩემო, უფალო ჩემო, რისთვის დამიტევებ მე) და **გიყვარდეს მტერი შენი** — მაცხოვრისეული დევიზი-დოქტრინა მწვერვალია კაცობრიულ ზემსწრაფველობაში. ცივილიზაციათა მონაპოვრები მისხლობით დაგვილაგებია წინ:

ფოტო: **მური შაქარაშვილისა**

ლუმერულ (შტაინერი), ატლანტიდური(პლატონი) უფალთან გათანაბრების ცდომილება (ბაბილონის გოდოლის მითი), შუმერული (თიხის ფირფიტები), ეგვიპტური (პაპირუსები და პირამიდები — ქვის კოლოსალური წიგნები), კოლხური (ოქროს საწმისი), კირიბიში, კრავისა — ცხვრის ტყავზე ნაწერი წიგნების ერთობლიობა... და კიდევ მრავალი სხვა, რომელიც ინფორმაციის მყესიერდაუფლებას ემსახურებოდა, ანუ ფიქრის თანადროულად სურვილის ასრულებას. მარტივად რომ ვთქვათ, შესაძლებლობა-სურვილის თანხვედრის დროსა დასივრცეში, მათ სინქრონულობას. ეს იყო, არის და იქნება ნებისმიერი სახელმწიფოს, ცივილიზაციის თუ ინდივიდის აქტიურობის ქუსლი.

სინათლის სიჩქარე — 300 000 კილომეტრ /წამში საკმარისი არ არის ამბარიერის გადასალახავად; ვერც კვაზარების და ბოზონების მსწრაფველობანი; ვეღარც თავად Xსაუკუნის ბერის, იოანე-ზოსიმეს: **და დღეი, ვითარცა წელი ათასი**, ვინაიდან კომპიუტერულმა ათასწლეულმა ხელის ერთი მოსმით დაამსხვრია ზემოპერიების მორჭმული მდგომარეობა ინფორმაციის ერთადერთი მესაკუთრის პრეტენზიით.

ინფორმაციის მართებული მოხმარების აუცილებლობამ დაანგრია შუაგულ ევროპაში ბერლინის კედელი (**შეგარდნაძე, ტეტჩერი, რეიგანი**); იგივე ბედი ელის აღმოსავლეთში კორეულ წინაღობასაც და აზიაში — ირანულ-ერაყულ თუ ლიბანურ იზოლაციებს, კარჩაეტილობებს ნაციონალურ-თეოლოგიური არტახებით, რაც მომაკვდინებელი თრომბია დანარჩენი მსოფლიოსათვის. ევროკავშირი ამ ახალი ათასწლეულის ტრიუმფალური თალია.

ჩაესვენა საიდუმლო სამსახურების მძიმე სეიფების მზე. თვით ჩინეთის დიდი კედლის დრაკონული აღნაგობა ანაქრონიზმად გადაქცეულა, „მაუსისა“ და ვინჩესტერს შეამხანაგება შეუფერხებლად აღასრულებულს მაცხოვრის გაცხადებულს: **არარაი დარჩეს დაფარულა**. ამისთანა ვითარებაში, ამისთანა მსოფლიოში ელვისებური კანონზომიერებით წაეწყობა საგნები — საგნებს და მოვლენები — მოვლენებს.

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტში განხორციელებული ბლიც-ტურნე, მისი რექტორის, პროფესორი გიორგი ხუბუას „ძირითადი მიმართულებების“ შესატყვისად, ერთ ქსელში მოიაზრებს ევროპას, სამხრეთ კავკასიას, ახლო აღმოსავლეთს და ჩრდილოეთ ამერიკას, რაც გაცილებით სიცოცხლისუნარიანად წარმოსახავს ჩვენს ხვალისდელ საზრისს.

— ჩვენც აქ ვდგავართ, — აცხადებენ ქართველი სტუდენტები, — ჩვენ მოთმინებით ვაკაკუნებთ კარებზე და გვჯერა თანადროულად გაიღება იგი. ჩვენ კი არ ვითხოვთ რამეს მხრებაწურული გამომეტყველებით, არამედ მოვითხოვთ ზიქურ, ვინაიდან უკვე პლანეტარული საათი სულ სხვა ქრონომეტრით ტიკტიკებს: **და დღეი, ვითარცა წელი ათასი**.

ანონსი. დაბეჭილებით არავინ იცის ქართული ცივილიზაციის სათავეები — თეთრის რასის საწყისი, ფესვები და მწვერვალები, მაგრამ ჰეგელი „გონის ფილოსოფიაში“ შემთხვევით არ დაიქუხებს მსოფლიოს გასაგონად: **ევროპიდული რასა ქართველებისგან იწყება.**

შტაინერი ლუმერულს ეძახის თავდაპირველ ცივილიზაციას; პლატონი — ატლანტიდას, რომლის ნამუსრევად მოიაზრება დანარჩენი მსოფლიო, იგივე ქართულ-იბერიული მოდგმა. შავთმიანი შუმერები ჩრდილოეთიდან მოვიდნენ მესოპოტამიის სამხრეთში. ადგილობრივებმა თევზკაცი (იგივე ხომალდზე ატივტივებულის სინონიმი) იოანის მეთაურობით შეისწავლეს საამქვეყნო საქმეები. შუმერები სამკუთხა ასოებით წერდნენ თიხის ფირფიტებზე, მათი სწავლულები ალიზზე ლერწმის ღეროებით რგავდნენ ასო-ნიშნებს.

ისინი იყვნენ ნამდვილი მარგალები, დამრგველები, მწიგნობარი ხალხი. შემდგომ ქართუმებს თავზე ადგამდა ფარაონებს ქართის მოდგმა, იგივე გვირგვინს, შარავანდებს და მისდევდნენ გულზე ხელედაკრეფილი ნეშტების მუმიფიციკრებას — კოლხიტები, რითაც სამუდამო სასუფევლისკენ გასამგზავრებლად შემამზადებდნენ საკოფავით — თანამედროვე გაგებით კოსმოსური ხომალდით. ხოლო თვით პირამიდა, რომლის თეთრ კედლებზე ასხლეტილი მზის სხივი განსაკუთრებულ მიკროკლიმატს ქმნიდა საპარას უდაბნოში, მბრუნავ ბორიყებს ამრავლებდა, მძლავრი ტორნადოები ტრიალებდნენ პირამიდის გარშემო, გამოეკერებოდნენ მის წვეროს და რეალურად ქმნიდნენ ფარაონის სულის ცად ამალღობის მისტერიას. დაახლოებით იგივეს მოიმოქმედებდნენ ძველი კოლხებიც, როცა ნორჩ ხეებს მოხრიდნენ (დოშქვილანდეს) და ხარის ტყავში გახვეულ მიცვალებულს ზედ მიაბამდნენ ცისკენ ასატყორცნად. ლუმერულ-შუმერულ-ეგვიპტურ-კოლხური ერთმთლიანია ფორმა-შინაარსით, და მიუხედავად ყველაფრისა, ქართველს გააჩნია ყველაფერს აღმატებული ფასეულობა — მიწა.

აკი, გვიწოდეს კიდევ გეორგიანელები. ამიტომაცაა ჩვენებურად დედამიწა გამჩენელთან გათანაბრებული. ამიტომაცაა დედამშობლო უმეტოქო საგანძირი. ამიტომაც ვერ დაამარცხებს გმირთაგმირი ჰერაკლე მიწისგან მოუწყვეტლად ანთეოსს და მხოლოდ ჰაერში ატაცებულს მოაშთობს რის ვაი-ვაგლახით. ამიტომაცაა კავკასიონის ქედს მიჯაჭვული არამხუტუ-ამირანი-პრომეთე ზევსის არწივის საკორტნად გამეტებული და ამიტომაც დააღწევს იგი თავს დამამციკრებული მდგომარეობას ჰერაკლეს მეშვეობით, იგივე ევროპიდული რასის დახმარებით **(ამ შემთხვევაში ამერიკელებისაგან).** ყველაფრის გათვალისწინებით „კირბისელებს“ თავი გვაქვს გადადებული „**მწვანე სამკუთხედის**“ — ქართლოსიანთა საცხოვრისის ერთიანობისათვის. თანამესაგრეებად ამიტომაც შეგვირჩევია სულიერედ მონათესავე ხელხი, რათა მეტის პროფესიულობით წარმოვანიხოთ ჩვენი მიწისა და ცის ერთიანობის ჰეროიკა; ჩვენ ვენახის, ჩვენი პოლიფონიისა და ქორეოგრაფიის თვალშეუვლები წნულეები.

ღიას, ჩვენ გეორგიანელები ვართ! ღიას, ჩვენთვის უმთავრესი ფასეულობა მიწაა, წინაპრების საძვალენი; მიწა, რომლისგანაც ვწვავდით თიხის ფირფიტებს, ფიალებს და კრამიტებს, ქვევრებს, დოქებს და გვიმებს, ნეტარი სუფევის გარანტად. მაგრამ ამავდროულად ფასეულია ჩვენთვის ჯანსაღი წყალი, ჯანსაღი ჰაერი, ჯანსაღი სხეული ჯანსაღი გონება, ჯანსაღი სული ენერგეტიკული სიმძლავრეების თანხლებით. აი, ყოველივე ამის თაობაზე — მომდევნო ნომერში მეტის დაუნჯებით.

შთამომავლობას!

ჩემს სისხლსა და სორცს დედის მხრიდან – გელენაგებისაგან, ჩემს მიხედვით ჯეჯეკას, ჩემს მიშეკოს, სულითა და გულით ვულოცავ ცხოვრების ასპარეზზე გამოსვლას.

რამდენიმე წელიწადი და მიშეკო ჩემი კოლეგა გახდება – ჟურნალისტი, ფათურაკებით აღსავსე და სასულეშეფოებრივი მნიშვნელობის პროფესიის კაცი.

მიშეკო მოსკოვშია დაბადებული. საშუალო სკოლა იქ დაამთავრა წარჩინებით.

ნამდვილი პოლიგლოტია, მბარამ მშობლიურ ქართულში ჯერ-ჯერობით ცოტათი მოიკოჭლებს. სამაგიეროდ ნამდვილი სამურზაყანოელივით გაგებასს მეგრულ საუბარს.

ხალასი ბუნების ახალგაზრდაა, სახიერი და ქალიშვილების ნებიერი.

ჩვენი მიშეკოს ჰეპერა, გვარ გელენაგა, ბატონ-ყმობას გადააშენებს სამურზაყანოდან;

ამაყ ჯეჯეკებს შამის მხრიდან გელდი კუბეცობით მოჰქონდათ თავი.

საქართველოს ბუნებაზე, მის ფოლკლორზე ტვინი ეკეტება მიშეკოს.

გავიზრდები და სამშობლოს ვასახელებთ, წამოცდა ერთხელ კურორტ საირაში ყოფნისას. ჰა, ბურთი და ჰა, მოედანი. შეუფერსებლად გველოს, შვილო!

მინარია, ყოველთვის რომ გახსოვს ვისი გორისა ხარ, ვისი ჯიშ-ჯილაგის!

ამიტომაც ნურავის გაუკვირდება შენი სასულით მიგმართო შთამომავლობას.

დამდგარა, დრო, წუთი, როცა უკვე მეტი შეცდომის დაშვებას არც მუსხანათი

ცხოვრება გვაბატებს და აღარც – ყველგან მსუფვევი უფალი ჩვენი, ცაბათოი.

ქვეყნიერებაც რომ იქცეოდეს, გული გეწურებოდეს მწუნარებისაგან, იმღერე და იცლეკვე იროკუ რადგანაც შენი სასული იბერიია, იბერიკონი! სიმღერითა და ცეკვით შექმნილი ღვთაება ხარ უფლის ხატად, მისი მიკრომოდელი. შენი გაწონასწორება პოლიფონისაგან და ქორეოგრაფიისაგან მიდის. შენ გეორგიანული ხარ და არასდროს დაგავიწყდეს შენი ცისა და მიწის მადლი. ანთოსის ძლიერება მიწისგან სულდგმულობს. ჰერაკლე გერაფრით დაბარცხებდა მას სმელეთისაგან მოუწყვეტლად. თვალის ჩინივით მოუარე შენს ვენახს, შენს ზანდურს, შენს ფუტკარს და არგეს, ასწლეულებით გამოცდილს დრო-ჟამისაგან. არ წაართვა წუთიერი ნეტარებისათვის სიცოცხლე ქოჩორა ნაძვის ხეებს – იგივე შენ ხარ. არ მოუსწრაფო საწუთრო წამიერი გარინდებისათვის ბზას – იგივე შენ ხარ. ტრადიციული ჩინილაკი მიაგებე იმ რიტუალებს და ამით იბუნეირე.

ახალგაზრდობისას იკვებე სორცით. ჭარმაგობისას – მეტი ბოსტნეული და ხილი იგემე. მსცოვანების ჟამს კი თაფლს და რძის ნაწარმს არაფერი სჯობია.

სექსი არ არის ფუფუნების საგანი. იგი სიყვარულის საშუალებაა ისევე უფლის ხატად შექმნილი შენი მეორე ნახევართან შესამართლიანებლად. კვირაში ერთხელ ჰიმენეს ზომიერად მიიჩნევენ ცნობიერების მეტრები. ყველაფერი ეშმაკეულია უფლის მიერ დაწესე ბულის გარდა – ქალისა და კაცის ტრეფილის გარდა. სიყვარული ბრძაა, არ განარჩევს სწორსა და მართებულს. ბუნეირი იქნები შენს გულდისწორს ტერფზე ცერის მომდევნო თითი დაწინაურებული თუ აღმოაჩნდება. შვილსაც ამისთანა რძალს თუ მოჰგერი, ჩინებულება. ხოლო ოდეს შვილი შვილსაც იგივე კანონებით დაადგამ საქორწილო გვირგვინს, სომ მთლად უფალთან აღამაღლე ჯიშ-ჯილაგი შენი.

პატივი მიაგე დედას და მამას შვილების ტოლოფასად. გაინსენე ენეასი, რომელსაც ტროადან გამორიდებული მამა ანქიზე მხრებზე შესმული მოჰყავს პენტატებითურთ, ვაჟიშვილი კი წინ მიუძღვის მომაგლის იმედად.

ირწმუნე მამა ღმერთი, სამყაროს შემოქმედი, რომელიც ქრისტესა და სულიწმინდის მეშვეობით გადმოდის შენში. სამსაფეხურინია ეს პროცესი, დანარჩენი აღმსარებლობები კი მიაპრობენ მოწყალე მწერას ცაბათოს, მაგრამ უკლებლივ ჭეშმარიტების ზღურბლთან წრიალებენ, ვინაიდან აღარ ძალუძთ დასშული კარის გამოღება, იქით აწვებიან ჩაურაზავს. ეკლესიის დანახვისას გარდაისახე პირჯგარი და შენ უმტკივნეულოდ მინგალ უფალთან, თანაც ხმის გაუღებლად გამოააშკარაგებ შენს ირგვლივ მყოფ ადამიანებსაც.

მიეჩვიე სწორ სუნთქვას. შენ სანამ მუცლით სუნთქავ, ჟანგბადის მხოლოდ 25 პროცენტს მოინძარ, როცა შენს ფილტვებს შეუძლია ოსჯერ მეტი ოზონი მიაწდოს ტვინის უჯრედებს. დადექი კარის ზღურბლთან. მიეგრდენი სხეულით მას, ხელებადმართული, როგორც ფარონის გამო-სახელება და მიეძალე ღრმა ამოსუნთქვებს 5-დან 15 წუთამდე. შენ სწრაფად გაგარდები სიმაღლეში ფიზიკურად და სხეობრივად, ვინაიდან

მოვლემარე ტვინის ნეირონებს საღათას ძილისგან გამოიყვან. აი, როდის გაიღვიძებს ლაზარე შენში .

შენი ძირები და წარსული გაცვილებით ძველია, ვინემ ამას თანამედროვეობა იუწყება. შენი ცხვრის ტყავზე ნაწერი წიგნები — კირბიშები განადგურებულია. მისი ცოდნა დაინაწილეს უმწიფართა?! არაფერია, შენ მოახერხებ მის რესტავრაციას, თუკი ამ შეგონებას თვინიერად მიუგდებ ყურს, თუკი შენს წიაღში დაიწყებ მათ ძებნას. იქ უამრავი საღაროა ქურუმი-მოგვთავან საგანგებოდ შენთვის დამარსული.

ნიადაგ გასსოვდეს რიცხვი ნ. დიანაც, ამ ოდენობით მოქმედებს ნებისმიერი მოვლენა — ექვსი ეტაპის შემდეგ საწყის მდგომარეობას უბრუნდება. ჩაუღრმავედი 7-ის, 13-ის და 91-ის ბუნებას. ეს ჯადოსნური გასაღებია შენთვის დაფარულ საიდუმლოთა კარების გასასწავლად. კოლხები — კოლხიტები აპატისონებდნენ ფარაონებს. მარგალები წერდნენ თიხის ფირფიტებზე ვილგამეშის საგმირო ამბებს. ქართუშებს თავზე ადგამდნენ კოლხი ქურუმი ფარაონებს. კოლხეთის ცხოვრება, ლაზარეს საწუთრო მიჯაჭვული პრომეთეა, მძინარე ლაზარე, უთანასწორო ბრძოლაში ჩაბმული ხარი ტორიადორის წინაშე, მაგრამ საბოლოოდ მომავალი შენია, ვინაიდან განძის ერთადერთი მუპატრონე ხარ და ეს საუნჯეც შენს სსეულშია კოდირებული.

შენი სამკურნალი წამალი შავგოროგაა, ქრისტესისწლა, დანაყული მოლუსკები, თაფლში ნაზავი მრავალძარღვა, და ავიცენას ფორმულა: მიირთვი წყარო საკუთარ აუზიდან, რამეთუ მორიელის ნაკბენს მორიელის შსამითვე არჩენენ. ასევეა ასპიტის გესლიც, ცხენის ორგანიზმში რომ შეიყვანენ იმუნიტეტის გამოსაშუშავებლად და მერმე შსამსაწინააღმდეგო შრატს აშხადებენ მისგან.

ყველაზე დიდი უკვდავება ჩუმი ქველმოქმედებაა. ლათ ძიმ იცის ამის თაობაზე, კონფუციმაც და საერთოდ, ჩინური მიდგომები საგნებთან და მოვლენებთან ბუნების კანონების პატივისცემაა. ამიტომაც დაეშვება ჩინეთი თავისი ჰიპერტონიით კაშხალს, რომელსაც მსოფლიო საოცრება კედელი მოაშორა კომპიუტერულმა საუკუნემ. თუმცა ჭკუ-მარიტება მსოფლიოდ შენშია, ოღონდ ჯერაც მოვლემარე ფორმით. ჩინელს შენგან წაუღია აურწყავი ცოდნის ნამცეცები, თორმეტი ათასი, ცხრა ათასი, ექვსი ათასი წლის წინათ და ხომ ხედავ, როგორ გაშლილდა, თუმცა სსეულის სრულყოფას მაინც გერაფრით მიაღწია, ცალმსრიფია და იმიტომ. ჩამავალი წყალი თავისით ჩაივლისო, იტყვის ჩინელი, თუმცა ლაზარეს ერს აღმა მიჰყავდა მდინარე წისქვილების დასატრიალბლად. ეს ცოდნა შენში მარნია დრომდე. მე გასწავლი მისი ჰოფნისა და გამოყენების გზებს.

ლაპარია დიდი დედაა, ღვთის მშობელი, სათნოების განსაზიერება. ამის თაობაზე ბევრს ამბობს მაცხოვარი, რომ იგი უმაღლესი ფასეულობაა. თამარის მეფედ კურთხევამდე ქართველს ოჯახშიჰყავდა დედაკაცი გაბატონებული, ამისთვისაც ეძახდა კოშკის მთავარ საყრდენ სვეტს დედა-

ბოძს. მდედრის სული ნაგერდივითაა დაზღარბული მამრულისგან განსხვავებით. ამდენად, პოლიტიკაში მათი სიმრავლე ალაგმავს პლანეტაზე თქვების ქარაფანს.

მონა ბუნებითაც ჩნდება ქვეყანაზე, მაგრამ უფრო გარემო პირობები და მისივე მსგავსი ადამიანები აბეჩავებენ მას. თქვა ამის თაობაზე უფალმა: არიან საჭურისნი... რომელთაც ადამიანები გამოასაჭურისებენო. არიან ისეთებიც, რომლებიც თავად გამოასაჭურისდებიან ცაბათის საქმეთათვისო, მაგრამ არასრულფასოვანი ადამიანი უწინაესად ფულის მქონებელ კაცს აძლევს ხელს, რამეთუ ასეთი კლიენტელია პატრონისათვის უპრობლემო ცხოვრებაა. არაფინ ეჯავრება ქონებიერს ისე, როგორც მეამბოხე და გონიერი ადამიანი, ორივე საფრთხეა მისი უზრუნველი ცხოვრებისათვის. ერთი მუშტით ართმევს სიმდიდრეს, მეორე—ჭკუით. ამისთვისაც მოუწოდებს ათასებს გაუკუღმართობებისკენ; ამიტომაც ხვანჯავს პლანეტაზე ერთსქესიანთა შეუღლებებს, რათა ყოველთვის მონური აღვირით ეჭიროს ისინი და პირუტყვივით მართოს თავის ნებაზე. ამიტომაც აპურებს ჯერაც ჩამოუყალიბებულ მოზარდს ცდომილი, ფუჭი ფასეულობებით, რათა მათ შეფასების უნარი წაერთვათ. თუშცა შენ ეს არ გეპუქრება, შეგირდო ჩემო, შენი გურუ არ დაუთმობს ბოცკერივით შეგულებულ შენს მეობას საჯიჯგნად მათ ავსორცულ აღვირ-ასსნილობას.

„საერთოდ, მეცნიერებასთან ერთად განათლებას ქვეყნის განვითარებისათვის გადამწყვეტი მნიშვნელობა აქვს, რადგან სწავლის პროცესში ხდება მომავალი თაობის ფორმირება პიროვნებად. ამიტომაც სკოლა და ზოგადად სასწავლებელი, მარტო ცოდნას კი არ უნდა აძლევდეს მოზარდს, არამედ მან უნდა აღზარდოს იგი და ჩამოაყალიბოს თავისი ქვეყნის ღირსეულ მოქალაქედ. ამ საქმეში მეტად დიდია ოჯახისა და ეკლესიის როლი. **სასწავლებელი, როგორც ხალხის მიერ დაქირავებული დაწესებულება, ვალდებულია, თავისი საქმიანობა წარმართოს საზოგადოების ინტერესების შესაბამისად** და რადგანაც საზოგადოება ფაქტობრივად არის ოჯახთა ერთობლიობა და ეკლესია (რომლის წევრია ჩვენი მოსახლეობის აბსოლუტური უმრავლესობა), განათლების სისტემა უნდა შეესაბამებოდეს ეკლესიისა და ოჯახის ტრადიციულ ღირებულებებს (ვისაც სურვილი აქვს განსხვავებულ გარემოში აღზარდოს შვილები, შეუძლია ეს კერძო სასწავლებელში განახორციელოს), ეს არის სწორედ იმის გარანტი, რომ მომავალი თაობა ავაცილოთ თუნდაც ისეთ საშინელ სენს, როგორიც არის ნარკომანია და სხვა მანკიერი გამოვლინებები.“

ამონერიდი საშობათი ეპოსტოლედან.

უწმინდესი და უნეტარესი, სრულიად საქართველოს
კათალიკოს-პატრიარქი

ილია II

ნომრის საპატენტო სტრუქტურა

საქართველოს
პირველი
ლექი

ჭკვიანი რძალი Clever daughter in law მესიაკონი ნოსა

ორი პიროვნება იმსახურებს მზის ქვეშეთში ჩვენგან განსაკუთრებულ თავჯანსიკემას: პირველი ქრისტიანობისათვის თავდადებულ შუშანიკია, გამაზღვანებული ვარსკენის საღიზმის მიუხედავად, ბოლომდე რომ უერთგულებს სულის ციტადელს, ქეთიკირივით მტკიცედ დადგება მამაპაპური ეგზისტენციის სადარაჯოზე; და მეორე — ასევე სათნოებით გაბრწყინებული ჩვენი ამღვრეულ ყოველდღიურობის საღმობიეროდ, სანდრა ელისაბედ რულოვსია, ალექსანდრა.

რულოვსი ჩვენეული გაგებით მესაჭეობასთან იგივდება. აკი, განაცხადებს ერთგან ქალბატონი სანდრა: მე ვიქნები მისი (**სააკაშვილის, გ.ო.**), თვალი და ყურიო.

დიდი ბედნიერებაა ეს, ვინაიდან ათ წელიწადზე მეტია, არათუ პრეზიდენტის თანამეცხედრე, რიგითი პარლამენტარიც კი ძვირადღირებული „ბეემეგებიდან“ და „მერსედესებიდან“ არ ჩამობრძანებულან. ათ წელიწადზე მეტია დავიწყებით მათ ჯგლეთები ავტო ბუსებში, წიოკობანი მეტროპოლიტენის სადგურებში. ჰოდა, რა ხანია ამ ადგილებში ჭვირანივით დაიარება ჩვენი უცხოტომელი რძალი, რათა ფართო საზოგადოებამ ერთხელ და სამუდამოდ აღიაროს მისი სწორფერის ჭეშმარიტი კავშირი ხალხის გულისთქმასთან.

ოთხგზის შემეფეთება ქალბატონი სანდრა მეტროპოლიტენის სხვადასხვა სადგურში. სულ ბოლოს „დელისთან“ გამოვესაუბრები დაცვის ბიჭებით გარემოცულს: — მიხეილის წიგნი არ იყოლება მაღაზიაში-მეთქი.

— კი, არის, ოღონდ მოძებნა უნდაო, — მეტყვის გამართული ქართულით.

ორი საუკუნეა მამულის სივრცეში ბინადრობენ ჩვენი რძლები ჩრდილოეთ-სამხრეთიდან თუ აღმოსავლეთ-დასავლეთიდან და დღემდე ვერ შეუკოწიწებიან საყველპურო ქართული. ეს კი რაღაც თორმეტიოდე წელიწადში სრულყოფილად დაეუფლება ჩვენი დედა-ენის მომხიბვლელობას.

გავისხენოთ, კუნძული ტექსელი, ოტობაიელი დათიკო ბუინავა, ზუგდიდელი პოკრო გახარია. ტექსელი ფაქტობრივად მეორე სამშობლოა ჩვენთვის, ვინაიდან ასობით ქართველი დადებს თავს იქ ფაშისზმის წინააღმდეგ ბრძოლაში და ეს მითიც, ეს ჰეროიკაც უთუოდ ხიბლავდა ნიდერლანდელ ასულს, როცა ბედისწერა კავკასიისკენ მოაქროლებდა ღვთაება ოდინის აფრებით.

სანდრას გამოარჩევს განსაკუთრებული სხივოსილი აურა, რომელსაც სავალალოდ მედიუმის მეტი ძნელად თუ შენიშნავს. თავად თუ არა ხარ ამ ულტრა-ტალღების შემრძნობი, ჩვეულებრივი ბანოვანივით ჩავივლის გვერდით სინამდვილეში ღვთაებრივი.

— ჩქიმ დიანთელ მარგალ ოსური რე, — იტყვის ერთგან სანდრა და ქალბატონ გიული ალასანითან ერთად სრულიად სამეგრელოსაც მოხიბლავს ხელის ერთი მოსმით. სიტყვას გააჩნია გამათა განსაკუთრებ ული გამოსხივების უნარი, რომელიც საღსალამათ ხეს უცილობლად მოახტვრეკებს ამოჩემებული „გახში, გახმის“ შეძახილით. ამიტომაც გაცხადდება იოანესთან: **პირველითგან იყო სიტყვა და სიტყვა იგი იყო ღმერთისა თანა და ღმერთი იყო სიტყვა იგიო.** სიტყვა იგივე ჰაერის მიერ მკვიდრად შენახული ინფორმაციაა, რომელიც სცოცხლობს და აღარასოდეს კვდება, ვაჟას სწავლებით. აქედან გამომდინარე, სიტყვას შეუძლია უსხეულო სახელმწიფოების აშენება და კუნთმაგარი იმპერიების მიწის პირისაგან აღხოცვა, თუკი იგი სამართლიანია, ტკბილ-სასარგებლოდ შეკმაზული. მაგრამ სანდრას ფენომენი მართლაც რომ ფანტასტიკურია. ამას მიუთითებს მისი თავგადაკული მეცადინეობა სვანურის ასათვისებლად. ჭეროვნად შეუსწავლია ქართული, ჩაღრმავებია მეგრულს, ახლა სვანურს მისდგომია კარზე. კიდევ რამდენიმე წელიწადი თმდათოვლილ მახვშებთანაც გააბამს იგი დარბაისლურ მუსაიფს, რადგანაც სანდრა — დაქუცმა ცებული ქართული სულიერების შემკრები მანგითა შორეული ნიდერლანდიდან იბერიაში უფლის განგებით მოვლინებუნილი. ჰოდა, თუ ვაჭარებ, მიძრახეთ, რამეთუ მილიონიან თბილისში იშვიათად მოიძებნება მოქალაქე, რომელიც „მეგრელების ჭიკჭიკს“ არ გაეღიზიანებინოს ბოლო ათი წლის მანძილზე, „მაფშალიების მომრავლებაზე“ არ დაეჩივლოს საჭაროდ. დაეტოლეთ-მეთქი სანდრას, ძვირფასებო, მაგრამ როგორ? რანაირად? რა მანქანებით? სიფარული ხომ უფლის კარანხია, ზეციერის მომადლებული ნიჭი, ცაბაოთის ხელდასხმა.

(გ. ოტობაია, „სუფვა“, ტ. III, თბ., „ერთი ბელეტრისტის ტრიბუნა“, 2003 წ.; ჟურნალი „პირბისი“, №1, 2005წ.).

სულ რაღაც ორიოდე წელიწადი და ჩვენი გულთმისანი რძალი სულის შემძრავ წიგნს შემოგვთავაზებს —

„იდეალისტის ნაამბობი“ (თბ., გამომცემლობა LINK, 2005).

არდნას სეოლურ — პირველი ლედის გვარ-სახელის შებრუნებული წაკითხვაა — იგი თურმე შემთხვევით არ უმიზნებდა მწერლობას ამნაირი ფსევდონიმით. დარწმუნებული ვარ, პოლიტიკური ნასკვები რომ არა, ჩვენი სანდრა უკან მოიტოვებდა შარლოტა ბრონტეებს თუ სელმა ლაგერლევებს.

საქართველოს დაატარებს თან ყარყარა ყელით, ანუ მისი ფორმის კულონს.

— ჩემს ხართან ერთად ვეწევი მძიმე უღელსო, — აცხადებს. გაბანგულია სიტყვა „მეუღლის“ შინაარსით.

მის მახვილ მზერას არაფერი გამოეპარება კოლხეთის მწვანე სამკუთხედიდან დაწყებული, ფლამანდიელი ძმებისგან იატაკამდე მუცელგამობერილი საწოლებით დამთავრებული.

ზღვის პირას ქვიშაში ქართულ ასოებს თხზავს, ხოლო მოგვიანებით, კოლხეთის შუაგულში, ხობში, ძველ ხიბულაში, პარლამენტარი ძმები კემულარების საარაკო ოჯახში, დუქინობით ნთქავს მეგრულ ფრაზებს და წინადადებებს.

— გავარდებოდა მიმყურებულში, სად მე ჩეროში მიიკუჭებოდა, ხელში შეგატოვებდა დაზნექილ სუფრას და ანგი თანგიშ მანგი რენეია (ასლი დედანთან სწორია) იზუთხავდა ანდაზებს და ფრთიანი გამოთქმებს, — გაამხელს მორიდებით ბატონი ვიტალი.

იხილავს გულისწორს, ჩვენს მიხეილს, და უკანასკნელი გროშებით ამერიკაში ჩააკითხავს.

დედამისის სამუშაო დაზგაზე ქართული მუშაობა აფარია. ბებია ბელგიელი ჰყავს.

უფროს ვაჟიშვილს ბაბუის საპატივცემლოდ (დედის მხრიდან) დაარქმევენ ედუარდს. ამით ორი კურდღელია დაჭერილი — პოლიტიკა და დედულეთი. ამგვარი ყისმათი მხოლოდ ფენომენტა ბედისწერაა. სისხლით ხორცამდე კათოლიკეა, მაგრამ, როცა სიყვარული მსხვერპლს მოს-

თხოვს, პროზალიტობას შეეგუება — ელისაბედის ზედწოდებით შეუდგება მართლმადიდებლური ტაძრის თაღს.

„მინდა საქართველოს დედოფალი ან გმირი გავხდეთ,“ მისწერს დედას ერთსართულიანი ამერიკიდან, სადაც უმრავლესი ნიუ იორკელის მსგავსად, სარეცხი მანქანა არც მათ ბინაშია.

„ჩემთვის მეშვიდე ენა მეგრულია, რომელიც ქართულს ჰგავს. მეგრულად ერთი მილიონი ადამიანი, ანუ თითქმის ყოველი მეხუთე ქართველი ლაპარაკობსო.“ — გადაწვდება ეროვნულ დემოგრაფიას.

ფისუნია საარტი და larie ან larie koek იუმორით აგავსებს („ლარი“ მათებურად უაზრობას ნიშნავს, ლარი-კოეკი კი — უაზრობა-ნამცხვრის კომპოზიტია მისი ახლო ნათესავის მიხედვით) არაფრისლიდებით ეხსნება. დოლარიც ხომ ამ სემანტიკაში ტრიალებს, თუმცა მისი საჭიროება გაცილებით მეტია.

წიწიბურა მოხალული ბრინჯი ჰგონია, რომლითაც ევროპაში მუთაქებს ტენიან თურმე.

კითხულობს ჯეიმზ ბარბანოს „წარმეულ ბავშვობას“, ნახულობს ფარაჯანოვის „მივიწყებულ წინაპარ-თა აჩრდილებს“, ხოლო **მესოსისე თეთონაც სოსისს ჰგავს, ოკონდ — თბანს.**

მართლაც იშვიათი რძალია, დედამთილის დამფასებელი, გაანაწყენებს ერთხელ, თუმცა მსწრაფლ აღიარებს საკუთარ შეცდომას. ბიზანტოლოგი გიული ხომ ის პიროვნებაა, რომელსაც „შეუძლია ბავშვებს თამაშ-თამაშით გადასცეს ცოდნა.“

ამჟღავნებს ცდომილებებსაც, როცა „ზვიადის ეროვნულ გვარდიას ხალხს აძარცვინებს;“ არც ჯაბა იოსელიანი ყოფილა ოდესმე ფოლოსოფოსი. პიესებს კი წერდა აქაიქ, ბულვარულს, მაგრამ რას ერჩი, „ეს ქალი თეთრი მერნით ხომ არ მოიტაცეო,“ ეტყვის მიხეილს ჩვენი „ლომ-ომ პოდპოიასნი“ ნიუ იორკის 116 ქუჩაზე და შარებიც გაილამბება.

უმი კვერცხის მოვლა მთელი კვირის მანძილზე იგივეა, რაც ცეცხლზე შემოდგმული რძის მიყურადება. უახლოვდება მარია გულეგინას, რომელიც „ტოსკაში“ მღერის და ნახევრად სომეხია. ვანილიანი იოგურთი ენატრება. არადა, მე ნამყოფი ვარ ჯალალონიების ფერმაში, რომელიც ჰოლანდიელებმა ააშენეს თეკლათში, და რომელიც სანდრას ინიციატივით გასრულებულა თურმე.

ნანობს გრიგოლ აბაშიძის გაცნობას რომ ვერ შეძლებს. დიდებია თამარის ძმა, „ლაშარელას“ ავტორი, მამას რომ ჩააკითხავს ციმბირში. სამაგიეროდ ქარ თულ საფლავეებს ყურადღებას არ აკლებს ჩვენი მესიაკონი ნოსა მოუცვლელი ჭირისუფლების ჭინაზე.

ტიპიური ჰოლანდიური საჩუქარი ფულია თურმე. არ მალავს სანდრა თავისი ერის პრაქტიციზმს, რომელმაც ჭაობნარი ქვეყანა, (ჰოლანდია ტყიანს ნიშნავს, ხოლო ნიდერლანდი — ჭაობიანს), წალკოტად აქცია, მსოფლიოში ერთ-ერთ მოწინავე ერად, თუმცა კვადრატულ კილომეტრზე მოსახლეობის სიმჭიდროვით პირველია მსოფლიოში — 463 კაც 1 კვ. კილომეტრზე.

„რატომაა ყველაფერი ებრაელების ხელშიო“, უკვირთ კიეველებს, და აქ პასუხის გაცემა არ უჭირს სანდრას, რადგანაც საბჭოთა ქონების დიდი ნაწილი კერძო საკუთრებაში გადასულა საბანკო ანაბრებიდან მოყოლებული, ქარხნებით, სატრანსპორტო საშუალებებით, სამუზეუმო საგანძურით დამთავრებული..

ნოემბერია მისი საცხოვრისი, მისი ციხე-სიმაგრე, მეუღლეც, თავადაც ამ თვეს დაბადებულან ქალბატონი გიულის მხარდამხარ. 11 ნოემბერი „ჯგირი ოსურიშ“ დაბადების დღეა. „გიული ნამდვილი ანგელოზია, მართალია, ზოგჯერ მეტისმეტი ზრუნვა იცის, მაგრამ მე ძლიან მიდგას მხარშიო,“ აცხადებს და მაინც ერთხელ არაფრით შეეხმიანება სტუმრად მოსულ დედამთილს, კარს არ გაუღებს, თუმცა ვახსენეთ თანადროული მობოდიშებაც.

სანდრა წვალებით, რუდუნებით ითვისებს ქართული ენისა და ყოფის ხასიათს.

„ლსდგ“ — ამდენი თანხმონის თავმოყრა კატასტროფა ევროპელისათვისო, — გვიმხელს მორიდებით, „ვბრდღენი“ ხომ მთლად ჯოჯოხეთი იქნება, მაგრამ ფრანგული ენის სპეციალისტი თვინიერი მონდომებით ეუფლება მის არეებს.

ჩვენი ჭკვიანი რძლის წიგნი ბევრად უახლოვდება ბოროზდინის „საქართველო და სვანეთს,“ ალექსანდრე დიუმას

(მამა) „კავკასიას“ და არქანჯელო ლამბერტის „სამეგრელოს“, იმ განსხვავებით, რომ პირველი სამი ავტორი დამკვირვებლები არიან, ეგზოტიკა იტაცებს მათ თვალს და ყურს, ხოლო სანდრა საქართველოს ხვალინდელი დღისათვის მკლავდაკაბიწებული საჩუქარია ციდან.

ბევრს გაიჭირვებს ნიუ იორკელი წყვილი და მალე „Made in USA“ — მეზღვაურის ფორმაში გამოწყობილი მ თვის ედუჩით ჩამოვლენ თბილისში.

„ბავშვი ნებაზე თუ მიუშვი, ბორკილად გვექცევაო,“ გვასწავლის მესიაკონი ნოსა, არადა, ექვსი ათასწლიანი ცივილიზაციის პროტოქარტველნი ვერაფრით გადავჩვეულვართ ჭადრაა შვილების ლოლიავს.

სანდრას თვალს არ გამოეპარება პასქის კრავის ფორმა, იცის რომ იგი ქრისტეს სიმბოლოა. ხოლო ამ ყოველივეს ოქროს საწმისი ესაძირკვლება არამხუტუს, იგივე ამირანის თუ პრომეთეს კავკასიონის ქედზე მიჯაჭვის საკრალურობით. ქართულ ტელეფონომანიას ვერაფრით ეთანაწყობა ჩვენი ჭკვიანი რძალი, ქართველების ჭორიკნულ ხასიათს. გავისხენოთ „თამბი“... **ამაზე უფრო საკვირველს ვხედავ, უჩუბრად სხედან დედაკაცები...** იმისთანა უბედურება დატყობიათ თავზე, რომ ბუნებით გამოუსწორებელ ჭორელებს ხმა გაუკმენდიათ.

მიდის საქართველოსთან ადაპტაციის ხანგრძლივი პროცესი. ეს წიგნი რამდენადმე ენათესავება ყურბან საიდის „ალი და ნინოსაც“, ოღონდ იქ სანდრას როლში თავადის ასული ნინო ყიფიანია, მუსულმანურ სამყაროსთან შეგუების თვალსაზრისით. „ბორჯომს“ სათბურში ჩასახმს და ისე შეითბუნებს თავს. ამის თაობაზე ქალბატონი გიული ტაქტიანად დაუყვავებს: უნდა დაგელოია. აქ თანადროულად გაგვახსენდება ბელა ახმადული ნასთვის კახეთში ნაჩუქარი ჩურჩხელები, რომელთაც ვედარაფრით აანთებს შინ მიბრუნებული პოეტესა.

ერთგან გენერატორზე უარს იტყვის ჩვენი სანდრა, არც კუნთებს აიტყვიებს თოკის ქაჩვით და აღარც მეზობლებს-მოშხამავს გამონაბოლქვით—უკვე ნელი-ნელ შეცუტრებულა ქართულ სინამდვილეში.

ქართველებს უკადრესობებს შორის უყვართ ბაღან- სირება ნოთუ ერის მენტალიტეტს კლიმატი განაპირობებს სი, კთხილობს ქალბატონი ელისაბედი, პოლანდიელი და ბელგიელი შეკლავდური ტემპერამენტისანი არიან, იქ ტემპერატურა პლუს 5-25° შორის მერყეობს, აქ — 20 + 40° შორისა.

არის ქართულში ამისთან გენიალური ზღაპარი — „ჭკვიანი რძალი.“ ეს რძალი მამათილის ამორჩეულია, გულთმისანი და წინდახედული.

წავლენ ერთხელ კაცები სამუშაოდ თავიანთი ხელსაწყობით. აუღებენ მოცეკვავე სასახლეს ხელმწიფეს. მოსთხოვენ გასამჯლოს და აქ მასპინძლები ხუროების მოკვლას მოიწადინებენ, რათა სხვას არავის აუშენონ ჯამბაზი ქარვასლა, თანაც სოლიდური გასამრჯელოც შერჩებათ. გაგზავნიან ოჯახში უფლის წულს იქ „დავიწყებული“ უმართსამართის მოსატანად. მიაკითხავს მესიაკონ ნოსას დიდგვაროვანთა ამაღლა. ჭკვიანი რძალი კი მკვიდრად ჩაკეტავს უფლის

წულს კიღობანში, თან შემუთვლის მეფეს: სანამ ქმარ-მამათილს უვნებლად არ დამიბრუნებ თავიანთ ნაშრომიანად, კრუხივით მეყოლება შენი შვილი კვერცხებზე დასმულიო.

დიახ, XX საუკუნის მიწურულისა და XXI საუკუნის დამდეგის საქართველოსათვის ერთ-ერთი საშვილიშვილო შენაძენი ჩვენი სანდრაა, ჩვენი ჭკვიანი რძალი.

„ქართული სუფრა ერთი და იმავე სიტყვების კარესელია, რაც დაზეპირების საშუალებას აძლევს ამ ენის უცოდინარსო“, ყურს გვიწევს მოსათმენი ირონიით. კეთილი ღიმილით ამოგვიქეპავს ზღურბლზე ხელის ჩამორთმევის ტაბუებს, საპნის ხელიდან ხელში გადაცემის აკრძალვებს. არ მალავს საკუთარ წაბორძიკებებსაც — მომჭირნე ზელანდიელი მეტროს ჟიტონებს მოიმარაგებს მისი გაძვირების შიშით და აი, კურიოზიც — პლასტმასის წითლით შეცვლიან.

ამჩნევს რაჭაში მივანებულ სინაგოგას. რამდენიმე ებრაელი ჯერაც ცხოვრობს იქ. ესიყვარულება „სილამაზის ელექსირ წყაროებს,“ და არც ნახევრად დანგრეული სანტორიუმის ეზოში მჯდომარე ცხვირმოტეხილი ძია სტალინისთვის იშურებს მიმტევებულ მზერას..

„მიცვალეზულის დაკრძალვა არ შეიძლება ქრისტეს გაცემისა და ჯვარცმის დღეებშიო,“ გადასწვდება ეთნოლიგიურ შრეებს.

ბევრია საუბარი საქველმოქმედო ორგანიზაცია „SOKO“-ზე, სადაც ასოები თანამიმდევრობით შეესაბამებიან — ლურჯს, წითელს, შავს და მწვანეს — თავგადასავლებს, სიყვარულს ქართველ მამაკაცთან, ქრისტიანულ ფასეულობებს და იმედს.

ჩვენი ჭკვიანი რძალი შეუდარებელი სპორტსმენია: ფრენბურთელი, ალპინისტი, მოთხილამურე, პარაშუტისტი. კმაყოფილია ყოველდღიურობით და აღტკინებულმა ლამის შესძახოს: **წამო, შენერდით,** რადგანაც უკვე ჰარმონიულად უთავსებს ერთმანეთს: ოჯახს, მეგობრებს, სამსახურს...

ჰონებერგში ასობით ქართველია დასაფლავებული. დათიკო ბეინავა ხომ სასწაულით გადაურჩება სიკვდილს. ორმაგ კედელში იმალება, რომელსაც აქა-იქ „შტიკ-ნოჟს“ გაუტარებენ ხოლომე ფრიცები, გვერდზე ჩაუვლის ბრიტვასავით ლითონი, პერანგს გაეხახუნება.

პოლანდიის უმაღლესი წერტილი 321 მეტრია არღენების ქედზე. ზეიდერზეს (სამხრეთის ზღვა) ყურე 33 კილომეტრის ჯებირის აგების შემდეგ დახშულ მტკნარ წყლიან ტბად გადაიქცევა. მთავარი მდინარეებია: რაინი, მასი და შელდა. ამაყობენ ფოლკლორით, სკრეპერებით, დისტერებითა და მენესტრელებით. ნიდერლანდელების პირველი ბეჭდური ორიგინალური ძეგლია ფონ ფელდეკეს (1250 წ.) „რეინარდის სიმღერა“ და „რაინიკე მელა.“ საქვეყნოდაა ცნობილი მწერალი ერაზმ როტერდამელი, მსოფლიო მნიშვნელობის რომანისტი დეკერი (1820- 1887), მიკროსკოპის გამომგონებელი ლევენჰუკი, ფერმწერი პარმენს ვან რეინ რემბრანტი.

პირველი უნივერსიტეტი ჰოლანდაში დაარსდა ლეიდენში 1575 წელს.

41 864 კვ. კილომეტრის ნიდერლანდია თექვსმეტ მილიონამდე ადამიანს მოითვლის, რომელთა შორის 600 ათასი ფრიზია, 150 ათასი სურინამელი, 220 ათასი თურქი, 165 ათასი მაროკოელი, 50 ათასი ინგლისელი და გერმანელი, 20 ათასი ბელგიელი, ათასობით ქართველი დევნილის სტატუსით და სამარადისო განსასვენებლით ჰონგკონგში.

ქვეყნის მთავარი პირია დედოფალი ბეატრისა (1980). ნიდერლანდი სამეფო საქართველოს კურირებას უწევს გაეროში. ჰოლანდიას ხუთი კუნძული აქვს, ტექსელი, ვილიანდი, ტერსხელინგი, ამელანდი და სხირმონიკოგი, მაგრამ განსაკუთრებული ჩემთვის ტექსელია, რომელიც ზღაპრულ მხარედ შეზრდია ჩემს ყმაწვილურ წარმოდგენებს.

ყველგან თავისთავადია ჩვენი ჭკვიანი რძალი. უქმროსაც კი არ უჭირს, ვინაიდან საკუთარ თავთანაა. ამაყობს მეუღლით, რომელსაც ანგარიშს უწევენ უკვე. „ამნაირი პიროვნება ბევრი არ ჰყოლია საქართველოს — სტალინი, ბერია, შვეარდნაძე.“

„სიკვდილით დასჯა სამჯერ აიკრძალება საქართველოში: თამარის დროს, 1918—21 წლებში და კიდევ — მიშას მოღვაწეობისას.“

სანდრას ზოგჯერ მფრინავ ჰოლანდიელსაც უწოდებენ და მთლად უმიზეზოდ არა, კაპიტან დე დეკერის ხომალდი ხომ მისი ქალაქი ტერნეზენიდან აიღებს გეზს?!

დიახ, ის უკვე აქ არის, აქ, საქართველოში „ქარის ყველა მიმართულებით,“ სადაც „ხეებს ძირში ბენზინს უსხამენ მოსასპობად.“ მოგზაურის გული უცემს — ვან დერ პულებისა და რულოვსების ნამდვილი შთამომავალია. აკი, ძმაც პროფესიონალი მოგზაური გამოადგა — ეხბერტი.

მისი ფავორიტი მიშა 2000 წლის გმირია, თუმცა მეტი დასადაფნავი თვითონაა.

ნიკუშა წერეთლის საფლავს დაეძებს და პორულობს კიდევ.

აბასთუმანის ობსერვატორიისთვისაც მოცლის. იქ ჩემი ოტობაიელი ოთარ კვარაცხელიას ლექციებს მიუგდებს

ყურს უქარო მთვარესა თუ გალაქტიკებზე. ვახშმადაც მიიწვევს თურმე თავისი 33 წლისთავზე ჩემი თანასოფელი ვანიჩქავეიჩი.

„სიყვარული არის დრო და დრო სიყვარულიაო,“ ფორმულასავით გამოკვეთავს ალექსანდრა. იშვიათი იუმორით გამოირჩევა: „ბილ ლადენის თავში ბუში ორჯერ მეტ ფულს იხდიდა, ვიდრე საქართველოს ბიუჯეტში იდო.“

„ვარდისფერი მითი კი ზვიადისგან იბადებაო,“ შენიშნავს სამართლიანად.

სმოკინგის არჩევისას გამყიდველი ფრანგი ეტყვის:

— საქორწილოდ გსურთ?

და პასუხიც ხელად მზადაა:

— დიახ, საქართველოს მომავალთან საქორწილოდ.

ქალურია. აღკაზმულობისათვისაც იცლის აქა-იქ. ვარდის ფურცლობის ნიშანს გაურბის შეძლებისდაგვარად. დაუშრეტელი ენერჯისა მისი მეუღლეა, რომელიც მომდევნო კონცერტზე გაუტევეს და იქ ნინო სუხიშვილს აიტაცებს ხელში.

იკითხავენ: რას იტყვის პირველი ლედიო და კვლავაც ჭკვიანური ფარზა: „არ შეეშინდა?!“

იქიდანაც ფამილარული კონტრარგუმენტი:

„როგორ შემეშინდებოდა, როცა მის ხელში მთელი ქვეყანაა?!“

ჩვენი მიხეილი მერე და მერე მრავალ ბარონესას აიტაცებს ხელში ბუმბულივით, მომღერალსა თუ მოციგურავეს, მაგრამ მთავარი დედაბოძი მაინც სანდრა ელისაბედ რულოვსია, საქართველოს პირველი ლედი, ჩვენი ჭკვიანი რძალი, ჩვენი მესიაკონი ნოსა.

— თავი მალლა! — შესძახებს საკუთარ პიროვნებას საქართველოს დედოფალი ტერნეზენიდან, — მხნედ გასწიე უღელი! საქართველოს გაუმარჯოს! — მშვილდით მოზიდულია ნიადაგ. ამასობაში მეორე ბიჭიც მოველინება ქვეყნიერებას, ნიკოლოზი — „**Made in GEORGIA**“.

ბური ოტობაია

31.12.2006 წ

ქართული
ფოლკლორის
მარბალიტი

ლ ე ქ ს ი
ვ ე ზ ხ ი ს ა დ ა მ ო ყ მ ი ს ა

მოყვება პირუთუველაჲა,
უიბნ ბაიარნა კლდისანი.
მოდინადირნა, დალახნა,
ბილიკნი ჭიუხისანი,
უამახდუს კლდისა თავზედა
ხორონი ჯიხვებისანი,
ჯიხვსა თოფ დახკრა ბუხრენსა,
ჭალას ჯახნ იქნუს რქისანი.
უაღვარდა ვეზხვსა ნაწოლსა,
დრონ იყვნენ უუაღვისანი.
ვეზხვი რო წამოუფრინდა,
თვალნი არისხნა ხთისანი.
უაიბნუს ვეზხვი, მოყვები,
მაუინ დაიკრნუს მიწანი,
კლდეუები ჩამაინებრიგნუს,
უტონ დაილუფნუს ტყისანი,
დრო აღარ დარსჩა მოყმენსა,
ხანნი რომ ჰქონდუს ცდისანი.
ფარსა უფარებს, ვერ ჰფარავს,
ვეზხვნი ჩქარნია კლდისანი,
ბაზით გაართვნა კალთანი,
ჯაჭვისა, ჯავუანისანი.
მოყვებამც ხელუი იყარნა,
ვაღანი თავის ხელისანი,
მაუინ გაუჭრა ფრანბულმა,
დრონ იყვნენ ფაქცევისანი.

ვეფხვი კლდეთ გადაეკიდა,
 ჩაეოაწითნა ქვიშანი.
 თაგად კლდის თაგზე შეეოწვა
 მოყვე სულაგაეღინარი,
 ქვიშას მიჰღებავს ფითლადა
 სისხლი ზედ ჩაგაეღინარი.
 ვინ ეტყვის ვაგის დედასა,
 კარს უსხდეს ქაღაბ-მკითხავნი,—
 „შერთოდ კი არ იხარჯნეს
 ჩვენ ეონადირის ისარნი!“
 იარებოდა დედაი
 ტირილით, თვალცრემლიანი:
 „ჩემ უვილს ბზად ვეფხვი უაჰყრია
 გაჯავრებული, ტიალი,
 ჩემს უვილს—ხელით, ივას—ტოტითა
 დღე დაულაგდათ ეზიანი.
 არც ვეფხვი იყო ჯაბანი,
 არც ჩემ უვილ უახვდა ჭკვიანი,
 ივათ დახოცეს ერთურთი,
 არ დარჩეს სირცხვილიანი,“—
 ტირილით ფელულებს უხვევდა
 ვეფხვის კლანჭითა დაჭრილსა,—
 „უვილო, არ ეოჰკვდი, უენ ბაინაგ,
 დაქანცული ხარ ჯაფითა,
 ეს უენი ჯაჭვის კალთეები
 ტიალგა როგორ დაფლითა?
 უენც ივის საფერ ყოფილხარ,
 ხეალი ქნეგაუი ბაგიცვდა.

არც იმან მოგცა მეტი ღრო,
ალარც უნ დააცალია,
აველარც უნ დაიფარიე
უნ ხელთ ნაჭერი ფარია,
გელარცა გეფხვმა ტოტეზი, —
ხელეა დაკუფა კვალია.
მაგის მეთს აღარ ბიტირეზ,
უნ არ ხარ სატირალია.
ლაუქარუი, მეკოპარუია
არ იყავ საფუნარია!
ეფვიღობით, ჯვარი გეფეროს,
ეგეც სამარის კარია,
ერთ უვილ ხომ მაინც გაგზარდე
გეფხვებთან მეოპარია“.
ხან გეფხვი, ხან თაგის უვილი
ელანდებოდა მინარსა,
ხან გეფხვი ვითომ ივის უვილს
ტანზეით აჭყრის რკინასა,
ხან კიდეც ივისი უვილი
გეფხვს გადაავლევს ყირასა.
აი, ამ სიზმრებს ხელავდის,
გამაელვიკის მტირალსა.
ხან იფიქრებდა, უდედოდ
გაზდა ვინა თქვა უვილისა,
იქნება გეფხვის დედაი
ჩემზე მფარედა სტირისა,
ფავიდე, გეც იქ ვივიდე,
სამკიპარ უთხრა ჭირისა,
ისიც ვიამებოგს ამგებსა,
გეც უთხრა ჩემი უვილისა,
იმახაც ბრალი ექნების
უფყალოდ ხელით დაჭრილისა.

**ჯანის
სიმრთელეს
გუსურგებთ**

85

**წლის
მზეჭაბუკ
მწერალის**

ბატონ

**ჭაბუკა
ამირეჯიბს**

„ღატა თუთაზხია“ —
ქართული რომანის მწვერვალი

სტილი ქმნის ხელოვანს

ამ მონაკვეთის უკეთ დასათაურება გამძინელდა. დი-
ახაც წერის მანერა ქმნის ბელეტრისტს: მოზაირეს თუ
მერომანეს და რადგანაც არისტოტელეს მიხედვით სტი-
ლი ორბოლოიანი ჯოხია, რომლის ერთი წვერო დაფაზე
განცდათა აღნუსხვის მატარებელია, ხოლო მეორე —
წაშლის საშუალება, იტყვის სტაგირელი ხანდახან: სტი-
ლი შეაბრუნაო, ანუ დახვეწე ტექსტიო, და რამდენადაც
ნატრიალებია სტილი, ანუ რამდენადაც გაკეთილშობი-
ლებულია მასალა, ნაწარმოებიც იმდენად გამობრწყინ-
დება ხოლმე.

ამ პროცესს ხორაკიუსი უფრო ხატოვნად თხზულე-
ბის ათი წლით ხარის ტყავში გახვევას მიუსადაგებს, რა-
თა ასოცი თვის შემდეგ ავტორმა რაღაც მანქანებით აღ-
მოაჩინოს განჯინის უჯრაში მტვერმოკიდებული ნაშრო-
მი და უცხო თვალთ, სხვის ქმნილებასავით აღიქვას
ოდესღაც საკუთარი წიაღიდან გამოსული წვა-
მდულარება.

სტილის შებრუნება, „ბურუსის“ ავტორისებურად
თუ მოვუქცევთ ენას და **რომანების** დაწდევების საშუა-
ლებაა, მაშინ გური ოტობაიას გაუბუქებლად შეიძლება
ვუწოდოთ საკუთარი თავის მტერი და დამაქცევარი რი-
მანელი, ვინაიდან თავისი პირველი წიგნი 34-ჯერ გადაუ-
წერია და გადაუბეჭდავს ამავდროულად საშა ეგუტიას
ნაჩუქარი „ერიკათი“.

გულმოდგინებით უკორექტორებია ორჯერ ათ წელი-
წადს ხარის ტყავში გამოკრული თუ ვერა, კომპიუტერ-
ის ტალანებში შეგზავნილი თხზულება და მხოლოდ
მერმე, ისიც ნოესავით მოვლენილი დიმიტრი გულისა-
შვილის მეშვეობით ღირსება ბაძგი-ლენცოფისაგან გა-
მოხშირვა, გამოსარეველება ისე რომ, ქრისტეს შემოდგო-
მას არ დალოდებია, სადაც ღვარძლს თუ იფქლს დათავ-
თავების შემდეგ განაცალკევებენ ხოლმე ერთიმეორესა-
გან, თანამდევ ბუნების გათვალისწინებით.

და ოდეს გური ოტობაია ხმას იმაღლებს სტილის-
ტურ ცდომილებებზე ამ სამკალში, ეს უწინარესად სა-
კუთარ შემოქმედებას შეეხება. — „სიცოცხლემისჯილს“,
„როკის“ და არავითარ შემთხვევაში გამოსაცემ წიგნებს
და რომანებს.

აქედან გამომდინარე მელნის ხალხი რაიმე ახირებუ-
ლობად, ან იაფფასიან „შურისძიებად“ რისთვის ჩამო-
მართმევს მის თვალში ბეწვის შემჩნევას, ვინაიდან ჯერ
გური ოტობაიას მხედველობასაა გამოცლილი ღირე და
აწი, ვფიქრობ, რაიმე კერძო ინტერესით არაფრით შეიმ-
წიკვლება მუშაკობა ესე.

ვერ ისწავლა მესხიამ წერა, ვერა, ვერაო, შენიშნავს
ორბელიანი მამებისა და შვილების ერგასწლიან ომში,
მაგრამ უფრო სავალალო სურათი დღევანდელ ჩვენს ბე-
ლეტრისტიკაში ყვანთალებს:

ორსაუკუნოვანი რუსული უღელი ქედზე გაჩენილ
კოჭრების გვერდით უამრავი ბარბარისმის და ფრაზის
მათებურად მოქნევის ჩვევას გამოგვიმუშავა. ეს აშკარად
თვალშისაცემია ყვითელი თუ ოფიციალის მონე პრე-
სის ზერელე გადათვალთვლების დროსაც კი. იგივე ამაზ-
რზენობაა ტელეეკრანიდანაც. ჩვენი საეთერო მას-მედი-
ის ყბადღებულობა ამისი ცოცხალი ნიმუშია რადიომა-
უწყებლობის კომერციულ-ესტრადული ყბედობის
მხარდამხარ. ორსაუკუნოვანი რუსიფიკატორული პო-
ლიტიკა უთვალავ ცთომილ ენობრივ პოზიციას დაღე-
ქავს ჩვენს მეტყველებაში, რომელიც პატროფილიის
თვალთახედვით, დიახაც, მოითხოვს მიზანმიმართულ,
განუხრელ გასწორებას, არა ნაჯახის პოლიტიკით მოსხე-
პილის და ქირქილ-სისინით გაწაწანებულს, არამედ აღ-
მსარებლობით გამაჯისყურადებულს დასაქარის კვალო-
ბაზე, რამეთუ საქმე შეეხება, ჩვენს ენას, მის მარადუკე-
დავ სხეულს, სამარის, პირსაც ვერდასათმობს. ჩრდი-
ლოური ვერბალური მუტაციები განსაკუთრებით ქარ-
თულ მორფოლოგიას დააჩნდება წარუშლელ დამდად,
ვინემ ფონეტიკას და სინტაქსს.

კვითხულობ ჩვენს კლასიკოსებს — კლდიაშვილს, ჯა-
ვანიშვილს, გამსახურდიას, ქიაჩელს, სხვათა და გული
სიმწრისგან მეწურება:

ამ მართლაც და გიგანტ ხელოვან ხალხს ნუთუ არას-
დროს დასჭირვებია ქართული ენის ორთოგრაფიულ
ლექსიკონში ჩახედვა-მეთქი, მიკვნესის სული.

ერთგან დიდი კონსტანტინე, გრამატიკოსებს დაუცახანებს მათი დაუსრულებელი წაკვწაკის გამო ქართულის სიწმინდისათვის:

— ეგრე რომ იყოს, მაშინ შანიძეები ყველაზე დიდი მწერლები იქნებოდნენ, მაგრამ მიმაჩნია, ეგ უბალავრო არგუმენტი. როგორც ზემორე აღმინიშნავს, ძირითადი ცდომილება დაახლოებით ოცდაათიოდე სიტყვის უმართებულო გამოყენების ბუნებისაა და კიდევ რამდენიმე მანკიერი ათეული ფრაზეოლოგია-გამოთქმისა, რისი აბპუტაცია ჩვენს მწერლობას მსწრაფლ გაანთავისუფლებს რუსიციზმების სიმსივნეთაგან.

აწვარდაცვლილი ხელოვანთა ნათელმეობა ზეცაში ტრიალებს და ერის ფსიქიკას ჩაშენებია ქვათა და კირთა; ჰოდა, მათი თხზულებების გამართვას ამიერიდან აღარაფერი ეშველება. მეც ხომ იგივეს ვეხმინები მკითხველს ნაწარმოების ტრიუმფალური თალიდანვე:

„ჩემი თხზულებების საბოლოო იერსახეს მხოლოდ და მხოლოდ მათი ავტორის სტიქის ტალღებთან შეთანხმებადა თუ დააზუსტებს“ ანუ სიკვდილამდე უფლებას ვიტოვებ, ბევრი რამ შეეცვალო ჩემს რიმაწებში, სტილისტურ-ფრაზეოლოგიური მიმართულებით – მეთქი.

ამ ლმობიერებით ოდეს მივუბრუნდები გულიდან ხორცად გამონატან განწყობილებებს, მეიმედება, ზოილობად არ ჩამომერთმევა მეცადინეობა ესე; არავინ შემომკადრებს უმეცრის სირეგვინით: შეხედეთ, ერთი, ამ ბედოვლათს, თავადაც იგივე შეცდომები მოსვლია, ქაჩალი სიმელოტეს როგორ გვწამებსო.

ჰოდა, რადგანაც დარწმუნებული ვარ მარადისში გადაბრძანებამდე ერთხელაც მიუბრუნდებიან ჩემი კოლეგები თავიანთ შემოქმედებას, ერთხელაც შეატრიალებენ სტილს, ერთხელაც დააწდევებენ ქვევრიდან ქვევრში ათეზის გადანატან ღვინოს, ქანაქინის აუცილებლობით განმცხადებია: **მსგავს ქირურგიულ ჩარევებს საჭიროებს თითარ ჩხვიძის „არტისტული გადატრიალება“, თითარ ჭილაძის „აველეუმი“, გივი აღზახიშვილის „ამოდის თუ ჩადის მზე“, მისო მოსულიშვილის „უფამო უამის რაინდი“, აკა მორჩილაძის „გადაფრენა მბდათოვზე და უკან“, თუ სხვა ნებისმიერი, რადგანაც ყველაზე შთამბეჭდავის მაგალითზე შეგპირებივართ ანალიზს, მეუმჯობესება, ისევ დიდი ამირეჯების შემოქმედებით დავუტრიალდეთ.**

„დათა თუთაშხისა“ და „გორა მბორგალის“ სტილისტური ანალიზით, ჯერ ერთი, ზედმიწევნით გამოიკვეთება ამ მართლაც თვითმყოფადი ორი თხზულების ერთავტორობა; ამასთან, ისიც მეგულსხმიერება, რომ ბატონ ნოდარ წულგისკირის სიჯიუტით არ ამიხრდებიან, ვინაიდან სამართლიანი შენიშვნის აღიარება გენიოსთა ხვედრია, ხოლო მართებულები მითითების გამო ტლინკების ყრა— ტალანტების ძალისხმევის ბადალი:

არასდროს დამავიწყდება — სამ-ოთხგვერდიანი გამოხმაურება ამ ფრიად რაფინირებული მწერლის ნოველაზე „სისა ტურა“. ყურადღებამოდუნებული მკითხველის მისამართით ვაკონკრეტებ: იმ ნაწარმოების მიხედვით ახალგაზრდა დედას შვილი გარდაეცვლება, პატარა

ბონდო. ქალიშვილი თავისნათქვამაა, მშობლებისათვის არასასურველ პიროვნებას გაჰყოლია ცოლად, რომელიც მალე „დიდ სამამულო ომში“ გაუწვევიათ და დაღუპულა კიდევ. ცეროდენა ბონდოსაც ლაქვარისკენ გაუტოპავს, ანკარა სულს წაჰყოლია ვარდისფერი სხეულის ჟღერტულით; თუმცა დედა ძველებურად აკვანში არწევს პირმშოს, ეთამაშება, ჩვრებში ახვევს და ანანავებს. ხვალ გასვენების დღეა. მეტის დახანება არ შეიძლება. ამ მოლოდინით მშობელი მთვარიანში გადატოპავს სარწვევლადან ამოარტახებული მეგვიდრიოთურთ. წაეხეტება სერი-სერ, კორდი-კორდ, ტყე-ტყე.

ბულბულების სტვენაში, ჩიტების ჟრუალში, ბუნების გასაოცარ ბაბანში მოწოლილი რძისაგან ძუძუები დაბერვია დედას. უცებ რალაცნარი ინსტინქტი უბიძგებს მშობელს, ბავშვს ტუჩებს ძალად დააღებინებს, პირში ჩაუჭრის გარუმბებულ კერტისთავს და ანგელოზს უსიცოცხლო წილში ჩაუღვარის უკვდავების წყაროდ. რამდენიმე მუშაკობაც და პატარა ბონდოიაც თვალს აახვებს.

აი, სად მოვითხოვდი წერტილს მწერლისაგან. აი, სად აჯობებს ლუზის ჩაშვება-მეთქი, ყლს გამოვუწევდი ორი თითით ჯერ სტუდენტი, ჯერ სამწერლო ასპარეზისთვის უმწიფარი. შემპირდება, დავითანხმებთითქოს, მაგრამ მორიგ გამოცემაში აღარაფერს გაითვალისწინებს ბატონი ნოდარ წულგისკირი, და ახლაც ძველებული ვარიანტით შინისკენ მიიჩქარის შვილის გაცოცხლებით გახარებული ჯურჯუს ცირა; ახლაც გადარეული დარბის ოდა-სახლის ტალანებში ბენდიერი დედა, დიდსა და პატარას აუწყებს ბონდო ბიჭის ხელმეორედ სულისდგმას. ჰკუდიდან გადაცდენას სწამებენ. მისი მონათხრობის არავის სჯერა, მაგრამ ფაქტი ყველაზე მძაფრი სამხილი საბუთია და ირწმუნებენ როგორღაც სრული კვირის მანძილზე დანატირები ჩვილის ხელმეორედ მოვლინებას ცოდვილ ცისქვეშეთში.

რანაირი ფინალი შეგვიძინია?! სად აჯობებს თხრობის აღვირის დამოკლება? ნუთუ იოტისოდენად სცოდავს მწერლობისაკენ ახალფეხადგმული გულადი ფეტელავა? ამგვარი სიჯიუტით თუკი განგვიზრახავს გასირაქლემება, კეთილი, მიაყურადონ უბირთა ქვიშროვანების შრიალს, ჩვენ კი დიადი ნაწარმოებების უკეთ გამართვისათვის ვიმუშაკოთ, შეგირდო! ხომ მისწავლებია: ვინც რა უნდა თქვას, წისქვილმა კი ფქვას-მეთქი?! ან ძალი ყფს, ქარავანი მიდის, წყალი რბის და დრო ქროლავს, ჰოდა, ვიაროთ თავაწეულად ლიტერატურული წელგამართულობისაკენ, მოწაფევ, ჩემო!

ყველაზე მიმღები, ყველაზე მიმტევებელი ამ მეცადინეობაში ვინაიდან და რადგანაც ბატონი ჰაბუა ამირეჯიბი წარმომისახავს, განსაკუთრებით მისი თხზულებების თვალსაჩინოებით გავმართავთ მსჯელობას, ხოლო შინაარსობრივად, მიზანდასახულობით, ანუ მწერლისმიერი ჭირნახულით, რაფერ, რანაირად და რამდენად აღმიქვამს მეოცე საუკუნის მიწურულის ქართული ბელეტრისტიკის, ეს ორი იშვიათი მონაპოვარი მკითხველის სათანადო მოცალეობისათვის მიგვინდვია.

მაშ, ასე, ვიწყებთ „დათა თუთაშხიასა“ და „გორა მბორგალის“ მიხედვით სტილისტური ლაფსუსების დაფიქსირებას, გვერდების მითითებით, ვინაიდან ოპონენტი ოტობაია დაწმუნებულია, შემდგომ გამოცემებში ეს მსცოვანი — „ხმელი კობიტი“ უფროს კალანდისასურად, ერთხელაც მიათვალყურადებს სტილის გადაბრუნებას; ერთხელაც დაედირება ზადისა და ხიჭვის ჩამოშორებას ოსტატის მიუკერძოებელი სწორ-მრუდის შალაშინით; დანარჩენ მწერალთათვის კი პრინციპი ერთ-ერთი სამამულო ანდაზის კვალობაზეა:

კოკას ეუბნებოდნენ და ლიტრავ შენ გესმოდესო.

ყველაზე მეტი ხერგი ჩვენს მწერლობაში ორმაგი უარყოფის წყალობაა. ორმაგი უარყოფა რუსოფილიის მანკიერი მემკვიდრეობაა, ჩვენი მეტყველებისათვის ტრადიციულად არაბუნებრივი, მაგრამ დროთა ვითარებაში ყურს მორგებული, ლამის მართებულად მიჩნეული და უკვე სიტყვაკაზმულობაში სწორ მიმართულებად გაფორმებული.

ეს ტრადიცია მეგრელიზმებით შემოდწეულა ჩვენს ცნობიერებაში. მეგრელი იტყვის: „დღას ვამალინე“, „მუთუნით ვამალინე“, „დღას ვარ მალინე.“ „მუთუნით ვარ მალინე“. „ვარ მალინე“ — „ვერ წავალში“, უარყოფითი მაჩვენებელი ნაწილაკი, „ვა“, „ვერ“, შემდგომში „არა“, შეზრდილივითაა, ერთსხეულიანობის ილუზიას ტოვებს, სინამდვილეში ბარბაროზია.

„ნიკავდა ნე პაედუ“-ო, ამბობს რუსი და ლიტერატურაში ჭიპმოჭრილი ქართველიც ბრმად მიჰყვება უცხო თესლის მეტყველებას. ეს ხომ თვალზე გადაკრული საუკუნოვანი ლიბრია, რომლის კორექცია ხელის ერთი მოსმითაა შესაძლებელი, ძალისხმევა იკითხე თორემ. ჩვენი მწერლები ამჟამად, ამ მიმართებით, გარდამავალ პერიოდში იმყოფებიან, ვინაიდან მართებული ფორმების გვერდით, თანაარსებობს უამრავი ცდომილება, თუმცა რედაქტორებად თითქოსდა წიგნიერი ხალხი უვით:

„მაგრამ აქეთ დათას კრიჭა რომ ვერ გაუხსნა ვერაფერმა“, ამ კონტექსტში „ვერ“ ზედმეტია და ამოსაგდები. გასწორების შემთხვევაში წინადადება შემდეგ სახეს მიიღებს; „მაგრამ აქეთ დათას კრიჭა რომ ვერაფერმა გაუხსნა“. ყველაზე მეტი გარანდები ამ კუთხითაა საჭირო. რედაქტორს, ესთეტს, ბატონ რევაზ თვარაძეს თავად გაპარვია მსგავსი ლაფსუსი ჩინებული წიაღსველების ბოლოსიტყვაობაში „ბედი საღმრთო რაინდისა“, თანაც ოთხეზის. აქედან გამომდინარე — ფორმები, „ვერასგზით ვერ იქნებოდა“, „არასგზით არ მოხდებოდა“, „არსად არ არის მინიშნებული“, „ვერასგზით ვერ ეგუება“, მისახვედრებელია, რომ მართონული ეპიკური ტილოს კონტროლისას მასაც გაპარვოდა მსგავსი წაბორძიკებანი.

ჯალალონხეს ნაცრის მქექაგი თუთაშხია

ნებისმიერ მწერალს ჰყავს გმირის პროტოტიპი, პროტაგონისტი, ზოგჯერ მთლად მზამზარეული მასალის სახითაც, ვთქვათ, როგორც ჰომეროსის შემთხვევაა მითე-

ბის სიუჟეტით ტროას ომზე; მაგრამ რაჟამს შემოქმედი არსებულ ნედლეულს საკუთარი ცნობიერების ქურაში გადახარშავს და არქიტექტორული ორგანიზაციით ინდივიდუალურ პროფილს მიანიჭებს, აქ ყოველგვარი Fama უადგილო და ყურით მოთრეულია.

არსენა ოძელაშვილზე უამრავი თხზულება შექმნილა, მესტირულიც, დრამატულიც, მაგრამ ყველას ჯავახიშვილმა აჯობა.

ასევეა ფაუსტის ყისმათი, რადგანაც მხოლოდ გოეთესთან მიაღწევს სრულყოფილებას მშვენიერი წამის შეჩერების მისტიკა.

„თუთაშხიას“ შესაძლოა გააჩნდა რაიმე საშენი მასალა გრაფი სეგედის მონათხრობის თუ პერსონაჟთა მონაყოლის სახით, მაგრამ თავად ნაწარმოების კონსტრუქცია, კარკასი ხორციან-ძვლიან-სულიან ამირეჯიბისეული რომ გახლავთ, უმეცრის მეტს ვერავის შეაქვებს: „თუთაშხია“- „მბორგალის“ ურთიერთმიმართებისა და მსგავსება - განსხვავებულობის თაობაზე ჩვენ მოგვიანებით მეტის მომცველობით დავძრავთ სიტყვას, ახლა კი დაბეჯითებით შეგვიძლია გამოვკვეთოთ:

ორიათასი წლის მიწურულის ქართული პროზა ყველა ნიშნით დოკუმენტურობისკენ გადახრილა, რაც ვერ აიხსნება ლიტერატურათმცოდნეობის ნორმების იგნორირებით, არამედ ერთადერთი პასუხი ეძებნება: შიშველი სიმართლის მოთხოვნილება! განსაკუთრებით, როცა გილიოტინისა და სახრჩობელის საშიშროება მოხსნილია სადამსჯელო არსენალიდან, თორემ ოცდაათიანი წლების უდაბნოეთის რადიუსში ჩვენი ბელეტრისტებისათვის ფუფუნების საგანია მსგავსი ოაზისური სიტუაცია: რობაქიძე, ჯავახიშვილი, გამსახურდია სიმბოლიკებს სჯერდებიან მეტადრე, თანაც წარსულში გადასროლილი გმირებით ისინი ბოროტების განზოგადოებულ ტიპებს აშიშვლებენ და ასე, რიკოშეტის, ანასხლეტის თეორიით, ებრძვიან მანკიერს, ზადს, მაგრამ ჩვენეული კონკრეტული სინამდვილის დოკუმენტურობის ტენდენცია, დაქრონიკების მიდრეკილება, სხვა რამითაც აიხსნება:

მართალია, ტიპის განზოგადოება აღიარებული ლიტერატურული ნორმებითაა ნაკარნახევი, თორემ ჭეშმარიტებისათვის არანაირი მნიშვნელობისაა აქილევის „აქილევის“ ერქმევა თუ „იმისევისი“, რეალური იქნება თუ გამონაგონი.

ფაუსტი თუ მკრებელობითი ხასიათს გამომამყდენებს, გასაგებია, მაგრამ ჩვენს მაგალითს შეიძლება შურისძიების მოტივაცია ვუწოდოთ. დიახ, შურისძიების მოტივაცია, როცა განზოგადოებული მიდგომებით ბოროტების დათრგუნვას არ კმარობს ხელოვანის, წესით, მიუმხრობელი სული. იგი სიტუაციის, ვითარების ჭირისუფლის თვალთახედვით აანალიზებს გარემოს, და ყველა დაბრკოლების მამას — მაცილს საკუთარ სახელს მოარგებს, საპასპორტოს, ეროვნების რეკვიზიტწაშლილს, თუ სულაც საბჭოურ წითელყდიანს, თუმცა ფაქტის კონკრეტულობით, პერსონაჟის კონკრეტულობით ხშირად ფოტოგრაფიული ნიღაბხდილობით, გასრესილია თანამედროვე მანკიერებანი და აქ პირველობას ვერა-

ვის დავაბრალებთ, ვინაიდან ჭაბუა ამირეჯიბიძე, ოთარ ჩხეიძე, ოთარ ჭილაძე, ზაურ კალანდიანი, მინო მოსულიშვილი, გივი აღმაშვილი, აკა მორჩილაძე, გური ოტობაიანი თუ სხვათა, დამოუკიდებლად, ლამის ერთდროულად მისულან ფინიშთან და დასადაფნავი შუბლის დადგენა ჭირს ახლა მსაჯულისათვის; ძნელია გავარკვიოთ ვინ ავამაღლოთ კვარცხლბეკზე, რომელი... ამას თავის დროზე თვითონ ჟამი მოიმოქმედებს უმტკივნეულოდ — სიკვდილთან შემრიგებელი ბორჯალი, ვინაიდან თითოეულის თხზულება ქრონოლოგიურად თუ სივრცეურად ერთ არეალში იქმნება და გამოირიცხება დასესხების თუ პლაგიატობის საშუალება მეთოდის თვალსაზრისით — წმინდა გიორგის ბოძალივით კაკალ გულში უმარჯვებს ბორცვების საკაცობრიო ურჩხულს და დღემდე ვერ გამოსულა იმ სისხლის ოხშივრებიდან, რასაც მტერზე, დუმანზე, მწიკვლასა და მანკიერზე გამარჯვების თავბრუვალა ჰქვია.

ღიას, გმირია დღეს ქართული ბელეტრისტიკა ჟამთააღმწერლის უტყუარი ნიშნით და მხატვრულობის შინაურული სამოსლით.

შორეულ სამურზაყანოში, ზღვისპირა ფიჩორაში, ბორსუს უბანში, გაჩაღებულ კერიასთან მასლაათში, დიდდა მარი ჯალაღონზე ბაბუა თომა გელენავას ეტყუა და ხოლმე:

— მუთარე, რავა თუთაშხიასავით იქექები ნაცარშიო. ამ გამონათქვამს ჩემთვის, ადრეულ წლებში, რაიმე მისტიკური მნიშვნელობა არ შეუქმნია.

თუთაშხია ერთ ვინმე ჩხირკედელა კაცად მიმიჩნევია, ვინაც უსაქმობისაგან სირაკუზელი მსცოვანის თუ ნაზარეთელი მოკმის მსგავსად ჩხირით ტუტაში იქექება (მეგრულში ნაცარს ტუტა ჰქვია, იგივე თუთა — მთვარე — ამქვეყნიური ზარზეიმის სამომავლო შედეგი) და იქიდან, იმ მერმისიდან იწვევს წარსახოცი ცათამბჯენების თუ კატაკლიზმების აღდგენა-რესტავრაციას; მაგრამ თავად „დათა თუთაშხიას“ ჟურნალ „ცისკარში“ გამოჩენა სამოცდაათიან წლებში, მერე ცალკე წიგნად დასტამბვა თუ ფილმად გაცოცხლება ეკრანზე, ვერაფრით დამაკავშირებინებს ერთმანეთისათვის ამ ორ ფენომენს.

ცნობიერებაში მკვიდრად დაილექება დიდდა მარი ჯალაღონხეს ფრაზა თუთაშხიას ნაცარქექიაობის თაობაზე. მოკლედ, ისე გაირბენს სამათეული წელიწადი, რომ ამ ორ ცნებას ვერანაირად შევაუდლებ, ვერანაირად დავაწყვილებ ერთი აზრის საზეიმოდ. მე ხომ იმხანად წამითაც არ მიკითხავს ბებრასათვის, თუ ვინ არის დათა თუთაშხია, რას მოსაქმებს, ვინაიდან სხვა რამით ვარ გართული — დენთის თეორიით, ანუ ნალვერდალში ქვამარლის შეკეთებით გაღვივებულ კერიასთან გალაღებული თომა ბაბუას ყირმიზი სახის დასაფინთიხებლად. ამისთვისაც დამრჩება გაურკვეველი თუთაშხიას ვინაობა, თორემ მაცი ხვტიების, არსენა შონიებისა და ძმათა მათთა აბრაგობის სცენები სასთუმალქვეშ მილაგია დილა-საღამო.

თუთაშხიას ისტორიულობაზე სხვა წყაროებიც მიუთითებენ. მაგალითისათვის, ბატონ ჯემალ გამახარი-

ასა და ბადრი გოგიას წიგნში: „Абхазия - историческая область Грузии“. შავით თეთრზე დაფიქსირებულია „თუთაშხია“ გვარის არსებობა სამურზაყანოს სინამდვილეში: Список жителей-крестьян по отдельным селам территории современной Абхазии XVI в. ღიასაც, ამ უკანასკნელი მომენტი გამიბრწყინებს გონებას უცებ, და მარი დიდდას ნაამბობი მეტყუელად გადაეწნება ჭაბუა ამირეჯიბის საღმრთო რაინდის ბედ-იღბალს.

ბატონ დამიანე გოგოხიასგან მსმენია:

— ცეკა-ში აგიტაცია-პროპაგანდის განყოფილების გამგეობის პერიოდში, გარკვეული როლი ვითამაშე „თუთაშხიას“ გამოქვეყნების საკითხის დადებითად გადაწყვეტაში. საჭირო იყო ოფიციალური თვალის ერთგვარი დახუჭვა, წათვლემა, ყურადღების მოდუნება — და ხელისუფლებაც გაირინდება, რათა საშობაო ჭინთვებით მოეგლინოს სამყაროს რომანი-საგა, რომელიც აგუმბათებს მეორე ათასწლეულის ქართული ბელეტრისტიკის შენობას; რამეთუ ეს ნაგებობა მართლაც ტაძრის მისაღარებელია, სალოცავი ადგილისა, მოწიწებით თავს რომ გახრევენებს ზღურბლიდანვე.

ქართულ მწერლობას გადაულახავი მაინც დარჩება ორი ბარიერი. ეს პრეტენზიები არავენ ჩამომართვას მატარაზულ გამოხდომად, ვინაიდან გური ოტობაიანი ამ სიტყვა-კაზმული შენობის კენჭად მიიჩნევს საკუთარ პერსონას და ბრალდებათა წყბა, თუნდაც მის შემოქმედებას ნაკლებად კენწლავდეს, საკითხი მაინც გადაუწყვეტელია.

იყო ადრე მცდელობა, ვთქვათ, ვაჟა-ფშაველა სიმბოლისტად მოენათლათ, მაგრამ მიუხედავად მთის არწივის შემოქმედებაში სიმბოლისტური ხელწერის არსებობისა, იგი ამ სკოლის, ამ მიმდინარეობის წარმომადგენელი ვერანაირად იქნება, რამეთუ საქართველოში იმხანად თავად სიმბოლიზმის საძმო, სიმბოლიზმის ოლიგარქია არ არსებობს. ამ პროცესს მოგვიანებით განახორციელებენ „ცისფერყანწელები“. ასევე ერთი ბელეტრისტიკის ლიტერატურული მონაპოვრები ვერაფრით გაიტანს საყოველთაო ლელოს, თუმცა გაზაფხულის მაუწყებელ მერცხლად შესაძლებელია ვივარაუდოთ მისი მოჭიკჭიკება.

მაშ, მივყვით მსჯელობას და შევხედოთ თუ რა წინამოდგობანი დარჩება გადაულახავი ქართულ სიტყვაკაზმულ მწერლობას.

გმირის პრობლემაზე ვიტყვით, ქართული ბელეტრისტიკა ბოლოს და ბოლოს ჩინებულად განახორციელებს ეროვნული იდეალის გამოძერწვის მისიას: მიუხედავად მრავალი ბორძიკისა სასროლეტის მეათე უწვრილესი რგოლი გახვრეტილია, აღებულია შინაგანი კულტურისა და მოთხოვნის უკანასკნელი ბასტიონი. საყოველთაო აღიარებაც მოვა ხვალ-ზეგ ნობელის კომიტეტიდან. პირველი პრობლემა სტილის ფენომენთანაა დაკავშირებული. არაფერს ვამბობ თავად ესთეტიკური კანონზომიერებების ნიველირებებზე. ქართული მწერლობა ვერაფრით აღიკაზმება რაფინირებული, მომჭირნე და უცდომელი სიტყვიერი სამოსლით.

მეორე მთავარზე ნიშანდობლივი ზადი ის გახლავთ,

რომ ქართული მწიგნობრობა ვერაფრით გამოიჯვინა, თუნდაც კუს ნაბიჯზე, ტრადიციულ დოგმებს და ვერანაირად აუთვისებია საუკუნის ოციანი წლების ლიტერატურული მონაპოვრები, ე.წ. „ცნობიერების ნაკადის“ მეთოდად მონათლული ჩვენში თუ სხვაგან.

აი, ის ორი არსებითი ხარვეზი, რომელსაც შესაძლოა, ვინმე გური ოტობაია რამდენადმე ებრძვის, ეპაექრება, მაგრამ მდინარის ტანი ვერაფრით აღავსებს ოკეანეს. თუმცა მრავალსიტყვაობას მოვეშვათ და ათი მცნების მერვე მუხლის რისხვა რომ ავიცდინოთ, მივყვებით პუნქტობრივად თითოეულ დებულებას:

კალსტიკა იმით არის საინტერესო, რომ ფორმული-ს დონეზე განიხილავს შემოქმედებით კვანძებს და უკვე დაკრისტალბულის აღნაგობით გვაწვდის ცოდნას ნებისმიერი ნაწარმოების ძირითად წარმართველ განზომილებაზე. ამისთანა მოტორი, ქვაკუთხედი თითოეული თხზულებისათვის ლიტერატურული გმირია, რომელიც უმეტეს კლასიკურ წიგნში ბინარული ნიშან-თვისებითაა წარმოდგენილი, ბიპოლარული შინაარსით.

უმეტეს გმირს ზოგადკაცობრიული ფასეულობების გვერდით ექებნება დამანგრეველი სამყაროსიეული ალტერნატივა, რომელთან შერკინებისას იძერწება თავადაც, როგორც ფოლადი — ცეცხლისა და უროგრდემლის შეხატებაში. ეს სარკისებური ანარეკლია დადებითი ემოციებისა, რისკენაც განუხრელად ილტვის თეოსოფური თუ მატერიალისტური მსოფლიო, იგივე ალტერ ეგო, იგივე დადებით-უარყოფითის დაუსრულებელი ჭიდილი, იგივე ზვისისა და პრომეთეს, აქილევსისა და ჰექტორის, ფაუსტისა და მეფისტოფელის დაუსაბამო დაჯახებანი.

ეს პროცესი იგივეობრივია ჩვენთანაც, ცხადია, ნიშანდობლივი შემოქმედებითი მუხტის გათვალისწინებით:

- შუშანიკი — ვარსკენ პიტახში;
- ავთანდილ-ტარიელ-ფრიდონი — ქაჯეთის ციხე;
- მინდია — წუთისოფელი;
- არსენა — კუჭატელი;
- თარაშ ემუხვარი — არზაყანი;
- თუთაშხია — ზარანდია, სხვანი და სხვანი;

აი, ის არსებითი ანი და ჰოე, რომლის დიაბაზონში ხორციელდება გმირის აღზევება-დაცემის მისტერია.

ბატონ რევაზ თვარაძეს სამართლიანად შეუშინავს „დათა თუთაშხიას“ ორგანოზომილებიანობა: თუთაშხია და მუშნი ზარანდია ერთი მედალიონის ორი მხარეა, ალჩუ და თოხანის კრებითობაა, ავერს-რევერსის ჯამი, სადაც დათა საწუთროს მომწამვლელ ოკეანეში ტალღებისგან მიმოტყორცნისას განიწმინდება მწიკვლისაგან, წდევდება ტობავარჩხილის ნაკადივით, მაღლდება ქრისტეს უძირითადეს მიზნამდე: **გიყვარდეს მტერი შენი**, რომელსაც ველარაფრით ეთანაწყობა ბიბლიის მცნებათა ათდოგმეული — სადაც თვალი თვალის წილ ამოიშრიტება, კბილი კბილის წილ ამოიგლიჯება, სული სულის წილ ამოიქოლება.

ებრაელი ერი ამისთვისაც გასწირავს მათივე წია-

ლიდან ამოხეთქილ ზოგადკაცობრიულ ნათელს, ვინაიდან იესოს მიერ შემოთავაზებული მიმტეველობისათვის ჯერაც არ არის მზად აღთქმული ქვეყნის ძიებაში ორმოცწლიანი ხეტიალით ილაჯგაწყვეტილი იუდეველი; თუმცა ოდეს საღმრთო რაინდი შავ მერანს მიუგზავნის საკუთარი გოლგოთის ასაკოკოლავებლად სახელმწიფოს ძალმომრეობითი აპარატის განსახიერებას — გორგალკაც მუშნის, იგივე ოცდაათი ვერცხლის სიმბოლიკას, ყოველივე გასრულებულია; განმზადებულია თუთაშხიასათვის ბილიკები ცათა ზეფირებით უფლის ხელმარჯნივ დასაჯდომად, როგორც ეს ქორიბედისმწერალის მისნობით მოუნიშნავს ავტორს **მუთხე კარის ზღურბლთანვე: „დაუტყვა და იქნა იგი სორციკლ დმერთად“**.

აქ არ უნდა დაგვავიწყდეს ფერის სიმბოლიკა: თუთაშხია მთვარის ხატებაა, მთვარის დღე, ნათელის იდენტური კატეგორია, როცა მუშნი ზარანდიას მთვარის მხედრის ხელითვე შავი ტაიჭი გაეგზავნება მხილებისა და განმსაჯულების სიმბოლოდ, იგივე ტროას ცხენი, რომელმაც უნდა დაღეწოს ბოროტების ციტადელი — ილიონის კარიბჭე.

წმიდა გიორგის ნათელ-მირონი, ჯეგე მისარონის გამუდმებული შემართულობა მაცხოვრის საქმეთათვის, „მთვარის მოტაცებიდანვე“ ღვივდება ქართულ ბელეტრისტიკაში;

ავთანდილის ხატთანაც კიანთებს ეს შუქდიადობა, გნებავთ მინდიასთანაც, მაგრამ თუთაშხიამდე ბოროტების დასათრგუნად ძალადობას ძალადობითვე უპირისპირდება ნებისმიერი პერსონაჟი და ვინაიდან სიავის წარკვეთა გაათმაგებით აღმოაცენებს სიმსივნეთა ლეგიონებს, აღარაფერი დარჩება საღმრთო რაინდს გარდა აღმსარებლობისა, გარდა მხილებისა, გარდა საკუთარი სულის მსხვერპლად მიტანისა სალამანდრას დარად ცეცხლის ჩასაქრობად, რომელიც გეხენიასავით შემოგზნებია ათასთა მიწიერ გულ-გვამს და ჯოჯოხეთისკენ მიაქანებს ბაწარაღებით.

გმირის პრობლემა ქართულ ბელეტრისტიკაში, დიახაც, აქ მოკონცხდება, დიახაც, აქ დამწვერვალდება ზოგადკაცობრიული კრიტერიუმებით და აწ ძნელია, ან სულაც მიუღწეველი მითოლოგიურ-სიმბოლისტურ ჭრილში სხვა ინდივიდის განხილვა ნორმად და ნიმუშად.

პომეროსს არ აინტერესებს ზნეობრიობის კვლევა ოდისევის გვემისას. ის ემპირიულ ბორტებასაა მიჩერებული, რომლის დათრგუნვისათვის ითაკელ ძეს ცბიერება, გველის გონება და გამჭრიახობა მიბოძებია სიმამაცესთან ერთად;

დანტესთანაც ბოროტების სხეულში, როგორც ცვილში დანა, ისე მიცურავს ბეატრიჩესაკენ, ანუ მარადიული სისპეტაკისაკენ შემართული ალიგიერის სული, რომელიც ზეგარდმო უფლისეული განზომილების უახლოესი სამყოფელია;

ფაუსტიც მეფისტოფელის დახვანჯულ საქმეთა გამოსწორების ერთგვარი ლაკმუსია, სადაც რაციო განაგებს იმპულსურ საწყისებს და კეთილმოსაქმეობის საზ-

ღვრებით ვიწროვდება თითქოს დაბრკოლებათა მამის ამაზრზენი სამკალი, მაგრამ მაინც გარეგანი ძალის მიუმხრობლად, ზეციერის ხელის გამოუწვედნლად, (რომელიც ამავდროულად ფაუსტური ფენომენის ერთგვარი შეფასებაცაა ქრისტიანული მორალის გათვალისწინებით), ვერაფრით განიშორებს ჯოჯოხეთის ბჭეებს;

ქართული სიტყვაკაზმული მწერლობიდან, მხოლოდ თუთაშხია, მხოლოდ საღმრთო რაინდი აღწევს უკვდავებასთან თვითნაბად ზიარებას, მარადიულობასთან, იგივე პირველსაწყისთან, აღმსარებლობისა და მსხვერპლად მიტანის მეოხებით, სიკვდილითა სიკვდილის დათრგუნვის შემწეობით და აქ საომარ იარაღად უცილობლად შტანერის უმაღლეს კატეგორიამდე აყვანილი გოლგოთის მისტერიაა, არიმანულსა და ლუციფერულს შორის ნაზარეთიანელის მოწამეობა, მიუხედავად იმისა, რომ აღარსად ფიგურირებს თავად მეცნიერ-თეოლოგის სახელი, ქაჩალ გორა თუ „ბარაბას“ ძახილით ძარღვებაშლილი ბრბო.

მეორე ათასწლეული, იესოს სხეულებრივ-სულიერი არსებობის ოცსაუკუნოვანი ისტორია იხურება თუთაშხიას განუხრელი მსვლელობით წარმართულობიდან ზექრისტიანულობისაკენ, გაუცნობიერებელი წყვდიადი სულიდან გამზიანებულ ზესულიერებისკენ და სხვანაირი ინტერპრეტაცია, მართალია, ოდენ მიწიერ განზომილებებში განიხილავს საღმრთო რაინდს, მაგრამ რაჟამს გადალახულია შურისძიების მოტივაციით ბოროტების აღხოცვა, გახსნილია გზა უფრო მაღალი, უფრო ჭეშმარიტი ფასეულობებისაკენ; ანუ მწიკვლისა და ზადის საბოლოო გამოსწორებისაკენ, ვინაიდან თავად ბოროტება არ არის ცნობიერი საკუთარ ქმედება-საქციელში; მის ორგანიზაციაში ისეთნაირი უკუღმართობითაა განფენილი დადებით-უარყოფითი ენერგიები, რომ ყოველი ქირურგია, მარტო-ოდენ გამძაფრების რეაქციას იწვევს და არავითარ შემთხვევაში — საკუთარ ბუნებაში ჩაღრმავებას.

ამისთვისაც გამოივლის თუთაშხია შორზე უშორესი გზას, რომლის მსგავსი თითზე ჩამოსათვლელია კაცობრიული მნიშვნელობის ბელეტრისტიკაში; გზას თვითგვემით ბოროტების თვალის ასახელად; დიახაც, უძვირფასესის მსხვერპლად მიტანის გამორიცხვით ვედარაფრით გადაილახება ურჩხულის თვალსაწიერიდან არსებულ სინამდვილესა და მის ცხოველურ სულს შორის აღმართული უმეცრების კედელი.

მხოლოდ სულიერი ენერგიის გაღებით, მხოლოდ არსობის პურის შეუნანებლობით განთავისუფლდება მხეცი უკუღმართი იმპულსებისგან; და თუკი აქამდე ურჩხულის ძალით დათრგუნვის მცდელობა მოკვეთილი ყოველი თავის წილ შვიდს ამოყრის და ამდენჯერვე განამრავლებს ბოროტებას ერსა შინა, აწ სხვანაირად მოიმოქმედებს თუთაშხია, აწ განკერძოებულ იარაღ-საშუალებას მოიმარჯვებს ათასგზის დანაჭილარ დრაკონის დასაძლევად:

„ — ესერა, კაცნო! მოველ ხსნისათვის თქვენდა მძლავროებისაგან ურჩხულისა. შა, მბაგლითი, ვით არს

ჯერ მისგლა მსხვერპლად მოყვასისა თვისისათვის, ერისა მარადობისათვის, სრულქმნისათვის სულისა კაცობრიულისა!

მოიკვეთა თუთაშხამ თავისთავე დაშნითა მკლაფე მარცხენა, მიუგდო ურჩხულსა და დანთქმა მან; მოიკვეთეს და მიუგდეს მათ ცოტა კაცთაც და დანთქმა მან. მოიკვეთა თუთაშხამ ფეხნი ორთაგ, მიუგდო ურჩხულსა და დანთქა მან; მოიკვეთეს და მიუგდეს მათაც და დანთქა კვალად. შედეგად ამისა იცვალა ფერი თვისი საზიზღარი ურჩხულმან და ნაკლულ იქმნა ძალი ცუცხლისა გამოძინარესი ხანით. იხილა ერმან ესე ყოველი და რომელთაჲ აგრეთვე აჭმიეს ასონი თვისნი მას ურჩხულს.

აღუდგინა ურჩხული ორთა ფეხთა ზედა, ვითა კაცი, კნინ ექმნა ბრჭყაღნი და დინგი მისი გარდაიქცა სახედ კაცისა.

მაშინ განიბო მკერდი თუთაშხამ, ამოივლიჯა გუელი თვისი, უბოძა ურჩხულსა, ხოლო არა დანთქმა მან, არამედ ჰრქვა მეტყველებითა კაცებრითა:

— არღარა ვარ მწყურფალი სისხლთა, არღარა მიძს სურვილი ჭამად კაცთა. და მიუცა მყის ყველაკასა ახალი, რომელთა მოიკვეთეს ასონი თვისნი“.

დიახ, კოლექტიური მსხვერპლად მიტანის გამორიცხვით, თვით თუთაშხიასაც გაუჭირდება ურჩხულის გადაამიანურება — იმდენად უძლომელია მადა მოლოქისა, მაგრამ გუნდური მემსხვერპლეობა მხოლოდ მისაბაძი პიროვნების მეოხებით მიიღწევა, დიახაც. გმირის შემვეობით, ვინაც მიუხედავად უამრავი დაყრილი ხმისა, შემდგვრეველად გაივლის წუთისოფლის ოღროჩოღრო თემშარას და აღარსად წაიბორძიკებს;

ბოროტებაზე გამარჯვების სხვა გზას აღარც ქრისტიანობა ცნობს და მით უფრო — საერისკაცო ბელეტრისტიკა. თუთაშხიას საგას ბოლო აკორდები, მისი წუთისოფელში ოდისევსური ხეტიალის ორათეულწლიანი უდასასრულობა, იშვითი კონტრაპუნქტით გვირგვინდება;

როდესაც მისხვედრილია თუთაშხია საყოველთაო სიკეთის მისაღწევად აუცილებელი პირობა ბოროტების დათრგუნვაა, მაგრამ ამ გამარჯვების გზაზე ძალადობის მეთოდები გამოუსადეგარია, თანაც მარტომსვლელობით ამ ღონისძიებას ვედარაფრით განახორციელებ, საჭიროა თავად ერის ნაწილისგან მაინც სრული თანადგომა მხეცის საკუთარი ხორციით დაპურებაში; და რაჟამს ჯერ გარემომცველი, თითქოსდა თანმდევი ხალხია საამისოდ მოსამართი, სამსხვერპლოდ განსამწესებელი, თუმცა მხეცის მორჩულების შემდეგ ფორმულა — ბედისმწერლობის შესატყვისად თითოეულს აღუდგინდება დაკარგული ასო-სახსარი; და ვინაიდან გვარად ჯმუხაძის, იგივე ბიკენტი იალქანიძის დუქანში დატრიალებული უბედურების შეჩერებას თუთაშხია ვედარაფრით მოახერხებს, ვედარ შეიძლებს ენაამოცილილი ასთიონასტუკაჩისაგან ესოდენი ავკაცობის წარმოდგენას — შხამ-სამსალასათვის თუ გაიმეტებს ადამიანს, უკვე სავსებით მიესწრაფვის საკუთარ ფინალს, ერთადერთს და განუმეორებელს, როგორც სიკვდილს;

დაბადება ხომ ჩვენგან დამოუკიდებლად გვებობება, მაგრამ სიკვდილი ჩვენი მოღვაწეობის ლოგიკური შედეგია ხოლმე. და შარაუხიას ნაქონარ წისქვილში, ქილერი ბონიას საუფლოში შეაღწევს დათა საკუთარი გოლგოთის აღსასრულებლად, თუმცა **ოთხი**, დარდისა და შიმშილისაგან ძუკნა ძაღლს დამსგავსებული ასულის პატრონს, **ოთხი** თვის ლოდინის შემდეგ, სახელდახელო ჩუბინობით მოუხერხდება განა თუთაშხიას განგმირვა?! და ვინაიდან ბონია თუთაშხიას სულიერი გარდატეხილობის ლაკმუსია, დოლაბის ხიხინში შედგება მთავარი პოსტულატი:

„მოსაკლავი რომ იყო, არ მოგკლავდი მაინც... მტკერი ხარ ჩემი და ისე გამოვა, ვითომ ყველა მტკერი მოსაკლავია. ჩემი ხელით შენი სიკვდილი უარეს საქმეს იზამს, ვიდრე შენ იზამ შენი ბოროტი სიცოცხლით, მაგრამ გულუბრყვილო ხარ და გულუბრყვილო კაცი ხელჩასაქნევი არაა... იფიქრე, განგებამ ფიქრისთვის გააჩინა ადამიანი“.

ასე დაფინალდება დილეტანტი ქილერი ბონიას ზრახვები იოლი გამდიდრების გზაზე და თუთაშხიას მეცადინეობა ბოროტის მოკეთილშობილების წიად.

ამჯერად გასამრჯელო დათას მხრივ ხორცი როდია, ადრე ურჩხულისათვის სასუსნავად მიბოძებული, კიდურები თუ თავად გული — უმადლესი კატეგორია; ფულს მთავრადვეს ჯოჯოხეთის გამნათებელს, მაგრამ ოცდაათ ვერცხლსა თუ ზარანდიას სამსახურისაგან ბონიასთვის გასაცემ ხუთას თუმანს იქნებ თუთაშხიას ხუთი მანეთი ჯობდეს, თუმცა როდესაც ქისაში საგანგებოდ ჩაახედებს, მისახვედრებელია: არანაკლები გასამრჯელოა მოყურებულა იქ ბონიას ცხოველი სულის მოსალმობიერებლად, კლანჭების დასაცვენად, დინგის გაცხვირპირებისათვის; წყალში ჩაყარა ზარანდიას სამსახურს ქილერი-ბონიასთვის გაღებულია გასამრჯელო, ნაყიდი წისქვილი, და აწი აშკარა სიმპათიით, შეუვალი გულშემატკივრობით გაანდობს ბოროტების მთავარ სათავეს, თუ ვისგანაც მომდინარეობს ყოველივე — მუშნისაგან, იგივე ტყუპისცალი ძმისაგან, იგივე ალტერ ეგოსაგან: საღმრთო რაინდი და ბელზებელთა შეფი ტყუპისცალი დაძმის შთამომავალია.

მუშნი ზარანდია თუთაშხიას დედით, დათას მამიდაშვილი. მართალია, ბიოლოგია არ ცნობს სხვადასხვა კვერცხურჯედთან განვითარებული ტყუპის შთამომავალთა იდენტურობას, მაგრამ გარეგნული მსგავსობა მწერლისათვის, დიახაც, აუცილებელი პირობაა შინაგანი ასიმეტრიულობის დასაზუსტებლად, რომ თურმე თითქოსდა ერთსახოვანში, თითქოსდა ფორმით ერთარსში, შესაძლებელია ბუდობდეს განსხვავებული, ურთიერთგამომრიცხველი, ჩვენს შემთხვევაში — სატანა და უფალი. ეს მომენტი ბატონ რევან თვარაძესაც ჩინებულად შეუნიშნავს ორგზის.

გრაფი სეგედის დაკვირვებით — **„მუშნი ზარანდიას გადავხედე, წამით მომეჩვენა, რომ ეს ტანხმელი კაცი სკამზე გორგალივით იდო, კისერი ჰქონდა მოღერებულ“.**

გაივლის ხანი და უკვე პოლიციის სათადარიგო გენერალი ზარანდიას ადრინდელ შეფასებას ამჯერად გარკვევით აზუსტებს: **„როგორც ერთხელ, ოთხი-ხუთი წლის წინ, ისე მომეჩვენა, რომ მუშნი ზარანდია საგარეოში გორგალივით იდო და კისერი ჰქონდა მოღერებული“.**

გორგალივით რომელი ქვეწარმავალი ილლაკნება და კისერსაც რომელი იღერებს ფაკირების სალამურის ხმაზე, ალბათ, ძნელი ამოსაცნობი არ არის. ქვეშეცნეული, ნაწარმოებისეული სიმპათიები წუთი-წუთ, წამი-წამ განდანაპირდება გრაფი სეგედისაგან თუთაშხიას სასარგებლოდ: თავად ბოროტების უმთავრესი სათავე, მისი უავგუსტოესობის კვერთხისა და ტახტის მეციხოვნე განსდგომია უკვე მუშნი ზარანდიას, სეგედისგანვე აღზევებულს და გასწრებულს ბოროტების ბილიკების აბურღვაში; განსდგომია და სიკეთისაკენ გაუპირდაპირებია, სიკეთისაკენ მიდრეკილა. ალბათ, ესეც არის მთავარი მიზეზი ნაწარმოების ფინალში სახელმწიფო მოხელე გრაფი სეგედი ზედმიწევნით რომ ემთხვევა, სინქრონულდება მწერალში; შეირწყება ორი სტილი — საყოფაცხოვრებო-კანცელარული და ბელეტრისტულ-ხატოვანი; იდენტიფიცირდება სეგედი-ამირეჯიბი, და ყოველგვარი საფუძველი გამოეცლება შესავალიდანვე გაცხადებულ ვერსიას: თითქოს მწერალი გრაფის ნაწერების ნაწილს თუთაშხიას თანამედროვეთა კარდაკარ სიარულით შეავსებს, შეამთლიანებს.

მწერლისა და მთავარი მთხრობელის ენობრივი ქსოვილი სინთეზდება, თორემ აქამდე ჩინონეკურად მოსაუბრე სეგედისგან სრული მოულოდნელობაა ცხოველყოფილი მიწიერებით გაჯერებული სცენების წარმოდგენა. ზემორე ვახსენეთ: ბოროტება-სიკეთის ჭიდილის მართონულ გზაზე ნაწარმოების ფინალის მიხედვით გადმობირებულია, ნებისთ თუ უნებლიეთ თუთაშხიას საქმეში გახირული პერსონაჟები:

გრაფი სეგედი უკვე აშკარად უპირისპირდება მუშნი ზარანდიას — თუთაშხიასთან კაცს აფრენენ მოსაფრთხილებლად;

გადმობირებულია წისქვილის თხუნელა-ქილერი ბონია — საზღაურად გაცემული **ოთხი**, ძუკნა ძაღლს დამსგავსებული ასულის სამზითვო თანხით;

გადმობირებულია თავად უკანონო მამის მოსაკვინებლად დაგეშილი გუდუნა პერტია, იგივე გუდუ თუთაშხია, ნაბიჭვრობის შხამ-სამსალით გონმოწამლული ყმაწვილი, უკვე ჩვიდმეტი წლისა ტელემაქესავით, მაგრამ ოდისევის პირმშოსგან განსხვავებით მამის საქმეთა მოქმადე კი არა, მომშობი მთლად; და როცა კეფადამეხილი თუთაშხია უკანასკნელი გმირობისათვის შეიმართება, ალიბს ამზადებს ზარანდიას ხაფანგებისგან ცდომილი მემკვიდრისათვის; მალაქია ნინუას სამჭედლოს მიესვენება მთელი ენერჯის დაძაბვით, ბოლაზთან მომლოდინე თეთრ ფელუკას ახსენებს, სამსუნში გადასვლას იმოწმებს, გულიების ქორწილში მუშნისათვის შავი მერნის საჩუქრად მირთმევას ავალებს მოცეგალიას, და შემოქმედის ფანტაზიით კულიტიკურებული ფლატედან შურდულივით ჩახიფრება ზღვის აქაფქაფებულ მღელვარებაში.

შვილი ვერ წაიწყმედს სახელს მამისმკვლევლობით. ვერც შეპირებული ხუთი ათასი მანეთი დააწვება მის სინდისს წარუხოცველ ბრალდებად. დედასთან ერთად გადაიკარგება სამშობლოდან, აბრაგი თუთაშხია ფელუკით სამსუნს გაემგაზვარაო, ამისი მტკიცებით. მერმე მის ნავალზე სრული სითეთრეთია, დამაბრმავებელი არარა-ისობა, თუმცა რატომ?! მიტია ჯვარში შვილის ნაშიერით, ვინ იცის, იქნება ისიც თანამემამულეთათვის სავნო-საგოდებელ საქმეთ წინამძღვრობს მიტილენიჩის მსგავსად?

მიტილენიჩი ხომ გორა მბორგალის სულის სარკისებური წაკითხვაა, იგივეა, რაც თუთაშხიასათვის ზარანდია, გორგალივით დახვეული ყელმოდერაშებული უნასი; „ეშმაკების უსტაბაში ხარ, მიტილენიჩ“, ეხმანება მოფიქრალ გამოძიებელს მეხუთედ მრბოლელი გორა.

ორივე რომანში რიცხვი „4“ საკრალურ დონეზეა აყვანილი: „თუთაშხია“ **ათხვარიანია**; ფონია **ათხი** თვე უცდის დათას გამოჩენას; გორას **ათხი** გაქცევა ჩაფუშვება. ეს ყველაფერი **ათხთავის** საკრალურობისაკენ უბიძგებს მკითხველს უნებლიეთ, და ქვეტექსტურად მიანიშნებს კიდევ წმინდანის გამოძერწვის ასპარეზს.

არავინ უწყის გამოიღებს თუ არა შედეგს დათას მიერ ზარანდიასათვის სიკვდილის საფასურად მიგზავნილი ცხენი, რომელსაც ახლოსაც არ გაიკარებს საღმრთო რაინდის ტყუპისცალი სატანა, მაგრამ **მეთხე** წელიწადს გაურკვეველი ავადმყოფობით — მელანქოლიის მძიმე ფორმით აღესრულება: ჩაესვენება ბოროტების მზე, როგორც კი მისი მასაზრდოებელი მუხტი დაიშრითება — დათა თუთაშხია.

მწერლის სწავლებით, სიკეთე და ბოროტება ურთიერთგადაჭაჭუული აქსიომაა. ჩვენ მაცილისეულის დაურვება გვწადია, როგორც რუსთაველთანაა მითითებული: ბოროტსა სძლია კეთილმან, არსება მისი გრძელიაო, ანუ ბოროტების დაქვემდებარება საშვილიშვილო საქმეთათვის; მივიღებთ კი ორივეს გაცამტვერებას და მაინც უკვდავების საზრისს წუთისოფლის თვალუწვდენლობაში, ანუ იგივე ზესთასოფლის, მარადიული სამყაროს განზომილებების თანაფარდობას ყოველდღიურთან.

გორასვე ფიქრებით: „ცხოვრება სამუდამელებელია, კაცია — შიგ ჩადებული ფირი“. დაახლოებით იგივე, რაც საუკუნის მიწურულს პრეზიდენტ გამსახურდია რომ დამართებს ჩვენს ბიურგერულ საზოგადოებას, უკეთ ურბანისტულ კასტას — კარონი თბილისელის სახელით დამკვიდრებულს ქართველი კაცის ცნობიერებაში და საგრძნობლად განზე დგომასზოგადეროვნული ფასეულობებისაგან, კინტოურთან, კოსმოპოლიტურთან, რაღაც აჯაბსანდლურთან წილნაყარს.

დიდი მწერალი თითო-ოროლა თხზულებაში ამოწურავს ხოლმე სათქმელს. უამრავი ნაწარმოები რომც შექმნას, მაინც თითო-ოროლაში განსხვავდება არსებითად და დროთა ვითარებაში დანარჩენს, დავიწყების საბიბლიოთეკო თუ სამუზეუმო მტკერი დაეფინება. ჰომეროსი „ილიადასა“ და „ოდისეაში“ ზედმიწევნით ამოსრუტავს სათქმელს, თუმცა ბრმა აედს ბერძნული მითო-

ლოგია ხონჩასავით უდგას წინ — არგონავტების ფათერაკიანი მოგზაურობები ოდიპოს-ანტიგონეიანად, და მაინც უმთავრესს ჩაეჭიდება მამფალი მეჰანგე: ფენხარდი აქილევსის პიროვნულ ტრაგედიას და ცბიერი ოდისეის მრავალჭირთათმენით მოპოვებულ ტკბილ სიბერეს. ამ ორი ეპიკური ტილოს სარკისებურების თაობაზე სხვაგანაც გვიმსჯელია: პირველ სიმღერას XXIV რომ შეესაბამება, II—XXIII, XII—XIII და ა.შ.

დავაკვირდეთ შინაარსსაც — სინთეზური თხრობის „ილიადა“, სადაც ყველა ფრაზა, შტრიხი, დეტალი ტროის დასაქცევად მიმართული; „ოდისეა“ უკვე მოგზაურულ ფაბულას ირჩევს, გამოცლილია ფეხრთა ქვეშ „ილიადას“ თხრობის ბალავარი, მიატაკაცუნებს აფრებს სცილასა და ქარიბდას შორის, უფრო რე იმიტომ, რომ პირველ თხზულებაში დაძლეულია მოძრაობის სტატიკურობიდან გადმოცემა, რაც მომდევნოში წესით, შებრუნებული მეთოდით უნდა განხორციელდეს, ანუ სტატიკურობის მოძრაობიდან აღქმით;

ჰომეროსის შემოქმედება ჰოგრიტივითაა, ერთი ბოლოდან ახლო ხედით საჩინოდება გარდასული რეალობა, მეორე საჭვრეტელიდან შორსაა გატყორცნილი წუთისოფლის ღვაღავი.

დანტე „ღვთაებრივ კომედიაში“ ჩამოაქანდაკებს უკომპრომისო სულის ფლატეებს;

სერვანტესი „დონ კიხოტი“ ქარის წისქვილებს ფრთების დგაფუნით შეაბარბაცებს კუზიან ენგიდუნისასაც;

გოეთე „ფაუსტთან“ დაატყვევებს მშვენიერ წამს — კაცობრიობის ნეტარ გარინდებას;

რუსთველიც აქ არის ქაჯავეთის ციტადელის დამნაცრავი სამსახოვანი გმირით — ტარიელ-ფრიდონ-ავთანდილით;

ამ საოლიმპო აღმართზე სიზიფეს ლოდს მიაგორებს ჭაბუა ამირეჯიბიც, უკეთ ხურჩინივით გადაუკიდია მხარზე „თუთაშხია“-„მბორგალი“, და დაუსრულებელი ქაქანის თუ ყბედობის ფონზე ნაბიჯ-ნაბიჯ მიიწევს სანუკვარი სერობისაკენ, თუმცა ჯერ მრავალი აღდგენითი სამუშაოა მოსამთავრებელი.

დიახაც, მე უნდა დამერღვია ეს მოჩვენებით ოლიმპიური სიმშვიდე მისი შემოქმედების გარშემო, თითქოს ყველა ბასტიონი აღებულია, თითქოს ყველა ნიშნული ზურგს უკანაა მოტოვებული, აწ უკვდავების წყაროში ჩაყურყუმელავებადა დაშთენილა უდაბნოეთიდან გამოღეწეული-სათვის. მაგრამ გური ოტობაია კეთილთვისებიანი ლაკმუსია თანამოკალმეთათვის, იგივე ნაწარმოებს ათი წლით შემოხვეული ხარის ტყავია, მესამე თვალისჩინი, ოდესმე უსათუოდ რომ ეწვევა ბედის ნებიერს. და ასეც აღსრულდება, — „თუთაშხია“-„მბორგალს“ პირუთენელ მსაჯულად მოველინება, მაგრამ დარწმუნებული ვარ ავტორისევე სულთამზეობის პერიოდში ჩამოიშოროს მის თხზულებებს ზადი და ხენგი. ასე ნებას ბედისმწერალს, ასე მზმანებია მე ქრისტეშობის არეალში და ასე განესრულება ყოველივე მეორე ათასწლეულის დამხურავი თხზულებათა საბოლოო ჩამოქანდაკებით.

ბოროტის კეთილად გარდაქმნის მისტიკა უმთავრესი ეზოტერიკაა ქრისტიანულ მორალში და თუთაშხიას საგაც ზედმიწევნით აკმაყოფილებს მართლმადიდებლობის ამ უმაღლესი თეოლოგიური კატეგორიის მსოფლგანცდას: ჭონიაც კი, ეს ნაცარქექიას ბადალი ვირთხა თორიას კასრიდან, სიკეთის მთესველ პიროვნებად გადაქცეულა საღმრთო რაინდის სულიერებასთან ზიარებით. გრაფი სეგედის კათარზისზე ხომ ჯეროვნად გვისაუბრია, მაგრამ პერსონაჟის ყველაზე ქვეტექსტური გადმოხილება ქალბატონ სალომე ბახიერაშვილ-ოდიშარისათანაა.

ჯერ ერთი, იგი მონასტრის ცვილისფერ ცხოვრებას ზურგს შეაქცევს და მონაზვნის აღკაზმულობას ჩითვის ჭრელაჭრულა სამოსალზე გაცვლის; მერედა, ეფემია წინამძღვრის თუთაშხიასთან დიალოგში, როგორც მადასტურებელი ძალა **ოთხეზის** გამოქსარჩლება ოთხთავის პოსტულატებით საღვთო რაინდის პერსონას, მიუხედავად მოსალოდნელი უმკაცრესი სასჯელისა, ოდეს თუთაშხია მხოლოდ ქადაგების სახსარ-ლონეს, მოქმედების უვარგის ტაქტიკად შერაცხავს და ძალის აუცილებლობას ახსენებს მიზნის მიღწევის მართებულ საშუალებად.

ჯერაც ვერ ამალღებულა მისი სული სიკვდილითა სიკვდილის დათრგუნვის ფორმულამდე, „რამეთუ უმჯობეს არს ჩვენდა, რათა ერთი კაცი მოკუდეს ერისათვის, და არა ყოველი ნათესავი წარწყმდესო“. და წინამძღვრის განაჩენი — „ემაქუელი არს და ცბის“, უკვე ოცი წლის მონაზონ გოგონასაც ეკუთვნის თუთაშხიას მხარდამხარ, როგორც თანამზრახველს, როგორც საღმრთო რაინდის მოსარჩლეს სულით და ხორციით. სხვათა შორის აღსანიშნავია აქვე, რომ თუთაშხიას დიაპოზონი საზოგადოების ყველა ფენას მოიცავს, ნებისმიერ კატეგორიას შეეხება ანიდან ჰოემდე, მღვდელმსახურების და საეკლესიო გარდა.

აქაც დაფიქრების საგანია ავტორისეული პოზიცია, ვინაიდან ამისთანა კოლორიტულ სფეროებს არაფრით გაუშვებდა ხელიდან გონსასეირო ამბებს დადარაჯებული ბელეტრისტი. აქ ქვეტექსტის პასუხად ერთი სახიერი ვარაუდი ამოიზრდება ოდენ: უფლის სახლად მიჩნეული ტაძარი ამაზრუნობაა თუთაშხიასთვის, როგორც ქრისტეს საქმეთა გამრუდების უმთავრესი სათავე, ვინაიდან, დიახაც, სააკაკო ქმედებისთვის უფრო მიდიან ისინი მონასტერში, ვიდრე მაღალზნეობის სამსახურად; ამიტომაც, ბუნებრივია, თუთაშხია აღარაფრით აღიკვეცება ბერად, აღარაფრით შედგება იგი რუსეთის მონასტერში მღვდელმსახურად, მით უფრო — სხვა გვართ. ეს უკვე დასაწყისშივე დამარცხებული საქმეა, რამეთუ საზოგადო ბედნიერებისათვის ერისკაცობა სჯობია, საიდანაც გამარგვლის მეტი საშუალებაა, თუნდაც ეს სამოროლო განწყობილება სატანისაგან მომდინარეობდეს.

ჯერხანობით ხომ მთვარის ფავორიტს ბოროტებასთან საბრძოლველ იარაღად თვითზვარაკეულობა არ აურჩევია ერთადერთ უცთომელ სახსარ-საშუალებად? და ეფემია წინამძღვრისაგან ლამის დამდაბლებულა,

ლამის ფეხით გათელილა ბრბოსთან გათანაბრებული მისი ფენომენი: „ამის უფლება მხოლოდ მესიებს აქვთ“, „მხოლოდ მესიებს“, თანაც, „ისიც მაშინ, თუ საამისოდ ვითარება არის მომწიფებული“! როგორი განაჩენია ყოველივე ბოროტებასთან დაუსრულებელ ჭიდილში გათანგული აბრაგისათვის?

თითქოს წყალია გადასხმული თუთაშხიას ყოველი მუშაკობისათვის. ამიტომაც რა გასაკვირია, იგი აღარასოდეს შედგება ბერად. ეფემია წინამძღვარიც ხომ ვალს მოიხდის უფლის, დათას წინაშე, როგორც ხელდასხმული, როგორც სისხლით ნათესავი თუ სულაც მალვით მიჯნური, იმისდა მიუხედავად, ეფემია დედით თუთაშხიაა?

აქ ერთ დეტალზე ყურადღების გამახვილება უთუოდ ღირს:

დათა თუთაშხია, რომელიც ეკრანული ცნობიერებით შემოსულა საზოგადოებაში, რამდენადმე განსხვავდება წიგნიერისაგან. აქ, ჯერ ერთი, ყველა მთხრობელი ამოყრილია მოქმედებიდან და მათ ადგილას თავად რეჟისორის ობიექტივი გვევლინება, მაგრამ ზოგჯერ კომპოზიციური მთლიანობისათვის თუ ნაწარმოების სიმკვიდრისათვის მოგონილი ხერხი განაბნევს თხზულებისმიერ რიტებს, მეჩჩებს, ჩვენი გულისხმიერების წილ საგანგებოდ დახაფანგებულს. მსგავსი ქმედებანი ავტორს სრულებით არ სჭირია, მისთვის უმთავრესი თუთაშხიას პიროვნების სრულყოფილი აღდგენაა, და დანარჩენს მნიშვნელობა დაუკარგავს, უკეთ ნებისმიერია თუ პერსონაჟთა ცხოვრებანი ერთმანეთს ვერ გადაკვეთენ, ან პირიქით მეტი შეხების შესაძლებლობა გაუჩნდებათ და ამით ნაწარმოების კუთრი წონა გაიზრდება.

რომანის ქსოვილის სტილური თავისებურება ეპისტოლარულია, თუმცა ყველგან შენარჩუნებულია ქრონოლოგიურობა მოქმედების განვითარების თვალსაზრისით. სისტემაშია მოყვანილი მასალის მოწოდების თანამიმდევრობის პრაქტიკაც.

გრაფი სეგედის მახერხებლბელ მეგზურობას მიზანმიმართულად ავსებენ აბრაგთან ნაკონტაქტები პიროვნებანი:

- ტერორისტი ნიკიფორე ბუბუტეიშვილი;
- კაციჭამია ვირთხების გამომყვანი ქუჩი თორია;
- იურიდიული კანტორის მესვეური ირაკლი ხურციძე;
- პოლიცმაისტერი ნიკანდრო ქილია;
- აბრაგი თუთაშხიას კოლეგა — ყაჩაღი ბექარ ჯეირანაშვილი;

ზარანდიებთან შვილივით გაზრდილი შავლეგ გოგინაშვილი — იგივე შალვა ზარანდია;

ჰელმინთოლოგი რობერტ პავლეს ძე ხაპლინი, იგივე ყაფლანიანი — თაფლიანიძებთან, სამადაშვილებთან, ფარლადაშვილებთან ნაზიარები სისხლით, შემდგომში კაპლანად მოვლინებული ქვეყანას და რევოლუციის წლებში ხაპლანად გადანათლული ლენინის ქილერი ქალის შიშით, გვარნაცვალი, მოყურადე, მეხუთე კოლონის ტიპური სალდაფონ-სტუჟაჩი;

- ალექსი სნეგირი — პროფესიონალი რევოლუციონერი;
- შალვა თუხარელი;

ყალბი ფულის მჭრელი ვასო გოდერძიშვილი, სხვანი და სხვანი... აქ ყოველი სიტუაციის თუ სიუჟეტის სულის-ჩამდგმელი გრაფი სეგედი ან მწერალი ყოფილიყო, თითქოს არაფერი შეიცვლებოდა, მოქმედების განვითარების სქემა იგივე დარჩებოდა; შენობა კომპოზიციურად იგივე აღნაგობას შეინარჩუნებდა, სამაგიეროდ დაირღვეოდა თავად ნაწარმოების სტილისტიკა, ენობრივი ფენომენი, რომელიც „დათა თუთაშხიაში“ ერთ-ერთი უდიდესი შენაძენია, ვინაიდან როგორც ადრე აღგვინიშნავს, თხზულებაში მკვეთრად გამოიხსნა მწერლის უმწირესი ჩარევები პერსონაჟთა მონათხრობისაგან და მით უფრო მთავარი მესვეურის — გრაფის სეგედის მონაყოლისაგან.

ავტორს, ცხადია, ბუნებით ებოძება ღვთიური გამოცდილება, ცოდნა პერსონაჟის სპეციფიკურობის თაობაზე; რომ მეურმე, მჭედელი და აფთიაქარი გამორჩეული ენობრივი ქსოვილით ახასიათებენ ერთსა და იმავე სინამდვილეს: თვითეულს პროფესიული, და აქედან გამომდინარე — ტემპერამენტული თვისებიდან, განსხვავებულ ტემბრს, ხასიათს დაანათლის განგება; ამიტომაც მათი მონათხრობით აღდგენილი მოვლენა ვერაფრით დაემთხვევა ერთმანეთს დროსა და სივრცეში, აკუტავას ნოველის „უსიერ ტუქში“ მსგავსად. ამ სამი მოსაუბრის თვალწინ ჩაქროლილი ეტლი განსხვავებული ფორმა-შინაარსისა იქნება, სამივე ინდივიდუუმის გათვალისწინებით.

ერთგან თავად ეტლი წამოიწევა მეტის სიციხადით;

მეორეგან ცხენების მოსართავები, ბორბლების აღკაზმულობა და დაჭედილი ფლოკების თემშარაზე ანაპერწყლება;

მესამესთან ნეფე-პატარძლის ზიზილ-პიპილები, სუწამოს სურნელი თუ გახვითქული მერნების ოფლისგან დარჩენილ ნესტოთა თროთლვა.

ეს ანაბანა ავტორს ზედმიწევნით გაუთავისებია. იმიტომაც ელვარებს ათასფრად თუთაშხიას გარშემოწერილობა მთელის სისავსით, ვიდრე ფინალში სეგედისა და მწერლის ფენომენი შეწყვილებოდა; შესინთეზდებოდა მთხრობელ-ავტორი იდენტიფიკაციის ქვეტექსტური მოტივებით. ალბათ, ესეც უდიდეს ამავს დასდებს „თუთაშხიას“ ზედმიწევნით გახალხურებას.

დღევანდელ თუ ისტორიულ საქართველოში იშვიათია ლიტერატურული გმირი, რომელიც პოპულარობით „საღმართო რაინდს“ გატოლებოდა; იგი დიდი ხანია უკან ჩამოიტოვებს ღვთაებრივ ავთანდილებს, ბაში-აჩუკებს, მამლუკებს, ოძელაშვილებს, ემუხვარებს და არსაკიძეთ; თანამედროვე ხელგარჯილობანი ხომ ახლოსაც ვერ მივლენ;

„თუთაშხია“ დაიპყრობს ყველა სიმაღლეს. დღეს რიგითნი, თუთაშხიას სიტყვებს აზომებენ არსენას არშინითა და არსაკიძის მკლავით; „თუთაშხიას“ კოორდინატებიდან განგვკრეფთ სამყაროს და მის ყბაში მოქცეული ადამიანის ბედ-იღბალს; ვადგენთ სიკეთე-ბოროტებას შორის არსებულ დისბალანსს, და რადგან „თუთაშხიას“ ეკრანული ვერსია ერთგვარი გამარტივებით შეძლებს ზედმიწევნით მიიტანოს საზოგადოების ფართო ფენებთან

ან ნაწარმოების ძირითადი მიზანსწრაფულობანი, აწ დაუნჯებული მკითხველი მეტის გათვალისწინებით მისჩერებია ფაბულის ამკინძავ მალეებს, მათ შორის დამყარებულ ნერვიულ შეერთებებს;

ვამწვევრვალეთ ზემოთ განვითარებულ სენტენციას, რომ თუთაშხია ბერად არალიკვეცება, ვინაიდან მისი ცხოვრების უმთავრესი კრედო — სამკალია: სხვანაირად არ ძალუძს, და ასევე ვერც ყვითელი სახლის მოწყვნილობისათვის გაიმეტებს სულს კევი კიზის ინდივულის ტომის ბელადივით, რომანიდან: „ვიღაცამ გუგულის ბუდეს გადაუფრინა“.

საზოგადოების აი, ეს ორი სფერო გამოხშირულა „თუთაშხიას“ სივრციდან, როგორც ზედმეტი ბარგი, როგორც ზედმეტი სამკაული, ვინაიდან თეოლოგიურ ნავსაყუდელს თუ სულპრობილთა სავანეს ზედმიწევნით შეესაბამება თავად ქუჩი თორიას კასრი — ქვეყანა, საწუთრო, წუთისოფელი, და რა აუცილებლობა ამერიკის ხელმეორედ აღმოჩენა, ღია კარების მტვრევა, ისიც დათა თუთაშხიასნაირი ჭეშმარიტების მაძიებელი კაცისაგან?!

ცოდნოდა „ცნობიერების ნაკადის“ მეთოდი ბატონ ჭაბუას, ამ მისიას უფრო მოხერხებულად გაართმევდა თავს, მეტის მომჭირნეობითა და სამიზნეთა ათიანების დაჟაკანებით;

ნაწარმოების ეპიცენტრად ამისთანა შემთხვევაში უცილობლად თორიას ლაზარეთი მოგვევლინებოდა — როგორც ქვეყნიერების სიმბოლო რკინის კასრთან ერთად. მაგრამ ვინაიდან, სხვაგვარია თხზულების სტილისტიკა, ჩვენც არსებულთ ვიმსჯელოთ, უკეთ გადავხედოთ მწერლის ოსტატობის გენეზისს „თუთაშხიდან“ „მბორგალამდე“.

ორივე თხზულება მოცულობით ლამის იდენტურია — მონუმენტური. პირველის შექმნის თარიღი რატომაც ნიველირებულია, მაგრამ მეორე ათ წელიწადში შექმნილა — 84-დან 94-მდე. „თუთაშხია“ ტრადიციულ თხრობითობას ირჩევს ამოსავალ წერტილად, მეთოდად; ხატოვნებას, ფერწერას დიალოგების მეშვეობით. განგებ არ ტენის გვერდებს ზოგიერთი ბელეტრისტიკით; განგებ არ ანიჭებს ლითონსხმულის, ზოდის ფორმას, თუმცა არქიტექტონიკით, სჯა-ბაასისათვის დამახასიათებელი ინტონაციითაა ასასახი.

პირველი რომანი ოდეს გმირის განვლილი ცხოვრების ქრონოზაციასა დაქვემდებარებული, მეორე რამდენადმე ქაოსურია, და თითქოს ემორჩილება „ცნობიერების ნაკადის“ ხასიათს, მაგრამ ეს „თითქოს“ შემთხვევით არ მოგვიშველებია, ვინაიდან მხოლოდ გასაუბრება საკუთარ თავთან, მხოლოდ გაბაასება საკუთარ მესთან, არ კმარა ქვეცნობიერის ამოსამზევებლად.

სულაც არ არის შეძრწუნებული გორა მბორგალი. მისი მართონული მარბენლობა, გლეჯივით თუ ხვრელში მძრომელობით, ასპარეზია საკუთარი წარსულის ზედმიწევნით გაშუქებისათვის.

თანაც რაჟამს გზა **თხი** თვის სავალია, მისახვედრებელია, როგორი პროპორციით უნდა შეზავდეს ახლანდელი დრო ნამყოსთან;

ჩვენი მაგალითით კი გორა მბორგალი სამჯერ მეტს ფიქრობს ვიდრე მოქმედებს. ესეც მისაღებია „ცნობიერების ნაკადის“ სტილისტიკის ნაწარმოებისათვის.

შინაგანი მონოლოგის თხზულებანი: „არტისტული გადატრიალება“, „აველუმი“, თუ „გორა მბორგალი“ ტრადიციული მეთოდებით ასახავენ ქვეცნობიერის გამოაშკარავების ტექნიკას, ვეღარ მოუშარჯვებიათ ქვეცნობიერის განამდვილების იარაღი, გადაჭრით შეიძლება ითქვას: ქართული ბელეტრისტიკის ორათასწლეული ვალში დარჩენილა ამ მეთოდის წინაშე (ერთი მერცხლის ჭიკჭიკი ხომ გაზაფხულს ვერ მოიყვანს), ჰოდა, ვინაიდან, „ცნობიერების ნაკადი“ ოცდამეერთე საუკუნის გადასატრელ დილემად ქცეულა, ისევე „მბორგალის“ აღნაგობას დავუბრუნდეთ.

აქ ოფლში მცურავი მარბენალი, რომელსაც „პირში ჟოლოს გემო ჰქონდა და ჰაერში მყრალი ოსშივარი ტრიალებდა“, დიხაც, ჟოლოს ფონემასა და დარაჯებულ თხრობის წნულების, კვანძების გასაჩაღებლად: „კაცო, თუ რესტორანში ვარ, იქ ჟოლოს ჩაროზი ბოლოში იციან, არადა... შეხედე ამ ბებერს! ექიმიც ყოფილა, ჟოლოს ჩაი დამალევინა, ოფლი მომადინა“.

აღმოჩნდა, რომ დიდი მსაჯულოვით ამირეჯიბი წაუკითხავს არაფერს სტოვეებს, და საამჟამოდ მისი მწერლური სტილისტიკა 180 გრადუსით გაემიჯნება ტრადიციულ თხრობას.

„გორავ, საყვარელო! პოედიმ კ პალკინუ“ — ეუბნება ალტერ ეგოს მომასლაათე გორა. „იყრანტალონო“ შემოიშველიებს ერთი წიგნის ინტონაციას. და როგორი დამაფიქრელიც იყოს მბორგალის კოლექტორიდან გამოქცევა, მის დეტალიზაციას მწერალი თავს ავადმყოფურად არიდებს.

ზონების, უქლაგებისა და ვეტლაგების ბინადართა თქმულისამებრ ხვრელით გასაქცევი არტერია ათწლეულობით მზადდება. იქ ბარი და ნიჩაბი ძალყინწერაქვიანად სრულიად გამოუსადეგარია, ვინაიდან მამლის ქურდის გამოცდილებისამებრ, ფიცს ერწმუნებები, მაგრამ კული გაგაოცებს. იქ, ხვრელში, დიხაც, სანტიმეტრობით გასწევენ მიჯნას, ათწლეულობით. თანაც მემალაროეს ნიკაპი მიწაზე უდევს, კეფა გვირახის ჰერს მიგლესვია, საგანგებო ხალათი აცვია, გუშინდელი გვარდიელის აღკაზმულობის იერისა, ათეული გარეჯობით დამშვენებული; ჰოდა, ნულარ გაგვიკვირდება, კოვზით, დიხს, დიხს, კარგად აფხიანებული კოვზით, მუჭამუჭა შემოაქვთ გაფხვიერებული მიწა; ჯიბეში იყრიან, ბრუნდებიან საკანში, პარაშაში ცლიან, ჯოხით კარგად მოურევენ დურდუბოში. ამგვარად გაიტანენ ზედამხედველის თვალის ასახვევად. თორემ „მბორგალის“ მიხედვით, გლეჯვით გაქცევა დახატული თუა, ხვრელით გაპარვა ფრიად ორიგინალურია.

ციხეში პოლიტიკურები და კანონიერი ქურდები ერთმანეთს რისთვის ვერ ჰგუბენ, ესეც დიდ საიდუმლოს არ წარმოადგენს. ქურდისათვის ციხე მეორე ოჯახია; ამას ამირეჯიბიც ცნობს, მაგრამ მათ შორის კონტაქტი აბსოლტურად რომ გამოირიცხება? საქმე ის გახლავთ,

რომ ქურდს, როგორც ასეთს, სამშობლო არ გააჩნია. ის კოსმოპოლიტი პერსონაა; მისთვის პატროფილური განცდები მეორეხარისხოვანია, რელიგიაც — სხვათა შორის. ქურდისთვის მთავარი კრიტერიუმი საკუთარი სახელის შეუბღალავობაა და მოსაქაფი არენა.

ამისთანა პირობებში, როდესაც ზონაში მეკუჭნავედ მოკალათდები, აქ ასაკი ვერაფერი გამართლებდა. ეს უკვე ციხის ან ზონის ადმინისტრაციასთან გარიგების ტოლფასია, კომპრომისის იდენტური, მეტიც — სავარაუდო სტუქაჩობა, კრუსსაც რომ უწოდებს მრავალნატანჯი მწერალი, მაგრამ ისიც ხომ უნდა გავაცნობიეროთ, რომ პოლიტიკურებში ქურდული კლანი მომავალ დამსჯელს ხედავს, სახელმწიფო მოღვაწეს, კანონმდებელს ბოლოს და ბოლოს, რომელიც ადრე თუ გვიან მომთვინიერებელ ჟილეტს განუმზადებს განაბს, თუ სულაც ხის ბუშლატს — კუბოს — ამირეჯიბისებურად.

ჰოდა, ამისთანა ვითარებაში ყოვლად გამორიცხულია პოლიტიკოსებსა და კანონიერ ქურდებს შორის რაიმე თანამშრომლობაზე საუბარი, რომ აღარაფერი ვთქვათ ხელ შეუხებლობაზე. ციხეში, ზონაში, პოლიტიკურებიც უკლებლივ ქურდების დაკრულზე ცეკვავენ ზეკებივით, მუყიკებსავით თუ იგივე შობლათა მსგავსად. ამით სატუსალოების ცხოვრების წესი არ იცვლება. მოკლედ, ფრიად გასაკვირია გორა მბორგალის მეხუთე გაქცევა, რომელიც ვინმე ფილიპოვის მომზადებულია ზედმიწევნით. ზედ კოლექტორზე დაშენებული ერთერთი ბანაკი გორას სამფლობელოა, სადაც მეკუჭნავეობით ირჩენს თავს, თორემ ხვრელიდან როგორ გამოეტევა „თბილი საცვლებით, მოხერის სვიტრით, ირმის ბეწვის შარვლით, ჩუქჩური უნტებით, ირმისვე კაპიუშონიანი ზედატანით, დუნდულს ქვევით მკვიდრად შემოსაკრავი ზორტით, მერე ყურებიანი ბეწვის ქუდი, ამის ზემოთ რეზინის წებოში ამოვლებული ტილოს ქარგაუმტარი ბალახონით და სულ გარედან — თეთრი, წვივებამდე ჩამოშვებლი, უსაშველოდ ფართო ნიღაბხალათით, რომელსაც საგანგებო კონსტრუქციის წყალობით (კონსტრუქციას შენობაზე იტყვიან. ჯობია, ფორმა, გ.ო.) კარავის მაგივრობაც უნდა გაეწია“, ამას ზედ დაფურთოთ ზურგჩანთაც და მისახვედრებელია რამხელა ხვრელის გამოზადება დასჭირდებოდა გორას.

აქვე ცდომილია, ალბათ, გამქცევთა ჩამწკრივება ორმოცდასამეტრიანი ხვრელის წიაღში, თანაც გონსასეიროდ, დუნდულოში დანის ჩხვლეტა. ასეთი სიხალვათე კი „ხვრელების გიჟ“ კარაპუხინს კი არა მემალაროეებს თუ მეშახტეთ შემურდებათ! ჰოდა, ამნაირად აღკაზმული გორა სამ ათასეულ კილომეტრთან დაჭიდებას რომ განიზრახავს მშობიარე ქალივით აკივლებულ პურგაში, რომელმაც უნდა გააჩინოს მბორგალი თოვლეთიდან, ყინვის სულიდან — იგლუსიდან — ყინულის ლოდების სახლიდან, საადამიანოსკენ, კორიდასკენ, რელსებზე დასაჯდომად და სხვა არაფერი, არანაირი ცხოვრებისეული მიზანი თუთაშხიასთან მოზომილი, თუთაშხიასთან დაგეზიანებული.

უნებლიეთ გებადება კითხვა: საკუთარ თავთან გა-

ჯიბრება და შენეული სისუსტეების დაჯანჯვა თუკი მიზანია, ესეც მცირე ბარიერი როდია, „თუთაშხიასვე“ გამოცდილებით, მაგრამ ნივთიერ, ხელშესახებ სივრცეში, როცა გადავიყვანთ ორივე ნაწარმობის კუთარ წონას, დათასთვის მახლობელი რძის პროდუქციით, „თუთაშხია“ შებოლილი სულგუნის სადარია, ჭიისთვის მიუკარებელი, საშვილიშვილო. სულგუნის ბოლში გამოყვანას წინ უსწრებს რამდენიმე პროცედურა: შედეგების სემანტიკა, მაჭიკანასვამი რძე ოდეს შესქელებდა და მთვარესავით ყველს დაბადებს ნაცადი ხელი, ამისთანა საკვებს, ჭყინტს ვეძახით — უამრავი კერძეულის ნედლეულს, მაგრამ შესანახად უვარგისია. ბუნებრივ პირობებში უმარილოდ მალე ამჟავდება, აფუფდება და ძვირფას თვისებას კარგავს, ხოლო დამარილებული საღეჭი რეზინსმაგვარია, მწკლარტე.

ქართველს ემარჯვებოდა ჭყინტი ყველის სულგუნად გარდაქმნის ოსტატობა — გექიმინუა. თითქოს გადაზეღვის პროცესში ჭყინტ ყველს აკლდება შრატის სახით ცხიმი, ეროვნობა, მაგრამ წარმოიდგინეთ, ახალ თვისებრიობას იძენს იგი, ახალ საფეხურზე აღწევს და უკვე სულგუნად გარდაქმნილი რამდენიმე კვირა-თვე იხანგრძლივებს სიცოცხლეს; თუმცა ისევ წამოტივტივდება შენახვის პრობლემა. უმარილოდ სულგუნის ვერძლებს დიდხანს და აი, აქედან, ამ მეორე ტექნოლოგიიდან, თუთაშხია მწყემსი სამზადის ოჯინჯალზე ჩამოაკონწილებს სულგუნის წყბას შესაბოლოდ და დროთა ვითარებაში კვამლისგან გაჯერებული გამზადებულა კიდევ სამუდამო არსებობისთვის.

ჩასვენებულა დაკონსერვების, „დაცელოფანების“ თუ სხვა ღონისძიებათა უმწიფარი მსოფლიო გამოცდილებანი: შებოლილი სულგუნის — ჭყინტი ყველის მესამეული მეტამორფოზა — უკვე სრულყოფილების საუფლოში დაამკვიდრებს მას, და უხეშ შედარებად რომც ჩამოგვერთვას, „თუთაშხია“ ამ უკანასკნელის ტიპისაა, ცრემლისმომდენი კვამლით გაჯერებული, ხოლო „მბორგალი“ ჯერაც ვერ გაცდენია დამარილებული ჭყინტის აღნაგობას, კაზლას რომ ეძახიან თუთაშხიასვე სამშობლოში.

სტილის გადაბრუნება, ნაწარმოების ხარის ტყავში ათ წელიწადს გამოხვევის აუცილებლობა „თუთაშხიას“ ზედმიწევნით გამოუვლია, ხოლო „მბორგალი“ ამ საფეხურებს შიგადაშიგ საჭიროებს მოშველიებული უზარმაზარი ინფორმაციის დაწდევების, გამოსწორების თუ სულაც ამპუტაციის თვალსაზრისით.

აქ ფიქრი ფიქრისთვის მოშველიებულა და არა — თავად გმირის შინაგანი სამყაროს დასაფიქსირებლად. ხელოვნურობის ნიშნით აღბეჭდილა ლამის გიგანტი ფიჭვების წარმტაცებელ პურგაში საბჭოურ რეჟიმს გამოქცეული პატიმარი, რომელსაც უარეს შემთხვევაში ზონის შესასვლელთან დახვრეტა ელის სხვათა ჭკუის სასწავლებლად, ან უკეთესობის პირობებში სამუდამო ტუსაღობა. და მიუხედავად ყოველივესი ჩინებულად მორგებია გარემოს იგორ კარგარეთელის საძილე ტომარა. მწერალი გაურბის ახლანდელ დროს, მწირია

პრეზენსი მარბენალის პულსაციიდან. ის თითქოს წარსულით იცოხნება, რომელიც მის თავზე როდი დატრიალებულა წისქვილის დოლაბივით, არამედ მთელი ქვეყნის ტრაგედიაა, მაგრამ ვერბალურ რესტავრაციებში იკარგება „თუთაშხიასეული“ ჯადოსნური დასწრების ეფექტი თუ თავად თხრობის მრავალპრიზმიანობა.

ნებიმიერ ფსიქოლოგიაში ფროიდები, უზნაძეები, ქვეცნობიერის პრიმატს ანიჭებენ უპირატესობას, როგორც ადამიანის შინაგანის წარმართველ ძალას, როგორც იმანენტუროს გარეგანში გამოვლენის ქვაკუთხედს, მაგრამ „მბორგალისათვის“, ფიქრი სატვირთო შემადგენლობებით მოიზიდება, კუმბეტრობითა და ვაგონებით; მას არ ახსიათებს მოწოდების იმპულსური თავისებურება, მხოლოდ გეომეტრიულ მოცულებითობას ემორჩილება და გამოირჩევა ძალდატანების ქოლერიკული ხელწერით.

არადა, საბჭოური ლაგერებიდან ხუთგზის გამოქცეულის სულიდან არ შეიგრძნება სიმწრის სურნელი: თითქოს კაფე „როტონდადან“, ან „მულენ რუჟიდან“ გვეხმინება მწერლის დაუდგრომლობა, რომელიც ძირითადად ავტობიოგრაფიული ხაზისაა, დოკუმენტურობის უტყუარი სამხილი მასალით გაპოხილი და ამდენად, მემუარული სტილის იწილობიწილო, ნაკლებად რომ ეკონტაქტება გამონაგონს, უფრო მტკიცებითი მნიშვნელობისაა, მწერლის ბიოგრაფიის დამადასტურებელი გუჯარ-სიგელია, იმიჯის ალიბი. ფსიქოლოგიაში კი ცნობილია ფრაზა: ვინც ამტკიცებს, ის ტყუის. ესთეტიკური პოზიციიდან „მბორგალის“ გაუმართლებელი წიადსვლების მიუხედავად, მოიძებნება მკითხველის წარმართველი შინაგანი ჭიდილი დამთრგუნველ ძალასთან, მიტილენიჩთან, იგივე სატანურ საწყისთან, რომელიც ქართული წარმოშობისაა, „ჩორტ ნერუსკია“, მიტია ჯვარშიშვილის წუთიერი გატაცების უმისამართოდ გაბნეული თესლის ამოჯვრილება და მაინც ზარანდიას შეუპოვრობით მომართული მიზნის მისაღწევად.

პერიფერიული ზონები და საპატიმრობებია მისი სტიქია. ლიანდაგის სიახლოვის სატუსაღოები მიტილენიჩის მაძიებლურ სულს აღარ აკმაყოფილებს, ვინაიდან მარბენალი ორი-სამი საათის მანძილზე ხალხმრავალ ქალაქში ამოჰყოფს თავს და სამუდამოდ გამსხლტარია ხელიდან კუდი დაჭერილი თევზის მსგავსად. აქ კი სრული მართონია, უკიდევანო სივრცე, თეთრი უდაბნოეთის დივიზიონი, მონუმენტური ციებ-ცხელება. საკვანძო პუნქტები ასეული კილომეტრით მოშორებია ერთიმეორეს, როგორც უდაბნოეთის ჭებია და ოაზისები, ყუმღეთი; წყურვილით სიკვდილი ელის საკუთარ ბუნებაში ჩაუხედავს, ტლუს და უგუნურს. ამისთვისაც მიანიშნებს ავიცენა, იგივე იბნ-სინა, შვილი სინასი: მიირთვი წყარო საკუთარ აუზიდანაო, მაგრამ ქალივით აკვნესებულ პურგაში როგორ გინდა გააღწიო ფიქრის და ოცნების უნარს მოკლებულმა ადამიანმა?!

აქ მედიტაცია, დიახაც, ავიცენასეული ფორმულის მისადაგება განსხვავებულ ვითარებასთან: თუ გინდა გადარჩე პურგაში, მიირთვი ფიქრი საკუთარ სულიდანო,

მოგვიტარებენ მბორგალი და რეცეპტი თითქოს უტყუარია, მაგრამ ცდომილი თავად ამ ფიქრის მოწოდების პრაქტიკა გვესახება: გაოჩნებული ნახირის მორეკვა გაცხადების ქართაში და არა უშურველი ბუნებრიობა. გაქცეული კაცის მდგომარეობიდან გამომდინარე ათასობით კილომეტრის გადალახვის ერთადერთი საშუალება — ფიქრი ვეღარ იქნება სწორხაზოვანი, მაინცდამაინც ერთი მიმართულების. აქ იგნორირებული თავად ადამიანის შინაგანი სამყაროს მოძრაობის თავისებურება, რომ მდინარისგან, თუნდაც სხივისგან განსხვავებით, ფიქრი სწორხაზოვან ტალღობრივის ნაცვლად სპირალურად მოძრაობს, ანუ გარკვეული წინსწრაფვის შემდეგ, უბრუნდება საწყის მდგომარეობას, ექვემდებარება განშტოებით მსვლელობებსაც, რომელმაც **A** ბუნქტიდან **B**-სკენ მიმავალი შესაძლოა **Z**-სთან გადაგისროლოს და თავად ფიქრით მოხმობილი მასალის თავისებურებამ **D**-ში დაგაბრუნოს, კვლავ „იფსილონთან“ მივსწრაფოს და შემდგომად **D**-სთან, გახეტილს ერთხანობას „**E**“, „**F**“, „**G**“, „**H**“ მწკრივით და ისევ წამოუაროს „იქსებისკენ“ თუ „იგრეკებისკენ“.

ყველაფერს შეიძლება მიეჩინოს კალაპოტი სურვილისამებრ, მდინარის ტოტს — წისქვილის ღარში მისაშვებად; თავად მდინარეს — ჰიდროელექტროსადგურის მძლავრი ტურბინების დასატრიალებლად; მზის სხივსაც კი პრიზმებისა და სარკეების მეშვეობით; მარტენის ღუმელში გამლღვარ მოთუხთუხე ლითონსაც დასაგლინად, მაგრამ სტიქიას და ფიქრს ვერაფრით დარაზმავს ვინმე ყზარმული წესრიგით.

ფიქრი, მართალია, გარკვეული დროის მონაკვეთში კი ემორჩილება ადამიანს, ექვემდებარება მის მაკონტროლებელ ძალას, მაგრამ საკმარისია პიროვნებაში ჩაერთოს შინაგანი ძალისხმევა, ქვეცნობიერი მომენტი, რომ მყისვე გადაადცენს დაწესებული კალაპოტიდან და აქამდე ნილოსის მდინარებას ატორღიალებული, შესაძლოა არავის სიგიჟეში გახლართოს;

ასე რომ, საკუთარ თავთან დარჩენილი, მსუყე პასაჟებს ვეღარავით წარმოაჩენ იმ თანამიმდევრობით, როგორც ამას ბატონი ჭაბუა ამირეჯიბი ახერხებს „გორა მბორგალში“.

მოვიშველით ტიპიური მაგალითი:

„გორა ჭაში გამოხობდა. ზეზე ადგა, ღრმა ამოსუნთქვას დაფრუტუნება ამოაყოლა, ჭის სარქველს ფარნის ჭავლი მიაბჯინა. კარში შავი პურგა მძინვარებდა. მიყურა, კვნესის მაგვარი რამ გაიგონა“. (ეს მწერალია — გორას გარეშემო არსებული ნებისმიერი ინფომაციის საცავის გამგებელი და წარმართველი ამავედროულად).

„როგორი ნაცნობი ხმა! (გაუელვებს გორას ფიქრში, უკეთ საკუთარ მეორე მეს ესაუბრება მბორგალი, გ.ო.), რაღაც ისეთს წააგავს, როდისღაც რომ მსმენია, (აღბათ, ოდესღაც, გ.ო.) და მეხსიერებაში ჩამოჩა... მშობიარე ქალის კვნესაა?! კი, მაშინ... ის ქალი ზუსტად ასე კვნესოდა — გრძელ ნაწვეტებად, განწირულად“.

აი, როგორი ასოციაცია წარმოშვა გორას ფიქრში პურგას დედაკაცის მიმსგავსებით დაკვნესებამ. ეს ჩი-

ნებული შედარებაა, მიგნება, მწერალური ჯილდო, მაგრამ შევხედოთ რანაირად ვითარდება მოქმედება შემდგომ?

„ერთხანს კიდევ უსმინა და ჩაცმა-დახურვას მიჰყო ხელი“... გასაგებია გორას არ სცალია პურგა — მშობიარე დედაკაცის მიმართულებით ფიქრის გასაჩაღებლად, ვინაიდან მის წინაშე უფრო მთავარი აუცილებლობაა: თბილად შემოსვა და კვალის რაც შეიძლება შორს გატანა, მღვერის შესაძლო მოხელთებისაგან თავდალწევა, საძებარი რადიუსის გაფართოება.

„თოვლზე ავიდა“ გორა, „ჭაში ჩაკიდულულ ბაწარს დახედა, ახალგაზრდობის დროინდელ მოგონებას შეჰღიმა... ყარაგანდაში, დუბოკაში ორმოცდასამეტრიანი ხვრელი გაიტანეს. კენჭით პირველი, ანუ ის, ვისაც ბოლო ორი მტკაველი უნდა გაეტანა და გასულიყო, კარპუხინი გახლდათ. ამ კაცს „ხვრელების გიჟი ერქვა, ვინაიდან რამდენიმე წარმატებული გათხრის მონაწილე იყო და ერთხელაც ვერ გაიქცა: „ბოლო ნაბიჯის უნარი“ არ გააჩნდა, ღიაზე გასვლისა — იქ, შესაძლოა, გესროლონ!“

ჩამწკრივდნენ — კარპუხინი, კუცენკო, ორთოიძე, გორა, ბოგდანი. კარპუხინმა მიწა გაანგრია. სიომ შემოაწია, გასვლაა საჭირო. კარპუხინს მკვდრის გაშეშებამ დარია ხელი — ვერც რამ გაიგონა, არც კუცენკოს მიერ დუნდულში ნაჩხვლეტი დანის წვერი უგრძენია. მორივით იღო, შოკი!.. ბოგდანმა სთქვა:

— გორა, კიევში კოლექციონერს ვიცნობ, პრეზერვატივებს აგროვებს, ხუთასზე მეტი აქვს! თავად ცვედანია, იმპოტენტი...“

აქ მოხმობილი ტექსტი ტიპიური ცნობიერების ნაკადია, ანუ მეხუთე გაღწევის ძალის-ხმევით ერთ-ერთი მსგავსი პასაჟით აღმოცენება გორას ცნობიერებაში, ოღონდ გათვალისწინებული არ არის თავად „ცნობიერების ნაკადის“ ასახვის ბუნება-ხასიათი, ტრადიციული სინტაქსითაა მოწოდებული.

სულ რაღაც კუს ნაბიჯისხელა აშორებს ბატონ ჭაბუა ამირეჯიბს „ცნობიერების ნაკადისაგან“, წრუფუნას კულისხელა.

შევეცადოთ აღნიშნული ეპიზოდის „ცნობიერების ნაკადზე“ მოქცევა:

„გასატანი ხვრელის წინ ჩამწკრივებულან კარპუხინი, კუცენკო, ორთოიძე, გორა, ბოგდანი. ხვრელების გიჟი“ კარპუხინი მიწას გაანგრევს. სიო შეშოაწვეს. გასვლაა საჭირო, მაგრამ კარპუხინისთვის მკვდრის გაშეშებას დაურევია სელი, განეგებულა. კუცენკო დუნდულაში დანის წვერს უჩხვლევს. მორივითაა კარპუხინი. ბოგდანი. გორა, კიევში კოლექციონერს ვიცნობ, პრეზერვატივებს აგროვებს, ხუთასზე მეტი აქვს! თავად ცვედანია, იმპოტენტი...“

ეს ყველაფერი შავი შრიფტით გადმოიცემა „ცნობიერების ნაკადის“ ლიტერატურაში. შესაძლოა, ინფორმაციული თუ ტექნიკის თვალსაზრისითაც დიდად არ განიჩიოდეს აქ დატოლებული ეპიზოდები ერთმანეთისაგან, მაგრამ ოდეს ვავითვალისწინებთ ქვეცნობიერის

ბუნებას, მის ხასიათს და სემანტიკას, აღმოჩნდება, რომ ზოგჯერ, თუნდაც მკაცრად დაკონტროლებული მედიტაციის პირობებშიც, თავად გულჩახვეული და შინაგანი მდულარებით გარემოსილი პიროვნების წიაღში, მსგავსი სიტუაცია აღმოცენდება, აღადგენს, არესტავრირებს, ბადალს, ალიკვალს უკვე გარდახდილს, უკვე მომხდარს, მაგრამ გმირის მეობაში მკვიდრად შენახულს. და როდესაც იგივეობრივი მეთოდით მოიშველიება ჭიდან ამომპვრალი გორას ფიქრში ერთ-ერთი გაქცევისას კარპუხინის გაშეშების სცენა და ბოგდანის ნათქვამიც ზედმიწევნით აღდგენილია, უკვე ბუნებრივია გადასვლა ფიქრის მდინარების მიმართულებით; არ დაირღვევა თანამედროვე თხრობის მართებულება, შინაგანი მონოლოგი არ დაემსგავსება ტრადიციული თხრობითისა და ექსპრესიული უგემოვნო ნახავს, რამეთუ ახალ ღვინოებს ახალ თხიერში ასხამენ, ამის თაობაზე ხომ თავად ოცი წლის სალომე ბაზიერაშვილი-ოდიშარიას უკეთ იტყვის:

„რაითა არა განხეთქეს ღვინომან ახალმან თხიერნი იგი, და ღვინო დათხიოს და თხიერნი წარწყდნენ“ (ლუკა 5,37).

და თუკი ეს სიბრძნე მყარად გაგვიცნობიერებია პირველივე რომანიდან, მაშინ რატომ ვარღვევთ თამაშის წესებს მეორეში, რისთვის არ ვემორჩილებით კანონის უზენაესობას? რატომ ინერგება ახალი სტილი ძველ სხეულში? რატომ ემყნობა შეუთავსებელი უცხოს? ამისთანა შემთხვევაში ხომ ყოველი ქირურგია, ყოველი მეცადინეობა წყალში ჩაცვენილა იმუნოლოგიის პოზიციიდან?

გორას ცნობიერებაში ამოტივტივდება ბოგდანის ნათქვამი, და მერე გმირი მსჯელობას აგრძელებს სექსუალურ შესაძლებლობაზე, ე.წ. მამაკაცურ უძლურებაზე:

„კი, იმპოტენცია სხვადასხვანაირია. ბოლო, გადამწყვეტი ნაბიჯი! ეგ ყველაფერში ძნელია, ყოველთვის ჭირს... პურგა ისევ კივის. გამოდარებას მშობიარობს?... დედას ტკივილი აკივლებს. ბავშვს — ბოლო, „გადამწყვეტი ნაბიჯი“ უჭირს, ყოყმანებს, დაიბადოს თუ არა?“

... ბოლო „გადამწყვეტი ნაბიჯი“ წინწყლებით რომ გადმოიცემა, წინა ოთხჯერადი გაქცევიდანაა, რომელიც დაცა მრბოლელის მიერ კარპუხინისათვის მიკერებულ ფრაზიდან: „გადამწყვეტი ნაბიჯის“ უნარი არ გააჩნიაო. ამიტომაც მოექცევა იგი ფიქრის დინარებისას წინწყლებში. „ცნობიერების ნაკადის“ ლიტერატურაში კი მას უბრალოდ შავი შრიფტით, ან კურსივით გადმოსცემენ.

ეს მეთოდი, დაწინწკლები, დოსტოევსკის მიხედვითობას იქით ვერ მიდის. რასკოლნიკოვიც მსგავსად ფიქრობს, როდესაც დის გათხოვებაზე წერილის ფრაზები უტრიალებს თავში, მის გულისთვის უღირსებო კაცს მიპყვება ცოლად და, დიახაც, წინწყლებით მოიშველიებს მას, მაგრამ დოსტოევსკის შემდეგ ასერგასი წელი გასულა და ლიტერატურული პროცესი პრუსტ-ჯოის-ფოლკნერის მერმეც ერთ ადგილზე როდი გაჩერებულა...

რაც შეეხება გორას ფიქრის მდინარებას, აქ საინტერესო რაკურსითაა წარმოჩენილი გასაქცევი გვირაბიდან

პატიმრის გამოსვლა და ჩვილის საშობაო ჭინთვები.

მივედევნოთ რომანის ტექსტს:

„არ არის საყოყნანო? იქ არ ურჩევია? სითბოში, სიმადრეში, სიმშვიდეში. დედებს ყველაზე უფრო, ალბათ, სწორედ ბავშვის ყოყმანის დროს სტკივათ... პურგა შენით მშობიარობს და ამიტომ კივის. ყოყმანობ? გვიანი როდია, ჩაბრუნდი. რაღას უდგენხარ, გორავ, საკუთარ თავს უმტკიცებ, რომ მშვიდი ხარ და არაფრის შიში იცი?... ჩავბრუნდე? უკვე დავიბადე, ყოყმანი არასდროს მქონია, ფიქრი მქონდა და ისიც ჭაში დამრჩა. პურგამ უნდა გამიყვანოს სამშვიდობოზე, ერთადერთი შესაძლებლობაა. დავიბადე! ხა, ხაა, ამჯერად ხალვათობა იყო, ადვილი მშობიარობა! პირველი, როცა ქვეყნიერებას მოვევლინე, თოთხმეტნახევარი გირვანქა ვყოფილვარ, ექვსი კილოგრამი ორას გრამნაკლები. **(რადგანაც საგანგებოდ აკონკრეტებს გორა თავის წონადობას, ბარემ შევუსწორებთ ცოტაოდნად — გირვანქა 409,5 გრამია, ხოლო 14,5 ჯერ მისი სიდიდე — 5. 937 კილოგრამი, ანუ დასასჯელებულზე სრული 137 გრამით მეტი. ვფიქრობ აქ აფთიაქარის სასწორის სიზუსტით დაკონკრეტების არანაირი აუცილებლობაა. მბორგალი პროფიზორი იყოს ან ოქროს ამრწყავი, სხვა საკითხია, გ.ო.)** მაშინ გირვანქობა იყო. როგორი გასაჩენი ვიყავი! მეორედ კარის ღრიჭოში გაძვრომა მომიხდა. ვიწრო იყო, ოხერი, იმდენად ვიწრო, რომ ყველაფერი გავიხადე, მეოთხე ცდაზედა გავეტიე, ეს საქართველოში იყო, პერანგის ამარა მომიხდა სიარული. კარგი, რომ გაზაფხული იდგა. მესამედ — ყარაგანდაში, გლეჯით წასვლისას, მანქანიდან, თხრილი და ბრუსტერნი... მეოთხე ნამდვილ დაბადებას ჰგავდა, ხერელი ვიწრო და გრძელი იყო, ძლივს გავალწიე. ეს მეხუთეა, კოლექტორის ჭამ მშვა და პურგამ. მეოთხე და მეხუთე მშობიარობა, ქალებისგანაც გამიგონია, სულ ადვილი ყოფილა... პირველად, დედაჩემის სიტყვით, პერანგით დავიბადე. მეორედაც ნაცრისფერი პერანგი მეცვა, მესამედ და მეოთხედ — ყარაგანდაში, ორივეჯერ ხამი ტილოს პერანგი, კინალამ დავიხრჩე. ეს მეხუთე დაბადებაა, თეთრი პერანგი მაქვს... **(გულისხმობს პურგას, თოვლის საბურველს, გ.ო.)** თავით ფეხამდე ბეწვეულში ვარ გახვეული, ამდენი არც ერთ თბილისელ ლამაზმანს არ ექნება და სანაძლეოს დავედებ, დაბადებისას ზურგჩანთა ძეხორციელს არავის გამოჰყოლია! ამოვილოთ და გავუდგეთ გზას ქვის სამტეხლოსკენ... რა ხანია, აქ დგენხარ და რაღაც სისულელებზე ფიქრობ. ხომ დაუმტკიცე საკუთარ თავს, რომ უშიშარი ხარ და „ფეხებზე გკილია ორი და ათი შაური“? **(ეს ფრაზაც ზონების სინამდვილიდანაა, „ცნობიერების ნაკადის“ კონსერვატორიული გადმოცემა, გ.ო.)** კმარა „წადი, შვილო, შკოლაში“, **(ძნელია გაარკვეოთ ვისი ფრაზა აღმოუცენდა უცებ გორას, ვისი წინადადებით აშენებს აზრს, გ.ო.)** თორემ მოვა ბუა და შეგჭამს!.. მართალი ხარ. პურგაში გუშაგებს ხშირად ამოწმებენ, ე მანდ, კი არ ჩამოიარონ და! გაუმარჯოს ქვის სამტეხლოს, როგორც იმედისა და სასოების სახეს, გინა ხატს. ვერაფრით დავადგინე, რომელია უფრო მართებული, სახე თუ ხატი. იერსახესაც

ხმარობენ... კაცო, რა დავა-კამათი აგიტყდა, რომელიც გნებავდეს, ის იყოს სწორი და მართებული. საქმეს მიხედუ-

ლი!“ ასეთია გორას ფიქრის კონტურები. მის მედიტაცი-ში ჩაკინძულია აქა-იქ წარსულში თანამოსაუბრის სამახსოვრო ფრაზები, რასაც ზოგჯერ აკომენტარებს კიდევ თავისთავის მაძიებელი კაცი. გარბის გორა მბორგალი, განელტვის სატუსალოების ამაზრზენობას, მისულსწრაფობს ღიანდაგზე დასაჯდომად, რომელიც „გადაჯაჭვულნი“ ფინალის მსგავსად სამშვიდობოზე გაღწევის სიმბოლიკაა; გარბის, მაგრამ უფრო არსებითი საკუთარი თავის აღმოცენება ყოფილა, და მართლაც ნაწარმოების დასკვნით ნაწილში მბორგალი, დიხაც, ეზიარება ამ სიბრძნეს, თავად პერსონაჟი კი ძნელია დაადგინო რომელია „გამქცევ-მაზოხისტი“, „მორკინალი“ თუ „მძღვეარი“, თუმცა მთავარი ის გახლავთ, რომ „თუთაშხიასა“ და „მბორგალშიც“ მოქმენილია ეპიკური თხზულებისათვის აუცილებელი „მარა გრძელი“ —სინბთა ფეხმარდობის გამოსაცდელად.

რაც შეეხება „გონსასეირო ამბავთა“ მოწოდების თანადრო- ულობას, ამას ჰომეროსის „ილიადა“ დაამტკიცებს მიზეზ-შედეგობრივი ესთეტიკური მიდგომებით, და ჰორაციუსის მართალმოსიტყვეო ამ ხომ მთლად დააფორმულეს ნაწაროებში ნაწილისა და მთელის ურთიერთმართებებს: ახლა უნდა ითქვას, ის რაც უნდა ითქვას ახლა, დანარჩენი გადაინახოს სხვა მომენტისათვის, სულ სხვა სიტუაციის ასახნელადო (ჰორაციუსი). ანუ ჩვენი ლექსის მამფალისებურად: ზოგჯერ თქმა სჯობს არა თქმასა, ზოგჯერ თქმითაც დაშავდების, და არაფერია გასაკვირი აქა-იქ „მბორგალის“ მისამართით პრეტენზიები გაგვიჩნდეს, განსაკუთრებით რომანის შუაწელიდან მასალათა მოუზომავი ჩამომწკრივებისათვის, რომელიც ამავდროულად ეურჩება შინაგან მოთხოვნისებებს, ნებითა, ყურით მოთრეული.

„თუთაშხიას“ ესოდენ პოპულარობას, დიხაც, ეს უიშვიათესი წონასწორობა განსაზღვრავს, მთავარისა და მეორეხარისხოვანის ოქროს კვეთას პრინციპებით განლაგება — 618:382, თუმცა გიგა ლორთქიფანიძისეულ კინოსცენარში უფრო გამარტივებულა ნაწარმოების ზოგადკაცობრული აღმართები, ბიბლიის ენით მოხმობილი ოთხივე კარის გასააზრებლად.

აქ თხზულების დანაწევრება, აღნიშნულისამებრ, საკრალურობითაა მირონცხებული, ოთხთავის ასოციაციის შესაქმელად მოშველიებულა არქაული ინტონაციაც, თუმცა მბორგალთანაც ცხრაკარიანობით წარმართული კანონზომიერებაა, როგორც სრულყოფილებასთან მიხლოების პარადიგმა. ეს ყოველივე იმპულსური, ინტუიციური მონაგარია და არავითარ შემთხვევაში — „თუთაშხიასებური“ მიზანდასახულობა.

ხოლო თავად „მბორგალის“ შინაგანი მონოლოგი, „ცნობიერების ნაკადის“ სულშეძრულობისგან განსხვავებით, ინდინფერენტულია, სიკვდილის ალბათობას ოთხგზის ნაზიარები კაცის გულგრილობიდანაა, როცა ტკივილი სიხშირეთა გამო კარგავს სიმწვავეს.

ამიტომაც მბორგალის სულის ინტერიერში ფიქრის მდინარებას ჰაბუკუური განცდა კი არა, მარაზმული რაციო განსაზღვრავს; ცეცხლის გრაგნილები კი არ ამოძრავებს, ნალვერდალი და ღველფი, არამედ ძლივს მბუჟტავი კოცონი, თავისი ცხოვრების უნიათო კენწერო-შედეგი, და რადგანაც მბორგალს „გარეთ მყოფთათვის არაფერი შეუძლია“, საკუთარივე სიტყვები აეკვიატება „Я-Никто!“ — მე არავინო, ლამის ჰომერულ თემას გადაწვდეს, ოდეს პოლიფემის გამოქვაბულში მომწყვდეული ულისე ციკლოპს „არავინ“ სახელით გამოეცნაურება.

მბორგალის ფიქრის მდინარების ნათელსაყოფად მერვე კარის ამონარიდის მოშველიებაც იკმარებს. აქ ერთგვარად გაანალიზებულა მბორგალი — ადამიანის საზრისი; იგივე მიდგომებია, როგორც ვაჟას ლექსში: „რამ შემქმნა ადამიანად, რად აღარ მოველ წვიმად“.

სადაც არის ნაწარმოები გასრულდება და გორას გონება წუხს, რომ ამდენი ხანია მოდის და საქართველოდან ჩრდილოეთში გადმობარგების მიზეზებზე სიტყვა არ წამოსცდენია.

„არაფერი გავისხენოთ“? — ეკითხება ალტერ ეგოს, რომელიც 2000 კილომეტრიან პურგაში ერთგულ თანამოსაუბრედ შეხიდება, — „მაშინ რეაბილიტაციისა და გათავისუფლების დღიდან დავიწყეთ“. ერთხელ კანონიერად წამოსულა ბანაკიდან კაცი — არავინ და საუბარი მაინც ვერაფრით გაჩაღებულა სასურველი შინაარსით. ამას მოგვიანებით იგრძნობს მთხრობელი: „არა, გამოუსწორებელი ყბედი ხარ, საქართველოს მიტოვების მიზეზებიდან დაიწყე და — ღმერთო ჩემო — საით წახვედი? საქმეს ჰეგელის„სულის ფილოსოფიაზე“ მსჯელობამაც ვერ უშველა (აღბათ, **გონის ფილოსოფია**, რომელშიც „თუთაშხიასი“ რეალიზებული შეხედულება წარმოდგენილია, გ.ო.) „ისტორიული პიროვნებები აღტურვილნი არიან მსოფლიო-ისტორიული სულითა და მისით. როცა მათი მისია ამოიწურება, ისინი კვდებიან“ მაკედონელივით, ნაპოლეონსავით, თუნდაც მუშნი ზარანდიას მსგავსად.

ყოველივეს გათვალისწინებით, მბორგალიც მისიამოწურული პიროვნებაა.

მისთვის მთავარი ღიანდაგზე დაჯდომაა. „ამაში მივიღე ის ოცდახუთი და გამისამოცდათხუთმეტდაო“, ირწმუნება გორა, მაგრამ ჩვენ ვალდებულნი ვართ უმთავრესზე ვილაპარაკოთ, და ეს უძირითადესი მემათიანეს დოკუმენტურობაა, რომლისკენაც არსებითად გადახრილა ქართული ბელეტრისტიკა — ბატონების: ოთარ ჩხეიძის, ოთარ ჭილაძის, ზაურ კალანდიას, აკა მორჩილაძის თუ სხვათა თხზულებებში. განსაკუთრებულად ფასეული ამ ქრონოლოგიაში სამი ამწვერვალება მიმანჩნია: არსენა მარაბდელის ფენომენი, ჩანძოლანი და კორიდა; და რადგანაც რიგითობის პრინციპის დაცვა ვერაფერს შეცვლის ტრადიციული პროზის კომპოზიციურობის საზიანოდ, დავიწყეთ ოქელაშვილით.

არსენას მუხტი ნაწარმოების ექსპოზიციადანვე შემოდის, მაგრამ ეს თემა ყურით მოთრეული სულაც არ

გახლავთ, არამედ, თავად მარბენალი კაცის ახლანდელი ვითარებით განსაზღვრულა. საქმე ის არის, რომ კოლექტორით გამოქცეული, უკვე მეხუთედ გაჩენილი გორა, უკან ჩამოიტოვებს ძალადობის პირველ სცენას:

რევოლუცია კომეტას ჰგავს, უზარმაზარი კუდი იცის, დაახლოებით ისეთივე, როგორი სასხლავი დანი-თაც გაირღვევა გორას ლეიბი. აფათურებენ შიგნით ბანჯგვლიან ხელს სამხილი მასალის საპოვნელად და გამოღვიძებული ბიჭუნა ამ უსიამო ფათურ-ბორილში — „დედიკო, მუცელი გამიჭრესო“, დაიყვირებს. იმდენად ზარდამცემი აღმოჩნდება მოზარდის ტრამვირება კომეტის კუდიით, თერთმეტ წლამდე სიზმარშიაც ჩაედევნება და ლოგინსაც ასველებს ხოლმე;

არა, ამ მონაკვეთში როდის აღსდგება ოძელაშვილის საგა. არც ფილიპოვთან გაბაასების ჟამს, როცა განთავისუფლებული პატიმრისაგან სანტა კლაუსივით ერგება გაქცევისათვის აუცილებელი ყოველი წვრილმანი. აღარც სტალინის მანკიერებათა დაფიქსირებისას თუ გამქცევთა კლასიფიკაციისას. ჯერ სამზადისია, ჯერ მიტილენიჩისა და გორას დისტანციური შეხლა-შემოხლა. ერთი მიუყვება თავის ბედისწერას, მიმართულებას არკვევს, დროს აზუსტებს; მეორე — სიბარიტი როდია, გოგლიმოგლით გაზრდილი, „პარტიასა და სამშობლოს იქ უნდა ემსახუროს, სადაც მეტი საჭიროებაა“. თანაც მიტილენიჩი ხომ ქართული სისხლითაა ამენებულ-განთესილი და ამდენად — არასრულფასოვნების კომპლექსებით დაზურგული.

მიტილენიჩი მონდომებით დაარტყობს პირველ დროშაკს მეთოთხმეტე ზონის საგარაუდო ადგილსამყოფელზე. გორას ზურგს უკანაა ოცდაოთხი საათი და ოცდათექვსმეტი კილომეტრი. მის ცნობიერებაში გაიღვებს კვიცზე რწყილივით მომხტარი იაგორა პაპას, იგივე ნეტარის, დანალაპარაკები: წყლით უკვე იყო. ახლა ცეცხლით წაირღვენება.

ზურგს უკანაა სექტანტით დაზუსტებული ორიენტირი, მეოთხმოცე მერიდიანისა და სამოცდამეათე პარალელის გადაკვეთაზე მდგარი გოლიცინების ქოხი. თვით ჯიმშედის ჰარამხანის გონსასიერო ამბებიც ჩავლილია. ჰოდა, მხოლოდ გაქცევის ოცდამეცხრე დღეს გადაეყრება კიდეც მარტოკაც კოლია-სანთელს, რომელიც ეფემია წინამღვარის სიტყვებში აკუმულირებული სიბნელის შემანგრეველი ძალაა. ირემის საჭიროებას უსაბუთებს პოლიტიკური მარბენალი კოლია-სანთელს, და როდესაც მბორგალი საყიდლად ჯიბეზე გაიკრავს ხელს:

„ვერ მოგყიდი... — ეტყვის მარტოკაცი, რომელიც თვეში ერთხელ გამოდის დაბაში და ყვირის: — პოლიტიკანებო, წაეთრიეთ, გაუმარჯოს ჩრდილოეთის ხალხთა თავისუფლებასო. ამის გამგონე ხალხს თურმე ტანში აზრიანებს — თუ გინდა, მოიპარე, აქა მყავს, მაგრამ დაბაში ვიტყვი, ირემი დამეკარგა-მეთქი. თუ გაიგეს, რომ მოგყიდე, სანთელი ვილა იქნება?“

აი, როგორი რეალობა ესაფუძვლება ოძელაშვილის ამოტივტივებს, სანთლის, დიახ, გზის მანათობლის თუ წყვდიადის შემანგრეველი ძალის სიმბოლიკა — რეალობას და ფიქრის მდინარეებს შორის სრული ჰარმონიაა

როგორც არსად.

„კმარა!.. — ემუსაიფება მბორგალი საკუთარ თავს, — ირემის ხორციც მაქვს, ირემიც მყავს, თხილამურებზე ვდგავარ... კაი რაღაცაზე ვფიქრობდი, ის გავიხსენოთ... ზემელის სასაფლაო იყო... კი, ეგ იყო. იქ გაგონილებიდან ჩემზე ყველაზე დიდი შთაბეჭდილება იქნება ოძელაშვილზე ნაამბობმა მოახდინა“.

აი, როგორ გადაჯაჭვულა ერთმანეთს კოლია-სანთელისა და სახალხო გმირის ფენომენი, თუმცა გორა მბორგალის კვლევის საგანს სულაც არ წარმოადგენს თავად არსენა ყაჩაღის, თუ საერთოდ ყაჩაღობის პრობლემა. მისთვის მთავარი გმირის გარშემო შექმნილი სიტუაციების დაკონკრეტებაა, უკეთ — მწერლის ფანტაზიისთვის ერთგვარი წყლის გადასხმა, მისი გამომგონებლობის კომპრომეტირება.

მიხაკა — მიუნჰაუზენის პროფილიც შემოცურდება საკუთარ თავთან მობაასე გორას მეობაში, სიმინდზე ასწრაფებული, გამონთებულ მგელს წყრთა ტაროთი რომ დაუჩუქავს თავს.

მოშველიებულია აგრეთვე ვინმე მხედარი გიგოლას გორაში პორტრეტი, რომელიც ჩამოუქვეითებლად ხუთლიტრიან თასს ამოწრუპავს სურა ღვინოს დაცლის შემდეგ. შინაურობაში შელაპარაკებებიან გოლიათი კაცის გამასპინძლების გამო. ის ხომ გიორგი კუჭატელია — ფოლკლორის მიხედვით არსენას მკვლეელი და აქ გაიხსენება ბრჭყალები, ჩვენს ცნობიერებაში, მესტიურიულით თუ — თავად ჯავახიშვილის მონუმენტური რომანით გამრუდებულად შემოსულისა.

თურმე კუჭატელი სულაც არ არის არსენას მკვლეელი და საერთოდ ოძელაშვილი არავის გამოუსალმებია საწუთროსგან; ისევ წამოტივტივდება თუთაშხიას და ზარანდიას ურთიერთგამნსაზღვრელი ტანდემურობა. აქ, ამ შემთხვევაში, კუჭატელის სამსახური ის გახლავთ, რომ მარბიელებსა და მძარცველებს ებრძვის, არსენას დევნა კი არსადროს ჰკისრებია. ერთმანეთში თურმე ალალი ძმაცაკობა ჰქონიათ, ბევრჯერ უხილავთ სუფრაზე ხელიხელგადახვეული.

ხოლო, რასაც იალქანიძის დუქანში დატრიალებულივით მუხათგვერდის დუქანის დახლში მილილა იხილავს, სულაც არ არის რეალობის ნასუფრალი. კბილებამდე შეიარაღებული, ვინმე გაღეშილი ახმახით აწიოკებულ დუქანში გიორგი კუჭატელი შემოვა მხლებელი ბელაქნელი ლეკი ჰამზათი და არა გამზათით. ის ახმახი ღვინოს მისთავაზებს სეფისკვერიძეს, მაგრამ მორწმუნე კუჭატელი წითელ პარასკევს ღვინოს არ გაეკარება და როდესაც „მოეთრიე, დამილიეთ თორემ მე ვიცო“, აღრიადდება მავანი, თანაც „არსენა ვარ, ყურებს დაგაჭრითო“, „ჭკუით იყავი ბიძიკო, თვარა, მოვიცილი შენთვისო“, შეეხმიანება თუთაშხიასებურად სეფისკვერიძე და ოდეს ჩხუბისთავი სასიკვდილოდ მოუღერებს დამბაჩას, ჰამზათის ტყვიით უსულოდ დაენარცხება იატაკზე ცხვირპირწაშლილი.

და სწორედ აქედან ჩაისახება არსენა ოძელაშვილის აღსასრულის საგა. დაკვალიანებულია დახლიდრები,

რომ ოძელაშვილის მოკვდინებაზე მომხდარისამებრ ილაპარაკონ. დუქნიდან ოციოდე ნაბიჯზე დაადებენ „ეროვნულ გმირს“. ცოტა ხანში ჰამზა მარაბდელის მარჯვენასაც მოარბენინებს მთიელთა ადათ-წესის თანახმად. კვლავ კორექტივებია შეტანილი მესტვირულში. ახლა მკლავის მომჭრელად კუჭატნელი გამოიჩინება. შემდგომად, თავად გედევანიშვილს ზარებს დაარისხებინებენ ფსევდო-არსენას დასაკრძალავად. აი, როგორი ასოთხმოცი გრადუსით შემოატრიალებს საზოგადოებაში სიღრმისეულად ჩაჩნეული სინამდვილის შტრიხებს გორა მბორგალი — ამირეჯიბი ჭაბუა.

გამართლებაც მოძებნილია მსგავსი მუტაციისათვის: თითქოს ოძელაშვილის მოკვდინება ყველას ხელს აძლევს: ხალხს იმიტომ, რომ მფარველობისათვის გამუდმებული წიოკობისგან ამოისუნთქოს; თავად-აზნაურობას რუსთა ხელმწიფის საოტებლად, გლეხობის ასამოძრავებლად ოძელაშვილის ავტორიტეტი სჭირდება; აქვე, მკვდრეთით აღმსდგარი არსენა, საზოგადოებაში მეტ ენთუზიაზმს და შემართებას გამოიწვევს.

თითქოს დალაგებულია ყველა მყესი აღნაგობის კვალობაზე, მაგრამ გვავიწყდება უფრო მთავარი მიზანდასახულობა: ჩვენ გმირი უნდა ვძერწოთ არა ისეთი, როგორიც არის, არამედ—როგორიც უნდა იყოს, რანაირის აშენებისაც გვკარანახობს მისი გეგმილი. აქედან გამომდინარე ოძელაშვილის ფენომენს, თუნდაც შეკოწიწებულს, ნიადაგი გამოცლია. ეს ტენდენცია მწერალი ჭაბუა ამირეჯიბის უმთავრეს ცთომილებად მიიჩნია. ეროვნული გმირების სულიერ სამყაროში ხელის ფათური, მათი კორექტირებანი ილუზიათა გასაქარწყლებლად, თუ სხვა რამ საჭოჭმანო, დიახაც, უიდეობის, უპერსპექტივობის სინდრომით დასნებოვანება მგონია. გორა მბორგალის ფენომენი ხომ მისივე სიტყვებით: კაცი-არავინაა, კაცი-არარაისი. აქედან გამომდინარე ყველა ფასეულობას თუკი გაუბრალოვება ელის, ბარაქალა ჩვენ! როგორი მოსათემენია, სიტყვისათვის, ვთქვათ და აკა მორჩილადეს ზარანდია და გრაფი სეგედი მინირომანში „გადაფრენა მადათოვზე და უკან“, მხატვარი ხაფოს კლიენტებად დაესახა?!

უმომავლო მბორგალის ნიჰილისტური განწყობილება წარხოცავს ქართული სულიერებისგან გმირის მოთხოვნილებას, ვინაიდან ყველაფერი ამაოება ამაოებათაა. „გლეჯვით“ თუ ხვრელებიდან მესხეთედ გამოღწეული მბორგალისათვის ეროვნული ფასეულობანი გადაწურულია, გამჭრალია მიზნის უზენაესობა, მიმართულების ბიძგი და ენერგია, იმპულსურია: გაქცევა გაქცევისათვის, და ამდენად — ყალბიც, ვინაიდან უბრალოდ რელსაზე დასაჯდომად, საკუთარი თავის წინაშე შესაძლებლობათა დასადასტურებლად გამოვლილი ათასობით კილომეტრი, ფარსია, კომეტას კუდივით მაცდური, და ამდენად, პატარა ერის სამომავლო სივრცის დადგენისას არათუ ქომაგი-მეოხი, არამედ გზათა ამბურდავი.

დათა თუთაშხიაც დაახლოებით მსგავსი ინერტულობით დაასრულებს სიცოცხლეს, ბოროტების შემწყნარებლობით, სიავის მიმართ კეთილის მიგებით, და

ქრისტიანული მორალით ზედმიწევნით გამართლებულია გმირის საღმრთო მისიით მოვლენა, მაგრამ რა ვუყოთ ადამიანთათვის წმინდა გიორგის განუხრელ მოწამობას? აი, სად ეჯახება ერის მიზანდასახულობას ბატონი ჭაბუა ამირეჯიბის ინერტულობა, არათუ თავად წარმოაჩენს მაგალითს სამომავლო არსებობისათვის, აწ არსებულსაც გამოაცლის პედესტალებს და მისაბაძი ადმიანის ვაკუუმში ხელიდან გვეცლება სამომავლო რწმენა, სამერმისო იმედი.

მსგავსი დამოკიდებულებაა სხვა პასაჟებიდანაც, თუნდაც ილია ჭავჭავაძის მიმართებაში, მაგრამ ჩვენ შეპირებული გორაკისკენ დავიძრათ—ჩანძოლანისკენ, რომელიც უცილობლად კავშირშია სიყრმისდროინდელ „ნეტართან“, წარსულში წყლით შემუსვრავს რომ ადასტურებს და მომავალში ცეცხლით იავარქმნას გვპრიდება.

სანამ ამ მონაკვეთზე ვიტყოდეთ რამეს, „მოთამაშე“ მიტილენიზი ზედმიწევნით აკონტროლებს გორას მართულ მსვლელობას დროშაკების (ალმების) მწკრივით. მბორგალი უკვე ვასიგანის სათავეებთანაა; აშნას სამფლობელო „ოტრადამდე“ სამასიოდე კილომეტრი დარჩენია.

უამრავი გონსასეირო ამბავია ჩამოტოვებული. წარუშლელია როზენბერგის გვამის ნაჯახით დაჩეხვა ექვს ნაჭრად და ისე მიბარება ყინულის ხაროში.

მბორგალის შინაგანი მონოლოგი არსებითად რომ განსხვავდება მიტილენიზის ფიქრისაგან, ამის თაობაზე თქმულა. გორა საკუთარ თუ ქვეყნის საუკუნოვან ბოგინობას უჩინარი შემადგენლობებით აიდევნებს პურგაში გაჭრისას. მიტილენიზის გონება კი საყველპურო იმპულსებითაა დაძაგრული, ცოლების გაქცევითა და მბორგალის ადგილსამყოფლის დაზუსტებით. მათი მეტყველებაც განსხვავებული შრიფტით გადმოიცემა. მიტილენიზის ფიქრი მწერლისეულ ფონეტიკას ემთხვევა, როცა გორას სულის მოძრაობა შავი პეტით გამოიკვეთება, მაგრამ უმჯობესია მივედევნოთ მთავარს, ჩანძოლანის ფენომენს.

გორა მბორგალი ჩანძოლანის ლექციებს იმ დროს შეურთდება, როდესაც ეს ღირსებით აღსავსე, გარეგნობითაც სანდომიანი ტიბეტელი, მშვიდი ტემბრითა და ძუნწი ჟესტიკულაციით ასეთნაირად ქადაგებს:

„სელმოცარულთა ბოლით თავშესაფარი პოლიტიკანობაა... გამარჯვების მთავარი პირობა უნიჭობაა. ნიჭი თუ გაქვს, საქმეს ვერ მოერევი, მიზანს ვერ მიაღწევ... აუცილებლად საჭიროა იმის რწმენაც, რომ დამარცხებათა მიზეზი შენში კი არა, გარემოცვაშია... დამარცხებებმა განდიდების მანია უნდა შეგძინოთ. კიდევ ერთი რამ არის საჭირო — სიმსდალე... სიმსდალე განდიდების მანიის თანამავალია და მომდინარეობს რწმენიდან, რომ მე თუ დაგიღუბები, ჩემს გასაკუთბელს სხვა გერავინ გააკუთებს... თქვენი მანიბულაციებისათვის დასასული ნიადაგი, მზად უნდა იყოს მარცვლის მიღების, გაღივებისა და ყლორტის ამოტანისათვის. მიაქციეთ ყურადღება, ახალგაზრდობის პოლიტიკებულმა ნაწილმა წვერ-უღვავაში მოუშვა. ეს ნიშნავს, რომ რეგოლუ-

ციური სიტუაცია მწიფდება... სისტემის ავტორი აღესრულა, უკვე ჯოჯოხეთშია. მისმა კლავრეტებმა სული-სუფლებმა ვერ გაიყვეს, უანდარშთა მამამთავარი მოაშთეს... მოგესვენებათ, დიდ ბეჭადს პარანოიისა და განდიდების მანიის გარდა, ტერორის აკვიატებული შიშიც აწვალუბდა. გულაგის დაარსების ერთ-ერთი მიზეზი ესეც გახლდათ... გულაგი სასჯელმწიფოსთვის ზარალის მეტი რომ არაფერია, კარგად მოგესვენებათ... ეს სისტემა კომუნისტის მტრების აღსაზრდელი უნივერსიტეტი... ამათი განუიტრალება საჭირო... წარმოიდგინეთ უფარსთესი აშინსტიები, კმაყოფილი ადამიანები, თავისუფალი მუშახელი, ჩაშვებული ბანაკები, ფულადი რუსურსების ეკონომია, თავისუფალი მსოფლიოს რეაქცია... ათეულ მილიონობით ადამიანის გულის მოგება შეუძლებელია... გულაგი რეკომენტი და უნდა გარდაიქმნას, ან დაინგრეს და სკლასიკა აშენდეს... გაუმართოს დემოკრატიის საპერტროფი, ანუ ქაოსს... სიბრძნე აჯანყებას განებს, სიბრძნე აჯანყებამდე და მისი დამარცხებისათუ გამარჯვების მერეა საჭირო“...

აი, როგორი იდეებით კვებავს მბორგალსა და ლექციის მოსურვლეთ ჩანძოლანი, ხლო როგორც კი მებუთე-მეექვსე ბანაკის საცეცხლე ზონასთან ტყვიამფქვრეებისგან რამდენიმე პატიმარი მოიცელება, საყოველთაო გაფიცვაც აგორდება. დააკვირდით, ეს პასაჟი რამდენადმე ენათესავება „თუთაშხის“ ციხის სცენებს, ოღონდ განსხვავდება მოტივაცია. საღვთო რაინდის რომანში ბუნტი მამათმავლების საკნებში ურჩების შეგზავნის საშიშროებიდანაა ამოწერილი. შემუშავდება დოკუმენტი, რომლის სამგვერდიანი პრეამბულა მოთხოვნათა თორმეტივე პუნქტით მოიცავს ორთაჭალის ციხის რეალობებს.

„ციხის კანცელარიაში, საავადმყოფოში თუ საწყობში მომუშავე პატიმრებიდან დაწყებული — მრეცხავებით, დამლაგებლებითა და ასენიზატორებით გათავებული პრივილიგირებულ ფენას ეკუთვნოდა, რომელიც ციხის ადმინისტრაციის სულიერი თუ ფიზიკური ნასუფრალით იკვებებოდა, მის ბრძანებებს, წესებს თუ უკანონო ღონისძიებებს მზადყოფნით ასრულებდა“.

გორა მბორგალიც მეკუჭნავეა, ამ კატეგორიის ტუსალი, და ოდეს მის პერსონას არ კვებავს რაიმე ამაღლებული მიზანი, მხოლოდ რელსზე დასაჯდომად გადაუსერავს ათასობით კილომეტრი, იქმნება გადაულახავი წინააღმდეგობა: როგორ შეიძლება ნასედკას ხალათში შეძვრე, თუკი არ გამოძრავებს ზეადამიანური მისიის აღსრულება? თუმცა მოვეშვით და კვლავ გულაგისა და ციხის ამბოხებათა იდენტურობის საკითხს დავუბრუნდეთ.

„თუთაშხის“ მეტეხის ციხეში მემბოხეთა მიზანს შეადგენს: „ჩვიდმეტი ოქტომბრის მანიფესტით აღთქმული დაპირებების დაუყოვნებლივ აღსრულება... და კიდევ თერთმეტი კერძო პუნქტი, (ერთით ნაკლები „მბორგალის“ კომიტეტის სსდომის დოკუმენტისგან, გო.) რაც ციხეებში რეჟიმის გააღამიანურებას, ინვალიდების, ავადმყოფების, მცირესასწელიანი პატიმრებისა და ქალების დაუყოვნებლივ განთავისუფლებას და სხვა ამგვარ პირობებს შეიცავდა“.

ახლა „გორას“ სიტუაციას შევხედოთ:

„სამგვერდიან პრეამბულას მოსდევდა მოთხოვნათა თორმეტი პუნქტი: 1. სანომრო სისტემის გაუქმება. იგულისხმებოდა ნომრები, ჩვენი გვარ-სახელის მაგივრობას რომ ასრულებდა და გვეკერა მკერდზე, მარცხენა მკლავზე, მარჯვენა ბარძაყზე და ქულზე. 2. ბარაკების გაღება, ანუ იმ წესის გაუქმება, რომლის თანახმად, საღამოს შვიდიდან დილის ექვს საათამდე ჩაკეტილში ვისხედით. 3. გისოსების მოხსნა საცხოვრებელი სადგომებიდან. 4. მიწერ-მოწერის თავისუფლება. ოფიციალურად წელიწადში ორი წერილის მიწერის უფლება გვქონდა. პრაქტიკულად არც ეს ხდებოდა. 5. პატიმართა მასის ცნობა მხარედ. ამით გვინდოდა მიგვეღწია ისეთი ვითარებისათვის, როცა ყველა საჭირობოროტო საკითხი ადმინისტრაციასთან მოლაპარაკებით, ურთიერთშეთანხმებით გადაწყდებოდა. 6. რვასათიანი სამუშაო დღე. ათსათიანზე ნაკლები დღიდან გულაგის დაარსებისა, არც ერთ ბანაკში არ ყოფილა. 7. ყველა უცხოელის გაყვანა პატიმრობის ვადის თავიანთ სამშობლოში მოსახდელად, თუ მათი კანონი ამას საჭიროდ ჩათვლის. 8. მცირევადიანი პატიმრების გაყვანა ცალკე ბანაკში, სანამ მათი მომავალი გადაწყდებოდეს. 9. ინვალიდების გაყვანა და დაუყოვნებლივ გათავისუფლება. 10. წვრილშვილი ქალების დაუყოვნებლივ გათავისუფლება, რისთვისაც ან უნდა ხქონოდათ მისჯილი პატიმრობა, გარდა წინასწარგანზრახული მკვლელობისა და ამასთან გათანაბრებული დანაშაულისა. 11. ოსო-ს ლიკვიდაცია — ასე ერქვა ორგანოს, რომელსაც მინიჭებული ხქონდა უფლება, უშიშრობის სამინისტროს წარდგინების საფუძველზე, დაუსწრებლად გამოეტანა განაჩენი სამი წლიდან დახვრეტის ჩათვლით. 12. უკლებლივ ყველა პოლიტიკური საქმის ხელახლა გამოძიება. იგულისხმებოდა არა მარტო იმჟამინდელი პატიმრების საქმეები, არამედ უშიშროების ორგანოების მიერ ოდესმე გამოძიებული ყველა საქმე“.

ეს პუნქტები რამდენადმე მოიცავს მეტეხის ციხის პოლიტმოთხოვნებს, იმის გათვალისწინებით, რომ ციხეკოლონიები, გულაგისაგან განსხვავებული რეჟიმის სატუსალა და მოუხედავად ყოველივესი, ორივეგან გათვალისწინებულია საკუთარი რეალობა, ეპოქა, დრო, ვითარება, და იმისდა მიხედვით გაშლილა მოთხოვნათა შინაარსიც.

მოგვიანებით სტუკაჩის აგორებულ ამბოხებაზე ჩანძოლანი იტყვის: „სვიატოპოლკი პირველი გამოძიების დროს არის გადაბირებული და საიდუმლო ნიღბით განთავისუფლებული“.

საკუთარი მოთხოვნების საფუძველზე უცხოობისა და ავადმყოფობის საბაბით დაშორდებიან გორა და ჩანძოლანი, მაგრამ „მბორგალით“ მოშველიებული მასალა „თუთაშხის“ ციხის პასაჟების გამაგრებას ესაფუძვლება. ყოველივე გვაფიქრებს, რომ მწერალი „თუთაშხის“ ლექსიკით აშენებს „მბორგალს“ რაღაც ექვების გასაფანტავად და ეს ზედმიწევნითი მტკიცებანი უფრო ამჟღავნებს სიტუაციას სტილური განსხვავებულობის გამო.

„თუთაშხია“ მიუხედავად თვალმისაცემი ვერბა-

ლურ-სტილური ცდომილებებისა, ასწილად რაფინირებულია „მბორგალი“.

პირველის კუთრი წონა აბანოზის, ძელქვას შესაღარებელი თუა, მეორე თხმელას სიმყიფეს ვერ გაცდება, თანაც მაისში მოჭრილისას.

„თუთაშხიას“ დამსახურება ისიც არის, რომ ყველაფერს ახლა როდი ამბობს ჰორაციუსის სწავლებისამებრ, ზოგი რამ შემდგომისათვის გადანახულა.

მაგალითისათვის, ერზე, ნაციაზე, რასაზე განსჯა, გადაებება ნოეს ბოთლზე მსჯელობას. ეს მართებული პოზიციაა ანუ წონასწორობის დაცვის იშვიათი უნარი. აქვე ბელეტრისტული აქსიომაა, გვერდში ნახსენები სამახსოვრო სიტყვა, არათუ მის მეზობლობაში, საერთოდ მოიხსენიო ნაწარმოების სივრცეში, თუკი რაიმე სტილური აუცილებლობა არ გვაიძულებს.

„მრავალგზისი“ მწერლის საყვარელი სიტყვაა ორივე რომანში და თანაც ხშირადხმარებული. იგივე ითქმის „გონსაყიროზე“. მსგავსი სტილისტიკა მოსათმენია ჩვენი აღიარებული დაუდევრობის გათვალისწინებით, მაგრამ მაშინ რა საჭიროა სინონიმების არსენალი? შემოვიფარგლები წინათქმით, სადაც მწერალი უკვე თავს ვერ იმართლებს პერსონაჟების კოლორიტისათვის სტილურ თავისებურებებით. ამ ორგვერდიან პროლოგში ათზე მეტი წინადადებაა „იყო“ ზმნით გადმოცემული. თითქოს ეს ფორმა ერთადერთი გახლდეს ქართულ მორფოლოგიაში.

ეს ყოველივე გადაჭრით გვაფიქრებინებს: „თუთაშხიათი“ მიღწეული სტილური დახვეწილობა და ფრაზის მოქნილობა, გაუფასურებულია „გორა მბორგალით“.

ესეც ამჟამურებს განცდას, რომ „თუთაშხიას“ ჟანრის თვალსაზრისით მართებულად დარქმევია რომანი, ხოლო „მბორგალი“ ტიპური მემუარებია.

წინ კიდევ დაგვრჩა „მბორგალის“ დასკვნითი ნაწილის ანალიზი, რომელიც ბატონი ჭაბუა ამირჯიბის მსოფლმხედველობას ახალი რაკურსით წარმოაჩენს და კვლავაც ბატონი რევაზ თვარაძის შესავალი წერილის შესატყვისად გამართლებას მოუძებნის ფინალის „სუერტე მუერტეს“ — მოკვდინების მსვლელობის ფილოსოფიას. (644 გვერდზე მთელი აბზაცი ორგზის მეორდება, არა სტილური მოთხოვნით, არამედ დაუდევრობით, როგორც რუსები იტყვიან; „ხალატნოსტ“ — „ბოლოთქმა“, „ტომი!..“), მაგრამ, დიახაც, ეს ეპილოგი უკიდურესობამდე გახსნის „თუთაშხიასა“ და „მბორგალის“ შემწყნარებლობას ცხოვრებასთან, სტიქიასთან, გნებათ კორიდასთან, რომელიც საწუთროს სრული მოდელია, სიმბოლო.

ღონ ხოსე არტიგას სიტყვებით კი:

„ჩვენ ესპანელები ვართ, მოგესხენებათ, კორიდა ჩვენი ყოველდღიური ცხოვრების ნაწილია. რა არ დაწერილა, მაგრამ ჩვენ, ამ სუფრასთან მსხლომთ, თქვენეული განმარტების მაგვარი არსად შემხვედრიაო“, გაენდობა მწერალს, ხოლო მოგვიანებით ვინმე უნივერსიტეტის ისტორიის მასწავლებელი, ორმოცს მიტანებული ქალი მამაკაცის სახელით — ტომი და „КГБ“-ამოტვიფრული

უშველებელი წიგნით, ამგვარ გაცხადებას მოისმენს მწერალი-მბორგალისაგან:

„ესპანეთში რეკონკისტა — დამპყრობლის მიერ მიტაცებული სამფლობელოების ბრძოლებით დაბრუნება — მერვე საუკუნეში დაიწყო. კორიდამ აქ თავისი პირველყოფილი სახით ბალკანეთიდან მეთერთმეტე საუკუნეში შემოაღწია, ხოლო ბალკანეთში უხსოვარ დროს — კოლხეთიდან. შესაძლოა ესპანეთში ეს სანახაობა სულაც ბასკებმა შემოიტანეს. გამუდმებით მეომარ ხალხს მტერთან ბრძოლისა და გამარჯვების ამსახველი რაიმე თამაშის შექმნა რომ მოსწყურებოდა განა საკვირველია? ერების უმრავლესობას აქვს ამ ფუნქციის მატარებელი გასართობები, სანახაობები თუ მისტერიები. ცნობილია კორიდას თავდაპირველად სხვა სახითი ჰქონდა. დროთა ვითარებაში ესპანელებმა იგი თავის მოთხოვნილებებს მოარგეს და საუკუნეების მანძილზე ბრძოლისა და გამარჯვების, დამპყრობლის განადგურების პროპაგანდისათვის იყენებდნენ“.

„სოლ“ — მზის გული შემოსასვლელში ნაჭირავებ ბალიშებზე მოკალათდებიან.

„მაშ ეს კაცობრიობაა“, კითხულობს ტომი. ამის შემდგომ ზედმიწევნითაა აღწერილი კორიდას მსვლელობა, იგივე მოკვდინების პროცესი — სუერტე დე მუერტე: ორკესტი, ალლუმის წინამძღოლი სამი მატადორი, შემდეგ წმინდა გიორგის მიმსგავსებული პიკადორი, რომელსაც სამი ბანდერიოლოერო მოსდევს. აქვე არის სამი კაპადორი — ხარის გამღიზიანებლები, მერმე პუნტილიერო, ქუაღრილა დე არსტრე — მოკლული ხარის ასპარეზიდან ცხენებით გამთრევი, და რაც მთავარია, აფასიონადოები — თავდადებული გულშემატკივრები, იგივე კაცობრიობა სრული.

„ — კაცობრიობის ისტორიაც ასეა, გორ? — ეკითხება თავარა მზით გაბეზრებული ტომი მბორგალს, — შენ მართალი ხარ: შემოჭრა, მოგერიება, გაქცევა, გამოდევნება, დამარცხება, გამარჯვება, კიდევ რა? ეს ომია. ომი — რაღაცის ბოლო და ახლის დასაწყისი. ომი, ანუ უხეში ძალის ზეიმი და ისევე სიკვდილის დასაწყისი...“

— ღმერთო ჩემო, რა საშინელებაა!.. სუერტე დე მუერტე — მოკვდინების მსვლელობა... — აღმოხდება ამერიკელ ისტორიკოსს. — ხალხში გამუდმებით არის დაუკონკრეტებელი პროტესტის ქვეცნობიერი გრძნობა და ამის ზედმეტი სისხლივით დრო და დრო გამოშვება სჭირდება...“

— ამაოება ამაოებათა! — დაასკვნის მბორგალი და რატომღაც ამაღლებული, მაჟორული ფერებით იხატება დევნილი ტოროს აღსრულების სცენა, ლამის ნატურალიზმით აისახება მატადორის ოსტატობანი ნესტოებდაბერილი, ნაწამები, სისხლდანთხეული ხარისა.

არაფრით განსხვავდება ეს ამაზრზენობა გლადიატორების ორთაბრძოლებისაგან. ჯიხადგარი — მებრძოლი შავი ხარი განადერის მათიანეში შევა, მაგრამ თუთაშხიების კუნაპეტი პირუტყვი, ცისფერთვალეუბა და კვერცხის ფორმის თეთრი კიოფით მარჯვენა ფერდზე, გაფანტულა, განბნეულა ახალციხის მხარეს, მალაკანების თუ სხვათა სასუფველად.

ვერ გამოიზრდება მათი ჯილაგისაგან ჯიჰადგირთა

ღირსეული ჩამომავალი, არ დასჭირდება მატადორს მათი ყანწიანი თავების დესფილირება, რადგანაც ერთხელ დაფერფლილს ველარაფრით აანთებ;

ამიტომაც სრულიად ზედმეტი მგონია ნაწარმოების გმირი-მემოქმედის რიტორიკული შეკითხვა:

„ვინა ხარ შენ, გორა მბორგალო, ხარი თუ ესპადა?“

სრულიად უადგილოა მბორგალის მიერ ეს გამოცანები, ვინაიდან რანაირად შეიძლება შთამომავლობის გადასარჩენადც მემამბოხეობდენ და ამავდროულად გულნამცეცობით ამხოზდენ საკუთარ თავს?

„მბორგალით“ „თუთაშხიასთან“ შებურუსებულ უამრავ კითხვას გაეცემა პასუხი. ავტორი თავგადაკლული ამტკიცებს, ფრჩხილებს ხსნის, გამოგვიშკარავებს პირველი რომანის გაბუნდოვანებულ პასაჟებს. აქვე კორიდად, ციხედ, თორიას კასრად, სურეტე დე მურეტედ წარმოსახავს მთელს ცივილიზაციას ნებისმიერი მშვენიერი ფასეულობითა თუ მონაგარით, აურაცხელი სამსჭვალით რომ ებრძვის ყოველგვარ ამალღებულს, უბიწოდ-შობილი ქრისტესგან მოყოლებული ბნელშიდამწყდელული ხარით დამთავრებულს.

და ხარი, ვინაიდან პირველადი ცივილიზაციის სიმბოლოა; და რადგანაც იდენტურია ძროხისა და ქალის ფეხმძიმობის ვადა, (ადამიანებს ხარის რქიანებად გამოსახვენ შუმერში), ჩანს, ესპანური კორიდაც დასაბამისეულ მესისხლეობას გადმოსცემს, რომლის წინააღმდეგ იმთავითვე აღსდგება ბიბლია ათი მცნების მეექვსე პოსტულატი: არა კაც ჰკლა! და მაინც — სანახაობად, გასართობად ქცეული, არა გრძნობათა მეუფე, არამედ — ჯირკვლებით მგალობელი კაცობრიობის ველურობის რუდიმენტი. მწერალს კი ევალეობდა და ამალღებდა კიდევ ყოველივე ანტიპოზუმანურზე; დროშასავით ააფრიალებს მაცხოვრის სამარადისო სიტყვებს: გიჟარდეს მტერი შენიო, რომელი შეგნება გაამარჯვებინებს მხეცსა და ურჩხულზე მიწიერ თუთაშხას საკუთარი ხორცის გაღებით თანამოაზრეთა მხარდამხარ, და რომელი კოლექტიური მემსხვერპლეობა გასაოცრად გარდაუსახავს დინგს სახედ დრაკონს, ბრჭყალს — ფრჩხილად, უძღებ მადას — თანაღმობად. ეს ყველაფერი მოხვეჭილია „თუთაშხიას“ მეშვეობით, ხოლო „მბორგალი“ მისი ერთგვარი კომენტირებაა, სქოლიო, მეტის სიცხადისათვის, იგივე მასა-ენერგია, კოსმოსში ხომალდის გაღწევა რომ საჭიროებს დანადგარებისა და საწვავის სახით; მაგრამ გვეჩვენება — ყველაფერზე საკმარისად გვისაუბრია.

31. 12. 1999 წ.

„თუთაშხია“ — ზაბორტომ ომეგელთაგან

წელიწადზე მეტია წინდებული წერილი გამისრულდება, თუმცა მის გამოქვეყნებას საშველი ვერაფრით დაადგება ვრცელულობის გამო თუ სულაც უფლის განგებით.

ჯერ არის და გაზეთ „არგოს“ კორესპონდენტი ქალიშვილი ბატონ ჭაბუა ამირეჯიბის შემოქმედებაზე სიტყვის

დაძვრას მომანდობს. ცხადია, სიხარულით დავთანხმდები და ყოველ შემთხვევისთვის დასახელებული მასალის ქსეროსასაც წამოვიძლოლიებ.

დავსხდებით ზემელზე ყოფილ საბაგირობთან, მაგრამ როცა შევატყობ გაზეთიკს, რომ სასიქადულო მწერლის ბელეტრისტულ მემკვიდრეობასთან საკმაოდ მწყრალადაა, დიქტოფონს გამოვართვევინებ:

— ჯობია ამით იხელმძღვანელოთ -მეთქი, დავაკვალიანებ და გავეცლები.

ბუნებრივია, ვერ ვიხილავ იმ მასალას „ალორძინების“ პერიოდიკაში.

„ცისკარსაც“ ებევრება მისი მოცულობა, თუმცა თითქოს სარედაქციო კოლეგიის წევრი მეთქმის.

„სუფევის“ გამოცემაც დამიგვიანდება და შემრჩება ასე თვიდან თვემდე.

მაჩბლის 13-ში „განახლებული ივერიის“ რედაქციაში ავაციტხავ გრიგალებთან ნარკინალ ბერმუხას. ხელის ზურგზე (ნები ხელის სიბრტყეა საბას მიხედვით) ვეამბორები ჩვეულებისამებრ და იქ გავენდობი, რომ დაახლოებით ოთხი სასტამბო ფორმის გამოკვეთვა მიმიძღვნია მისი შემოქმედებისათვის.

— მართლაც ამხელააო, — გაიოცებს ბატონი ჭაბუა. ეგ არის და ეგ.

შემდგომ აკვირდნენ დაბედებული უამრავი წანწალი მომინელებს ოჯახთან ერთად:

თავდასხმა. ტრავმა — ფიზიკური, სულიერი. ვიზები. სანკტ-პეტერბურგი. მოსკოვი. კლინიკები. ხელის გაწვდენანი. უშურველი თანადგომა. კვლავ თბილისში ვარ.

მიგვიანდება ბელეტრისტული ინტერვიუ ბატონ გიორგი გაჩეილაძესთან.

„ათი ზელირსეული ქართველი“, ამგვარია ჩემი პროგრამა.

სატროტუარო საუბარში ბატონი გოგის სიმპათიები რატომღაც „ბორიაციკენ“ იხრება პირველადობის პრიზმით.

ჩემთვის გაურკვეველი ესთეტიკური კრიტიკიუმებით წარმართულა ბატონ ოთარ ჩხეიძის ლიტერატურული მემკვიდრეობის ფორსირებული წარმოჩენა.

ამაგის დაფასებას რა სჯობია, ადამიანურ მოფერებას, მაგრამ ზომიერებასაც ხომ უნდა ხქონდეს საზღვარი?!

მეოცე საუკუნის ქართული სიტყვაკაზმული მწერლობის კორიფეების ხუთეულში, საცოდაობაა, დანაშაული თუ არა, ჭაბუა ამირეჯიბი გამოვტოვოთ, გამოგვრჩეს!

ქართული ესთეტიკური აზროვნების ავტომეტრი როსტომ ჩხეიძის ნუსხა კი ამგვარია:

1. **ვასილ ბარნოვი**, „მიმქრალი შარავანდელი“;
2. **მისეილ ჯაგანშივილი**, „ჩაყოს ხიზნები“;
3. **კონსტანტინე გამსახურდია**, „მთვარის მოტაცება“;
4. **ლევან გოთუა**, „გმირთა ვარამი“;
5. **ოთარ ჩხეიძე**, „ბორიაცი“.

და წარმოიდგინეთ, ცამდე მართალია ჩვენი ავტომეტრი, ვინაიდან „დათა თუთაშხიას“ ზებგერითობა, წყალწყვა ველარაფრით ემაშტაბება ზემორე ხუთეულის აეროდრომებს თუ ნავსადგურებს, სანამდის სათანადო სარ-

ბენი ბილიკები და პირსები არ მიეგებება მის ზოგადკაცობრიულ მუხტ-ენერჯიას; ვიდრე სადაგი დისტანციიდან არ გაცნობიერდება მისი კოსმოგონიური პარამეტრები, მოუწევს ასე, ტალღათა გრავნილებში, გარიყული ხეტიალი ახლომხედველი და მეორღობე შთამომავლობის პატრონს.

„თუთაშხიასთან“ „მთვარის მოტაცების“ დატოლება-ლა თუ ესინდისიერება ჩვენს პირუთვნელ გემოვნებას, და ისიც — მოკრძალებული თანამეინახეობით: ოდეს ჩვენი სიტყვიერებისა ზიარ უღელში შებმული ეს ორი ლაბა, მეურმეს მიერაა გაწონასწორებული ტოლის დადებით, ანუ დამოკლებულია ლერძი „თუთაშხიას“ მხარეს, რათა საკაცობრიო ტვირთის ზიდვისას „მთვარის მოტაცებას“ რამდენადმე გაუიოლდეს.

სხვები დახარებას ვერმოსწრებული მოზვრებია, სას-კორავივე ჩამქრალი. იგივე სენითაა შეპყრობილი მახლობელი ლიტერატურული მონაგარი: „თუთარჩელა“, „სამოსელი პირველი“, „ხმა მღალადებლისა“ თუ „აველში“.

ზემორე შევთანხმებულვართ, რომ სტილისტური ცდომილებანი ნებისმიერი შემოქმედებითი პალიტრატემპერამენტის ავტორის თხზულებაში დაახლოებით თანაბარია, ვერბალური საშენის მასალის უმართებულო გამოყენების თვალსაწიერით.

რაც შეეხება ზოგადკაცობრიულ ფასეულობებს, „თუთაშხიამ“ დაიპყრო ფეხდაუკარებელი ყველა მწვერვალი და მისი გამორჩეული მარტოსულობაც სულხან-საბას ცნობილი „სიტყვის კონისეული“ განმარტებიდან მოდის — „მწუხარებაი სხვისა კეთილსა ზედა“. **(აქ მოტა-ნილი მასალის შვიდი აბზაცი ჩემს დაუკითხავადაა ამოღებული ბნ გაჟა ოთარაშვილის ჟურნალის პუბლიკაციიდან, აქაოდა კოლეგები არ გაღიზიანდნენო, არ ატეხონ დაფიდარაბა, დაბოლოს, ინვესტორი არ გამინაწყენდესო. კი, მაგრამ როდემიდე სირაქლემას პოზები?! ის, „ლიტერატურა და სკლონება“, №11, 2006 წ.)**

არ ჩამომერთმევა გადამეტებულ შეფასებად თუკი განვაცხადებ: „დათა თუთაშხია“ ის ნაწარმოებია, რომელიც ტოლძალოვნად იტევადებს ქართული ბელეტრისტიკის სიფხიანეს ფაბულა-სიუჟეტის მოულოდნელი აფექტების თვალსაზრისით და „ვეფხის ტყაოსნისა“ და „სტუმარ-მასპინძლის“, „ალუდა ქეთელაურის“, „გველისმჭამელის“ ერთსხეულად გააზრების შემდგომ, მესამე ნაწარმოებად გვევლინება სამამულო მწერლობაში. იმდენად ეროვნულია იგი, იმდენად მოხარშულია ქართლოსიანთა სულიერების ცოდვა-მადლის ქვაბში, რომ სამისდღემში ოდ იმკვიდრებს თავს მკითხველის ცნობიერებაში ჩინგიზ აითმათოვის „მანქურთის“ ეპიზოდის წარუშლელიობით რომანიდან „ი დოლშე ვეკა დილილას დენ“.

ათიანში არტყამს მესიტყვეთა მამფალი ჰომეროსი „ილიადა“ — „ოღისეთი“.

დანტეც ათიანში ახვედრებს „ღვთაებრივი კომედიით“;

ათიანები გაუმსჭვალავს მიგელ დე საავადრას „ღონ კიხოტით“;

ბღღვირს ადენს ათიანებს გოეთე „ფაუსტით“;

ჭაბუა ამირეჯიბიც მათი ჯილაგის ჩუბინია თავისი საღმრთო რაინდით, იგივე მამაკაცური საწყისის ეტალონი გმირით, რომელსაც მეგრულ ლექსში ამნაირად ემღერება: „თუთა—მუმა ჩქიმი“ — „მთვარე—მამა ჩემი“.

ქუდბედი იღბლიანობის საიდუმლო კი ურთულესი უბრალოებაა და არა — სიმარტივე. იგი რომელიმე კონკრეტული თაობის სალხინებლად როდი შექმნილა, არამედ — მთელი ოქტავით, დოდან დომდე იპყრობს ყრმობიდან დაწყებულ მიმხცოვნობით დამთავრებულ ჩვენს ასაკობრივ გრადაციებს.

საამისოდ შერჩეულია ბასრზე უბასრესი სიუჟეტური წახანგები, რომელიც უღმობლად გადაფარავს ჩვენს ლიტერატურულ გემოვნებებს, ერთხელ და სამუდამოდ დააჩნდება ჩვენს დანაგვიანებულ თუ დაუწერელ სულთა დაფებს.

ეს ბედისწერაცაა ერთდროულად და უფლისეული ჯილდოც, იმ ქვიშის მარცვალის დარად, რომელიც ოკეანეთა აბორგებისას, მილიონიდან ერთადერთი მოემწყდევავ ხოლმე გახსნილ ნიჟარაში იშვიათი პერანგვიანობის წყალობით და მერმე ბნეღეთის შემანგრეველ მარგალიტად გადაიქცევა მიუკერძოებელი დროის უდასასრულო ტრიალში.

კაზმული სიტყვის ამბროზია

ოცდათერთმეტი მარტის დილასისხამიდან ქალაქში დავბორიალებთ.

შეძენილია სამი ბაგაჟის სამყოფი წიგნები — აკა მორჩილაძის თხზულებები, ყურბან საიდის „ალი და ნინო“, ჰომეროსის „ილიადა“ და „ოღისეა“, ვაჟას რჩეული, „ვეფხის ტყაოსანი“ და გალაკტიონი, სერვანტეის ბაჩანა ბრეგაძისეული თარგმანი, ირაკლი აბაშიძის რედაქტორობით გამოცემული ქართული ენციკლოპედიის სრული კომპლექტი... სხვანი და სხვანი, მაგრამ ბატონ ჭაბუა ამირეჯიბის უშვიდტომეულოდ ამ საესებას რალაც მნიშვნელოვანი აკლია და ჩვენც საღვთო რაინდის ავტორისაკენ დავედირებით.

მეცხრე სართულზე მობინადრე მხცოვან მწერალს ახლახან მიუღულავს თვალი, მაგრამ ქალბატონ თამარის უნისონით შემოპატიჟება, მსწრაფლ წამოაფუცხუნებს.

ხმელ კოპიტად ხმობილი შემოქმედი ძველებურად თავის სტიქიაშია — პასიანსითაც ერთობა და გვისმენს ამავდროულად. ყელთან ძახველივით უელავს ღია ჭრილობა. მეორე ოპერაცია შედეგიანი გამომდგარა და ამიერიდან უპრობლემოდ ეწაფება სითხეს, ლუკმასაც ინებებს მეუღლის კოვზიანი ხელით მიგებებულს. ზეციური ნათელი დასციავებს თავზე ბატონ ჭაბუას.

გაიცვლება წინადადებები.

თავდაპირველად ბერმუხა მწერალი წაიძუნწებს ცოტას, მხოლოდ „გორა მბორგალის“ ბოლო გამოცემით დაგვასაჩუქრებს დაუპატიჟებელ სტუმრებს, მაგრამ თანდათან ურთიერთობის ძაფები ილამბება

და თანადროულს, დიხაც, ამ შტრიხების ზედმიწევნით დაფიქსირებას მივიჩნევ.

— დღევანდელი რუსეთის დედაქალაქი კარდინალურად განსხვავდება ათი წლის წინანდლისაგან, — განგვანათლებს ვახტანგ მიშველია კარენოი მოსკოველის დარად, — ახლანდელი რუსი აბსოლუტურად შეცვლილი პიროვნებაა. იაფფასიანი კავკასიური წარმოდგენები მასზე ჩაესვენა ერთხელ და სამუდამოდ — თითქოს საქმეები სამვარსკვლავიანი კონიაკით იჩარ-

ვება პასიანს. თვინიერი მეუღლე წყალს აყლუბებს მილაკიანი ფინჯანიდან.

— „ფუნაგორია“, — წერს ბატონი ჭაბუა მომცრო დაფაზე ფლომასტრით, რომელზეც ჩაწნული ასოები ხარვეზის ჩამოწვევისთანავე წაიშლება და ხელებს ისევ ბანქოს საკრალურობით დაასაქმებს.

— ჰოდა, მივახლი ამას დაუბრუნებლად. თანაც ნიშნისმოგებით დავსძენ: სხვანაირად რომ ყოფილიყო, გენერალი სიმუსი შენს ადოლფს ბუნკერში როგორ

ხებოდეს. ქალაქში წარმოდგენილი მშენებლობები გაჩაღებული. იმდენი სარეკლამო აქსესუარია, ერთმა გერმანელმა ბიზნესმენმა შეიცხადა: **მარტო ამაზე გასარჯული ელექტროენერგია გაანათებად მიყვს ბერლინსო.** მართლაც და განუზომელია რუსი კაცის ლტოლვა უპრობლემო ცხოვრებისაკენ. იქ ხუთკაციანი ზომიერი ვახშამი მინიმუმ 500 დოლარი ფასობს. სიტყვამ მოიტანა და ზემოთხსენებულ კომერსანტს სადილი გავუშალე მეგობრების წრეში. შესვა ორიოდ სარჩა და გაიკრიფა ენად, მოჰყვა პიტლერის განდიდებას.

რუსები გაბუსხულან. „მაინ კამპფი“ იმით არ წაუკითხავთ, მაგრამ ორმოციანი წლების სუსხი ჯერაც ზარავთ. მეტის მოთმენა არ შეიძლება და ეგრევე ვაჭახებ:

კი, მაგრამ სტალინი-მეთქი. შესაძლოა მაგარი ვინმე იყო შენი შიკლ გრიუბერი, ფიურერის ნამდვილი გვარი ნეხვის ხოჭოდ ითარგმნება ჩვენებურად.

ბატონი ჭაბუა გადაფიქრდება, ჰომერული სიცილი უხმოა, ტუჩების მოძრაობითლა აღიქმება. წამით შეეშ-

შეკვებავდა-მეთქი. ნაციონალ-დემოკრატების ლიდერს ტვინს უმღვრევდნენ გურჯიელები და რობაქიძენი, როცა არიული რასის უპირატესობებს დაულაგებდნენ წინ და „კლიუნულ“ შენმა გიტლერმა: გაუგონარ ანტისემიტიზმში ჩაეფლო. იწვინა კიდეც თავისი-მეთქი.

წარმოგიდგენიათ იმ საუბრის შემდეგ დამიმობილდა ჩვენი ბიზნესმენი ჰანსი. მე ებრაელების აპოლოგეტი სულაც არა ვარ, მაგრამ ვინც კი ამ ხალხის წინააღმდეგ გაილაშქრა, მხრებზე თავი არავის შერჩა: კისერი მოიტეხა ეგვიპტემ მოსე წინასწარმეტყველის დროს. კისერი მოიტეხა რომმა და საბჭოეთმა. დღეს პოლიტიკას, რომელსაც თავისი მოღვაწეობის ენდშპილში, ებრაული ფაქტორი არ გაუთვალისწინებია, სრული ფიასკო ელის მიტელშპილში, რადგანაც იშვიათია ერი, რომელსაც ესოდენი შინაგანი მდგრადობის ატომგული რომ გააჩნდეს. უმთავრესი ფაქტორი კი აქ ერთიანი ღმერთის მორჩილებაა, ალებმიცემობის

ენითუთქმელი სილაღე, თუ ოპტიმალური მიმართულებების პოვნის უნარი ბიზნესის არენაზე.

პარტნიორობისას ნებისმიერი ეროვნების წარმომადგენელთან ებრაელი მოგების პრიმატსაა ჩასაფრებული, მაგრამ საკუთარ ზი-ჯილაგთან 30 პროცენტთან შედარებით ფრთხილად შეასხამს ხოლმე. ათწლეულების შემდეგ გაიშვირება „ადიდასისა“ და „პუმას“ მესვეურების ღვიძლი ძმობის ამბავი. თავიდან კონკურენტები რომ ეგონათ, სინამდვილეში ერთ ოაზისში აგროვებდნენ თურმე დოვლათს, რომლის არტერიული ღინება ისრაელის აღორძინებას ხმარდებოდა არსებითად.

კომერციის სპეციფიკიდან გამომდინარე მე ბევრი მოგზაურობა მიწევს, ბატონო ჭაბუა, განსაკუთრებით ევროპულ ქვეყნებში: იტალია, ესპანეთი, გერმანია, დანია, შვეიცია...

მწერალი ისევ შეიშმუშნება. დაიჭერს ამ მომენტს ვახტანგი და მეტი გულდინჯობით გააგრძელებს:

— ევროპის ქვეყნებში, ბატონო, ჭაბუა, ჩემი ძმობილი ოტობაის დასავლეთ პროვინციას რომ ეძახის, ნებისმიერი სახელმწიფოს სმოკინგი დღეს ებრაელი თერძის მიერაა შეკერილი. ამის ამოსაცნობად დიდი მოდელიორის უნარები სულაც არ არის საჭირო, არც „ბურდას“ ჟურნალებში ბუდრაობა და აღარც გერმან ბაზელის სტუდიაში რონინი. ებრაული სული იმიტომაცაა დიადი, რომ ნებისმიერ ქვეყანაში ამ ერს დიასპორის სახით სასიცოცხლო ინფორმაციის მომნიჭებელი ანტენები ჩაუთმონტაჟებია მსოფლიო პროცესების სრულყოფილი სურათის მისაღებად. ჰოდა, ამისთანა ვითარებაში, შიკლ გრიუბერის „მესერშიდტები“ და დახაუ რისი მაქსისია, როცა ქვეყნიერებას მართავს ებრაული ფარული ხელისუფლება, უჩინარი ხელი, ვიზუალურად. ახლა დგება საკითხი ასე: ჩავყვით თუ ჩავათრევინოთ თავი ამ ძალას? მე, მაგალითად, ჩაყოლას ვამჯობნებდი, ვინაიდან ხომ გვისწავლია ბიბლიიდან, ნასვამ და ტიტლიკანა ნოეს როგორ მოახურავენ ქსოვილის ნაჭერს სემი და მისი უფროსი ძმა იაფეტი, ანუ ჩვენი თავდაპირველი წინაპარი. ჩვენ ეს ორი ხალხი ქამიანელებისაგან განსხვავებით, ერთი მიმართულებით მივდიოდით ოდითგანვე და ორიენტაციის შეცვლა რაღა დროსია?!

ჩემი გოგო ვიკა, სიძე და სამი შვილიშვილი დანიაში იმყოფებიან დიპლომატიური მისიით. იქიდან ხელისგულივით მოჩანს მთელი მსოფლიო, ვეება რუსეთიც და პაწაწკინტელა საქართველოც. გადაავლებ პლანეტას თვალს ამ გადასახედიდან და მიხვდები, რომ კომუნისზმის საფუძვლები თურმე ებრაელებისათვის შეუქმნიათ მარქსისა და ენგელსს.

მოვჭრივართ სარკისებურ ტრასაზე. საჭეს სიძე უზის, პაპუაშვილია გვარად, კახური წარმოშობისა, მაგრამ კოლხური მოკრძალებაც შეუთვისებია სოხუმში ცხოვრების დროს. გადაადგებს ვილაც „მერსედესის“

ფანჯრიდან სიგარეტის ნამწვავს და ჩემი ასულიც დაბარებულევით მობილურს მოიმარჯვებს. საჭირო ნომერს კრეფს გამალებით. სხაპასხუპით ელაპარაკება დანიურად. პოლიგლოტი ასული მარგუნა ბედმა. მგონია ათზე მეტი ენა იცის. შვილიშვილებიც ამ ყიდის გამომსვლია, თავიდან გაუჭირდათ თითქოს დანიური სწავლა, მაგრამ უკვე ადგილობრივ ბავშვებს რეპეტიტორობენ.

რას შვრები-მეთქი, ვეკითხები.

პოლიციაში დავრეკე და იმ „მერსედესის“ სერია გადავეციო.

თქვენისთანა ბიოგრაფიის კაცისთვის ამნაირი საქციელი მიუღებელია. ამისთანებს ციხეებსა და ზონებში ნასედევს ეძახიან, ჩამშვებებს, მაგრამ დანიური სინამდვილიდან გამომდინარე, აუგ ნამოქმედარს არავინ გაპატიებს. ძმაც რომ იყო, გაგამხელენ. არავინ მოგიტეებს სახელმწიფო გადასახადის გადამალვას. ყველაფერი გამჭვირვალეა და წამითაც არ იგრძნობა ჩვენებური ოცდაათიანი წლების დასმენების სუსხი. იქ ცილისწამებებს ფეხს არავინ აუბამს, ვინაიდან ტყუილის მთქმელს სხვანაირად მოეკითხება. აი, სიმართლისათვის თავგამოდება, სამართლიანობისათვის უკომპრომისობა ნებისმიერი დანიელის მოქალაქეობრივი მოვალეობაა. მე აქსაგანგაშოს ვერაფერს ვხედავ. განანაკლებ უგვანობას მოვიმოქმედებთ ჩვენ, საყვარელ მამულში, როცა ზურგს უკან ვჭორავთ და ვანადგურებთ მოყვას?! განა უფლის თვალში ნაკლები სიბილწით წარსდგებით დასახელებულ უზნეობის მალულად ჩამდენნი?! დანიაში ეს ბუნებრივი მოთხოვნილებაა და კონფრონტაციასაც ნაკლებად იწვევს.

ორიოდე საათში გადმოურეკავენ პოლიციიდან ჩემს ვიკას. გაირკვევა, რომ „მერსედესის“ მძღოლი ვილაც საბჭოელი ყოფილა, უფრო კონკრეტულად კი საქართველოს მოქალაქე.

დანიურ სოფლებში ფერმერული მეურნეობაა ძირითადად.

რძეს ვყიდულობდი ერთი ცოლ-ქმრისაგან. ორმოც დაათამდე შავ-ჭრელ ძროხას წველიან. რძით სავსე ბიდონებს პირდაპირ ქუჩაში დგამდენ. ჩამოვილის მანქანა და მიაქვს. არავინ მოიფიქრებს რძისთვის წყლის დამატებას, პირიქით, ცხიმთანობის პროცენტულობას პატრონი განსაზღვრავს. ეს ჩვენ ვიცით ოცმოცური ხრიკები, რომელიც აქაურ ქვეყნებში თავს გვჭრის უკვე სავალალოდ. იმათი ფერმა მერძეული მიმართულებისა გახლდათ. როცა ჯოგში ფური დაიბადება, მიუჩენენ სასურველ ადგილს, მაგრამ ხარი თუ გამოერია, პრობლემაც იმატებს, რადგანაც ფერმერებს თავად უწევს ჯარიმის გადახდა სახელმწიფოსათვის. და ერთხელ გულწრფელად რომ მოვიხიბლები ხბოს კუნტრუშით, დამითმიაო, მეტყვის ოჯახის უფროსი, ოც დოლარად მოგცემო. ნამდვილად მოგებულში რჩებოდა ფერმერი, რადგანაც სახელმწიფოსთვის 50 დოლარი უნდა გადა-

ეხადა თურმე. განვუცხადე ეს ყველაფერი ვიკას და პრინც ჰამლეტს, ალბათ, ნაკლები ვაიუშველებელი დატყდომია თავს, ვინემ — მე.

შენ სამწვადედ გაიმეტებ იმას, და მერე ბავშვებთან მე როგორ ვიცხოვრო. მოკლედ, გამჭორავენ გვარიანად. ბატონო, ჭაბუა, გური ოტობაისის სოფლის დასავლეთ პროვინციიდან ამნაირი გამჭვირვალობით მოჩანს მთელი მსოფლიო. დღეს ეროვნულ უპირატესობებს ებღაუჭება ნებისმიერი სახელმწიფო: არიქა, მე ვარ უფრო ძველიერი, კაცობრიობის დასაბამი ჩვენგან იწყებაო. რელიგიური განსხვავებულობის ანაფორებს მოისხამენ ინფორმაციული ვაკუუმის გარანტად, როცა ევროპა კოსმოსური სივრცისავით ღიაა ყველასათვის. მიხილავს ვიკასთან მე „თუთაშხისა“ დანიური გამოცემა. ბატონი ჭაბუა ისევ დაეხსნება პასეანსს. წიგნების კარადისაკენ მიისწრაფვის. ზედიზედ გამოაქვს ჩინებულად გაფორმებული წიგნები. მკლავზე უწყვი ისინი. წინ დაგვილაგებს დანიურ, შვედურ, ფინურ, ფრანგულ, გერმანულ გამოცემებს. მართალია, მთლად „ნესტუდიის“ შვიდტომეულს ტოლს ვერ დაუდებენ, მაგრამ ჭერ-ჭერობით არც მის გამომჩენს ვხედავ ვინმეს.

— თქვენს უნახავად მოსკოვში ჩასვლა გულში ხინჯად ჩამრჩებოდა, ბატონო, ჭაბუა. ალბათ, შენიშნავდით, აქ „დათა თუთახშიას“ ყველგან „კანონგარეშე“ აწერია. ევროპელებს უყვართ სათაურში შინაარსის კონცენტრაცია, რადგანაც ისინი სათაურს კომპასის მნიშვნელობას ანიჭებენ. მე პარფიუმერიის ბიზნესში ვტრიალებ და სიტყვაკაზმული მწერლობის სურნელსაც ჭეროვნად აღვიქვამ. შევხედოთ, როგორი განსხვავებაა სამშობლოსადმი დამოკიდებულება ებრაელ და ქართველ ერებს შორის. ჩვენ მივსტირით წართმეულ ტერიტორიებს. თავს ვიკლავთ წასაგლეჯად ცერზე შემართულისათვის, როცა ებრაელი 26 საუკუნის შემდეგ გაუდმებთ იბრძვის ხრიოკი მიწისათვის, ამასთან თეორიულად დედამიწიდან განიხილავს მამულის ცნებას, საზღვრებს. ამას კოსმოპოლიტიზმსაც ვეძახით ჩვენ, პატრიოტები, ირონიით, მაგრამ უფრო სერიოზულად ჩავხედოთ საკითხის არსს, და მივხვდებით, რომ განსხვავებაა არა მხოლოდ მასშტაბებში, მიდგომაშიც. ებრაელებს ისრაელის გარდა არამატერიალური უამრავი სამშობლო გააჩნიათ: ფასეულობებში განსხვავებული, როგორიცაა: მსოფლიო კაპიტალი. 600 მილიარდგროდან 500-ზე მეტი ებრაელია; მასონური ლოჟების ერთობლიობა, იგივე უჩინარი ხელი; გაერო, ეუთო, შვედეთის აკადემია. თავიდან ცდომილებები იმათაც მოსდიოდათ, როცა მეორეხარისხოვან ლეგერლეფს საფოდ წარმოაჩენდნენ, მაგრამ ნობელის პრემიით დადაფინულთა ლაშქარში 90 პროცენტი ებრაელია თუ მეტი არა. ნაწარმოების სიდიადე ხშირ შემთხვევაში ეწირებოდა პოლიტიკურ კონიუქტურას. სოლჟენიცინის „არქიპელაგის გულავი“ ტოლსტოის „ყირიმულ მოთხრობებს“ კოჭებამდეც ვერ შესწვდება მხატვრულ-

ბის თვალსაზრისით, რომ არაფერი ვთქვათ „ომსა და მშვიდობაზე“, თუმცა, უფრო გასათვალისწინებელი რეალობა ის არის, რომ ებრაელებმაც ისწავლეს მოჩვენებითი დათმობები და ლიტერატურულ პრემიებს ხან ფოლკნერს გადაუგდებენ სახრავ ძვლად და ხანაც — მარკესს. უმთავრესი ძალისხმევა მათ საბუნებისმეტყველო დარგებისკენ მიმართეს და ყოველი ასი ნობელიანტიდან დღეს ქიმიის, ფიზიკის, ბიოლოგიის, ასტრონომიის დარგში 99 ებრაელია, ანუ ნობელიანტობის ნიშნით ჩამოყალიბებულა ებრაელების ტექნოკრატიული სახელმწიფო. ჭრილში თუ განვიხილავთ ქართულ, გენბავთ სომხურ ეთნოსს, აბსოლუტურად ხელ მოცარულეზად გამოვიყურებით. ვინაიდან დასწრებულია გონიერების ზესახელმწიფოს ფორმირება და უკვე იმ საზღვრების გადალახვა თითქმის შეუძლებელია.

თუთაშხია საღვთო რაინდია, მთვარის ღვთაების მხედარი, რომელიც მართლმადიდებლური მორალით ამარცხებს საკუთარ წილშივე აღმოცენებულ ბოროტებას, ამ შემთხვევაში უნასივით დაგორგლილ ზარანდიას, მაგრამ გავითვალისწინოთ სხვა რეალობაც, კონკრეტულად კი ის, თუ ვინ შექმნა ორივე, რომელმა სინამდვილემ. ცხადია, უნგრეთის არეალიდან წამოსულმა მეფის რუსეთის მოხელე გრაფი სეგედმა, რომელიც ვერავინ დამარწმუნებს ებრაელი არ იყო. მორდოხაი ხილული ურიაა, თავისი ანგარიშისანი ფსიქოლოგიით, ბატონო ჭაბუა, და ამდენად ყველასათვის ხელმისაწვდომი, მაგრამ გრაფი სეგედი მთელი ნაწარმოების ხერხემალია, ვინაც ცხადლივ შექმნა ეს სპექტაკლი, ეს დრამა — თუთაშხია-ზარანდიას სამყაროსეული კონფლიქტის სახით. ამიტომაც მიმაჩნდა და მიმაჩნია, რომ თქვენი ნაწარმოები გაცდენილია ეროვნული პარტიკულარიზმის ჩარჩოებს. ის განფენილია გალაქტიკური მსოფლგანცდით და უწინარესად ამის გამო იმსახურებს უპირველეს ლიტერატურულ ჯილდოს მსოფლიოში. თუმცა, აქაც არის ერთი გადაულახავი ბარიერი, კერძოდ — კომერციის ენაზე — პროპაგანდაში დაბანდებული კაპიტალი, რომელიც რომანში კოდირებულ ფარულ დინებებს საშუალოზე გამოიტანდა და ყოველდღიურ სასაუბრო თემად აქცევდა წიგნიერ მსოფლიოში. ამ გრანდიოზული სამუშაოების შესრულებას არაებრაელი მწერლისათვის დიდძალი სახსრები სჭირდება. ნობელიანტობისთვის განკუთვნილი 200 ათასი დოლარი, აი, აქ, ყულაბაშიც რომ გვედოს ახლა, გასაშვები თანხის მხოლოდ ათი პროცენტი.

სხვანაირად აუხსნელია ჩემთვის ტოლსტოის ორგზის გაწვილება შვედეთის აკადემიისაგან, რომელიც თავიდან ინტონაციებში წამოუყირმიზებლად ესესხებოდა სტენდალის „მადამ ბოვარს“. ჩვენთვის უმთავრესია ყოველთვის გვახსოვდეს ეროვნული ფასეულობების კოსმოპოლიტიკურ ოკეანეში ჩამდინარების ტექნოლოგია. სხვანაირი ბედისწერა მსოფლიოს არ

უწერია. ამ პრიზმით ჯერ-ჯერობით მხოლოდ ებრაელი ერი იყურება, ანუ მარტივად რომ ვთქვათ, მან გააფართოვა სამშობლოს პარტიკულარული საზღვრები და იდილიურ ორდობეს კოსმოსური გაქანება მიანიჭა. მე ჩემს ძმობილს, რომლის ტალანტში ეჭვი არ მეპარება, დროულად უნდა გამოვუფეროთხა თავიდან ოტობაიური ეგოცენტრიზმი, დამაბრმავებელი პატროფილია და მის სათქმელს სადინარი ზოგადკაცობრიულისკენ უნდა მივანიჭო. სხვანაირი „ურაყი“ ნებისმიერ მწერალთან წყლის ამო ნაყვია. ზოგადადამიანურით აირწყვება „ილიადა“, რომელსაც მარქსი ეტალონის, ნიმუშის მნიშვნელობას ანიჭებს. ზოგადკაცობრიულით გვხიზლავს ალიგიერი და გოეთე. ლამანჩიდან ზოგადსამყაროისეულით გვადვრევიანებს სიმწრის ცრემლს სერვანტესი. საყოველთაო ფასეულობებით გვატყვევებს „ვეფხისტყაოსანი“, ვაჟა. თქვენთანაც მსგავსი სიტუაციაა, ბატონო ჭაბუა, მაგრამ სავალალოდ მე ვერ ვხედავ კრიტიკული აზროვნების პროდუქციას, ამ მიმართულებით. აი, სად არის ჩვენი აქილევსის ქუსლები. დღეს რეკლამა კარგი გაგებით განუსაზღვრელი მნიშვნელობისაა საბაზრო ურთიერთობის პირობებში. გავიხსენოთ მოლანასრედინის მაგალითი, ფაფას არიგებენო, რომ წაეჭილიკება ვილაც აბეზარს და როცა იქითკენ მოძრაობები გასმირდება, თვითონაც წამოავლებს ხელს კოვზსა და ჯამს. დღეს მასას შვიდასვერდიანი რომანის კითხვას ორწუთიანი საეთერო კლიპი ურჩევნია ინტერესის გასაღვიძებლად, სადაც დაწინებულადაა გადმოცემული ნაწარმოების უმთავრესი ღირსებები. ჰოდა, გადავწყვიტე ჩემს ძმობილს გამოვაბერტყინო თავიდან ოტობაიური ოფოფები, რადგან ნაც ჯერ კიდევ შესწევს უნარი შექმნას რაიმე ფასეული, ოღონდაც თქვენი გენიალური უბრალოების დაუფლებით. ამიტომაც ნებას თუ დამრთავთ, ბატონო ჭაბუა, იქნებ გეკურთხებინათ იგი თავზე ხელის დადებით. დღეს 31 მარტია, ორ შაბათი, საღვთო რაინდის ასპარეზის ბორჯალი, მთვარის ღვთაების დღე — თუთაშხა.

ქალბატონ თამარს დამუხტული ფოტოაპარატი მოუმარჯვებია, მე ბედოვლათს მუხლი ჩამიხრია დიდი ხელოვანის სავარძელთან, ბანქოსაგან გამონთავისუფლებელ მარჯვენას დამასვენებს ნაგოლგოთარ თხემზე და ცრიატებს ობიექტივის სანთელი. ჭაბუკური სიჩაუქით წარმართება მერმე ბატონი ჭაბუა და ახლა ჩემთვის ცასავით ნათელია, რომ ხვალ დილით ვახტანგს უშვიდტომეულოდ არ მოუწევს მოსკოვში გაფრენა.

31. 03. 2001 წ.

გვონებ სექტემბრის დამდეგსაა.

მწერალთასახლის წინ მანქანაში ჩაჯდომისას გამოსამშვიდობებლად გამოწოდებულ მარჯვენაზე ვემთხვევი ბატონ ჭაბუა ამირეჯიბს.

გაკვირვებენ ზურგს უკან სამოწყალო სტიპენდიის მომლოდინე კოლეგები, მაგრამ ქარავენის მსვლელობის მისტერიისა რა უწყიან ვიეთთა?!

ამას აქეთ ჩემს ლაბორატორიულ ქვაბში ვიხარებ ვარკეთილსა თუ ძმები კაკაბაძეების სამგზის გადანათლულ ქუჩაზე.

კოსტავას 14-ში შევიტყობ ბატონი ჭაბუას ოთხმოცი წლისთავის შესახებ.

ორ დეკემბერსაა დანიშნული საღამო ფილარმონიის დიდ საკონცერტო დარბაზში.

ერთხელაც ჩავაკორექტირებ წერილს და „საქართველოს რესპუბლიკის“ პასუხისმგებელ მდივანს გადავცემ გამოსაქვეყნებლად, თუმცა ბოლომდე ვერ მივედევნები ბოქმურ დიდღელვაში მოყოლილი და კვლავაც შემეფერხდება მისი დაბეჭდვა.

მამაპაპური შობა ჩავლილია.

ოცდახუთი დეკემბრის ღამით ალილოობაზე მეც მივლია მშობლიურ ოტობაიაში სახეგამურულს.

ახლა ამეებისთივს ვის სცალია? თითქოს გადამვიწყნია სიმღერა.

ტელეფონით ვეხმიანები ოთხმოცი წლის იუბილარს.

სრული ოცდაათი წლითაა უფროსი, წარმართებში მიჩუმათებული ქრისტეს ასაკით.

სიხარულით მიმიპატიჟებენ, ოღონდ წინასწარ დარეკვას მოხოვენ.

თურმე საავადმყოფოშია წასასვლელი ბატონი ჭაბუა.

მეასედ ვკითხულობ მრავლადნაჩორკნ წერილს. თავში რუსთაველის სტრიქონი მიტრიალებს სულ: ზოგჯერ თქმა სჯობს არათქმასა, ზოგჯერ თქმითაც დაშავდების.

ვაანალიზებ საჩუქრად გამზადებულ რომანზე წარწერილ ფრაზას:

„ნობელის პრემიის ლაურეატობის ერთადერთ კანდიდატს XX საუკუნის ქართული ბელეტრისტიკიდან“.

წარფელზე წრფელია და უცდომელი თვენახევრის წინანდელი ჩემი დამოკიდებულება მსცოვანი იუბილარი მწერლის შემოქმედებისადმი.

ეს მათამამებს, ეს ამლესავს ამირეჯიბებთან სავიზიტოლად.

ცრის. აქა-იქ თოვლის ფთილასაც გამოურევს ცარგვალი. ქვეითად ავუყვები ჭავჭავაძის პროსპექტს.

ზურგს უკანაა ყმაწვილკაცობის უმაგალითო ტაძარი — უნივერსიტეტი.

პირჯვარს გადავიწერ სტუდენტალაქის ტერიტორიაზე ამოზიდულ მონასტერთან.

გავიკითხ-გამოვიკითხავ და დავაზუსტებ თამარაშვილის ქუჩის ასავალ-გასავალს.

მსუბუქი ნისლი ფარავს ხევში ჩაბუდებულ მერვე კორპუსს.

მეგვებთან ბიჭები: ქუცნა—ქურციკი და შალვა. თავაზიანად მეპატიჟება შინ ქალბატონი თამარ.

ბატონი ჭაბუას ეს-ეს არის მოსკოვური ტელევიზიის ხალხი გაუსტუმრებია და წამით მითვლემილა, მაგრამ მაინც ფეხზე დამიხვდება.

სიკეთის განსახიერებაა ჯავახიშვილების ასული.

ჭაბუას ერთ-ერთი ცოლი ჩემი თანაკურსელი გახლდათ, მაგრამ სამოციანი წლებიდან მწერლის ოდიესესური ხეტილის ჟამი განქარდება და მის ჭარმაგულ ენერგიას უსათნოესი თამარის ღვთისმოსავი კდემამოსილება იურვებს. მოგვიანებით, შვიდტომეულის გადათვალეირებისას საოჯახო ალბომის ფოტოებიდან დავადასტურებ ყოველივეს:

სადაც ზღვისპირა ქალაქის კიბეებზე დგანან ახალ შეუღლებულნი. შემოსილობა ხალვათია, ხავერდოვანი ზაფხულისა. კაცს უწინაფრო თეთრი ქუდი ახურავს. ქალიშვილი გაუხსნელი მარათი ხელში მისჩერებია ფოტოაპარატის ობიექტივიდან ლურჯი ფრინველის გამოფრენას. ფეხები ქოშებში წაუდგამს. ორი თითი ჩანს წაჭრილი ჭვინტიდან. ცერს უსწრებს მეორე და ფრანგების დაკვირვება გამიელვებს თავში: უპრობლემო ცხოვრება თუ გსურს, ისეთი ქალი შეირთე, რომლის ფეხის ცერი მომდევნო თითზე მოკლეთ. ამისთანა აღნაგობას ბერძნულ ტერფსაც ეძახიან სკულპტორები და გაწონასწორებული ბუნების უტყუარი განსახიერებაა მარბენალი მწერლის დედოფალი-ლუზა.

სუფრაზე ხელად გაჩნდება კერძები, ტკბილეული, ხილი, ღვინო.

ფეხზეწამომდგარი დავლოცავ ოჯახს. ეს პოზა მშობ-ლიური სამურზაყანოდან მომბვება. არ დავაწვები ჩამწერის ღილაკს.

ნასახსოვრებ რომანს ათვალეირებს ბატონი ჭაბუა.

— აქ გამოეციო, — უკვირს.

ზომა-წონას უსინჯავს. ამოწმებს შეკერილობას, ყუის სიგლუვე-სიმრგვლოვანეს.

— ჩინებულაო, — მიქებს თხზულების პოლიგრაფიულ დონეს.

შესანახად კი არ გადასცემს გულთამხილავ მეუღლეს, ლოგინისკენ მოისვრის მსუბუქად, მოვიცილი შენთვისაცო, ამისი ქვეტექსტით. ახალი ბანქო უთრთის ხელში. მთლად ამისი ჯადოქარი ვარ, მაგრამ ამირეჯიბებთან კრუპიეობით ხომ არ მოვიწონებ თავს?!

დარწმუნებული ვარ, მეტი გულგახსნილობის დრო-ჟამიც მოვა სამწერლობო დიალოგის მხარდამხარ.

კურაშაიტების ძესავით აი, რა მსიზმრებია მე უფლის მეექვსე გამოცხადებისას:

ტალახიან, სლიპინა გზაზე მიმავალს ქოქოლას დამაყრიან სახედარღვეული თანამედროვე კოლეგები, ფხოჭნიან ლიამწოვს, ვერ აგუნდავებენ ფაფაქცეულ მიწას და იმ ამაზრზენობიდან გვარიანად დაწინაურებულს, როცა ლაფს მესვრიან, პირქარი უკანვე მიუბრუნებთ შხეფად დარდულბალა-შმორს. მაგრამ წინ, გვარიანა შორს, გვერდიგვერდ მოხმაურობს თეთრი და შავი

არაგვი. იქით შემალღებული ბექობია. ვხედავ სავარ-ძელში მოკალათებულ დიდოსტატ კონსტრანტინეს მინოსებურ იერს. უფრო შორს კიდევ სხვებს — მაცხოვრის კვართში გაბუნდოვანებულებს. სოფლის კინოთეატრში რომ დაგვმართნია ხოლმე, ფოკუსი მოშლილა, თიკანაძის ფოტოსავითაა — „ტკბილი ნესვი“ და ძარღვებაწეწილი მაყურებელი: რეზკოსტ! რეზკოსტო, იძახის ფილტვების გაგლეჯვამდე. აი, იმგვარად და იმნაირად.

მხოლოდ ერთადერთია ჩემი ქომაგი და ისიც — ჭაბუა ამირეჯიბი. გადმოუწვდია მარჯვენა თეთრ არაგვზე, გადმომცდარა შავს და სადაც ალპურ ბალახებში მთვლემარე ლოდების ლაშქარია, მოუგებებია საამბორებლად. თითქოს მცდის, თითქოს განმჩხრეკს ახლოთ. მაგრამ ეს ქმედება მე ხომ რამდენიმე გზის აღმისრულებია უკვე რეალურ დროში, სრულიად ძალდაუტანებლად და გულწრფელად, ზურგსუკან აჩურჩულებული კოლეგების თანდასწრებით? ჰოდა, რომ დავეწაფები და შამრული ბაგეებით საღმრთო რაინდის მეხოტბის ტალიან ხელის ზურგს, გასაოცარი სიმსუბუქე დირიჟაბლსავით ამიტაცებს. ვეღარაფრით ვარკვევ, გამოწოდებული მკლავის ძალისხმევით გავაღწევ გაღმა თუ კიდევ სხვა რამ ჯადოქრობით. აქ მეღვიძება. აქ ვიფიქნეტ თვალებს და ეგრევე სამუშაო მაგიდასთან მომლოდინე საშა ეგუტიას „ერიკას“ ვეძგერები სულში გაცრიატებული ხილვის დასატყვევებლად.

საღლეგრძელო ჯერ არ ჩამიმთავრებია.

ბატონი ჭაბუა ფიცხელი მოძრაობებით შლის პასეანსს. მეც ამნაირად ვერთობი ხოლმე. ბონაპარტეს საყვარელი მჩხიბაობით შევიქცევ თავს და მაშინ შეგირდის თვინიერებით გაუუმხელ ოსტატს მარცხენა მხარზე ამბორისა და ხელზე კოცნის საკრალულობას:

— ხელზე მანდილოსანს ემთხვევიან ხოლმე კაცები და კიდევ — მოძღვარს სულისას-მეთქი, განვმარტავქართველ ბელეტრისტათთვის უჩვეულო თავაზიანობას ჩემსას. — მარცხენა მხარზე ამბორი კი შენს მარჯვნივ დაბუდებული უფლისეული ძალის გადმოსვლასასურველი პიროვნების დაუცველ ველში-მეთქი.

ნეტარებს მახვში მასპინძელი, სიგიჟემდე მიხარია და ლამის ვიბღავლო აცამზევებულმა: უეჭველად ჩამოიტანთ საქართველოში ნობელის პრემიას, ბატონო ჭაბუა-მეთქი. მთავარია მეორე სუნთქვა, სულში მიმოფანტული მუგუზლების თავმოყრა, სასიცოცხლო ენერგიების ამოქმედება. მე ვიზამ ამას ტიბეტური საიდუმლოებებში მეტნაკლებად გაწაფული-მეთქი.

ვერ ვიხსენებ ახლა, ფიქრის ჩარჩოში მომწყდებული ეს მედიტაცია ხმამაღლა თუ გაცხადებულა, თუმცა ჩინელ მოჭადრაკესთან ჩიბურდანიძის დამარცხების გამო აქვითინებას რომ ვახსენებ, ყველაფერი გარკვეულია, ყველაფერს მისჩენია თავისი ადგილი და დრო.

— შვიდტომეული! — ბრძანებს ბატონი ჭაბუა.

მსმენია ამის თაობაზე. ჩემს სიყრმის მეგობარის პაა-

ტა ნაცვლიშვილის დიზაინითაა უცხოეთში გამოცემული.

შემოიტანენ ყუთს. გახსნიან. პასეანსით გართულს მიაწოდებენ აფრიკული ლომის შეფერილობის პირველ ტომს და ავტოკალმის გაჯიუტებით გალარავს ბატონი ჭაბუა ხუთიოდე სტრიქონს. არ ვსულსწრაფობ წარწერის წაკითხვას. ოჯახში მიბრუნებულს შვილები დამასწრებენ იშვიათი ნადავლის დათვალიერებას. არ ვუშლი მათაც ჩინებული გამოცემით ტკბობას. სრულიად განმარტოებული, მამლების მესამე გადაყვლების შემდეგ, ფორზაცის მოპირდაპირე ტიტულზე ამისთანა კალიგრაფიას დავაფიქსირებ:

„ბატონ გური ოტობაიას, — წარწერის წინ ლოგინზე დასვენებულ რომანს გადახედავს სათვალის ლინზიდან მახვში მასპინძელი, — უმშვენიერეს მწერალსა და პირუთვნელ მამულიშვილს, უღრმესი პატივისცემით, სიყვარულითა და მოკრძალებით, თქვენი ჭაბუა ამირეჯიბი, თბილისი, დეკემბერი, — 2001“.

წავიკითხავ და გულზე მომეშვება. ერთხელ და სამუდამოდ გამოტანილია განაჩენი ჩემი ბელეტრისტული მოღვაწეობისათვის: “პირუთვნელი მამულიშვილი“;

აწი, არც დატოვებული წერილის აკვარგიანობა მიკანკალებს გულს.

მე ხომ ვერსიის დონეზე გავანდობ ოჯახს ჩემს გულისწადილს, რაზედაც ბატონი ჭაბუა შემეკამათება:

— როგორ გეკადრება, მწერალი იმისთვისაა მწერალი, რომ საკუთარი აზრი გულლიად მიიტანოს მკითხველებთანო.

ვემოკრძალები.

— ასინათესი არ იყოს, ორი ხომ უკეთ შენიშნავს ჩავარდნებს, საჩოთიროს თუ უხერხულს-მეთქი.

გარინდებით მისმენს პასეანსის ტალანებში მობორიადე.

ხორხის ოპერაციას მიხსენებს. საზღვარგარეთული დასტაქარობა ვერ გამომდგარა მაინცდამაინც შედეგისანი. ნერვი დაუზიანებიათ და სარქველი არ ეხსნება. უჭირს სითხის მიღება. დიაგნოსტიკის ცენტრში დიაგნოზს ესდღეები, ფრიდონ თოდუასთან. მორიგი ოპერაციისათვის ემზადება. ოდინდელი ომანხიანი ხმის დაბრუნებისათვის სანტიგოსავით ეჯიუტება ბედისწერას. დარწმუნებული ვარ ყველაფერი ჩინებულად ჩაივლის, ვინაიდან მას ნავში ჰყავს უკვე დამხმარე შეგირდი. ესეც რომ არა, ლეგენდებს ხომ უნდა მიემატოს მორიგი საგა, მითი?! თანაც ხმა ბატონ ჭაბუას უცილობლად სჭირდება, ვინაიდან სტოკჰოლმის კათედრაზე ამალღებისას, დიახაც, თვითონ უნდა წარმოთქვას იქაშვილიშვილო სიტყვა. კავკასიური ტემბრი აუცილებელია შუაგულ ევროპაში, რათა ქართული ბელეტრისტის სიდიადემ მთელს დედამიწას გადაუგრგვინოს ჩრდილოეთიდან სამხრეთისაკენ და აღმოსავლეთიდან დასავლეთით.

ასე ჩაუფიქრებია ბედისმწერალს და იჭვნეულობა რა ბედენაა?! არ შევაწყენ თავს ამირეჯიბთა ჯალაბს. მი-

სახსოვრებენ გაზეთებს, „ამონარიდებს თხზულებებიდან“ სიმფონიური ლექსიკონის თვისებით შეკონილს.

იშვიათი ნადავლი არავისთვის მეთმობა.

— ბარტერული გაცვლაა, — ხუმრობს ქალბატონი თამარ.

— ნამდვილი „ტრაფეით“ მე მივდივარ-მეთქი და ასე დავეშვები ჟინჯლიან ხეობაში.

ვაკის პარკამდე გამიყვანს ბატონი ჭაბუას მძღოლი. იქ ჩამოვხტები. აღარც ტაქსის მოლოდინი გამიხანგძლივდება.

ქეშმარიტად, მართლაც ზღაპრული გამოცემაა „შვიდტომეული“.

მე ყოველთვის მაცვებდა პერანგის ძმობილი პატარა ნაცვლიშვილის გემოვნება. ბოლო დროს სხვა მრავალთან ერთად, იგი საგამომცემლო საქმიანობითაც ისახელებს თავს.

თვალწინ მიდგას ახლა თემურ ჭკუასელის ორწიგნეული: „წინ, წინაპრებისკენ“! და „კვამლის სინდრომი“.

სადარბაზო სარკეს მისჩერებია სმოკინგიანი ავტორი — ჩვენი ჰოტიკა და იქიდან შავჩოხოსანი ორეული ირეკლება. იგივე სცენაა გათამაშებული მომდევნო წიგნშიც, ოღონდ ახლა ევროპულად შემოსილი ჩოხოსანი ილანდება სარკის წიაღიდან.

შვიდტომეული კლასიკური თავდაჭერილობისა და ავანგარდისტული სითამამის ერთგვარი სიმბიოზია.

ფორზაცი თხზულებათა ხელნაწერების შინაურულ გარჯილობას დაუმშვენებია. განსხვავებული მხოლოდ პირველი ტომია: შედარებით მოცილილი კაცის მიერ შესრულებული კალიგრაფია, მწყობრი, ლითონივით სხმული. შემდგომ და შემდგომ, თითქოს ალაღს დაუქროლიაო, აირევა, აქაოსდება სული.

მოძრაობა, დინამიზმი შესჩენია სიტყვებს, სტრიქონებს. წაფრენილი ასოები. გადაადგილებანი. შავი ტუშის უღმობელი ნაკვალევი.

ეს ყველაფერი ადამიანის ხასიათის საცნაურად შემოუთავაზებია პარმადიდანვე დიზაინერს და აფერუმ მას!

თვალშისაცემია შვიდტომეულის ოქროცურვილი ყდა სახედალარული პორტრეტის პროფილით. წინხედი კატორღათა საქმეებს შერჩენია წარწერით: „მარბენალი გაქცევის მიდრეკილებით.“

კონტრტიტულზე თავმოყრილია შვიდტომეულის მთელი შინაარსი, რომელიც ერთგვარი გზიმსკვლევის მოვალეობასაც ასრულებს. მსხვილი შრიფტით გამოკვეთილა ჩამონათვალში ერთიდან შვიდამდე ტომის კოორდინატები.

ლევან ცუცქირიძის ილუსტრაციები „თეთრი გიორგის“ გრიფიდან გადმოსულა.

გამომცემელი „ნეოსტულია“.

სპონსორი — „მაგთი GSM“.

შემდგენლები თანამეცხედრე და ასული გახლავან. რედაქტორობის უმძიმესი ტვირთი, ბატონ ვაჟა გიგაშვილს უქისრია.

ოქროცურვილია წიგნის არშია. ვერაფრით ვიხსენებ, რას ეძახიან პოლიგრაფიები გილოტინით ჩამოჭრილი ფურცლების კიდეს?

სანიშნო ზონარიც ბაჯალლოსფერს დაიკრავს.

ტექსტის მოწოდების სტილი ენციკლოპედიური ხასიათისაა, განსაკუთრებით — სქოლიოთა მიმართებაში: ნებისმიერი უცხო სიტყვა, ტრადიციულისაგან გამორჩევით ველზე განიმარტება.

შრიფტი მსუყვა, ვგონებ კომპიუტერის 11 პუნქტი. ტომის მიმანიშნებელ ციფრს ფარავს სათანადო თხზულების გვერდი. ახლა გული მიფრთონავს: იქნებ სხვა ჩარევებითაც გამოირჩევა შვიდტომეული და ღია კარებს ტყუილად ვამტვრევ-მეთქი. გადმოვიღებ ადრე განხილულ ნაწარმოებებს და შვიდტომეულთან ერთად ფურცელ-ფურცელ მივედევნები.

ზედმიწევნით გაკორექტურებულია.

„ღ. თ.“, 59 „სიამელო“ — „შვიდტომეული“, II, 129, „სიამელო“;

„ღ. თ.“, 105, „ლმერმა“ — „შვიდტომეული“, II, 201, „ლმერთმა“;

„ღ. თ.“, 188, „გამარჯობათ“ — „შვიდტომეული“, II, 330, „გამარჯობათ“;

„ბ. ბ.“, 22, „ეთანაღებოდა“ — „შვიდტომეული“, IV, 499, „ეთანაღებოდა“;

„ბ. ბ.“, 110, „მიატყუებვიართო“ — „შვიდტომეული“, IV, 126, „მოუტყუებვიართო“;

„ბ. ბ.“, 217, „მწითური“ — „შვიდტომეული“, IV, 227, „წითური“.

დაფიქსირებული რამდენიმე მაგალითით ცხადლივ დავადსტურებ, რომ „შვიდტომეული“ ხელახლა აწყობილა, მერამდენედ გაუვლია კორექტურის მომქანცველი სამუშაოები, მაგრამ ტექსტების გულდასმითი შეჩერება მარწმუნებს: წიგნების ქსოვილს ეს არ შეხებია: სტილისტურ ცდომილებათა ოცეული კვლავაც ძალაშია. მეტიც — ახალი ავტორები მორიგ შეცდომებს დაიმგზავრებენ. უკეთ, თითოეული ტომის წინასიტყვაობის შემოქმედი — ლოცმანი, ახალ ხარვეზებს გვთავაზობს:

ბ-ნ აკ. ბაქრაძე: „ის ღირებულებები, ის მსოფლშეგრძნება“, II, 9.

„ღირებულებათა სკალაზე“, II, 10;

„არანაირ ვითარებაში არ“, „ფაქტიურად“, II, ქ-ნ ჟ. სირაძე: „აღარაფერი აღარ შეიძლება“;

„აღარავითარი წილი აღარ უძევს სიკეთეში“;

„აღარავითარი შანსი აღარ ჰქონდა“, IV, 24.

„არაფრისდიდებით დახმარების ხელს არ გაგიწვდიდნენ“;

„დამნაშავედ ვთვლი“ და ა.შ.

სიტყვა „ხელდასხმა“ აქ ოთხგზის ცდომილი ფორმითაა მოშველებული — „ხელდასმული“, IV, 15, 6-3.

ჩვენი შენიშვნებიდან გასწორებულს რასაც ვიხილავ „შვიდტომეულში“, ორჯერ გამეორებული ბოლოთქმაა, „ტომის“ მონაკვეთი. აქვე სამართლიანად უნ-

და აღინიშნოს, რომ წინასიტყვაობათა ახალი ავტორები მოვლენათა არსში წვდომის გასაოცარ უნარს ავლენენ და განზოგადოების იშვიათი თვისებით გამოირჩევიან: საინტერესოდ ანალიზებს ბატონი აკაკი ბაქრაძე ძუბა ძაძუას შურისძიების მოტივებს, რომლისკენაც თავაწეულად და უყოყმანოდ მიისწრაფის თუთაშხია, რათა მოსახდენი აღსრულდეს, სამართალმა პური ჭამოს; ამოცნობილია ადამიანთა უფლება-უფლებობის ოთხგანზომილებიანობა: სამი აკრძალვის ნუსხა შემინულია და ერთი — ნებადართულობისა — მინაწართმეული, ბუზების საასპარეზო.

ცხოველ ყურადღებას იმსახურებს ქ-ნ ჟაკლინ სირაძის დაკვირვებანი „გორა მბორგალის“ ექვსპლანიანობის, ექვსმონოლოგიანობის თაობაზე.

ახლა დავუბრუნდეთ ისევ ბატონ ჭაბუას ხელგაკრულ წარწერას ჩემს მისამართით: „პირუთვნელ მამულიშვილს“. როგორ მოვიქცე, დავიდუმო ბაგე? არამც და არამც, შეგირდო, ჩემო! არ გვეყნან ჩვენ პროფესიონალი რედაქტორები! დღეს სანთლითაც ვერ მოძებნი ცხონებული დიმიტრი გულისაშვილისნაირ ერუდიტს, რომელსაც თავის დროზე გოგლას „ნატურის ხე“ ურანდავს, მიუხედავად ავტორის ჯუჯღუნ-ბუზუნისა.

რედაქტორი იგივე სარკვე მწერლისთვის. იგი, დიხაც, ვალდებულია სწორ-მრუდის შალაშინით გაწვართოს მწერლის ესა თუ ის მოუხეშავი სტრიქონი, წინადადება, ფრაზა, ფრაგმენტი, გნებავთ პასაჟი თუ თავებიც კი. მაგრამ სხვას რომ შეუსწორო, ჯერ შენ უნდა იცოდე, ჯერ თავად უნდა იყო განსწავლული და ამავდროულად — სტილისტიკაში ჭამოჭკრილი:

უცხოელი მკითხველისათვის ბატონ ჭაბუა ამირეჯიბის შემოქმედებაში სახამუშო არაფერია. რუსისთვის, გერმანელისთვის თუ ინგლისელისათვის, ბუნებრივად ითარგმნება: ორმაგი უარყოფა, „ვთვლი“, „ფაქტიურად“, „ორთავე“, „ღირებულება“, „ქაოტური“, „ყოველ მიზეზ გარეშე“ და სხვა, მაგრამ რას ვეუბნებით ჩვენს მომავალს, XXI საუკუნის საქართველოს მოზარდ თაობას და კიდევ — პოეტების მამფალ რუსთაველს, რომელმაც რვა საუკუნის წინათ თავანკარა ქართული გვიანდერძა მეტყველებისა და ქცევის ნიმუშად?! რომელიც ორიოდ საუკუნეში თვალშისაცემად აგვიმღვრევია რუსიციზმებით?! დარწმუნებული ვარ, ბატონი ჭაბუა ამირეჯიბი, როგორც იშვიათი გულისხმიერების დენდი და სიტყვის დიდოსტატი, კანდიერებაში არ ჩამომართმევს ესოდენ თავგადაკულულობას და მთელი არსებით მჯერა, რომ შვედეთიდან ნანინატრი ჯილდოთი დაბრუნებული, ერთადერთ გური ოტობაიას მიანდობს თავისი თვითნაბადი შემოქმედების მართლზომიერი რედაქტირების მისიას. ვიმეორებ, ყოველივე უფლისეული კარნახითაა-მეთქი. აქვე, ისიც შეიმედება წინამორბედი მწერლის ხატების წინაშე მოწიწებით თავდადრეკილს, რომ გაივლის თხუთმეტი, ოცდაათი წელიწადი და მერმე თავად გური ოტობაია გამოიწვდის მარჯვე-

ნას თეთრი და შავი არ აგვის ქარაფებიდან, ჯერაც უჩინარი, თუმცა საზოგადოებისათვის ნაკლებად ცნობილი ვინმე მესხი მელექსე-მერომანეს საამბორებლად თუ სულაც ჟამთაშორებელ ზესთასოფელში გადასა-ნაპირებლად.

მთამსვლელებმა იციან ზედმეტი წონის ფასი, ეგრევე მოიშორებენ ხოლმე. ამიტომაცაა მათი ბარგი და აღკაზ- მულობა აფთიაქარის სასწორით აწონილი. პაროვიზორის პროფესიის სხენება მამაჩემი მიხეილის სიტყვებს მომაგონებს: ზოგი ექიმი იმისთანა რეცეპტს გამოწერს, ხოლმე, შვილო, რომ იმის მიხედვით რომ დავამზადო წამალი, ნახევარი სამურ ზაყანო დაიხოცებაო. აფთიაქარის პინასთან და სინჯარას თან მეტ არტახებს შეიძენს სასწორის უღელი და პეინა. მწერლობაში კი სრული განუკი- თხაობაა. არაფრად დაგიდევნ ფრაზის წონასწორობას. მღერია ისე, როგორც ემღერებათ და არა — როგორც აუცილებელი. კვლავ ღვთაებრივ პორაციუსს შეგხედოთ: ახლა უნდა ითქვას ის, რაც უნდა ითქვას ახლა, დანარჩენი უნდა შევიწინაოთ მომავალი ნაწარმოებისათვისო.

09. 06. 2006 წ.

პროფესია — რეპორტიორი

უწიფარი შტრისები ნაადრევად

დადგინებული მეგობრის პორტრეტისათვის

გივი თევზაძეს ოთხმოციან წლებში დავუახლოვდები. გაზეთ „ახალგაზრდა კომუნისტი“ იმ პერიოდში იშვიათი ჟურნალისტური თვისებებით მომადლებული ადამიანი რედაქტორობდა — ბატონი ჯემალ ნინუა. მიხაროდა ამ რედაქციაში სიარული. უწინარესად იმიტომაც, რომ თანამშრომლების მეტი წილი ჩემი თანაკურსელები იყვნენ: პეტმარ აბაიშვილი, იზა სანიკიძე, თენგიზ გულაძე, დათო წულუკიძე. აქ მუშა- ობდნენ სულზე უსაყვარლესი კოლეგები: ლაშა გახარია, ბადრი ცირამუა, ვახტანგ ნადირაძე, გიგლა გობეჩია, სხვანი და სხვანი. „ახალგაზრდა კომუნისტი“ გადაუჭარბებლად შეიძლება მივიჩნიოთ იმ პერიოდის რეფორმატორულ გამოცემად, სადაც ფორმა და შინაარსი მაძიებლობით იმკვიდრებდა თავს; სადაც ზოგი რედაქციისგან განსხვავებით, წარდგინებულ მასალებს პროკრუსტე სეული მეთოდებით არ ჯიჯგნიდნენ.

ის წლები გივისა და ჩემი ურთიერთობის უვერტიურაა უცილობლად, გაცნობის, დამბობილების ხანა. მე ხომ ცხოვრება ჟამით-ჟამამდე გადამკარგავდა ხოლმე საწუთროს ბნელხვეულებში განუმეორებელი სახეების მოსახელთებლად?! შვიდი-რვა წლით მოვწყდებოდი ფიცკერცხლნაჭამ გარემოს. ამ ხნის

მანძილზე ორ-სამჯერ თუ ჩამოვა კითხავდი დედაქალაქს, მაგრამ გივისთან ცერემონიები არ მჭირდებოდა, ჩვენი ვაჟკაცური მეგობრობა ნაცარში შეხვეულ ცეცხლს ჰგავდა, შეუჩიხინებ ნაკვერჩხლებს და ნალვერდალზე ალი ავარდება მექსეულად.

სამი ეპიზოდით კი განსაკუთრებით დამამახსოვრდება გივი.

პირველი საქვეყნოდ გახმაურებული პროცესია, სადაც მერაბ კოსტავასა და ზვიად გამსახურდიას განსჯიან ანტიკომუნისტური მოღვაწეობის გამო.; დისიდენტობა იმ პერიოდში დიდ ცოდვად ინათლება. სამოცდათვრამეტი წლის 14 აპრილი ზურგსუკანაა. იმ ეფემერული აფეთქების მიმცხრალი ტალანებიდან განიკითხავენ ორი ეროვნული გმირის მოუთქავ ხასიათს; საზოგადოებას თვალეში აყრიან ნაცარს მათი „მაგნებლობით,“ ყბადაღებული მონანიების წერილით; დასასრული არ უჩანს პასკვილებს და იდეოლოგიურ ზეწოლას.

ბოლო ორ დღეს მოვხვდები მე იმ გახმაურებულ პროცესზე. გივი, დიასაც, იქიდან დამამახსოვრდება. წვერი ახალი ხილია და მკვეთრად მზინავი შავი ბეწვი რალაცნაირად გამოარჩევს იქ საგანგებოდ მოგროვილ ორას დამსწრეში. ვერავინ ექომაგება ქართული დისიდენტური მოძრაობის ტანდემს. დამცველიც კი ქვიშაში თავჩარგული სირაქლემის პოზით მეურვეობს განსასჯელებს. პოდა, გამოუტანენ განაჩენს ერთსაც და მეორესაც. უდრეკელი მერაბ კოსტავა, რომელიც ფაქტობრივად გამსახურდიას თანამზრახველის რანგში გადის, იმდენივე სასჯელს დაიმსახურებს თავისი სიჯიუტისა და სიკრეპის წყალობით, რამდენსაც ეს უკანასკნელი. მაგრამ განაჩენის გამოცხადებისას დიდი კონსტანტინეს მემკვიდრეს ცრემლი რომ აუკიაფდება თვალეში, დარბაზს უჩუმრად მივატოვებ. არ დავუცადი პროცესის ჩამთავრებას.

უზენაესი სასამართლოს ალაყაფის კარებთან პოეტი რამინ ამონთუთაბერი და კიდევ ორი დაინტერესებული პირი შემხვდება. ამის შესახებ მიწერია სხვაგან, დამიბეჭდავს კიდევ ჩვენი თაობის ცხოვრების ყველაზე კრიტიკულ ჟამს და გამეორებას არ შევუდგები, მაგრამ ძუნწი პასუხებით უკმაყოფილო რამინ ამონთუთაბერი, შემდგომში — რამინ თბილელი თუ რამინ ამონაშვილი, ძვირ- ფასი ნადავლივით მოიხელთებს ლამის ჩემს ფეხდაფეხ მომავალ წვეროსან თევზაძეს, ბოლომდე რომ ვერ გაუძლია მასაც ტენდენციურ პროცესისათვის. ოთხნი მომყვებიან შორიახლო. ცხადია, გივის მეტი ინფორმაცია გააჩნია გახმაურებულ პროცესზე — სად კვირეები და სად ორი დღე, და მეც მისდაუნებურად ფეხს ვითრევ. იგი თავიდანვე ესწრებოდა დისიდენტების განსჯა-განქიქებას, და ცხადია, უნებლიეთ არ გვეთმობა ქვაფენილებით რუსთაველის პროსპექტისკენ დაშვებულებს. დიას, შორიახლო მოაბიჯენ. ფრაზებს ახლა ზედმიწევნით ვერ აღვადგენ, მაგრამ გივის საუბრის

ინტონაცია ცხადლივ მიდასტურებს საკუთარ განწყობილებას, ვინაიდან იგი ჩემი გულისწყრომისა არ იყოს, ვერაფრით მიუტევებს ზვიად გამსახურდიას ესოდენ აგულჩვილებას, რამეთუ ბაირონს, პეტეფს მოითხოვდა მისი მეობაც ეროვნული განმანთავისუფლებელი მოძრაობის ლიდერისაგან.

ჩვენი გივი ფიცხი, დაუდგრომელი, ქოლერიკული ხასიათისა რომ არის, აქ სამტკიცებელი არაფერია. „დათა თუთაშხია“ მისი ამოჩემებული წიგნი და მთვარის ღვთაების რაინდის მსოფლმხედველობით

ტის გარეგნული პორტრეტი დავასრულო. ოპერის მიმარ თულებით მივუყვები ტაატით ტროტუარს, თანაც აქა-იქ გავაპარებ მზერას უკან მომავლებისკენ. ლალიძებთან რომ შეყოვნდებიან, ნაბიჯებს არ შევანელებ, რამდენიმე წუთში მოვიხედავ ერთხელაც. ახლა მათი ოთხეული „დარიალის“ ალყაფთან შექუჩებულა, ვერ დაასკვნი იქ ჩასვლა განუზრახავთ, თუ უბრალოდ კვლავაც განაგრძობენ პაექრობას გახმურებელ პროცესზე. მერე რატომღაც თვალს კვიდებ გივი თევზაძის ფიცხელ, მკვეთრ მოძრაობას, „დარი-

ჭრის და კერავს. მაგრამ ბატონი ჭაბუა ამირეჯიბის ლამის ღმერთად შერაცხვა როდი აბრმავეს ლიტერატურული გემოვნების თვალსაზრისით. შეუძლია სხვათა ნაწარმოებშიც უცდომლად აღმოაჩინოს ფასეული, ზოგადსაკაცობრიო. ასეთად კი უწინარესად ოთარ ჭილაძის შემოქმედებას მიიჩნევს, მაგრამ ვიმეორებ, „თუთაშხია“ მისთვის ქართული სულიერების შემკონავი გმირია. ამ თემატიკას ათწლეულობით ეხაფაციცება. ორ რომანს ვაჩუქებ და ნეტარხსენებული ისე დაგვისხლტება ხელიდან, ინფორმაციულ მოფერებას თუ არ მივიღებთ მხედველეობაში, ძირისძირამდე არაფრისღიღებთ გამეხსნება, უკეთ, არაფრით გამიმულავნებს ბოლომდე ნაწარმოების წაკითხვით გამოწვეულ ალტკინება-სინანულს.

ამ თემას კვლავაც მოვუბრუნდები, ამჯერად კი უმჯობესია ლალიძის წყლებისკენ დაშვებული კვარტე-

ალის“ სარდაფის კიბეებზე ეშვება იგი და ჩემთვის ყველაფერი ნათელია — ეს შავწვეროსანი ყმაწვილკაცი, შეთხელებული ქოჩრით, ბოლმის გასაქარვებლად ფიროსმანის ირმებისკენ, ბელებისკენ თუ დოსტებისკენ ექაჩება ბედნიერი ამონაშვილის ამაღას. ცყოფილიყავი სიახლოვეს, შესაძლოა მეც მათი ამფსონი გავმხდარიყავი, და ვინანებ სადღაც ფეხის აჩქარების გამო; არა იმიტომ — ჭიქა არაფით მადას გავიხსნიდი და დიონისეს მადლს გუნდრუკს ვუკმევდი, უბრალოდ დამძიმებულ გულს მოვიჭამდი თანამზრახველებთან მუსაიფით. მერე დავადებ თავს პროსპექტს და მხოლოდ ჭუნა დავითაშვილის კაფე „მეტრომდე“ მეყოფა გალაკტიონის ცნობილი ფიცი არდალევაზე. მას აქეთ გივისთან მეგობრობა, დიახაც, დამებედება. მისი გულფიცხობისა მომიხსენებია. ასეთივე ფეთქებადია ყველაფერში, „პრეფერანსის“ თამაშია ეს თუ რიგითი პურობა,

მაგრამ გენახათ მისი ჩამოყრილი მხრები, როცა ერთხელ რაღაც გაურკვეველი მიზეზის წყალობით, უსამსახუროდ რომ დარჩება. სადღაა ცეცხლოვანი თვალები და კისერზე დამსხდარი ცერის სისხო ძარღვები?! ერთბაშად, ხელის ერთი მოსმით განქარდება მისი ქოლერიკული ბუნება.

საკმარისია ვინმეს რამე გულისამაჩუყებელი სიტყვა წამოცდეს და მყისვე მდულარე ცრემლი გადმოსცვივა. გივი, რამდენადაც მახსოვს, ერთხანობას მშობლიურ აჭარას მიუბრუნდება. „აჭარელი ვიყავ განაო“ უყვარს თქმა, მასზე ამსდიოს მზე და მთვარე, არც მალაღინსტანციებთან ჩახუტება გაუჭირდებოდა იშვიათი ტალანტის წყალობით, მაგრამ მართალმოციტყვეს ვინ, რომელი აბოგინებს დუნიაზე დიდი ხნით?!

ფრაზები მახსენდება როდინდელი დიალოგიდან:

— პოლიტიკურ მოღვაწეებზე წიგნს ვაკეთებ-მეთქი, — გაუუმხელ და სიხარულისაგან გაცისკროვნდება.

— ვიშოვით გზის ფულს და სხვა არაფერიასაჭირო, — გამენდობა, — იქ ყველაფერი ხუთიანზე იქნება, ასლანთან მიღებაც არ დაგაგვიანდებაო, — მოსჭრის. ამ შემოხილების უმთავრესი ძარღვი ის გახლავთ, რომ მშობლიურ ა-ჭარაში მიმეგზურებს — ა - ბედისწერაში, ჩემებურად, საკუთარ სამყაროში „გამარონიებს“, საკუთარი სიყმაწვილე-სიჭაბუკის არეებში შემატუ- რებს, თუმცა მიზეზთა გამო ამ კეთილშობილურ ჩანაფიქრს განხორციელება არ უწყერია.

ამოუჩემებია ენამოჩლექილი ფრაზა: „შენ გენაცვალეს“ მაგივრად „თენ გენათალეთი“ მოგეფონება გულზე და მერე უგრძნობელი ხე უნდა იყო, ჯანსაღ სიცილში არ აპყვე.

ამ დღეებში, სამურზაყანოდან ხელმეორედ გამობუნძურების დღეკრულში, ალალ მამიდაშვილს წამებით მომიკლავენ აფხაზი სეპარატისტები. ოთხი შვილის მამა ბოჩია მეფორია თანასოფელელის ფეხისხმას აპყვება. ეთქვა იმ ცხონებულს: აფხაზებისთვის ფული მაქვს მიცემული და ნივთების გადმოტანისას ხელს არ გვახლებენ, წამოვიღოთ რასაც შევძლებთო. დაუჭერებს ღუდა ალფენიძის ბიჭს საწყალი სისხლხორცი ჩემი, პოდა, ბედზე ნაღმზე აფეთქებული აფხაზი ბოვეკების გამხეცებული ჭირისუფლები არ შემოეფეთებათ?! ოთხ კილომეტრს არბენინებენ უბედურების ადგილისაკენ, სადაც აფეთქების ვიბრაცია „ოცდაოთხის“ მაღალჩინოსან ექვს მგზავრს ჰაერში გაფანტავს. აქ, ტანკსაწინააღმდეგო ნაღმის ამოღარტაფებულ ადგილას ჩახოცავენ ჯალათურად ნაჯიჯგნაწამებთ. როცა ამ ამბებს ვუყვები მეგობარს გამომცემლობა „სამშობლოს“ ბუფეტში, თვალები ცრემლით ევსება, კურცხალ-კურცხალ გადმოუგორდება გუგათაგან ჟაკანივით შემკვრივებული, მხოლოდ აქა-იქ თუ მიაშველებს ჭიქა არყის მბლუჯავ მარჯვენა ხელის ზურგს — ნებს.

მხარზე იდაყვით დამეყრდნობა მოგვიანებით და არის ასე ხუთიოდე წუთს გარინდული. მერე იფეთქებს წყალწყალა სუფხარჩოს მიტანებული ქალების ასაბო-ჟირებლად:

— როდემდე უნდა ვახოცვინოთ თავი ამ დედა... — და იცხონებს მრავალქონგურიანი გინებით სულს. არა, გამოუსწორებელი ქოლერიკია, აი, ლერმონტოვზე რომ ამბობენ, იმისი მსგავსი, თუ სულაც ბაირონის ტოლფარდი. მოპაექრეს შურდულივით დაგეჯახება. მერედა, უკანდახევა სჩვევია თუ „ქვეშიდან გამოსვლა?!“ ვიდრე გულს არ მოიფხანს, მამალი ინდაურით აფხორილი შეგაჯდება და მიგასავათებს ნირწამხდარს, მაგრამ სხვათაგან გამორჩევით საკონფლიქტო სიტუაცია გივისთან ნაკლებად შემქმნია. საკამათოს მეტი რა გვაქვს ძმობილებს, გნებავთ ლიტერატურული პოზიციები, გნებავთ პოლიტიკური შეხედულებანი თუ თავად ბუდიდან გადმოგდებული ჩემი მდგომა- რეობა, (რასაც იგი ყოველთვის მტკივნეულად განიცდის, თითქოს არ მიმიტევენს 300 000 ოტროველა მეგრელის კინწისკვრით გამოგდებას აფხაზეთიდან. გული რამ ამოგაცალათო, ერთიანად რამ დაგაჩმორათო, ამას მსაყვედურობს უსიტყვოდ), იტყვის ამის თაობაზე ერთგან:

— ჩემს აჭარაში რომ მომხდარ იყო მსგავსი რამ, დღეს მე ცოცხალი არ ვიქნებოდი! — იცის აღარც მე ვარ მთლად დალაგებული და ანაზღეულად რომ მივახლი:

— გამომიჩნდა მემედ აბაშიძე! აფხაზეთი და აჭარა რა ვინ გაპყო, გენათალე, აგერ, ფარაჯა, აგერ — ავტომატი და მისი ჯანი-მეთქი. ხელკავს გამომსდებს და უსიტყვოდ დავეშვებით კიბეებზე.

ათასჯერ მიხილავს სხვებთან ძარღვების დასკდომამდე წალაპარაკებული. განა მტრობით, ან სიძულვილით, თვით უახლოეს ძმაკაცსაც კი დაუფეთებს ხოლმე ეშმაკებს, მაგრამ ვიმეორებ: ჩვენი წააქერება ისტორიას არ ახსოვს იმ ერთის გამოკლებით. თუკი სადავისიტუაციაა, ერთ-ერთი უეჭველად გაჭუმდებით, ვნებათაღელვას დავიცხრობთ.

როგორ უხარია ჩემი ეფემერული წარმატებანი! ჯერ კიდევ დაუსტამბავ რომანის დედანს რედაქციაში მიმატანინებს და სამ მოზრდილ ეპიზოდს შეარჩევს დასაბეჭდავად. წარდგინებასაც თვითვე მოაბამს თავს. ხოლო, როცა „როკი“ წიგნად შეიკრება და პოლიგრაფიულად დაც ფრიად სასიამოვნო დონის გამომივა, ნაგლურად ამიილიავეებს სასიგნალო ვეზემპლარს და მეც მსუყე წარწერისათვის კალმისტრის მომარჯვება აღარ დამჭირდება, გამეცლება გამარჯვებულის იერით, მხრების იშვიათი თამაშითა და ხუნტრუტით, განდაგანას სისხლში ჩაჩნეული მიმოხვრით.

სამ დღე-ღამეში დაამთავრებს თურმე ცხრაას გვერდიან წიგნს. ასე მეუბნება ყოველ შემთხვევი-სათვის.

— ვკითხულობო, — მეტყვის და სხვას არაფერს დასძენს, არც კარგს, აღარც — ცუდს. ბოლოს, როცა ჩამთავრებს თურმე, დერეფანში სიგარეტის ქაჩისას, სილასავით მტკიცავს:

— ამხელა რამ დაგაწერინაო.

— გაგტანჯა-მეთქი.

— არა, წყალივით იკითხება, მაგრამ დღევანდელი მკითხველი ამხელა მოცულობის ნაწარმოებს ათასიდან ერთი თუ წაიკითხავსო.

— არახალია-მეთქი, „ომი და მშვიდობა“ , „დონ კიხოტი“ ას ქართველს თუ ექნება წაკითხული თავიდან ბოლომდე გულისყურით, თუმცა ამით დაკლდა რამე ტოლსტოის ან სერვანტესს-მეთქი.

— მთლად მოუკრეფავში ნუ გადახვალაო. სხვისა რა მოგახსენო, მაგრამ მე ნამდვილად მაქვს წაკითხული, ერთიცა და მეორეც, პირველი სტუდენტობის დროს და მეორე — ცამეტჯერ მაინცო.

— ნუ დამიწყე ახლა შენებურად-მეთქი, თავს კი არ ვუტოლებ იმათ, უბრალოდ მკითხველის გამოფიტვაზე მოგახსენებ, კონკრეტულად კი ტელევიზიამ რომ გამოა- ცალასული და გული-მეთქი.

— აქ მთლად არ ცოდავო, — გამიღიმებს მრავლის-მეტყველად, — მაგრამ, ალბათ, დღევანდელმა მწერალმა ეპოქის თავისებურებაც უნდა გაითვალისწინოსო, — დიახ, ასე ბრძანებს.

გამომცემლობა „სამშობლოს“ ბუფეტში ლუდს ვწრუპავთ. ჩვენი საუბარი მაინც ზერელეა. არ მიკონკრეტებს დეტალებს, ზოგადისკენ გარბის. ძალაუწე-ბურად მაფიქრებინებს: ან წაკითხული არააქვს, ან კიდევ არ ეჭაწნიანა და გადაჭრით თქმას ერიდება. ვერც წიგნის პრეზენტაციაზე ამოვადებინებ ხმას. იმ პერიოდში უფრო რეგულარული მე ვარ ალკოჰოლური სასმელებით, გივი დასაღვეს არ ეკარება, მისთვის ჩვეული სიფიცხის ამარაა — ცალუღელა ხარკამეჩი და ჯიქურ რომ შეგუტევე, თვინიერად დამითმობს.

— რატომ გგონია „თუთაშხიას“ იქით არ ვიხედები?! აი, ყველაფერს დაწვერ და შენითვე დარწმუნდები.

— აბა, ლიტერატურა არ უნდა განვითარდეს?! ერთი ადგილი უნდა ტკეპნოს ნიადაგ?! — ვცხარობ.

— მაგას ვინ, იძახის?! — შეცბუნებულია, — მაგრამ გააჩნია ხერხემალს, ცენტრალურ სავალს არ უნდა მოსწყდეს მწერალი ორიგინალური ხმის ძიებისას.

— ჯოისი, ჯოისმა რა უნდა იღონოს, მარკ ტვენით უნდა ლეჭოს ფრაზა?! მგლებს სჩვევიათ აგრე თურმე, ბოკვერებს თვითონ უღეჭავენ ლუქმას და ლამის მონე-ლებულ საჭმელს აწვდიან.

— იმიტომაც ვერ მგლობენ, ბიჭო! საუკუნე ნახევარია არავის ესმის იმ შენი ირლანდიელის ნაწარმოების წარმატების მთავარი საიდუმლო მაინც ხალხია, საშუალო ფენა და არა — არისტოკრატული სალონები — ელიტები, ბეკეტები და პაუნდები. „დონ კიხოტი“ „თუთაშხია“, ერთი რიგის თხზულებ-

ებია, ძმობილო, უწინარესად ხალხმა რომ აიტაცა. ხელოვნებას გართულებები ასამარებს! ღვთაებრივი უბრალოებაო, — ბრძანებს, ღვთაებრივი უბრალოება და არა პრიმიტივიზმი. მე დილაამდე შემძლია ვისაუბრობო „თუთაშხიას“ ხალხურობაზე. ამას კომუნისტური იდეოლოგიის მოთხოვნებიდან არ გე-უბნები, როცა ლენინი არტახებისმაგვარ შლაგბაუმებს ჩაჩრის ყანყრატოში რევოლუციის ტრიბუნებს — მაიაკოვსკის, გორკის. ვინც ენობრივი მასალის შეზავე-ბისას ვერ მოზომოავს და ხელმარჯვე დიასახლისის კვლობაზე არ შეკმაზავს ფრაზას, განწირულია დავიწყ-ბისათვის. ხალხის გული არ მიიღებს იმ ლაბორ-ატორიულ ცდებს ჩემო კოლხო. ხედავ, არც ლაზს გეძახი, და აღარც — მეგრულს?! არზნევ მუსკია სხვაა, თარაშ ემხვარი სხვა და ჟინი ანთარიც სხვა. ჩვენი მწერლები იჭაჭებიან, ჭიპზე სკდებიან, მაგრამ სამახ-სოვრო სახეებს ვერ ქმნიან. კითხულობ, კითხულობ, თავი გისკდება სიტყვების რახრახისაგან, სახეები კი არ გრჩება წიგნის დახურვის შემდეგ, ლექსიკონების წყებაა ეს წიგნები, ოღონდაც არა აღფაბეტური წესრიგით დალაგებული, არამედ სპორტლოტოს გამჭვირვალე პლასტმასის სფეროში ჩაყრილი და უსაშველო ნჯღრე ვა-ტრიალისაგან გამოთაყვანებული. „თუთაშხია“ ორიათას გვერდზე მეტი ყოფილა, მაგრამ მიუჩიონდენ მეტრები ჭაბუას და გაანახევრებინეს. მადლობა უფალს, მასაც ეყო ჭკუა ცივი ქვიდან ჩამოსულიყო. სხვა შემთხვევაში მივიღებდით რაღაც ბრაზილიური ტელესერიალის მაგვარ სუროგატს, შეიძლება საინტერესოს, მაგრამ არა კვერცხივით შეკრულს. მე ვგიჟდები ძმაო თორიას ფენომენზე. მსგავსი რამ ბელეტრისტიკას არ ახოვს. დიახაც, ამ ხსომიერე-ბითაა ნაწარმოები ფასეული და არა კუბამეტრული გაბარიტებით. გაექცა ხელიდან „გმირთა ვარამი“ გოთუას. ხელიდან გაექცა „დავით აღმაშენებელი“ დიდ კონსტანტინეს. ტოლსტოის ხომ გაექცა და გაექცა. ოცდაათხი საუკუნეა ამის თაობაზე გვიკვირებს არისტოტელე, მაგრამ ყურები ოდისევსის ცვილით ამოგვევლისა დიდ-პატარას, თითქოს სირინოზები გვიგალობდნენ მომაჯადოებლის ხმებით. „თუთაშ-ხიას“ თუ ვალმერთებ, „მთვარის მოტაცების“ დანახვაც არ მიჭირს, აღარც „სამოსელი პირველის“ კონტურების დალანდვა, „გზაზე ერთი კაცი მოდიოდა“, მაგრამ ვერაფრით მოაღწია წარუშლელ სიცხადემდე. ან თუ მოაღწია — ქარავნის მომთენთავი ზოზინით, მთქან-რებით და ფუჟე სიტყვების საპალნით დატვირთულმა. სახეები არ ახლავს ამ ტვირთბრუნვას, არც მოქმედებანი. ძირითადად მსჯელო ბებია, მსჯელობები და მსხვილ-მსხვილი ბოლის გამოფუილება. როგორც ფუტკარი მინდვრის ყვავილებით, გაბრუებული ვარ „თუთაშ-ხიათი“, და რიგითი მკითხველის ეს უწყინარი კონსტი-ტუციური უფლება ვერაფრით მოგინელებიათ.

ფალიაშვილზე ვართ. მსოფლიო ბებუის განსახი-

ერება ქალბატონის, სესილია თაყაიშვილის ბინაში. რაღაც-რაღაცებს გაეაყოლებოდა ხელს დეზერ ტირების ბაზრიდან. სიგარეტსაც მოითადარიგინებდა. სამზარეულოში სტაჟიანი დიასახლისის შესაშურად დანავარდობს. გამოაჩენს თვალშისაცემს თუ მიმალულს... დიდდათა მეტრი ჩაბოხებული ხმით გადაფიჩინდება, გამიჩანაგა მომსპარმა საახალწლო სანოვაგეო. მოთვალთვალე ასინეთას ჟესტით ბაძავს ქალბატონს. პაროდის ჩინებული ოსტატია. გასაოცრად ემარჯვება ეს ხელოვნება. სასმისებიც აიწყვეტს რიგს. ერთგან ქადაგად დადგება.

— დუმბაძის ბებიამ მოუჯოკრა ყველას. უბრალოების გამო მოუჯოკრა. ათასებისთვის მახლობელი ძეგლივით მოგვევლინა. მახარაშვილსაც დაუდგამენ მონუმენტს კახელები. ეს ყველაფერი იშვიათი ბუნებრიობის წყალობაა. აბდაიკი დასტეინბეკისიცილით გაფხრეწილან „მე, ბებიას...“ კითხვისას. მაგრამ „თუთაშხისთან“ უფრო რთულად არის საქმე, აქ ზნეობათა მუზეუმი, ქცევის ნორმათა ოქროს ფონდი და ეს აღიზიანებს პოლიტიკურ იწილობიწილოს მიჩერებულ ნობელიან-ტების კომიტეტს თუ ადგილობრივ მოშურნეთ. სწორედ ზნეობის წიგნისთვის გადავიყრის ათასებს ზნეობის დასამარხავად დაქაჩილი შვედეთის აკადემია. ამას წინათ კონკურსი ჩაატარეს მსოფლიოს საუკეთესო რომანის გამოსავლენად. ასი ცნობილი ლიტერატორი მონაწილეობდა ამ კონკურსში. იცით, პირველ წიგნად რომელი დასახლა ლამის ასმა პროცენტმა?!

— თანამედროვეთაგან?! — მოგვაშველებს ბოხს ხმას ქალბატონი სესილია.

— არა — საერთოდ. პომეროსი ათეულში ძლივს მოხვდება. დანტე და გოეთე ოცეულის ფარგლებშია.

— იტყვი ვის ერგო პირველი ადგილი?! — მოუთმენელია ქალბატონი სესილია.

— „ღონ კიხოტს“, სერვანტესს, ქალბატონო სესილია, ჩემი ძმობილი კი „ილიადათი“ და „ღვთაებრივი კომედით“ მიჭედავს გონებას. ცხოვრებისეული სიბრძნე მენტორული ტონით კი არა, თამაშ-თამაშით, ხუმრობა-შეძახილით, ბერიკების ბუქნაობით, შექსპირის მასხარისა და პორაციოს წამხედურობებით წარმოჩენილი გვამახსოვრდება წარუშლელად. ერთობ პათეტიკური კი გამომივიდა, მაგრამ ნაწარმოებისათვის, სიცოცხლის ხანგრძლივობის სხვა საწინდარი არ არსებობს. ახლა უმჯობესია გაფხუმდე, თორემ წამოვიდა ჭურჭლეულობა თავზე და ახალი წლის შემობრძანება რამდენადმე გაუთანაბრდება გამოცარიელებულ თქვენს განიჩინას ქალბატონო სესილია.

ამას წინათ რედაქციაში რომ შევუვლი, აქეთ დამასწრებს:

— იცი, რას გეტყვი, — მხარზე დამასვენებს დაძარღვულ მარჯვენას, — წიგნები შეკრული მაქვს, სიმამრთან გადავიტანე ბარგი, (მთელი საწუთრო ქირით მოუღვია და ამნაირი ღუზის ჩაშვება უკიდ-

ურესი ვითარებისგანაა), თხუთმეტიოდე გვერდი დამრჩა დასამთავრებელი, ერთი დღით მათხოვე წიგნი, ჩავიკითხავ და წერილსაც ეგრევე გავაშანშალებო. — ასე მამუნათებს. თან მსწრაფლ დასძენს — თუმცა მე რა ისეთი მეტრი მნახე?!

— ბიჭო, ვის ალადავებ, შენ! სამ დღეში წავიკითხეო, მზეთავდი აქამდე.

— ერთი წაკითხვასიამოვნებისთვისაა გენათალე და არა წერილისათვის.

— შენ ძმაო, „ომსა და მშვიდობას“ ერთხელ ძლივს კითხულობ, ეგ „ღონ კიხოტი“ ხომ არ არის თხუთმეტჯერ მიუბრუნდე-მეთქი.

— ეს რა ჩასაფრებული ყოფილაო, — აიღეწება.

— ჩასაფრებული რა შუაშია?! სამი ძმაცაი მყავს დუნიაზე, პირველს „სიცოცხლემისჯილის“ ჩვიდმეტი გვერდი აქვს წაკითხული და მეორეს — ოცდაცხრა. შენ ორვეს მოუჯოკრე საყვარელო. ერთხელ უკვე თვინიერად ჩაგითავრებია უნიტაზზე ჯომისას, ახლა ის უნიტაზიც გამოგცლია ბარძაყბიდან და დერეფანში ბოლთას ცემისას ლამობ მის დაკონსპექტებას. — თვალში თვალს გავუსწორებ. უყვარს გივის, როცა მოსაუბრის მზერა წამასავით აწვება სახეზე. — შენ ხომ „თუთაშხიაზე“ პროსტინების გარიწკინება არ გეზარება, ჩემს წიგნებთანაა თავს რომ იქაჩლებ, თორემ. ბარემ დაასრულე სათქმელი-მეთქი.

მარცხენა ხელისგულზე მარჯვენას გაატკლაცუნებს დერეფნის დასაქეოიანებლად.

— აი, შარი თუ გინდა! — ამბობს გაქანებული ბოლთის ცემაში. ყველა მე მებრძვის: სიდდარი, ცოლი, მევალე, მეგობარი, ვახტანგოვიჩი, — ასე მიმართავს გაზეთ „სამსჯავროს“ რედაქტორს, ბატონ ლერი მუსხელიძეს, — ბიჭო, მომიტანე ერთი დღით წიგნი და ბლღვირსაც გაგადენ.

— აგაშენა ღმერთმა-მეთქი, წამოვდგები დერეფანში მოსროლილი გადაღრძელებული სავარძლიდან, გავხსნი ჩანთას და მივაწოდებ ორივე რომანს. — ბოლო ეგზემ-პლარებია. არ დამიკარგო, თენ გენათალე.

ლიფტამდე მომაცილებს. გადავკოცნით ერთმანეთს. მამიდაშვილის ორმოცზე მიმეჩქარება დასავლეთით. მოვხედავ ერთს ჩაბნელებულ დერეფანს. ხელს ამიწევეს. ლაღო ასათიანის ფოტოს გამახსენებს რატომდაც ის პოზა, მსხვილად ნაქსოვი სვიტრი რომ აცვია მარჯვენა აღმართულს. მეც იგივე უდესტს გავიმეორებ, საერთაშორისო „V“-ს — ვიქტორიას დავანახებ, მერე მოვმუშტავ გამარჯვების სიმბოლიკას მომავალ ზიგზაგებთან საჯახუნებლად და დავეშვები ჩემი სატკივრებისკენ, ჩემი სიდუხჭირისკენ. განუშეორებელი გივი კი, ნიჭიერებით დატენილი ჩემი ძმადნაფიცი, უპატრონო და მიუსაფარი დედინაცვალი თბილისისაგან, მოუხელებელი პრინციპულობის წყალობით თითებზე ჩამოსათვლელი ზოგ-ზოგივით უქონელ-უარაფრო, გახუნებული საყელოს ამარა, მაგრამ

სამაგიეროდ კაცობის აურწყავი უზალთუნებით დაჯორგილი ქარავანის მესაკუთრე, სიტყვის ალქიმის ჯაღოქარი გივი თევზაძე თურმე უკანასკნელად მიქნევს ხელს! ვერც იმ თხუთმეტ გვერდს ჩაიკითხავს იგი, ან იქნებ წაიკითხავს გულდასმით, როგორც ბელეტრისტიკის მეტრს შეეფერება საერთოდ, და ბავეს დაიმდუმარებს. მეტყვერ ვერ ვიხილავ გაცის კროვნებული სახით, „თენ გენათაღეთი“, კისრის დაბერილი ვარდისფერი შლანგებით, ისე „თუთაშხიას“ პერსონაჟებით გარემოცული. წაეხეტება და წაეხეტება თვალშეუდგამი არეებისკენ, მარადიული სამყაროს შემადგენელ ნაწილად გარდაისახება.

„რესპუბლიკა“,
9.06. 98 წ.

მარადიული ფსაეულობანი

**ლიტერატურული კვირაბაღი
ბატონ ჭაბუა ამირეჯიბთან სტოპ-კადრებითა
და ქალბატონ თამარ ჯაფახიშვილის გახმოვანებით**

ჩინებულ საქმეს მოაბამს თავს პოეტი ვაჟა ოთარაშვილი. „ლიტერატურა და ხელოვნების“ 2006 წლის მე-11-ე ნომერი ამისი უტყუარი დასტურია. ჩემი პუბლიკაცია ბატონ ჭაბუა ამირეჯიბის შემოქმედებაზე, დიახაც, მეთერთმეტე ნომერს დაემთხვევა და აღნიშნული ინტერვიუც ამ წერილის გამოქვეყნებით ჩაისახება. ამას ზედ დაერთება წიგნების დალაგებისას არქივში აღმოჩენილი გაზეთი „რესპუბლიკა“ და იქ გამოქვეყნებული სახელდახელო წერილი განუმეორებელ გივი თევზაძეზე. ყველაფერი უფლის ნებითა და ამ ორი ნალვერდლით ანთებულნი, ერთხელაც დავიქოქები ოდინდელი აღთქმულობის აღსასრულღებლად.

ადრეც მითქვამს ბატონი ჭაბუასთვის, ჩემი ჟურნალისათვის ვრცელ ინტერვიუს თუ გამოიმეტებთ-მეთქი. მაგრამ მიზეზთა გამო გაჭიანურდება სტოპ-კადრებით მოაზრებული დიალოგი. ჩვენი საუბარი კი ერთობ მომხიბვლელი ფორმით წარიმართებოდა. მე წინასწარ მომზადებულ კითხვარებს ვახლებდი მსცოვან ბელეტრისტს, ის კი თავის მომცრო ტაბულაზე ფლომასტერით სხარტულა პასუხს წააწერდა. აღვებჭდავდით ციფრული კამერით კადრს და ასე ნაბიჯ-ნაბიჯ გავიფონებდით დასახულ მიზნამდე. ინტერვიუ როგორც ჩანს, თავად უფლის კარნახით შეყოვნდება გვარიან ხანს, სანამ ჩემს მიერ მომზადებული პუბლიკაციიდან რედაქცია ავტორის ჩაუკითხავად წერილიდან მოზრდილ მონაკვეთს არ ამოიღებს:

**ჩემთვის გაურკვეველი ესთეტიკური კრიტიკით
წარმართულა ბატონ თამარ ჩხეიძის ლიტერატურული მე-
კვიდრეობის ფორსირებული წარმოჩენა.**

**ამაგის დაფასებას რა სჯობია, ადამიანურ მოფერებას,
მაგრამ ზომიერებასაც რომ უნდა ჰქონდეს საზღვარი?!**

მეოცე საუკუნის ქართული სიტყვაკაზმული მწერლობის კორიდეების სუთუელში, საციოდაობა, დანაშაული თუ არა, ჭაბუა ამირეჯიბი გამოფიქროთ, გამოფერჩეს!
ქართული ესთეტიკური აზროვნების ავტორიტიტი როსტომ ჩხეიძის ნუსხა კი ამგვარია:

- 1. ვასილ ბარნოვი, „მიმქრალი შარავანდელი“;
- 2. მიხეილ ჯაფახიშვილი, „ჯაყოს ხიზნები“;
- 3. კონსტანტინე გამსახურდია, „მთვარის მოტაცება“;
- 4. ლევან გოთუბა, „გმირთა ვარამი“;
- 5. თთარ ჩხეიძე, „ბორიყი“.

და წარმოიდგინეთ, ცამდე მართალია ჩვენი ავტორიტიტი ვინაიდან „დათა თუთაშხიას“ ზეპტერითობა, წყალწყვა ვუღარაფრით ემაშტაბება ზემორე სუთუელის აქროდრომებს თუ ნავსადგურებს, სანამდის სათანადო სარბენი ბილიკები და პირსები არ მიეკებება მის ზოგადკაცობრიულ მუხტ-ენერჯიას; ვიდრე სადაგი დისტანციიდან არ გაცნობიერდება მისი კოსმოგონიური პარამეტრები, მოუწვევს ასე, ტაღლათა გრაგნილებში სეტიალი მეთოდებე შთამომავლობის პატრონს.

„თუთაშხიასთან“ „მთვარის მოტაცების“ დატოლებადა თუ ესინდისიურება ჩვენს პირუთონელ გემოვნებას, და ისიც — მოკრძალებული თანამეინანუობით: ოდეს ზიარ უღელში შებუული ეს ორი ლაბა ჩვენი სიტყვიერებისა, მეურმის მიერაა გაწონასწორებული ტოლის დადებით, ანუ დამოკლებულია ღერძი „თუთაშხიას“ მხარეს, რათა საკაცობრიო ტვირთის ზიდვისას „მთვარის მოტაცებას“ რამდენადმე გაუთილადეს.

სხეები დახარებას გერმოსწრებული მოზერებია, სასკორავივიე ჩამქრალი. იგივე სენითაა შეპყრობილი მასლოტეული ლიტერატურული მონაგარი: „თუთარჩელა“, „სამოსელი პირველი“, „ხმა მდაღადებლისა“ თუ „აველუმი“.

და რადგანაც ჟურნალის დამფუძნებელი თუ პოეტის ავტორი ვაჟა ოთარაშვილი უამრავი მოსაზრებით თავს აარიდებს შესაძლო დავიდარაბებს, დახანებული საქმე უცებ აბრიალდება გასრულების უინით.

— ბატონო ჭაბუა, ესთეტიკის მეტრები, არისტოტელე, ჰეგელი, სიტყვაკაზმული მწერლობის ნიმუშის დადგენისას რამდენიმე ეჭვმიუტანელ არგუმენტს წარმოაჩენენ, როგორიცაა: ადგილის, დროისა და მოქმედების ერთიანობას. ეს მომენტი უწინარესად დრამისთვისაა დამახასიათებელი. ტრაგედიას ამიტომაც მინაიჭებს არისტოტელე უპირატესობას პოემასთან შედარებით, რადგანაც პოემა მისი თქმით, რამდენიმე ტრაგედიისაგან შედგება. ამ მომენტს „ვეფხის ტყაოსანიც“ ვერ გაეჭკვევა. რადგანაც ტარიელ-ნეტანის თავგადასავალი ავთანდილ-თინათინის რომანში ჩაკვებებული მონაკვეთია. ჩვენ ველოლიავებით ორ დამოუკიდებელ ნაწარმოებს, რომლებიც ნაკლებად მოტივირებული ძაფებითაა შეკავშირებული ერთმანეთთან. მოქმედება მთავარი ღერძი თუ გახლავთ კლასიკური ნაწარმოებისათვის, ამჯერად ხელოვნების ნიმუშ „ილიადაში“ იგივე ავტორს აქა-იქ ჩათვლემსო, მიუთითებს მარქსი „ოღისეას“ გამო. ანუ უკვე განსაზღვრულია

ეტალონის ტიპის თხზულების იერ-სახე—იგი უნდა იყოს მონოლითური. ასახავდეს ჰეროიკულ ამბებს. მეტყველებდეს პოეზიის ენით და ნიადაგ გადაგისვრიდეს მოქმედების შუაგულში. ამასთან ნებისმიერი ნაწარმოები მკითხველის ცნობიერებაში აღექვება მისი ხსომიერების ხარისხით, სიუჟეტების სიბასრით.

დავუშვათ და იუველირები ბრილიანტს კარატით არწყვენი რამდენი წახნაგიც გააჩნია ბრილიანტს, იმდენი კარატისაა იგი, იმდენი განზომილების. თუკი მსგავსი მეთოდით მივუდგებით სიტყვაკაზმულ მწერლობას, აღმოჩნდება რომ თვალშესავლები მწვერვალი არც თუ ისე ბევრი ჰქონია ამა თუ იმ ნაწარმოებს. თავს ვერაფრით გახსომებს, მკითხველსაც იმიტომ ამოუტყუებს გულიდან. ვერაფრით დავივიწყებ ჩვენ „ღონ კიხოტის“ პასაჟებს ქარის წისქვილებთან; ვერც დოსტოევსკის ნაჯახს რაკოლნიკოვის ხელში; ვედარც მარკესის მაგნიტებს, რომლებითაც თვალის დახამხამებაში აქრობენ კარადებიდან ლითონის ჭურჭლეულობას თითლიბაზი ბოშები. აი, ამ პარამეტრით თუ მივზრუნდებით ნებისმიერ თხზულებას, ისე ჩამოიფურცლება გვერდები ბარნოვთან, ჯავახიშვილთან, გოთუასთან თუ ჩხეიძესთან, სამასსოვრო, ძალზე ცოტა შეგრჩება ხელში. სულ სხვა ამბავია კონსტანტინე გამსახურდიასთან, რომელსაც ნამდვილად დააბერტყა უფალმა ხელოვნების მადლი. ეს საუნჯე უხვადაა გაბნეული „დიდოსტატში“ და გაცილებით მეტია „მთვარის მოტაცებაში“, თუმცა მკითხველის ცნობიერების გაკაწრვის თვალსაზრისით მაინც ჩამოუვარდება „თუთაშხიას“. თქვენთვის უხერხულია, ალბათ, მსგავს სიტუაციაში სიტყვის დაძვრა, ბატონო ჭაბუა, მაგრამ იქნებ მოჭრილად მიპასუხოთ რას მიიჩნევთ ნაწარმოების უმთავრეს ღირსებად?

- გმირის გამოუვალ სიტუაციაში მოხვედრას.
- ესე იგი თორიას კასრში ჩაგდებას?!
- გარკვეული მოსაზრებით კი.
- რატომ, რა აუცილებლობით?!
- რათა გმირი გამოვლინდეს ყველაზე მახვილი კუთხით, ყველაზე შთამბეჭდავი ვითარებიდან.

დაფაზე მეტი სიტყვა ვერ ეტევა. ჩვარს მოიმარჯვებს სტირიქონის წასაშლელად. თან აქეთ გაშლილი პასენასი არ ეთმობა. დამებისკენ გაურბის თვალი. საყვარელია ყელზე დაჩნეული ვარდისფერი პირღია ჭრილობით. შენიშნული მაქვს, ყველა ხორხამოცლილს ქსოვილი აუფარებია ნაიარევის შესანიღბად. ბატონი ჭაბუა პირიქით, ამაყობს კიდეც ამ მოურჩენელი იარით, სერვანტესის მარჯვენასი არ იყოს, მისი ყარყარა ხორხი მამულის ბედნიერებაზე ჩურჩულში გაღეულა უფალთან და ეს ვარდისფერი ღიობი ჩამქრალი ვულკანის კრატერია, რომელიც გარკვეული წლების მერმე ერთხელაც დაიბუხუნებს სამარადისო სუერტე-მუერტეთი, მაგრამ თან — საქმე.

უნებლიეთ მივიწევი ამეტყველებული ბაგეებისკენ. „ჰაერი ლურჯი აბრეშუმი.“ გამიეღვებს გონებაში. ბგერები ჩაძირულია სადღაც შორეთში, სადღაც გენების წიაღში და კი არ მესმის მათი, არამედ ვხედავ,

როგორც ფოსფორით განეთებული გედების ქარავანს.

— ასეთი გარემოება „ვეფხისტყაოსანში“ უცხო მოყმის ბურუსით მოცული ვინაობაა. მსგავსს ვერსად აღმოაჩენ „გამზრდელამდე“. ჰაჯი უსუბი მიიბჯენს და მბაჩას შუბლზე და სამუდამოდ ჩაგვებუტდება გონებაში იქ დაგუბებული კვამლი. ვაჟასთან მრავლადაა გონსასეირო სურათები: ზვიადურის დანაგაყრილი ყელი, ალუდას მიერ მუცალის მკერდზე დაკრეფილი მკლავებით, მინდია ადამიანების ნაწილებისგან შეკმაზული სახერევი შექამადით, ვეფხის დედის საძებრად წასული მოყმის მშობელი ქართული ფოლკლორიდან. ბიბლია ხომ გამოტენილია მსგავს სცენებით.

— რა შეიძლება ამას ვუწოდოთ, სიუჟეტი, ფაბულა, კვანძის გახსნა ესთეტიკის პოზიციიდან?

- ერთ სახელს ვერ დავარქმევ.
- დუნენდე?!

— ლორკას დუნენდე ზეგარდმო ნიჭია ჩვენებურად. იქნება ქართულში შესატყვისი. — დაფაზე საწერი სივრცე ისე ამოიწურება და კვლავ მისი ტუჩების მოძრაობას მივაჩერდები. ქალბატონი თამარი ამისი დიდი ოსტატია. არიან პიროვნებები, რომელთაც ტუჩების მოძრაობით შეუძლიათ საუბრის გაშიფრვა. მინახავს საბჭოური ფილმი მსგავს სიტუაციაზე, როცა რეჟისორი დენტის მეტყველების დაფიქსირება სჭირდებოდათ. ქალბატონი თამარის ხმით შემოდის ჩემს ცნობიერებაში ბატონი ჭაბუას სიტყვები და იმ დაფოსფორებული, უხილავი შინაგანი წყობითაც, რომელიც ამ პიროვნებასთან სიახლოვით მომნიჭებია, — წარუშლელია მამის მოკვლის ხატი გამსახურდიასთან, ვერც არსაკიძის მკლავის მოკვეთის სცენებს ამოიღებ თვალთავან.

— თუკი მსგავსი შეფასებებით მივუდგებით ბელეტრისტიკას, ჩიტის ბრდღუნის მეცადინეობა შეგვჩრება ხელთ. ამ თვალსაწიერით „თუთაშხია“, მართლაც შეუდარებელია. დაახლოებით ათი-თორმეტი სცენის დასახელება შემიძლია მიყოლებით: ხლისტები, ენამორთმეული ასთიონა, თორიას კასრი, კიკუს გაშიშვლება, გვირაბის მთხრელები, ასინეთას „პოლიქ-რონოს“, და ასე შემდეგ.

— ესენი სამკაულებია. მთავარი მაინც სულია. არსაკიძეს გააჩნია ასეთი სული. — ბატონ ჭაბუას ისევ შემოეღევა სამწერლობო არენა ტაბულაზე. ალერსიანად მიაჩერდება ქალბატონ თამარს. წარმართულ ბგერებს იჭერს ჩამწერის მაგნიტოფირი, ხოლო ჩემი გონება პარალელურად აფიქსირებს ოჯახის დისახლისის მონათარგმნს თუ ფოსფორიანი სიტყვების აელვარებას უხილავს ივრცეში. — თარამ ემზარსაც მოეპოვება იგი. დონ კიხოტს ხომ აქვს და აქვს მარადიული ბობოქრობისთვის შემართული მეობა. ნაწარმოების მთავარი ღირსება მაინც ეს ძირითადი მდინარეა. ჰომეროსისთვის აქილევის რისხვა არსებითი და არა — ტროას ომის დეტალები, მისი მიზეზები და შედეგები: სისხლისღვრა, დაზავება, ღმერთების ღრეობა, და კიდეც მრავალი ამ გენიალური პიროვნებისათვის მეორეხარისხოვანია. —

შევამჩნევ, რომ ბერძენ აედს თვალისჩინი აკლდა ილიადა-ოდისეას დამღერების ჟამს. ჩვენს ჭაბუხას ხმა წართმევია უფლისგან ღვთიური ომანხანობის შესაძენად — სხვათა შორის, — სახეში მომჩერებია ბატონი ჭაბუხა, — შენი სტილისტური დამოკიდებულება ზოგჯერ ჩემთვის პრინციპულად მიუღებელია. ცხადია, უმეტესს ვიზიარებ, მაგრამ ორმაგი უარყოფის პრობლემას მინდა დავუკონკრეტდე. კი, ჩვენ დავთმეთ რუსთაველის თავანკარა ქართული, მაგრამ სალონურად რომ გავმართო ხალხური მეტყველება, ამის უფლებას ჩემს თავს ვერ მივცემ. სხვა არაფერი გააკეთა ილია ჭავჭავაძემ, კაზმული სიტყვიერება ხალხურ მეტყველებას დაუბრუნა, ანუ გრამატიკული წესებით მართებულს კი არ ჩასჭიდა ხელი, არამედ — ხალხში დამკვიდრებულს და ფესვგადგმულს. თანაც როგორი საქმეა, აქეთ წიგნიერი ქართულით ილაპარაკო და ცხოვრება ოკრობოკრო მეტყველებით გახეტილებდეს?! გამორიცხული არ არის ოდესმე მივუბრუნდეთ რუსთაველის ღვთაებრივ ქართულს, მაგრამ დროთა ვითარებაში ენა ვითარდება, მდინარის მსგავსად ხან საით გადაეშვება და ხან — საით, ბევრი ხომ სულაც მოკვდა გუშინ თუ გუშინწინ ქარაფშუტა კაცობრიობის ღრიან-ცელში?! ასიდან ასი ქართველი „ნეკაგდა ნე პაედუს“ არასდროს არ წავალო, მოგითარგმნის წარბის დაუხამხამებლად. ინგლისურად როგორ იქნება თამარ?

— Y will never go. ორმაგი უარყოფა ინგლისურს არ გააჩნია.

— ჩინებულთა. არასდროს არ წავალო, ამბობს ქართველი, რუსულის ზეგავლენით და წამითაც არ ეეჭვება ნათქვამის მცდარობა. ეს ლაფსუსები ბოლო დროს გამოსწორდა წიგნიერ ხალხში, ზოგ პერიოდიკასა თუ ტელეარხზე, თუმცა ყველაფრის მიუხედავად 95 პროცენტი მაინც ძველებური ორმაგი უარყოფითით გადმოსცემს სათქმელს. ამისი უგულვებელყოფა ენისადმი ძალდატანება მგონია.

— სანამ რუსული ზეგავლენები ბოგინობს, — დავსძენ.

— იყოს ასე, ჩვენ მეოცე საუკუნის თავისებურებებზე უარს ვერ ვიტყვით, როგორი უხერხულიც არ უნდა იყოს იგი. აგერ, მოვიდა ოცდამეერთე და ბურთი და მოედანი ახალგაზრდობისთვის დაგვიტომა. საუკუნეების მანძილზე გამრუდებულ მეტყველებას თუ გამოასწორებენ, ამას რა აჯობებს, ამაზე გასახარი რა უნდა იყოს?!

— მგონი თემას რამდენადმე გადავუხვიეთ, ბატონო ჭაბუხა, მახსენდება: ჰომეროსს შევეხეთ რამდენადმე.

— კეთილი, ბატონო, ნაწარმოების წახანაგებზე მოგახსენებდით, იგივე ბრილიანტის კუთხეებზე, მათა მწვერვალებზე. დაბრუნებულია ოდისეის შინ. მელორე ევმეოსი იცნობს მას წვივზე ტახის ნაიარევით. ვაჟიშვილი ტელემაქე თან ახლავს, მაგრამ პენელოპე ბოლომდე ვერაფრით დარწმუნებულა მის ვინაობაში. და როდესაც მის მეუღლეობაში დაჯერებული გვერდით უნდა მიუწვევს თანამეცხედრეს, ლოგი ჩამაწვევინეო, სთხოვს ქმარს. რამდენად ხატოვანი სცენაა, რამდენჯერ გადაუდგილებია ცოლ-ქმარს საწოლი ერთი კუთხიდან მეორეში. და ჰომეროსის სიძლიერეც აქ არის.

რანაირად უნდა გავაჩოჩილოთ ეგ ლოგინი, როცა ტრიალ მინდორში ეულად გაფარჩხული მუხა ძირში მოვსხიპეთ და იმ გადანაჭერზე გავრანდეთ მერეო.

სულის შემძვრელი სცენაა. მთავარი მაინც ხასიათების მდინარებაა, სულის მოძრაობა, ასეთი სამკაულები დეტალებით, შტრიხებით თუ მოიპოვება, სულის მოძრაობა ხანგრძლივი პროცესია, მომქანცველი, მართაოთხული რბოლების მაგვარი, 42 კილომეტრია მგონი, კრამერის, „ხომ ხოცავენ ქანცგაწყვეტილ ცხენებს“ მახსენდება, დიახ, პროცესი, ერთის მხრივ და ამ პროცესის, მსვლელობის, მონოლითურ მდინარებაში აქა-იქ ჩაკინძული ბრილიანტები, წახნაგები, წარუშლელი სცენების სახით.

— თეორია ამის თაობაზე ფორმისა და შინაარსის ერთიანობას იტყვის.

— ფორმისა და შინაარსის ერთიანობა, გასაგებია, ისიც გასაგებია არისტოტელე ტრაგედიას რისთვის ანიჭებს უპირატესობას, პოემასთან შედარებით. პოეზიაში ამგვარი ლარნაკი სონეტია, დრამაში — ტრაგედია, ხოლო თხრობით ჟანრში, რომელსაც ილენცურად უმზერს ფოლკნერი, რომინი. ჩვენმა ძველებმა, თანამედროვეებმა თუ ახლებმა დაიდეს მუხლებზე ქაღალდი, საწერ-კალამი და მიდი — მოვდივარ. „თუთაშხიაზე“ მუშაობისას მე მივეჩვიე მთავარისა და მეორეხარისხოვანის განცალკევებას. მართლაც უშველებელი გამომივიდა იგი, ლამის ასორმოცდაათი ნაბეჭდი თაბახის, საავტოროსაც, რომ იტყვიან. მინდოდა ერთ წიგნში მომესწრო ყველაფერი, რადგანაც ჩემი უმთავრესი პრობლემა იყო დროის უქმასობა, გაუთავებელი რბოლები, დევნა და ჩასაფრებული ტყვია. ამის თაბაზე მე ბევრი მილაპარაკია გივი თევზაძესთანაც, მაგრამ შენგან განსხვავების, მას ჩაწერა არასდროს უცდია, ყველაფერს იმანსოვრებდა, სამომავლოდ ინახავდა გონებაში. დიდი ცხოვრებისათვის ემზადებოდა ცხონებული, თუმცა გულმა უღალატა ნაადრევად. სხვა რამოვიმოქმედო?! რანაირად შემძლია მე სხვას გენიალურობის რეცეპტი გაუზიარო, თავად ხელმოცარულმა.

გაგვეცინება. ბატონი ჭაბუხას მოკრძალება ცნობილია, მაგრამ „ხელმოცარვის“ ხსენებით ხომ მთლად გადაამლაშებს და აქგული არ მომიითქმნის:

— ბატონი ოთარ ჭილაძის „აველიუმი“ ნობელის პრემიაზე ყოფილა წარდგენილი. მე პატის ვცემ ამ პიროვნების შრომისმოყვარეობას, მაგრამ მისი შემოქმედება ვერ გავიდა ხალხში. ვერც ეკრანიზაცია მოხერხდა მისი წიგნების მიხედვით, თუნდაც საჭოეთის პირობებში, როცა ქართული კინემატოგრაფი გრიმიტობდა. ამას მოფიქრებულად გაურბოდა მარკესიც. კინემატოგრაფს ვერ ჰგუობს, არადა, თხზულებას, რომელსაც არაფერი მოეპოვება საეკრაონო, განწირულია დავიწყებისათვის. საბჭოეთის ტერიტორიაზე პირველად მე დავიწყე ნობელიანტების სერიალის გამოცემა. შემდეგ რუსები ამყვნენ და გადამასწრეს კიდევ. ასე დაწვრილებით იმისთვისაც მოგახსენებთ, რომ რუსებმა თავიათი ნობელიანტებით დაიწყეს. ჩვენ — ფოლკნერთა და მარკესით. უამრავი ინფორმაცია

მოვიპოვე შედეგთა აკადემიის მუშაობის სტილზე კავკას „წერილი აკადემიიდან“ მოყოლებული, და საბოლოოდ დაერწმუნდი, რომ აქ არ არის შეფასება ეტალონის პრინციპებით; აქ არ არის შეფასება ნაწარმოების ღირსების მიხედვით, არამედ თვალში საცემია მწერლის ბიოგრაფია და პოლიტიკური მოტივები. ბუნინი, სოლჟენიცინი, პასტერნაკი, ბროცკი და კიდევ მრავალი სხვა, სულ მერკანტილური დამოკიდებულებით გამხდარან უმაღლეს ლიტერატურულ ჯილდოდ მონათლული პრემიის ლაურეატები. არადა, მის უდიდებულესობას საერთოდ ზურგს შეაქცევს სარტრი. ეს სახეში მიყრილი ხელთათმანებია.

პრუდომებისა და ჰამსუნების გვერდით არაფერი მესაქმება მეო, აცხადებს იგი — მოვასწრებ ამის თქმას და სტუმრებიც შემოლაგდებიან. უკვე უხერხულია სტოპკადრებით დაწყებული დიალოგის გაგრძელება და მორიგი შეხვედრის იმედით დავემშვიდობები ამირეჯიბების ჯალაბს.

50 საუკეთესო მწერალს შორის სამგზის დაასახელებენ ბატონ ჭაბუას. ნობელის პრემია დღეს საქართველოს უფრო სჭირდება, ვინემ — ხმელ კოპიტად წოდებულ მარბენალ მწერალს. პატარა ერი ამათუიმ წარმატებას ქვეყნის აღორძინების წინაპირობად განიც-

დის ხოლმე. გავიხსენოთ საბერძნეთის ოლიმპიური ოქროს მედლები. როგორ ვზეიმობდით მაშინ ყველა. გავიხსენოთ ნონა გაფრინდაშვილის, მაია ჩიბურდანი ძის წარმატებები. „დინამოს“ ოქროს ბიჭების სასწაული, რომელმაც ლამის შეძრა სრულიად საქართველო. ასეთი აჟიოტაჟი პატარა ერებისთვისაა დამახასიათებელი. მეც ამ კუთხით ვაფასებ ნობელის ლაურეატობას, თორემ არც ტოლსტოის შემოქმედებას დაკლებია რამე მისი არმონიჭებით და აღარც თომას მანის მწერლობას შემატებია ფოჩხილისოდენა მისით. ქართველ მწერალთაგან აკაკი ყოფილა წარდგენილილი ცხრაასიანი წლების დამდეგს.

წლეულს თურქი მწერალი ორხან პამუკი მიიღებს ნობელის პრემიას, რასაც ოფიციალური სტამბული კატეგორიულად უარყოფს. მისი ეროვნული ინტერესებია პამუკის თხზულებებში შელახული. ასეთი კონიუქტურისაა ჩვენი შედეგთა აკადემია. გასწიეს სპონსორობა დაინტერესებულმა წრეებმა და დაუფასდათ. ბატონი ჭაბუასთვის კი ვინ, რომელი გაიღებს გახვრეტილ თეთრს?! მეორე სემინიზებულ მსოფლიოს რისთვის ენდომება მუხლებზე მაგრად დამდგარი ქართული კულტურა. მესამე და არსებითი „დათა თუთაშხიას“ ღვთიური პარამეტრები შეუთავსებელია ამორალური თანამედროვე ცივილიზაციისათვის. აი, როგორი თოკითაა დახლართული ჩვენი გენია.

SUMMA SUMMARUM
ჯამების ჯამი:

ALMA MATER

ოქროს საწვისი

სტილიზებული
ფოლკლორის
თეატრი „ნაბადი“

პროექტი „გვიმარა“

სხვადასხვა

ALMA MATER

1. TABULA RASA — სუფთა ღვაწა

სამასი არაგველი დღევანდლობიდან

— ბავშვის აღზრდას ჩვენ კატეგორიებით, ტერმინოლოგიით ერთხელ და სამუდამოდ უნდა მოვეშვათ. — განაგრძობს საუბარს ბატონი რამინი, — ჩვენ უნდა ვთარგმნოთ ეს ცნებები მათთვის მისაღები ფორმით, ანუ საგნები და მოვლენები მივაწოდოთ იმ დოზით, რა დოზითაც მათ ცნობიერებას ამისი უდანაკარგო აღქმა ძალუძს.

რახან დიქტოფონი ჩართულია, ბაბაგე, გური, და თანაც ჩვენს საუბარს გათიშვა არ ემუქრება „იტერას“ შემწეობით, უფრო მხარგამაყობს ვისაუბრებ. დღეს კერძო უმაღლესი სასწავლებლების ნაწილი „კაპიტალის დაგროვების“ ასპარეზად ქცეულა. მაგრამ ისიც სათქმელია, რომ ჩვენ ამჟამად სახლმწიფოსგან „გერის“ პირობებში ვიმყოფებით, ამასთან, გაჩნდა გასაოცარი კონკურენციისა და თავის გამოჩენის პერსპექტივა. ისევ მოზარდი თაობის პრობლემებს დავუბრუნდეთ. შენ მართებულად მიაქცევ ყურადღებას ასაკობრივ გრადაციას და ჩვენც ამოსავალ პუნქტად ეს უნდა გავიხადოთ.

ბაგა-ბალი, სკოლა და უმაღლესი, საბოლოო ჯამში ადამიანის განსწავლის სამ ეტაპად უნდა მივიჩნიოთ, მაგრამ სამივეგან მიდგომებიც განსხვავებული გემართებს პედაგოგიკის თვალსაწიერად.

მაგალითისთვის, ორი თემა ავიღოთ: **დღედაღი და რუსთაველი**. როგორ შეიძლება ახლა ამ სამი განსხვავებული ასაკისა და შესაძლებლობის აღსაზრდელს თანაბრად ველაპარაკოთ თითოეულზე?!

ბავშვს აქვს სიბრტყის შეგრძნების უნარი, მაგრამ მეტი მიდრეკილება ამ პერიოდში მრგვალი ფორმებისკენაა. ეს ესადაგება მის ხასიათს. მოზარდს გაჩოჩილებზე მეტად საგნის გადაგორება ემარჯვება. ჩვენ ვერ შევადგენთ ბავშვის ცნობიერებაში ასტრონომიული პარამეტრებით, თუმცა ხელშეახები საკონტაქტო ნივთებით სავსეა მისი სამყარო: ვაშლი, ბურთი, საზამთრო. საკმარისია ამ ეტაპზე მოზარდმა მყარად გაიცნობიეროს ერთი ჭეშმარიტება, რომ ყველაფერი, რაც ჩვენს გარემოშია და ჩვენში, ბრუნავს, ტრიალებს. აქ საათის მექანიზმში ჩახედვა სიხარულით ავსებს მის სულს. დიახ, ბრუნვაშია მთელი გარემომოწერილობა. ამ ეტაპზე ჩვენ არ უნდა გადავავიწოთ ინფორმაციის მიწოდების ზღვარს: მაინც უშედეგოა, გაუგებარი, გაბზარავს მოზარდის პიროვნებას, გახლეჩს.

მომდევნო ეტაპზე, ჩვენ უნდა გავუმეოროთ ყმაწვილს სამყაროს მარადიული ბრუნვის საიდუმლოებანი: ვაშლი, ბურთი, საზამთრო, დედამიწა. აწი თამამად შეიძლება გადავწვდეთ მთვარეს, მზეს, მარსსა და ვენერას, თავიანთი თანამგზავრებითურთ.

ხოლო როცა განსწავლულობის მესამე ეტაპს მივადგებით, უკვე წარბმეუხრელად შეგვეძლება ვიმსჯელოთ სამყაროს აგებულებაზე საერთოდ, რომ ატომები — პროტონები, ელექტრონები და ნეიტრონები, თვით ვარსკვლავებისა და პლანეტებითურთ, ერთი პრინციპით აგებული სხეულებია — ოლონდ პარამეტრებში განსხვავებული სხეულები; რომ ეს არის სამყაროს სტრუქტურული სურათი, რომელსაც ორი ინტერპრეტაციით ხსნის კაცობრიობა: მატერიალისტურით, ანუ თავისთავად შექმნილით და დემერტის განგებით სულშთაბერილით. ამ მეთოდის გამოორიციხვით ჩვენ არათუ დავაბნევთ მოზარდს, არამედ ჩიხში მოვაქცევთ და შესაძლოა სრულიად გაუთვალისწინებელი შედეგებიც მოვიმკათ.

ახლა როგორ არის საქმე რუსთაველთან? ის ხომ უწინარესად სიტყვის ფენომენია, პოეზიის გვირგვინი და აზროვნების რენესანსი?! რა ველაპარაკოთ მოზარდს შოთას გენიალურობაზე? ეს ხომ თითქმის ამაო გარჯაა?! ეს პერიოდი უმჯობესია ბავშვს ტაქტის გრძობა გამოვუმუშაოთ, ანუ რვიანების რიტმზე ქმედების მოთხოვნილება. პლუს კიდევ — „ვეფხის ტყაოსნის“ შეკუმშული, ზღაპრის ელემენტებით გაჯერებული შინაარსი, სულ ერთი ბეწო, ციდა, მაგრამ ვარგისი და წარუშლელი.

გაივლის რამდენიმე წელიწადი და იგივე მოზარდს თავიდანვე უნდა დავეტრიალოთ აქამდე ზერელედ მიწოდებული ინფორმაციული მასალა. ამიერიდან მიზანშეწონილია აღსაზრდელის წარმართვა აფორიზმული აზროვნებისაკენ. რუსთაველთან ხომ უმთავრესი ჰუმანისტური იდეალია, პიროვნების გასვლა კოსმოსურ განზომილებებში, თორემ მისი შინაარსი, ბუნხართან მოსაყოლ ზღაპრად ძლივს გამოგვადგება ესოდენი კაცობრიული საუნჯის შემკვიდრეებს. გადავლახავთ ამ ბარიერსაც და უკვე სრულყოფილად შეგვეძლება ვისაუბროთ რუსთაველის ფორმისა და შინაარსის ერთიანობის თაობაზე; რომ მისი პოემა ფაქტობრივად მარადიულ სიხშირეებს დაყრდნობილი სამყაროსეული სულის რენტგენოგრაფიაა. შენ მართლა იწერ, კაცო?

— ვიწერ, ბატონო რამინ!

— მაშინ, ძმისშვილო, გადაეცი იმ შენს გაიპარაშვილს თუ მელითაურს, რომ პრეზიდენტის სტიპენდიების ჩამორიგებისას მეტი ყურადღება საბუნებისმეტყველო დისციპლინებს დაუთმონ: ფიზიკას და ქიმიას, ბიოლოგიას და მათემატიკას. ლექსი, მუსიკა და ხორუმი პრეზიდენტის სტიპენდიის გარეშეც გაიტანს თავს. ამჯერად ზუსტ

* იბეჭდება ამონარიდი პუბლიკაციიდან. სრულად ის „პირბისი“ №1, 2005 წ. გვესაუბრება „საქართველოს ნიკო ნიკოლაძის სახელობის უნივერსიტეტის“ რექტორი, ეკონომიკურ მეცნიერებათა დოქტორი, პროფესორი, ბატონი რამინ ილაჩიონის ძე აბლოთია.

მეცნიერებებს სჭირდებათ შველა და პრიორიტეტად გახდომა ჩვენში. გრანტების ამბავიც იგივეა. კი, უნდა გავუმართოთ ხელი სპორტსმენებს, ხელოვან ხალხს, მაგრამ პრინციპი აქაც დასარეგულირებელია. ცივა თბილისში?

— ქარია ცოტა. თქვენთან წვიმს, ალბათ.

— ესეც ახალი ამბავი. ფოთი და წვიმა განუყრელი დაძმაა, ბაბავე! თანაც შენი ქუდის პატრონს დამაკლდება რამე, ჯიმაჯამი?!

ბავშვებს უკეთ ესმით ქრისტეს მოძღვრებისა, ვინემ ფარისევლებს და მწიგნობართ. სამოთხეში ყრმათა შეუფერხებელი შესვლის ზესინამდვილე მაცხოვრისაგან მოდის. ცხოვრებისეული დაკვირვებანი თუ სულაც მკლავებდაკარწახებული პედიატრია ერთ ექვიმუტანელ ჭეშმარიტებას ამტკიცებენ ერთმანეთისაგან დამოუკიდებლად: ჩვილზე ცხოველყოფელი არსების წარმოსახვაც კი შეუძლებელია მთელს სამყაროში. გავისხენოთ მიწისძვრებით დანგრეული ქალაქები, რომლის ჯურღმულებიდან მკვდარი დედების მკერდსაფრენილი მოზარდები ამოუყვანიათ უბედურების კვირისთავზე, მეათე დღეს. მოსესაც ხომ ჩელტის კალათით გააყოლებენ ნილოსს, რათა დიდებულმა ეგვიპტელმა მანდილოსანმა აღმოაჩინოს იგი და კვლავ დედას დაუბრუნოს აღსაზრდელად, რათა მერმე წერილისამებრ უდაბნოში ორმოცწლიანი ხეტიალით აღთქმული ქვეყნისკენ გაიყვანოს ებრაელი ერი?! მაგრამ საუბრის მამოძრავებელი ძარღვი ხელიდან რომ არ გაგვისხლტეს, შევთანხმდეთ: ახალშობილი განსაკუთრებული მდგომარეობით გამოირჩევა გარემომცველი სამყაროსგან მის საზიანოდ გამოტყორცნილი უამრავი ინფექციის თუ საფრთხის მიმართ და პატარა უფლისწული მუჰამედის სწავლების კვალობაზე, სამ წელიწადს მაინც თუ დასწავებია დედის ძუძუს, სამშობლოს მხარდამხარ სხვაზედ რომ არ გაიცვლების რაფიელ ერისთავისებურად, ასეთი ინდივიდუუმის სიჭაბუკის, ჭარმაგობისა და მოხუცობის ასაკი უფლისეული მადლითაა კურთხეული და როცა ზედ ნიჭიერების შესეფევიც წაეპკურება მსოფლიო ცოდნის სახით, გვერწმუნეთ — ერს უკუნეთიდან გამოსაღწევი ლამპარი ანთებია. თუმცა მოვუბრუნდეთ ისევ ონავრების გუნება-ხასიათს.

აღიარებული რეალობაა, რომ ცხოველებს და ბავშვებს აერთებთ ჰედონიზმი, I სასიგნალო სისტემა. ამისი ნათელი დასტურია მოზარდების ნებითი მიდრეკილება, ჰარმონია ფაუნის ეგზემპლარებთან. აურაცხელი შემთხვევა აღნუსხული ნადირის მიერ ჩვილის შევრდომება-პატრონობისა, მისი გამოკვებისა საკუთარი რძით და თავის ჯიშზე მოქცევისა.

მგლის ბუნავში გაზრდილი პატარა, მართალია, ვერასდროს ისწავლის ადამიანურ ლაპარაკს მაუგლისაგან განსხვავებით, მაგრამ ხომ ვერ წავართმევთ კიპლინგს ფანტაზიის უნარს და მალხაზებს — უსაზღვრო ბედნიერების წუთებს?

II სასიგნალო სისტემა — მეტყველება — მოგვიანებით ჩაერთვება პირმშოს მეობაში და აქედან მოყოლებული,

თანდათან უსუსტდდება დიადი სამყაროსაგან ნაბოძები ღვთაებრივი ნიჭი თავის გადარჩენისა, არსებობის გზაზე.

ცხოველებში სუსტია ინფორმაციის შენახვისა და აღდგენის უნარი, ადამიანში კი II სასიგნალო სისტემის წყალობით ფორმა-შინაარსი ენიჭებათ საგნებს და მოვლენებს, უკუდგება, უკუეფინება, ქვეცნობიერ ფენომენში ნივთიერდება სასიგნალო სისტემის როლი.

ამის თაობაზე წერდნენ საუკუნის გარიჟრაჟიდან ფროიდები, შტაინერები, უზნაძეები; მომავალშიც უამრავი შეითხზება, ალბათ, პიროვნების განმსაზღვრელ ფენომენზე, ჩვენ კი ამთავითვე შეგვიძლია განვაცხადოთ: მოზარდებთან ურთიერთობის დიდაქტიკური ტრადიცია, ჩვენეული თვალსაზრისით იგივეა, რაც დოლიდან წამოთქარუნებული ცხენებისთვის ჩინური კვდლის აღმართვა გადასალახავ ბარიერად, და თუ გამუქებულად მოგვეჩვენება სპარტანული აღზრდის ჯალათური პრინციპების — გაწყვლების, გაჯორვის, ფეხშიშველა რბენების გურამიშვილურ-საბასეპური მეთოდის არსი, იგივე ჩინურ ენაზე მოყოლილ მშვენიერ ზღაპრად მაინც მიგვიჩნევია, რისთვისაც ქართველი ყმაწვილის ყურნი ამოდ დამშვრალან, ვინაიდან II სასიგნალო სისტემა ჯერაც უმწიფარია, მოზარდი ჯერაც I სასიგნალო სისტემის ზეგავლენაშია; ამიტომაც, ბუნებრივია, ჩვენი დიდაქტიკური მეცადინეობანი (ცხადია, კეთილშობილური, უმეტესწილად, მაგრამ უმედვეგო — მეთოდოლოგიური თვალსაზრისით), უდაბნოში მლაღადებლის ხმაა, გვიან, ძალიან გვიან რომ მოსდევს ქრისტეს მოვლინება.

რისთვის აღიქვამს ბავშვი განსაკუთრებული სიიოლით ცხოველთა სამყაროსთან ზიარებულ ხატებას? ხომ არ მიუთითებს ეს ყოველივე მათ პირველყოფილ ნათესაობაზე? თანამედროვე ელექტრომიკროსკოპული დაკვირვებანი ემბრიონის განვითარებაზეც ამისი ნათელი დადასტურებაა, რომ ჩვილი ჩანასახოვან ფორმაში იმეორებს სიცოცხლის სამყაროსეულ სტადიებს, ფაზებს, თავკომბლიანობიდან დაწყებულს, თევზისებრლაცუქიანს, მაგრამ თეოლოგიას არსობის პური რომ არ გამოვაცალოთ ხელიდან, თავს შევიკავებთ „კომო საპიენსის“ წარმოშობის კატეგორიული სურათის დახატვისაგან და შედარებით უწყინარი საკითხებით შემოვიფარგლებით, თუნდაც ისეთით, როგორც საშვილოსნოში შეტანილ აბორტმახერის მაკრატელი.

ამაზე დიდი საცოდაობა არც მინახავს, თუ რანაირად შეძრწუნებული გაურბის ახლახან სულთშთაბერილი ნაყოფი მოახლოებულ სიკვდილს. ამერიკულ დოკუმენტურ ფილმს ვგულისხმობ, რომელიც ხელისგულზე გვიცოცხლებს თითქოსდა უჩინარი ძეხორციელის ორგებს დედის წიადში, მის აღურიცხველ სიხარულებს და მოწყნათ, მის რეაქციებს მშობლების ხმაზე თუ სმოგიანი ატმოსფეროს შექნოსვისას.

გვგონია აჭყვლდება ჩვილი და მოგვევლინება სრულიად დაუწერელი დაფა — **Tabula rasa**, როგორც ეს წერილის დასაწყისში ვიუწყეთ ირონიით, სინამდვილეში კი, ჩვენს დაბაბიან პროფესორებზე ნაკლებად განათლებული როდი გამომხტარა იგი დამბადებლის საშოდან, თითქოსდა სრულიად უმწეო, უმეცარი, ინფორმაციისა-

გან აბსოლუტურად სტერილური, სინამდვილეში კი გვარიანზე მეტად განსწავლული, საოცრად ელასტიკური და ათასი უხილავი ანტენით თუ სხვა რამ, ჯერაც უსა-ხელო აპარატურით, გარესამყაროს ნაირფეროვნების ზესიმძლავრით მიმტაცებელი.

მულტიპლიკაციური ენით გაცოცხლებულ-ამეტყველებული სინამდვილეს წინ არაფერი ეღობება მოზარდების დაუოკებელი ცნობისწადილის აღსავსებად. ამისი ნათელი დასტური ყოველი ჩვენგანის ცხოვრებაა: ერთი ტე-

ლაღბატენილი სტროფები, ფრაზები, სენტენციები. მხოლოდ გარკვეული პერიოდის მერმე აეხდება ფარდა ჭალადიდელის სიტყვების მენტორულ მნიშვნელობას: „**მერწმუნე, შვილო, გამოცდილია, თუ საძირკველი დანგრეულია, მაშინ კედლების აშენებისთვის ყოველი შრომა დაკარგულია**“.

დიახ, მოგვიანებით საჩინოვდება, ვინაიდან ბარიერი — ასაკი ან მიწოდებული ინფორმაციის სირთულე კი არა, თავად მიტანის ფორმაა. მოკლედ, როგორც

ლევზორი, სამი შვილი, ინფორმაციული პროგრამისა და „ბასტი ბუბუს“ სინქრონულობა საეთერო დროში.

შეხედეთ, ევროპელები გავზდით; პირადობის დამადასტურებელ დოკუმენტში, პასპორტში, ეროვნების რეკვიზიტი ჭონიასავით შეჭმულა; კიდევ რამდენი სავიწვიშო და სადავიდარაბო, ჰოდა, მხოლოდ წამის ნაათასალით სცადე, აბა, პროგრამის შეცვლა! კედელ-იატაკ-ჭერი თავზე თუ არ დაგემხო, მაღლობა შესწირე ნაზარეველს.

რა ხდება? განა ისეთ რა სასუსნავს არიგებენ „ბასტიში“, ამდენი საცნობისმოყვარეო ამბავი გადაწონოს? მაგრამ რადგანაც „ბასტის“ ფორმა-შინაარსი ბავშვურია, ანუ სიმბოლურ-ხატოვანი, შენს პოლიტიკურ ჭინთევებს, დიდაქტიკურ სერიოზულობებს და ოფლისმომდენ მორალთ გალახული ძაღლის იღბალი რგებია წილად ბედნიერი ბავშვებისაგან.

აქ ნებისმიერი აღმზრდელობითი მეთოდი, თვით ყოვლისშემძლე ამონაშვილის ყურში ჩურჩულები, კანფეტების წუწვნები, ერთობ უძლურია, და თუ მაინცდამაინც ათასუცნობიან განტოლებებს ვაზვიპირებინებთ ყრმას, მხოლოდ მოგვიანებით, ლამის 10-15 წლის შემდეგ საცნაურდება მისთვის თავში ძა-

იტყვიან მუნჯი შვილების ენა მშობლებმა არ ვიცით: ჩვენ ალთას ვართ და ისინი — ბალთას, თორემ სინამდვილეში არ არსებობს მცნება, კატეგორია, რომლის დაყვანა მოზარდის დონემდე გაძნელდეს; მეტიც, ნებისმიერი სიდიდე, ნებისმიერი ფასეულობა გაიხსნებოდა მცირეწლოვანის ფსიქიკაში თუკი ჩვენ მოვუქებნიდით მასალას გასაღებს, თუკი მათ ვთარგმნიდით ბავშვების ენაზე. ეს ენა კი მარტივია — სადა, ზედმიწევნით გასაგები და ხატოვნებით ამოძრავებული ფორმა.

გამოდის, რომ 10-15 წელი სრულიად უსავსური ინფორმაციით დაგვიტვირთავს მოზარდის გონება; პურის ნაცვლად ხორბალი მიგვიწოდებია უდაბნოსავით დამშეული მისი სულისთვის, რომელიც თანდათან იფქვება, იზილება, ცხვება და ბოლოს გარდაიქმნება პურად. აქ კი, როგორც აღვნიშნე, მეთოდი ცალსახაა, გენიალური უბრალოება — ცხოველთა ურთიერთობაში არეკლილი რეალობა, ანუ კატეგორიების მაგივრად სახეებით აზროვნება;

ცნებებით მსჯელობა ადამიანის გვიანდელი სტადიისათვისაა ხელმისაწვდომი, ცეროდენა მოცარტი ვირტუოზია, ვიოლინოს ჯაღოქარი, მაგრამ საგნის ფორმას შინა-

არსისაგან ვერ ასხვავებს. აქედან გამომდინარე ერთ სინამდვილესაც უნდა გააუსწოროთ მზერა: აღნიშნული თვალსაწიერით ჩვენი ეროვნული საგანმანათლებლო სისტემა აბსოლუტურად თუ არა უმეტესწილად მაინც საჭიროებს ქრისტეს მცნებაზე სიარულს — ახალ ღვინოებს ახალ ტიკებში ასხამენ. ისიც კარგად გავანალიზოთ თუ რამდენად განსხვავდება ინფორმაციის ორი ნაკადი — ხატობრივი და ცნებითი.

„ამბები შეიძლება საცნაური თამაშებითაც წარმოეჩინოთ და თხრობითაც გადმოეცეთ, — გვასწავლის ჰორაციუსი, — მაგრამ ყურით გაგონილი სულსა და გულს ისე ვერ იბყრობს, ვით საიშედოდ თვალით ნახული და მნახველის ხსოვნაში აღბეჭდილი“.

ყველაზე ზესიმძლავრის კომპიუტერული მესხიერების ვინჩესტერს, რომელსაც ასობით რომანის ჩაყლაპვა შეუძლია, ანუ ათეულ ათასობით ნაბეჭდი თაბახის დატყვევება ძალუხს თავის მინიატურულ სივრცეში, სავალალოდ, ფიროსმანის ნახატების რეპროდუქციების სრულყოფილი ჩატვირთვა გაუჭირდება. და თუ პარალელს გაავლებთ კომპიუტერულ ხსომიერებას, ბავშვის ცნობიერებასა და მოვლენა-საგნებს შორის, მოზარდის გონება, დიხაზც, სახეობრივი ინფორმაციის მოპოვებითაა დაკავებული, რომელიც უკიდურესი სიზუსტით აღიბეჭდება ცნობიერების ფირფიტაზე, რათა საჭიროების შემთხვევაში, აღდგეს პიროვნების მაშველ ძალად.

ამის ნათელ ნიმუშად გამოგვადგება ათიოდე წლის წინათ ამონაშვილ-წიგწივადის განმარტებული პოლემიკა. ბატონი შალვა პედაგოგის პოზიციიდან გრძნობს, რომ საქმე ვერ არის სათანადოდ, რაღაცა ყარს დანიაში; რომ არსებული მეთოდით შეუძლებელია მოზარდი თაობა მორგის ამაზრუნობას ჩამოვაშოროთ. ამიტომაც იგი სრულიად გამიზნულად ნოვატორის მანტიას მოისხამს და თავს მელსავით იმკვდარუნებს; ენას იჩლექს, „რაე“ — აღგილას „ლას“ — ებს მოიშველიებს, რათა ნორჩების ნდობა მოიპოვოს, ბუნებრივად შეაღწიოს მათ სამყაროში; მაგრამ ლევანიკო რამდენჯერაც შეახტეს მუხლებზე მსცოვან მოძღვარს, ან ამ უკანასკნელმა რამდენჯერაც უწუწუნოს პირში გვარიანად ნავაგლახები მომპასი, მათი დილოგი დროებითია. კი, მიღწეულია თითქოს ანგარიშ- გასაწევი ურთიერთპატივისცემა შეგირდსა და ოსტატს შორის, მაგრამ არ არსებობს ენა, რომლითაც ისინი შეუფერხებლად ისაუბრებენ; უკეთ, ბატონ შავლა ამონაშვილს ყრმად გადაქცევა არ ემარჯვება, მით უფრო მულტიპლიკაციური სამყაროს მკვიდრად გარდასახვა. ამიტომაც სრულიად სამართლიანად მეჩვენება ბატონ თამაზ წიგწივადის ილენცური დამოკიდებულება ქართული დიდაქტიური სკოლის ჩიხშიშესული, დრომოკმული მეთოდებისადმი.

თხალსაჩინოვანი ასაპობრივი ბრალცხობისათვის

ამ წერილმა გამორიცხული არ არის ზოგ პედოფობს, თავისი დაწესებულების შერუჯულ კედლებისთვის მორიგი ხანძარი შემოაგზნებინოს „უმართებულ“

განქიქების გამო, მაგრამ, ვინაიდან ერთხელ დამწვარს ხელმეორედ ვერ წაუკიდებ, კვლავაც სულმნათი კვინტუს ჰორაციუსის მოზრდილ ტირადას შემოვიშველიებ დამცავ ფარ-ჯავშნად:

„ახლა მისძინე რა მსურს მე და რა სურს ჩემთან ერთად ხალხს: მაყურებლები რომ ბოლომდე შეგჩინეს და ადგილებზე მანამდე ისხდნენ, სანამ კანტორი იტყოდეს „დასცხეთო ტაში“, გმართებს, ყოველი ასაკი თავისი ზნეჩვეულებით გამოხატო, განსხვავებულ ხასიათებსა და ხანიერებას შესაბამისი მოუსადაგო“.

აი, ბიჭუნა, რომელიც უკვე ტიტინებს და მიწაზეც ფეხს მტკიცედ ადგამს, ტოლებთან თამაშობს იგი, და უმიზეზოდ აჩხვლობს კადეცა; მერმე კვლავ შშვიდდება და, საერთოდ, მალ-მალე იცვლის ზნეს და ხასიათს.

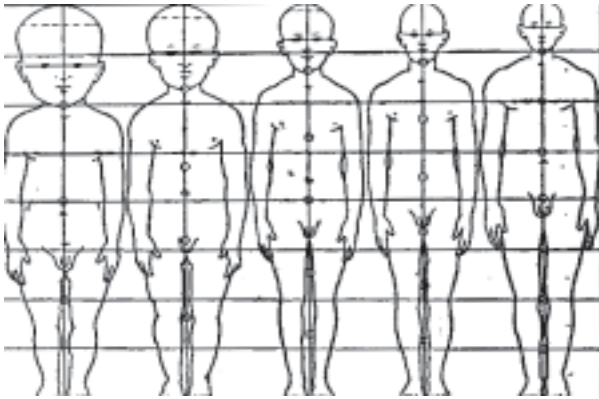
პირტიტველ ჭაბუკს, რომელმაც ზედამხედველს სულ ახლახან დააღწია თავი, სისარულის ფრთებს ასხამენ ვიშიანი ცხენები, ძაღლები და შხით გაბრწყინებული მწვანე მინდორი. სახთელივით ადვილად იდრიკება იგი მანკიერების წინაშე, ჭკუის დამრიგებელი უხეშად ექცევა, გვიან-გვიან წვდება სიკეთის არსს, ფულს უაზროდ ფლანგავს, მეტისმეტად პატივმოყვარეა და საყვარელი არსებაც შეუძლია მსწრაფლ მიატოვოს.

მოწიფული გაჟაკაცა, ვისაც ასაკმა მისწრაფებანი შეუცვალა, ბუჯითად ეძებს სიმდიდრესა და მეგობრებს, პატივდიდებას ულაცოცება და ფრთხილობს, არ ჩაიღინოს ისეთი რამ, რის გამოსწორებაც შეუძლე გაუჭირდება.

სიბერეში შესულ კაცს ბეგრი საზრუნავი აწევება ტვირთად ან იმიტომ როს ქონების ძიებითაა გართული და რომ მოიბოყებს, შიშობს საბრალო, საგულდაგულოდ გადახანული არ შემოეხარჯოს; ანდა იმიტომ, რომ ყოველ საქმეს კრძალვით და ციფად ეკიდება იმედის ეჭვით შემყურე და მყოფადის წინაშე დაშინებული, აჩხვლი და ჭირყეულია იგი; ქება-დიდებათ ისხენებს გარდასულ დროს, თავისი ჭაბუკობის ჟამს და მეტწილად მსაჯულის თვალთ კაცხავს და აძაგებს იმას, რაც ახალმა დრომ მოიტანა. მომაგალ წლებს მრავალი სიკეთე მოაქვთ თან და წარმაგალთ ასევე მრავალი მიაქვთ დაუბრუნებლად. გახსოვდეს: ახალგაზრდას არ დაეკისროს, ხანდაზმულს რაც ევადება და გაუკაცის სამოქმედო საქმე არ დაევალოს ყრმას. ვითარებათა და დროის შესაბამის ჩარჩოში უნდა ვტრიალებდეთ მუდამ!“

„პოეტური ხელოვნებისათვის“, თარგმანი აკაკი ურუშაძისა.

უსათუოდ შენიშნავდით დიდი რომაელის ეჭვმიუტანელ დაკვირვებებს ადამიანის ცხოვრების ოთხ მონაკვეთად დაყოფის თაობაზე, სადაც ბავშვობაში „უმიზეზოდ აჩხვლი“ ასაკმოყრილობის ჟამს შეგნებულად „ანჩხლი და ჭირვეულია“.

აქ შემოთავაზებული სქემა ი. როგინსკისა და მ. ლევისის „ანთროპოლოგიკანაა“, რომლის მიზანია კანონზომიერება დაუძებნოს სხეულის პროპორციებს ასაკობრივი ცვალებადობის მიხედვით.

ადამიანის სხეულის 8 ნაწილად დაყოფა ბერძენი სკულპტორის, პოლიკლეტის, კანონიდან მომდინარეობს, რომელსაც ძველგვიბტელი ოსტატების თეორიები ესაფუძვლება. ამოსავალ წერტილად მიჩნეულია მარცხენა ხელის შუათითი, რომელიც უნდა აკმაყოფილებდეს შეფარდებას სხეულთან 1 / 19-ით. მაგრამ ამ სიდიდის მიღმა იდუმალებს უმთავრესი, კონკრეტულად კი თავად მოზარდის სხეულის გრადაცია ასაკობრივი ცვალებადობის ფონზე: ბავშვი ზრდასრულისგან გამოირჩევა შედარებით მოკლე ფეხებით, გრძელი ტანით და დიდი თავით. თუკი სკულპტურის კანონიკით იდეალური პროპორცია 1/ 8-ია, ბავშვის მიხედვით ეს თანაფარდობა 2 / 6 ანუ 1 / 3-ით გამოიხატება; დიახაც, თავს, ინფორმაციის დამჭერ აპარატს, უკავია ცენტრალური ადგილი მის აღნაგობაში და ინფორმაციის ათვისების კვალდაკვალ პატარავდება იგი. დაპროგრამების შემდგომ თავის ქალის ძვლოვანი სისტემა იწყებს გადანაწილებას მთელს სხეულზე.

ადამიანის ინფანტილური ფაზა გამოკვეთილია კბილების მკაცრად განსაზღვრული ოდენობით, რომელიც პოეტესა მერი ინაშვილს საყველპურად ცოდნოდა, არაფრისდიდებით დაწერდა ამისთანა საანეკდოტე სტრიქონებს: „მინც მიკვირს, პატარებო! უცნაური მომენტის — გული ერთი რატომ გვაქვს და კბილი — ოცდათორმეტი“.

ჩვენი უბედურებაც ეს გახლავთ — არარსებულ თორმეტ კბილს ვტენით პირში პატარას. ზედმეტი თორმეტი კიჭის წლობით შენახვა ენის მოჭარბებული დაუდგრომლობის პერიოდში, დამეთანხმებით, არც ისე იოლია. ანთროპოლოგიურად კი პატარებს, როგორც წესი, ოცი კბილი გააჩნიათ, რომელთაგან უმეტესი წრუფუნათათვის გადაიყრება ასაკობრივ ცვალებადობასთან ერთად და მხოლოდ 20-25 წლის ასაკში, ზოგჯერ მოგვიანებითაც, აღიჭურვება ინდივიდი ბოლო, ოცდამეთორმეტე სიბრძნის კბილით.

ალბათ, გულუბრივეილოა მოზარდი თაობის განსწავლულობის კონცეფცია ისტორიზმის მეთოდზე ავაგოთ, ანუ ტრადიციულად შევთავაზოთ ლიტერატურულ-

ლი ნიმუშები უძველესი ძეგლებიდან მოყოლებული დღევანდლამდე, ქრონოლოგიურობის დაცვით. ყრმას, რომელსაც ეს-ეს არის უყალიბდება ცნობიერება, დიახაც, უპრიანია ყველაზე უმთავრესით დაუწყუყოთ წრთვნა, უმთავრესით და უმნიშვნელოვანესით.

ამიტომაც მიმაჩნია, რომ შეგირდი პირველი კლასიდანვე უნდა შეეხას „ვეფხის ტყაოსანს“ და ისე ჩაამთავროს უსაშველოდ გაწეილი ათწლეილი ეს თუ თეთრმეტწლეული, რომ წამითაც არ მოზორდეს ქართული სულეერების შეუცვლელ ბიბლიას, რომლის კეთილსმყოფელ აურაში ნელინელ გამოიძერწება მოზარდის ლიტერატურული პესტიციდებით ესოდენ დაკინებული სულეერება. დიახ, „ვეფხის ტყაოსნის“ მაგიური ძალით უნდა საზრდობდეს მისი ცხოველმყოფელობა ანიდან ჰომედე. არ არსებობს უფრო მნიშვნელოვანი ნაბიჯი ჩვენს იწილობიწილო საგანმანათლებლო საქმიანობაში, ვინემ ამ პრინციპის დამკვიდრება.

არადა, მაუწყეთ, ღვთის მადლმა, რისი მომცემია პირველკლასელი ბავშვისათვის ინფორმაცია ესე? „შითა რუსთაველი არის დიდი (აქ მინც რატომ გვეცოტავება ეპითეტი? ხელმოცარულებს გენიოსებად ვნათლავთ და ნამდვილი გენიასთვის ჭეშმარიტი ეპითეტი ვერ გაგვიმეტებია! გ.ო.) ქართველი პოეტი. მან დაწერა პოემა ვეფხისტყაოსანი“.

მორჩა! ამ ინფორმაციით ჩაამთავრებს პირველკლასელი მოზარდი „დედაენის“ მიხედვით კალენდარულ სასწავლო წელს. ცოტა დანაკარგია? არადა, ჩვენ მისი ცნობიერების გამპოხიერებელი უამრავი მასალის მოხმობა შეგვეძლო სამაგიდო პოემიდან. ყველაფერი ჩვენი მარაზმული შიშის წყალობაა: ვაითუ, გადაეჭანცოთ მოზარდის გონება; არიქა, ზედმეტი კითხვისაგან არ წავახდინოთ ბავშვის ფსიქიკა.

გეკადრებათ, ბატონებო? მიაწოდეთ მას ასაკის შესაფერისად შედგენილი ნებისმიერი სირთულის ტექსტი და ჩემი კისერი, თქვენი — დანა, სადმე იოტისოდენად თუ წაბორძიკდეს.

პირიქით, მოზარდი ინფორმაციის დანთქმისთვისაა მოწადინებული მთელი არსებით, მაგრამ ავტორიტეტების ტაბუირებული დოქტრინები სავალალოდ გადასინჯვას არ ექვემდებარება. მე კი მიმაჩნია, ცხოვრება გამუდმებული განვითარებაა. გუშინწინ თუ გუშინ სასარგებლო, შესაძლოა დღეს, ხვალ-ზეგ საზიანოდაც გვექცეს. ამიტომ პედაგოგიკაც, როგორც ნებისმიერი დისციპლინა, უნდა განიცდიდეს თანადროულ მუტაციებს, ხანდახან რადიკალურ ცვლილებებსაც, განსაკუთრებით ფასეულობათა თვალსაზრისით. წინააღმდეგ შემთხვევაში, აქილევისის სისწრაფით მქროლავ დროს სასტიკად ჩამოვრჩებით კუს ნაბიჯებით მოჩოჩილენი.

ამოსავალი წერტილი ერთია: ქართველი მოზარდი გეორგიანული ქვეყნის ისტორიული პირმშოა, მისი მიწის, ზღვისა და ჰაერის მომაჯადოებელი წილიდან აღმოცენებული, ამავდროულად ურბანისტულ სულისკვეთებასაც ნაზიარები, კომპიუტერებს მიჩოჩებულ; და მზის სიტემის პარამეტრებს ზიარებულ ამისთანა

შეგირდს, აკვირდნენ თხა და გიგოს ენით ესაუბრო, უბრალოდ წმინდა წყლის უგვანობა.

ღიას, ყველაფერი ინტელექტიდან მოდის.

რუსთველი შიშნეულია მამალმერთის წინაშე, წარმავლად, ლამის არარაობად მიუჩნევია თავი მამფალს, გენიოსს და ათასი შარახვეტია კალამგირი ჰომეროსად დაგვიკუპდება წინ, თანაც — საცრისხელად გახელილი თვალებით, რომელთა მოციგლივე არეში ნიჭიერების ნასახიც არ კიანთებს წყალწაღებულისათვის ხელჩასაჭიდებელ ხავსად.

ბრძენი ილია ნათელშია, წივწივადებს ტერორისტად აცხადებენ ხელმოცარულთა ლეგიონები, ხოლო ნოდარ გრიგალაშვილისა და როსტომ ჩხეიძის შესაშური პატროფილური პათოსის მიუხედავად, სამკალი ჭერაც ფრიად არს...

აქ უპრიანია პროფესორ ჯემალ პაჭკორიას კონცეფციის მოშველიება მოზარდი თაობის შემჭიდროებულ დროში განსწავლის თაობაზე. მისი შეხედულებით, დღევანდელი ახალგაზრდა გაცილებით ადრე მწიფდება ცხოვრებისათვის ბიოლოგიურად და ჩვენი ვალია სოციალური და ფიზიკური ფაქტურა დავამთხვიოთ დროში ერთმანეთს; უკეთ, არ მოხდეს პიროვნების გახლეჩა თუ გაორება. მეცნიერის მრწამსით საჭიროა არსებული პროგრამების რადიკალური გადახალისება, მეტი ადგილის დაეთმოს საბუნებისმეტყველო დისციპლინებს, ურომლისოდ ნებისმიერი ინდივიდუალური ორიენტაცია დაკარგულია ცხოვრების უკიდურესო კეანეში. ამასთან ბატონ ჯემალის თვალთახედვით აუცილებელია მოზარდების გამოკვლევა არაქირურგიული გზით — რა მიდრეკილებისაა, ჰუმანიტარული თუ საბუნებისმეტყველოსი. როგორც ირკვევა, ტვინის ამ თავისებურებებს ნახევარსფეროები განსაზღვრავენ თურმე და რადგანაც 9-10 წლის ბავშვს უმეტესწილად მოსინჯული აქვს შესაძლებლობანი, გამოკვეთილია მიდრეკილებანი, თანადროულად მიგვაჩნია დაწინაურდეს დიფერენციული სწავლის მეთოდი ადრეული პერიოდიდანვე. ეს გზა კარგადაა აპრობირებული იაპონიაში, სადაც სხვადასხვა ტემპერამენტის აღსაზრდელებს მსგავსი ნიშნის მიხედვით აჯგუფებენ: სანგვინიკებს და ქოლერიკებს გვერდიგვერდ მიუჩინენ ადგილს, ხოლო მელანქოლიკებსა და ფლეგმატიკებს — ცალკე, და საერთოდ, ყოველნიარ პირობას უქმნიან, რათა ონავარმა ბოლომდე გახარჯოს ორგანიზმის მიერ კოლოსალური ოდენობით გამოყოფილი ჰორმონები. ამომავალი მზის ქვეყნის პატარები ბაგა-ბაღში, ერთნი, ამტვრევენ ყოველგვარ სათამაშოს, ფხრეწენ, ამსხვრევენ, აქუცმაცებენ, და ამით განიტვირთებიან უარყოფითი ემოციისაგან, ხოლო მეორენი აკოწიწებენ, ამრთელებენ დამტვრეულ ნივთებს. ეს მიდგომები თურმე ცხოვრების ლოგიკითაა ნაკარნახევი მათთან, ადამიანის ორბუნებოვანი სურათის შესატყვისად, „ჰოსა“ და „არას“ შორის დაუსაბამო მერყობის წყალობით. დროა სასკოლო პროგრამა და კლასგარეშე ლიტერატურა სრულ შესაბამისობაში მოვიყვანოთ მესამე ათასწლეულის მოზარდი თაობის ფსიქო-ფიზიოლოგიურ პარამეტრებთან.

მეგრული ანდაზის შესატყვისად, გიჟი ის კი არ არის, ვინაც სხვენზე ყანას დაიდებს, არამედ — რომელიც ამ

„საშვილიშვილო“ საქმეში ხელების სავსავით შეუამხანაგდება. დაახლოებით ასეთ მიწათმოქმედებს ჰგვანან ჩვენი ტრადიციული პედაგოგიკის მიმდევრები, რომლებიც ნაწრთობი შეგირდების ამოჯეჯილები იმედით გულმოდგინებით თესავენ ხორბალს სხვენზე — პატარებს სრულიად გაუგებარი ენით ასწავლიან პრიმიტიულ ქეშმარიტებებს, როდესაც მოზარდებს ზედმიწევნით დალუქთ ურთულესის ათვისებაც კი, ოღონდ — სიცხადის პოზიციიდან.

მოკლედ, ყოველივეს გათვალისწინებით, იქნებ დადგა დრო, როცა განათლების სამინისტრომ ბოლოს და ბოლოს იტვირთოს მაკოორდინებლის შესაშური მისია, სასიხარულო ტენდენციათა შეკონვის, ჩამოქანდაკების თუ სულაც განზოგადოების გზაზე.

თბრილისპირას ძაღლის ლეში თუ აგდია, მხრებაწურული როდი ჩაუვული, არამედ გულისყურით მიგაჩერდები მის დაკრეჭილ ეშვებს და ფეხსწრაფებულთა გასაგონად ვიტყვი: — შეხედეთ, რა კარგი კბილები ჰქონია-მეთქი. დანარჩენზე კრინტსაც არ დაფრავ, ვინაიდან მძორი ჩაუწიხლავადაც ამხელს ამაზრზენობას.

...თანამედროვე მეცნიერებაზე დაყრდნობით სამყაროს ასაკს 13 მილიარდი წლით თუ განვსაზღვრავთ, ადამიანის ხნოვანება ფრიად ნაკლები გამოგვივა, დაახლოებით 400-300 მილიონი წელი. აქ სურათი ასეთნაირია სავარაუდებელი: 12 მილიარდი წელიწადი მიმდინარეობს ქვების შეგროვება ადამიანის შექმნის გზაზე და 1 მილიარდი წელიწადი — ქვების სროლა მის მოსავლინებლად. ასე რომ, დმანისში აღმოჩენილი 2 მილიონი წლის ჩვენი პეპერა, გაცილებით ახალგაზრდა ნამარხია აწაღმოსაჩენთან შედარებით. მაგრამ ერთი დებულების ხმამალა გაცხადების უფლება მართლაც მოგვნიჭებია მრავალი აპექტით:

ბიბლიური მონაცემებით უფალი ადამიანს მეექვსე დღის მეორე ნახევარში შექმნის, ანუ სადაც 12 მილიარდი წლის სასრულს. ცხოველური სამყაროს ეგზემპლარები ამიტომაც გამოირჩევიან იშვიათი სიცოცხლისუნარიანობით. ისინი გაჩენისთანავე ფეხს აუბამენ ხოლმე ჯოგის ცხოვრებას. ეს მომენტი პრიმიტივებში ასე ზის დახვეწილია თვითგადარჩენის საწინდრად. ჩვილი შობისთანავე დაიჭყლოპინებს ხოლმე. გამოსცემს პირველყოფილ ბგერებს, მაგრამ არც დალაპარაკება შეუძლია და აღარც — გამართული სიარული, რამეთუ ერთიც და მეორეც გვიანდელი შენაძენია. ანუ „ჰომო ერექტუსი“ და „ჰომო საპიენსი“ ლამის განუყოფელი ცნებებია ადამიანის ჩამოყალიბების გზაზე. ამ პროცესში დაწინაურებული ინსტრუმენტი ზედა კიდურებია. ამიტომაც ვასახელებთ ჩვენ ხელებს ადამიანის თანდაყოლილ გრძნობათა მომწესრიგებელ იარაღებად.

კანტის სწავლებით **ხელები გარეთ გამოსული ტვინია**. თუკი შევატრიალებთ ამ დებულებას, **ტვინი თავის ქალაში შემაღული ხელებია**, რადგანაც მხოლოდ მისით წესრიგდება მაღალკალორიული საკვების მოპოვება. მზამზარე-

ული ბალახის ძოვას, მოჩქარაღე ნაკადულით დამწყურ-
ვალეზას ოთხფეხიე ჩინებულად ახერხებეს, მაგრამ ზედა
კიდურებს ჯერაც არ მინიჭებია შემოქმედებითი უნარი.
ჯერაც არ მოღუნულა მშვილდად ჯოხი, არ შეუძენია
ბორბლის ფორმა. მართალია, ამ დროს ჰომოიდების
გვერდით არსებობენ ოთხხელიანი პითეკებიც, თუმცა მათი
განვითარების პერსპექტივა ვერაფრით გაცდება ბუნების-
აგან შეთავაზებული საკვების პრიმიტიულად მოხმარების
დონეს. ადამიანი კი, დიახაც, წინა კიდურების შემწობით
შეუდგება სამყაროს გარდაქმნას საკუთარი საცხოვრისის
გარშემო და უწყვეტად წარმართება ეს პროცესი წრიულ-
ტალღური სიხშირით.

ჩვენ გვისაუბრია ზედა კიდურების როლის შესახებ
ადამიანის ფორმირებაში, სადაც სიმეტრია გამოხატულია
შუა თითით. ამიტომაც ადამიანის ხელებთან მიერთებული
გრძნობათა ორგანოები სამკუთხედის აღნაგობისაა,
სამკუთხედოვით მდგრადი და შეკრული. ხოლო ქვედა
კიდურებთან მინასკვული — შედარებით მოუხეშავი,
ჩამორჩენილი ჰარმონიულ განვითარებას.

პიროვნების ბიოლოგიურ აღნაგობაში შექმნილია
გადაულახავი დისკომფორტი. აქ სიმეტრია ემთხვევა ფეხის
ცერის მომდევნო თითს. ეს წინააღმდეგობა არ არის ერთი
და ორი ათასწლეულის შედეგი, არამედ გაცილებით ხან-
გრძლივი პერიოდის ნაყოფია. ჰოდა, მისი აღმოფხვრა
დროის მომცრო მონაკვეთში, ნებისმიერი განვითარების
საზოგადოების ძალისხმევას აღემატება. ცხადია, ჩვენი
ხელდასხმული წინაპრები მშვენივრად ერკვეოდნენ
ადამიანის ამ ასიმეტრიულობაში: კაცს ერთდროულად
შეუძლია ეზიაროს უმაღლეს ფასეულობებს და ამავდროუ-
ლად — უზომოდ დატანჯოს ანთროპოლოგიურად თუ
სოციალურად დაბლა მდგომი, მეტიც — წაართვას
სოცოცხლის უზენაესი უფლება.

ჩემთვის განსაკუთრებული მნიშვნელობისაა ბატონ
არნოლდ გეგეჰკორთან გასაუბრება. ბინაში ვესტუმ-
რები. კორპუსი შემეწვება თურმე და ლამის ნახევარი
ფანასკერტელის შემოვლა მომიწევს. ჩემი სიჯიუტე
ცნობილია და საწადელს მაინც ვეწევი. ბატონ არნოლდს
უკანასკნელად ცხრა წლის წინათ გავცნობი ზუგდიდში
ბატონ გიორგი ფარულავას ოჯახში. რომან „სიცოცხლე-
მისჯილს“ ვუსახსოვრებ. ბევრს ვილაპარაკებთ სამყა-
როს აგებულებაზე. უშუალოდ მომხიბლავს. იმავე
კვირაში ხელმეორედ შევხვედები გონებადაუნჯებულ
მეცნიერს, ოღონდ უკვე — ზღუ-ს პრორექტორის, ბატონ
ჯემალ პაჭკორიას კაბინეტში. აღმოჩნდება, რომ ჩემი
რომანი სულ მოუთქმელად წაუკითხავს და გარკვე-
ული მოსაზრებები გასჩენია ბუნებისმეტყველი გმი-
რის მიმართ.

— ჟინი ანთარის პროტოტიპი აგლაძეაო, — მეტყვის,
— ოცდაჩვიდმეტში ვავილოვის მსგავსად საიჭიოს გაის-
ტუმრებნო, — დამიკონკრეტებს.

ბატონი არნოლდი კოლეგებს ზღვისპირა ჭურიაში
წაუყვანიათ თურმე და იქაურობას ერთი-ორად მოუნ-
უსხავს. მას აქეთ ცხრა წელიწადი წაგრიგალდება ტრო-
ასეულის მსგავსად. ხუთივე კონტინენტს შემოივლის
მეცნიერი. ისეთ ადგილებს ესტუმრება, სადაც ქართველს
ჯერეთ ფეხი არ დაუბიჯებია. ჯუმბერ ლეჟავას ქვეყნიერ-

ება გადაუსერავს თავისი ველოსიპედით და არავინ უწყის
თუ გინესის წიგნს რამდენგზის სწევია სარეკორდო მაჩ-
ვენებლებით, მაგრამ ლეჟავა ლეჟავა — პრიმიტიულ
პოპულარობას მოწყურებული კაცის სიკერპე — და
არნოლდ გეგეჰკორი — პიროვნება, რომელიც საკუთარ
თავზე გამოცდის კაცობრიობის დიდ მიგრაციებს.

ბატონი არნოლდის ჰობი ფოტოგრაფიაა. მართალია,
მის ობიექტივს აკლია გურამ თიკანაძის პოეტური ხედვა,
მაგრამ იმდენად მრავალფეროვანი მასალა დაგროვებია
ნატურალისტს, ათობით სქელტანიანი ალბომი ვეღარაფ-
რით დაიტევს. დიახაც, ეგ ზოტიკურია არნოლდ გეგეჰ-
კორის ცხოვრება: ლამის თევები კარვებში, როცა თოვს
გარედან ლომი ან გარეული ხარი ეხახუნება; ასპიტებით
საცხე აესტრალიაში ჩხირკედლაობა; 150 მილიონი წლის
ოკეანის ფსკერი — საოცრება „ულურუ“; კონტაქტები
მასალებთან თუ ბუშმენებთან; დაპორტრეტება ნიანგების
გარემოცვაში; ბაობაბები... ხე-გვიმრები...

ცხრაწლიანი ინტერვალის შემდეგ ჩვენი შეყრის
მიზეზიც ეს გახლავთ. გვიმრასთან ვაიგივებ მე პროტო-
ბერიულ რასას, ოდესღაც გიგანტურს, აწ დამცრობილს,
გაგვიმრუჭებულს, ცელითაც რომ ითიბება.

ბატონ არნოლდთან საერთო ბევრი მაქვს აზროვნების
მოდელით. ჩვენ არ ვეძებთ გინესურ პოპულარობას, არამედ
ჯიუტად მივყვებით დინოზავრების ნატურფალით გადათქე-
რილ ცივილიზაციებს და ნამცეცისაგან ვცდილობთ
გრანდიოზულის რესტავრაციას. მე გამაოცებს მექსიკე-
ლების ძალისხმევა ინკებისა და ატეკების კულტურათა
აღზევების საქმეში. რასაც კორტესი ცეცხლსა და ნიაჟვარს
გაატანს, ბიზნესის ხასიათი ახალ სიცოცხლეს მიანიჭებს
ფულის მოსაბევერებლად.

მაიას კალენდარს ასხენებს და „ცოლკინი“-მეთქი,
რომ დავუკონკრეტებ, გაცეებით შემომხედავს. მიხვდება
მთლად ყუყუითან არ უწყევს საუბარი. ფოტოსაც მანახებს.
დავხედავ ფრიზებს და უმაღ დავაფიქსირებ 13 ფიგურას.
13 ხომ ცოლკინის საკრალურობაა 7-თან ერთად. მე
ჯერ-ჯერობით თავს ვიზღვევ ჩემეული დაკვირვებების
წარმოჩენისგან: ვაითუ დილეტანტურ კულდაზიკობაში
ჩამომართვას-მეთქი. ისე კი ვახსენებ მწერლისეულ
ზერელობებს, მაგრამ თვითვე შემისწორებს დაყვავებით:

— რატომ, რის გამო, პროფესიონალიზმი გულმოდ-
გინებისაგან მოდისო, — დამანუგეშებს.

უმთავრესი და ნიშანდობლივი ბატონ არნოლდის
ბიოგრაფიაში გარდასულ ცივილიზაციათა მიგრაციებია
დიდ გამყინვარებამდე თუ მას აქეთ; დარვინის გემ
„ბიგლის“ თუ ტიურ ჰეიერდალის „კონ ტიკის“ აბსტრაქ-
ტულ, სველ შარაზე გავლა, თუმცა ხომ გავვირკვევია
ვახტანგ მიშველიასთან ვაჟასეული გენიალობა: „**რაე იმ
კრთ დამეს მოხსდარა, შუენახია ჰაერსა**“. ეს ნაკვალევი
უბირისთვისაა გამქრალი, თორემ არნოლდ გეგეჰკორს
თუ მონამორჩილს თქვენსას სამუხეუმო ექსპონატივით
უკიდია ცნობიერების კედელზე.

ჩვენი საუბარი „კირბისის“ მომდევნო ნომერს გადაწ-
ვდება, კონკრეტულად კი ანოტაციაში მოხმობილ
ინფორმაციას — ბატონ დავით ლორთქიფანიძესთან

შესაძლო დიალოგს. ეს მომენტი მთლად დასაღწავს ჩვენს ოთხ-საათიან საუბარს. ჩავუღრმავდებით დმანისის „ჰომო გეორგიუსს“ და ჩვენი შეხედულებები აქაც უზუსტესად დაემთხვევა: მეცნიერება გამორიცხავს არქეოლოგიური მასალისადმი პატრიოტულ დამოკიდებულებას. ბატონი არნოლდი სჯერდება პროტობერიული ზედნაშენობას — ელინურისგან აღმოცენებას, როცა პირიქითაა ყოველივე, მაგრამ ამისთვისაც მოვიცლით მომდევნო შეხვედრებზე. კორპუსის ნომერი ხომ ისედაც გარკვეულია — „6“.

— ჰომო ერგასტერი ამოწყდაო, — დასკვნის, — რადგანაც იგი ვერ მოახერხებს ძალის მოშინაურებას და პურ-ხორცის გამოყენებას საკვებად. დარჩება ვეგეტერიანულად და ამიტომაც დაიღუპაო, — უშეღავათოა მეცნიერი, — გამართული სიარული, რაც სქესობრივ ურთიერთობაში ისახება, საბოლოოდ დომინანტურ ხასიათს შეიძენს და ადამიანის ცერს იარაღის წარმოების მიზანსწრაფულობას მიანიჭებს. „ჰომო საპიენსის“ ბიოგრაფიის 50 ათას წელს იქით ძებნა უაზროა, — დაუნდობელია და ვხედავ, წყალში როგორ ეყრება ეზო ტერიკული ტუტყუნის მირიან ქართველს, როცა ასომთავრულის ასაკს ასეული ათასწლეულით განსაზღვრავს.

დმანისის ნამარხი ჩონჩხის გაიდვალებას ბატონი არნოლდი ანტიმეცნიერულად მიიჩნევს, მით უფრო მის განსახლებას დმანისიდან აქამდე აღიარებული მოსაზრების — აფრიკიდან მიგრირების საწინააღმდეგოდ.

— ჩვენ ვეპოტინებით არარსებულ მაქსიმალურს, როცა მინიმალურიც კი ზოგადკაცობრიული მნიშვნელობისაა. ასევე ხელოვნური მგონია ვაზის კულტურის დაკავშირება მილიონი წელიწადის ათასწლეული დმანისელი ზეზვა და მზიას ცხოვრებასთან. ამ დროის ჰომინიდები ჯერაც ვერ აზროვნებენ „ჰომო საპიენსის“ დონეზე. დიახაც, ადამიანის აზროვნება დაამტკიცებს განსაკუთრებულ ცხოველყოფილებას სხვა გრძნობებთან შედარებით: მყოსველობას, ღამურა-ღელფინის ულტრა-ბგერების სისშირეებს მოკლებული ადამიანი, ერთადერთი გონიერების წყალობით მოაღწევს დღემდე. ექვსას მილიარდამდე პოპულაცია გადაშენდება სიცოცხლის 5-მილიარდიან ფაზაში. ჰომინინი მეხეური ცხოველია მრავალი მსგავსი პრიმატივით, მაგრამ დაწინაურდება ის შტო, რომელიც ცალ ხელს გამოინთავისუფლებს საკვების მოსაძიებლად. ამის შემდგომ ეს პოპულაცია სულაც მიწაზე ჩამოეშვება და სექსუალური მომენტის გათვალისწინებით ზედიშარბობა. ახლა მას ტენის შემნარჩუნებელი ბალანი გასცივავ, ვინაიდან მზის სხივი ირიბად ეცემა. თუმცა შუბი ხელთა აქვს, ცერი ხომ 90 გრადუსამდე ეღება და მოინადირებს კიდევ ტყურს. ხორცი და პური გადაარჩენს „ჰომო საპიენსს“ დაღუპვისაგან, ვინაიდან უმეტესი ხედრობია ვეგეტერიანი ამოწყდება. 12 ათასი წლის წინათ დიდი გამყინვარების პერიოდში მოპოვებული სამოსელი ყოველმხრივ წაადგება ბუნების რჩეულს, — მეცნიერს თვალები უბრწყინავს, სრულ ექსტაზშია შესული, — მონოგამიაც აქ უნდა ჩასახულიყო. ტერფის ოვალი მიუთითებს მისი კონსტრუქციის ღერძს, მაგრამ წარმოიქმნება ახალი დილემა. ცხოველი ეგრევე

აგდებს საშოდან ნაყოფს და ნაშიერიც მაშინვე გარბის ზრდასრულივით, ხოლო მდებარე გავა დაუფრწოვრდება გამართული სიარულის პროცესში და მშობიარობა ჩიხში შეიყვანს ადამიანს. მაგრამ კონგენიალური ბუნება კვლავაც დაუშვებს კომპრომისს და ჩვილიც ბოლომდე მოუშეშე ბელი გაჩნდება. ყაფაზი მოგვიანებით ეხურება პატარას.

— ყიფლიბანდი?

— ჰო, ყიფლიბანდსაც ვეძახით. დააკვირდი, მამაკაცი ლარივით გარბის, ქალი კვატივით მიბაჯბაჯებს, ვინაიდან თეძო დავიწროვებია. ამასთან ჩვილი ბორკილად ექცევა, მარცხენა ხელი ძუძუსთან მიკრული პირმშოთი აქვს დაკავებული მეტწილად. მხოლოდ მარჯვენით კი ძნელია ნადირის მოგერიება. საჭიროა გვერდით მამრი ახლდეს გამუდმებით და ხელს მიჰყოფს ჯადოქრულ მიმიკრიებს: კეკლსუცობს, სახეს იხატავს, თმაში ყვავილს იბნევს. მოკლედ, სულ კაცის მოხიბლვაშია ჩაძირული, რაც ბოლოს და ბოლოს გადაიზრდება კიდევ ავადმყოფურ სიყვარულში — **ჰაიბაჰაჰაჰა**. ამგვარი და ამნაირია გონიერების წყალობით დღემდე მოღწეული „ჰომო საპიენსის“ ბიოგრაფია, — იტყვის ამას და დაიწყებს ფოტოებში ბუდრაობას. მე ქალაქისკენ მიმეჩქარება, „ვარდების რევოლუციის“ ეტნა-პომპეისკენ, რადგანაც ბუნების ჯილა მოაზროვნე ცხოველი საქართველოში „ნამარხი დმანისელების“ ვითარებაშია ვაგლახ: თორმეტი წელიწადია თავზე საცხოვრისი გვემხობა და კოლექტიური თანხმობა ერთობლივ მომავალზე აქამდე ვერაფრით მოგვიხერხებია.

გამოვართმევ ბატონ არნოლდს ხე-გვიმრის ფოტოს და ჩემეულ ეზოტერიკულ წიადსვლებს ალბომის დაბრუნების ჟამისთვის შემოვინახავ.

ატლანტიდური ცივილიზაციის შთამომავალ პროტობერიელს, ვიცით უტყუარი წყაროებიდან, რომ კირბისის სახით გააჩნია წერილობითი ძეგლები, დაგროვილი საკაცობრიო ცოდნის შესახებ და რადგანაც მის გასაწონასწორებლად სხვა სახსარი არსაიდან იძებნება, ზედმიწევნით განხორციელდება ძეხორციელის პოლიფონიური საგალობლებით სინქრონიზაცია. აქსაყლაპავი მილი, იგივე ხორხი, განსაკუთრებულ მისიას იტვირთავს და ადამიანის მთელი ორგანიზმიც სამყაროსეული რიტმიკით გაჯერდება. თანაც სიმღერის პროცესში ადამიანის ფილტვი ჟანგბადს მაქსიმალურად მოიხმარს — ბუნებრივთან შედარებით სამოთხეჯერ მეტს.

მრავალჯერ გამოცდილი რეალობაა: ადამიანი უქმელად 14 დღე-ღამეს ძლებს; უწყლოდ — 72 საათს, მაგრამ უპაეროდ — 3-4 წუთს. ამდენად, გასაგებია, ქურუმები ჩვენს პეპერათა ორგანიზმში ჟანგბადის მოჭარბებულ შეყვანით ხელოვნურად იწვევენ ტვინის ნეირონების მაქსიმალურ ამოძრავებას. ჟანგბადის ნაკლებობა ადამიანისათვის კაცობრიული სენია, ვინაიდან არასწორი სუნთქვის შედეგად ყოველი მეორე ძეხორციელი ლამის გადაგვარდეს. არსებობს მისგან მორჩენის სუნთქვითი პროფილაქტიკა: სწორ, მართკუთხოვან კედელს ვეყრდნობით შიშველი ქუსლებით, წვივებით, დუნდულოებით, ბეჭებით და კეფით; ხელები იდაყვებშია გონიოსებურად მოხრილი, სუნთქვისას ვცდილობთ ხელების ზურგით კედელს მივეკრათ და ჰაერის ნაკადს ჩავისუნთქავთ ღრმად,

ხლო მუცლის იოგის მეშვეობით ვახდენთ ფილტვებში არსებული გამოძევებას. ეს პროცესი 3-4 წუთს გრძელდება და დროთა ვითარებაში 12-13 წუთამდე ავალწევთ, სანამ არ გამოვიმუშავებთ ფილტვებით სუნთქვის აუცილებელ ჩვევას.

დასახელებულ პოზას ეგვიპტურ პირამიდებშიც ვხვდებით დიდაქტიკის ნიმუშად, თათხა იოგამისით იწყებს სხეულის დაუბრუნების ურთულეს მისტიკას. მაგრამ ქართველი მოგვები გაცილებით შორს მიდიან გუშინ-წინდელი მოწაფეებისაგან, რამეთუ შეგირდებმა არაფერი იციან ჰარმონიული ბგერებით — პოლიფონიური საგალობლებით ადამიანის სინქრონიზაციის თაობაზე. ვინმე თუ შეეცდება ჩვენი ქურუმების შეცდომაში გამოქვრას მომღერლის უძრავობის გამო, აბსურდულია, ვინაიდან სიმღერა და ქორეოგრაფია განუყოფელია ქართულ ეთნოგრაფიაში. სიმღერა ფერხულით, სიმღერა წრებრუნვებით და სიმღერა ცერებზე დგომით ერთმანეთისაგან შერწყმული ატრიბუტიკაა. იგი შემოშვლი-ებულია ორგანიზმის მთვლემარე ფაილების გასახსნე ლად, ვინაიდან ხორხის იოგების ვარჯიშის მხარდამხარ უნდა მოხდეს ხერხემლის მალეების ჰარმონიული მუსკულა ტურა.

სასიხარულაა, რომ ბოლო დროს ჩვენში ყურადღებას მიაქცევენ აღმოსავლეთის მეომრულ ტრადიციებს და საამისოდ შეიქმნება კიდევ უიარალო ორთაბრძოლების ეროვნული სკოლა „ხრილოი“. ჩვენი წინაპრები უზუსტესად ერკვეოდნენ ადამიანის ანატომიაში — თითოეულ სასიხარ წერტილში. მოკლედ, უჩვეულო არაფერია თუ კანტს დასესხებული ჰეგელი, იბერიულ-კავკასიურ, ქართულ ეთნოსს დასახელებს ევროპეიდული რასის სათავედ.

ჩვენ ვისაუბრეთ ათასწლეულების კაცობრიულ გამოცდილებაზე, როცა კირბისის ცოდნა დედუქციური მეთოდით გამოიყვანება, რადგანაც ცივილიზაციას ჯერაც არ მოეპოვება ზუსტი ხელსაწყოები. ამიტომაც შემოვლითი გზით, ხორხის მეშვეობით სიმღერის პროცესში ხორციელდება ჰარმონიული ბგერებით მოჭარბებული ენგბადის შეგზავნა ორგანიზმში, რათა რაც შეიძლება მეტი საკვები მიეწოდოს თავის ტვინის მილიარდობით ნეირონს. მაგრამ როგორ მოიქცეს კაცობრიობა შემდგომ? ისევ კონგენიალური წინაპარი მოგვების დედუქციას დაეხსნოს, „ჰომო საპიენსის“ კაცობრიული ცოდნით აღჭურვისას, თუ რაიმე სიახლე შეიტანოს ამ შრომატევად საქმეში?! და აქ ენას ამოიდგამს ინდუქციური მეთოდი.

თანამედროვე მედიცინა ხშირად მიმართავს ინტერვენციულ-სხივურ დიაგნოსტიკას, მაგრამ პრობლემა დღემდე თავდაყირა გამოიყურება. იგივე სურათია, როცა ნეოგეტურინალური ინსტიტუტის კურსდამთავრებული საწველი აბრატის წყვილ შლანგს რქებზე ჩამოაცვამს ძრისას და მორჩენილი ორისთვის ვერაფერი მოუხერხება. ანუ იმის თქმას ვაპირებთ, რომ იმპულსატორები თავის ქალის გარშემო კი არ უნდა განლაგდეს, (ეს მომენტი სხვა მხრივაც საზიანოა), არამედ ადამიანის ტვინში ჩვენ უნდა შევადწინოთ ზედა და ქვედა კიდურების თითების ბალიშების ტომოგრამი მეშვეობით, თანაც მანცდამანც

იმ ანაბეჭდების სისხრით, როგორი აგებულებისაა თითოეული — მაგნიტური, წრეული თუ სხარაღური. ჩვენ მომაგალომ შექმნით ფაქიზ აბრატს, რომლითაც გარეთ გამოსული ტვინით — თითებით, უბრობლემოდ შევალთ სამყაროს ლაბირინთში — ტვინის ნეირონების სექსტაგონურ ბაღში, რათა იქაურობა, 10-11 წელიწადში კი არა, რაღაც ცამეტოდე თვეში აგავსოთ ბაჯადლო ცოდნის გოლეულით.

ჩვენი ხელდასხმული მოგვები ადამიანის ტვინში შეღწევას სხვა მეთოდითაც ახარხებდნენ, იგივე ჭაში ჩასვლის სიმბოლიკით ლაერტიდის მსგავსად, მაგრამ ამ სიბრძნეს მხოლოდ განდობილთათვის მისახვედრებლად ვაცხადებ: ღურუშ წამალ ოლაფარეს ალაჩანს ვოუჩქუნა ვარა — უკვდავების წამალი ლაფაროსთან (ყურისძირას) ხარობს არ იციან თორემ.

პიროვნების განათლების პროცესს არაფერში არგია განსწავლის ტრადიციულად გაწეილი პერიოდი 10-12 წელიწადი. საამისოდ, როგორც ვახსენეთ, 8 წელიწადიც სრულიად საკმარისია, რათა ახდეს იოანე ზოსიმეს გაცხადებული: „**და დღე ვითარცა წელი ათასი**“. სხვანაირად ჩვენ ადამიანს ვერ მივანიჭებთ ათასწლოვან სიცოცხლეს. ინფორმაციის განსხვავებული გადამუშავებისა და გადაცემის შემთხვევაში „ჰომო საპიენსი“ მართლაც უფლის ძალმოსილებას შეიძენს გარემომცველი სამყაროს სიქრონიზაციის გზაზე. ნეირონების უსასრულო ბაღედ გარდაქმნილი, დასიმბოლოებული გარემომცველი სამყაროს წამში წაკითხვაც მოსახერხებელია, მისგან თუნდაც სინათლის მილიონი წელიწადი გვაშორებდეს. და ამგვარი მიდგომებით მოიხსნება კოსმოსის პერი-ფერიულ უბნებამდე თვითონ ადამიანის ფიზიკური მიღწევის ილუზია. მსგავსი მიმართება ერთიასად გაუიოლებს ცივილიზაციას საკუთარი მეობიდან ამოკითხული სამყაროს მართვას. უფლის მიერ სახედ და ხატად შექმნილი ადამიანის მისიაც ეს არის უცილობლად — მოახდინოს ცაბათისგან 6 დღეში შექმნილი კოსმოსის სინქრონიზაცია; 6 ტომარაში უდიერად ჩაყრილი ნივთები გეგმაზომიერად განათავსოს 1-ში, როგორც ამას ნოე მოიმოქმედებს თავის დროზე. და ამწუთას სამყაროში მდილის უსუსურობით მცოცავი ადამიანი, მეუფედ მოევიწიოს მის უკიდევანობას; არსებობის უმწეო ფაზაში მყოფმა მიღწეოს ღვთიურ მდგომარეობას — სუფევას, ოღონდ ცხადია, არა გეიტების მილიარდებითა და ბუმების პერშინგებით, არამედ — ჭეშმარიტ ფასეულობებს ზიარებული ინდივიდებით, ვისთვისაც უმთავრესი კრელოა: **გიყვარდეს მტერი შენი**. რამეთუ, ოდეს შენი საპირისპირო ძალაც მსგავსი ფილოსოფიით განიმსჭვალება, სიტყვა „მტერი“ ფორმა-შინაარსს შეიცვლის, როგორც ეს უარყოფითნიშნან რიცხვებს ემართებათ ხოლმე გამრავლებისას.

წინდებული განკიდის მოსაბოჭად მერამდენედ გამოკვეთავ: **ადამიანის ტვინის სექსტაგონურ ბაღურაში ჩვენ უნდა შევადწინოთ წრეული, მაგნიტური თუ სხარაღური აგებულების თითის ბალიშების შეჭრინები აბრატურით, რადგანაც ისინი ცხადლივ მანისშებენ პიროვნების მუსტზე იგივე ვოლტმეტრის მსგავსად, რათა ადამიანის კორ-**

პუსს სათანადო ძაბვის დენი მიუერთდეს: 12 ვოლტიანს 12 ვოლტიანით უნდა მივაკითხოთ; 127 ვოლტიანს — 127 ვოლტიანით და 220 ვოლტიანს—220 ვოლტიანით. სხვანაირად „გადაიწვება“ ინდივიდი.. კომპიუტერული საუკუნე, დარწმუნებული ვარ, სულ რაღაც ერგას (50) წელიწადში მოხსნის მიწიერ პრობლემებს. ჰოდა, ადამიანის სიცოცხლის ათვლა დაიწყება იოანე ზოსიმეს ანდემის შესატყვისად: **და დღეი, ვითარცა წელი ათასი...**

5 იანვარი, 2007 წელი

ზოგადსაგანმანათლებლო თუ საუნივერსიტეტო გარდაქმნების მამითადი ზურგს უკან დაგვრჩენია. ზურგს უკან გვრჩება თსუ-ის რექტორის ლეგიტი მურობის საკითხიც: აკადემიური საბჭოს მიერ ივანე ჯავახიშვილის სახელმწიფო უნივერსიტეტის რექტორად მიმდინარე წლის 5 იანვარს არჩეულია, იურიდიულ მეცნიერებათა დოქტორი, პროფესორი, ბატონი გიორგი ხუბუა. უბრალოდ — კერაკეტი კაკალი გია. მოვიდა სეტყვა და დახვდა ქვა. ზურგს უკან გვრჩება ცეცხლზე შემოდგმულ რძესავით აფუებული ჰაი-ჰუი. კადრებივით გაიეღვებენ თვალწინ ნაპარლამენტარი, პროფესორის, ბატონ გურაკმ შარაძის პლაკატების ჩამოფხრეწვანი კედლიდან. ბევრჯერ შეუღერებენ მუშტს „სოროსელების ფავორიტს“, მაგრამ ბოლოს და ბოლოს ეს ხულიგნური ქმედებებიც აღიკვეთება ცხაურიანი ცხრაკლიტულის თხუთმეტდღიანი ზანზა ლიკებით.

თხუთმეტდღიანების სპეციალისტი, დიახაც, მე გახლავარ. სტუდენტობის წლებში მრავალგზის გამოვკრავ ხელს მსგავს ბედნიერებას და ერთხელ, რომ არა ნეტარსხენებული აკადემიკოსის, ბატონ ილია ვეკუას ქომაგობა, უნივერსიტეტიდანაც გამაპან-ღურებდნენ კომკავშირის რიგებიდან გარიცხულს.

გარდაქმნების პოცესებისადმი მე გაცილებით რადიკალური ვარ და ვიქნები, ვიდრე ბატონების: ალექსანდრე ლომიას თუ გიორგი ხუბუას დამოკიდებულებათა.

სამწუხაროდ, დროთა ვითარებაში, არნახულად, გაუგონრად შევეგუეთ ჩვენ ტოტალულ დევალვაციებს ოთხივე მიმართულებით.

ჯერიყო და ვიეთების ზეობის უამს საქართველოს საუნივერსიტეტო ქსელი ლამის სამას ერთეულამდე დაიბლანდება, ყოველი მეორე მოქალაქეს განუკითხვად დავაბამთ ნუცას სკოლას ქესეტა ბაგასთან და წარმოიდგინეთ, საერთაშორისო დონეზე თავს მოვიწონებთ ჩვენი საორლობო განსწავლულობით. იგივე დევალვაციები გვმუსრავს მართლმადიდებლობის გზაზეც, თავში წასაშენი სინამდვილეა: მრავალი მიტუა და ძუკუ თავიანთი „უკვდავების“ გარანტად, გორაკს არ დატოვებს საქართველოში ეკლესია რომ არ წამოასკუპოს ბ, ლამის ალაგესთან მოვჭიმავთ საღვთო ტაძრების პორტალებს. ლოგინებთან მოივიაზ ლოვებთ ცაბათის ოლარებს და საბრძანისებს. საბნიდან ფეხის გამოუყოფლად მოვიწადინებთ უზენაესათან ამაღლებას, მაგრამ ამოდ, ზოგი შარლატანი მღვდელთმსახური განსხვავებული ცხაურიანი სივრციდან მოგვჩერებია დღეს აღსარებათა გასაზიარებლად.

დევალვაციები მარცხნიდან და მარჯვნიდან.

დევალვაციები ზემოდან და ქვემოდან.

დევალვაციები შიგნიდან და გარედან.

აი, ამ კატასტროფული გაუფასურებებისა და სულიერი ინფლაციების ფონზე მოგვევლინება ჩვენ ფერისცვალებანი ბატონების: ალექსანდრე ლომიასა თუ გიორგი ხუბუას თაოსნობით.

ისე ნუ ჩამომართმევთ თითქოს, მიმდინარე გარდაქმნის მამოძრავებელ იმპულსსა თუ მიზანს ვერ ვხედავდე, ან თვალს ვუხუჭავდე, მაგრამ როდემდე უნდა ვიწონებდეთ თავს ჩინური კედლით, როცა ამ კოლოსალურმა მანქანამ თავისი უამი მოჭამა, მილიარდამდე დაავროვა ეროვნულ ჭურჭელში ყვითელი რაისის მდარე გენოფონდი? ! სოციალიზმის იდეოლოგია ლამის საუკუნე გვიტევდა ჩვენ პროკრუსტესული სარეცლებით, გვჭიმავდა და გვამოკლებდა, გვსხიპავდა და გვამსხვილებდა, მარგალიტებად ითვლიდან ჩვენს თავებს ქვიშის საათის შეტყუებული ძაბრებიდან ჩამოცვენილებს.

ჰოდა, აგვიწყვეტია ამნაირი მონობის ჯაჭვი, ახალი სივცისკენ მიგვიპყრია ჯალათის ნაჯახებით ამოხაპული მზერა, მაგრამ არც ახლომახლო თვალსაწიერზეა სანუგეშო პაემანი. აქაც აღვირახსნილობის ძუკნაკენტავრი შემოუთა ვაზებია განგებას გადაჯიშებისა და გადაშენების ჯოღოდ. დიახ, გარდაქმნების გზაზე, მე გაცილებით რადიკალური ვარ და ვიქნები, ვიდრე ბატონები: ალექსანდრე ლომიასა თუ გიორგი ხუბუა.

უამრავი უბედურობით დასეტყვილს, დედაქალაქში შემომჩხვება ჩემი უმეტოქო რესპოდენტი ილარიონოვიჩი და სულიერი სალტომორტალეთი კვლავაც მოვიკრებ ძალას თანადროული დიალოგისათვის.

— ილარიონოვიჩ, გავიგე, აკრედიტაცია ვერ გაგივლიათ, რაღაც შეფერხებები ყოფილა. ახლა თქვენზე უკეთეს ოპონენტურ მოსაუბრეს ნაკლებად იპოვის ვინმე, ხომერიკი თუ გაბუნია გაცილებით ლოიალურნი მოჩვენება მავანს თქვენთან შედარებით.

ბატონი თემურ ხომერიკი უნივერსიტეტში მიმდინარე პროცესებს ქაოსს უწოდებს, რომელიც ანარქიისკენ მიერმართება. მისი მტკიცებით უარი ეთქვა პროფესიონალიზმს. ფარსი აღმოჩნდა კონკურსის დევიზი: „ღია და გამჭვირვალე“, ვინაიდან აქაც მიკერძობებამ იმარჯვაო, განსჯის. მაგალითისათვის, ეკონომიკისა და ბიზნესის ფაკულტეტის დეკანად დანიშნულა კაცი, რომელმაც კონკურსში ასისტენტ-პროფესორის თანამდებობაც კი ვერ დაიკავაო; რომ წვერცანცარა პოლიტიკოსების დონეზე წყდება უნივერსიტეტის შიდა პროცესები; რომ რეფორმა არ ნიშნავს ფორმის დაკარგვას და ა.შ. რაც შეეხება ბატონ გაბუნიას, ელსმენით შევხვებთან, ინტერვიუზე დამთანხმდა, და იმედია, ამ დღეებში მასაც დაველაპარაკები.

— ბაბაგე, გური, ადრეც მითქვამს და ახლაც გავიშორებ, საუნივერსიტეტო ჩხიკინს გარკვეული წვლილი მიუძღვის ქართულ-აფხაზური კონფლიტის აგორებაში, ჩვენ არარასდროს გვეფინდა ოპოზიციურ ძალასთან პოლემიკის ნება, კომპრომისის ძიების სურვილი...

ჩემს უნივერსიტეტში განსაკუთრებული არაფერი მომხდარა, შემიჩერეს აკრედიტაცია და სამართლიანადაც, ჩვენს მეარენდეს რეესტრი არ აღმოაჩნდა და ფაქტობრივად ამას ვემსხვერპლეთ. ზოგი ჭირი მარგებელიაო, თქმულა და ამჯერად ზომები თანაროულად მივიღეთ, გადავბარგდით სისხლჩაქცეული სამოსახლოდან. ახალი ფუძე გაემართეთ. გავწიეთ სარემონტო სამუშაოები. „საქართველოს ნიკო ნიკოლაძის სახელობის უნივერსიტეტს“ ფოთში მომავალი ნამდვილად ელის, ვინაიდან 300 სტუდენტი მივიღეთ შარშან. გვაქვს ჩვენ დედაქალაქში „თბილისის ვეკუას სახელობის ინსტიტუტიც“, იქაც დამშია საქმე მოყვანილი. გახსოვს გეუბნებოდი: დღევანდელი სამინისტროს გარდაქმნებმა 300 საერო უნივერსიტეტი 40-ამე ჩამოალაბორანტა. ესეც ზედმეტია. ყოველ 1000 კაცზე გაანგარიშებით ნორომალურ ცივილურ ქვეყანაში უმაღლესდამთავრებული 10 პროცენტია, ანუ 100 კაცი. ჩვენი სოციალისტური სინამდვილიდან მოყოლებული, ყოველ ათას კაცზე 500 უმაღლესდამთავრებული გვყავდა, და ეს იყო ჩვენი მოუნელებელი ავადმყოფური ვითარება, სნობიზმი, დიპლომისათვის ბრძოლა და არა ცოდნის სათვის. გეხსომებათ „უდიპლომო სასიძო.“ ამეებს იუმორის, ქილიკის დრონეზე სოციალიზმის დროსაც აკრიტიკებდნენ, მაგრამ მომაკვდავ სხეულს საშხაპუნებლებით ვარ მოარჩენ, ქირურგიული ჩარევებია საჭირო.

ფული, მარცხენა შემოსავალი, მამონა, ბოლოსდაბოლოს ქრთამი, ჯოჯოხეთს ანათებს, უნივერსიტეტი კი ღვთის ტაძარს უნდა დავამსგავსოთ. ბატონ ალექსანდრე ლომიას გარდაქმნის პროცესში საბედნიეროდ ნაკლებად ვხედავ ამ ტარტაროზულ სენს. ორი წელიწადია იდეალურ დონეზე ტარდება მისაღები გამოცდები მთელი ქვეყნის მასშტაბით. იყო, არის და იქნება კერძო შემთხვევები, 3-5 — გნებავთ ათი პროცენტითის ოდენობით, მაგრამ ეს ძირითად ტენდენციებზე ზეგავლენას ვერაფრით მოახდენს. მთავარია გამოვიდეთ ქვის ხანის ცნობიერებიდან. ჩვენ გვიხარია, რომ დმანისის ტერიტორიაზე აღმოჩენილია „ჰომო გეორგიკუსი“. სიბეცეა ეგ. ვინ განსაზღვრა ახლა ჩვენი გეოგრაფიული არეალი მილიონ 8000 ათასი წლის წინათ?! რომელ საქართველოზეა საუბარი, რომელ კავკასიაზე, რომელ ევროპასა და აზიაზე?! „ჰომო დომენტიკუსი“ უნდა იყოს მისი ნამდვილი სახელი და არა მხოლოდ საქართველოს საკუთრება. იგი მთელი ცივილიზაციის მონაპოვარია. ან რა პრიმიტივიზმია ამ ეგ ზემპლარების მონათვლა მზიად და ზეზად?! ვიცით კი იმ დროს საერთოდ არსებობდა თუ არა დანაწევრებული მეტყველება? გვეყო, კმარა ეროვნული თავმოყვარეობების ფონზე ზოგადკაცობრიულის განზე გაჩოჩილლება. „ვეფხისა და მოყმის ბალადა“ ზოგადკაცობრიულია, და ამდენად — ეტალონი, ხოლო „ყაყიტას ქურდები“ ვითომ ეროვნული?! სად არის აქ წონასწორობა ორ პინას შორის?! გამოდის, რომ ეროვნულს მივუტყვევებთ არაპროფესიონალიზმს შინაურობის გამო და ზოგადკაცობრიულს ვწიხლავთ უცხოობის გულისათვის. ჩვენ

ეროვნულმა რეკვიზიტებმა თავგზა არ უნდა აგვიბნის ახლომხედველობით. ჩვენ დროა გავაცნობიეროთ მსოფლიო წყლების თვისება, ხასიათი, ანუ ზიარი ჭურჭლის პრინციპი. მსოფლიო წყლების ბუნება ელემენტარული სასკოლო სახელმძღვანელობის დონეზეც ვიცით, თანაბარია მთელს პლანეტაზე. არაფრის მეტყველია ბაიკალი, რიწა თუ სევანი რასიმალღეზე მდებარეობს. მათი დახშულობა არ უნდა აღვიკვათ ჩვენ კანონზომიერებად, ვინაიდან, ჩანჩქერი, რუ, მდინარე, ტბა საბოლოო ჯამში, წყლის განთავსების კონკრეტული შემთხვევებია, მაგრამ როცა კაცობრიობას თავს დაატყდება ასერგასდღიანი წარღვნა, აქ არავის ახსოვს შენი ენისეი, შენი ამაზონი და მისისიპი მისურით; არც ჰერაკლეს სვეტებისთვის სცხელა ვინმეს — გიბრალტარი, ყველაფერი კოლოსალურ მასაშია მოქცეული, მის უღმობელ ღრანქებში და აბსოლუტური კანონზომიერების უცოდინარი ებლაუჭე რამდენიც გინდა ამ საშვენისებს. ვისაც კიდობნის აგების აუცილებლობა არ ეკარნახება ციდან განწირულია დასაღუპავად.

ადრინდელ რექტორს წამოცდა ბევრისთვის შეუმჩნეველი ფრაზა: იურიდიულ ფაქულტეტზე მოხვედრა 14 ათასი დოლარი ჯდებაო. ამ სიტყვებს ხომ ვერავინ წაიღებს აწი უკან?! აი, რას დაუპირისპირდა ბატონი ალექსანდრე ლომაიას და ბატონი გიორგი ხუბუას გარდაქმნები.

ქართული უმაღლესი განათლების აქილევსის ქული ათწლეულების მანძილზე, დიახაც, ჯიბე იყო, შეუფერებელი მდგომარეობა, მოჩენებითი განსწავლულობის ფონზე სრული სულიერი კრახი. გარდაქმნამ 25 წლის ბიჭები დაასაქმა სასწავლებლებში. ეს დიდი მონაპოვარია. მე ამას წინადათ 26 წლის ბაკურ გულუა დეკანად დაენიშნე. ჩვენი აღზრდილი, ჩვენი კადრი საფრანგეთის სორბონის უნივერსიტეტში კითხულობს ლექციებს — ბატონი ბადრი გოგია. უნიკალურია ბატონ ჯემალ გამახარაის თან ერთად მის მიერ გამოცემული ათასგედიანი დოკუმენტების წიგნი აფხაზეთზე. მაგრამ ამის თარბაზე რეცენზიაც კი არსად გაჭაჭანებულა აფთხაზეთის მეცნიერებათა აკადემიის გარდა. მეცნიერებს, რომლებმაც ყველაფერს მიაღწიეს, ახლის შექმნა არ ძალუძთ. ასეთებმა ადგილი უნდა დაუთმონ მომავალს. ეს ცხოვრების დიალექტიკაა. სხვანაირად გადავშენდებით..

გიორგი ხუბუაზე მეკითხები და გიბასუხებ. რასაც ამ ახალგაზრდა კაცმა გაუცლო, ცხრამეტ ციხე-სიმაგრეს წააქცევდა. მაინც მყარად დგას. დიდი ნებისყოფა და ბრძოლისუნარიანობა გამოიჩინია. გეხსომებათ, როგორი აგდებული ტონით მიმართავდნენ მერკანტილური ფასეულობების ტიპები! მიეჩვივნენ ვითომ პროფესორები, ვითომ აკადემიკოსები გამორჩეულ მდგომარეობას, ის კი დაავიწყდათ — ნამდვილ მეცნიერები — ყაუზჩიშვილი, ბერიტაშვილი თუ სხვანი გახუნებული ჩესუნის კიტელით რომ დადიოდნენ, გაცრეცილი პალტოებით, ვინაიდან ამ ბუმბერაზ ხალხს ალაღმართალი შრომით მოპოვებული გასამარჯელო არ ჰყოფნიდათ საარსებო პირობების უზრუნველსამყოფად, თუმცა გამუდმებით ქმინდნენ, მთელი სიცოცხლე მეცნიერული შრომით დაუღალავად ფუსფუსებდნენ ფუტკარივით.

დღევანდელი მსოფლიო განსხვავებულია კაცობრიობის ერთად აღებული წარსულისგან. შეკუმშულია ურთიერთობები, ინფორმაცია უკიდურესობამდე დაწნეხილი, ისე რომ ათასი პირამიდა ნემსის ერთ წვერზე დატეულა. მრავალ გიგაბაიტიანი ვინჩესტერის მეხსიერება წამში ნთქავს ასობით ალექსანდრიის ბიბლიოთეკას, შუმერების თიხის ფირფიტებით სავე ზიკურატებს, ლუვრის და ერმიტაჟის გალერეათა ჰექტრობით ფერწერულ ტილოებს. კოლოსალურია ეს გარდასახვა. პირველად კაცობრიობის ისტორიაში ჩნდება ადამიანის კოსმორსში უსხეულოდ გაგზავნის შანსი ცნობიერებით.

თავს იმტვევენ რეზონანსული თეორიის მიმდევრები ეფემოვის, დვორინის მეთაურობით. მსოფლიომ გადააბიჯა მოურჩენელ კარჩაკეტილობებს. უკვე არაფრის მაქნისია ინფორმაციის ნაკადის შესაკავებლად რუსული ლოკატორები და ხმის დამზომები, ზემოთ ხსენებული ჩინეთის დიდი კედელი. ინფორმაციამ გაარღვია აღემიციემობის სამარცხვინო საბაჟოები გოლიათი თუ ჯუჯა ქვეყნების საზღვრებთან. და ამისთანა ვითარებაში, ვილაც „ტყ-პყ“ ჰარმონიულ ჯგუფებზე დისერტაციის გამჩალი ჩებელი არაფ რი სდიდებით ელეოდეს თავის საუკუნოვან „დამსახურებებს“, ერის წინაშე, სასაცილოა, სატირალი რომ არ იყოს. არ ელევა კი არა, გიტევს, ჯიქურ მოიწევა ვითომ შეურაცხყოფილი, დამაგრულის იერით ფახიფუხობს. დროს ჩამორჩენილა, დროის მატარებელმა გაასწრო. ეს ბედოვლათი კი კვლავინდებური სიჭიუტით არაკუნებს საანგარიშოს კენჭებს კომპიუტერის ფაილების ლაბირინთებს ბრმასავით ატორლიალებული. გესმის, რამხელა ხრამი ამორებს მას და მისთანებს რეალური მსოფლიო საგან?!
კოლექტიურმა აზროვნებამ მოგჭამა ჭირი! სტალინის კლასიკური ფორმულა: ერის არის ტერიტორიის, ენის, ეკონომიკური ურთიერთობებისა და ფსიქიკის ერთიანობა — აბსურდული ხდება თუნდაც ევროკავშირის ქვეყნების ყოველდღიურობით. კაცობრიობის მომავალი ზიარი ჭურჭელის პრინციპისაა, სადაც ეთნიკურ თავისებურებებს, ცხადია, ელთი განსაკუთრებული შენარჩუნება, ოღონდ ზოგადკაცობრიულთან მჭიდრო კავშირში.

თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის აკადემიური საბჭოს წევრები ერთხელ დაუბრუნდნენ მხარს დღევანდელი რექტორის, ივრიძის მაცნობარებასა და დოქტორის, პროფესორ ბორბი სუბუას უაღმრესად კანდიდატურას. მათი მოსაზრებები ურავის პრეზიდენტის მოწვევით უმჯობესად სუბუას აქანდაკებს:

რეკავ გველმსიანი: მე ხმა მივეცი უნივერსიტეტის დეტალურად წარმოდგენილ სამოქმედო გეგმას. მასში მთავარ პრიორიტეტად გამოყოფილია სამეცნიერო კვლევების სრულყოფა, სწავლების ხარისხის ამაღლება. ყველაფერი ეს სწავლების ინტერნაციონალიზაციის პრიზმაშია გარდატეხილი.

ბორბი დავითაშვილი: მე ხმა მივეცი უნივერსიტეტში სწრაფი და ეფექტური რეფორმების განხორციელებას, რაც გულისხმობს უახლოეს მომავალში კონკურენტუნარიანი უმაღლესი სასწავლებლის შექმნას. ზურაბ დავითაშვილი: მე ხმა ვმივეცი უნივერსიტეტის მომავალს.

მერაბ კილაძე: ნომერ პირველი ამოცანა – ეს არის უნივერსიტეტის იმიჯის – სწავლისა და სამეცნიერო კვლევის ხარისხის ამაღლება;

ირაკლი კოვზანაძე: პროფესორთა ის ნაწილი, რომელმაც სხვადასხვა მიზეზების გამო კონკურსში მონაწილეობა არ მიიღო, უნივერსიტეტმა ამა თუ იმ ფორმით უნდა დაიბრუნოს.

ალექსანდრე შენგელია: ამ რეფორმების მიზანია, რომ თსუ გახდეს მსოფლიო საგანმანათლებლო-სამეცნიერო სივრცის სრულყოფილი და ღირსეული წევრი;

ბუმბული მალრაძე – მხარს ვუჭერ უნივერსიტეტის გარდაქმნის თანამედროვე სუფას;

ელიზბარ ნადარია: ამ პროცესის უმთავრეს კრიტერიუმად მიღებულია სწავლებისა და კვლევის ხარისხი.

ირმა რატიანი: მხარს ვუჭერ უნივერსიტეტის სტაბილურობას, მოწესრიგებას, საინტერესო პერსპექტივებს და კარგ სამომავლო გეგმებს;

მარინა ჩხარტიშვილი – პროგრამამ ყოველგვარ მოლოდინს გადააჭარბა, იმ თვალსაზრისით, რომ ყველაფერი იყო გათვლილი – პროექტები, ღონისძიებები და ჩატარებული სამუშაოების ანალიზი, როგორ განხორციელდეს და როგორ შემოწმდეს იგი;

– ომს ხარისხიანი გენერლები იგებენო, – აცხადებს საქართველოს პარლამენტის წევრი, საქართველოს

პარლამენტის განათლების, მეცნიერების, კულტურისა და სპორტის კომიტეტის თავმჯდომარე, ბატონი ნოდარ გრიგალაშვილი. მისი თქმით, — **კუდრაჭა გოგონებისთვის** (და მამლაყინწა ბიჭუნებისათვისაც, გ.ო.) მსწავლეების მიერ დისერტაციების დაწერა უნდა გამოირიცხოს. რეფორმების ამოცანა არ არის ის თუ რამდენი გენერალი გვეყოლება, ბევრი გენერალი არ იგებს ომს. ომს ხარისხიანი გენერლები იგებენ. რეფორმის ამოცანაა — გვყავდეს ხარისხიანი მეცნიერები. ჩვენ შეიძლება დაგვეჭიდეს დამატებითი ღონისძიებების გატარება, რათა ასაღვასრდებმა გადაწყვიტონ მეცნიერებაში წასვლა. პერსპექტივები გამოჩნდება იმ აზრით, რომ ნათელიმამობით ვვლარავინ ვერავის დანიშნავს, ყველაგან კონკურსი ცხადდება.“

რაც შეეხება თავად თსუ-ის რექტორს, ბატონი ნოდარი ბრძანებს:

„თუ ვინმეს გიორგი სუბუა არ მოსწონს და იმის გამო თვლის, რომ უნივერსიტეტი მისმა მოსვლამ დაასამარა, ასევე წარმატებით შეგვიძლია ჩვენც ვთქვათ, რომ იმ ვინმეთაგან რექტორად რომელიმე მათგანი რომ აურჩიათ, უნივერსიტეტი სწორედ მაშინ დასამარდება. 2007 წლის ივლისის შემდეგ სახელმწიფო უნივერსიტეტზე ან რომელიმე სახელმწიფო დაწესებულებაზე ხელს იღებს და მას არ აფინანსებს. ჩვენ ძალიან კარგად გვესმის, რომ მხოლოდ საკუთარი სახსრებით ვეროპული ღონის საუნივერსიტეტო სკოლა ჯერ-ჯერობით ვერ შეიქმნება. აქ საზია გასული ფინანსურ ავტონომიაზე და არა იმაზე, რომ ბიუჯეტი მხოლოდ უნივერსიტეტის მიერ მოძიებული თანხებით შეივსება და სახელმწიფო ხელს დაიბანს. პირიქით. მოგვეხსენებათ, ჩვენ მას ვაფინანსებთ სტუდენტის მეშვეობით, სტუდენტს ვაძლევთ ფულს და უნივერსიტეტში სახელმწიფო ფული ამ გზით შედის. კონსტიტუციურადაც გარანტირებულია, რომ სახელმწიფო უმაღლეს განათლებას კანონით განსაზღვრული წესით აფინანსებს, ამიტომაც, ვინც სახელმწიფო უნივერსიტეტში ჩაირიცხება, და მაღალ ქულებს მიიღებს, მას კვლავინდებურად სახელმწიფო დააფინანსებს და დაფინანსება იქნება ბევრად უფრო მეტი, ვიდრე დღეს არის.“

გარდა ამისა, საქართველოს სამეცნიერო ფონდი მუდმივად იარსებებს. წლეგანდელი წლიდან დაიწყება ქართველოლოგიაში, პოლიტიკურ და სოციალურ მეცნიერებებში, გრანტების გაცემა. ეს ფონდი არ არის განსაზღვრული მხოლოდ 2010 წლამდე. ის მუდმივად იქნება და მეცნიერები, რომლებიც გრანტებზე წარადგენენ თავიანთ ნაშრომებს, გრანტს მიიღებენ. ჩვენი ამოცანა არის მეცნიერებისა და სწავლების შერწყმა. ტრადიცია იმისა, რომ ადამიანი ლექტორი იყო, არაფერს წერდა და არაფერს ქმნიდა, მაინც და მაინც არ არის გამართლებული. უნივერსიტეტის ის პროფესორი, რომელიც ცოდნის გაცემასთან ერთად ახალსაც

ქმნის, მიიღებს გრანტს, ასე რომ, სახელმწიფოსგან დაფინანსების შეწყვეტაზე საუბარი არასწორია.

ვამბობდი ზემორე, რომ რეფორმებისადმი მე გაცილებით რადიკულარი ვარ, ვინემ განათლების მინისტრი, ბატონი ალექსანდრე ლომაია, უნივერსიტეტის რექტორი, ბატონი გიორგი ხუბუა თუ პარლამენტარი, ბატონი ნოდარ გრიგალაშვილი. ბუნებამ არ იცის მსგავსი პრეცედენტი, როცა ჭაბუკობისას ჩადენილი გამირობით, სიბერის კარამდე მხრებ-გაშლილად, არხინად ვლიდე, ანუ ცხოვრობდე უზრუნველად ერთხელ მოხვეჭილი პატივით. ბუნება ნათელისა და ბნელის, ბოროტისა და კეთილის გამუდმებული ბრძოლაა. ბუნებამ არ იცის ერთხელ მოთხ-ნილი სიმინდით, ერთხელ მოწეული პურით, თუ ერთხელ დაწურული ყურძით დღემოსწრება ილხენ-დე. შემოგვლევვა სარჩო-საბადებელი და მომდევნო წელს ისევ უნდა გაფერო გუთანი, ალესო თოხი, გამოკ-ვერო ცელი და ნამგალი, რათა ახალ წელს კვლავაც შეივსო ბელელი და ასე — უწყვეტად. ბუნებამ არ იცის ერთხელ! ბუნების წესია: გამუდმებით, სულ-მუდამ, ნიადაგ... ბუნება განუწყვეტელი პროცესია. ბუნება ურთიერთ დაპირისპირე ბულთა თანამშრომ-ლობაა, შეუთავსებელთა შეთავსება. და ამისთანა ვითარებაში, პიროვნება, რომელმაც საკანდიდატო დისერტაცია დაიცვა N თემის „ჭ“ საკითხზე, დანაშაუ-ლებრივია გამუდმებით ამ გამოცდილებით აფრქვევ-დეს სიბრძნეს. საკანდიდატო ნაშრომი, რომელიც საოქტოროში გადაიზრდება, ჭერაც როდი ნიშნავს სრულყოფას, ჭერაც როდი ნიშნავს საბოლოო წერტი-ლის დასმას, ვინაიდან შეუძლებელია ნებისმიერი საკითხის ამოწურვა, ვინაიდან ნონსენსია ფაუსტური **წამო შეჩერდი**. პროფესიონალი მარადიული განახ-ლების პროცესშია, დაუსაბამო მაძიებლობით მუხ-

ტავს თავის გარემომცველ სამყაროს, სტუდენტებით სავსე აუდიტორიაა იგი თუ შეთამამებული საამხან-აგო. აი, ამ თემშარას დაადგა 5 იანვრიდან ივანე ჯავა-ხიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერ-სიტეტი.

ახალგაზრდა რექტორის მოღვაწეობაზე
ქუნფი უბრძანებით მიუთითებამ შევლამბით
ხანდაზმულები — უხუცესები:

ნუგზარ ალექსიძე: რექტორმა... პრაქტიკულად თავიანთი დამსახურების მიხედვით შეინარჩუნა უნი-ვერსიტეტის წამყვანი პროფესორ-მასწავლებლები.

მარიამ ლორთქიფანიძე: მთლიანობაში პროგრამა საინტერესოა, თუ ბატონი გიორგი შეძლებს მის მიერ წარმოდგენილი პროგრამების რეალიზებას, მალე სასიკეთო ძვრების მომსწრენი უნდა გავხდეთ.

ვაჟა ოყუჯაფა: ახლა ჩვენი მთავარი მიზანია, რომ თბილისის უნივერსიტეტი კარგად უნდა შეეთავ-სოს თანამედროვე ევროპულ საუნივერსიტეტო სისტემას.

გიორგი ტყეშელაძე: უნივერსიტეტის რექტორად ყოველთვის გამოჩენილი მეცნიერები იყვნენ, ამჯერად ჩვენ ავირჩიეთ შედარებით ახალგაზრდა მეცნიერი, რომელიც გამოირჩევა პატიოსნებითა და ზნეობრი-ობით, სამართლის თეორიისა და ფილოსოფიის ღრმა ცოდნით, საკმაოდ ხანგრძლივი პედაგოგიური გამო-ცდილებითა და ადმინისტრაციული მართვის უნარ-ით, რაც მან დაადასტურა აკადემიის სისტემაში სამართლის ინსტიტუტის ხელმძღვანელობისას.

ჯუშუბერ ჭუმბურიძე: მე იმედი მაქვს რომ უწინარეს ყოვლისა, მოხერხდება უნივერსიტეტში თანამშრომელთა გარკვეული ნაწილის დაბრუნება. ასეთი ნაბიჯი რექტორმა უკვე გადადგა — მოიწვია ზოგიერთი ისეთი სპეციალისტი, რომელთა საქმიანობა ათეული წლების განმავლობაში ნაყოფიერად იყო დაკავშირებული უნივერსიტეტს. ისიც უნდა დავ-სძინო, რომ ამ შემთხვევაში რექტორმა გაითვალის-წინა მრჩეველთა საბჭოს თხოვნა.*

უნივერსიტეტმა ადრეულ წლებშიც მრავალი სასიკეთო გარდასახვა განიცადა, მაგრამ ეს ყოველივე ბატონ გიორგი ხუბუას მოსვლამდე, თვით დიდი ილია ვეკუას რექტორობის პეიოდსა თუ ვიქტორ კუბრაძისა და როინ მეტრეველის მესვეურობის ჟამს, ოდენ მომენტი იყო და არა — პროცესი, ვინაიდან ერთის მიერ დაწყებულს რადიკალურად გადაასწავფერებდა მეორე. ან საერთოდ მიმართულებას შეუცვლიდა,

* პუბლიკაციაში გამოყენებულია გაზეთ „თბილისის უნივერსიტეტის“ (რექტორი — ქ. ნინო კაკულია) მასალები (№8 (2053) 15 იანვარი, 2007 წ.) აგრეთვე ამავე გაზეთის რექტორის მოადგილის, ბ-ნ გივი შეყილაძის და თსუ-ის ცნო-ტელე სტუდიის უფროსის, ბ-ნ ალექსანდრე უნაფქოშვილის ფოტოები, რისთვისაც უღრმეს მადლობას ვწირავთ გულის-ხმიერ კოლეგებს (რედ.)

მონეტას თავისი შესუდულებსამეგრ მოჭრიდა და არა უ ენივერ-
სიტეტი სთვის აუცილებელი სტრატეგია იდან. სხვანაირად გელარც
მოიქცეოდა, ვინაიდან აქა-იქ გამობრწყინებული ეს ნათელი, ეს ნაკადული,
კვლავაც უდაბნოს თაკარა ხასაში იკარგებოდა – სოციალისტური
ერთსახოვნების ხასაში.

სენტენცია პირველი

პატარა ერის თვისებაა იჭვნული დამოკიდებულება გარემომცველი
სამყაროსადმი. ტურა სიფრთხილის ეტალონია თავის ჩხავილშიც, ხოლო
ლოში დარდიმანდული ზმორებით მიაბოტებს პრერიაში. კოლოსალურია
განსხვავება, მაგრამ პატარა ვერაფრით გადაიქცევა გრანდიოზულად.
ამიტომაც ჩვენც არჩეული თემის შესატყვისად უნდა ვიმოქმედოთ.

საუნივერსიტეტო გარაქმების ძირითად მიმართულებათა მთავარი
ხერხემალი, მრავალ ჩინებულთაგან მხოლოდ თრ პიროვნებას აღუქვამს
სრულფასოვნად – ბატონებს ვაჟა ოყუჯავას და რევაზ გველესიანს.
მთავარი და არსებითი ამ მიმართულებებისა, დიასაც, ქართული უნივერ-
სიტეტის ინტერნაციონალიზაციის პროცესია. ეს ტერმინი საბჭოური
მენტალიტეტიდან გაუფასურებულია ჩვენი სმენისათვის, რადგანაც
ინტერნაციონალიზმი, ათქვეფის, გოგლიმოგლის კონცეფცია მდე
დაიყვანებოდა სოვეტოლოგების მიერ. მაგრამ ინტერნაციონალიზმის
სათაგები ქრისტეს ბაგუდან მოწვეთავს უწინარესად გიყვარდეს მტერი
შენი. ამას იქით არ არსებობს კაცთმოყვარეობის დოქტრინა.

ჭეშმარიტება, საერთოდ, მარტივია თავის აღნაგობით, მარტივი და
უღრმესი, უბრალო და არა პრიმიტიული, გენიალურობის მთავარი
საიდუმლოც აქ არის. ჩვენ გვილაპარაკია ზემორე ზიარი ჭურჭლის
პრინციპის შესახებ და აქ ერთსულაც დაგაკონკრეტებთ: XXI საუკუნის
მთხოვნებს ნებისმიერი დისციპლინისადმი: პარტიკულარული,
ვიწროპატრიოტული მსოფლმხედველობის ჩარჩოებით ამიერიდან გელარ
იგლის ქართული ცნობიერების უმთავესი სამჭედლო – უნივერსიტეტი.
ზიარი ჭურჭლის პრინციპი მსოფლიო წყლებისათვის ყველაგან და ყოველ-
თვის ერთმნიშვნელოვანია. მისი დონე აღმოსავლეთ-დასავლეთსა თუ
ჩრდილოეთ-სამხრეთში იდენტურია. ამიტომაც შეიძლება თამაში ნაფიგაცია
კონტინენტებს შორის სრულტეების მეშვეობით. ამიტომაც მიმოივლეება
მათში ნაკადები, თევზების ქარაგანი, პლანქტონები თუ ფუნა-ფლორის
სხვა ვგ შემპლარები. ხოლო ზღვის დონიდან ათასეული მეტის სიმაღლეზე
განთავსებული ბაიკალი, ბაიხაში, რიწა თუ სხვანი, დასშულოთ თავისთავში,
ჩაკეტილი, იზოლირებული და ამდენად მოწყვეტილი მსოფლიოს
წყლების კანონზომიერებებისაგან. ისინი მიკროკლიმატისა და სათურის
ხასიათის ვგ შემპლარების ფორმირების ოსტატები არიან, მაგრამ საკმა-
რისია ეს ვგ შემპლარები მოხვდნენ მსოფლიო წყლების უკომპრომისო
კონკურენციაში, რომ მსწრაფლ გაიწიონ. გელარ გაუძლებენ კოლო-
სალურ წყალწყვებს და პრესს. დიასაც, ზოგადი პროცესებისგან
გადასწრილ ვგ შემპლარებს აყალიბებენ ისინი და ნებისმიერი მეცნიერების
ბოზიციიდან ამისთანა იზოლაციები მომაკვდინებელია თავად ინდივი-
დისათვის, კლანისთვის, ტომისთვის, ხალხისთვის, ერისთვის, სახელ-
მწიფოსთვის. 2 X 2-მა არ იცის ბუნდოვანება. იგი მაინცდამაინც 4-ის
გევიგალენტურია არითმეტიკული ბოზიციიდან. მაგრამ არსებობს 2 X 2-
ის ირაციონალური გაგება – 5, რისი მეოთხებით კოსმოსში გაღწეულა
კაცობრიობა. ხოლო იზოლაციებს, კარჩაკეტილობებს, კონტინეტურ
დასშულობებს რანაირ კანბაალიზმამდე მიჰყავს მსოფლიო, ცნობილია
შუა საუკუნეების ისტორიიდან. კოლეუმბის ექსპედიციებმა კონტინენტებად,

კუნძულებად, უჯრედებად დანაწევრებულ დედამიწას შანსი მისცა ერთ სხეულამდე გაეცნობიერებინა თავისი სიმრავლე. მართალია, მრავალ უსამართლობასთან ერთად ამ ექსპედიციებმა საფუძველი ჩაუყარა ბევრ სიკეთეს, უწინარესად — ადამიანის ფასეულობების აღიარების დაჩქარებას — თუნდაც გენოციდების ფასად — ჯვრით, ცუცხლითა და მახვილით აღიკვეთა აცტეკებში ტოტალური კანიბალიზმი, გნებავთ რიტუალური მისტერიებით გამართლებული. ყოველწლიურად ამ ხალხში 20 000 ადამიანს სწირავდნენ მსხვერპლად შხის ღვთაებას და შემდგომ ეგზალტირებულ ბრბოს დასასიჯგნად მიუგდებდნენ გულამოცლილ ბოძონს. აი, ეს აღკვეთა ესპანურმა ექსპანსიამ ამერიკის კონტინენტსა თუ ავსტრალიაში. ჩვენ შორს ვართ იმ მოსაზრებისგან, თითქოს ევროპული მისია ყოველთვის ეტალონის დონეზე აღასრულებდა თავის მსვლელობებს, მაგრამ ეს პროცესები გარდუვალი იყო ზიარი ჭურჭლის პრინციპის პოზიციიდან — ერთი, პლანეტარული ცნობიერების, პლანეტარული აზროვნების, ზოგადკაცობრიული ფასეულობების დასამკვიდრებლად მსოფლიოში.

ქართულ ფოლკლორში გამოძერწილი გეგმისა და მოყმის ლექსი, ორი ურთიერთ დაპირისპირებული ძაღლის ჭიდილია ოდენ, რაც ნებისმიერი ერის ზეპირსიტყვიერებისთვისაა დამახასიათებელი, მაგრამ ქართველი დედის ფინალურმა სახემ დააბნევა ბარტიკულარული ჩარჩოები და ახალი გასაქანი მიანიჭა ამაღლებულის საზრისს — მისასამიძობრებლად გაეშურა შეიღობოკვინებული გეგმის დედისკენ და კონგენიალური ნაბიჯით ყველა ერთგულების მშობულს აასწრო უკვდავების მწვერვალზე. ამ თვალთახედვით ბატონი გიორგი სუბუას „მიმართულებები“ არათუ ნოვატორულია თავისი ფორმა-შინაარსით, არამედ რევოლუციურიც ქართული სინამდვილისათვის. ეს ის პერიოდია, ჩვენი ისტორიიდან, როცა „თერგდალეულები“ გამოვლენ ასპარეზზე და დიდი ილია არნახულ რეკონსტრუქციებს ჩაუტარებს ჩვენი სულიერების დეფორმირებულ შენობას. ილია ამისწვრავს ელიტარულ საზოგადოებაში გაბატონებულ სნობიზმს, ხალხურ მეტყველებას უბრუნებს სიტყვაკაზმულ მწერლობას, პოეზიას, იმ ენას, იმ დაწვევებულ ნაკადს, რომლითაც ხალხი, ერი მეტყველებს, რომლითაც სასამართლო პროცესები იმართება. არადა, პოეტებს და ბელეტრისტებს ღრანჭი მოქცევათ სელოფური ბაბანით.

მალტის რეკონსტრუქციების შემდეგ მსოფლიოთ ნელ-ნელა ორი დაპირისპირებული ბანაკიდან, სოციალისტური და კაპიტალისტური ბანაკიდან, განსხვავებული სოციალური სიმძლავის სივრცედ ჩამოყალიბდება და მკვეთრად შერბილდება „ცივი ომის“ სუსხი. შეწყდება ენერგიათა სელოფური დაგუბება. გამოთავისუფლდება ძალა ზიარი ჭურჭლის პრინციპით და ყველა ტბა და გუბურა კანკალით მიაჩრდება ოკეანეთა მშთანთქავ ძაღლისმეგას. გამთიშავი კედლების დანგრევა ჰგავს უშველებელი ჩადრის ახდას ზოგადკაცობრიული სულის მიჩქმალული ნაწილისაგან. ევროკავშირის მოდელი, დიდი აბრეშუმის გზა და ასე შემდეგ, ბატონი გიორგი სუბუას „ბირითადი მიმართულებები“ საბაზისო არგუმენტებია, რომელიც საგანმანათლებლო სპექტრით ასხივებს ამ ეტაპის ცივილიზაციის მდგომარეობას და მისწრაფებებს: „უნდა განისაზღვროს სამეცნიერო კვლევისა და სწავლების პრიორიტეტები და პოსტერიორიტეტები. ამ პროცესის უმთავრესი კრიტერიუმი იქნება სწავლებისა და კვლევის ხარისხი... უნივერსიტეტის სასწავლო დისციპლინები უნდა ითვალისწინებდეს მეცნიერების სტრუქტურაში მომხდარი ცვლილებებს მეცნიერებაში უკვე კარგა ხანია დაიმსხვრა დისციპლინათა ძველი, ტრადიციული სქემა, მაგრამ, უნივერსიტეტის სასწავლო პროგრამები დღემდე დარჩა სამეცნიერო დარგების ძველი

სტრუქტურის ჩარჩოებში. სამეცნიერო დისციპლინების სტრუქტურებში მომხდარი ცვლილებები უნდა გახდეს ინტერდისციპლინური გამოკვლევებისა და სწავლების ინდივიდუალური პროფილის განვითარების საფუძველი. “გამოდის რომ ჩვენი უნივერსიტეტი ავტომატურად ჩაერთვება ზოგადკაცობრიული ცოდნის ქსელში და აქედან ერთი ნაბიჯი რჩება აინშტაინის „მსოფლიო მოქალაქეობამდე“.

სენტენცია მმორა

დიდი ხანია ქართველი ხალხი მიესწრაფის ევროპას, ევროპულ სივრცეს, მის ნათელს და გონიერებას. ჩვენ გვახსოვს სულსან-საბა ორბელიანი ლუდოვიკო XIV -ს კარზე, სხვანი და სხვანი, ამათ მეცადინეობანი შინ თუ გარეთ, ამ მიმართებით ციციანთელასავით გამოხრწყინდება ბირველი ერთგული ხელისუფლება და მყისვე ჩაიხშობა სისხლიანი უსუში ხელით. კვლავ აზუიადება ქართული სული გასული საუკუნის სასრულს, შუშუნასავით იფეთქებს უსის ხლო გამარჯვება იმპერისლისტურ ძალებზე და ისევ ბინდი, ისევ ზიგზაიანი აღმართები სიზიფის ლოდისათვის. დიას, მთელი არსებით მივესწრაფით ამ ნანინატრ ევროატლანტიკურ სივრცეს, მაგრამ ჩვენი ქვის საუკუნის რუდიმენტული ტყაბუჭების ვანდა გვიბედავდა, საკუთარ ოსმიფარს ვერ ვეღვევით, ხოლო ზიარი ჭურჭლის პრინციპით საერთო ქსელში ჩართვა, საერთო მდინარებაში შეტობვა, ბევრ შემთხვევაში ტრომბის მაგარი აღბათობაა პლანეტარული ცნობიერებისათვის. ამაზე ძალიან ცოტა ფიქრობს. „ინტერნაციონალიზაციის პროცესმა გეოგრაფიულად უნდა მოიცვას ევროპა, სამხრეთ კავკასია, ახლო აღმოსავლეთი, ჩრდილოეთ ამერიკა“, აი, უმთავრესი პოსტულატი „მიმართულებებიდან“ ანუ სამხრეთ კავკასია, კონკრეტულად კი საქართველო უნდა გახდეს პლანეტარული ყოფიერება-ცნობიერების ორგანული ნაწილი. დანარჩენი დონისძიებები ტაქტიკის საკითხია, ერთგული გურმანობით შექმნული.

„აუცილებლად უნდა გაძლიერდეს ინგლისური ენის, როგორც საერთაშორისო სამეცნიერო ენის სწავლება სტედეტების, მასწავლებლებისა და ადმინისტრაციის თანამშრომლებისათვის“, (აქ საზგასმითაა მითითებული „ადმინისტრაციული თანამშრომლებისათვის“, რაც ინგლისურს მეორე სახელმწიფო ენის სტატუსს ანიჭებს. ამ პროცესის შედეგად ჩვენ დროთა ვითარებაში სომ არ გვეუქნება სატილიტი ქვეყანის ბედი, როგორც ეს იყო გუბაზ მეფის დროინდელ ლაზიკაში, ალტერნატივითა ვისთან, რომელთან, ბიზანტიასთან თუ სპარსეთთან?! ან ერეკლე მეფის ზეობის ფაშს მოქოთქოთუ ცოდვა-მადლი: ვისთან, რომელთან?! რუსეთთან თუ სპარსეთთან?! აქ ცალსახად მინიშნებულია სტრატეგიული ორიენტირი – ცივილურ მსოფლიოსთან ინგლისური ენის მეტაფორებით.

სენტენცია მესამე

შეუძლებელია მზი სხივის შეჩერება. ერთხელ გამონათებულს თვით გალაქტიკებიც ვერ შთანთქმევენ. პრიმიტიულ სინამდვილეში კი შეიძლება შეუქის მიღების წყარო დაახლო, მაგრამ ეს არ ნიშნავს სინათლის განფენის პროცესის შეფერხებას. ადამიანის გაქცევა ამ პროცესისაგან სასაცილოა, ტრომბს ქმნის, უმეცრების ვაკუუმს, ისევ და ისევ საკუთარი თავის საზიანოდ. სრულ სიბნელეში ნებაყოფლობით ეყუდება, შურებუბუს წყვარაში გამოქვაბულის ტალანის ბინადარი ხდება და თავმომწონეობს კიდევ აულაგმაგი მოუსეშაობით. „ძირითადი მიმართულებების“ მისხდვით ამ მიზნის მისაღწევად აუცილებელია უწყვეტი განათლების პროცესის დამკვიდრება, რაც მიღწევადია შრომის თავისუფალი ბაზრის მოთხოვნებზე ორიენტაციით, ცოდნის აქტუალობითა და ინოვაციის მაღალი ხარისხით. საამისოდ კი საჭიროა „უწყვეტი განათლების სისტემაში ფართოდ დავნერგოთ დისტანციური და ელექტრონული სწავლება“. მართალია, დიდადმნიშვნელოვანია საუნივერსიტეტო ბიბლიოთეკის განახლება, აღორბინება, თანამედროვე ლიტერატურით შევსება, მაგრამ წიგნი თაროზე პასიური ცოდნაა, წიგნი უნდა წამოიშართოს თაროდან, მიმზიდველად აშრიალდეს მისი ფურცლები და ბირველ ეტაპზე თავისთავად მიეჩეროს ხელებში სტუდენტს. ეს ერთგვარი ქინაქინის მიღების პროცედურაა ცივილიზაციისათვის, ოღონდ სატკბარუნებლის თანხლებით.

სენტენცია მმორბე

გარდაქმნის აუცილებლობაზე ჩვენ ბევრი გვიწერია და მრავლადაც გვიკამათია მაღალჩინოსნებთან. ბატონ ალექსანდრე ლომაძას ძალისხმევას ნამდვილად უნდა გუმადლოდეთ საშუალო ფენის წარმომადგენლები. რომ არა ის არნახული გარდაქმნის ტალღა, კვლავაც ვარეთ დარჩებოდა უამრავი ნიჭიერი ახალგაზრდა, გონიერი, თუმცა – გავლენიანი ნათესავების შეურველობას მოკლებული. ორიათასის მიწურულს განათლების სისტემაში არნახული დეფალგაცია განიცადა, სამასამდე უნივერსიტეტი აღმოცენდა საქართველოში და ყველას

ნიჭიერების ერთადერთი კერის ეტალონად მოქმენდა თავი. ეს კატასტროფა გარდაქმნამ თვალშისაცემად ალაგმა, ვგონებ უნივერსიტეტების რიცხვი 40-ამდე შექცინდა.

— 39-ია დღესდღეობით. ალბათ, კიდევ განახევრდებაო, — შემომეპასუხება კვირეების წინათ ბატონი რამინ აბლოთია.

სოციალისტური პერიოდიდან მოყოლებული, ჩვენ მანიაკური გაცხოველებით ვესწრაფოდით, ცოდნის მიღებას კი არა, განათლებას და სინამდვილეში სერიულად ვამრავლებდით დიპლომიან სეპრებს. ამაზე მეტი მავნებლობა შეუძლებელია საკუთარი გენოფონდის მიმართ. შაბაბასმა გენასი აგვიჩუხა, მაგრამ საბუნდევროდ ღვინო ძველებურად იწურება საქართველოში, ხოლო გადაგვარებული სულიდან ბოროტება აღმოცენდება ადრე თუ გვიან, ვინაიდან ფსევდოპეცნიერი საბოლოოდ არასრულფასოვნების კომპლექსისთვისაა განწირული. უნდა ჭეშმარიტების მწვერვალების დალაშქვრა და ამავდროულად აღარ ძალუქს. დროთა ვითარებაში ასეთი ტიპი, ბუზღუნა, უმაღურ, საბოლოო ჯამში მანკიერ ადამიანად ჩამოყალიბდება. ამისთანები საკაში მუქთახორების სახელით არიან ცნობილი, რომელთაც მუშა ფუტკრები ფრთებს გადაუღრღინან და გარეთ გამოისრიან. დღეს ინგლისური ავტომობილი ამოვარდნილია სტანდარტიდან, ტრადიციული მოძრაობის წესის გათვალისწინებით საჭე მარჯვნივ აქვს დამონტაჟებული და არ ექვემდებარება დანარჩენი მსოფლიოს მოძრაობის წესებს. იგივე ითქმის ჩინურ კედელზე, ამ წარმოუდგენელი მასის ზღუდემ ჩინური ეთნოსი ელემენტებით დაასწულა, თუმცა ეს ჰიპერტონიული სიმრავლე გერაფრით გადაიზარდა წარსულში — ჩინელებმა კი შექმნეს ატომური ბომბი და საბაერო სომალდიც კი, თუმცა ვერც „გეფხის ტყაოსანი“ დაგვიწერეს და ველარც „მრავალუმიერი“ დაგუგუნეს. მისი გაფართოების იმპულსი რაოდენობრიობაშია ასახული, რომელსაც ქვეშეცნეულად მსოფლიოს ბატონობის იმპერიალისტური სწრაფვა კვებავს. პეიჯინგის ტალღა საგანგაშო სდება დღითი დღე დანარჩენი მსოფლიოსათვის. ამისთანა ვითარებაში ფსევდოუნივერსიტეტებით სიცოცხლისუნარიანობა წართმეული ქართული, დიასპრა, ჩინური მცოცავი ექსპანსიის საზვარაკო კრავია, სხვა არაფერი.

სენტიმენტი მესუთი

სამხრეთ კავკასიის ფსიქოლოგიიდან გამომდინარე, აუცილებლად გასათვალისწინებელია სომხეთის ფაქტორი. რუსეთის უღრი საქართველოში სომხეთის გავლით ბრუნდება ჩვენს ქვეყანაში. სომხური დიასპორა, მათი ლობი, კი ასერხებენ აშშ-ს კონგრესში საქართველოს ტერიტორიაზე გამაგალი გაზსადენის ბლოკირებას, შეპირებულ ფულს ვერ გამოგვიყოფენ, აქამდე მუდამ სელგაშლილი ამერიკელები, მაგრამ ქართული ეგზისტენციისათვის გამოჩნდება სრულიად განსხვავებული შესაბამე არენა, ასპარეზი, ნავსაყუდელი — თურქულ-აზერბაიჯანული კოალიცია, სადაც სომხეთის ზეგავლენები ნულის ტოლია. დიასპრა, მათი ძალისხმევით დადებითად გადაწყდება გაზსადენის პროექტში საქართველოს მონაწილეობა, ანუ ღიად დარჩება ყარაბაღის პრობლემის ძალადობის ფაქტორით მოგვარების პერსპექტივა. თურქული სივრცე დღითი დღე რეალური სდება ქართული სინამდვილისათვის: ტვირთბრუნვა, ტურიზმი, მუშახელის გადინება, ტრეფიკინგიც... იქ, მართალია, მიტაცებულია ძირძველი ქართული მიწები, ტაო-კლარჯეთი, ლამის შესამედი საქართველო, იავარქმნილია ეკლესია-მონასტრები, დისკრიმინაცია განიცადა ქართულ-ლაზურმა ეთნოსმა, სარწმუნოება შეეცვალა

უკლებლივ, მაგრამ ანთროპოლოგიურად მათ მოახერხეს ინდივიდუალობის შენარჩუნება — იმპულსებს გამოსცემს სხეული, ჭურჭელი და არა — სარწმუნოება. ქართული წარმომავლობის ადამიანები დღეს თურქეთში წარმატებული ბიზნესმენები არიან, აღორძინებენ ხალხურ შემოქმედებას, მღერიან მშობლიურ კილოკავზე და ა. შ. როცა საუკუნის წინათ 1,5 ჰამშეანს, გამაჰმადიანებულ სომეხს, გენოციდი მოუწყვეს თურქე და ამას წინათ ახალგაზრდა ჟურნალისტს ამ გენოციდის უხეში პროპაგანდისათვის ზედ წააკლაგვენ კიდეც. ამ გენოციდის საფრანგეთის გამოკლებით (სადაც 600 000 სომხური დიასპორაა) სრულიად მსოფლიო წაუყრუებს რატომღაც. თურქები ეთნოკომფლიქტს არქმევენ ყოველივეს და სომხური წარმომავლობის ინდივიდებს შლაგბაუმებს აღუპართავენ სახელისუფლებო ბერკეტებისკენ. არაოფიციალური ინფორმაციით თურქეთში 5 მილიონზე მეტი ლაზი და ქართველი ცხოვრობს. ისინი ერთმანეთს ბიძაშვილებს ეძახიან. ყოველივე ძალზე მნიშვნელოვანი წინაპირობაა საქართველოს ორიენტაციის ვექტორის გადახრისათვის რუსულ-ამერიკული ალტერნატივიდან.

სენტენცია მეექვსე

სტატისტიკა ვახსენეთ და რატომღაც ერთი ახლობელი პროფესორი გამახსენდა, რომელიც გარდაქმნის პროცესში გემბანს მიღმა აღმოჩნდება. ამას წინათ ცნობილი კრიტიკოსის ჯუმბერ თითქმერას გასვენებაზე შექმნდება და შეკითხვა:

რომელიმე რედაქტორთან ვერ დამაასლოებო.

უფრო კონკრეტულად რომელთან-მეთქი.

რა ვიცი, ტრებუნა მჭირდება, „საქართველოს რესპუბლიკის“ გარდაო.

რატომ გარდა-მეთქი.

იმიტომ, რომ იქ უკვე გამოვაქვეყნე რეცენზიაო. დამისახელებს ერთ ფუნქციონერ ავტორს და წიგნს. კოლხეთის ერთ-ერთ გამოჩენილ და მრავალრიცხოვან გვარზე.

რას ვერჩი იმ წიგნის ავტორს და თავად თხზულებას, მაგრამ ამნაირი მენტალიტეტის პროფესორები რომ მოგვიმრავლდა საგვალალოდ, ქვეყანა აიწურა. მიწვიფიგნენ ესენი უზრუნველ ცხოვრებას, მაღალ მდგომარეობას, სოლიდურ გასამრჯელოებს, პროტექციებს, ჩნიკვი-მამიდაშვილობას, საბოლოო ჯამში ფული რომ გასლავთ და თავს ვაგვიდნენ. ახლა სად მოუხვალ იმ რეალობას, რომ უცხოეთში გადაბარებული ჩვენი დოკუმენტები და დოქტორები ბავშვების თუ მოხუცების მომვლელებად ძლივს ვარგებულან. ესენი ხომ სტატისტიკის ხალხია: ამდენი წლისამ დავიცავი საკანდიდატო; ამდენი წლისამ დავიცავი სადოქტორო; ამდენი ნაშრომი გამოვაქვეყნე; ამდენი წიგნი დავსტამბე, სუთასგვრდიანი, შუიდასგვრდიანი, ცხრაასი! თუმცა რა განმეულობაა „ამდენს“ მიღმა, არავინ კითხულობს. თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი წლების მანძილზე ქმნიდა და ქმნის ზოგადაკცობრიულ ფასეულობებს, თუმცა დროთა ვითარებაში მნიშვნელოვან დეგრადაციებსაც განიცდიდა. ფაქტი ვიუტია, იყო პერიოდი, როცა საქართველოს ისტორია იდევნებოდა კვლევის არეალიდან. უბუნწესად წარმოაჩენდნენ კოლხეთს, აფხაზეთის პრობლემებს. მერე მოვიდა ე როგნული მთავრობა და ყოველი მიტუა თუ ძუკუ გამალებით ეძებრა ამ ყაპირს. ეროვნული იდეოლოგიის მამუბად მოგვევლინა ბევრი მედროვე ბიროვნება. წლების მანძილზე წარმატებულად ისწავლებოდა უნივერსიტეტში სოციალისტური მოძღვრებები, დიადექტიკური და ისტორიული მატერიალიზმი, საზოგადოებათმცოდნეობა, კომპარტიის ისტორიაც კი. ბევრ, ბოლოთაშვილის მეთერთმეტე კლასის შუა საუკუნების ისტორიის სახელმძღვანელოში ჩავისუდე და ფრიად შემიღონდა გული, იქ მიზანმიმართულად კოლხეთის ჭაჭანება არ არის ცივილიზაციათა გვერდით. (ასევე არსად ჩამიწმობს კოლხეთ-საქართველო ბოლოგრაფიულად ბრწყინვალე უცხოურ ენციკლოპედიებში.) არის შუქერი, არის ბაბილონი, არის ეგვიპტე, არის ჩინეთი, არის ინდოეთი, მაგრამ კოლხეთი — ნურას უკაცრავად — იგნორირებულია. რას აბირებს ამ მიმართებლით გარდაქმნილი უნივერსიტეტი?!

სენტენცია მეშვიდე

მე ბატონ ჯორჯ სოროსის წიგნს ყურადღებით მივაღვენე მზერა. გარკვეული ადგილიც კი დაფუთე ჩემს ბელეტრისტულ მატრიანეში „სუფევა“. ბატონი სოროსი უდავოდ ნიჭიერი ბიროვნებაა და უფრო მეტად — წარმატებული ბიზნესმენი. სოროსი აკრიტიკებს ბუშის ადმინისტრაციას და ამავდროულად მის კომპანიონადაც გვევლინება... თანაქმედების ასეთ კულტურას შეუთავსებელთა შეთავსების ხელოვნებასაც ეძახიან.

გავისენათ სოროსის სიტყვები: „მეექვსეა ქართულ ოლიგარქიას იმდენი მოეგროვებინოს, რომ სერიოზული წინააღმდეგობა გავვიწიოსო.“ და კიდევ: „სოროსის ძალისხმევა დემოკრატიული მსოფლიოს შექმნის გზაზე აუცილებლად მოითხოვს გააზრებულ დამოკიდებულებას და არა სადღესო საორლობს. მის მიერ

საქარველოს ექსპერიენტულ უჭრედად გამოცხადება ამ მართონში, იქნებ სულაც არ იყოს ხელწამოსაკრავი შემთხვევითობა?! დემოკრატიული ძალისხმევა ათიოდე წლის წინათ სინდიკატიზმით დაშლის ათასი პლასტიტ ჭრელ იუგოსლავიას, მაგრამ სავალალოდ იქიდან ვერანაირი ზოგად-კაცობრიული პური გამოცხვება მსოფლიოს დავრდომილი სულის საღმობიეროდ. მხოლოდ ქართული მესიანისტური ფასეულობების ზიარების შემდეგ აღიდგენს იგი ჭეშმარიტ სახეს, როგორც თუთაშხა გმირის გაღებულ ხორციტ იერნაცვალი მხეცი. მხოლოდ და მხოლოდ ამ ჩანაცვლების შემდეგ შეიძენს ეს მოძრაობა სამყაროსეულ მნიშვნელობას, მაგრამ მიხსენებია, წარმმართველი მუხტი ქართული მიატრიცა იქნება უეჭველად, როგორც კოლოსალური ენერჯის სინქრონიზაციის პირობა უკიდურესობებს შორის. მიზანშეწონილად მიგვაჩნია საქართველოს ექსპერიმენტულ სივრცედ დამსახავი სოროსის პოზიციის მოშველებაც ოფიციალური ვაშინგტონის მისამართით. ამას წინათ გამოცემულ თხზულებაში „**ამერიკული უპირატესობის საპნის ბუშტი**“, მეცენატობით განთქმული დემოკრატი ერაყში ბუშის შეჭრას ამერიკის საერთაშორისო პოლიტიკის კრახად მიიჩნევს: „**ამერიკა და დანარჩენ მსოფლიოს შორის ასეთი დრმა უფსკრული არასდროს ყოფილა**, – აცხადებს იგი, – **II სექტემბრის მოვლენების თვითმიზნური გამოყენებით, აშშ-მ შეიძლება თავისი დომინანტობა მხოლოდ და მხოლოდ საკუთარი შეცდომების წყალობით დაკარგოს**“.

ამასთან სოროსი აბსოლუტურად გახსნილია თავიანთი ზესახელმწიფო მისიის წარმოჩენისას: „ტერორიზმის წინააღმდეგ ომის ჩვენი ეროვნული სტრატეგიის ცენტრალურ ნაწილად გამოცხადებით, ჩვენ, როგორც მსოფლიოს წამყვანი ქვეყანა, აღებულ პასუხისმგებლობაზე უარს ვამბობთ. აშშ ერთადერთი ქვეყანაა, რომელსაც შეუძლია იტვირთოს წინამძღოლობა იმ პრობლემებზე, რომელთა გადაჭრაც კოლექტიურ მოქმედებას მოითხოვს: მშვიდობის შენარჩუნება და ეკონომიკური პროგრესი, გარემოს დაცვა და ა.შ. ბუშის ადმინისტრაციის პოლიტიკა ვედარაფრით ახერხებს ბირთვული იარაღის წარმოების შეჩერებას ჩრდილოეთ კორეაში, საიდუმლოდ მოქმედებს ირანი, ავღანეთის პუშტანტურ რაიონებში თალიბანი გადაჯგუფებას ახორციელებს. მოკლედ, ამერიკა მაგრადაა გაქაჩული. იგი ვიეტნამურ ჭაობში ჩაფლულა, საიდან გამოსვლასაც ვერანაირად ახერხებს, რადგანაც ომის შეწყვეტა ფაქტობრივად აღმოსავლეთის დაკარგვის მომასწავებელია და იმ ნავთობისაც, რომელიც ამერიკის ეკონომიკის მთავარი სისხლია. არადა, 2003-2004 წლებში წყალში ჩაიყრება 160 მილიარდი ამერიკული დოლარი. აშშ არა მხოლოდ მსოფლიო კაპიტალისტური სისტემის ცენტრორია, არამედ გლობალიზაციის მთავარი მამოძრავებელი ძალაც... თუკი რომელიმე ქვეყანა მსოფლიო წესრიგზე პასუხისმგებელი, ეს არის აშშ“.

ამიტომაც ბუშის საომარ მოქმედებებს ერთპიროვ ნულად მიგებებულა შევარდნაძე, გასაკვირი არაფერია, მემუარებს წერდეს კრწანისის სამთავრობო რეზიდენციის ბუხარს მიფიცხებულა, ჩუმი არჩევანის“ მეორე წიგნის გასასრულელად; თუმცა საქართველოში „ვარდების რევოლუციის“ უზადო უვარტურა უფრო შორსმიმავალი განაცხადია ბუშის ექსპანსიური პოლიტიკის აღსაკვეთად მსოფლიო მასშტაბით და ყველაფერზე დაყრდნობით, გამორიცხული არ არის მისეილ სააკაშვილის ფენომენი სამივე ვერსიის ელემენტს შეიცავდეს პატროფილია-კოსმოპოლიტიზმის დასაზავებლად.

სოროსი გადაამკვიდრაო, აცხადებს ექსპრეზიდენტი ედუარდ შევარდნაძე მემუარების ასალ წიგნში „ფიქრები წარსულსა და მომავალზე“. მაინც ვინ არის იგი, მეცნიერი თუ თავისი ეთნოსის განსასწოვებისათვის ნოციური ნიადაგის შემამზადებელი მესიაა? ლეიბორისტები თითქოს თვალს აუხელებენ ამერიკას „გარდების რევოლუციის“ კატასტროფული ფოთლოცგენით, კირაკოსიანს ეძახის ნათელაშვილი მილიარდერ კერკ კერკორიანს და ცხადლივ მიანიშნებს სოროსსა და სომხურ დიასპორას შორის არსებულ გარიგებას, რომელიც ორად ყოფას საქართველოს, აღმოსავლეთს ჰაიასტანი ეუფლება და დასავლეთს – ისრაელი. აკი, ბერძენი ბერების დაჩინილი რუსთაველის სატი მთლად ოქროსით შეიცვლება ბატონი ბადრი ბატარკაციშვილის კურთხეული მარჯვენით.

და აქვე, წლების წინათ მას-მეფია თვალზე გვაფარებდა ალან დალესის, ჯონ რატკლიფის თუ კარმეს დოქტრინებს, როგორ, რანაირად უნდა გადაგვარებინათ საზოგადოებები, ქვეყნები, მდარე ფასეულობების პროპაგანდით; როგორ მოესყიდათ საინფორმაციო საშუალებები; ადრეული ასაკიდან რანაირად ჩაენერგათ მოზარდებისათვის ძალადობა, სექსი და ა.შ. სოლო მისგედრილებსთვის ამ ტოქსიციდების ავტორებს მოეძვებოდათ სახელის გატყვის, ქორის დაყრის ნაცადი მეთოდები. მოგვიანებით ისიც გაფურცდა, რომ ეს ანტიადამიანური დოქტრინები „სუკ“-ის მიერ შემუშავებული სამსალაა საბჭოთა ხალხის კაპიტალისტური ურჩხულით დასამინებლად, რათა მათში მაქსიმალურად შეიბოჭოს პროამერიკული სწრაფვაო. მოუხედავად ყველაფრისა დედაქალაქში დღეს სახელთაც ვერსად იბოვით რუსულენოვან ფინიშებს, არადა, სულ რაღაც 16 წელიწადი გასულა ველიკორუსული დერჟავის „დუ-ორე“ დემონტაჟიდან. ცხოვრებამ გაცილებით დაასწრო რეზოლუციებს რუსული ბაზების გადაშენების ასპექტით. ახლა როგორც უნდა იჭინებოდეს პრეზიდენტი პუტინი, თბილისის ქუჩებში მოხვედრილი, მშობლიურ ატმოსფეროში თავს ნამდვილად ვერ იგრძობს. თუმაცა ესეც ხომ მეორე უკიდურესობაა?! გამოვექცეთ რუსულს და თავი ამოვყათით ამერიკულ გარემოცვაში...

სენტიმენტის მერკვი

შეიცან თავი შენი, ეწერა ძველ ელადაში აბოლონის ტაძარის შესასვლელს – NOSCE TE IPSUM – უფრო დიდი მოწოდება სინათლისკენ კაცობრიობას ვერუთ არ ანსოვს. უნივერსიტეტში ათწლეულების წინათ დიმიტრი უზნაძე ქმნის „განწყობის თეორიას“, ნუცუბიძე-პონიგმანი ერთმანეთის დამოუკიდებლად აღიარებენ აღმოსავლური რენესანსის პირველადობას. რაღა შორს მივდივართ, აგურ, მეოცე საუკუნის სასრულს ბატონი ელგუჯა მემპარიაშვილის სატელეტური ანტენა ერთხელაც გამოაბრწყინებს ქართული გონების შესაძლებლობებს – ქართული პოლიფონია და ქორეოგრაფია ბევრს ეთნოგრაფიული მონამოვარი ჰგონია, არადა, სინამდვილეში უმნიშვნელოვანესია მათი როლი Homo Erectus-ის Homo Sapiens-ად ჩამოყალიბებაში. თავდაპირველად იგი იყო ადამიანის გაწონასწორების, ჰარმონიზაციის, სინქრონიზაციის საშუალება.

გარდაქმნის სიო, მისარია უამრავ სივრცეს შეესო, დამკვიდრდა უნივერსიტეტში ლაზურის სწავლება, მაგრამ ველარაფრით სერსდა „ქართველურ ენათა სინთეზური დექსიკონის“ შექმნა, რომელიც დღემდე არსებულ „მამულს“ და „სამშობლოს“ დამატებით ოთხი სინონიმით გაამდიდრებდა – სვანური „ლარდათი“, ლაზური „დობადონათი“, და მეგრული „ოდებადუ-ობადიშით“, ესეც რომ არა, მსგავსი დექსიკონი მნიშვნელოვნად შეამცირებდა დაშორებებს ჩვენს ეთნიკურ ერთეულებს შორის.

სუბუას ჩვენი კუთხის წარმომადგენლებისთვის ინტელექტუალური გენოცი დი მოაწყობინებსო, მითხრა ერთმა გემბანს მიღმა აღმოჩენილმა პროფესორმა, სხვათა შორის სილაბუსის მოთხოვნის დონეზე შექმნილებულმა. ეკონომიკაში დღეს მეგრული გვარის მეცნიერი არ ჭაჭანებსო. ის კი არა საქმეში ჩაუსხედავმა გარდაქმნის მესვეურებმა გურული გოგი თოდუაც ზედ მიაყოლესო. მოგვიანებით გადავხედე უნივერსიტეტში ჩავლილი გარდაქმნის სტატისტიკას და გაირკვა რომ, ძირითადი გასწვლა პუბლიტარულ სფეროს განუცდია, სამაგიეროდ გაძლიერებულა ზუსტი მეცნიერებები. უნივერსიტეტის სადღეისო ვითარება რამდენადმე ენათესავება ბატონ ვიქტორ კუბრაძის რექტორობის პერიოდს, როცა უმოკლეს დროში სტუდენტების რიცხვი, 1000-იდან 500-ამდე ჩამოვიდა, განახევრდა. მაგრამ წავიდა ასპარიეზიდან ქართველოფობი სრუშროვი და სიტუაციაც სწრაფად შეიცვალა სასიკეთოდ.

დღევანდელ რეკონსტრუქციებს ოპოზიცია ხსნის სოროსის ქართული გონიერების სიძულვილით. აკი, აღუნიშნავს ერთხელ: ოქროს საწმისზე ფიქრს და ლაპარაკს მოეშვიტო.

სომეხს და ებრაელს აღიზიანებს, რომ ქართველი არათუ მათი ისტორიების თანაზიარი, უფრო ძველი ერიაო. გვანსენებენ ბიბლიურ წარდგინაზე შექმნილ ამერიკულ ფილმს, სადაც ნოეს კიდობნის გვერდით ბრიბიტული ოჩსომელზე ამხედრებულა წვეგრვაბებილი ჩინელი.

კონკურსამდე უნივერსიტეტში პუბლიცისტურ ფაქულტეტზე ყოფილა 887 დოქტორი (20%), კანდიდატი (36%) და უსწარისხო (44%), რაც კონკურსის შემდეგ ასეთნაირად გამოიყურება: დოქტორი (43%), კანდიდატი (53%) უსწარისხო (4%)

მედიცინის ფაქულტეტზე 23 დოქტორი (30%), კანდიდატი (44%) და უსწარისხო(26%) 75 პერსონალამდე გაზრდილა, ისე რომ, უსწარისხო აქაც 5 პროცენტი დარჩენილა.

ეკონომიკისა და ბიზნესის ფაქულტეტის 273 პერსონალი – დოქტორი (16%), კანდიდატი (56%) უსწარისხო (28%) 149-მდე შემცირებულა, მაგრამ მოსულა გაცდილებით მეტი დოქტორი (19%) კანდიდატი (60 %) უსწარისხოთა შესაღწევის სარჯზე (21%).

ზუსტ და საბუნებისმეტყველო ფაქულტეტზეც თვალშისაცემია გარდაქმნის ტენდენციები. 561 დოქტორი (24%), კანდიდატი (54%) და უსწარისხო (22 %) 155 პერსონალამდე შეკვეცილა, სადაც გაზრდილია დოქტორის სვედრითი წილი (47%), შენარჩუნებულია შეაღწევური თამასა კანდიდატებისა (39%) და შემცირებულია უსწარისხოთა რაოდენობა (14%). სამაგვიროდ კონკურსით გამოვლენილი გუნდი გამდიდრებულია 30 ახალ-მოსული კადრით, რომელთა შორის 10 დოქტორია, 16 კანდიდატი და 4-იც უსწარისხო. *

ამგვარია უნივერსიტეტის გარდაქმნის სადღეისო სურათი, რომელიც დაუნჯებულ ანალიზს, დიასაც, ექვემდებარება და ისტერიკებისათვის ნიადაგი ნამდვილად მწირია. მთლიანად უნივერსიტეტში დასაქმებულ 547 დოქტორს და კანდიდატს უსწარისხოთა მცირე ნაკადთან ერთად, მთების დაძვრა შეუძლია ადგილიდან, იღონდ იყოს სამაგისო ნება. ესეც რომ არა, „მიმართულებებში“ ჩადებულია გარდაქმნის ცდომილებებით უნივერსიტეტის გარეთ აღმოჩენილი დირსეული პროფესორ-მასწავლებლების რაიმე ფორმით მიზიდვის ტენდენციები. მართლაც დამაფიქრებელია მათი ბედი. ეს ხომ მრავალათვის მართო სტატისტიკა არ არის, უწინარესად დირსების საკითხია. ადამიანი წლების მანძილზე საზოგადოების თვალში იყო დოცენტი, დოქტორი, აკადემიკოსი, მეცნიერი ზოგადად და უცებ – კონკურსში ვერ გაიარა, ან შეშინდა და თავი აარიდა. არადა, უნივერსიტეტში დაწყებულია რესტრუქციის პროცესი, პრინციპით – კეისარს კეისრისა და დმერთს დმრთისა.

სენტენცია მეცხრა

ობოზიცია ყველაფერში საგანგაშოს ხედავს, ანტიეროვნულს: ქართლის დედა დაფარულია წმინდა გიორგის მასონური ძეგლითო, გაიძახის; პარლამენტს წყალი შეუყენესო, ჩივის, გულისხმობს მის კბეებზე აღმოცენებულ შადრეგებს; ეროვნული მოძრაობის სიმბოლო – ლოდი ამჯერად ხილული ხელების ცხრაკლიტულშია მოიწყვდეულიო, შეფთავს;

„რუსთავი 2-ის“ ლოგო ტროას მეორე ცხენია ჩვენს დასაქვევად შემოგორებულიო, გოდებს და რიგითებს, ვერ გაგვირკვევია ვის მივაბერთო

* საუნივერსიტეტო გარდაქმნებზე მასალების მოძიება თსუ-ს რექტორის მრჩევლის, ეკომიურ მეცნიერებათა კანდიდატის, უნივერსიტეტის საკონკურსო კომისიის წევრის, ბატონ მისიელ ადგიშვილის კაბინეტიდან დაიწყო. ჩვენ საკმაოდ ვრცელი ინტერვიუც კი ჩავწერეთ ამ პროცესზე. ზემოთ მოშველიებული სტატისტიკა მთლიანად ბატონ მისიელის ხელიდანაა გამოსული. ყურნალისტურ გადარბენებში დოქტორი სადაც დამეკარგა. გონებით დახსომებულს არ ვენდ. ხელმეორე ჩაწერისათვისაც ვერ მოვიცალე, რისთვისაც მოკრძალებულად ვებოდიშები გულისხმიერ ადამიანს და უღრმეს მადლობას ვწირავ მიუკერძოებელი ინფორმაციის მოწოდებისათვის.

მზერა. აგერ, ჩვენს თვალწინ იქმნება საქართველოს არასამთავრობო ორგანიზაციების კოალიცია, რომლის პროგრამაში ჩასხდება სინარულს გამომწვევდა თვინიერ ქართველში, მაგრამ ოპოზიცია აქაც სიფხინლის სადარაჯოზე და ყოველივე განგებ მოგონილი საარჩევნო ტრიუკი, საფსაფხუბს; ცალ-ცალკე ქართული ცნობიერების დამანგრეველი თორმეტის ორგანიზაცია, გაერთიანების, გამსხვილების შემდეგ შეიწესებს თავს ჩვენი აღორძინებისთვის, იჭყენულობს. ბირიქით, უფრო დამანგრეველად შემოგვიტყვენო, გაიძახის და საშუალო ფენა დაბნეულია. ქართული ცნობიერება აგონიაშია: თურმე მიზანმიმართულად სორციელდება ჩვენი ინტელექტუალური თუ ფიზიკრი გენოციდი.

სენტენცია მათი

საქართველოში არსებულ პოლიტიკურ ვითარებას, ვეჭვობ, ანალოგი მოეძებნოს დროსა და სივრცეში. ერთგული ხელისუფლების დამამხობელი პუტჩისტები „გარდების რევოლუციამ“ უსისხლოდ ჩამოიცილა გზიდან. ძალზე ცოტა ჩინონიკი დააყოფნეს ოთხ კედელს შორის, ვისაც მილიონები ვერ დააყაჭვინეს, ჯერაც იქ ყურჩუტებენ. ბატონ ზვიად გამსახურდიას პოლიტიკა თავის დროზე მამა ბუშმა დინების აღმა ცურვას შეადარა ზეპატრიოტული მიზნების გამო, თუმცა ძალადობით მოსულმა პუტჩიანელებმაც ვერანაირი კონცეფცია შემოგვათავაზეს ქვეყნის აღმშენებლობისათვის. ახლა ერთიცა და მეორეც „გარდების რევოლუციის“ კუსტარულ ოპოზიციად გვევლინება. სოროსი ვასსენუთ ზემოთ, რომელსაც მთავარ ოპონენტად მიიჩნევს ექსპრეზიდენტი შევარდნაძე. მის ფენომენზე ჯეროვნად გვისაუბრია, აქ კი შეიძლება დავსძინოთ, რომ იგი კაცობრიობის ინტელექტის შეუღარებელი კონსტრუქტორია. სოროსის წინააღმდეგ პერმანენტულად ილაშქრებს პრეზიდენტი გამსახურდიას ქვრივი ტრანსპარანტებითა და ლოზუნგებით, მაგრამ ეს აქცია უფრო სანახაობას ჩამოჰგავს, ვიდრე პოლიტიკურ ნებას.

ყველაფერი კეთდება ქართული ცნობიერების დემონტაჟისთვის, გაიძახის ოპოზიცია.

უტყვენ მართლმადიდებლურ ეკლესიას, ხმას იმაღლებენ მერამდენედ. ეთერში გაჟღერდება საქართველოს კათალიკოს-პატრიარქის საშობაო ეპისტოლე, რომელიც ზარების დარისხებას ედრება საზოგადოების გამოსაფხინებლად. გაზეთი „ლიტერატურული საქართველოდან“ თათია ამაშუკელი ქედზე კაცს მოუხმობს ერთგული ცნობიერების გადასარჩენად, ასი თავგანწირული მანდილისნის თანადგომის იმედი აქვს, რომლებიც ნამუსზე შეაგდებენ ერგას (50) გამოწმენდილ მამაკაცს მაინცო. ქართული ნება სერსემალშია გადასხვრეული. სორციელდება შანიბოვის ჯერ კიდევ როდის დაქადნებულნი: ფრხილად იყავით ე მანდ, ქართველები, თორემ თბილისს ერგვანდ გადაგიქცევთო.

ოპოზიცია არ ისვენებს, ქართველების ინტელექტუალური გენოციდი გრძელდება ჩვენი ძირძველი მოსახლეობის ლუკმა-პურის საშოვნელად უცხოეთში გაძევებით, სანაცვლოდ შემოჰყავთ ბოშები, ჩინელებიო. ასახელებენ სტატისტიკურ მონაცემებსაც — 25 000, 30 000... რათა ღვთისმშობლის წილხვდომილ ქვეყანას უცხო თესლი დაეპატრონოს, რომელსაც ნაკლები პრეტენზია ექნება აბორიგენობაზე და სერვილიზმს, მომსახურების მდგომარეობას დასჯერდებო, განსჯიან. სამაგალითოდ იშველიებენ ბატონ აკაკი ბაქრაძის მიხედვრილობას, რომლის მიხედვით ამერიკის დამპყრობი თეთრკანიანი და მონობის ჯაჭვებს გუმინ გამოქცეული ზანგი, განუყრელი მეწყვიდეები არიან კრამერის „გადაჯაჭვულიდან“ მოყოლებული, ხოლო იმ მიწა-წყლის ნამდვილი მეპატრონე ინდიელი რეზერვაციაშია კრამერისვე ბიზონებივით გამოწყვდული კინოლენტის კვალობაზე „დალოცვე ცხოველები და ბავშვები“.

ოპოზიცია ანათემას გადასცემს ინფორმაციის ნიაღვარს, სექსის, სიშტერის მოძალებულ პროპაგანდას. არ სურთ ქართული გენი გაიწიროს ახლო ქორწინებებისათვის, რომელსაც ინდბრინდიგი ჰქვია ბიოლოგიის ენაზე და უამრავი ფიზიკური-ფსიქიკური დეპრესიის სათავეა.

მოკლედ, მიმდინარეობს საზოგადოების მიზანმიმართული დამუსტვა. „გარდების რევოლუციის“ შემდეგ ქართველი ოლიგარქების მიმართ განსორციელებულ ეკონომიკურ პოლიტიკას ბატონი ედუარდ შევარდნაძე სახელმწიფო რეკეტს უწოდებს. ჯორჯ სოროსი ეჭვობს, რომ ქართველებს ამ მცირე დროში მოგროვებული ჰქონდეთ ერთგული პოლიტიკის გასატარებლად რაიმე სერიოზული თანხა. ხოლო ესპანთში თინანებს თუ რუსეთში ასეულ ბიზნესმენს ანგარიშებს უყინავენ ფულიანი ქართველის შიშითო.

აი, რანაირი სიტუაციაა საქართველოს წიაღში. აი, როგორი საფიქრალით მიგდგომივარ რექტორის კაბინეტის კარებს შეპირებული ბელეტრისტული ინტერვიუსათვის.

14 მარტი. 2007 წელი

– ბატონო, გიორგი, ჩვენ საკპარისად წარმოუდგინეთ მკითხველს უნივერსიტეტში მიმდინარე პროცესების მაპითადი. აწ დაძღვარა შეჯამების წუთი. და მაინც იქნებ თქვენი პიროვნების ყოფითი დეტალები გამოიშვეთოთ რამდენადმე, განსწავლის ეტაპები, ძირითადი მიდრეკილებები, ოჯახი, დედ-მამა, მეუღლე, შვილები. ჩვენ სომ ყველანი ჩვენი ბავშვობიდან მოვდივართ კვ ზიუბერის თქმულისაჰებრ?!

– დავბიადე სენაკის რაიონის სოფელ უშაფათში. საშვალო სკოლა იქვე დავამთავრე და იმავე წელსვე ჩავირიცხე აფხაზეთის სახელმწიფო უნივერსიტეტში იურიდიულ ფაკულტეტზე. კვალიფიკაციის მონიჭების შემდეგ ჩავაბარე თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ასპირანტურაში სახელმწიფოსა და სამართლის თეორიის სპეციალობით. პროფესორი გივი ინწკირველი გახლდათ ჩემი სამეცნიერო ხელმძღვანელი. სხვათა შორის, მე ვიყავი ბატონი გივის პირველი ასპირანტი. მოგეხსენებათ, იმ პერიოდში საკმაოდ ჭირდა ასპირანტურაში მისაღები ადგილები. ეს ყველაფერი მოსკოვში იგეგმებოდა და ზედმიწევნით ლიმიტირებული იყო იურიდიულ ფაკულტეტზე ასპირანტურა, თუმცა მართლაც ბედმა გამიღიმა და იმ წელს თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტში ამ სპეციალობით, რომელიც მე რატომღაც თავიდანვე მაინტერესებდა, სამართლის თეორიის სპეციალობა მაქვს მხედველობაში, პირველად გამოცხადდა მიღება ასპირანტურაში. შემდეგ აქვე, უნივერსიტეტში დაცული მაქვს საკანდიდატო, მოგვიანებით — სადოქტორო.

– თუქმას ვერ დაგვისახელებთ?

– სამართლის თეორია, სამართლის ფილოსოფია, სახელმწიფოს თეორია. უფრო კონკრეტულად კი ჩემი სადოქტორო დისერტაცია ეხებოდა სახელმწიფოს ტერიტორიული მოწყობის საკითხებს, კერძოდ — ფედერალიზმს. სათაური ამგვარი გახლდათ: „ფედერალიზმი, როგორც ნორმატიული პრინციპი და პოლიტიკური წესრიგი“. საკანდიდატო დისერტაციისა — „კანონის კონცეფცია სამართლებრივ სახელმწიფოში“;

– ფედერალიზმს ბევრს უტრიალებდნენ ჩვენში გასულის საუკუნის დაძღვებიდან. იბეჭდებოდა პუბლიკაციები ფედერალიზმის ფუნდამენტურ პრინციპებს. ფარნავაზ-ქუჯიდან მოყოლებული საქართველო სომ ტიბიური ფედერალისტური სახელმწიფო იყო წმინდა სისხლის ქართული ხასიათით?!

– ვიცნობ ამ წერილებს. მიხაკო ორაგველიძე და ასე შემდეგ. აქვე მინდა გაგიმხილოთ, რომ კონსტიტუციის კომენტარების ავტორი გახლავარ, რომელიც ეხება ადამიანის უფლებებს. ეს ფაქტობრივად კონსტიტუციის პირველი კომენტარებია საქართველოში. აღნიშნული პროექტი განხორციელდა მეცნიერებათა აკადემიის სახელმწიფოსა და სამართლის ინსტიტუტში, სადაც მე ექვსი წლის განმავლობაში ვიყავი დირექტორად. ძირითადად მთელი ჩემი აკადემიური ბიოგრაფია, მთელი კარიერა წარიმართა აკადემიურ წრეში, უნივერსიტეტში.

– გერმანიასთან რანაირი დამოკიდებულება გაქვთ?

– თამამად შემიძლია ვთქვა, რომ როგორც მეცნიერის ჩამოყალიბებაში გერმანიამ განსაკუთრებული როლი ითამაშა. მოგეხსენებათ გერმანული სამართლებრივი კულტურა. ვაკვრით რომ შეგეხე ზემოთ თქვენს ჩართვას ფედერალიზმთან დაკავშირებით, ეგეც გერმანიის ზეგავლენებია. იქ ფედერალიზმს დიდი ყურადღება ექცევა და მასთან დაკავშირებული საკითხები უმაღლეს დონეზეა დამუშავებული. ცნობილია თავისი დიდი ტრადიციებით, სამეცნიერო სკოლებით. გერმანული საფუძვლიანობა მეცნიერებაში, მართლაც გამორჩეული ფენომენია.

– Vielleinkeit, — ჩავერთვები და სიტყვას ხელად აიტაცებს.

— ჰო, ფედერალიზმი ჭეშმარიტად კანტისეული „მრავალერთიანობის“ გამოხატულებაა. მით უფრო სამარ-თლის ფილოსოფიაში, რომელიც ჩემი ვიწრო ინტერესის თემას შეადგენს. გამომდინარე იქიდან, რომ გერმანული ფილოსოფიის მხრებზე დგას თანამედროვე დასავლური სამართლის ფილოსოფია მთლიანად. მართლაც განუზომლად დიდი როლი შეასრულა გერმანიამ ჩემს ფორმირებაში, როგორც მეცნიერის, ისე — პიროვნების.

— **შემწვეული მაქვს თქვენი პუნქტუალიზმი, ცნობის ობიექტად წუთზე ყოველთვის სამუშაო მაგიდას უზისხართ ფოსტის გასარჩევად.**

— შინაგანი წესრისგის გარეშე არაფერი გამოვა.

— არის ამნაირი გამოთქმა გერმანულში: Geld verloren, nichts verloren, lieben verloren — viell verloren, zeit verloren — alles verloren.

— ეგ ანდაზა მე სხვანაირად მახსოვს. მთავარი კრიტერიუმი მგონი იქ რწმენიაა, თუმცა არც დროა ხელწამოსაკრავი სიდიდე. საბოლოოდ დროში განიზომება ყოველივე.

— **თვით აინშტაინის ფანტასტიკური ფორმულაც კი — $E = MC^2$. წაკითხული გექნებათ მისი ინტერვიო რაბინდრანათ თაგორთან. იქ ობიექტური ჭეშმარიტების არსებობა-არარსებობაზე მსჯელობს გასული საუკუნის ორი გიგანტი. ენერჯის ტალღობა მასისა და სინათლის სინქროს კვადრატზე საბოლოო ჯამში დრომდე დაიყვანება. მაგრამ გაგვექცა საუბარი.**

— არაფერია.

— **მომიტევეთ ისევ ჩაგერთვებით საუბარში. გაგიხსენებ მეგობარის ქალიშვილს, რომელიც მოსკოვში სწავლობდა იურიპროფესორის განხრით და აქ გადმოსვლის შემდეგ ერთი კურსით დაბლა ჩარიცხეს, თანაც 10 თუ 12 საგანი შელახლა გაუხდა ჩასაბარებელი, მიუხედავად იმისა, რომ იქ, შესაძენ რომში, ფრიადოსანი სტუდენტი ყოფილა. იმდენად გახსნაგებულა თურმე ჩვენი საუნივერსიტეტო რეპერტუარი რუსულისაგან. ეს ყველაფერი ხომ არ ნიშნავს იმას, რომ ჩვენ, მუჭა ქართვე ლები, თუნდაც იურიპროფესორის თვალსაწიერით, გაცილებით ინტეგრირებულნი ვართ ევროპასთან, ვიდრე ჩრდილოელი მეზობელი?!**

— აქეჭვის შეტანა უადვილოა. ჩვენ ხუთმაგად, ათმაგად ინტეგრირებულნი ვართ განათლებისა და მეცნიერების ევროპულ სივცეში, ვიდრე ბევრი ჩვენი მეზობელი. ეს ყოველივე საქართველოში უფრო დინამიურად მოხდა, იმიტომ რომ კულტურულად ქართველობა ყოველთვის თავისთავს ამ სივცის განუყოფელ ნაწილად მოი-აზრებდა და როგორც კი დადგა ამის რეალური შესაძლებლობა, როდესაც მოიხსნა ყოველგვარი ფორმალური წინააღმდეგობა ამ ინტეგრაციის გზაზე, აქტიურად წარიმართა ინტეგრაციის პროცესი, თუმცა აქვე შეიძლება აღინიშნოს, რომ ჩვენი კანონმდებლობა დღეს გაცილებით ინტეგრირებულია დასავლურ სივცეში, ვიდრე თვითონ იურიდიული აზროვნების წესი და იურიდიული აზროვნების კულტურა. რაც შეეხება კონკრეტულად იურიდიული აზროვნების კულტურას, ჩვენ ბევრითა და მიზანმიმართულად ვუბრუნდებით დასავლურ და ევროპულ ორბიტას, რომელსაც ბედის უკუღმართობამ მოგვეწყვიტა. მოკლედ, გაცილებით მარტივია კანონმდებლობის შეცვლა, როგორც კარგის, ისე ცუდის, ვიდრე აზროვნების წესისა და სწორედ ეს, პირველ რიგში ეს ფუნქცია, თავის თავზე უნივერსიტეტმა უნდა აიღოს, რადგანაც აზროვნების კულტურა მხოლოდ და მხოლოდ განათლების პროცესში ყალიბდება, მით უფრო, რომ როდესაც სახელმწიფო უნივერსიტეტი დაარსდა, იგი განუყოფელი ნაწილი იყო ევროპული სივცის.

სხვათა შორის პირველი, ბატონი იროდიონ სურგულაძის, სადოქტორო დისერტაცია სამართლის სფეროში 1926 წელს, გერმანულ ენაზე იყო წარმოდგენილი უნივერსიტეტში. იმდენად თავისთავად გასაგებ ფაქტად აღიქმებოდა ეს. მაშინდელი პოფესურა თავსუფლად ფლობდა რამდენიმე ევროპულ ენას, რადგანაც აბსოლუტურად თითოეული მათგანი ნაზიარები იყო ევროპულ კულტურას. გერმანულ ენაზე დაცული პირველი სადოქტორო დისერტაცია იურისპროფესორიაში მხოლოდ 2000 წელს ვთარგმნეთ და გამოვეცით ქართულად — „ხელისუფლება და სამართალი“.

— **და ეს ცხადია, მაშინ არ აღიქმებოდა ქართული ენის დაკნინებად, ქართველობის შეურაცხყოფელ ფაქტად. იგივე პროცესი მიმდინარეობდა ლიტერატურაშიც. ცნობილია „გველის პერანგის“ ავტორის, გრიგოლ რობაქიძის გერმანულენოვანი რომანები. მეუღლე გერმანული ჰყავდა იმ დენდს. მისმა დისშივილმა, მწერალმა ავთანდილ ჩხიკვიშივილმა გამოსცა მოგვიანებით რეპბლიკირებული ავტორის თხზულებათა სრული კრებული. მეც გერმანიისტი მეთქმის, გაქცეულ ბაგარიელს მოგაბრუნებ საჭიროების შემთხვევაში. ყველაფერი იმას მოგაყოლე, რომ გასული საუკუნის დამდეგს ჩვენ გერმანელებთან გაცილებით მჭიდრო კონტაქტები გვექონდა, ვიდრე საფრანგეთთან და ინგლისთან. ვგონებ ამის გამოც წავიშტერეთ ფეხი ლორეს მიმართებაში. დამარცხდა გერმანია. ინგლისმა მხარი სომხებს დაუჭირა და ჩვენი ძირბველი მიწები უსირცხვილოდ მიიტაცეს. აი, სად შეიძლება გადაუბას, ბატონო გიორგი თქვენეული „სამხრეთ კავკასიის ინტეგრირება დანარჩენ მსოფლიოსთან.“ ღამის საუკუნეა სომხეთ-თურქეთს შორის დამოკლეს მასვილივით ჰკიდა 1915 წლის მილიონნახევარი მაჰმადიანი ჰამშვანის გენოციდი. ჯერ-ჯერობით ერთადერთმა საფრანგეთმა, ბატონ შირაკის პიეზიდენტობის დროს ცნო ეს ფაქტი იქაური 600 000 დიასპორული**

სომხის გულის მოსაღებობად არჩევნების სწორზე არადა, გენოციდი ნამდვილად იყო. დამოკლეს მახვილივით ჰკიდია სომხეთ-აზერბაიჯანის შორის ყარაბაღიც. იქაც ცვიოდა მაღალი სართულებიდან ადამიანების მოჭრილი თავები. როგორ და რაზაზრად წარმოგესახებათ ამ ორი, ფრიად შეუთავსებელი განზომილების პარმონიზაცია?!

— ჯერ გერმანიის თემაზე საუბარს დავასრულებ. ხშირად, რატომღაც იურისტების წრეში, უნდათ ძალიან არაკომპეტენტურად წარმოაჩინონ, რაღაც არაჯანსაღ დაპირისპირებად კონტინენტურ-ევროპული სამათლისა და ანგლო-ამერიკული სამართლის ოჯახები. ეს არის აბსოლუტურად უსაფუძვლო მსჯელობა. ეს არის ზოგიერთი ჩემი კოლეგის მხრიდან თვითდამკვიდრების ძალიან მახინჯი ფორმა. ვერანაირი ანტაგონიზმი არსებითად ამ ორ მიმდინარეობას შორის არ არსებობს. ორივე ეს სკოლა, ორივე ეს ოჯახი — ანგლო-ამერიკული და კონტინენტურ-ევროპული დღეს ვითარდება ინტეგრაციის მიმართულებით. ამიტომაც ბუნებრივია, გერმანული მიმართულება აბსოლუტურად არ გამოირიცხავს ანგლო-ამერიკული სამართლის საკითხების აღიარებას და მისადმი ერთგულებას, პატივისცემას. რაც შეეხება სამხრეთ კავკასიას... ისევე როგორც ვამბობთ უმაღლესი განათლების ერთიან სივრცეზე ზოგადად, აუცილებლად უნდა ვისაუბროთ მომავალში სამხრეთ კავკასიაშიც ამ ასპექტით. მიუხედავად პოლიტიკური ორიენტაციის განსხვავებული ვექტორებისა, სამხრეთ კავკასიაშიც აბსოლუტურად რეალური და განსაკუთრებით აქტუალური უნდა იყოს სწორედ განათლების ერთიანი სივრცის ჩამოყალიბება, რომელიც საბოლოო ჯამში უზრუნველყოფს იმასაც, რომ ეს რეგიონი იქნება გაცილებით ჰომოგენური. აქ საუბარია ფასეულობათა ერთიანობაზე და არა როგორც მომენტი სამივე ქვეყნისათვის, რომ ჩვენი ერთიანობა უნდა ეფუძვოდეს ძალიან პრაგმატულ პრინციპებს. და ეს ერთიანობა როდესაც დაეფუძება პარტნიორულ საწყისებს, ასევე განსაზღვრულ ერთიან ფასეულობებს, სამივე ქვეყანას ინტეგრაციის მართლაც დიდი პერსპექტივა გააჩნია.

საერთოდ, კულტურა, მე ვფიქრობ, ეს არის დიალოგის კულტურა. და ის პრობლემები, მათ შორის კონფლიქტები, რომლებიც რეგიონებში უმთავრესად ინსპირირებულია გარედან, უმოკლეს დროში გადაიჭრება უშუალოდ დიალოგების სახით. დარწმუნებული ვარ, რომ როდესაც სამხრეთ კავკასიაში ჩვენ შევძლებთ ერთიანი საგანმანათლებლო სივრცის ჩამოყალიბებას, უცილობლად გვეყოლება ძალიან სერიოზული პარტნიორები თითოეულ ქვეყანაში და რაც მთავარია, ეს პარტნიორები გვეყოლება ახალგაზრდობაში. აქვე შეუძლებელია რეგიონში ინტეგრაციული პროცესები ნორმალურად წარიმართოს, თუკი მასში შემავალი ქვეყნები თავიანთი განვითარების დონეებით იქნებიან სხვადასხვა სიბრტყეზე. აუცილებელია, რომ მათი განვითარების, როგორც ტემპი ისე დონე მეტნაკლებად მიახლოებული იყოს საერთაშორისო სტანდარტებთან. ამ მხრივ განათლება ძალიან დიდ როლს ასრულებს და უფრო მეტს შეასრულებს მომავალში. ანუ განათლებული საქართველო შეიძლება იყოს ძლიერი საქართველოც, ისევე როგორც განათლებული აზერბაიჯანი, განათლებული სომხეთი, ორივე — ძლიერი და ამდენად თანაქმედებისათვის მზად, რაც სამწუხაროდ ჯერჯერობით ვერ ხერხდება. უნივერსიტეტებს შორის თანამშრომლობის სურვილი არის. ესეც დიდი მონაპოვარია. ჩვენ ოპტიმისტები ვართ და ერთობლივად ვაჯობებთ საუკუნოვან კარჩაკეტილობებს. დღეს დასავლეთ ევროპაში ჩვენ გაცილებით მეტი პარტნიორი გვეგულება, ვიდრე მეზობელ ქვეყნებში. აუცილებელია ეს პიარები წარიმართოს ყველა მიმართულებით, განსაკუთრებით პერიფერიული ჯგუფების დონეზე. ჩვენი ხედვაც სამხრეთ კავკასიის ქვეყნების მომავალი ინტეგრაციის თვალსაზ-

რისით უნდა იყოს ზედმიწევნით პერსპექტიული, განუზრვლად მიმართული მომავლისაკენ. რაც არ უნდა ამძიმებდეს ამ ურთიერთობებს წარსულის ტვირთი, ჩვენ უნდა შეგვეძლოს პრობ- ლემებზე ამაღლება, უნდა შეგვეძლოს პატიება, იმიტომ რომ პატიება სიძლიერის ნიშანია, სუსტი ვერ გააპატიებს. ამასთან, კავკასიური ხასიათი რაღაცნაირად დაგვეხმარება აი, ამ გაუგებრობების დაძლევაში.

— იქნებ ვერ ოჯახზე საუბარი დაგვესრულებინა?

— მყავს მშობლები და ამით მართლაც ბედნიერი კაცი ვარ. ისინი ახლა აქეთკენ ცხოვრობენ, თბილისის სიახლოვეს. დედა გვარად სიჭინავაა. მამა — გიორგი ხუბუა. მე მამის მოსახლე ვარ. მყავს კარდიოლოგი მეუღლე ნატო კაკულია და ორი ვაჟიშვილი. ბედნიერი მეთქმის იმ მხრივაც, რომ ბედმა იშვიათი ბუნების თანამეცხედრე მარგუნა, განსაკუთრებით ჩემთვის ამ უმძიმეს ბოლო პერიოდში, ნამდვილი თანამებრძოლივით მიდგას მხარში. რკინის ქალამნები ჩაიცვა. აღმასის სიბარსეს ამჟღავნებს ურთიერთობებში, თანაც ვერაფრით გამიგია საიდან პოულობს ამდენი სითბოსა და ადამიანურობის მობილიზებას. ამ ბოლო პერიოდში ცოტა დრო მრჩება ოჯახი-სათვის, ბაშვებისათვის, რასაც მართლა განვიცდი, მაგრამ ნატო ყველგან და ყოველთვის მოწოდების სიმადლეზეა. ბიჭებს განსაკუთრებით სჭირდებათ მამა და აქ წაყრუება არაფრით იქნება. უფროსი თორმეტი წლისაა, გიორგი ჰქვია. დათო უმცროსია. ოჯახი, რა თქმა უნდა მთავარი ფაქტორია ნებისმიერი კაცის პროფესიულ კარიერაში. შეუძლებელია კაცი წარმატებული იყოს, თუკი მას ოჯახი ხელს არ შეუწყობს. თუკი დილით ოჯახიდან დალაგებულ გუნებაზე არ მოდიხარ, მაშინ, ცხადია, სამსახურში უბრალოდ განახევრებული კაცი ხარ.

— მორგანს თუ დაგვესხებით, გნებავთ ენგელს, ოჯახი საზოგადოების სხეულის მშენებელი პირველი უჯრედი, საძირკველი.

— დიას, მით უფრო პატრიარქალურ საქართველოში. ჩვენში ოჯახის კულტი ტრადიციულად რჩებოდა და ეს აუცილებლად უნდა შენარჩუნდეს, რადგანაც სწორედ ის არის პირველსაწყისი, გნებავთ თქვენებური უჯრედი, რომელიც საბოლოო ჯამში განაპირობებს ნებისმიერი საზოგადოების სახეს და სტრუქტურას.

— შენევა, რუსეთი, იაპონია... მინდა წამოწყებულ საუბარს მივუბრუნდეთ, სამხრეთ კავკასიის ინტეგრაციას, ჩვენი უნივერსიტეტის სვლინდელ დღეს. ურპატრიოტული დამოკიდებულება საგნებისა და მოვლენებისადმი წარსულ ჩაბარდება სვალ-ზეგ. ჩვენ გვენატრება ისეთი უმაღლეს სასწავლებლის ჩამოყალიბება, რომლის კურსდამთავრებულს უპრობლეოდ შეეძლება სამსახურის დაწყება მსოფლიოს ნებისმიერ ქვეყანაში.

— უმთავრესი პრიორიტეტი უნივერსიტეტისა გახლავთ სწორედ ის, რომ უახლოეს პერიოდში ჩვენ 2010 წლამდე ვიყოთ უმაღლესი განათლების ევროპული სივრცის ნაწილი და როგორც ვთქვით, თბილისის სახელმწიფო უნივერ-სიტეტი დაარსების დროს გადაუჭარბებლად იყო ამ სივრცის ღირსეული ნაწილი. ჩვენს უნივერსიტეტს აქვს იმისი ჯანსაღი პრეტენზია და ამბიცია, რომ ი ყოს წამყვანი უნივერსიტეტი. ის სტუდენტები, რომლებიც დამკვიდრდებიან თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტში, მისაბამის უნდა იყვნენ მეზობელი ქვეყნების უმაღლეს სასწავლებლებისათვის. მაგრამ ცხადია, ეს არ არის ადვილი მისაღწევი. ვეთახებით, რომ უნივერსიტეტს რაღაც სხვა მისია ჰქონდა მაშინ. როდესაც ჩვენ დამოუკიდებელი სახელმწიფო ვიყავით და მაშინ ეროვნული თავისუფ-ლების, თვითმყოფადობის იდეა მართლაც ზოგადად თავისუფლების იდეა ეკლესიასთან ერთად შევინარჩუნეთ, თუმცა მას შემდეგ, რაც საქართველო დამოუკიდებელი ქვეყანა გახდა, შეიცვალა უნივერსიტეტის მისია. დღეს არ არსებობს იმაზე უფრო ეროვნული, იმაზე უფრო მნიშვნელოვანი საქმე ქვეყნისათვის, ვიდრე უნივერსიტეტმა მოამზადოს სახელმწიფოსთვის საჭირო მაღალი კვალიფიკაციის მქონე კადრები, რომლებიც კონკურენ-ტუნარიანნი იქნებიან არა მარტო საქართველოს შრომის თავისუფალ ბაზარზე, არამედ კონკურენტუნარიანნი იქნებიან ევროპის მასშტაბით. საქართველო ვერასოდეს გაუწევს კონკურენციას სხვა ქვეყნებს იაფი მუშახელით, როგორც ამას აკეთებენ ზოგიერთი აზიის ქვეყნები, ანუ ჩვენი ძალა და ძლიერება შეიძლება იყოს მხოლოდ და მხოლოდ ინტელექტი. სხვა განვითარების პერსპექტივა ჩვენს ქვეყანას არ გააჩნია. გვქონდა ჩვენ, აი, უახლოეს პერიოდში საკმაოდ დამამცირებელი მდგომარეობა, რომელშიც ვარდებოდნენ ჩვენი კურსდამთავრებულები, ვთქვათ, ევროპაში მიდიოდნენ და მეოთხე კურსელს აუცილებლად პირველ კურსზე დასვამდნენ. 2010 წლიდან ეს უკვე არ იქნება, რადგანაც მოხდება კრედიტების ჩათვლა და ჩვენი კურსდამთავრებული აღიარებული იქნება ევროპის წამყვანი უნივერსიტეტების მიერ. ამ ამოცანის ფუნქცია უნივერსიტეტს მხოლოდ საკუთარი რესურ-სებით, ცალკეული მიმართულებები მაქვს მხედველობაში, გაუჭირდება. უწინარესად ეს ეხება ისეთ მიმარ-თულებებს, რომელთაც სამწუხაროდ ჯერაც ბოჭავს იდეოლოგიის მსახვრალი ხელი, თორემ არის მთელი რიგი მიმართულებები, განსაკუთრებით ზუსტ საბუ-ნებისმეტყველო მეცნიერებათა ფაკულტეტზე, სადაც ჩვენ დღესვე შეგვიძლია შევთავაზოთ უცხოენოვანი, ინგლისურენოვანი სამაგისტრო პროგრამები და ინტერესი ამ სამაგის-ტრო პროგრამების მინაწილეობისა და სწავლისა ძალიან დიდია ჩვენს მეზობელ ქვეყნებში, თურქეთში, ირანში, ინდოეთში.

ჩვენ შეგვიძლია საინტერესო საგანმანათლებლო ცენტრის როლი შევასრულოთ მთლიანად ამ რეგიონის მასშტაბით და არა მარტო აზიის ქვეყნებისათვის, მაგალითად, მიუნხენის ტექნიკური უნივერსიტეტი, რომელიც

შედის მსოფლიოს 50 წამყვან უნივერსიტეტის სიაში, მოწადინებულია მოხდეს ერთობლივი სამაგისტრო პროგრამების განხორციელება, ანუ იმ ფორმით, რომ მიუხედავად ტექნიკური უნივერსიტეტის სტუდენტები აქ ჩამოვიდნენ და მოისმინონ ცალკეული სამაგისტრო პროგრამები მათემატიკის და ფიზიკის მიმართ- თულებით. სამომავლოდ ჩვენთვის პრიორიტეტული არის სწორედ ერთობლივი სამაგისტრო პროგრამების განხორციელება მსოფლიოს წამყვან უნივერსიტეტებთან. ცხადია, ყველა უნივერსიტეტი ერთი და იგივე დონის არ არის. შესაბამისად ამ ერთობლივი სამაგისტრო პროგრამის შესრულებაზე უკვე აქტიურად ვმუშაობთ. წელს იურიდულ ფაკულტეტზე განხორციელდება ერთობლივი სამაგისტრო პროგრამა უნივერსიტეტთან ერთად, რომელიც დამთავრდება ერთობლივი დიპლომის გაცემით. ანუ თბილისშივე შეუძლია ახალგაზრდას მიიღოს არა მარტო თანამედროვე ევროპული დონის შესაბამისი განათლება, არამედ სიტყვისთვის, კიოლნის უნივერსიტეტთან ერთად, მიიღოს კიოლნის, ევროპული უნივერსიტეტის მიერ აღიარებული დიპლომიც.

წელს 7 ერთობლივი საერთაშორისო სამაგისტრო პროგრამა ხორციელდება და ჩვენ 2010 წლისთვის გვინდა, რომ სულ მცირე 5-ჯერ მეტი იყოს ამ პროგრამების რაოდენობა. გვინდა განვახორციელოთ ინტერსიური სწავლების დასავლური ტიპები, მაგრამ, ცხადია, ეს არ გულისხმობს, რომ რაღაცნაირად შეიძლება ჩვენ დავაზარალოთ ქართული განათლების სისტემა. პირიქით, ჩვენ ისე გავაკეთებთ, რომ ქართული კულტურა გაცილებით ძლიერი იყოს, იმიტომ რომ იგი ყოველთვის იყო ღია. მას არასოდეს ჰქონდა თვითზოლაციისკენ მისწრაფება და ვფიქრობ, ჟამთაჟამადში ეს არის მისი საარაკო გადარჩენის ერთ-ერთი საიდუმლო. ამიტომაც რაც უფრო მაქსიმალურად ღია ვიქნებით ჩვენი სწავლების განსხვავებული კულტურის დადებითი გამოცდილი გააზრებისათვის, მით უფრო ძლიერი ვიქნებით, როგორც ქართული საგანმანათლებლო სივრცე გლობალიზაციის საერთო ტენდენციების გათვალისწინებით. გლობალიზაცია ისეთი რამაა, რომელსაც ჩვენ გვერდს ვერ ავუვლით. ერთი ჩემი კოლეგა გლობალიზაციას აღარ ებდა მთიდან მოვარდნილ მდინარეს, რომელსაც შეუძლია ყველაფერი წალეკოს, თუკი სწორი არხებით არ მიმართავ. და თუკი სწორი არხებით დაიმირჩილებ ამ სტიქიას, მას შეუძლია ხრიოკი უდაბნოც კი ნაყოფიერ წალკოტად გადააქციოს. ჩვენ სწორედ უნდა გვეყოს საამისოდ ჰკუა, რათა ეს უდიდესი ენერჯისა და სიძლიერის დინება საქართველოს სასარგებლოდ გამოვიყენოთ. საქართველომ ამ პროდესში მართლაც მხოლოდ და მხოლოდ უნდა მოიგოს. მით უფრო, რომ ქართულ ეროვნულ თვითმყოფადობას არავინ ემუქრება და მერწმუნეთ, არც ვინმეს გააჩნია აკვიატებული იდეა, რომ ქართული კულტურა წაილეკოს დანარჩენი კულტურების მხრიდან. ჩვენ ისეთ კატაკლიზმებს გავუძელით, რომ 21-ე საუკუნეში მცირე ერების ცნობიერების, კულტურათა გადარჩენის პრობლემა გაცილებით ნაკლები სიმძლავრისაა, ვიდრე აქამდე.

– შენევა, შენევა ბატონო გიორგი?

– ბოლო პერიოდის ვიზიტის დროს შვეიცარიაში გვქონდა შეხვედრა გოთური კვლევების ევროპულ ცენტრთან: შენევის, ფრაიბურგის უნივერსიტეტებთან. შენევის უნივერსიტეტი არის საერთაშორისო სამართლის და ადამიანის უფლებების სფეროში წამყვანი უნივერსიტეტი, თუნდაც იმიტომ, რომ შენევაში კონცენტრირებულია გაეროს ძირითადი ინსტიტუტები და ძალიან სასიხარულოა, რომ მისმა რექტორმა აბსოლუტური მზადყოფნა გამოთქვა ასეთი ერთობლივი პროგრამების განხორციელებაზე, კონკრეტულად — საერთაშორისო სამართალსა და საერთაშორისო ურთიერთობების მიმართულებით. ჩვენ ამ ზაფხულში, ალბათ, სასერთიფიკატო პროგრამას განვახორციელებთ შენევის საერთაშორისო ურთიერთობების

ინსტიტუტთან ერთად, რომელიც მსოფლიოში ერთ-ერთი ელიტარული დაწესებულებაა. ამ მიმართულებით უნდა შეიქმნას უნივერსიტეტის პროფესორები მზად არიან მონაწილეობის მისაღებად მიმდინარე სამაგისტრო პროგრამებში, ხოლო მოგვიანებით, სავარაუდოდ უკვე მოხდება ერთობლივი სამაგისტრო პროგრამების ჩამოყალიბება.

გვერდითა შეხვედრა შვეიცარიის ელჩთან, შვეიცარიაში საქართველოს ელჩთან და ისინი მზად არიან დაფინანსების თვალსაზრისით დაუჭირონ მხარი ამ ერთობლივ პროექტებს და ასეთი თანამშრომლობის გეოგრაფია ჩვენი უნივერსიტეტისათვის არის ძალიან ფართო — ევროპა, ამერიკა, სეულის უნივერსიტეტი. რამდენიმე დღის წინათ რექტორისაგან მივიღე წერილი და ისინი უკვე ითხოვენ ქართული ენის სპეციალისტს, რომელსაც შეუძლია ინგლისურ ენაზე წაიყვანოს ლექციები, ანუ სეულის უნივერსიტეტში ჩვენ შეგვიძლია უჭრელი შევქმნათ, ვთქვათ, პატარა ინტერეირი ქართული ენის შესწავლის მიზნით და საქართველოს ისტორიის მიმართ ინტერესი უკვე კორეაშიც ძალიან დიდია. უახლეს ხანში ჩვენთან გაიხსნება იაპონური კულტურის ცენტრი. ჩვენ დიდ პერსპექტივებს ვხედავთ იაპონისასთან თანამშრომლობის მხრივ. მსოფლიოში მეორე ინდუსტრიული ერია, მოგვხსენებათ და, შესაბამისად ინტერესი იაპონური კულტურისადმი ძალზე დიდია. ჩვენ გეოგრაფიული არეალი არ გვზღუდავს, თუმცა მთავარი კრიტერიუმი თანამშრომლობისა, ყველგან და ყოველთვის იქნება, ცხადია, უნივერსიტეტის დონე.

— ბატონო გიორგი, ჩვენმა საუბარმა თანდათან ცალსახად გამოკვეთილი შინაარსი შეიძინა — მთავარი სასულმწიფოებრივი აზროვნება და კიდევ — კოლექტიური პასუხისმგებლობა ერთობლივ მომავალზე. ეს უკანასკნელი ვიწრო გაგებით უნდა, ქვეყანა, ფართო თვალდრთხვებით კი — დედამიწა, კაცობრიობა. ასეა ჩემთვის გასაგებია რამხელა როლი ენიჭება თბილისის სასულმწიფო უნივერსიტეტს თუნდაც პოლიტიკური თვალსაზრისით. ცნობილი დოქტრინაა: ექიმის შეცდომა კლავს ერთ კონკრეტულ ავადმყოფს, ხოლო პოლიტიკოსის ცდომილება — ქვეყანას, მილიონებს. ჩემთვის ასეა დღესათვის ნათელია თბილისის უნივერსიტეტის კოორდინატები, რომ მას მხოლოდ განათლების პრეროგატივა როდი აკისრია, არამედ — უზარმაზარი სასულმწიფოებრივი მისია. თქვენი თქმით გასული საუკუნის განიერაჟზე თბილისის სასულმწიფო უნივერსიტეტი წარმართავდა ქვეყნის თითქმის ყველა საჭირობო სფეროს. მანამდე ნებისმიერ საზოგადოებრივ საფეხქვალს ნეტარსსენებელი ილიას შუბლის ძარღვი ედგა დედაბოძად. იგი ნამდვილად იყო ფესზე მოსიარულე ცოცხალი ძეგლი. შემდგომ ქვეყნის უგვირგვინო მეფეს უნივერსიტეტმა ჩამოართვა ესტაფეტა. ყოფილიყო ცოცხალი ნეტარსსენებელი, მე არ დაძვრებოდა ამ პროექტის კარდაკარ ჩამოტარება თანამშრომლების მოსამრავლებლად, რადგანაც გენიამ არ იცის ყოყმანი, იგი სინათლის სხივით სწრაფია და პირდაპირი გადაწყვეტილების მიღებაში.

ჩვენ საუბარი გვაქვს საუკუნის ერთ-ერთ უგანათლებულეს პიროვნებაზე. მე არ ვგულისხმობ მხოლოდ მის ქონებრივ მდგომარეობას. ეს გასლავთ ჯორჯ სოროსი. სოროსზე საქართველოში რამდენიმე დამოკიდებულებაა, ხშირად რადიკალურად ურთიერთგამომრიცხავიც. სოროსზე არსებობს კოლექტიური დამოკიდებულებებიც ქვეყნების სახით. მაგალითისათვის, რუსეთის დამოკიდებულება, უკრაინის დამოკიდებულება და ასე შემდეგ. მე ვაცნობილი ვარ ამ პიროვნების ერთ-ერთ თხზულებას და გაოცებული დაფრწი მისი პრაგმატული და ამბედროულად პლანეტარული აზროვნები დონით. ამჯერად ბატონი სოროსის სსენება დაგვიკვირდა პროექტ „გენიარასთან“ მიმართებაში, რომელიც გასლავთ შენიჭიერი, ფენომენური მონაცემების მოზარდის აღმოჩენის, დაკვლიანებისა და ცხოვრების ასპარეზზე გამოყვანის პროექტი. იგი მიზნად ისახავს მესუთე კლასული, 12-13 წლის ბავშვის გამოშვურებას და საგანმანათლებლო სივრცისგან მოუწყვეტლივ ინდივიდუალურ განსწავლას. ასეთი ბავშვი ყოველ 1000 ეგზემპლარში მხოლოდ ერთია ჩვენიუნი გამოკვლეებით. ცდკები ტარდებოლდა ვიზუალურად თბილისის მეტროპოლიტენის 20-ივე სადგურში. და კიდევ გასაწევგ პუქტებში. მეტროპოლიტენის სადგურებში გამოკვლეულია 600 000-ამდე მოქალაქე, წვეგამდელთა პუნქტებში 120 000 მეტი ყმწვილი. შესწავლილია მათი ტერფების აგებულება და სახის აღნაგობა. მეტროპოლიტენის ცდისპირები ძირითადად ქალები იყენენ, რომლებიც ღია ფესსაცმლით მეზავრობდენენ. ამასთან ელესკატორით მოძრაგი მოქალაქე საშუალებას იძლეოდა მომენტალურად დაგვეფიქსირებინა ჩვენთვის საჭირო მონაცემები შუბლის თაღთან მიმართებით. გაანალიზებულა ჩვენი ეკლესია-მონასტრების ასობით ხატი. მართლმადიდებლობას ეს მომენტი გასაოცარი სიზუსტითა და სიფაქიზით აღუბეჭდავს. წმინდანი, როგორც წესი, ბერძული ტერფითაა წარმოდგენილი. როცა ტერფი დაბაღვანვითარებულა, შემოსილია წაღით ან ანაფორითაა დაფარული. შევისწავლეთ ელინური სკულპტურა და რენესანსის ფერწერული ტილოები, სადაც ბერძული ტერფი ყველგან ეტალონის მნიშვნელობითაა წარმოდგენილი.

საერთო სტატისტიკით დასტურდება, რომ საშუალო ფენის ქართველს (აქ მოქმედება აგრეთვე ნაციონალური შტრისებით გამოირჩევა), ყოველ 1000 ეგზემპლარიდან ერთს გააჩნია ბერძული ტერფი და 80 გრადუსის გადაცილებული შუბლის თაღი ერთდროულად. თუკი მონაცემებს განვავზოგადებთ მთელს მოსახლეობაზე, გამოდის რომ საქართველოს დაახლოებით 50 000 გენიალურობის მატარებელი გენოტიპი ჰყავს. ჯერ-ჯერობით ჩვენთვის უცნობია რანაირაა ეს მჩვენებლები ჩვენს მეზობელ ქვეყნებში, ან რანაირაა იგი ევრობის, აშშ-ს, მონგოლიდურ და ნეგრიდულ რასებში. ჩვენ აქ სიფრთხილით გვიკედებით რასობრივ საკითხებს. ჩვენი კვლევის მონაცემები შეესებას

მოთხოვნის უკმაყოფილო საქართველოს კუთხითაც, ვინაიდან დარწმუნებული ვართ, უკმაყოფილო რაფინირებული ამ ასპექტით. თანაც შუბლის თადის მართებულობებს მნიშვნელოვანწილად ამცირებს ქალის მშობიარობა, ორსულობისას ბევრი მანდილოსანი არ მისდევს ფიზიკურ ვარჯიშებს, მადაინობას ვერ თრგუნავს და ნაყოფი ერთობ ზორბა უჩნდება. მშობიარობის პროცესში კი უსულგულოდ ირღვევა რაფინირებული ჩვილის იერსახე.

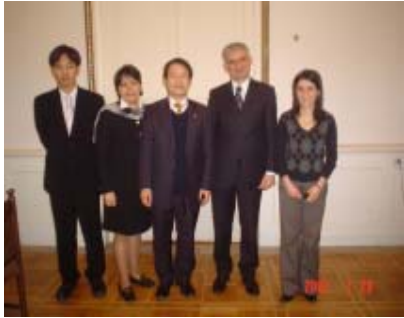
პოქტი „გვიმარა“ შორს დგას რასიზმის დემაგოგიისაგან. იგი ზოგად-კაცობრიული იდეალების საშინაურში მოიაზრება და არ ცნობს „მან კამფის“ ანტიკაცობრიულ არიულ უპირატესობებს, რის საბაბით გონება-ამღვრეულმა შიკლ გრობებრმა ოსვენციმისა და ბუჰენგალდის გზას გაუყენა მილიონობით ადამიანი.

პროექტი „გვიმარა“ ბირიქით, თანადროულად გამოარჩევს 12-13 წლის მოზარდს თანატოლებსაგან. აქ შეძლებულია ადამიანის უფლებების დარღვევასთან გვექნდეს საქმე, ვინაიდან როგორც ნაკლებად ნიჭიერს აქვს ამ ქვეყნად თავისი უგერგილობით ტკობის უფლება, ისე უფლება აქვს გენიოსს საკაცობრიო საქმეთათვის მოველინოს ქვეყნიერებას.

მე მქონდა ბენიერება მეთანამშრომელა ლამაისტებთან, ბუდისტებთან, მუსულმანებთან, რაბინებთან. მათ ბევრი ენოტერიკული, დაფარული ცოდნა გააჩნიათ ამ მიმართებით, რომელთაგან მხოლოდ უმნიშვნელოს გიზიარებენ. თანამედროვე მსოფლიო მილიარდებს აბანდებს ნიჭიერი ხალხის მოსაზიდად. ადრე საინტერესო ნაშრომებს შეისყიდინებდნენ ხოლმე. ასლა უშუალოდ ბიროგებასთან აფორმებენ კონტრაქტს და ფაქტობრივად ტვინია ნაყიდი. საქართველოში გამართული ვიქტორინები, შოუები, ეტალონები, სნარტი გონების ბაგშეებს უცხოეთის ინტელექტუალური ბაზრისთვის გამოავლენენ ხოლმე, მაგრამ არის კი ნამდვილად გენიოსი ამ მეთოდით გამოჩნეული მოზარდი? გენიოსი ნიფრაში მომწყდრეულ მარგალიტს ჰგავს. მას გარემო ბირობები წარმოაჩენს უმეტესწილად. გენიოსის მონაცემების მატარებელ ინდივიდს თავად შექცნებული არა აქვს საკუთარი შესაძლებლობები. მას ყველაფერი ჩინებულად გამოსდის, თამაში, საქმე, მაგრამ მთავარზე მათვარი სიმდიდრე — ზეგონიერულობა მთვლემარე მდგომარეობაშია. სანამ ვინმე არ ჩართავს მას ამ პროცესში, იგი ყოველთვის რიგითი იქნება. ხოლო ტალანტს ან ნიჭიერს არასდროს შეუძლია გენიოსის შეცვლა. მათ ნამოქმედარს ყოველთვის აკლია რაღაც ღვთიური ნაბერწკალი, გუბდება კვამლი და ცუცხლი არ ჩნდება. გენიოსი მაქსიმალურად ორგანიზებული ბიროგებაა. მისი მთავარი კოზირი სიტუაციაში უსწრაფესი გარკვევა და მოვლენებისადმი ადეკვატური რეაგირება.

ვხედავ არსად მერვეა საუბრისას. სკამის საზურგეს მიყრდნობილი გამომცდელად მიმზერს. მობილური გამორთო. დროდადრო თვალები მაძის საათისკენ გაექცევა. ჯერ შებირებული 20 წუთი დამჩენია. მინდა ლაკონური მონოლოგი გამომვიდეს, მაგრამ სიტყვა გამიბრბის. უამრავი არსებითი განზე მჩებია. სანტიავს თევზს ვგავარ ზვიგენებისგან გაძვალულს. —

გლობალიზაცია ვერ ახერხებს მონოლითის შექმნას. სამხრეთ კავკასიის დისპარმონიული ატმოსფეროც ამ დიდი სხეულის პატარა რგოლია. არადა, იწურება დედამიწის საარსებო რესურსები. თვალშისაცემი ხდება ენერგეტიკული კრიზისი, კვების პროდუქტების დეფიციტი. თვალშისაცემია ეკოლოგიური პრობლემები. ამისთანა ბირობებში 20 000, 50 000, 100 000 გენიოსის მოსვლა კაცობრიობის ყოველდღიურ არენაზე ჩვენი ცივილიზაციის სწრაფი ადაპტაციის გარანტიაა კოსმოსთან. ფენომენური ნიჭის მოზარდების გამოვლენა-დაკვლიანებით, კაცობრიული ცნობიერების ჩამოყალიბებით მათში, ერთ თაობაში (25 წელი) სავსებით შესაძლებელია დედამიწისეული აქილევსის ქუსლების განკურნება — ონკოლოგიური, ენერგეტიკული და ეკოლოგიური პრობლემები.

კომპიუტერულმა საუკუნემ უნდა გააფართოოს ჩვენი მოქმედების არეალი შხის სიტუცაში. აქ კი ენერგია საჭირო და სინქრო. აქ ახალი აზროვნებაა მოსახშიარი. გენიოსი, ფენომენი თავისუფალია ეროვნული რეკვიზიტებისაგან. იგი ზოგადკაცობრიული ფასეულობისაა. რუსთაველი შშობლიურია ინდოელისთვისაც, არაბისთვისაც, ჩინელისთვისაც, გერმანელისთვისაც და ამერიკელისთვისაც. გენიოსია ქრისტე, როცა მარიაში ნახევარ და-ძმებს მიბგერის მოძღვარს და აი, შენი და-ძმანი გეხსენებო, ეტყვის. უფალი ხელს მოაგლებს საზოგადოებას და ასეთნაირად განაცხადებს: აი, ჩემი და-ძმანო. ანუ ჭეშმარიტად საკაცობრიო საქმეა გენიალური ჭურჭლის გამოყენება ასევე ზედაშე დეინოს შესანახად, რომელიც ბუნებრივია, თავისთავში გულისხმობს ეროვნულსაც. კეთილი ნების შემთხვევაში, პროექტი „გაცილებით უკეთეს მეცნიერულ სახეს შეიძენს თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტში და შვედეთი დღეს ნობელის პრემიით რომ სულდგმულობს, შვეცია – ბანკებით, საქართველო აყვავდება არა მხოლოდ დიდი აბრეშუმის გზის ეკონომიკური შხეფებით ან ბაქო-ჯეიჰანის ნავთობსადენის ჭყუშალობით, არამედ ქვეყნის უპირველეს ცოდნის ციტადელში მოშადებული პროექტი „გენიოსა“ განდევნა მისი სწრაფად დაწინაურების ქვაკუთხედი. პროექტი „გენიოსა“, რომელიც ფენომენური ნიჭის ხალხის ცხოვრების ასპარეზზე გამოყვანის მეთოდოლოგიაა, სულ რაღაც რამდენიმე ათეულ წელიწადში მოგვევლინება ატომური მუსტის შემცველ სტრატეგიულ იარაღად. ამასთან ეს ცოდნა, ეს მიდგომები, მალამოსავით მოეშუშებს იარებს სამხრეთ კავკასიის ჩინში შესულ დაბრინსპირებასაც. და აქედან მოყოლებული საერთო საზრუნავს და ინტერესს გაუჩენს, როგორც აზერბაიჯანელებს, ისე – სომხებსაც. ამ გადასახედიდან აფსაზურ-ოსური ტროშბიც მსწრაფლ განიკურნება, გინაიდან მთელი კავკასია დაიშუსტება უშთავრესი ფასეულობის – ჩვენი გენიოსი თაობის მოვლბ-პატრონობის საშვილიშვილო მისიით.

– მე, როგორც მეცნიერების წარმომადგენელმა, თამამად შემიძლია ერთი რამ ვთქვა, რომ საქართველოში სოროსის ფონდი „ლია საზოგადოების“ მხარდაჭერით, სწორედ რომ მართლაც მოხერხდა ქართული მეცნიერების შენარჩუნება, გადარჩენაც კი. რადგანაც დღემდე არსებითად მხოლოდ ბოლო ორი წლის განმავლობაში მოხდა ისე, რომ ქართული სახელმწიფო აფინანსებს სამეცნიერო პროექტებს და მეცნიერებს. ორი წლის წინათ იყო, როდესაც პრეზიდენტის ფონდიდან დაფინანსდა ქართველი სტუდენტების სასწავლებლად მივლინება საზღვარგარეთ. მანამდე ძირითადად მთელ რიგ სამეცნიერო პროექტებს ბოლო 15 წლის განმავლობაში არსებითად აფინანსებდა უცხოური ორგანიზაციები და მათ შორის ლომის წვლილი მიუძღვის ფონდ „ლია საზოგადოებას“, რომლის მხარდაჭერითაც უშუალოდ მე განვახორციელე რამდენიმე პროექტი და მათ შორის ბოლო – სახელმწიფო იურიდიული ფაკულტეტის სტუდენტებისათვის სამართლის თეორიაში. იგი ფონდ „ლია საზოგადოების“ მიერაა გამოცემული. ამიტომ დიდი უმადურობა იქნებოდა, რომ ეს არ აღგვენიშნა და არ დაგვენახა, დაგვევწყობინა.

სწორედ ქართველ მეცნიერების და ზოგადად ინტელექტუალური ელიტის წარმომადგენლების მიმართ იაფფასიანი, ზედაპირული იარაღები ნებისმიერი პოზიციიდან სხვა თუ არაფერი, დიდი უსამართლობაა. მით უფრო მე ვიცი რამდენად სერიოზული პროექტები არის დასახული „ლია საზოგადოებას“ საუნივერსიტეტო განათლების თვალსაზრისით. რამდენიმე დღის წინათ ჩვენთან იყვნენ სტუმრად ბუდაპეშტის „ლია საზოგადოების“ უნივერსიტეტის წარმომადგენლები და ჩვენ შეგვიძლია თამამად ვთქვათ, რომ საქართველოს გარანტირებული აქვს მხარდაჭერა იმ რეფორმების პროცესში, რომელიც მიმდინარეობს დღეს კონკრეტულად უმაღლესი განათლების სფეროში. ეს ეხება როგორც სასწავლო პროგრამების განვითარებას, ასევე სახელმძღვანელოების ჩამოყალიბებას, სახელმძღვანელოების შექმნას, მათ გამოცემას; ქართველი პროფესორების მივლინებებს დასავლეთში, სტუდენტების ურთიერთ გაცვლას, ანუ საუნივერსიტეტო ცხოვრების მეტნაკლებად საინტერესო ასპექტს.

აბსოლუტურად გეთანხმებით იმაშიც, რომ ძალიან მნიშვნელოვანია უნივერსიტეტამდე სკოლამდელი აღზრდისა და სკოლის პერიოდში განათლების საკითხი. შეუძლებელია ჩვენ საუნივერსიტეტო განათლების სფეროში დავენერგოთ თანამედროვე სტანდარტები, თუკი უკვე ადრეულ ასაკიდანვე არ შევუწყობთ ხელს გამორჩეულად ნიჭიერ ახალგაზრდებს. თვითონ უნივერსიტეტში ჩვენ ჩამოვყალიბეთ „ნიჭიერ სტუდენტთა ხელშეწყობის ფონდი“. ეს მიიხდა წელს პირველად. დაახლოებით ნახევარი მილიონი ლარის ოდენობით არის ეს ფონდი დაფინანსებული, რომელიც სწორედ რომ წახალისებს გამორჩეული ნიჭისა და ინტელექტუალური პოტენციალის მქონე ახალგაზრდებს. მეცნიერება არ შეიძლება იყოს ზოგადად მასობრივი. მით უფრო, როცა თვალის დახამხამებაში ჩნდება სრულიად ახალი მიმართულებები. დღეს შეუძლებელია მეცნიერს მეტნაკლებად საფუძვლიანი ცოდნა ჰქონდეს ყველა სფეროში. დღეს ადამიანმა უკვე გაოცების უნარი დაკარგა, რაც უწინარესად მეცნიერების არანახული განვითარების შედეგია. ყველა ჩვენი პროგრესის მთავარი საფუძველი ხომ სამეცნიერო იდეა გახლდათ და მეცნიერული აღმოჩენა. მე ძალიან საინტერესოდ და განსაკუთრებული მხარდაჭერის ღირსად მიმაჩნია სწორედ ისეთი პროექტები, რომლებიც ორიენტირებული იქნება, გამორჩეული ნიჭისა და ინტელექტუალური შესაძლებლობის მქონე პიროვნებების გამოსავლენად და მათი ხელშეწყობის მიზნით უნივერსიტეტი მიესალმება ნებისმიერ პროექტს და მზად ვართ უნივერსიტეტის სახელითაც წარვადგინოთ ეს პროექტი იმ იდეიდან გამომდინარე, რა იდეაც თქვენ გაგაჩნიათ.

პირბიზი
კრავისა
K I R B S
ქ უ რ უ რ ი
ჩ ი ჩ ი ლ ა კ ი
ორქოს სარწუმისი
ოქროს საწუმისი
კლანტარული ცოდნის
ინფორმაციული ბანკი
პ ი რ ი ბ ი უ ი

ოქროს საწუმისი

ოქროს საწუმისი იგივე ოქროს სარწუმისია, რწუმენის ქვაკუთხედი, ცოდნის სათავე, ფილოსოფიური ქვა, კირბები — მარტივად, კირბიში — კრავისა. იგი თავის დროზე ტროას ცხენის ფუნქციასაც კი შეასრულებს უცხოთაგან პროტოიბერიულ საიდუმლოებათა მოხელთების გზაზე.

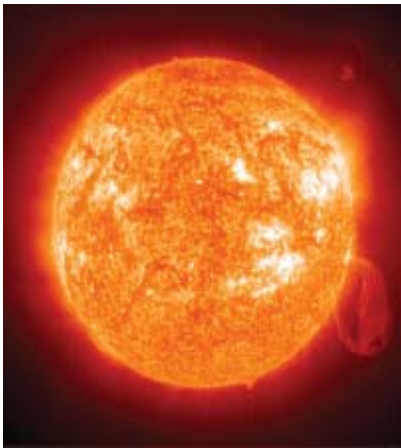
საქართველო დროსა და სივრცეში ლუმერული, იგივე ატლანტიდური ცივილიზაციის ერთ-ერთი მემკვიდრე ქვეყანაა, ქურუმთა და მოგვთა სამკვიდრობელი, მარგალების — თიხის ფირფიტებზე ცოდნის, ასო-ნიშანთა დამრგველი ხალხის სამყარო, რომლის სიბრძნეს ველარაფრით დაუფლებია შორეული აზიიდან მოსული ინდო-ევროპული რასა.

ამისთვისაც ტყუპისცალი და-ძმა, ფრიქსე და ჰელე გრძნეულ, ოქროს მატყლიან ცხვარზე ამხედრდებიან და კოლხეთისკენ გამოეშურებიან. ჰელე გზაში ჯადოსნური ვერძიდან ჩამოვარდება და ზღვაში დაიხრჩობა. ამიტომაც ეწოდება ჰელესპონტი დარდანელი, ხოლო ფრიქსეს დიდის პატივით მიიღებენ კოლხები, როგორც ჯადოსნური ტოტემის პატრონს. გრძნეულ ვერძს ჰელიოს-ლმერთს შესწირავენ მსხვერპლად, ხორცს თავად ინებებენ, ოქროცურვილ ტყავს კი საკრალურ მუხაზე ჩამოჰკიდებენ, რომელსაც ზამთარ-ზაფხულ დრაკონი იცავს. ოქროს ვერძი და ტროას ცხენი ამ შემთხვევაში ეკვივალენტური ცნებებია — მოწინააღმდეგის დამარცხების სახსარ-საშუალება, ვერაგობა.

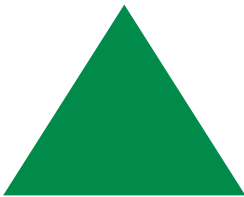
გაივლის რამდენიმე წელიწადი და ახლა ბერძენთა ახალი ნაკადი მოადგება კოლხეთს, რომლებიც ამას წინათ ნაჩუქარი ოქროს ვერძის უკან დაბრუნებას მოითხოვენ. გასაოცარი ფაქტია, ჯერ ძღვნად მოურთმევიათ იგი და აწ უკან მიაქვთ თავიანთი არმალანი. მოტივაცია ბუნდოვანია, მაგრამ აქ ამოსაცნობი არაფერია, ვინაიდან ოქროს ვერძის ტყავი სადამწერლობო მასალაა, რომელზეც კოლხები თავიანთ საკრალურ ცოდნას გადაიტანენ, გრძნეული ვერძის ტყავს ოქროს სარწუმისად, ეტალონად გადააქცევენ — აქამდე არსებული ყოველი ინფორმაციის ბანკად და ბუნებრივია, ასეთ საგანძურს რომელი ხელისუფალი შეეღევა, აიეტ მეფემ რომ დათმოს?!

ბერძენები მედვას მეშვეობით მოახერხებენ კოლხეთიდან ოქროს საწუმისის (**სარწუმისის**) გატაცებას, მაგრამ საიდუმლო წერილს წამკითხავი სჭირდება, ხელდასხმული... აკი ბერძნულ წყაროებში შავით თეთრზე წერია: **ოქროს საწუმისი ეს ის კი არ ვახლდათ, როგორც აქამდე გვამცნობდნენ, არამედ იგი იყო წიგნი იმის თაობაზე, თუ როგორ მივლით ოქროს და გერცხლი ქიმის მეშვეობით.**

ცოტა მეზობლობაში ოქროს საწუმისის მნიშვნელობა უფრო გამჭვირვა ლედაა გადმოცემული — **ძველები**, ე.ი.

ეზი,
იბივა
ცაბაოთი

მზის სხივი
ანაყოფიერებს
მიწას

კოლხები აღმართავდნენ წერილსვეტებს, რომლებზეც სამკუთხა ქვის დაფებს — კირბებს მიაკრავდნენ. მათზე წარწერილი იყო სამოქალაქო და რელიგიური კანონები და მათ ერთობლიობას ძირბისი ერქვათ;

სხვაგან ოქროს საწმისი, კირბები, იგივე გზათა და ხმელთა მანგნუბელი ნიშნებია, კარტოგრაფიის მნიშვნელობის შექცევლი იუროგლიფები.

ყველაფრის გათვალისწინებით, ოქროს საწმისი დაახლოებით ისეთივე სიძლიერის სტრატეგიული იარაღია იმდროინდელი კოლხეთისათვის, როგორც სადღესოდ — წყალბადის ატომური ბომბი ამერიკის შეერთებული შტატებისათვის და გასაგებია, აიეტ-მეფის თავგამოდება მის გადასარჩენად, თუმცა ოქროს საწმისი მოხელეთაგან უკვე ბერძნების მიერ და მათი სწავლულები ამაოდ უკირკიტებენ ზედ წარწერილი ფორმულების გაშიფრვას.

აი, ამ მომენტიდან იწყება კიდევ ტროას ომი. ილიონი, ვილუშა იმდროინდელი ქლერადობით, ამ შემთხვევაში პროტობერული სივრცეა, რომელსაც დაახლოებით 13 ათასი მაცხოვრებელი იცავს. შემოეწყობა ამ ქალაქ-სახელმწიფოს ბერძენთა 130 ათასიანი ლაშქარი გამემნონის მეთაურობით და 9 წლის მანძილზე ვერაფერს დააკლებენ, ვინაიდან კოლხური იარაღი იბრძვის იქ — რკინა, ფოლადი — სპილენძის წინააღმდეგ.

ჭალიძონები ეპისტროფოსს, ოდიოსს მოჰყვნიენ, ვერცხლის შორეული საბადოდან, ხალიბეს მხრიდან, ვკითხულობთ „ილიადაში“. მეექვსე (6!) სიმღერაში კი აგამემნონი ჰოროლით განგმირავს ოტებულ, გაქცეულ, გოლიათ ოდიოსს — იგივე ოდიოსს. ოდიოსი და ოდიოა იდენტური ფონე მებია. „უღუია“ ხომ ცხვარია შუმერულად?! კოლხეთს გააჩნია იმდროინდელი დანარჩენი მსოფლიოს დამთრგუნავი ფოლადი და ოქრო, იმიტომაცაა სიძულვილი დაბალგანვითარებული ხალხებისათვის.

ჰომეროსის პოემის შესატყვისად ხის ცხენის შეგზავნით გაიხსნება ილიონის (გაფისსენათ ბაბილონი, რაც უფლის ჭიკარს ნიშნავს. „ილიონი“-იდან ილიონამდე შორი არ არის, მით უფრო რიცა ელი — უფლის სახელია იფრითით : ელი, ელი, ღამა საბაქთან — უფალო ჩემო, უფალო ჩემო, რისთვის მიმატოვე მე აქვე ილიონი გახლავთ იგივე კლი-ონი“ — ონი ხომ ჭიშკრის კევივალენტურია, გნებავთ ქალაქისა) კარბიჭე და მიმოლეწავენ ბერძნები პროტოქართულ („ზღვა ხალხის“, ამისი ნათელი დასტურია კავკასიის მთიანეთში მცხოვრები ტომების სიმრავლე და სიჭრელე: ავარები, ჩეჩნები, ინგუშები, ერგასზე მეტი უინიკური ერთეული) ქალაქ-სახელმწიფოს, მაგრამ ოქროს საწმისის საიდუმლოს გასაღები მაინც ვერაფრით იძებნება. არავინ უწყის ამის თაობაზე: არც პრიამოს მეფემ, არც — მედეამ, თვით აიეტმაც კი. ამისი ყველა ძაფი და მარტვალი თავს იყრის უმთავრეს ქურუმ ამირანთან, იგივე პრომეთესთან თუ არამუტუსთან. და, აი, ამდენიზიგზავის შემდეგ, ბერძნები მოულოდნელად მოულოდბიერდებიან კავკასიონის ქედზე მიგაჭვულ მისანს, რომელსაც დღემოსწრება ზევსის არწივი უკორტნის ღვიძლს; რომელსაც, როგორც კი ჯაჭვი შეუთხელდება, საკუთარი მჭედლები ახალს მოარ გებენ, რამეთუ მათი მესია — პრომეთე სრული ინფორმაციული ბანკის ერთად-ერთი მფლობელია მთელს სამხეოში. იციან ამის თაობაზე ბერძნებმა და ჰერაკლეს მეშვეობით მონობის ჯაჭვისაგან ახსნიან კიდევ ამირანს, რის შემდეგ მითოლოგია შემადრწუნებლად დუმს. სავარაუდებელია, რომ პრომეთე არ გასცემს ატლანტიდელის, იგივე ლუმერული ცივილიზაციის საკრალურ სიბრძნეს, ვინაიდან უბირს, დაბალი განვითარების რასას არ უნდა მიეცეს ღვთაებრივი ცოდნა (იარაღი), რათა მისი მოხმარების უცოდლი ნარმა არ დააქციოს ქვეყნიერება. მაინც რა საიდუმლოებაზე საუბარი?!

ამოსავალი პუნქტი გენიალური ებრაელების დროშაზე გამოსახული დავითის ვასკვლავია — ორი სამკუთხედის შეპირაპირებით მიღებული ექვსქმიანი

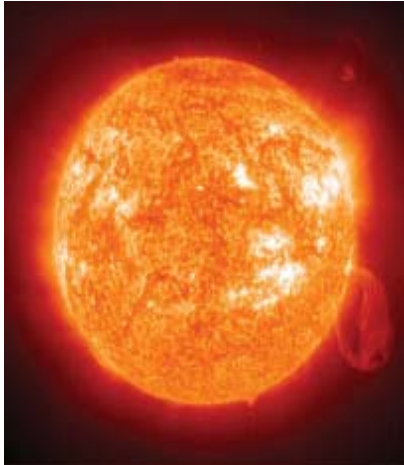
გეომეტრიული სხეული, იგივე სრულყოფილი ადამიანის სიმბოლო. ეს იდეალი სკულპტურულად პირამიდაშია არეკლილი; კალენდრულად — მაიას ცივილიზაციის ცოლკინში; პალეოგრაფიულად — პროტობერეულ კირბისში — ოქროს საწმისსა და ასომთავრულში; კირბი პირამიდის მეოთხედია, 25 პროცენტი. მხოლოდ 4 კირბის ერთობლიობა კრავს პირამიდას, ანუ სრულფასოვან უფალს.

ცოდნა იმის თაობაზე, თუ რატომ შედგება ადამიანის ტვინის ნეირონები წესიერი ექვსკუთხედების — სექსტაგონების ბადისაგან, ან რისთვის ენათესავება აღნაგობით იგი ფუტკრის ფიჭას, სამარეში ჩაუტანია პრომეთე-ამირან-არამხუტუ-აბრსკილ-ნასრენ ჟაჩეს.

ჩვენი ამოცანაა გავაცხოველოთ ცივილური მოსფლიოს ყურადღება და ვიზუალური მასალების შემოშვლიებით: ადამიანის ნეშტის ხარის ტყავში გახვევა, ნორჩი ხის მოდრეკა და ზედ ჩამოკიდება — ღვთაება მზისადმი ძენორციელის მიძღვნის იმიტაცია;

სიმღერა „ოდოია“ და მისი სტრუქტურული ანალიზი: გემზე წევს დაჭრილი ოდოია და ამ საგალობლის ფონზე მოჩანან სამჭედლოები, გავარჯარებული ორპირა ცულები, მათი შიშინი წყლით სავსე გობებში, მათი ელვარება ხელჩართულ ბრძოლებში. ორომტრიალის კადრებს ნელი ნელ შრომის ამსახველი სურათები ენაცვლება — იმავე სამჭედლოში სხვა თაობა წალდს, ნაჯახს და თოხს კვერავს; გამარგვლის, მოროდის სცენა. ომის სიმღერა თანდათან შრომის ჰეროიკაში ტრანსფორმირდება; ჩილეს ცოლკინის ფირფიტა, რომელიც დავითის ვარსკვლავის ვიზუალური იერ-სახეა, იგივე გენის სტრუქტურა, 7-ისა და 13-ის ერთობლიობა, 260 ელემენტის კრებითობა. ამ ყველაფერს საფუძვლად უდევს შუმერების ზიკურატების არქიტექტონიკა. ტმათი სამლოცველო ტაძრები, რომლებიც ფაქტობრივად რელიგიური, კულტურული და სამეურნეო მმართველობის სინთეზს წარმოადგენდა, შვიდი საფეხურისაგან შედგებოდა. თვით შენობის სიმაღლე შეესაბამებოდა 91 მეტრს. რომელიც სრულდებოდა ცამეტი საფეხურებრივი ქონგურით — შვიდი აღმავალი და ექვსი დაღმავალი საფეხურით. მეშვიდე საფეხური ამოზრდილია ცენტრში. ეს პრინციპი — 7-ის და 13-ის ნამრავლი — 91 რომ გახლავთ, ხოლო ამ 91-ის გა-4-კეცება გვაძლევს 364 — დედამიწაზე არსებულ თავდაპირველ დღე-ღამის რაოდენობას წელიწადში, უბედური სტიქიის შედეგად — ასტეროიდის ჩამოვარდნა პლანეტაზე გადასახვევრებს ყოველივეს, თვით წელიწადის ხანგრძლივობასაც 1 დღე-ღამით, გადახრის მის ღერძს 38 გრადუსით (ნაბიჯით), ყველაზე სრულყოფილად შუმერებში დამუშავდება პირველად. შუმერები — შავთმიანების მოდგმა, თავიანთ თავს მთიდან მოსულეებს უწოდებდნენ. ისინი შუამდინარეთის სამხრეთით დამკვიდრდნენ 6000 წლის წინათ, ევფრატისა და ტიგროსის შესართავთან. გამორიცხული არ არის მათი სულიერი ნათესაობა სვანებთან. ვინაიდან შუმერების ნავში თვალსაჩინოდაა გამოხატული ოთხსართულიანი კოშკი, როგორც სინამდვილეში სვანური საცხოვრისია. ქონგური კი თორმეტი გააჩნია ამ ნაგებობას. იგივე საიდუმლოს აცხადებს აცკეტელების საკულტო ნაგებობები. ასე რომ ცოლკინის, დავითის ვარსკვლავის, პირამიდის, ოქროს საწმის-სარწმისის — კირბისის ერთობლიობით სულისშემძვრელად აღდგება ლუმერული ცივილიზაციის ფასეულობანი, რომელიც 12 ათასი წლის წინათ ერთ ღამეში დაქვესკნელებულა დედამიწაზე მომხდარი კატასტროფით, როცა ასტეროიდი დაცემია პლანეტას ჩვენსას და მისი ღერძი 38 გრადუსით გადახრილა.

ეს ყველაფერი ასახულია ნოეს კიდობანის პარამეტრებში — **144 X 24 X 14, 4** (სიგრძე — 300 წყრთა, სიგანე — 50, სიმაღლე — 30; წყრთა ტოლია 48 სანტიმეტრის) უდრის **49 766,4: 13 = 38 28, 18 46153** და მიანიშნებს დედამიწელების გარდახდილი ტრავმის ასტრონომიულ სურათს, რომელიც ბიბლიაში წარღვნის სახითაა გაცხადებული.

უკან მიქცევის პროცესში ადამიანი გადაკვეთს თავის სარკისებურ ორეულს და ხდება ადამი, ბუდა, ქრისტე — სრულყოფილი.

იბადება სიცოცხლე და უბრუნდება უზენაესს

**„ოლია“ –
ძველებურიული
ზღვაოსური სიმღერა**

ჰომეროსი ეწინააღმდეგება ყველას, ვისაც ეპიკური ტილოებისთვის მოუცლია. მრავალზე-მრავალ ბურუსით მოცულ სივრცეს და ისტორიას აერთიანებს იგი და თუ შლიმანის ღვთაებრივ ინტუიციით მომადლებული ადამიანი ჩაუკვირდება „ხელოვნების ნორმად და ნიმუშად“ აღიარებულ მის შრეებს, არაერთი აღმოჩენა გველოდება მომავალშიც. ხომეროსის პოემებთან დაკავშირებული საკითხები დიდებულადაა გაშუქებული ჩვენი სასიქადულო მეცნიერის, რისმაგ გორდენიანის მონოგრაფიებში, სადაც შეხების უამრავი წერტილია დაფიქსირებული ბერძენებისა და კოლხების ცხოვრებიდან. უფრო მეტიც, მედიტერიანული ხანა, დიახაც, კოლხურ-ბერძნული თანაარსებობის ეკვივალენტურია, რაც ნათლად მიუთითებს წინარებერძნული და ქართველურის ნათესაობას; რომ აქილევსის რისხვა არ არის მხოლოდ და მხოლოდ პიროვნული ამბიციების შედეგი, მას უფრო მნიშვნელოვანი ფაბულა ესაძირკვლება — კონკრეტულად კი ის, რომ ფეხმარდი აქილევსი წარმომადგენელი გახლავთ წინარებერძნული საზოგადოებისა; რომ იგი გრეკებს — ძველი ცივილიზაციის დამპყრობს საბოტაჟს უცხადებს ტროას იავარქმნაში; ამით აქილევსი სიცოცხლეს უხანგრძლივებს თავის მოდემას, თავის სისხლსა და ხორცს; მისი სიმპათიები ცხრა წელიწადს ყოყმანებს, ცხრა წელიწადს ითრევს ფეხს ილიონის კედლების დასაღეწავად, მაგრამ როგორც კი საკუთარი აბჯრით აღჭურვილ ძმაკაც პატროკლეს, ხექტორი სიცოცხლეს მოუსწრაფებს, აქილევსი მძვინვარე ლომს დაემსგავსება და ფაქტობრივად ტროას დაცალეწვა მისი ბურჯის — ხექტორის მოკვდინებით მიინიშნება კიდევ; თუმცა ვიტყვით, რომ ტროას ათწლიანი ომი ასიბერგისებურად აურაცხელ საინტერესო მოტივსაც ითავსებს, რაც მხოლოდ ვარაუდის, ინტერპრეტაციის, ხიბოთეზის დონეზე წარმოგვიდგება, როცა ფაქტის გამაანალიზებელი მწერალია, კალმოსანი და არა — დაუზავებული მეცნიერი.

ჰომეროსის პოემების ქრესტომათიული განხილვისთვის ამჟამად არც დროა და აღარც — სივრცე. ვიმეორებ, სრულიად კონკრეტულ ფაქტს — ტროას ათწლიანი ომის ნიუანსებს დავსჯერდები-მეთქი. სხვა მომენტების გაშიფრვას წერილების მთელი ოკეანე მოედგნა, ასე რომ, უმჯობესია, პირდაპირ ხომალდების კატალოგს ჩაუკვირდეთ, რომელიც ერთგვარი პასპორტია ამ დაუსრულებელ ორომტრიალში ჩათრეული ქვეყნებისა და ხალხებისა.

სიტყვასიტყვით თარგმანში ასეა: „ხოლო ჰალიძონებს ოდიოსი და ეპისტროფოსი მოუძღოდნენ შორეული აღიბედან სადაც ვერცხლის სამშობლო არის“.

მეექვსე ქებაში აგამემნონი ჰოროლით განგმირავს ჰალიძონების ოტებულ (გაქცეულ) გოლიათ მეთაურს, ოდიოსს. მოგვიანებით ამს სტრიქონებს ჩინებულად გადმოაქართულებს ბატონი რომან მიმინოშვილი — „**ჰალიძონები ეპისტროფოსს, ოდიოსს მოპყენენ, ვერცხლის შორეულ საბადოდან, აღიბეს მხრიდან**“. მოხმობილი ციტატა სრულიად საკმარისია ჩვენეული მოსაზრების გასაშლელად. აღიბე, იგივე ხალიბე, შემთხვევით რომ არ მოხსენიებულა „ილიადაში“, უდავოა. „ხალიბიუმ“ ხომ რკინას ნიშნავს ბერძნულად. ხალიბები კი ვინ იყვნენ თუ არა კოლხები? ან სად დიარწა ამირანის მითი — ცეცხლის მოთვინიერების საგა, პრო-მეთეოსის, ანუ პრო-მითის, წინარე მითის, ძველი ამბის სახელით რომ გავრცელებულა მერმე მთელს მცირე აზიაში; (პრომეთე წინასწარმეტყველს ნიშნავს ბერძნულად; ხოლო სანსკრიტულში პრომათუსა გახლავთ ცეცხლის გაჩენის მოწყობილობა ნახვრეტიანი დაფა და შიგ მოტრიალე წკირი). ანდა სად ბრდღვინავენ აიეტის რკინისჩლიქება ხარები?! რკინის გამოდნობის საიდუმლოება, როგორც ოქროს მოპოვებისა, ისევ და ისევ კოლხებს უკავშირდება უმთავრესად. დღეს ამის შესახებ არავინ კამათობს. მივუბრუნდეთ ზემოთ ხსენებულ სტროფს — ხოლო ხალიძონებს ოდიოსი და ეპისტროფოსი მოუძღოდნენ, შორეული აღიბედან, სადაც ვერცხლის სამშობლო არისო. რატომ მაინცდამაინც ვერცხლის საბადოებს ახსენებს **ჰომეროსი** და არა აია-ქვეყანა, საიდანაც ოქროს საწმისი, ანუ ოქროს მოპოვების საიდუმლო ა მოტვიფრულ ცხვრის ტყავს (კირბები) მოიტაცებენ არგონავტები რალაც ოცდაათიოდე წლის წინათ?!

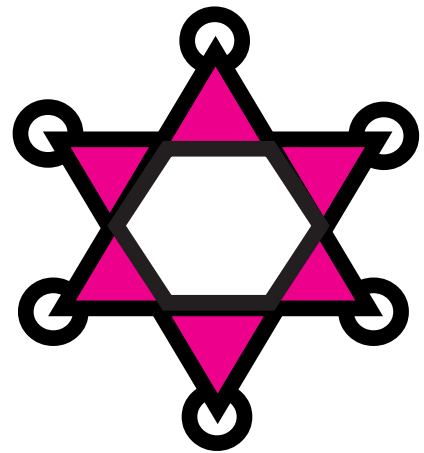
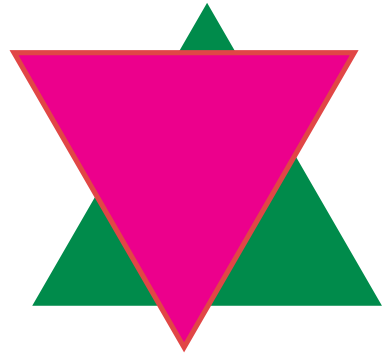
ჩვენ არაფერი ვიცით თუ რას აკეთებენ ჰალიძონები და მათი გოლიათი მეთაური ოდიოსი ტროას ომში ცხრა წელიწადს. ამის თაობაზე „ილიადა“ სდუმს. გასაღები ისევ და ისევ მოხმობილ სტროფშია. ბერძენების გაერთიანებული ლაშქარი ცხრა წელიწადს ვერ დაამბობს ათჯერ მცირერიცხოვან ტროელებს, იგივე ზღვა ხალხებს — კოლხეთს შეხილებულ მხარეს.

1067 (საკრალური 9-ის წამატების შემთხვევაში ვდაბულობთ ეზოტერიკულ ციფრს — 076 — 1-ის 13 გაყოფის პირველ წევრს — 0, 076 923. 076 13 ჰარმონიულად დანაწევრების სურათია. სამყაროსიუული განზომილებების უფლისეულ და მაცილისეულ განზომილებად — სადაღ უფლისეული 7-ია, ხოლო ეშმაკისეული 6. უფალმა 6 დღე-ღამე მოანდომა სამბაროს შექმნას. ზიკურატების ქონგურები სასწორის ორივე უღელზე ექვს-ექვსი

საფეხურით მალღლება მეშვიდედღე — უზუნაეს სუბსტანციადღე — (ცაბათთაშაღღე) ხომალდით მოსდგომიან ბერძნები ტროას. თითოეულში 120 მეომარი ეტევა. ესე იგი დაახლოებით 130 ათასი კაცისთვის მოუყრია თავი ილიონის წასალეკად ბერძნების გაერთიანებული ლაშქრის მეფეს — აგამემნონს. ბერძენი ყოყლოჩინობს სპილენძის იარაღით, როცა ნახსენებია ხალიბები, რკინის, ფოლადის მესაიდუმლე ხალხი. ამ უზარმაზარ გაერთიანებაში ვითომ მხოლოდ მეომრის ფუნქცია ეკისრებოდათ მუჟა ხალიძონებს?! ჩვენ ვარაუდით ხალიძონები, ანუ კოლხები იარაღის გამოსაჟედად უნდა ჩამოსულიყვნენ ტროაში, ისინი პროფესიონალი მჭედლები უნდა ყოფილიყვნენ წესით. მათი მჭედლებად ჩამოყვანა ტროაში უსათუოდ ომის მასშტაბებს უნდა განეპირობებინა, ვინაიდან ამხელა მანძილზე კოლხეთიდან იარაღის ტრანსპორტირება ვერ მოხერხდებოდა ოპტიმალურად და რეგულარულად. ჩანს, ჰალიძონები თავიანთ გოლიათ მეფესთან, ოდიოსთან ერთად ბრძოლაში მხოლოდ ომის მიწურულს ჩაბმულან ფიზიკურად, როცა ტროა სისხლისგან დაწრეტილია, როცა უკვე თითოეული ადამიანი ჯარისკაცია — მჭედელი იქნება ეს თუ გუთნისდღეა. აბა, დააკვირდით, როგორ მოკურცხლავს აგამემნონს შეფეთებული ხალიძონების გოლიათი მეფე ოდიოსი. მისთვის ომი, ხმლების ტრიალი, უცხობა. ეს იგულისხმება სტრიქონებს შორის. მაშ, სად მიყვავართ მსჯელობას?! კოლხები ტროელების მხარეზე არიან ოდიოსის მეთაურობით, იმ ოდიოსისა, რომელიც აიეტის შვილიშვილების ხნოვანებისაა. არგონავტები, მართალია, რაღაც სამიოდე ათეული წლის წინ კოლხებს მოსტაცებენ ოქროს საწმისს, რომელზეც ამ იშვიათი ლითონის მოპოვების წესებია წარწერილი, მაგრამ რკინის გამოდნობის საიდუმლო ჯერ კიდევ ერის წიაღში ინახება. ასე რომ, ვარაუდიდან გამომდინარე, შეიძლება დავასკვნათ, — ჰალიძონები და მათი გოლიათი მეფე ოდიოსი მჭედლებად ჩასულან ტროაში; ამიტომაც ვერ ამარცხებენ ათჯერ მრავალრიცხოვანი ბერძნები ილიონს — ზღვა ხალხის კოალიციას, რადგანაც კოლხური იარაღი იბრძვის იქ.

მოგვიანებით, როცა ამ გაერთიანებას გაუჭირდება, თვით მჭედლებიც იძულებულნი ხდებიან ორომტრიალში ჩაებან. ბევრი რომ არ ვაგარძელოთ, კოლხეთი იმ დროისთვის მაღალგანვითარებული იარაღით მოვაჟრე ქვეყანა ყოფილა. კოლხები მიაგნებენ ფოლადის გამოდნობის საიდუმლოებას და განუდგებიან ხვან-თესვას, მესაქონლეობას. ხელს აიღებენ მამა-პაპური ღვინის წარმოებაზე. იარაღია პურიც, ღვინოც, უზრუნველი ცხოვრებაც, არქილოქეს ლექსისა არ იყოს და გადაგვარდება კოლხი. ადამიანი საკუთარ სახეს დაჰკარგავს. ადრე მიწათმოქმედებს, იგივე გეორგიებს, შავ ჭირად მოევიწიებათ ეს სიბრძნე, შავ ჭირად და დაღუპვად. განა მხოლოდ ოქროს საწმისის დაკარგვა?! არა და არა! უმთავრესად იარაღით ვაჭრობა მოსრავს კოლხეთს, ასე რომ, საკუთარი აღარაფერი დარჩება, ლამის აღიგავება მიწის პირისაგან. მოკლედ, გაბლენძილ ოდიოსს, როგორც კი საკუთარი ხელით გამოწრთობილ ჰოროლა ბეჭებს შუა გაუტარებენ, მაშინდა მიხვდება თუ რა ყოფილა სხვათა წაკიდება-წასისინება, რა ყოფილა ომი, რომლითაც მისი მოდგმა სულდგმულობს აქამდის, მაგრამ თითზე კბენა უკვე გვიანია. ეგერ, სულთმობრძავი გდია ბრძოლის ველზე და მის ბურუსმოძალებულ თვალწინ გარბის თვით ტროაში დატრიალებული საცოდაობა, ათასების ტრაგედია, ათასების ვაება-უბედურება:

ვერავინ იხვირებს ამ ომით, ვერც ხალხთა მეფე აგამემნონი, ბაგაში დაბმული მოზვერივით რომ დაკლავენ აბანოში მეუღლე კლიტემნესტრა და მისი კურო ეგისთე; ვერც ფეხმარდი აქილევსი, ვერც ზუჩმოელვარე ჰექტორი, ვერც ჰკუაულევი ოდისევსი, წლობით რომ ახეტილებს მერმე ბედისწერა ხიფათიანი გზებით ოჯახს მოწყვეტილს; მით უფრო — გაფხორილი ოდიოსი. ეს ყველაფერი დღესავით ნათელია, მაგრამ ვინ

არის თავად გოლიათად შერაცხული ოდიოსი, ჰალიძონების წინამძღოლი მეფე, მისივე ახოვნების მეტოქეს — აგამემნონს შეფუთებული კურდღელივით რომ მოკურცხლავს?!

ძნელია ახლა გაარკვიო, რა სწადია ჰომეროსს, აგამემნონის მრისხანებისა და ძლიერების დახატვა თუ იარაღის ვაჭრობით ზნეობადაცემული ოდიოსის დაკნინება.

ოდიოსი, ოდიოსი... ნუთუ ჩვენ გაგვიძნელდება პარალელის გავლება ამ სიტყვასთან?! ბერძნული ტრანსკრიპცია ქართული სახელის პარალელურ ფორმებს უთუოდ ინახავს ერის მეხსიერებაში. გვაქვს ქუთაისი — ქუთაია. ქვაბულს ნიშნავს იგი მეცნიერების ენაზე. ქუთაისი — ქუთაია, ქუთაია და უცებ განათდება გონება: ოდიოსი — ოდი... სკანდინავიური „ოდინ“, კოლხური „ოდოია“.

მაინც რას ნიშნავს ეს ძველკოლხური სიმღერა?! დღეს იგი მუსიკათმცოდნეობაში შრომის ჰიმნადაა აღიარებული. ჩავეკითხები მრავალსაბეჭედი, მაგრამ ისინი სხვაგვარ ინტერპრეტაციას გამორიცხავენ. მართალია, ერთხმად ადასტურებენ, რომ „ოდოია“ წარმართული საგალობელიაო, მაგრამ მაინცდამაინც შრომის, გამარგვლის, გამოროდების საგალობელიო. მე კი ვიტყვი, თუკი „ოდოიას“ სინქრონულად, „ოდოიას“ თანშეწყობით თოხი იქნია მუშაკაცმა, სვრელის ბოლომდე სულს ვერ მიატანს. „ოდოიას“ მეტრიკა, ინტონაცია, გადასვლები, ხეროიკა კარდინალურადაა გამიჯნული ძალისძალით შრომას მიტმასნილ შინაარსისგან. არიან მეცნიერები, რომლებიც ოდიოსს კულტს სვანურ ვობს — ნაყოფიერების წარმართულ ღვთაებას უკავშირებენ, მაგრამ ესეც ნაკლებად სარწმუნო მეჩვენება. რაც შეეხება ამ სიმღერაში დაფიქსირებულ სტრიქონებს — „ბერგის მურქი გიგოია“ — ანუ თოხს მოუქნე გიგოია, გუშინ წინდელი პოეტომანის შედეგი უფროა, ვინემ პირვანდელი, რამეთუ ადრინდელ ტექსტს ქრისტიანობა, როგორც მას საერთოდ სჩვევია, პირწმინდად წაშლის, დასტოვებს მხოლოდ მელოდიას, მუსიკას და შემდგომ ხალხის ფანტაზია, რადგანაც უკეთესს ვერაფერს შეუწავსლებს — თოხს მოუქნე გიგოიათი შეავსებს. შრომის სიმღერად გარდაისახება ბრძოლის ხიმნი. კასტრირებული მამალი წიწილების ჩეკას მიხყოფს ხელს.

კიდევ ერთი ფაქტის გამო ვერ დავუშვებ სიმღერა „ოდოიას“ შრომის სიმბოლოდ, რადგანაც იქ სტროფებსა და სტროფებს შუა არის პასაჟები, რომელიც რადიკალურად სვანური ზარის ელფერს დაიკრავს; მიუხედავად იმისა, რომ შრომის ყაიდაზეა მოქცეული, მისამღერი — ვოი, ვოი, გლოვის ატრიბუტი რომაა, ყრუშეცდის. მაშ, როგორ ჩაეტევა ერთ ცნებაში მწუხარება და აღმაფრენა, ომი და მშვიდობა, შრომა და სისხლისღვრა?! წლების მანძილზე ბრძოლის სიმღერა რომ შრომის ხასიათს შეიძენს, აქ უჩვეულო არაფერია. პირიქით, ომებით დაქცეული წუთისოფლის განუხრელი ლტოლვაა სიმშვიდისკენ; ეს ადამიანის, ხალხების საერთო განწყობილებაა მათი მმართველი ძალებისგან განსხვავებით.

ასე რომ, უშუალოდ „ოდოიას“ გაიგივება შრომის საკულტო სიმღერასთან შეძენილი თვისებაა, ხელმეორედ მონათლულს ხვავს, ძველის თანდათან გარდაქმნის შედეგია და სხვა არაფერი.

თუკი დავუშვებთ, რომ ოდიოსი და ოდოია იდენტური პიროვნებებია, ყველაფერი კალაპოტში ჩადგება. უკვე სრულიად ნათელი ხდება, რომ იგი ოდიოსს უკვდავსაყოფად დამღერებულ-დაკვანესებულ ოდას და ამით წრედიც შეიკვრება. იმდროინდელი პოეტები ხომ უტყუარ სარკესავით აირეკლავენ მომხდარ ფაქტებს, აკი, ვახსენეთ, შლიმანის ფენომენალური ალღო, რომელიც სწორედ დასახელებული პოემებზე დაყრდნობით მიაკვლევს ტროას, და აგამემნონის ოქროს ნიღაბსაც კი აღმოუჩინს კაცობრიობას.

მაშ, რატომ არ უნდა ვენდოთ ჰომეროსის სტროფებს, როცა იგი აცხადებს: ხოლო ჰალიძონებს ოდიოსი (ოდოია) და ეპისტროფოსი მოუძღოდნენ შორეული ალიბედან (ხალიბედან), სადაც ვერცხლის სამშობლო არისო?!

რისთვის სჭირდება ჰომეროსს ხალიბეს ხსენება? მხოლოდ გეოგრაფიული არეალის მოსანიშნად?! ეგრე რომ ყოფილიყო ხალიბეს ნაცვლად უფრო ცნობილ ფაქტს — ოქროს საწმისის აია-ქვეყანას მოიშველიებდა, მაგრამ, როგორც ჩანს, აქ უფრო სიღრმისეულ მოვლენასთან გვაქვს საქმე?! ჩვენ თუ დავუშვებთ, რომ სიმღერა „ოდოია“ შრომის კი არა ჰალიძონების გოლიათი მეფის — ოდიო-ოდოიოსის უკვდავსაყოფადაა შექმნილი, მაშინ იქ გამქრალი სიტყვები შეიძლება სხვანაირად წარმოგვიდგეს: აჰა, მომაკვდავ ოდიოსს მრავალხოფიანი ხომალდით სამშობლოსკენ მოაქროლებენ ჰალიძონები და სასოწარკვეთილნი უმღერენ:

**ოდოდიოი ოდოიად დო ოდოიად,
სადაც არის აიას ქაღარა
მწვერვალებიც გამოჩნდება.
წყველ ტროაში რა გინდოდა?
ვისთვის ქედაფდი მახვილს და მუზარადს?
არ ჯობდა ტკბილი ღვინო გეწურა,
სამშობლოსთვის მიგუხედაო?**

ეჰ, ვერგილიუსისხელა კალმოსანი სჭირდება ამ განძეულის წარმოჩენას, ვერგილიუსისა, რომელიც ლათინთა ტომს „ენეიდას“ სახით სიკვდილ-სიცოცხლის სწორუპოვარი ჰიმნს დაუტოვებს; იმ ენეასისა, ივარქ-

მნილ ტროას რომ გამოარიდებს თვის ჯილაგს და რომულუსის შთამომავლობას ახალ ცხოველმყოფელობას მიანიჭებს.

ეს ყველაფერი მწერლის საასპარეზო სივრცეა, მასალაა მომავალი თაობებისათვის ნაცარშიგახვეულ ლადარივით შენახული; ჩვენ კი ისღა დავგრჩენია ერთხელაც ფოკუსში მოვუყაროთ თავი სათქმელს:

ზომეროსი ჩვეული ქვეტექსტებით მიგვანიშნებს კოლხეთის სრულ დამხობას, იმის გამო, რომ იარაღით მოვაჭრეა, ახალ-ახალი ომის მიზეზი, წამქეზებელი და რადგანაც საკუთარი მოწოდებისთვის — გეორგიანობისთვის, ანბანთმსახურებისთვის, მოპანგეობისათვის უღალატი, გოლიათი ოდოიას დაცემით გვაუწყებს კოლხეთის მითოსური დიდების საუკუნო ჩასვენებას.

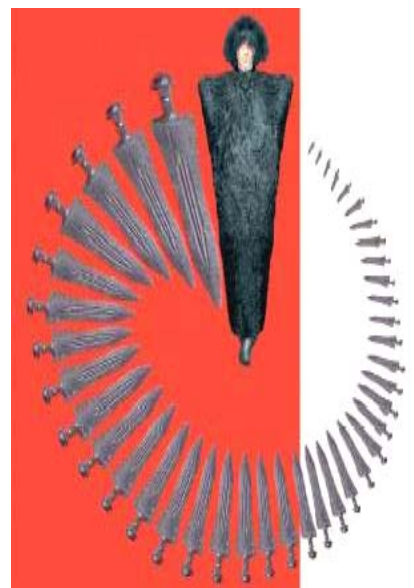
ცხადია, ყოველივე თქმული ემიჯნება მეცნიერულ პრეტენზიებს, ვარაუდის პირში უფროა, მწერლის ინტუიციას დამყარებული, და რაც მთავარია, სწორუბოვარი მარონისა არ იყოს, ცოცხალ მასალას წარმოაჩენს ტროასდროინდელი საქართველოს ყოფიერების ამსახველი ფართო ტილოს შესაქმნელად. არის ზომეროსთან რიცხვი ათის გამოფრვის ჩემეული ვერსიაც, ათისა — ყოველ ნაბიჯზე რომ გვხვდება „ილიადასა“ თუ „ოდისეას“ ფურცლებზე, როგორც ღვთაებრივი, როგორც საკრალური სავსება, თუმცა ამჯერად სათქმელს ბატონ ბორის გოგვიას გამოხმაურებით დავასრულებთ:

„გური ოტობაიას წერილში მოკლედაა მიმოიხილული ღრმად არქაული, ოდინდელი საქართველოს, კერძოდ — კოლხეთისა და წინაბერძენული კულტურების ურთიერთობანი, რომელსაც ეხება ჰომეროსი თავის თხზულებებში და ჩვენთვის განსაკუთრებულ ინტერესს წარმოადგენს.

მწერალი გაცნობია ბატონ რისმაგ გორდეზიანის ფუნდამენტურ და მსოფლიო მნიშვნელობის ნაშრომებს, სადაც თვალნათლივთაა განხილული წინაბერძენული და კოლხურ-იბერიული კულტურების ურთიერთობათა დამაკავშირებელი რამდენიმე საკითხი, ინტერპრეტირებული მეცნიერული კუთხით.

ამასთანავე მწერალი, თავისი საკუთარი თვალთახედვისა და მწერლური ალღოს მეშვეობით ცდილობს გააცოცხლოს და გააშუქოს ზოგიერთი ბუნდოვანი კვანძი. მაგალითად „ალიბუ“, რასაც მასთან ერთად სხვა მეცნიერებიც აიგივებენ ხალიბუსთან, ხალიბიუმთან, რკინის მწარმოებლებთან, მერკინებთან და ძველი ელადის ენაზე, ჰომეროსის პოემებზე დაყრდნობით, არა მარტო ხალხს — ხალიბებს, არამედ მხარესაც, ქვეყანასაც, ხალიბების — რკინის მრეწველობის ქვეყანას უწოდებენ.

მე სრულიად ვეთანხმები მწერლის მცდელობას, თუნდაც იმის გამო, წინა პლანზე წამოსწია საკუთარი ქვეყნის ისტორიული წარსულის რამდენიმე საკითხი ქართველი მოსახლეობისა, განსაკუთრებით ქართველი ახალგაზრდობის ყურადღების მიქცევის მიზნით, რამაც შეიძლება დააინტერესოს ბევრი მათგანი და გავხდეთ მონაწილე მთელი ამ უძველესი და ურთულესი პრობლემების სრულიად ახლებური შესწავლისა და გაანალიზების მომსწრენი, რაც უსათუოდ ხელს შეუწყობს არა მარტო საბერძნეთთან, არამედ მრავალ სხვა ქვეყანასთან მეგობრული ურთიერთობის დამყარებას, ვინაიდან წინაბერძენული და ძველბერძენული, კრეტამიკენური, ეგეოსური, ეტრუსკული, შუმერული, პროტოხეთური და ხეთური, პელასგური, მცირეაზიური, სამხრეთ-ამერიკული, ძველი ინდური და სხვა კულტურების საოცარ ურთიერთკავშირს ავლენენ. დღეს არსებულ მრავალ ათეულ სახელმწიფოსთან უძველეს კულტურულ ურთიერთობათა და მეგობრულ დამოკიდებულებათა

პერსპექტივები უნდა გაიხსნას, რაც ხელს შეუწყობს ხალხთა მშვიდობას და ურთიერთგაგების განმტკიცებას და გაფართოებას.

ახლა კი, რაც შეეხება უძველეს — ოდინდელ — არქაული დროის სიმღერას „ოდოია“. მწერლებს და პოეტებს აქვთ რაღაც განსაკუთრებული ალლო ინტუიციური წინათგრძობისა და არც ბატონი გური ოტობა-ია ლალატობს ამ საკითხს. პირადად მეც ვგრძობდი ყოველთვის, რომ „ოდოია“ არ იყო შრომის სიმღერა. მისი რიტმი სრულებით არ შეესაბამება შრომას, განსაკუთრებით თოხნის პროცედურას, რადგანაც ამ უნიკალური სიმღერის ტემპით თოხნა შეუძლებელია და წარმოქმნის შრომისა და სწორი, ნორმალური სუნთქვის შეუსაბამობას.

ასეთი სიმღერითა და შრომით ერთდროულად დაიხრჩობა, ალბათ, ადამიანი, ან სრულად გაჩერებულმა, თოხნის ტარზე დაყრდნობილმა უნდა შეასრულოს. ამ შემთხვევაში კი ეს არაა შრომის სიმღერა.

მე ვეთანხმები ბატონ გურის, რომ „ოდოიას“ სიტყვები, ალბათ, სრულებით არ შეესაბამება იმ უძველეს ფორმას და ხალხში შემორჩენილი საოცრად ტკბილი და ხარმონიული მელოდიის აღსადგენად მავანმა სპეციალურად შეარჩია გარკვეულ სიტყვათა რაღაც თანაწყობა.

ბატონო, გური, თქვენც ჩემსავით, ალბათ, ცრემლნარევი ღიმილით უყურებდით პირველ ქართველ ფეხბურთელებზე ფოთში გადაღებულ ფილმ „პირველი მერცხალის“ ნაწილს, სადაც მაღალი კლასისა და საკმაოდ გამოცდილმა ინგლისელებმა გამანადგურებელი ანგარიშით დაამარცხეს დამწყები ქართველი ფეხბურთელები და ეს ბიჭები ტალახში ამოსვრილები, ერთ მუშტად შეკრული ქართული გენი, ინგლისელების მიერ შესრულებულ ხოტბას თავისებურად როგორ შეუწყობენ სიმღერას და ქართული ჰიმნის დონეზე აჰყავთ.

დაბოლოს, მინდა კვანძი გავხსნა და დიდად გასახარი სიურპრიზი შემოგთავაზოთ: 1975 წლის ნოემბერ-დეკემბრის „ინოსტრანაია ლიტერატურა“-ში დაბეჭდილია ჟორჟ ამადუს რომანი სათაურით: „**Тереза Батиста, уставшая воевать**“, სადაც ნაწარმოების ერთ-ერთ ნაწილში მართლდება თქვენი და ჩემი დაკვირვებები (გნებავთ მოსაზრებები), სიმღერა „ოდოიას“ შესახებ, რაც დაახლოებით ასეთი სიტყვებითაა გადმოცემული: „**Одоия древниберниская морская песня**“. სამწუხაროდ, მე არასოდეს მივეკუთვნებოდი იმ ადამიანთა კატეგორიას, რომ მივლინებით, ან ტურისტად მაინც ჩავსულიყავი ბრაზილიაში და გამოემეკვლია ჩემთვის ასე უაღრესად საინტერესო მასალა, თუნდაც ჟორჟ ამადუს საარქივო მასალებში მაინც. დიდა ჩემი ცდუნება და, ალბათ, თქვენც მსგავსი ცდუნებით აგანთეთ. მე ვესაუბრე რუსთაველ ლოტბარს, რომელიც „მოიხის“ გუნდს ხელმძღვანელობდა „ოდოიას“ შესწავლისას. ეს შარშან შემოდგომით იყო. სამწუხაროდ მისი გვარი არ მახსოვს. იგი განცვიფრებული იყო ჩემი ვარაუდით და მეხვეწებოდა იქნებ შევძლოთ ძველი (ნამდვილი) სიტყვების აღდგენაო. თითქოს მეც ეს არ მსურდეს“.

სტუმრად ჰენრიეტა ქონიანი

ყველაფერს გადამფარავია მარტივლის ეროვნულ მუზეუმში განცდილი წუთები. ოთხმოცი წლის ბერძენი გივი ელიავა ჭარმაგული აღტყინებით გვწინამძღვრობს ექსპონატების ხომლეულისკენ. თხელია და სალეს ქვა-სავით დალეული. ჰკვიანი თვალები წყალთაგან ნაცად ქვიშასავით დაშენილა ხორცის ფსკერზე და სულის კარიბჭესთან. გაუბზარავი ხმით წარმოგვიჩენს საჭყონდიდოს არეალში მოძიებულ ნიმუშებს: დინოზავრების პრეისტორიული ნაფეხური დაუტყვევებია გაქვავებულ ლავას თუ მაგმას. ნიამორის, იგივე გარეთხას წარმოუდგენლად უშველებელ ფიტულს საარაკო რქები ჩამოხიდავია. იქნებ მსგავსი ეგზემპლარის აღორძინება მოუხდეს მუზეუმის დირექტორზე უხუცეს სელექციონერს, ბატონ ვალერიან არონიას ჯვარცმული აფხაზეთიდან? წარმოჩენილია ანტიკური ხანა. მასალები, ფასდაუდებელი მასალები ათასწლოვანი სამაროვანებიდან და მაინც მარტივლის ეროვნული მუზეუმის ინდივიდუალობა, შეუდარებელი თავისთავადობა და ქართული სულიერების ტრამპლინი ოცდამეერთე საუკუნეში, ესოდენ სასურველი კირბებია — მრავალგზის დაფიქსირებული ისტორიოგრაფთაგან, ცივილიზაციის გარიჟრაჟის ჟამინდელი ჭადა ქვებია, დაუდგრომელი ადამიანის რუდუნებით ნატვიფრი, ნაკაწრი ბიოგრაფია. მრავლისმეტყველი ნაოქები, ღარები და ხაზები, ვინ იცის, რა შინაარსს, რა საიდუმლოებას ლულულულებენ შთამომავლობისათვის?! ათი მონოგრაფია ცნობილი მიზეზების წყალობით ვერაფრით დაძრულა მეცნიერის საწერი მაგიდიდან. ისტორიის მეცნიერებათა კანდიდატს გასრულებული სადოქტორო დისერტაციის აპრობაციისთვის ვერანაირად მოუცლია. ჩანთქმულია კირბებში, ჩაკარგული, დილა-სისხამისას რომ სჩვევია ტაბაკონის მთას შეჯანლიანება, იმგვარად. დინჯი და იშვიათი მთხრობელია კინოკამერის წინაშე. ექსპონატებს დაძარღული ხელით ალაგებს მაგიდაზე. ჩესუჩის ნაჭრის კოლხური ქული უნახევრებს მაღალ შუბლს. ოდნავ წამოზრდილი წვერის მოსაპარსად სადალაქოში წასვლას არ ინებებს — მზე მიიჩქარის დასალიერისკენ, ადამიანის ცხოვრებაც ხომ მოსწრებაა ჟამსაწამისო ელესსა და მელესს შორის?!

ვენურ სკამზე მოკალათებულს თავზე ვადგავართ მე და ჩემი რესპოდენტი. ერთი კვადრატული მეტრის სივრცეში ათასწლეულების ბობოქრობაა, აურაცხელი თაობის მღელვარება და ზემსწრაფველობა სათავიდან სათავისაკენ. მსცოვანი მეცნიერის საათნახვერიან საუბარს რამდენადმე თუ შეკუმშავ ბელეტრისტული კანონზომიერებით და პუბლიკაციის ფორმა-შინაარსს მიანიჭებ, დაახლოებით ამგვარი ტექსტის გამოძერწვა მოხერხდება:

— კოლხები, ეგრისელები იდეოგრამული დამწერლობის ავტორები არიან, — პირწავარდნილი მოგვივით ხყვება ბერძნულზე ჭყონდიდელი, — იდეოგრამული და კარტოგრამის კულტურა, დიახაც, აქ, ეგრისში, კოლხეთში, უფრო სწორად წინა აზიის ამ რეგიონში, ქარდების, ქალდების, ხალდების ქვეყანაში წარმოიშვა, ჯერ კიდევ წარმართობის უადრეს ეპოქაში: ვარსკვლავთმრიცხველი ქურუმები ხომ ციურ სხეულთა ხატებით თვლიდნან და კითხულობდნენ აზრებს, გამოთქმებს, იქნებ — ბგერებსაც, — ფრთხილია მეცნიერი, — უფრო მეტად — მეტყველების მცირე ნაწილის გამოსახატავად. ეს მოვლენა შეინიშნება სამყაროს ყოვლად განვითარებულ ცენტრში, შორხანად და უფრო გვიანაც.

ბატონი ივანე ჯავახიშვილი წერდა: ქართული დამწერლობა გაცილებით ძველია და მისი დასაწყისი შორეულ წარსულში იხსენიება, მცირე აზიასა და გუშინდელ საბერძნეთში უაზრობაა ვეძიოთ.

თვით ქართული ანბანის მოხაზულობა ისეთია, რომ ის შეუძლებელია წარმართობის ხანისა არ იყოსო, რაც უხსოვრობის დროინდელის, მითაქამინდელის ტოლფარდია მეცნიერული ქვეტექსტით, მინიშნებით.

ასეთი გამონათქვამი ბუმბერაზი მეცნიერისა, სტიმულია ჩვენთვის მოკრძალებით განვავითაროთ წამოწეული ხიბოთეზა, მითუფრო, როცა საამისოდ ხელშესახები მასალა უხვად წარმოიჩინდება. მცირე აზია, განსაკუთრებით ქალდების, ხალდების ქვეყნების და მერე შედარებით განვითარებული ცივილიზაცია კოლხეთის სახით არის ინიციატორი ასეთი დამწერლობის პირველი საწყისი ნიშნებისა, რაც მოგვიანებით უფრო დასრულებულ-დახვეწილ ფორმებშიც გამოიხატება;

ეს იმაზე მეტყველებს, რომ აბორიგენი ქართული მოსახლეობა აქ იწყებს თავისი ცივილიზაციის ამოსავალს, აქ ვითარდება და სახიერდება. ამ დასკვნის გამბედაობას მრავალი მეცნიერის გამოხმაურება კვებავს, — უმწიკვლო თვალებით ამოგვხედავს ღვაწლმოსილი მეცნიერი, კონკრეტიზაციას გაუტრბის, მოკრძალებულია, თუმცა ჩვენ ხომ წაკითხული გვაქვს მარტივლის ეროვნული მუზეუმის ალბომების სერიალი, სადაც შავით თეთრზეა მითითებული: „ავტორის (გ. ელიაფას) დასკვნა, რომ ჩვენს ხალხს, ქართველებს, ქართველ ხალხს გვარონული წყობილება ადგილზე გაუფლია, აქვე უცხოვრია, უფითარებია თავისი ცხოვრება, შეუქმნია სოფლები და ქალაქები, თავისი დიდი კულტურა და ასე მოსულა დღემდე“, ამგვარი მოსაზრება ქართველთა შესახებ დიდი ხანია ჩვენს სამეცნიერო ლიტერატურაში გამოთქმულია და განიარაღებული. გ. ელიაფას მასალები კიდევ უფრო ამბარებს ამ მოსაზრებას“.

ეს სიტყვები აკადემიკოს შოთა მესხიას ეკუთვნის, ხოლო აკადემიკოსი ნიკო ბერძენიშვილი რამდენადმე გულუხვია თანაკუთხელ მეცნიერზე, არ შეინანებს მისთვის იმედისმომცემ ნაპერწკალს: „ავტორს ეტყობა კვლევების ნიჭი და დაკვირვების უნარი. მისი მეცნიერული დასკვნები სწორია, რაც იმის საწინდარია, რომ ავტორი საჭირო მეცნიერული სკოლის გავლით ჩვენი სამშობლოს ერთ-ერთი სასარგებლო მკვლევარი გახდება“. აი, ამას გულისხმობს ბატონი გივი ელიაფას ფრაზა: „ამ დასკვნის გამბედაობას მრავალი მეცნიერის გამოხმაურება კვებავსო.“

დიახ, მოკრძალებულია ცოდნით სავსე, სიბრძნით დატენილი, ზერეღე და ქარაფშუტა კი — ხმაურიან უნიჭობას ამოფარებული თავკერძაა.

— ჩვენ ჩვენს ადრეულ წერილებში, შრომებსა და შემდგომ დასკვნებში აქ ქართველი ხალხის აბორიგენობის საკითხს ვუჭერდით მხარს და ვამტკიცებდით ჩვენი მასალებით, რომ ამ აბორიგენ ქართი-ქალდი-ხალდი ხალხს დამწერლობის პირველი ცდები ძალიან ადრე დაუწყია. თუნდაც წარმართ ქურუმებს, მოგვებს ასტრალური სხეულების მოხაზულობის საიდუმლო მეტყველი ნიშან-ხატებით გამოუსახავთ, ციურ სხეულთა საკმაოდ ცნობილი და აღიარებული ხატები: — ჩვენთან მზე და მთავრე, მათი ხატები, ხატობრივი ნიშნები — კრიპტოგრამა იყო პირველი ასო, ბგერა, იგი ჯვარსა და მთვარის დისკოშია გამოხატული სვასტიკისა და ოვალის სახით, რომელთაც ბრუნვის გამოსახატავად ქიმები ხქონდა, რაც გვიან განსხვავდა, მოშორდა და დარჩა ჯვრისა და ოვალის გამოსახულება ხატ-ფიგურების სახით.

მასში ეტყობა თავიდანვე აზრი იყო ჩადებული ბგერის გამოსარჩევი, საიდუმლო წაკითხვისა და გამოსახვის, მეტყველების უდავო პირველი ნიშნები. ამრიგად, ციურ სხეულთა ვარსკვლავური (მურიცხთა), — ბატონი გივი წამიერად ყოვნდება, თვალები კირბების ექსპონატების ვრცეულობაში დანთქმია. უნებურად „მურიცხს“ ზოგად-ქართულ „ურიცხს“ ვუკავშირებ, როგორც უთვალავის, აურაცხელის სიმბოლოს, მაგრამ ამის გამოთქმის დრო და საშუალება წარმეტაცება, ვინაიდან მსწრაფლ გადაბამს ახალ მოსაზრებას დახანებულ წინადადებას, — გამოსახულებები საიდუმლო მეტყველების უტყუარი მოწმენი გახდნენ. ისინი იქნებ ბგერებს გამოსახტავდნენ, შემდეგ კრიპტოგრამული გამოსახულებანი კოდად დაიდეს, ციურ სხეულთა სახელობით გამოსარჩევად, აზრის გამოსახატავად. ეს ქურუმთა საიდუმლო დამწერლობის დასაწყისი გახლდათ.

უდავოა, მათ უფრო გვიან სხვა საშუალებებიც ხქონდათ გამოყენებული, როცა ისინი მრევლის, მორწმუნეთა საერთო დამწერლობად იქცა. საიდუმლო გაიშვირა, ნიშნები გამარტივდა, გახშირდა და თანდათანობით იდეოგრამული დამწერლობის საფუძვლები შეიქმნა.

ასე, ადამიანის გონებრივ განვითარებას მოხვდა ეს სასწაული, განსაკუთრებით გამოთქმა, ბგერითი გამოთქმა დადგა დღის წესრიგში — ხატ-ხაზულებით.

ამისთვის ქვა ან ხვინჭკა ორივე მხარეზე სწორდება, პრიალდება და ამ გასწორებულ, გაპრიალებულ პირზე იხაზება, იჭრება ეს ხატ-გამოსახულებანი, კრიპტოგრამებით კოდირებული იდეოგრამული ნაწერები. იგი გამოხატავს მეტყველებასაც და გეოგრაფიულ მისანიშნებსაც. იწყება კარტოგრამული მონაცემების ამოხაზვა, იქმნება კირბები, რაზედაც ცნობა მოგვცა აპოლონიოს როდოსელმა თავის „არგონავტიკაში“:

კოლხებს შენახული აქვთ თავიანთი მამებისაგან დანაწერი კირბები, სადაც წყლისა და ხმელეთის ყველა საზღვარია მეზღვაურთათვის ნაჩვენებო. იგი იხაზებოდა ქვაზე, ძვალზე, ტყავზე, ლოკოკინათა ქერქებზე, თევზის გაპრიალებულ ძვლებზე და ასე შემდეგ.

ამ დროის პირველყოფილი ადამიანი ყოველგვარ საშუალებას მიმართავდა თავისი აზრის წერილობით გამოსახატავად. სანამ იგი იდეოგრამას პირდაპირ არ მიადგა; სანამ არ შეიქმნა კირბები ქვიშა-ქვებზე, კირბები ჭადა-ქვებზე, ხვინჭკებზე, ასე — სხვა მაგარ საშუალებებზე, მათგან დამზადებულ ფირფიტებზე.

იგი დამწერლობის ადრეული ფორმა იყო, უფრო განვითარებული და სრულყოფილი, იმ ასტრალურ ხატთა შემდეგ. მასში ჩაერთო კრიპტოგრამები, როგორც კოდები; ეს დამწერლობა ადრეულია, წარმართობის უძველესი პერიოდისა და იგი ასტრალურ ღვთაებათა ბგერითი გამოსახვის შემდეგ ყველაზე ზოგადია და დეტალურადაა გამონახული დამწერლობამეტყველებული ფორმები, ნიშნები. უფრო გვიან მასში ჩაერთო კრიპტოგრამები, როგორც კოდები, როგორც სახეობრივი გასაღებები. თუნდაც ჩვენს ხელთ არსებული კირბების გასაღები კოდები, — ჭყონდიდელი მეცნიერი სათითაოდ უახლოებს კინო-კამერის ობიექტივს ხელისგულისოდენა საკრალურ ქვებს თავისი მოსაზრების დასადასტურებლად, მაყურებელში მეტი დამაჯერებლობის მოსაპოვებლად. ჩვენთვისაც გამიზნულია ეს არგუმენტაცია. მუზეუმის ათიოდე თანამშრომელი კი მონდომებით ფუსფუსებს სათადარიგო მაგიდასთან, ვენახის კიდეზე, რომელიც ამ ცა და მიწასავით უხსოვრობისდროინდელია, მითაჟამინდელი. სახელითაც გამოხატავს მომშენებლის ვინაობას, „ნოვა“ ხქვია. აქედან ბიბლიურ ნოემდე ხომ ერთი ნაბიჯია? სუფრაზე მიყოლებით ჩნდება ცხელ-ცხელი ხაჭაპურები, დოქებით ღვინო. ოხშივარი ასდის მოხარმულ ხორცს, მაგრამ საამისოდ არც ნერწყვი გვემეტება და აღარც — მზერა, — ეს კრიპტოგრამები, კოდებად გამოყენებული სახეები, ჩვენს ხელთ არსებულ იდეოგრამულ მასალებში მრავლადაა წარმოდგენილი. ეტყობა მაშინ სრულ გაბატონებულ ფორმას წარმოადგენდა. შემდეგ მას მოსდევს, ან მასში ჩართულია ვრცელი ხაზულები, იდეოგრამული დამწერლობის ნიშნები. ხშირად სტრიქონებად წარმოდგენილიც კი, თუნდაც ქანდაკება „მესეფი“.

მუშტისხელა ძლივს არის დასახელებული ქანდაკება. დიდი შემოქმედებითი ენერჯიაა ჩაქსოვილი მასში. ვერტიკალურად კაცღვთაებაა, ხორიზონტალურად — თევზღვთაება, ხოლო ზურგზე — იდეოგრამაა, და ერთხელაც ეხმაურება ადრინდელ მოსაზრებას წმინდა იოანის თაობაზე, რომელიც უშემერებს ასწავლის მიწათმოქმედებას, დამწერლობას, მშენებლობას, განმანათლებლად მოველინება მესოპოტამიას.

განა იგივეს არ გვიდასტურებს ნუნისის ვეშაპი, თუ ახალი აღთქმა? ანალიზისთვის, დასკვნებისთვის დროს არ ვკრიტიკებ ჭყონდიდელი ბერამუსა. უმაგალითო ტემპრით აშენებს და ლარავს სასურველ ციტადელს ქართული

ეზოტერიის საყრდენად. დარწმუნებული ვარ, როგორც კი ამ ნიმუშებს იხილავენ ეზოთერიისათვის დამაშვრალი პიროვნებები, ბატონები: ალექსანდრე ჩუბინიძე, გივი ალაზნისპირელი, ხამლეთ წულაია, ზურაბ ქაფიანიძე, ჯერ ერთი, შვების ცრემლი ხომ მოერევათ, და ჩაუვარდებთ ხელთ?! — კოცნა-კოცნით გალევენ, როგორც ქართული სულიერების ნამცეცში არეკლილ უსასრულობას.

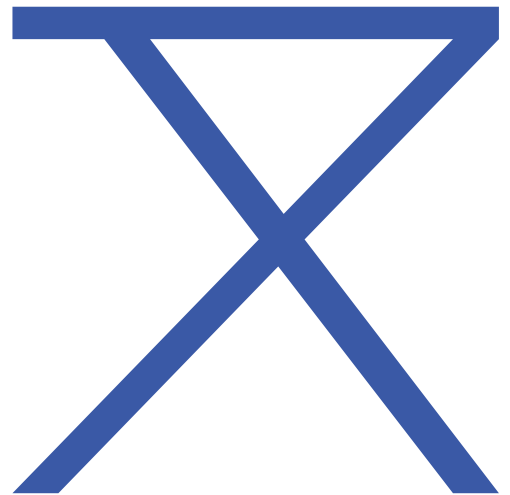
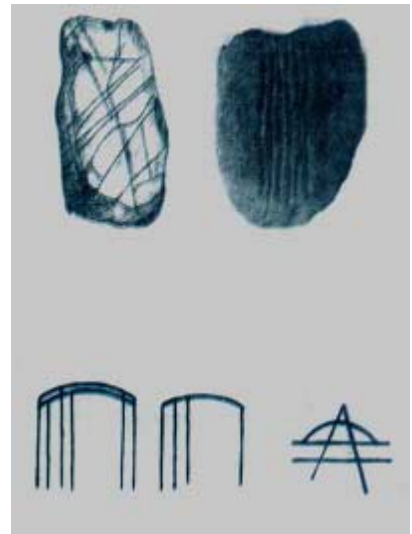
— ასეთი ხაზები ხვინჭებზე და ჭადა ქვებზე ამოტიფრულია არა ბუნებრივი ღარებით, — რულუნებით მიუყვება თავის აღმართს მარტვილის ეროვნული მუზეუმის მსცოვანი დირექტორი, — არამედ — ხელით ამოღარვით და მიუთითებს მიმართულებას, მდგომარეობას, გავრცელებას, მასშტაბებს.

ასეთი ერთეული ნიმუშები ჩვენს ფონდში მრავალია და ახალ-ახალი ექსპონატები კვლავაც და კვლავაც ჩნდება იმავე ადგილებიდან: ალანის გადან, ლეხაინდაროდან, კოტორიდან, ვედიკარის ნოჯიხუდან, აბედითის დიხაზურგადან, ნახუნაოდან.

ესენი პირველი კირბებია, იდეოგრამები და კარტოგრამები. მათგან გამორჩევა შეიძლება აზრიანი, მეტყველი ხაზებისა. ასეა თუ ისე, კოლხეთში იყო დამწერლობის პირველი ნიშნები, რაზედაც ასე ხაზგასმით ვპოულობთ ცნობებს ანტიკურ წყაროებში, — უძირო თვალებით ამოგვხედავს უხუცესი გივი ელიავა — მათ შორის ხეროდოტესთან, ხომეროსთან, არგონავტებთან, თუნდაც — აპოლონიოს როდოსელთან.

ეს პირობითი ნიშნებია, იმ კრიპტოგრამების შემდეგ მათთან ერთად და მათი მეშვეობით კოდირებული. ეს პიქტოგრამები შესანიშნავი მაგალითებია, თუნდაც ასო ა პიქტოგრამა — **⊂** აქ პიქტოგრამა ნახევარი ოვალით გამოხატავს მთავრის ღვთაებას და ასო-ანბანიც სწორედ მისით დაიწყო იმ საიდუმლო ანბანწერაში. შემდეგ მზის გამოსახულება, მისი მბრუნავი სხეული-სვასტიკა არის ასო ნიშანი **ჯ** — **⊘**. ეს ნიშანი მარტვილის მონასტრის ჩრდილოეთის შიდა კედელზე, სვეტის ფარზე მოხატულობაშია მოცემული გვიან. ასევე, გვიან, ეტყობა ამ კრიპტოგრამასთან გრაფემას ქიმები მოშორდა და **⊘** ჯვარის ხატ-სალოცავად დარჩა. მსგავსი ხატვბულა ჩვენ ვიპოვეთ კურხუში, აპოლონ ახალაის ეზოში, ჭილაიების ყოფილ საცხოვრისზე, სამაროვანში ათეულ ცალობით და ასე შემდეგ. ამრიგად, ესენი ადრეული აზრჩადებული ნიშნებია. მათგან სწრაფსაწერად იდეოგრამების შემუშავება შემდგომი ეტაპია. ეს სახალხო, საზოგადო დამწერლობის დასაწყისია. იგი მოსიარულეთათვის გზის საჩვენებლად და აზრის საამბობადაა გათვალისწინებული.

მზის სიმბოლოდ ჯვრის, უკეთ სვასტიკის წარმოჩენის ბატონი გივი ელიავასეულ კონცეფცია არახალია. ვინაიდან, მბრუნავი ჯვარი ეზოტერიკული ტრადიციით დედამიწელების უმთავრესი მნათობის ხატია. ბორჯღაღიცი ხომ ამას მიუთითებს, სადაც თითოეული ხაზი, ქიმიანად 35 გრადუსს შეესაბამება და საბოლოოდ ვღებულობთ სრულ წრეს, 360 გრადუსს. ამის თაობაზე ადრეც გვითქვამს და შემდგომშიც დავაწდევეთ აზრს რამდენადმე, მაგრამ არსებითი ის გახლავთ, რომ მეცნიერი შეუპოვრად მიუყვება დამწერლობის შექმნის ციკაბობებს. ვენურ სკამზე აღარული სხეული ნაცადი **კავალერისტიკით** — კოლხები, ეგრისელები იდეოგრამული დამწერლობის ავტორები არიან, — პირწავარდნილი მოგვივით ხყვება ბერმუხა ჭყონდიდელი, — იდეოგრამული და კარტოგრამის კულტურა, დიახაც, აქ, ეგრისში, კოლხეთში, უფრო სწორად წინა აზიის ამ რეგიონში, ქარდების, ქალდების, ხალდების ქვეყანაში წარმოიშვა, ჯერ კიდევ წარმართობის უადრეს ეპოქაში: ვარსკვლავთმრიცხველი ქურუმები ხომ ციურ სხეულთა ხატებით თვლიდნან და კითხულობდნენ აზრებს, გამოთქმებს, იქნებ — ბგერებსაც, — ფრთხილია მეცნიერი, — უფრო მეტად — მეტყველების მცირე

ნაწილის გამოსახატავად. ეს მოვლენა შეინიშნება სამყაროს ყოველად განვითარებულ ცენტრში, შორხანად და უფრო გვიანაც.

ბატონი ივანე ჯავახიშვილი წერდა: **ქართული დამწერლობა გაცილებით ძველია და მისი დასაწყისი შორეულ წარსულში ინთქება, უაზრობაა იგი გეობოთო მცირე აზიასა და გუშინდელ საბერძნეთში. თვით ქართული ანბანის მოსაზრება ისეთია, რომ ის შეუძლებელია წარმართობის ხანისა არ იყოს, რაც უხსოვრობის დროინდელის, მითაქამინდელის ტოლფარდია მეცნიერული ქვეტექსტით, მინიშნებით.**

ბუმბერაზი მეცნიერის ასეთი გამონათქვამი, სტიმულია ჩვენთვის მოკრძალებით განვითარებულ წამოწეული ხიპოთეზა, მითუფრო, როცა საამისოდ ხელშესახები მასალა უხვად წარმოჩინდება. მცირე აზია, განსაკუთრებით ქალღების, ხალღების ქვეყნების და მერე შედარებით განვითარებული ცივილიზაცია კოლხეთის სახით არის ინიცი-ატორი ასეთი დამწერლობის პირველი საწყისი ნიშნებისა, რაც მოგვიანებით უფრო დასრულებულ-დახვეწილ ფორმებშიც გამოიხატება;

ეს იმაზე მეტყველებს, რომ აბორიგენი ქართული მოსახლეობა აქ იწყებს თავისი ცივილიზაციის ამოსავალს, აქ ვითარდება და სახიერდება. ამ დასკვნის გამბედაობას მრავალი მეცნიერის გამოხმაურება კვებავს, — უმწიკვ-ლო თვალებით ამოგვხედავს ღვაწლმოსილი მეცნიერი, კონკრეტულიზაციას გაუბრძის, მოკრძალებულია, თუმცა ჩვენ ხომ წაკითხული გვაქვს მარტივლის ეროვნული მუზეუმის ალბომების სერიალი, სადაც შავით თეთრზეა მითითებული: **„აგტორის (გ. ელიაგას) დასკვნა, რომ ჩვენს ხალხს, ქართველებს, ქართველ ხალხს გეგონილი წყობილება ადგილზე გაუვლია, აქვე უცხოვრია, უფითარება თავისი ცხოვრება, შეუქმნია სოფლები და ქალაქები, თავისი დიდი კულტურა და ასე მოსულა დღემდე“, ამგვარი მოსაზრება ქართველთა შესახებ დიდი ხანია ჩვენს სამეცნიერო ლიტერატურაში გამოთქმულია და გაზიარებული. გ. ელიაგას მასალები კიდევ უფრო ამაგრებს ამ მოსაზრებას“.**

ეს სიტყვები აკადემიკოს შოთა მესხიას ეკუთვნის, ხოლო აკადემიკოსი ნიკო ბერძენიშვილი რამდენადმე გუ-ლუხვია თანაკუთხელ მეცნიერზე, არ შეინანებს მისთვის იმედისმომცემ ნაპერწკალს: **„აგტორის ეტყობა კვლევის ნიჭი და დაკვირვების უნარი. მისი მეცნიერული დასკვნები სწორია, რაც იმის საწინდარია, რომ აგტორი საქართველოში მეცნიერული სკოლის გაგლით ჩვენი სამშობლოს ერთ-ერთი სასარგებლო მკვლევარი გახდება“.** აი, ამას გულისხმობს ბატონი გივი ელიაგას ფრაზა: **„ამ დასკვნის გამბედაობას მრავალი მეცნიერის გამოხმაურება კვებავსო.“**

ღიას, ცოდნით სავსე, სიბრძნით დატენილი მოკრძალებულია, ზერელე და ქარაფშუტა კი — ხმაურიან უნიჭო-ბას ამოფარებული თავკერძაა.

— ჩვენ ჩვენს ადრეულ წერილებში, შრომებსა და შემდგომ დასკვნებში აქ ქართველი ხალხის აბორიგენობის საკითხს ვუჭერდით მხარს და ვამტკიცებდით ჩვენი მასალებით, რომ ამ აბორიგენ ქართი-ქალდი-ხალდი ხალხს დამწერლობის პირველი ცდები ძალიან ადრე დაუწყია. თუნდაც წარმართ ქურუმებს, მოგვებს ასტრალური სხეულების მოსაზრებობის საიდუმლო მეტყველი ნიშან-ხატებით გამოუსახავთ, ციურ სხეულთა საკმაოდ ცნო-ბილი და აღიარებული ხატები: — ჩვენთან მზე და მთავრე, მათი ხატები, ხატობრივი ნიშნები — კრიპტოგრამა იყო პირველი ასო, ბგერა, იგი ჯვარსა და მთვარის დისკოშია გამოხატული სვასტიკისა და ოვალის იერით, რომელ-თაც ბრუნვის გამოსახატავად ქიმები ხქონდა, რაც გვიან განსხვავდა, მოშორდა და დარჩა ჯვრისა და ოვალის გამოსახულება ხატ-ფიბულების სახით.

მასში ეტყობა თრისტივით წამითაც არ შეუტოკდება ათასწლეულებზე გადაჯირითებისას. ხელები კი მოგე-ცა ლხენა, ქარგავენ და ახარატებენ ათას ფორმა-შინაარსს, უთვალავ, აურაცხელ ნასკესა და მოხრილობას.

ხმაც შესატყვისი ტონალობით ეცვლება. ხელები და ბგერები ჰარმონიულად ძერწავენ ბატონი გივი ელიაგას სულიერებას; და პოეტის თვალთ შეხედო, მისი სხეული ლოდებით ამოხერგილ მდინარის კალაპოტს მოგაგონებს ფიგურალურად, სადაც სული, ტემპერამენტი მათზე გაფიცებით მოჩქაფუნე გაათმაგებული თერგია.

— დრო გადის, სწრაფი და უფრო აზრიანი წერის საჭიროება დგება, — განაგრძობს მეცნიერი, — იდეოგრა-მაში ახალი აზრი ჩაიტოტება, ახალი სული ჩაიღვრება, იგი იქცევა ასო-ბგერად, რაც თვალსაჩინოდაა გამოხატუ-ლი ურნებზე, ქვეზე. ამის სამაგალითოდ შეგვიძლია წარმოვადგინოთ კუფტინის მიერ ქვემო გომში ნაპოვნი ურნები, რასაც ხშირად იმოწმებდა და ანბანის პირველ არსებად, რეალურ სახეობად მიიჩნევდა აკადემიკოსი ამირანაშვილი:

— ასეთი ასო-ნიშნები შემდეგ ყოფით სავნებზეც ვლინდება. გრიგოლ შენგელიას ნაპოვნი ძვლის ლარტყუ-ლები კრიპტოგრამებია სურათებად გარდაქმნილი, თუნდაც მასზე ასახული ქალის ფიგურა ან დაჩოქილი მანდი-ლოსნის მუხლისთავები და სხვა.

იგი ნაპოვნი „ჯოლორიში ლალუმი“ — ძალის ღელეში, ჩხოროწყუში, — განმარტება ფართო აუდიტორი-ისთვისაა უფრო განკუთვნილი, ვიდრე — ჩვენთვის და კიდევ სმენა გაფაციცებული კინო-ოპერატორისათვის, ქანდელი დათო იაკობაძის მისამართით, — იგი ჩხოროწყუს მუზეუმში ინახება, გამოქვეყნებულია „ჩხოროწყუს რაიონის ტოპონიმიკურკატალოგში“ და უფრო მეტი, ჩვენს მასალებშიც ურევია.

ჩვენ ვიპოვეთ სენაკში, ისულას მასალებში, ურნები, რომელთა კედელი ასეთივე ხაზობრივი ნიშნებითა და მშვენიერებული. ეს ასო-ნიშნები თავდაპირველი ხაზობრივი ნიშნებია, რომელიც იდეოგრაფიდან ამოვიდა, ადამიანმა თავის ყველაზე საჭირო ნივთზე — ურნებზე და ცხოველის ტანზე — ცხენთან დაღის სახით ღერბად ამოტვიფრა და ეს ყველაფერზე აუცილებელი და საჭირო ცხოველის საკუთრებად მიიწინა, რაც ბატონ სერგი მაკალათიას დამოწმებული აქვს წიგნში „სამეგრელოს ისტორია და ეთნოგრაფია“, — მსგავს მოსაზრებას ვხვდებით მეცნიერ ბეჟან კილანავასთანაც. მასალები მართლაც წლობით გროვდებოდა და ტბევდებოდა უფრო გაბედული დასკვნებისთვის, მაგრამ მივუგდოთ ყური ჩვენს მსცოვან მეგზურს:

— რასაკვირველია, ეს დაღი, ღერბი შემდეგ არ შეცვლილა და მოგვიანებით რამდენადმე განვითარებული ასომთავრული და მხედრული ასო-ნიშნებიც კი გამოყენებულა. ასე რომ, მისი გამოყენების ხორიზონტი უფრო გვიან ძალაშია და ვრცელდება საქართველოს კიდით კიდემდე.

ქართულმა ანბანმა იმ უძველესი დროიდან განიცადა სახეობრივი სრულყოფა. კირბებიდან ამოვიდა ასომთავრული, მრგვლოვანი ანბანი. შემდეგ იგი ნუსხური დამწერლობით განსხვავდა, ხოლო გვიან, თანდათანობით მხედრული დამწერლობით განსხვავდებოდა. ასეთი განსხვავლება ქართული ანბანის უდიდეს მახასიათებელს წარმოადგენს, რაც თვალსაჩინო მოვლენად მიიჩნევა.

და რადგანაც კვლავაც გრძელდება „ოქროს საწმისის“, იგივე, „დაწუნებული ლოდის“, „ქრისტეს კვართის“ თუ კირბების გარშემო დისკუსია, ერთ მოსაზრებასაც შემოგთავაზებთ, ოღონდ უკვე პროფესიონალის პოზიციიდან, ეკონომიკის მეცნიერებათა დოქტორის სამეცნიერო ხარისხის მოსაპოვებელი ავტორეფერატიდან ბატონ მილორდ სიჭინავას წიაღსვლებს:

მეცნიერი ყურადღებას ამახვილებს ფონემა „ორინჯ“-ზე, „ორენჯ“-ზე, „ქართა“-ზე, რომელთაგან პირველი ორი შინაური პირუტყვისა და რინაცხოვრების — ყოფიერების სემანტიკისაა. ქართაში კი ბ-ნ მ. სიჭინავა ხედავს „ქართა“, „რქოსანი პირუტყვი ერთად თავმოყრილი“.

ნაშრომში ორიგინალურად საბუთდება, რომ შრომის საზოგადოებრივი დანაწილების, წარმოებისა და გაცვლის შემდგომ განვითარებას, წესით უნდა მოხყოლოდა შრომის საშუალებათა პროგრესიც.

ამ თვალსაზრისით, ბუღას, კურატს, ფართო გაგებით მენახირობას, ადგილი უნდა დაეთმო უფრო წვრილ საყოველთაო ეკვივალენტზე, ვერძისათვის, კრავისათვის, კირიბისათვის. ბუღა ეცემა, იგი გადაიზრდება ხარში — გამწევი ძალის შინაარსში, თვინიერ მუშა-პირუტყვში, რომელიც შემდგომ უფრო იხვეწება, რაფინირდება და საბოლოოდ ჩამოყალიბდება ცხვრის ფარაში, „ცხვრის ფულში“.

ავტორმა ეტყობა თვალის ვერ მიაღწევს ესპანეთის სინამდვილეს, სადაც გახლებული ხარების დესფილირება (მოკვდინება) მისმიერ წამოწეული ვერსიის ერთგვარი გამოძახილია.

ტორო, ასრერიგად გამჭდარი ძვალ-რბილში მთელი ესპანეთის მოსახლეობაში, და განსაკუთრებით იბერიული წარმოშობის ესპანეთში, ხარის დაცემის, მესაქონლობის გზის დაცლაა მეცხვარეობისათვის, როგორც უფრო მოქნილი სასაქონლო-ფულადი ურთიერთობისათვის, ვაჭრობის აღორძინებისათვის, რამაც გამოიწვია „ხალხთა მასების საკმაო დიდი გადაადგილებანი დედამიწაზე“, და მწიფდება დასკვნის წინაპირობას: „ცხვარმა ერთგვარად გადაანაწილა კაცობრიობა დედამიწაზე“.

ავტორი ავითარებს თეზას პრომეთესა და ზევსის ურთიერთდამოკიდებულების თაობაზე, რაც საქართველოში ოქროს მონეტის აღმოცენების პრელუდიაა, წინარე სურათი. „ოქროს საწმისი (მითებში: ტყავი ოქროს ვერძისა), ანუ ბრტყელი, მზის ფორმის, ოქროს მონეტა — ერთ-ერთი პირველი ოქროს მონეტა დედამიწაზე — მისი სავსებით ადევკატური და ფრიალ

ამაღლებული სახელწოდებით — მანათი უდავოდ მომდინარეობს, ცნებიდან „ნათება“, და უკავშირდება მზესა და მის ბრწყინვალებას.

აიეტი მზის ბერძნული ღმერთის — ხელიოსის შვილია. იქნება აქ გადაიკვეთოს ბ-ნ მ. სიჭინავასა და „გრაალელების“ პოსტულატები, მით უფრო, რომ ბეოტიის ქალაქ ორქომენიდან (ორქო-ოქროა მეგრულად, მენი — მანეთს ეხმანება), მოუსავლიანობისა და შიმშილის გამო ფრიქსე ჩამოიყვანს ხერმესის — ვაჭრობის ღმერთის მიერ ოქროცურვილ ვერძს, რომელიც მოგვიანებით ზევსს შეეწირება ტყავის სახით, ანუ იგივე დაბრტყლებულ ოქროდ, ფულის ეტალონად, და როგორც მატრიცა, ნიმუში ჩამოეკიდება ომის ღმერთის, არესის, წმინდა ჭალის ერთ დიდ მუხაზე, ცეცხლისმფრქვეველი დრაკონის სადარაჯოდ. რაც შეეხება ბერძენთა ლაშქრობას კოლხეთში ოქროს საწმისის მოსატაცებლად, სულაც არაფრისმთქმელია საგნობრივად, ფეტიშის დონეზე, თუკი არ დაეუშვებთ იმ კანონთა ერთობლიობის თვისებას, რაც მონეტარულ სისტემას, ფულად-სასაქონლო ურთიერთობას ახასიათებს საერთოდ, და ადრეულ ჩვენულ ვერსიას: ოქროს საწმისი სიბძნისმეტყველი წიგნია, ბერძენი ავტორების ტირადებზე დანდობით — ოქროს საწმისი, იგივე კირბი, კირიბიში, კრავისა, ანუ მატერიალური ცოდნა-ფორმულაა იმის თაობაზე თუ როგორ მოგვეპოვებინა ოქრო ქიმიის მეშვეობით, ფრიად საინტერესოდ წახანადება ბ-ნ მ. სიჭინავას წიადსვლებით:

ოქროს საწმისი — ოქროს მონეტის ეტალონია, ყალიბი, მატრიცა და, ალბათ, ამ მონეტარულ სისტემასთან დაკავშირებული უამრავი წვრილმან-მსხვილმანი პრობლემა, მიღწეული ცხვრის ფარით, ცხვრით, როგორც ამ ცხვრის ღირებულების ტოლფასი. თუკი აქამდე ცხვარი ასრულებდა მონეტის როლს, აწი კოლხმა, (**„ხალიძონები ეპისტროფოსის ოდიოსს მოხყენ, ვერცხლის შორეულ საბადოდან, (ხალიძეს მხრიდან“**), ანუ იმ ქვეყნიდან სადაც მეტალურგია დულდა და გადმოდულდა, ოქროს მონეტის ყალიბში მოქცევა იოტისოდენად არ გაუჭირდებოდათ. და თუ დავენდობით ბ-ნ მ. სიჭინავასულ დასკვნებს: „ფული აუცილებელია მონეტარული მიმოქცევისა და მისი სახელმწიფოებრივი მოწესრიგების სისტემის ნორმალური ფუნქციონირებისათვის“.

ჩვენეული განსჯისათვის რჩება თავისი კულისხელა — „კოლხური ეპოქის განვითარება ლეგენდარული აიეტის ეპოქაში, თითქოსდა, მართლაც მიმდინარეობს. როგორც ჩანს, ფულის უკვე საკმაოდ ფორმირებული მონეტარული მიმოქცევისა და, შესაბამისად, ასევე მიმოქცევაში სხვა ლითონებით (ან კიდევ რაიმე სხვა საშუალებით) ოქროს მონეტის შენაცვლების ბაზაზე, რომელიც უსასტიკეს სახელმწიფოებრივ მოწესრიგებაზე დაყრდნობაზე“.

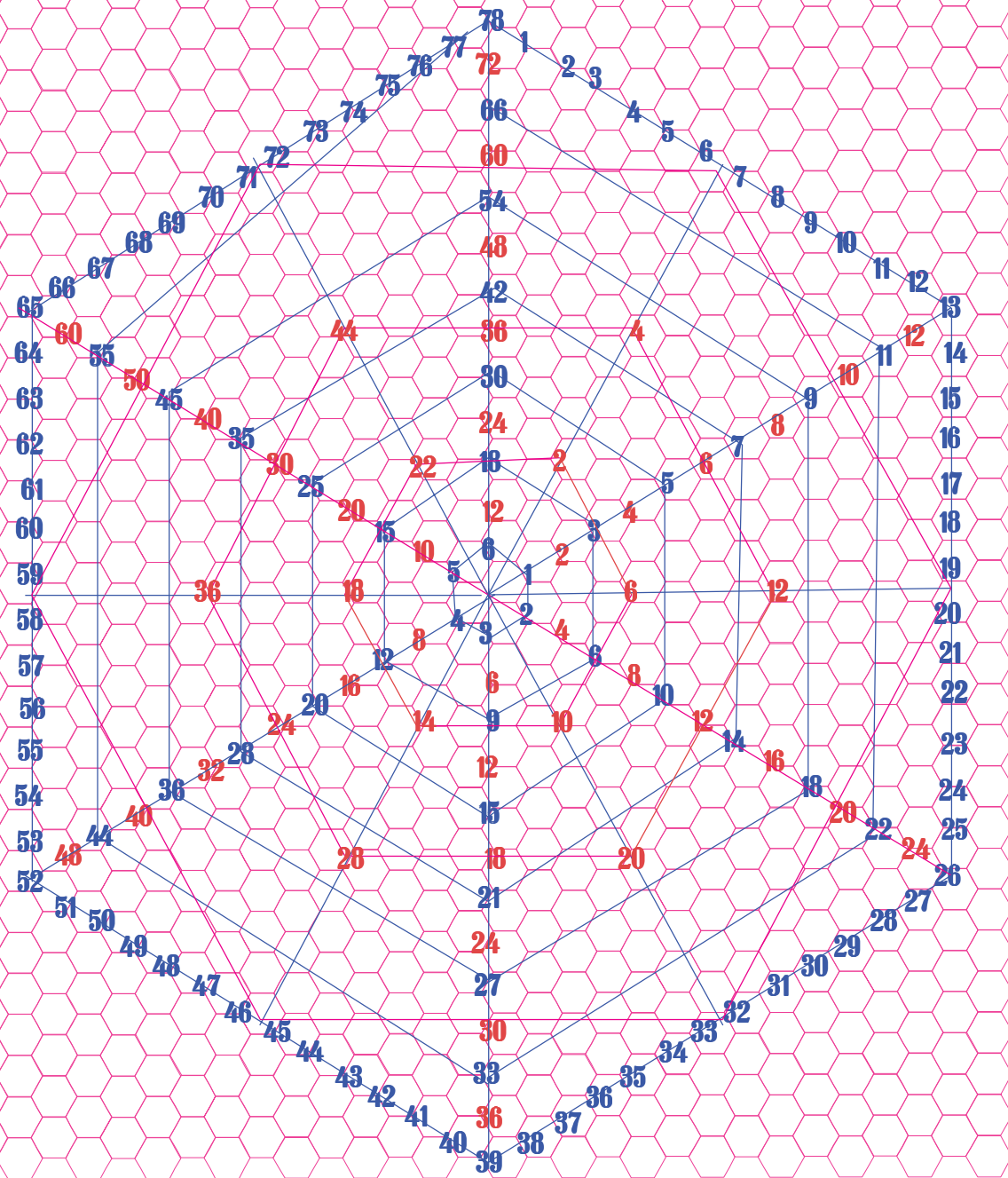
გაჩნდა სრულიად ახალი ვერსია „ოქროს ვერძის“ ვინაობის დადგენის ასპექტით, მაგრამ რადგანაც ამის თაობაზე სხვაგანაც გაცხადდება მრავალგზის, წუთმესვენება აქ ვამჯობინოთ. ქართველებს ბერძენები „გიორგიოსებს“ გვიწოდებდნენ, მიწის დამმუშავებლებს, იგივე მარგალებს, დამრგველებს პრიმიტიული შეხედულებით. „გი“ მიწაა ბერძნულად, „ქი“ — შუმერულად, „გიმ“ — სვანურად. „ან“ — ცაა შუმერულად, „ქი-ანა“ — ქვეყანა მეგრულად. გიორგიოსი ფაქტობრივად მარგალის, დამრგველის ვულგარული ვერსიაა, გამოძახილი იმ ჭეშმარიტი ფუნქციისა, რასაც მწიგნობარი, ასოების თიხის ფირფიტებზე, პაპირუსებზე, კირბისზე დამრგველი ტომი აწარმოებდა.

„ქ“ 𐌕 — 24-ე ასონიშანია ასომთავრულში — † იგივე მბრუნავი ჯვარი, საქართველოს ეროვნულ დროშაზე ოთხ ადგილას რომ დასკუბებულა 8-ბოლოიანი ცენტრალურის ფრთებქვეშ. ამ კულების შეერთებით ვლებულობთ 4 სამკუთხედის ერთობლიობას. რომელიც დავითის ✠ ✠ 2 ვარსკვლავის იდენტურია. ებრაელების დროშაზე ამოტვიფრულია დავითის ვარსკვლავი. ქართველების დროშაზე 8-ბოლოიანი ჯვარი და პლუს 8 დავითის ვარსკვლავი, რაც საბოლოო ჯამში გულისხმობს ამ ორი ეთნოსის განუსაზღვრელ სულიერ და ფიზიკურ კროსინგოვერს საიდუმლო წერილის აღსასრულებლად.

2 ნოემბრის საპარლამენტო არჩევნების წინა დღეებში გავესაუბრები გარკვეულწილად განხილული წიგნის („გახელ თვალებს — იქნება გვიან“), ავტორს, ბატონ თამაზ ბუთხუზს. საათზე მეტ ხანს გასტანს ჩვენი დაზვერვითი დიალოგი. გამიხარდება ერუდირებულ პიროვნებასთან მასლაათი. მეცნიერი კაცი მატრიცის პრობლემაზე ჩაფიქრებულა, იგივე კრისტალის მნიშვნელობაზე, იმ ატომგულის საწყის ერთეულზე, რომელმაც უნდა იტვირთოს შემდგომ ერისსხეულის, გნებავთ რეამინაცია, გნებავთ — ხელახალი აღმოცენება. მაგრამ დავრწმუნდები, რომ მასაც, ლამის ოცამდე თანამემამულის მსგავსად, არ გააჩნია ეს ხელდასხმა, ანუ მუჰამედის ენით თუ ვიტყვით, არ მოეპოვება მაგარტარიანი დანა სამოქმედოდ.

თავისთავად საკითხის დასმაც ცოტა როდია. ამას სხვანაირი რაკურსით ცდილობენ ბატონები: ვლადიმერ ჩუბინიძე („სასწაული“); გივი ალაზნისპირელი („სამყაროსეული აღმოჩენა“); ჰამლეტ წულაია („სად ვეძებოთ წარღვნიტ ჩაძირული ნოეს კიდობანი“); ეპისკოპოსი იოანე-იონა („რა უნდა ვაკეთოთ“); როსტომ ჩხეიძე („ქალდეას მონატრება“) და ა.შ. სადაც ჩამოთვლილი ავტორები მეტნაკლებად ამჟღავნებენ იდეალური საზოგადოების მშენებლობის ტექნოლოგიებს და უნებლიეთ თამაზ ბუთხუზისეული მატრიცის, კრისტალის თანავტორებადაც გვევლინებიან თითქოს, თუმცა ერთსაც ვერ მოუხელთებია მედინას კურაშატების ძის მიერ ნახსენები მაგარტარიანი დანა. იგი მხოლოდ და მხოლოდ 2003 წლის 31 მარტს განსხეულდება ვახტანგ მიშველიას პერანგის ძმობილის თვითგვემაში ბატონ ჭაბუა ამირეჯიბთან სიმბოლური ხელდასხმის მერმე.

ამხარი კავშირია ტვინის ნეირონებს შორის და რა თქმა უნდა – მთელს სამყაროში. ყოველი ნაწილაკი ექვსი მიმართულებით უკავშირდება გრანდიოზულ სიდიდეებს და პირიქით. შინაგანის თუ გარეშეშეცვლის პატრიცა ჩვენს ხელთაა. სექსტაგონი ფაქტობრივად იდეალური ადამიანის თავის ქალაა და ჩვენც სრულიად შეგნებულად მეზოკრანულ ფორმას მივანიჭებთ უპირატესობას.

ამიტომაც შეინახება დღესამომდე თავად მატრიცის, კრისტალის შექმნის ალქიმია, ურომლისოდ ნებისმიერი მოძღვრება და თეორია ქვიშისგან პირამიდების გრეხაა სფინქსის მონუმენტის სამხრეთით.

აწ საბოლოოდ გამოკვეთავ სათქმელს: მისი ფორმულა უმარტივესია. ამის პასუხს, ცხადია, ვერც ცნობიერების სპეციალისტი **ფრენსის კრიგი** გამცემს პასუხს და ვეღარც სეროტინის — ტვინის მთავარი მუშაველემენტისა, რადგანაც მათი ცოდნა მწირია სამყაროს აგებულებაზე. იმიტომაც არ მოეპოვებათ მატრიცა, იგივე მირიან ქართველის „დაწუნებული ლოდი“, თუ ზვიად გამსახურდიას „მესია“, თორემ ნიადაგ თვალწინ მდებარე ყალიბის მიხედვით უმარტივესი საქმეა კოსმოსის რელიეფის დახატვა. ეს სიბრძნე სვანურ დედაბოძზეა აღყვდილი ათასწლეულების წინათ — სამისა და ოთხის ურთიერთკავშირი, მზისა და დედამიწის დამოკიდებულება.

ადამიანის ტვინში არსებულ ექვსწახნაგა ნეირონებს, სექსტაგონებს, ხილულ ბუნებაში ფუტკრის ფიჭა იმეორებს და ეზოტერიკულ განზომილებებში — დავითის ვარსკვლავი, რომლებიც წამში 40 ჰერცის სიჩქარით აღიგზნებიან ინდივიდში არსებული 6 შეგრძნების სხვადასხვა უბანში. სხვათა შორის გენეტიკური დათიშვაც (მიტოზი, მეიოზი) 6-6 ფაზისგან შედგება. ვგონებ, ეს ყველაფერი შემთხვევითს არა ჰგავს, განსაკუთრებით — სპირალის აღნაგობა.

სამყაროს არქიტექტურაში ხუროთმოძღვრის თვალით ჯერ არავის შეუხედავს

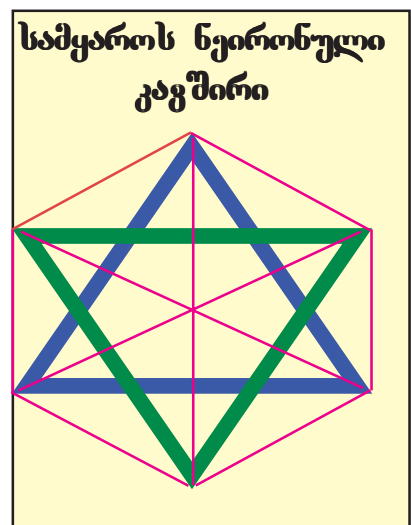
ეს გახლავთ 10 დასახლებული პუნქტი, რომლის განაპირა სახლი პენტაგონის აღნაგობისაა, ხუთკუთხედი. (იგი მიიღება ტოლგვერდა სამკუთხედისა და კვადრატის ერთიანობით) ხოლო თითო „კოტეჯი“ ექვსკუთხა — სექსტაგონი და კიდევ ორ-ორი, წიბოებით შეწებებული „ქარვასლა“, კროსინგოვერულად შეჭიდული „სასახლე“, პენტაგონ-სექსტაგონის ერთობა 9-კუთხედი. პლუს ყოველივეს ორი წრე უფლისეულ სახედ. „ევერიკას“ წამოძახილამდე აღარაფერი დარჩენილა!

ადამიანის ტვინის ნეირონებში გატარებული ელექტრული ინფორმაციის მოძრაობის ამპლიტუდა 40 ჰერცია. ეს კი მიმანიშნებელია იმ გასაოცარი რეალობისა, რაც შემთხვევით თუ განგების ნებით წამოცდება მირიან ქართველს „დაწუნებულ ლოდთან“ დაკავშირებით, სადაც ქართული ასომთავრული 40 ერთეულამდე, 40 ასო-ნიშნამდეა გაზრდილი ტრადიციული 37-ის სანაცვლოდ: წამატებულია „ფონ“, „ურ“, და „ლი“. ამ მიხვედრილობის ამოსავალი პუნქტი გახლავთ ადამიანის კიდურების 5 თითით დაბოლოება, რაც გაორმაგებულია მდებრის და მამრის ერთობლიობით. როგორც თავდაპირველი სრულყოფილებისა, ვიდრე საკუთრივ „მამა-კაცად“ და „დედა-კაცად“ განიყოფოდეს. მოკლედ, ამ მთლიან, აღვსებულ პიროვნებას საბოლოო ჯამში 40 თითი (კითი) გააჩნია — ქალის 2 ხელს მიმატებული კაცის 2 ხელი, პლუს ქალის 2 ფეხს, კაცის 2 ფეხი — (5 + 5 + 5 + 5 X 2 = 40). და აქედან გამომდინარე ნებისმიერი კოსმოსური მოვლენის ამოსახსნელ ინსტრუმენტად გამოდგება თურმე უმართსამართის ზღაპრულ ხელსაწყო-სავით. აქვე, ალბათ, ბევრის მიმანიშნებელია ბუდას ექვსხელიანი და ორფეხიანი სკულპტურაც, რომელიც ქართული ბორჯღალის ერთგვარი განსულებერებაა.

ამასთან ანგარიშგასაწევია ასტრონომების ს დამოკიდებულება სამყაროს ასაკთან, რომლის მიხედვით დიდი აფეთქების შემდეგ 13 მილიარდი წელია გასული და დაახლოებით 27 მილიარდი დაგვრჩენია კიდევ სატანტალოდ. ანუ კოსმოსის ასაკის კულმინაცია 40 მილიარდი წელიწადია. ერთი სიტყვით, სამყაროს უმართსამართის ინსტრუმენტად ბიბლიური გამოცდილებით ადამს თუ ვადიარებთ (სანამ ცაბაოთი მოწყენილს მიაძინებდეს,

- 1. 1 : 13 = 0, 076 923
- 2. 1 : 13 = 0, 153 846
- 3. 1 : 13 = 0, 230 769
- 4. 1 : 13 = 0, 307 692
- 5. 1 : 13 = 0, 384 615
- 6. 1 : 13 = 0, 461 538
- 7. 1 : 13 = 0, 538 461
- 8. 1 : 13 = 0, 615 384
- 9. 1 : 13 = 0, 692 307
- 10. 1 : 13 = 0, 769 230
- 11. 1 : 13 = 0, 846 153
- 12. 1 : 13 = 0, 923 076

ცოლქონი – მაიას ციხილუმანის კალენდარი; კავთერბოლი სულის მატრიცა

1	8	2	9	3	10	4	11	5	12	6	13	
2		3	10	4	11	5	12	6	13	7		8
3	10		11	5	12	6	13	7	1		2	9
4	11	5		6	13	7	1	8		9	3	10
5	12	6	13		1	8	2		3	10	4	11
6	13	7	1	8		9		10	4	11	5	12
7	1	8	2	9		10		11	5	12	6	13
8	2	9	3			11			6	13	7	1
9	3	10		11	○	12	○	13		1	8	2
10	4		5	12	○	13	○	1	8		9	3
11	5		6	13	○	1	○	2	9		10	4
12	6	13		1	○	2	○	3		4	11	5
13	7	1	8			3			11	5	12	6
1	8	2	9	3		4		5	12	6	13	7
2	9	3	10	4		5		6	13	7	1	8
3	10	4	11		12	6	13		1	8	2	9
4	11	5		6	13	7	1	8		9	3	10
5	12		13	7	1	8	2	9	3		4	11
6		7	1	8	2	9	3	10	4	11		12
	1	8	2	9	3	10	4	11	5	12	6	

ნეკნს ამოცლობდეს და სულის სალხნად ევას შეუქმნიდეს), სამყაროს მატრიცა თავად „ადამ“-ი გახლავთ — ყველა საიდუმლოს მატარებელი ყალიბი, ბეჭედი:

ა — ღ — ა — მ

1	4	1	13 (4)	—	10
1	4	1	40 (4)	—	46

ამ სიტყვის რიგითი ადგილის ჯამია 10, ხოლო რიცხვითი მნიშვნელობა — 46; პირველი სრულყოფილებას შეესაბამება, ხოლო მეორე „ჰომო საპიენსის“ გენების ოდენობას, რომელიც საბოლოოდ კვლავ 10-ია ($4 + 6 = 10$), მაგრამ ჩვენი მსჯელობა რომ არ გადაიტვიტოს ბუნდოვანი პასაჟებით ეზოტერიკული ბუქის დასაყენებლად, შემჭიდროებულად ვაცხადებთ შემდეგ რეალობას:

ადამიანი დედამიწაზე ჩასახულ-აღმოცენებულ-განვითარებული ინდივიდა დიდი დათვის თანაგარსკვლავების იმპულსებით. მისი შინაგანი სიმეტრია ამიტომაც აცხადებს ნათესაობას №4-თან, სამ-ოთხსთან და მისი მთავარი სამოქმედო პულტი — ტვინი დატენილია მ-წახნაგა, სექსტაგონური აგებულების ნეირონებით. და ამ კონკრეტული ნეირონის პოზიციიდან უახლოესი მონაკვეთი რომ ავიღოთ თავის თავთან ერთობლიობაში, ყოველთვის გამოგვივა საკრალური 7. ანუ 3 — 4, იგივე სამ-ოთხე — ადამიანი თავად.

ებრაელი, ყბერი, კი გახლავთ ცაბათის თაყვანისმცემელი ერი, მაგრამ მას არ ესმის სამების. იგი იესო ქრისტეს ჯვარს აცვამს ორი ათასწლეულის მიღმა და მხოლოდ ახლახან მიბრუნდება მისკენ, როგორც ძე-კაცისკენ და არა — ღვთის მემკვიდრისაკენ, ანუ აქაც არა აქვს გაცნობიერებული სემიანელს ქრისტიანული სამების აღნაგობა, რომელიც მის დროშაზე დავითის ვარსკვლავის სახითაა ამოტვიფრული. ღვთიური ცეცხლის მფლობელია თითქოს და სიცივისაგან ითოშება, ბუხრის გაჩაღება არ ძალუძს, ნაცარში ბუღრაობს ნიადაგ ნაცარქექიასავით.

უძველეს კოლხებს სამკუთხა დაფებზე მამაპაპური კანონები ჰქონდათ გამოცხადებული, სანამ ტროას ცხენად შემოჩეჩებული ოქროს საწმისით არ მოპპარავდნენ ბერძნები, როგორც თიხის ფირფიტებიდან საკრალურ ცხვრის ტყავზე გადანაცვლებულ სიბრძნეს. ზოდიაქოთი კი თევზების თანავარსკვლავიდი ერთმანეთისკენ დაპირისპირებული 2 ქორჭილაა, იგივე დავითის ვარსკვლავი, რომელიც არავის ესმის დღეს გური ოტობაის მეტს. ეს ის ღვთაებრივი ცეცხლია, რომელიც პრომეთეს მოუტაცია ღმერთე- ბისათვის ადამიანთა საკეთილდღეოდ და დღემოსწრება ზევსის არწივისაგან იკორტნება.

არ ესმის ამ ვარსკვლავის ბუნება ეზოტერიკული მოძღვრებებისათვის ზურგის შემაქცევარ ქამიანელს.

არ ესმის ამ ვარსკვლავისა ამჟამად მის მეპატრონე სემიანელს — ალაღინის ჯადოსნური ლამპარით ზურგზე შემოსკუბებია საუნჯე იგი, თუმცა სულ უნავთობას წუფუნებს და სისხლსაც კი ღვრის აქა-იქ დაკარგული ტერიტორიების დასაბრუნებლად. არადა, საკმარისია ოდნავ გაეხახუნოს მის ზღაპრულ ზედაპირს, რომ გიგანტური აღნაგობის ჯინი მსწრაფლ გამოეცხადება ნებისმიერი სურვილის აღსასრულლებლად.

ებრაელი ერი აღიარებს მამა ღმერთს, უკუაგდება სამყაროსეული ცოდნის ორ მესამედს — სამების პრინციპს და ამავდროულად ამ სამების ხატს ეთაყვანება. პარადოქსია!

სამყაროს სინქრონიზაციის მოთხოვნა პროტობერიულ ეთნოსში, ქართველ ხალხშია კოდირებული. ამას იგი ათასწლეულებია ასხივებს: კაფავენ და ველარ გაუჩნხიათ. ათასწლეულების მანძილზე ჩვენი ჯიში პოლიფონიური საგალობლებით, ფერხულ-ხორუმების წრიული ტრაექტორიებით მუნჯის ენით გვიყვება სამყაროს უმთავრესი აგებულების შესახებ, მაგრამ არავინაა ცის ქვეშეთში ამისი გამგონე. ფიჭური ტელეფონის ქონა რა ბედენაა, თუ მეორე პიროვნებას მსგავსი აპარატი არ აღმოაჩნდება?! ერთბოლოიანი ჯოხით დიალოგი ვერ შედგება

„მერსედეს-ბენცის“ ემბლემა, „მაგთი კომის“ საფირმო ნიშანი — და კიდევ ათასი სხვა, სულ დავითის ვარსკვლავის არქიტექტურიდან ამოდის, ანუ თევზების ზოდიაქოს ბუნებიდან, ორი ტოლგვერდა სამკუთხედის ურთიერთ გამსჭვალვისაგან, მამა ღმერთის მიერ ადამის განყოფისაგან მამაკაცად და დედაკაცად. იგი 60 გრადუსიანი კუთხეების ერთობლიობით კრავს 180 გრადუსს, წრის ნახევარს და მის გარშემო შემოშენებული ექვსკუთხედი — სექსტაგონი, ფაქტობრივად ფუტკრის ფიჭის თუ ადამიანის ტვინის ნეირონის იდენტურია. ამასთან სექსტაგონი 6 ტოლგვერდა სამკუთხედის ერთ წერტილში შეკრებით მიიღება. აი, ეს ავგაროზი იფარავს ებრაელ ერს, როგორც დავითის ვარსკვლავის მფლობელს.

პიროვნებასამი წრფის ერთობლიობაა, იგივე ციდან დაშვებული ნათელი — სამკუთხედი. ეზოტერიკულად მამრი გამოიხატება ზემოთ აშვერილი წვეროთი ქვემოთკენ მიმავალი სამკუთხედით, მდედრი — პირიქით. სამკუთხედს 6000 წლის წინათ იყენებენ შუმერები დამწერლობის საწყის ელემენტად და შემდგომ ეგვიპტურ პირამიდებში ეზიარება იგი კლასიკურ სრულყოფას — $3 \times 4 = 12$. პირამიდის წიბოების ჯამი შეესაბამება

ნატურალური რიცხვების 13-ზე გაყოფის საბოლოო ოდენობას — 12-ს. ამის შესახებ გვითქვამს გაკვრით და მოგვიანებით ვიტყვით უფრო ჯეროვნად. ახლა კი შეიძლება თამამად განვაცხადოთ, რომ ადამიანის შტაინერისეული სამსაფეხურიანი განსაზღვრა — პიროვნება, უპიროვნო და ზეპიროვნული (ზეკაცი, ნიცშე) სარბიელს მხოლოდ და მხოლოდ საზოგადოებასთან თუ უფალთან ჰპოვებს. მარტოოდენ ამ სუბსტანცი ებთან ურთიერთობისას გამოიბასრება მისგან ალმასი თუ მარგალიტი, მაგრამ შევხედოთ დანარჩენ კატეგორიებსაც.

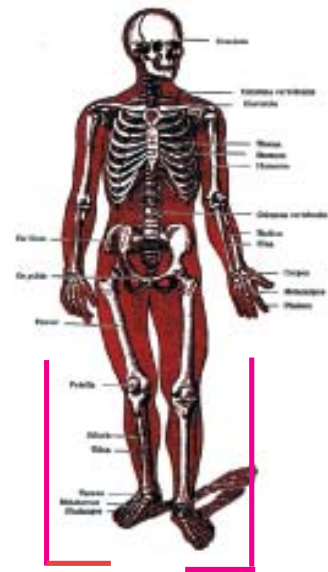
საზოგადოებას შეესატყვისება ოთხკუთხედი, ოთხი წრფის ერთობლიობა და მისი იდეალური პოზიცია კვადრატია. თავისი აგებულებით კვადრატი, დიახაც, შეესაბამება უპიროვნო სუბიექტს, ვინაიდან მას არ გააჩნია დედაბოძი, შინაგანი სიმდგრადე. კვადრატი ნებისმიერი მხრიდან მიწოლით დეფორმირდება სამკუთხედისაგან განსხვავებით.

იდეალი კი უფალთან მიახლოებაა, როგორც პიროვნებისათვის, ისე საზოგადოებისათვის. უფალიც წრფული აღნაგობისაა, ოღონდ მას გააჩნია საწყისი და სასრული ერთდროულად. ასევე იგი სპირალიცაა, რომელიც უსასრულო გზის მხოლოდ მონაკვეთია და ექვსი ტოლგვერდა სამკუთხედის კრებითობა. არსებობს სექსტაგონის აშენების უფრო ოპტიმალური მეთოდი — ორი ტოლგვერდა სამკუთხედის შეპირაპირება. ამ გეომეტრიულ სხეულს ჩვენ თეოლოგიურად დავითის ვარსკვლავს ვეძახით, ხოლო შეუიარაღებელი თვალთ ფუტკრის ფიჭაში ვპოულობთ და მიკროსკოპული ჩარევებით — ადამიანის ტვინში ნეირონების ტრილიონი დივიზიონის სახით. ადამიანის ტვინის ნეირონულ კომუნიკაციებში მყარდება ელექტრული კავშირები, რომელიც იწვევს ქიმიურ წვიმებს ტვინის უბნებში და შესაბამისად ეს ყველაფერი ჩვენს ემოციებში მოითარგმნება ლექსად, სიმღერად, ფერად, გრაცად, ომად და მშვიდობად, სიყვარულად, შენების ჟინად და ასე შემდეგ.

ძველ კოლხეთში ოქროს საწმისს სამკუთხედით წარმოაჩენდნენ. ცხვრის ტყავი, სამკუთხა დაფები, ლურსმული დამწერლობა, თავად კაცის გეომეტრიული აღნაგობა სამკუთხედის იდენტურია, სამ-ოთხე. იგივე პიროვნებისა და საზოგადოების მთლიანობა, რაც სიტყვა „სახლშია“ განსხეულებული (სახე-სახეული-სხეული-სახელი-სახლი).

ბეთ
სახლი
დომ
პოუზ
ცუდე
სხივი
ფალოსი
პალო,
ყალუ
ყალა-ცისუ
შელ
ბელითისი
სუელი
აზრი
სიტყვა

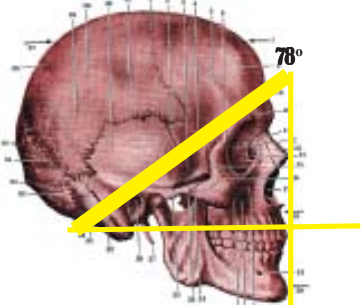
ესეც სამ-ოთხეა უსასრულობიდან ადამიანის სულისკენ წამოსწრაფებული, გამსჭვალავი მისი და გონიოს პრინციპით გარდატეხილი,

„პომო საპიენსის“ კბიციტრი ვიზუალურად სერსეპალზე გადის, მაგრამ მისი შინაგანი წონასწორობა ემთხვევა ზედა კიდურების მიხედვით შუა თითის და ქვედა კიდურებთან — ცერის მომდევნოს.

პომო საპიენსი. შუბლის მაჩვენებელი 78 გრადუსი. თავის ქალა — მეზოკრანული (შუალედიური).

ყურის სერტელიდან ინიონის მიმართულებით და შუბლის უკიდურეს ამპლიტულ წერტილებს ორის აივება მართკუთხედი, ვისაც ტოლფერდა სამკუთხედი გამოუვა, სრულყოფილი გენოტიპია

მიზანსწრაფული, სინქრონიზებულიად გასული მისგან, როგორც სავარ-ცხლის კბილებით დაწყნარებული აბურდული ქოჩორი თუ დალალი.

დიდი დათვის თანავარსკვლავედიც ერთგვარი სამ-ოთხეა, სამისა და ოთხის თანამეგობრობა.

პირამიდაც სამ-ოთხეა ოთხი ტოლგვერდა სამკუთხედის დახშულობით. მაგრამ რა ესაქმება ადამიანის კიდურებს 3-4-თან, სამ-ოთხესთან, რომელთაც კანტი გარეთ გამოსულ ტვინს ეძახის?!

მთელი საიდუმლოც აქ არის.

აქ დაწინაურებული თითები ამჟღავნებენ ადამიანის სიმეტრიის ღერძს ზედა კიდურებიდან ქვედა კიდურებისკენ და მიანიშნებენ, რომ თითების მოძრაობასთან დაკავშირებული გრძნობები გაცილებით დაწინაურებულია ფეხებთან მიერთებულ ემოციებთან შედარებით. ამიტომაც შემთხვევით არ წარმოაჩენდნენ ბერძნები კენტავრს ცხენ-კაცად, ადამიანი წელს ზევით რაფინირებულია და წელს ქვევით ცხოველი. მოგვეპოვება ჩვენც ფოლკლორში პარალელები — ოჩოკოჩი, ოჩოპინტრე, თუმცა არსებითი ის გახლავთ, რომ ხელის ორგანოები დროში კოლოსალურად უსწრებს ფეხისას, დაახლოებით 25 პროცენტით და სამყაროს 13-მილიარდწლიანი არსებობის მანძილზე „პომო ერეკტუსს“ სულ ცოტა 4-3 მილიონი წლის პოპულაციად მიიწი თუ შევრაცხავთ, ფეხის ორგანოები ხელისას 500 000 წლით ჩამორჩება.

ამდენად, ადამიანი ვერხანობით არასრულფასოვანია, ასიმეტრიული, არაპროპორციული ბიოლოგიური არსება. თავად ასიმეტრიული ვარსკვლავური წყობის — დიდი დათვის თანავარსკვლავედის ასტრალური განლაგების მინიატურული ხორცშესხმა, გიგანტური პირამიდების რაფინირებული სიმეტრიებით სახობო სუბიექტი, ამიტომაც მოითხოვს იგი ღვთიურთან მიახლოებას გარეგანი ჩარევებით, რომელსაც ქართველი ქურუმები ახერხებდნენ ადამიანის 8-მდე, ღვთიურობამდე შევსებას. დიახ, დავითის ვარსკვლავის, მდედრისა და მამრის საშუალო არითმეტიკული გახლავთ კაცობრიული გვირგვინი — რომელიც ადამიანს მიწიერი სუფიერისათვის ენიჭება, იგივე შარავანდელი მოციქულებისთვის თუ ხელდასხმულთათვის.

ხოლო ოდეს გადაილახება ეს ბარიერი, ანუ დაეუფლები ვარსკვლავის ორივე ნახევარს მთლად ცაბაოთურ საქმეებს ეზიარები იესო ნაზარეველის მსგავსად.

დავითის ვარსკვლავი კაცთათვის მოღვაწეობის უამს შეიძენს სექსტა გონის კონფიგურაციას და იქიდან სრულყოფილ წრემდე, ანუ მამა-ღმერთამდე ბევრი არაფერი რჩებათ ქრისტეს, მუჰამედს, ზარატუსტრას, ბუდა შაკია მუნს, გნებავთ — საღვადო დალის. ღე შარენსა და ნერეტის გამოცემულ რეპროდუქციების წიგნის მომცროს ტატიაში ვკითხულობთ:

აქ მოხმობილი ქართველოიდების სახეთა არქიტექტონიკა სრულფასოვნად აკმაყოფილებს პროექტ „გვიმარას“ მოთხოვნებს ანთროპოლოგიური თვალსაზრისით

„ა. დევიდსონი თვალ-ყურს ადევნებდა შიზოფრენიული ცდუნების პერსონალურ აუცილებლობას, რათა მოქმედილიყო პასუხები კითხვებზე, რომელიც წამოჭრა მხატვრის შემოქმედებამ. იგი მიიჩნევდა, რომ დალის მოდგაწეობა უნდა განხილულიყო ფსიქოლოგიურ პროფილში. ცდუნება საუკეთესო წინააღმდეგობა აღმოჩნდა. დალის პრივილეგია, მისი თავნებობა და დანაშაულებანი, მისი ძალადობით დარღვეული ბავშვობა დევიდსონისათვის მორიგი ჩანაწერი იყო, როგორც შეწუხებული კანდიდატი ფსიქონალიზისათვის და არა ასლი გენიოსის ესთეტიკური სტრატეგიისა. აგრეთვე არაერთი ეჭვი, რომელიც აღძრა „საიდუმლო ცხოვრებამ — ასკენის დევიდსონი — რა თქმა უნდა მან შესთავაზა საკმარისი შესაძლებლობა მოექმნა სიურეალიზმის წიაღში. მშვიდი ხელოვნების მიმოხილვისას სტეფან ქეისერმა მოიყვანა ფრანგი ფსიქოლოგი ფთისციტმანის ციტატა — ხედავ როგორც ჩარჩოები დალის მხატვრობაში, რომელიც ჰგავს ბრუკელს და ბოშს. რთული იყო არა ის თუ როგორი ფანტაზიით წარმოგვიჩვენდნენ ეს მხატვრები თავიანთ ნაბეჭებებს, არამედ ის აკვიატებული აზრები, რომლებსაც დეტალებში, წინსვდიდან ჩვენებით ამკვიდრებდნენ საზოგადოების თვალში. ასეთი მხატვრები იყვნენ „ქვეყნობიერების მისიონერები“. არ არს ნათელი რატომ მიეცა ამნაირი განმარტება განზრახვას, რომელიც მიზნად ისახავდა ქებას წყევლისას, მაგრამ დალი უფრო მოტყუებული იყო ვიდრე საბოლოოდ შურაცხყოფილი.“ (თარგმანი მარი ფეტელავასი).

აბსურდული იწილობიწილო ეთქმის ამგვარ შეფასებებს კონვენციური მხატვრის მიმართ. ლეონარდო და ვინჩის შემდეგ ნაკლებად დაეკვივნება მსოფლიოში ხელოვანს ცაბაოთთან ესოდენი მიახლოებით. უფლისეული კანონები ხომ ჰეშმარიტების ერთ ღალადებენ მარადიულ მშვენიერებებს და დალიც აქ შეუდარებელია. იგი სამყაროს სამი უმთავრესი შემადგენელი გეომეტრიული ღეტალის — წრის (სფერო), სამკუთხედისა და პარალელეპიპედის კონბინაციებით ქმნის ახალ მოდელს, ანუ უფრო მარტივად — გადააცილებს მილიონების მხედველობის შემლიბრავ მტვერს.

მე გხედავ სიზმრებს არა თქვენებურსო, იტყვის გალაკტიონი და გასაკვირი არაფერია მსგავსი განცდა სასოწარკვეთით წამოცდეთ: გოიას, ფროსმანაშვილს, დოსტოვესკის, გრანელს, ფოლკნერს, დალის თუ...ამას ვერ დავარქმევთ სასჯელს არაპრაქტიკული კაპიტულაციისათვის ცხოვრებასთან, არამედ, დიხაც, ტრიუმფია მომავალი სუფევისათვის, რომელიც შაუნახია ჰაერს ვაჟისებურად და ამ ჰაერის მიერ განცდილ თუ ჯერაც განუხორციელებელი რეალობებს — კრიზისული მსოფლიოს წამხედურებებს — ინკუბატორივით ჩეკავს დალის სული. ფერმოუბნე სალვადორს ნაკლებად აინტერესებს თავად მაცხოვარი თუ მისი ხატი ადამიანი, არამედ იმ ნეკნსაა ჩასაფრებული, რომელიც ეს-ეს არის ამოაცალეს მეკრდიდან ადამს, რათა შეუქმნან მოწყენათა გამქარვებელი ევა — ხორცი ხორცთაგანი და სისხლი სისხლთაგანი. იგი დადარაჯებულია სამყაროს ნაწილების დამაკავშირებელი რგოლების შეკვანძვას და ძნელი მისაბაძია გოცაძეთათვის, ვინაიდან პირველი უფლის ნების აღმასრულებელია ჯადოქრული კოლოროქირურგიით, ხოლო მეასლე შევირდები სახეების მათემატიკური ჯამით ამაოდ რომ ცდილობს საუკუნის პულსაციის დატყვევებას: გენია ხომ ობოლი მარგალიტია, როცა ტალანტის წყება რიყს ქვა სავით ყრია უკვდავების ზღურბლთან. იქ პედანტი მსაჯული წუწურაქი ქარონი დგას ნავით და სულის გაუღებლად არავის გადაატარებს გნებავთ დღემოსწრება მდულარეში იხარშებოდეს.

**სტილიზებული ფოტოკლორის
თეატრ „ნაბადის“ მხატვრული
სელმძღვანელი ნინო ტურაბელიძე**

სტილიზებული ფოლკლორის თმატრი „ნაბადი“

მე ორმაგად გავიხარე „ნაბადის“ კომპაქტური კოლექტივის სპექტაკლით, საკუთრივ ჩვენი გმირ- ული ფოლკლორის ხალასი გადმოცემის უნარით ღვთაებრივ „საფერავთან“ და სატკბარუნებ ელთან ერთად, მეორეს მხრივ იმ მოზომილი საკრალური, ეზოტერიკული მნიშვნელობის მასალის მოშველიებით — სლაიდებით, შუქ-ჩრდილებით, რომელიც იოტის-ოდენადაც არ ამძიმებს ქორეოგრაფიის რიტმს, ფონად, ლაიტმოტივად გასდევს მთელს წარმოდ გენას. ყველა ფერთან ერთად, ჩვენ ორნაირი შედეგი მოგვიხვეჭავს ერთდროულად — ესტენტიკურ ტკობასაც ვანიჭებთ მაცურებელს და ააქვე დაფარულ ცოდნასაც ვაზიარებით სამყაროს აგებულებაზე, „ჰომოსაპიენსის“ ბიოგრაფიაზე, მჭიდროდ ვახსლოებთ სასიამოვნოს სასარგებლოსთან.

კოსმოსიდან მომავალი შინის ენერჯია ცილინდრის ფორმით ჩამოეცემა დედამიწას და ატრიალებს ამ ძაბრში. დედამიწაზე აღმოცენებული ხე — რომელიც სიცოცხლის ჩასახვის, ჰუმუსში ენერჯიის გადმოსვლის ვიზუალური სატია — ჯაია, ნატვრის ხე, დიანაც, ცილინდრის ფორმისაა. ამ საკრალურ ხეს, ამ უკვდავების მცერანეს, გეომეტრიულად იმეორებენ შუპერები და მწერლობით, კოლხები — სვეტებზე აღმართული სამკუთხა ქვის დაფებით — სამანძილო კირებით. ეგვიპტელები — პირამიდებით — დღითივე ენერჯიის ადაშიანში გადმოსვლისა და მარადისში დაფანების მონუმენტური სატით. ნებისმიერი დონის ციფილიზაცია, რომელიც შესაძლოა იყო ჩვენს ცნობიერებაში და იქნება ჩვენი კაცობრიული შექმნების მიძინების შედეგ, გერაფრით გაქცევა ამ კანონზომიერებას. აცტეკების მოსახლეობა თავიანთ ქურუებიანად ისე ამოუყვეს კორტესელებმა, რომ მათთვის არაფერი უკითხავთ, არც კი ისურვეს ევროპელებმა კაციჭამია გელურების სულიერებაში ჩახედვა. დაიწვა, ცეცხლმა მოიცვა ათასობით ინფორმაციის შემცველი დოკუმენტი, მაგრამ „კოლკინი“ მაინც გადარჩა. გადარჩა ტაბრები — შვიდი საფეხურიითა და 13 ქონგურით, რომლის სიმაღლე 91 მეტრია. ამ მარადიული ინფორმაციის წართმევა შეუძლებელია, ვინაიდან, იგი ფორმულაა, ნებისმიერი ჩაღრმავებული გონების პროდუქტი.

„ნაბადის“ ცეკვები ეთნოგრაფიულ სამკაულზე ბად მოეჩვენება საგნის არსში ნაკლებად ჩახედულს, არადა, იგი ასახავს ქრისტეს ამალლების მისტერიას, უფრო აღრინდელს, პომეთეს მიჯაჭვას საიდუმლოს, ნახაზების ფორმით, ქორეოგრაფიისა და პოლიფონიის პლასტიკის ენით გადმოცემულს.

მუმიის გულხელდაკრეფილიპოზა, ფარაონის

სარიტუალო აღკაზმულობა: გადაჯვარედინებული სკიპტრა და გონიო გახლავთ — ცად ამალღების თადარიგი. არა სიკვდილი, არამედ გარდაცვალება, წამიერიდან საუკუნოში მარადიული სიცოცხლით გადასვლა. ვისაც შენახული ჰქონდა „ცორლკინი“, დავითის ვარსკვლავი და ასომთავრული, ჯანის — 35-ე ასო-ნიშანი სიმბოლოთი, დროსა და სირცეში დაუბრკოლებლად მოგზაურობდა.

„ნაბადელებს“ ყამას შუმერულ სატევარში უდევს სათავე, რომლის ვადაზე რგოლებით სამკუთხედია ამოტვიფრული. სამკუთხედის აღნაგობისაა თავად კოლუხური ორპირა ცულიც. ეს საიდუმლოება გააზრებული ჰქონდათ ჩრდილოელ დრუიდებსაც — სკანდინავიელი ხალხის ქურუმებს. ისინი ხეების შემწეობით წინასწარმეტყველებდნენ ადამიანის ბედ-იღბალზე. სინამდვილეში კი ხე — ჯაია — ჯა, ანუ სიცოცხლის სათავე ბიბლიის მიხედვით (ხე-ხალა-შობაა მეგრულში, აქვე ხე ქალიშვილის, მდედრობითი სქესის გამსაზღვრელია კოლხურ-სლავურში), დაკავშირებულია გაჩენის მისტერიასთან. ამ ყველაფრის თაობაზე მინიშნებით, სიმბოლოებით მსჯელობს ქალბატონ ნინო ტურაბელაძის სტილიზე ბული ფოლკლორული სპექტაკლი.

ჩვენ „ნაბადელებს“ ვერ მოვსთხოვთ თავიანთი ჩინებული სპექტაკლი რაღაც ეთნო-მეცნიერულ კლიპს დაამსგავსონ, სადაც სცენა სრულიად გაუგებარი რეკვიზიტებით გადაიტვირთება, მაგრამ ზომიერების დაცვით, ბევრი სასიკეთო სლაიდის ჩამონტაჟებით, შესაძლებელი გამხდარა წარმოდგენას მეტი გასაქანი მინიჭებოდა.

ეკრანზე მზის შუქის ციდან დაშვების მიმენტი, ტანაშორტილი ხის გამოსახულების ჩვენება, ღვთიური ჩასახვის მისტერიაა სალვადორ დალის მიხედვითაც. ხოლო მათი გრაფიკული გაფორმება, გვაძლევს დავითის ვარსკვლავს გეომეტრიულად, პირამიდას — არქიტექტურულად, ხეს, მის ვარჯს, მის გაშლილობას კენწეროდან შტამბამზე — ბოტანიკურად. ეს საიდუმლოებანი იცოდნენ დრუიდებმაც, ქართუშებ მაც, კოლხიტებმაც, რომლითაც აღასრულებდნენ სარიტუალო სამსახურს შუმერსა თუ ეგვიპტეში. ეს საიდუმლოებანი ზედმიწევნით გაუთავისებია თეატრის სამხატვრო ხელმძღვანელს, ქალბატონ ნინო ტურაბელიძეს და ამიტომაც იკითხება მისი სპექტაკლი გასაოცარი ესთეტიზმით.

ციდან ღვთიური შუქის, ანუ უფლის ძალმოსილების გადმოსვლის მისტერიას გამოხატავს „ნაბა დის“ ლოგოც — ცერზე შემდგარი ნაბდოსანი ხანჯლების წრეში. ეს კომპოზიცია სამყაროს იდენტურია შინა არსით და შეესაბამება დავითის ვარსკვლავის შინაარსის ნახევარს, ყამას მიმსგავსებული ნაბდოსანი უფლის ცადამალღების სიმბოლიკაა.

ჩვენ ზემორე ბევრი ვისაუბრეთ ეზოტერიკულ პრობლემებზე, მაგრამ კონვენიალურია თავად ცერ-

ზე შემდგარი „ნაბადელის“ მომწყდევია ყამების წრეში. ეს იგივე კავკასიური ცარცის წრეა ანუ იგივე „მარ“ — შუმერულად. „ნაბადის“ ლოგო იკვებება ქართული ლახტით, ვეფხისა და მოყმის ორთაბრძოლით ბერძენი-შვილის სკულპტურის შინაარსიდან..

ხელოვანს გააჩნია ინტუიტიური იმპულსი ამ ცოდნის გადმოცემის გზაზე. მას ხშირად უჩინარი ძალა უბიძგებს ხოლმე ჭეშმარიტების არეალისკენ, რადგანაც ჭეშმარიტება უმოკლესი გზაა ნამდვილი ცოდნის კენ.

„ნაბადელებიც“ ამ განწყობილებით სულდგმულობენ. წრე და სამკუთხედი ფარაონის საკრალური რეგალიებია. შევხედოთ ტუტ-ანხ-ამონის აღკაზმულობას. ჩვენთვის თვალში საცემის გახდება კობრას — სიბრძის სიმბოლოს თავსამკაული და წრე-სამკუთხედის სკიპტრათა გადაჯვარედინება, რაც მიუთითებს ორი ურთიერთ გამომრიცხავი სიდიდის შეთავსებას, ფლობას.

აი, ეს მომენტი ჩაქსოვილი „ნაბადის“ მიკროს-ხეულში.

გრანდიოზული ზერელება. იგი მიჩერებულია მონუმენტურ შთაბეჭდილებებს. როცა გაავებული ოკეანის ცისკიბულებს უმზერ, შენი გონება ვერ იცლის ნაფოტის უმწეო ბედისწერისათვის, მაგრამ „ნაბადელებს“ არ ეპატიებათ ამ ნაფოტის უგულვებელყოფა, მისი არსებობის იგნორირება, რამეთუ ისინი ამ ნაფოტის გამომზეურებისთვის, ამ დეტალის განსულიერებისთვის მოვლენილან ცისქვეშეთში. სხვას არცერთ ქართულ ფოლკლორულ ანსამბლს არ უცდია დღემდე ეზოტერიკაში მსგავსი ჩაღრმავება. თავისი მიკრო ორგანიზმის წყალობით მხოლოდ „ნაბადის“ პრეროგატივაა ამ მისიის აღსრულება — ანუ ჭიქაში ქარტეხილების დატრიალება.

შეუძლებელია „ნაბადი“ და „სუხიშვილები“ ერთ სიბრტყეზე განვიხილოთ, თუმცა ორივე ანსამბლი მსგავსი რეპერტუართაა აღჭურვილი. რასაც „სუხიშვილები“ პანორამით, სირცით, გრანდიოზულობით აღწევენ მაყურებელში. „ნაბადი“ კი კონგენიალურად ახერხებს მცირეში, დეტალების სიბასრით, დეტალების სიფიცხით. ამიტომაც, გადამ ეტებულს არაფერს ვიტყვი თუ ამ პატარა არენასცენის მსახიობები განსაკუთრებული ოსტატებით გამოირჩეოდნენ თავიანთი მრავალრიცხოვანი კოლეგებისაგან. ქორეოგრაფიული შტრიხებისადმი, დეტალებისადმი მათი მიდგომები გაცილებით ენერგიულია. ანსამბლის ნებისმიერი წევრი, დიახაც, ამ სამკაულებით ნუსხავს მაყურებელს, როგორც მიკროსკოპის ქვეშ შეგორებული წვეთის ელვარება მეცნიერის თვალს.

ჩვენ სხვაგანაც გვითქვამს და აქაც გავიმეორებ, რომ სტილიტზებული ფოლკლორის თეატრი „ნაბადი“ თავსითავში ახორციელებს **იბერიკონს**, ანუ სიმღერას — როკვით.

თავდაპირველად, როცა ჯერ კიდევ „მოაზროვნე ადამიანი“ ცეკლურ მდგომარეობაში იმყოფებოდა, ანუ დათოსილი იბრძოდა არსებობისათვის, ნელ-ნელა ჩაესახა მას როკვა-სიმღერის ტრადიციები. ამ მომენტს უნორგრაფები რიტუალურსაც უწოდებენ. პირველყოფილ ტომებში დღესაც შეინიშნება ამა თუ იმ გამარჯვების სახეიშო განწყობილებით აღნიშვნის მოთხოვნილება. ყველა დაწინაურებულ რასას განთავითარების მსგავსი ფაზა უნდა გაეცლო წესით.

მართალია, „ნაბადი“ მკვიდრად ინახავს ამ საიდუმლოს, მაგრამ ძირისძირამდე ჯერაც არ გაუცნობიერებია საკუთარ წილში მფეთქავი განძის სიდიადე. როკვა-სიმღერა მეგრულში „იბირ-ირიკვა“, იბერიკა, იბერიოკონი. ჩვენ ხომ მართლაც ერთდროულად ვართ იბერებიც, ქართველებიც, კოლხებიც, მარგალებიც (სიტყვის თიხის ფირიფიტებზე ლერწმის ღეროთი დამრგველი ხალხი), ანუ ეს ეტიმოლოგიები ერთი ბრილიანტის სხვადასხვა წახნაგია, უფლის ხელისგულზე რომ ტრიალებს. ე.ი. იბერია, იბერიკა თავისი ასტრალური შინაარსით მომღერალ-მოცეკვავე ხალხის ერთიანობაა. მაგრამ რა არის თავად ცეკვა-სიმღერა?! განა შეიძლება ეს ნიშან-თვისება პოფესიად გაეხადა საზოგადოებას?! და აქ „ნაბადის“ სპექტაკლის ვიზუალური მინიშნებები უფრო ხელშესახები რომ იყოს ფართო მკითხველისათვის, ეზოტერიკულ კომენტარებს გავბედავ:

„ჰომო გეორგიკუსი“ დმანისის არქეოლოგიური სივრციდან ორი მილიონი წლის წინათ გამოეყო ცხოველურ მდგომარეობას. ეს ანთროპოლოგიური ეგზემპლარი შუალედურია აფრიკელ და ჩინურ პოპულაციებს შორის.

ამ დროის ადამიანი უკვე ფეხზე მოსიარულეა. ეს გამართული სიარული მას გამოუძევედა მდედრთან ზეზუერი სექსუალური კავშირის შედეგად. ამიტომაც დარქმევია „ჰომო ერექტუსი“. ორ ფეხზე დგომის ჩვევამ დროის უმოკლეს მონაკვეთში გადაასწავფერა ადამიანი. მისი დაქანებული შუბლი საგრძობლად მიაუსლოვდა მართ კუთხეს, გონიოს – 65-70°-ს. განუვითარდა ფილტვები, იმატა უანგბადის მოცულობამ აორტაში, ურომლისოდაც ტვინი სრული ყაშირია, უდაბნო. და აი, ამ მომენტიდან, ადამიანი აკეთებს არნახულ ნახტომს ანთროპოლოგიურად – 50 000 წელიწადში „ჰომო საპიენსი“ ხდება.

ჩვენ ბიოლოგიიდან ვიცით, რომ ოთხფეხის წინა ჯირკვალი ფრიად მიმკუდროებულ მდგომარეობაშია, იგი მოქცეულია მართ კუთხეში და მაქსიმალურად დატყული ბუნებრივი მოვლენებისაგან – ქარი, წვიმა, სიციფე, სიცხე, მაგრამ როცა გაიმართება ადამიანი და ორ ფეხზე დაიწყებს სიარულს, პროსტატიტი მთუშიშვლდება და ყველა უბედურებაც აქედან დაატყდება თავზე, თუქცა კი არნახულად დაწინაურებულია

დროსა და სივრცეში. აი, აქ იმარჯვებს უჩინარი სული, იგივე ქურუშებისა და მოგვების კლანი იწყებს მათ გაჯანსაღებას ცეკვა-სიმღერით, იბერიკონით, იბერიკით, რადგანაც სორხი, ანატომიის მისედეფით წინა ჯირკვალის გვირგვინია. პოლიფონიით სდებოდა ინდივიდუუმის პარმონიზაცია, გაწონასწორება, სოლო ცეკვით, წრებრუნვებით საშვილიშვილოდ მათი დამაგრება. რასაც ებრაელები ასლი ქორწინებებით — ინდბრინდივით აღწევდნენ, ქართველები ტრიალითა და სიმღერით ასორციელებდნენ. და ოდეს ამ ნიშანთვისებათა კომპლექტი შორი ქორწინებებით გადაეცემოდა თაობებს, უფრო სრულყოფილი და ამბილუბული სდებოდა. ამიტომაც შესძახებს ჰეგელი: ევროპეიდული რასა ქართველებსგან მოდისო. მაგრამ ჩვენმა ქურუშებმა ჯერ კიდევ არ იცინიან ცეკვა-სიმღერის მთავარი დანიშნულება. ამისი ცოდნა არც „ნაბადელებს“ მოეთხოვებათ და აღარც „სუნისშვილებს“, მაგრამ სამსატვრო სელმძღვანელი, ქნ ნინო ტურაბულიძე მკაცრი მსაჯულია, შორეული ათასწლეულებიდან აღმოაცენებს ქართლოსიანთა დასილულ ისტორიას და პლასტიკის ენაზე ანიჭებს ძეგლის მნიშვნელობას. ამ იბერიკონის ძირითადი მიზანი კი ფილტვებში ჭარბი ფანგბადის დაგროვება გახლდათ.

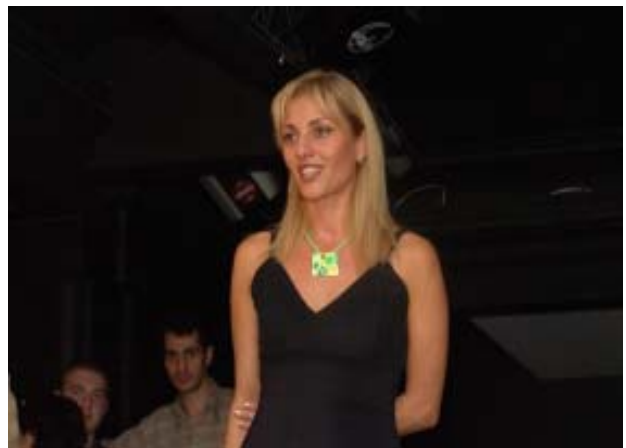
ჩვენი საზოგადოების 95 პროცენტი მუცლით სუნთქავს. მათი ფილტვის მხოლოდ 30-40 პროცენტი ფანგბადით სავსე, დანარჩენში მომაკვდინებელ მასად ჩაბუდებულია ნანშიროფანგი. „პომო საპინისი“ მთავარი დაბრკოლება ფანგბადის უკმარისობაა. ადამიანი თვეობით უძლებს შიმშილს, ათეული დღით იტანს უწყლობას. მაგრამ საკმარისია მის ორგანიზმს სუთითდე წუთით შეუწყდეს ფანგბადის მიწოდება, რომ იგი მოკვდება. ფილტვების სრული მოცულობით მსუნთქავი ინდივიდის ტვინის უჯრედები სამჯერ მეტ ფანგბადს მოიხმარს, ვინემ — რიგითი. ამიტომაც არის მოძღვრალი და მოცეკვავე ხალხი განსაკუთრებულად ჯანმრთელი, დღეგრძელი.

აი, ამ პროფილაქტიკურ სასწავლებს ემსახურება „ნაბადის“ ჩინებული სპექტაკლი, მათ მშვენივრად უწყინ ამის თაობაზე და ბუნებრივია, მეტის ბასუნის-მგებლობით ეკიდებიან ათასწლეულების ბურუსით მოცულ მისტერებს, რათა ზოგადკაცობრიული მნიშვნელობა მიენიჭოს ერთი შესედეფით თითქოსდა უწყინარ ფოლკლორულ წარმოდგენას; რათა საშვილიშვილო მისია იტვირთოს და ხელოვნებისა და მეცნიერების შენწყვით, ბირველმა დაბერგოს ქორეოგრაფიაში დრამატურგია.

ჩემთვის, როგორც ეზოტერიკული და ესთეტიკური სიდრმეების მკვლევარისათვის, ღიმილის მომგვრელია ფოლკლორში შრომითი ტრადიციების წარმოჩენა. იყო ბერიოდი, რთაც სცენა-სცენა პუტაფდნენ

ჩაის ქილის ქუდიანი ქორეოგრაფები, კრეფდნენ ვაზის მტყუნებს, მანდარინებს, ჩესნაფდნენ შეშას და ასე შემდეგ. ამას ხომ დღესაც დიდი ექსტაზით მისდევენ ნახევრად ველურ ტომებში. სელოვნება მიბაძვავა პლატონის სწავლებით, მაგრამ არა მთლად შრომითი ტრადიციებისას ჯერად ვადმოვლება. ქალაქური მიტოვები, ტაკარაცუკელი ქალ ების მიმსგავსებით ქოლოგების ტრიალი, ჭირნახულის სონჩებით ჩამოტარება არახალია. სენლოვნება სიმბოლოებით აზროვნება და ამას ზედმიწევნით მისდევს სპექტაკლის მაგისტრალური ხაზი — ქართველი კაცის ბიოგრაფია, საქართველოს თავგადასავალი. ექვსი ათასწლიანი ისტორიის რეტროსპექტივა, ბუნებრივია, მხოლოდ ქორეოგრაფიული და პოლიფო ნიური არსენალით ძნელია სრულფასოვნად წარმოაჩინო, ამიტომაც გამსდარა საჭირო მონათესავე დარგების — კინოლენტის, ე. წ. „რგოლის“, სლაიდების შემოშველიება პრეისტორიული თუ შედარებით ახლი წარსულის გაცოცხლებისას. ეკრანი და სცენა სინქრონულად მოძრაობს, სშირად შეირწყმება კიდევ — მიჯაჭული ამირანის, თქროს საწმისის, არგონაგებისა და მედეას მითოსური წანსაგები რეალურ დროსთან, თუმცა ერის ბიოგრაფიას, ცხადია, 90 წუთში ვერ ჩატევ, მაგრამ ისიც არ არის ცოტა საქმე, რომ მთავარი მომენტები გაცოცხლებით გარკვეული ინტერესი აღუძრა უცხო ქვეყნის მოქალაქეს. ამ თვალსაზრისით ქ-ნ ნინო ტურაბელაძის წარმოდგენა, შეიძლება თამამად ითქვას, ბიონერია სამამულლო ქორეოგრაფიაში. კი სხვათა კონცერტებზეც გაივლევებს აქა-იქ შთაბეჭდავი პეიზაჟები და ბანორამები, საქართველოს ხედები ექსპრესიის გასაძლიერებლად, მაგრამ „ნაბადისთვის“ სცენის და ეკრანის შერწყმა კონცეფცია, სტილი, ხელწერა და ამ არენაზე მეტოქედ ჯერჯერობით არაფერ გამოადგება.

— თანამედროებისათვის ხარკის მოხდააო, — ითქვა ერთგან, ანუ — სატკბარუნებელი ქინაქინისათვის. და მე ერთობ გულნაკლული დავრჩებოდი, ლოგოზე გამოხატული კონგენიალური ხატი, სპექტაკლის მიწურულს მაინც არ შემოჭრილიყო სცენაზე, როგორც ცად ამალლების სიმბოლიკა, ეს მართლაც სულის ზეაწევის ფეიერვერკი. სპექტაკლზე კულმინაციური დატვირთვა ენიჭება ჟამს და ნაბადს. ნაბადი გადაქცეულია ამ წარ მოდგენის მთავარ გმირად, ჯადოსნურ ინსტრუმენტად, იგივე მფრინავ ხალიჩად, გნებავთ ცად ამალლების სიმბოლიკად. სპექტაკლი მთელი არსით მიეჭანება ზვავის საწინააღმდეგო მიმართულებით, თითქოს სიზიფეს ლოდია მწვერვალზე ასატანი. ყოველივე ამას აგვირგვინებს ტექნიკური საშუალების შემოკავ შირება სლაიდებით რეკვიზიტის დონეზე. „ნაბადე ლებს“ უკვე მოუსწრი-

ათ ეზოტერიკული სისხლის გადასხმა, და სულგანაბული მაცურებელი ზეზე აღიმართება, არ ჰყოფნის სივრცე ჩვენების ცხადლივ აღსაქმელად, ვის სცალია მორთმეული ჩურჩხელებისთვის, ან კიდევ ღვთაებრივი „საფერავისათვის“. მე გარემომცველი სახეების დაფიქსირებას ვუნდები. ამერიკელები გახლავან, საუკუნეების წინათ ევროპიდან აყრილთა შთამომავალნი. მათ სისხლშიც მრავლად უყვილია ტორიადორის ბუნებას: ბნელში დახანებული ხარის ქშენას და „ძიძგი, ძიძგი, მამალოს“, ბრძოლის ჟინით რომ აღანთებდათ ოდიოგანთე.

იშვიათია აგრეთვე „ნაბადის“ წარმოდგენის პოლიფონიური მხარეც. აქ ძალზე მწირი შტრიხებითაა მოტანილი შედარებით ახალგაზრდა სიმღერები, სამაგიეროდ, მეტი დოზითაა მოწოდებული პრეისტორიული, წარმართული, რამეთუ სპექტაკლის მიზანიც ხომ ოდინდელის, მითების დროინდელი რეგალიების წარმოჩენაა?! პირველ რიგში „ლილეო“ — მზის საგალობელია განფენილი; ფინალს „ოდოია“ — ოქროს საწმისის ჰიმნი აგვირგვინებს, წარმოდგენის ექსპოზიცია, კვანძი, კვანძის გახსნა აშენებულია „ჩაკრულოთი“, „კვირიათი“ ხასანბეგურათი, „კომიანჭულით“ და არათუ თანამიმ დევრულადაა გაცოცხლებული ჩვენი წარსულის უსასრულო ხანძრებით შერუჯული სახე, არამედ მთელი სპექტაკლი იკითხდება როგორც გადაშლილი წიგნი, როგორც ულოსავთი შეკრული დრამა.

ქალბატონ ნინო ტურაბელიძის ესთეტიკური საჩუქარი სრულებით მოულოდნელი აღმოჩნდა ჩემთვის, ვინაიდან ჩვენი ქორეოგრაფია სიყრმიდანვე გაჯერებულა დაშტამპული ტრადიციით, დოგმებით, სქემატურობით, დაზუთხული ნახაზებით და რიტმიკით. აქ კი ლამის თავდაყირა შეტრიალებულა ათასგზის ნანახი თუ ათასგზის განცდილი. ვერ ვიფიქრებდი თითქოსდა ფრაგმენტული, თითქოსდა მოზაიკური სურათებით შინაგანი გრადიოზულობით შეკრული მონოლითის შეკვრას მოახერხებდა ვინმე. მაგრამ ეს უკვე მოხდენილია დროსა და სივრცეში, — ეზოტერიკა, მაგია, მართლმადიდებლური სამსახოვნება, ჩაწნულია ერთმანეთში წარმოდგენის პირველივე წუთებიდან მონუსხული მაცურებელი იბადება ხელახლა, კათარზისი დაეუფლება მის სმოგიან სულს — დიადი განწმენდა.

„ნაბადის“ თეატრის სივრცის შეკუმშულობა, მისი ატომური ენერგია, დიახაც, ნაბდისგაშლა არენაზე ამ საარაკო საქმეს ემსახურება ორიგინალური ხელწერის დასამკვიდრებლად. როგორც ჩანს, გაცილებით შორეულ სირვცეებს უმიზნებს კოლექ-

ტივი. წარმოდგენის დასაწყისი თუ ფინალი ამ სულის-კვეთებითაა გაჯერებული. წარმოდგენა თანდათან იკუმშება, გადაიქცევა ცერზე შემდგარ ნაბდოსნად, იგივე ყამად, აღიმართება სრულყოფილი ადამიანის ხატად და კოსმოსური ხომალდით გაიჭრება ზეფირებში.

ჩვენ ცის შვილები ვართ. მზე დედაა ჩემიო, ამბობს ქართველი და სულის შემძვრელია სპექტაკლის აქცენტები ქართული ცის ნოსტალგიისკენ. სპექტაკლის მუსიკალური ფონი „ლილეოთი“ იხსნება, მზის სხივის ციდან დაშვების მისტერიით, სამკუთხით, ტანაშოლტილი მუხის გამოსახულებით, ჩიჩილაკით და ცერზე შემდგარი ნაბდოსნით, ფინალისას კი ეკრანზე გამოისახება სვანური კოშკები, კავკასიონის მარადთოვლიანი მწვერვალები, პირამიდები... კვლავაც ცერზე შემდგარი ნაბდოსანი, რომლებიც გამსჭვალავენ ერთმანეთს და მივიღებთ დავითის ვარსკვლავს, რომელიც კაცობრიული გონის სიმბოლოა საერთოდ. ჩვენმა ათასწლეულების მიღმა იცოდნენ, რომ ფუტკარის ფიჭა, ადამიანის გენები თუ ტვინის ნეირონები წერსიერი ექვსკუთხედის — სექსტაგონის აღნაგობისაა. ამის თაობაზე, ეტყობა არ უფიქრიათ „ნაბადებს“, მაგრამ დარწმუნებული ვარ სულ რაღაც ათიოდე სათანადო სლაიდის მოძიებაც არ გაუჭირდება მათ დიდებულ მხატვრულ ხელმძღვანელს, ქალბატონ ნინო ტურაბელიძეს. ისევ ხორუმის წრეები, ისევ ფერხული, ისევ წრეები ნაბდით, ისევ წრეები ხანჯლებით. მერამდენედ გაესმება ხაზი შთამბეჭდავ დეტალებს, ცერებზე დგომებს.

გაივლის ასტრონომიული ოთხმოცდაათი წუთი და მაყურებელის ფიქრი თავგუთდომოვლევითი გარბის რუსთაველის პროსპექტიდან ვაშინგტონისკენ თუ ლონდონისკენ, ეიფელის კოშკისკენ თუ ჩინეთის დიდი კედლისკენ, რათა რაც შეიძლება ჩქარა ჩაიტანოს იქ სიზმარით ახდენილი ზღაპრის სიცხადე. სხვა კოლექტივს საქართველოშიწერეთ აღარავის ძალუმს მსგავსი მისტერიის აღსრულება. კვერცხით შეკრული „ნაბადი“ სწორედ რომ ამისთვის მოვლენია ქვეყნიერებას. ჰანგის, პლასტიკისა და დეკორაციის ურთიერთშეხამებით მიღწეულია არნახული ესთეტიკური ეფექტი, რაც შეუძლებელია ვიწრო პატრონილით დაესაზღვროთ, ვინაიდან იგი ზედმიწევნით პალანეტარული განზომილებებისაა და თავისი ატომური მუხტით ზოგადკაცობრიულ იდეალების სამსახურში დანთქმულა მშვენიერისა და ამაღლების სულის საზეიმოდ.

პროექტი „ბვიმარა“

„ბუთლემში შობილი ყრმისაკენ მიმავალი გზა სსნილია ყველასათვის. ერთნი ცოდნისა და ენტელექტის, ანუ მოგვთა, გზით მიდიან; სხვანი განსაცდლისა და მწუხარების ბილიკს მიუყვებიან, მესამენი, მწყემსთა მსგავსად, თავმდაბლობითა და ლოცვით მიეპართებიან. რა თქმა უნდა, არსებობს სხვა გზებიც.“

ამონარიდი საშობაო ეპისტოლედან.
უწმინდესი და უნეტარესი, სრულიად საქართველოს
კათალიკოს-პატრიარქი
ილია II

საქართველო კრიზისულ სიტუაციაშია შესული. დაკარგულია აფხაზეთი, სამაჩაბლო. იზრდება მისი საგარეო ვალი. დაძაბულია ქვეყნის სოციალურ-პოლიტიკური ვითარება. საშუალო ფენა გაჩანაგებულია. მოსახლეობის მესამედი გახიზნულია უცხოეთში ლუკმა-პურის საშოვნელად. საქართველო იმყოფება გვიმრის ვითარებაში, რომელიც დიდი ხნის წინათ გიგანტური ხე იყო, ახლა კი გადაშენებულია, გადაჯიშებულია, გაგვიმრუტებულია და აწ ცელითაც ითიბება. არადა, შინაგანი რესურსების მართებული მოძიებით საქართველოს შესწევს უნარი ისევ წამოიმართოს ფეხზე, აზიის ვეფხვი ქვეყნებით (ჰონ კონგი, კორეა) სწრაფად გაიჭრას წინ ეკონომიკური აზროვნების გარდაქმნით, თანამედროვე ტექნოლოგიების დანერგვით, კანონის უზენაესობის დამკვიდრებით ქვეყნის შიგნით.

საამისოდ ყველა პირობა გააჩნია ქართველს, უწინარესად — გენოფონდი, მაგრამ ჩვენი მოზარდი თაობის სასწავლო პროცესი ისეა გაწვლილი დროსა და სივრცეში, იმდენადაა გადატვირთული მეორე ხარისხოვანი საგნებით, რომ კვარგავთ ძვირფას დროს და შესაბამისად ვერ ვახორციელებთ სიტუაციაზე კონტროლს.

ნიჭიერი ახალგაზრდების სტიმულირებას შეეცადა შევარდნაძის ხელისუფლება ახალგაზრდობასთან მუშაობის დეპარტამენტის შექმნით. აქ უამრავ ნიჭიერ ჭაბუკს თუ ასულს დაენიშნა პრეზიდენტის სახელობის სტიპენდია და ფინანსდებოდა მათი პროექტები გრანტებით 3000 ლარის ფარგლებში, მაგრამ ჩვენის ღრმა რწმენით, ეს არ იყო პროცესი. საჭიროა გახლდა მატრიცის, პალადიუმის, ერთი გუნდის, ერთმოაზროვნე ადამიანების კრებულის ჩამოყალიბება, რომელიც პასუხისმგებლობას აიღებდა ქვეყნის მომავალზე და რეალურადაც განახორციელებდა საქართველოს ინტეგრაციას განვი თარებულ მსოფლიოსთან.

ქართველი კაცი ნიჭიერია, მაგრამ უამრავი ობიექტურ-სუბიექტური ფაქტორის წყალობით ვერ ხერხდება მისი ჩართვა ქვეყნის აღმშენებლობის საქმეში. დღეს უმაღლეს კანონშემოქმედებით ორგანოში ადამიანი ხშირად გამორჩენის მიზნით უფრო მისწრაფის, ვინემ ქვეყნის მომავალზე ფიქრით. პარლამენტში არც თუ იშვიათად გაივლევებენ ავტორიტეტების სახეები, ბიზნესმენები, რომლებიც უმთავრესად იმუნიტეტის მოპოვებით ახერხებენ თავიანთი ჩრდილოვანი ეკონომიკის ლობიერებას. ამასობაში კი ჩაკვდა სახელმწიფოში სახელმწიფოებრივი აზროვნება.

პროექტის მიზანია საქართველოს წიაღში მოიძის ჯანსაღი ანთროპოლოგიისა და გენოტიპის ინდივიდები, რომელთაც ადრეული ასაკიდანვე შეაყვარებენ სახელმწიფოს მართებულად აშენების საქმეს. აქ უკიდურესობამდე გამოირიცხება შემთხვევითობა, დილეთანტიზმი. ისინი მიზანმიმართულად განისწავლებიან სიტუაციის ჩიხიდან გამოსაყვანად და სამართავად.

არაქირურგიული მეთოდით სრულიად შესაძლებელია ჯერ კიდევ ადრეულ ასაკში ერთი თაობის შიგნით შეიქმნას კაცობრიული სულის მართებული გზებით აღმშენებელი ადამიანების ერთობა. ამ მონოლითს ეცოდინება ნებისმიერი წინააღმდეგობა მსოფლიოში: რელიგიური, ეკოლოგიური, სოციალ-

ური და ა.შ. მაგრამ შეუთავსებელ განზომილებათა შეთავსების ხელოვნებით მას არ გაუჭირდება ზოგად-კაცობრიული პოზიციიდან ნებისმიერი პრობლემის მოგვარება, რომელიც უწინარესად ეროვნული ფასეულობებიდან ამოიზრდება.

ასპარეზობის სათანადო პირობებს თუ შევუქმნით ფენომენ მოზარდებს, ისინი რამდენიმე წელიწადში გადაასწრებენ მოჩვენებითად პრივილიგებულ თანატოლებს, ვინაიდან მათთვის განგებას მიუნიჭებია ღვთიური ძალა. ისინი მაქსიმალურად იხსნებიან უფლისეულ საქმეთათვის, თუმცა სათანადო პირობების უქონლობის გამო შესაძლოა ეს უნარი ვერასდროს გამოამჟღავნონ. ამისთანა მეხუთე-მეექვსე კლასელი საქართველოსა თუ მის ფარგლებს გარეთ, სამას ათას დევნილთან ერთად, შესაძლოა ჰყავდეს 150-200 პოტენციურად.

დაწყებითი კლასებიდან მათი ამორჩევა იმიტომაც ხდება, რომ ამ პერიოდიდან იწყება მოზარდის სქესობრივი მომწიფება, ანუ პიროვნული აფეთქების პროცესი და სწორედ აქიდან უნდა აშენდეს კაცობრიობის გადამრჩენელი თაობის ინტელექტიც. ისინი ისწავლიან სკოლისგან მოუწყვეტილ განათლებლის სისტემის არსებულ კომპეტენციაში პროექტი არ ჩაერევა, მაგრამ გამორჩეულ მოზარდებს ჩვენ შევთავაზებთ საბუნებისმეტყველო დარგების ათვისების უსწრაფეს მეთოდს. ვასწავლით საჭირო წიგნების კითხვას და სწორად კითხვას. ვასწავლით მშობლიურ ფასეულობებს ზოგადკაცობრიულთან ერთად. ვასწავლით მშობლიურ, ევროპულ ენებს. თანაც მიდგომები ყველგან ინდივიდუალურია. ეს ახალგაზრდები წელიწადში 12-ჯერ შეიკრიბებიან და სასკოლო არდადეგების დროს განსაკუთრებულად დაეწაფებიან პიროვნული ღირსებების სრულყოფას. მომდევნო წელს 30 ახალგაზრდას დაემატება უმცროსკლასელების ახალი ტალღა. ხუთი წლის თავზე რეგიონში უკვე გვეყოლება 150 მსმენელი, რომელთაგან პირველი ნაკადი მზადაა უმაღლეს სასწავლებელში შესასვლელად. პროექტის სხვა ეტაპები დამოკიდებულია პირველი ეტაპის სრულყოფილ განხორციელებაზე, რომელიც არ მოითხოვს განსაკუთრებულ სუბსიდიებს. ამის შემდეგ ახალგაზრდა თვითონ განაგრძობს დამოუკიდებელ ცხოვრებას. ეს პიროვნება გამორჩეული იმითაც არის ათასებისაგან, რომ მას გააჩნია, სიტყვისთვის, ფიჭური ტელეფონი უფალთან სასაუბროდ, ოღონდ არ იცის ამის თაობაზე. ჩვენ ჩავახედებთ მას სულის სარკეში და ვასწავლით მობილურის ჩართვას. დანარჩენი მომავლის საქმეა.

„როზო“ — ფენომენური პოტენციის თითოეულ ახალგაზრდას უტარდება ინდივიდუალური საუბრები, თუ რა მიზნით შეირჩა იგი ათასებისაგან; გაცნობიერდება მისთვის სამშობლოში, მსოფლიოში შექმნილი ვითარება და ამ სიტუაციის გამოსწორებაში მისი განუსაზღვრელი როლი. ახალგაზრდებს მიეწოდებათ ყოველთვიური გასამრჯელო 20-30 დოლარის ოდენობით და აუცილებელი მეთოდური ლიტერატურა. ისინი პარალელურად ითვისებენ სახელმწიფო საგანმანათლებლო პროგრამას, მაგრამ სწორი მობილიზაციის წყალობით მალე გაასწრებენ თანატოლებს აზროვნების დონით. ამასთან ამნაირ ყმაწვილებს ზედმიწევნით შთაენერგებათ ქრისტიანული მორალი: „გიყვარდეს მტერი შენი,“ რამეთუ ბოროტმა არ იცის რასა იქმს.

მოზარდებს განსაკუთრებით გაუმახვილდებათ პასუხისმგებლობის გრძნობა სამშობლოს, კაცობრიობის წინაშე. ისინი მზადდებიან პალადინებად, ანუ სახელმწიფო კაცებად. მათი აკადემიური მოსწრების ყველა მონაცემი აღინუსხება კომპიუტერში და ასე გაგრძელდება მთელი 6 წლის მანძილზე. ასეთი ახალგაზრდები ქვეყნის პოლიტიკაში უეჭველად მოვლენ 15-20 წლის შემდეგ.

„მინ“ — პროექტის ავტორია გულადი ფეტელავა, (მწერლობაში — გური ოტობაია), რომელიც ეზიარა ფილოსოფიის თითქმის ყველა სკოლას, საბუნებისმეტყველო მეცნიერებებს, უმეტეს რელიგიურ მიმდინარეობას და ზოგადკაცობრიული მოთხოვნილების საფუძველზე ეკარნახა მსგავსი ნაბიჯის გადადგმა. პროექტის ავტორს მისი პირველი ეტაპის განხორციელების პერიოდში გვერდით ეყოლება ადამიანების ჯგუფი, რომელთათვის მთავარი ფასეულობაა პიროვნების ფორმირება მშვენიერის, ამაღლებულის კატეგორიებით; რომელთათვის ძირითადია ზოგადკაცობრიული პასუხისმგებლობა საუკეთესო ეროვნული ტრადიციების მხარდამხარ. ასეთი ინდივიდი უამრავია ზრდასრულ ასაკშიც, უკვე პროექტების ავტორები თუ საკმაოზე მეტად განათლებულნიც, მაგრამ ბევრი მათგანის სული მიტაცებულია ათასი სექტის, ფონდის, თუ უცხო ქვეყნების სპეცსამსახურების მიერ და ძნელია მათგან მამულიშვილური საქმეების აღძვრა. ხოლო როდესაც ადრეულ ასაკში მიზანმიმართულად ჩაენერგება ახალგაზრდას მისი განსაკუთრებული როლი სახელმწიფოებრიობის ჩამოყალიბების საქმეში, მიზანმიმართულად აღიზრდება მისგან პალადინი — ერთდროულად პატრიოტული და კოსმოპოლიტური ფასეულობების შემთავსებელი პიროვნება; თანაც ამისთანა ინდივიდს არ ექნება ენობრივი ბარიერი ჩრდილოეთთან, ევროპასთან თუ სამხრეთთან. აქვე ამნაირ

ხალხს, როცა ეცოდინება ნაწილისა და მთელის განუყოფლობა, შეუთავსებელთა შეთავსების ალქიმია, რომ საქართველო და მსოფლიო ერთმთლიანის სხვადასხვა ასპექტია, როგორც უჯრედისა და სხეულის დამოკიდებულება, აქ ყოველგვარი წინააღმდეგობა მოიხსნება სრულიად ცივილიზაციის სასარგებლოდ.

პროექტის ძირითადი მიზანია პალაღინების მეშვეობით სრულიად დედამიწის სინქრონიზაცია, სრულიად ცივილიზაციის პოლიფონია, სრულიად კაცობრიობის კონსენსუსი, მიუხედავად ქონებრივი თუ სხვა მრავალი დიფერენციაციისა.

პირველი ეტაპის დამთავრების შემდეგ რეგიონიდან წამოსული ახალგაზრდები სწავლას გააგრძელებენ სამამულო თუ უცხოეთის უმაღლეს სასწავლებლებში, მაგრამ მათი მიშვება უმეურვეოდ სულაც არ შეიცავს რაიმე ხიფათს, ვინაიდან ამიერიდან ისინი პალაღინებად — სახელმწიფო მოქალაქეებად ჩამოყალიბებულან და უპრობლემოდ გაიკვლევენ გზას წინააღმდეგობებით სავსე ცხოვრებაში, საზოგადოების საკეთილდღეოდ.

ნიჭიერების, ინტელექტის პრიორიტეტს პრეზიდენტი სააკაშვილიც ჩინებულად მიანიშნებს. ამიტომაც დაასახელებს იგი მთავარ ფასეულობად ცოდნას, განათლებას, ნიჭიერებას.

ამ მიმართებით პროექტს წინააღმდეგობა არ უნდა შეხვდეს, განსაკუთრებით, როცა სამხრეთ კავკასიის დინგრჩენ მსოფლიოსთან ტეგრაფიაზეა საუბარი.

გენიოსი თაობის გამოჩენა ცხოვრების ასპარეზზე საქართველოს გაათავისუფლებს, როგორც პარტიკულარული მსოფლშეგრძნებისაგან, ისე — განუკითხავი უპასუხისმგებლობისგანაც. ხოლო, ვისაც მსოფლიო, დედამიწა თავის ერთადერთ საცხოვრისად შეურაცხავს, არაფერს დაიმურებს ამ პროექტის ძირითადი მიმართულებების ავტომატიურად გადასაღებად თავიანთ ქვეყანაში და სწორედ აქიდან დაიწყება ფინანსური აღმასვლებიც, ვინაიდან მოთხოვნა უამრავი იქნება, ხოლო ქირურგიის ჩაურევლად ფენომენის გამოვლენის მცოდნე — მარტოოდენ პროექტი „გვიმარა“.

პროექტი ხორციელდება მოზარდი თაობის სასწავლო პროცესისაგან მოუწყვეტილად. იმდენად დიდი იქნება ამნაირი ბავშვების ზეგავლენა თანატოლებზე, რომ რალაც ნაწილით მათაც გადაესხმებათ გენიალურობის ღვთიური მადლი. ათასებისგან გამორჩევის ჩვენეული მეთოდი არ შეიცავს სხვათათვის დამამცირებელ რაიმე ელემენტს. არ გამოიწვევს ზენიტიერ და რიგით ბავშვებს შორის კონფლიქტს, ვინაიდან ჩვენს ხელში გავლილი მოზარდი საამისოდაც სათანადოდ შეემზადება.

პროექტში მონაწილე აღსაზრდელები თვეში ერთხელ აუცილებლად იკრიბებიან სათაო ოფისში საჭირო ინსტრუქციების, ლიტერატურის მისაღებად და გასული პერიოდის მანძილზე მიღწეული წარმატების თუ შეფერხების გასაცნობიერებლად. ასე რომ, 120-150 ბავშვის დაკვალიანება სულაც არ არის სირთულე 4-5-კაციანი ჯგუფისათვის. აქ უმთავრესია მეთოდური ლიტერატურის მომზადება და კონტროლი მის ათვისებაზე.

პროექტი ზოგადსაგანმანათლებლო სისტემასთან ერთად განხორციელებს თავის მიზნებს და ახალგაზრდებს ერთგვარად ჩამოყალიბებს პასუხისმგებლობის უნარს სამშობლოს, ადამიანის, ბუნების თუ კაცობრიობის წინაშე. უმეცრებაა მოზარდი თაობის უყურადღებოდ მიტოვება, მაგრამ სამყაროს წინაშე დანაშაულის ტოლფასია ჩვენი ერთადერთი ხსნის, ნაღები გენოფონდის უგულვებლყოფა, მით უფრო, როცა ცივილიზაციის მომავალს უფრო დიდი მეოხი არსაიდან ეგზავნება.

ფენომენური უნარის მოზარდთა ადრეულ ასაკში არაქირურგიული მეთოდით დადგენა სავსებით შესაძლებელია. გარკვეული პერიოდის შემდეგ, როცა მსოფლიო ცხოველ ინტერესს გამოამჟღავნებს აღნიშნული ცოდნისადმი, ჩვენ ამ სწავლებით თვითვე მოვემსახურებით დაინტერესებულ ქვეყანას თუ ქვეყნებს, რათა ფენომენური ხალხის ამოცნობის მეთოდი არ ჩაიკეტოს ერთ სახელმწიფოში. პირიქით, რაც მეტ ქვეყანას მოიცავს იგი, მით უფრო გადაიჭრება მსოფლიოს გლობალური პროცესები.

საქართველო კი ბუნებრივია, ამ სწავლების სანიმუშო ბარომეტრად მოგვევლინება და ახდება იოანე ზოსიმეს წინასწარმეტყველება, რომ ამენით, ანუ ეთნოსით — ე.ი. ქართველებით განიკითხოს — განიწმინდოს — აღზევდეს მთელი კაცობრიობა.

**ფენომენური ნიჭის
მოზარდი თაობის დაღვინის მეთოდი**

პიროვნება ათწლეულობით წასწევს ხოლმე საზოგადოებას, ხოლო ასეთი პიროვნებების გუნდი, იგივე მატრიცა — საუკუნეებით. ტალახში ჩაფლულ რუსეთს ევროპულ ფასეულობებს აზიარებს პეტრე დიდი.

იგივეს მოიმოქმედებს ათა თურქი, მაგრამ ჰომეინი უკან მოაჩოჩილებს ირანს. ხოლო ჰიტლერი რასიკეთეს დაათენებს გოეთეს გერმანიას, გამოცდილია საკონცენტრაციო ბანაკების ათეული მილიონი ზვარაკეულით.

მატრიცის შექმნის თაობაზე ბევრს მსჯელობს ბატონი თამაზ ბუთხუზი წიგნში „გახელ თვალებს — იქნება გვიან“, მაგრამ იქ წამოწეულ პრობლემებთან ჩვენი მიდგომები განსხვავებულია. უკეთ ზრდასრული ადამიანებისგან გამორჩევით ჩვენ მოზარდ თაობაზე ვამახვილებთ ყურადღებას და უხერხულეობას სრულებით არა ვგრძნობთ, როცა საჩვენო ტვირთის ახალგაზრდა თაობას გადავულოცავთ. ქვეყნის გარდაქმნაზე შიშველი ცოდნის ქონა საკმარისი არ არის, არც — ცარიელი ენთუზიზმი, თუკი იგი რწმენაში არ არის გადაზრდილი. მარტივად რომ ვთქვათ, მოზარდი თაობის მოყვანა ქვეყანაში გლობალური რეფორმების ჩასატარებლად, ობიექტური რეალობებითაა ნაკარნახევი და იგი პროექტის საკვანძო კონცეფციას წარმოადგენს.

დიდი აფეთქებიდან მოყოლებული სამყარო 12-13 მილიარდი წლისაა.

ადამიანის არსებობა დროის ამ კოლოსალურ მონაკვეთში დაახლოებით 1-2 მილიონ წელს მოითვლის, ხოლო „ჰომო საპიენსი“ — 60-50 ათას წელიწადს.

ჩამოვა ხიდან მაიმუნის ერთ-ერთი შტო, ვეგეტერიანობას მოიშლის, ხორცის ჭამას მიჰყოფს ხელს და სწრაფად დაწინაურდება დროსა და სივრცეშიც

კანიბალიზმს უამრავი პოპულაცია მისდევს: ღორი, ნიანგი და ა.შ., მაგრამ მხოლოდ ადამიანი ეზიარება საკუთარი თავის შეცნობის რეალობას, ვინაიდან ორ ფეხზე მდგომელი არსება გახდება — „ჰომო ერექტუსი“. ეს მომენტი განსაკუთრებულია ამ სახეობისათვის, ფეხზე დგომა უამრავ პოპულაციას ემარჯვება: დათვის, მაიმუნს, კენგურუს და ვინ მოსთვლის, თუმცა ბორბლის შეკვრა არავის ძალუძს.

„ჰომო საპიენსი“ თავის თავს მზის შვილად აცხადებს, სინათლის ნაფოტად (მზე დედაა ჩემი) და ამას ნათლად მეტყველებენ მის მიერ შექმნილი ცივილიზაციების წყება შუმერებში, ეგვიპტეში, მაიაში, კოლხეთში... და წარმოიდგინეთ, ყველაფრის საწყისი ეზოტერიკულად, საკრალურად, ჭარბმულად ჩვენი გაგებით სამკუთხედია: თიხის ფირფიტებში სამწერლობო ერთეული — მარცვალ; პირამიდებში ამ გეომეტრიული სხეულის წიბო; ოქროს საწმისებში — კირბებში — სამკუთხა ქვის დაფები კანონთა სამეტყველოდ.

თავად სამკუთხედი მზის შუქის ნაკადის გრაფიკული გამოხატულებაა. 6 ასეთი სამკუთხედის ერთი წერტილში თავმოყრა გვაძლევს სექსტოგრამას — წესიერ ექვსკუთხედს. ხოლო 2 ამნაირი სამკუთხედის შეპირაპირება გვანიჭებს დავითის ვარსკვლავს. ანუ მზის კულტის მიერ შექმნილი ადამიანი, როდესაც მიწიერ კულტურაში გარდასიახება და აირეკლება შემოქმედის მიმართულებით, სავსების ფორმულას მივიღებთ. აბა, კარგად გავიხსენოთ სახარება, როცა აღმოსავლელ მოგვებს ვარსკვლავი მიუძღვით ჩვილი იესოსკენ. დიახაც, ამ ვარსკვლავის მეშვეობით იპოვიან ისინი ქალწული მარიამის მკერდზე მოქლურტულე ნორჩ მეუფეს ჩვენსას. მაგრამ საკითხში ჩახედულ ადამიანს ამ ვარსკვლავის გარეშეც ჩინებულად შეუძლია თვალის ერთი შევლებით ამოიცნოს პოტენციურად გენიოსი ათასებიდან, მით უფრო თუკი მადონას მკერდს ფუნჩულაფეხიანი პირმშო მიკვრია. რენესანსის მხატვრები და სკულპტორები დიდ ყურადღებას მიაპყრობენ ადამიანის სხეულის პარამეტრებს, განსაკუთრებულს და კანონზომიერს. აქ სანიმუშოდ გამოდგება მიქელანჯელოს „მოსე“, „დავითი“; ჯოტოს „იუდას ამბორი“ და სხვ.

ადამიანი, როგორც ასეთი, არა სიმეტრიული ბიოლოგიური არსებაა. მას მარჯვენა კიდური რამდენიმე სანტიმეტრით მეტი აქვს მარცხენასთან შედარებით. ეს ყველაფერი მისი ცხოვრების რიტმის შედეგია, რომ იგი ზედმიწევნით ბუნების პროდუქტია, მზის სისტემის კანონზომიერების ანარეკლი, რადგანაც ჩვენს გალაქტიკაში ძირითადად ყველაფერი მარჯვნიდან მარცხნივ მოძრაობს.

მაგრამ ადამიანი ასიმეტრიულია შინაგანადაც, რაც განსაკუთრებით მის კიდურებშია აღბეჭდილი. ადამიანის შინაგანი მუხტის ფსიქოლოგიური ცენტრი ზედა კიდურების მიხედვით შუა თითზე გადის, ხოლო ქვედა კიდურების შესაბამისად ცერის მომდევნო თითზე. ანუ მარტივად თუ ვიტყვით ხელის ორგანოებთან შედარებით ფეხის ორგანოები საგრძნობლადაა ჩამორჩენილი სრულყოფის პროცესს და ადამიანი თავისი აღნაგობით ადასტურებს პროპორციას 3 : 4-თან. თუმცა ეს ნაკლები თანაფარდობაც ყველა ინდივიდისთვის როდია ნიშანდობლივი.

ხელის თითის მიხედვით კაცობრიობის 99 პროცენტი მსგავსია, ვინაიდან ხელი — როგორც გარეთ გამოსული ტვინი (კანტი) გაცილებით აღრეა ჩართული გაადამიანების პროცესში, ხოლო ფეხი, როგორც საყრდენი ორგანო, მოკლებულია ამ ფუფუნებას და რამდენიმე ათასწლეულით იმიჯნება მათი ბუნება.

თუმცა ფეხის ტერფის იდეალური აღნაგობა ბერძნულ ს შეესაბამება, სადაც ცერის მომდევნო თითია დაწინაურებული და ასეთი ტერფი ყოველი 1000 ეგზემპლარიდან მხოლოდ ერთს გააჩნია ჩვენეული სტატისტიკით.

ადამიანს, რომელსაც ხელის შუა თითი — მესამე და ფეხის მეოთხე თითი დაწინაურებული გააჩნია, იდეალურია სადღეისო მონაცემებით. ეს პირველი ნიშანი..

ამასთან „ჰომო საპიენსისათვის“ განუზომელი მნიშვნელობისაა თავის ქალის აგებულება. ანთროპოლოგები განარჩევენ სამი ფორმის თავის ქალას — დოლიქოკეფალიურს (გრძელთავიანი), მეზოკრაინულს (საშუალო) და ბრაქოკეფალურს (მოკლეთავიანს). თითეული ფორმა ამ აღნაგობათაგან მისაღებია ჩვენეული მიდგომებით, მაგრამ მაინც შუალედურს ვამჯობინებთ, რაც ჩვენს მიერ მოკვლეული ყოველი 100 ტიპიდან 30 მოეპოვება.

შუბლის თალი რენესანსის მხატვრების მიხედვით (ჯოტო) ქრისტეს აქვს 90 გრადუსი. ამ ციფრს ანთროპოლოგები შემდეგნაირად აზუსტებენ: ადამიანის თავის ქალას აბსტრაქტულად კოორდინატთა სისტემაში „ათავსებენ“, სადაც ყურის ნახვრეტი X-ლერძზეა განთავსებული. ხოლო Y- ლერძის გადაკვეთა შუბლის უმადლესი წერტილია. სადღეისო მონაცემებით კაცობრიობის უმეტესი ნაწილისათვის დამახასიათებელია 78-76 გრადუსიანი შუბლი (კაცი, ქალი). ხოლო 90-გრადუსიანი ინდივიდი ყოველი 1000 ეგზემპლარიდან ერთია. ამისი უმთავრესი მიზეზია ჩვილის გაჩენა, შობა.

შორეულ წარსულში მდებარი ფეხზე რომ წამოიმართება, მას გავა დაუვიწროვდება და ბავშვის გაჩენა პრობლემური შეექმნება. ცხოველთა სამყარო ჩვილებს არსებობისათვის სრულიად შემზადებულს აჩენს, როცა ადამიანის ნაშიერი აბსოლუტურად უმწეოა.

ანთროპოლოგები აკვირდებოდნენ შიმპანზისა და ადამიანის პირმშობებს და დაბეჯითებით ადასტურებენ, რომ 2 წლის მაიმუნს შეესაბამება ადამიანის 20 წლის ნაშიერი მორფო-ფიზიოლოგიური ასპექტით. ადამიანის შთამომავალს ამიტომაც ეხურება ყიფლიბანდი გაჩენიდან 1,5 წლის შემდეგ. რაქიტანებში ეს მაჩვენებელი გაორმაგებულია. მაგრამ ბუნება კომპრომისს უშვებს ფეხზე წამომართული ადამიანის მიმართ და შეაფერხებს მისი ძვლოვანი სისტემის ჩამოყალიბებას. წინააღმდეგ შემთხვევაში ორივე დაიღუპებოდა — დედაც და ნაყოფიც, ვინაიდან მსხვილთავიანი პატარა ვერ გამოეტეოდა დედის დავიწროვებული წიაღიდან. ჰოდა, დაუშვებს ბუნება კომპრომისს ჩვილის მოვლინების გზაზე, თუმცა გნებავთ რაფინირებულად მოვლენილ გენოტიპს უამრავი დეფორმაცია ეღობება წინ საბოლოო ჩამოყალიბებამდე: კვება, გარემო, საქმიანობა, ოჯახის შექმნა (შეჯავრება წყვილებს შორის ხდება სიყვარულით და კიდევ — მატერიალური ინტერესებით, სადაც აბსოლუტურად იგნორირებულია ინდივიდების ანთროპოლოგიური მონაცემები), ანუ დედამიწის ზურგზე არავინაა იმდენად „დაჩაგრული“, როგორც გენიოსის თვისებების მატარებელი გენოტიპი. ახლა რამდენს არა აქვს გაცნობიერებული თავისი უნარები; რამდენს არ მოაკითხავენ აღმოსავლელი მოგვები; რამდენი ვერ შეისწავლის ჭეშმარიტების ანაბანას და ისინი ფაქტობრივად ეგზემპლარებამდე უნარჩუნდება მსოფლიოს და გამოდის რომ კაცობრიობა თითო-ოროლა ფენომენის ძალისხმევით მიიწევს წინ არსებობისათვის ბრძოლის ჟინით შეპყრობილ მსოფლიოში. ე.ი, გვაკვს გენოტიპი, რომელსაც წინა კიდურების მესამე და ქვედა კიდურების მეოთხე თითები დანარჩენთან შედარებით დაწინაურებული აქვს. ამასთანავე ამ გენოტიპის შუბლის მაჩვენებელი 90 გრადუსს უახლოვდება, მაგრამ ხომ არ ვიცით მისი შინაგანი წყობა? რა მასალაა ჩაღვრილი ამ რაფინირებულ ხორცის ჭურჭელში?! აქ გამოგვადგება კრიმინალისტიკაში ფრიად მიღებული თითის ანაბეჭდების პრაქტიკა, რაც სამი აღნაგობის მოეპოვება „ჰომო საპიენსის“ — „მაგნიტური“, „წრიული“ და „ტალღოვანი.“

ბერძნულ ტერფიან პიროვნებას, რომელსაც შუბლის მაჩვენებელი 90 გრადუსს მიახლოება და კიდევ — თითის ანაბეჭდები „წრიული“ მოეპოვება, ანთროპოლოგიურად სრულყოფილი ინდივიდია.

ფუტკარი მწერებს შორის კონგენიალურია. სკა თავად ქმნის დედებს, რომლებიც 30 წლის მანძილზე ამარაგებენ ოჯახს ახალ-ახალი თაობით. ფუტკრის უზრუნველყოფილი სექსტაგონია, წესიერი ექვსკუთხედი. აღმოჩნდა, რომ ადამიანის ტვინის ნეირონებიც ამისთანა აგებულებისაა. სექსტაგონი წვეროთი ერთ წერტილში თავმოყრილი ექვსი ტოლგვერდა სამკუთხედის ჯამია. სამყაროს 6 დღე-ღამეში (დღეი ვითარცა წელი ათასი) შექმნის ღმერთი; სამყაროში ყველა ფაზა ექვსგანზომილებიანია (პერიოდი ათწილადებში); ადამიანის ტვინის ნეირონების ბადე სექსტაგონთა ერთობლიობაა, მათი მეშვეობით ხორციელდება პიროვნების სინქრონიზაცია და სხეულის ნებისმიერი უზრუნველყოფილი მომენტალური შეგრძნობა. კაცობრიობის მიზანია სამყაროც ამდაგვარად სინქრონიზებული გახადოს, რათა წამში შევძლოთ უშორესი გალაქტიკების აღქმა. 6 ტომარაში უდიერად ჩაყრილი ნივთები გენიოსის ხელში ერთშიც ჩინებულად თავსდება, ანუ

გენიოსი არის ზედმიწევნით მოწესრიგებული ინდივიდი. და როდესაც 600-700 იშვიათი უნარების ბავშვი გააცნობიერებს მათ წინაშე წამოჭრილ პრობლემებს სამშობლოს სიყვარულისა და კაცობრიული ფასეულობების ურთიერთშეხამების აუცილებლობაზე, ანუ გახდება პალადინი — სახელმწიფო ინტერესების დამცველი კაცი, ყველა პრობლემა უმაღლესად მოგვარდება, არა მხოლოდ საქართველოში. და წინდებული პროექტიც, რაც უფრო მალე შეიძენს მასშტაბურ ხასიათს, მით უფრო ჩქარა მოვავგარებთ ურთიერ თგამომრიცხავ დაპირისპირებებს ნებისმიერი ასპექტით; მით უფრო მივუახლოვდებით იოანე ზოსიმეს წინასწარმეტყველებას: **„ყოველი ენა (ტომი) განიკითხოს (გასამართლდეს, ანუ განიწმინდოს, აღსდგეს ფერფლიდან ფენიქსივით) ამითა ენითა“ (ტომით, ეთნოსით, ე.ი. ქართველებით).**

პრაგმატული მოსაზრებებით, გნებავთ, ბიზნესის ინტერესებიდან გამომდინარე, პროექტის 70 პროცენტს გარკვეულ დრომდე საგულდაგულოდ ვასაიდუმლოებთ. ესენია: საყლაპავი მილის, ხორხის პრობლემა; ინიონის, „თურქული კეხის“ როლი ფენომენის მოძიების გზაზე; წინა ჭირკვალთან, პროსტატასთან დაკავშირებული ნიუანსები; სუნთქვის თავისებურებებანი; კვების, ფიზიკური ვარჯიშების თუ სხვა... და კიდევ, ის მეთოდოლოგია, რომლითაც განგვიზრახავს ფენომენი ხალხის დაკვალიანება.

ტარკოვსკის აქვს ერთი გენიალური ფილმი „ანდრეი რუბლოვი“.

ჩვენთვის ამ კინოლენტიის ფინალია ნიშანდობლივი — „ზარები“.

რუსეთი დაცლილია ფიზიკური თუ ინტელექტუალური ძალებისაგან. მონგოლ-თათართა ლაშის სამასწლიანმა ბატონობამ მოშალა ზნეობრიობა, მართლმადიდებლური ეკლესია-მონასტრები საჯინბობებდ აქცია. მაგრამ გადაგვარებულია თავად მოძალადე მოძთაბარეც: გალოთებულია და შექალათანე. ამისთანა ვითარებაში, რუსი ერი ერთხელაც მოიკრებს ძალ-ღონეს, ერთხელაც შეუტყვეს დამპყრობელს და კუდით ქვას ასროლინებს კულიკოვოს ველიდან. თავისუფლება მოზოგებულ ხალხს ტაძრების აღორძინება სწადია, სამრეკლოების აგუგუნება, მაგრამ სადღაა ზარები, დამსწფრუელა, დაღეწილა უამთა ტრიალში. ასლის ჩამოსხმა მოუწადინებია მრეფლს, თუძცა ამისი მცოდნე თსტატი ურდოსთან თშში დაღუბულა და აქ თსტატის ვაჟიშვილი, ჯერაც უწვერული ყმაწვილი თავის თავზე აიღებს სამაბულთ ზარის ჩამოსხმის საქმეს.

— მე ვიცი მისი ჩამოსხმის საიდუმლოთა, — დააგდებს სიტყვას ხალხში და საზოგადოებაც ერწმუნება თსტატის შემკვიდრეს. არის ერთი ფაციფუცი. ვის შეშა მოაქვს, ვის ნახშირი და მიწა, ვის ხარაჩოებს გამართავს, ზარის ჩამოსხმა მთელი საზოგადოების საქმიანობის ხარხეშლად ქცეულა. და მართლაც, გარკვეული პერიოდის შემდეგ ჩამოსხამენ კიდევც.

აჰა, აზიდულია იგი თთკებით სამრეკლოზე. აჰა, სრულიად რუსეთს მოუხმობს აღორძინებისკენ ნანატრი „ბინ“ - „ბინ“. ყმაწვილი ეკლესიის ყურეს მიკვრია მთელი ტანით და ტირის, ტირის ცხარე ცრემლით. მოუახლოვდება ვინმე მოსუცი და ჩაეკითხება:

— რა დროს ტირილია, შვილო, უნდა გიხაროდესო, — და აქ გაირკვევა მთავარი დედააზრი:

— არა, ზარის ჩამოსხმა მე არ ვიცოდი, ეს თქვენ, ხალხმა მოიმოქმედეთ ყოველივეო, —

შეეპასუნება ყმაწვილი.

უნეშ პარაღულად თუ არ ჩამომერთმევა, დაახლოებით მსგავს სიტუაციაში ვიმყოფებით მე და პროექტი „გვიმარა“ ათასწლეულების მანძილზე ბარბაროსულად ხელყოფილი ჩვენი სულიერების რესტაურაციის გზაზე. ამიტომაც მივმართავ ყველას, უწინარესად ქართული ცნობიერების უმთავრესი ტაძრის — თბილისის სასულიერო უნივერსიტეტის მრჩეველთა საბჭოს გონადაუნჯებულ წევრებს, სამშობლოსა თუ მის ფარგლებს გარეთ მოღვაწე მეცნიერებს, ვაქციით პროექტი „გვიმარა“ სრულიად საქართველოს აღდგომის ქვაკუთხედად. რამეთუ დროსა და სივცეში ჩვენი — ქართლოსიანთა, სამსრეთ კავკასიისა თუ სრულიად მოფლიოს სწრაფი დაწინაურების უკეთესი სსვა სასსარ-საშუალება არსადიდან ჩანს.

ყოველი თქვენი წინადადება, ყოველი შენიშვნა,
მართებული თუ ცდომილი, უკლებლივ დანიშნდება
„კირბისის“ მომღვაწე ნომერში საქართო განსჯის საბნად.

მასალები თავს მოიყრის თბილისის სასულიერო უნივერსიტეტის მრჩეველთა საბჭოში
გრიფით: „პროექტი „გვიმარა“.

საოცრებათა საუფლოში

გურიზში—სფერო, რომელიც მრავალი განვითარებული ქვეყნის ეკონომიკის ქვაკუთხედს წარმოადგენს თანდათან ფეხს იკიდებს ქართულ სინამდვილეში. ღვთისმშობელი ჩვენი სამშობლოს „იგავშიუწვდომელი სილამაზე“ უნიკალურ და გამორჩეულ შესაძლებლობას გვაძლევს მის განსაკვირვებლად. ნებისმიერი სკეპტიკოსი ამაში უთუოდ დარწმუნდება თუ ჩხოროწყუს რაიონს ეწვევა და თუნდაც მერეულად დაათვალიერებს ხობის-წყლის ხეობას ან მიგარიის მასივს. რაიონი ზღვის დონიდან 250 მეტრზე იწყება და 3116 მეტრამდე, ფლორისა და ფაუნის არაერთი საოცრებით, ულამაზესი ლანდშაფტით იშლება. სწორედ აქ შეიძლება თაკრა ზაფხულის ერთ დღეს წელიწადის ყველა დროში იმოგზაურო. დაგკბე ცადაღმდული მწვერვალების მედიდური მზერით და გაგრილდე „ჯიშგის“ (მრადიული მყინვარი) სუსხიანი სუნთქვით. იხილო მზით გათანგული მდელის მიმქრალი მაჯისცემა და იქვე, ასიოდე მეტრში, ყელმოდერებული ენძელების ფაქიში მზერა, ხარბად ჩაისუნთქო ბზის კორომის ქანგბადით გაჯრებული ჰაერი და მიირთვა მიწისქვეშა გბიდან გამომავალი თავანკარა წყარო.

არც კალმახების ნავალი დაგრჩებათ ყურადღების მიღმა, ალპურ ზონაში მოსერნე გურისგის გამოსცდილი თვალი უთუოდ შენიშნავს არჩვების თუ ჯიხვების უნდო მზერას. არაერთხელ დაუფრთხია ძილი მიძინებული მგზავრისთვის ორბის მგაცებლურ ყიყინს. კავკასიური როჭო, გნოლი, თუ კაკაბი არემარის მშვენებად ქცეულან... თავაწყვეტილი ჩქერალბი, რომელთა ვარდნა ზოგან 40—60 მეტრს აღემატება სამკაულად მორგებია აქაურობას.

მწვერვალი „ცაშკიბული“ და გბა „გობავარ-ჩხილი“ უტყუარი გვირგვინია ეგრისის ქედისა, როგორც სპეციალისგები აღნიშნავენ: იშვიათია მიდამო, სადაც ერთად იყოს თავმოყრილი მყინვარი, ჩანჩქერი, მწვერვალი და გბა. ათობით კასტრული მღვიმე ნამდვილი ოაზისია სპელეოლოგიის მოყვარულთათვის. უფსკრულები „ხავერდოვანა“ „ფოთოლცვენა“, მღვიმეები: „მისნახე“, „შურუბუშუ“ და სხვები ჩვეული მოთმინებით ელიან ფათერაკების და თავგადასავლების მოყვარულებს.

„შურუბუმუს“ გამოქვაბული სრულიად გამორჩეული და განსხვავებულია სხვათაგან. თვით გამოქვაბულის სახელი უძველესი კოლხური სიგყვანა მითოსის, იღუმალების ბურუსით მოცული, მრავლისმეტყველი და მისტიური, როგორც თავად ისტორიული „აია“-ს თითოეული გოჯი მიწა. მისი ზუსტი გადაქართულება ჩემთვის ერთობ ძნელია, დაახლოებითი თარგმანი კი „სულგანაბული“ იქნება. თუ ოდესმე მოხვდებით ამ ჯადოსნურ ადგილას უთუოდ აღმოაჩინებთ დღემდე ამოუცნობის და ამაღლებულის მოლოდინში რომ გარინდულა აქაურობა. ათასწლოვანი ბზის კორომის სუნთქვა საუკუნეთა მაჯისცემას გაგრძნობინებს, რაღაც უხილავი ძაფებით დაგაკავშირებს სულისმაოხ სიმშვიდესთან. ხავსის ხასხასა მწვანე საფარი ხავერდად მობურვია აქაურობას და მეგზურივით მიაცილებს მნახველს მღვიმის შესასვლისკენ, აქ კი უკვე სგალაქტიგები და სგალაგმიგები გარინდულან თითქო ღრთა სრბოლა შეუჩერებიათ და მარადისობას მიაჩვენებულნი სხვასაც სთავაზობენ შეურთდნენ ბუნებრიობის ამ ჯადოსნურ ჰარმონიას. დიდი ხნის განმავლობაში არავინ უწყობდა, თუ სად იწყებოდა „შურუბუმუს“ გამოქვაბული და რა მანძილს მოიცავდა იგი.

2004 წელს მიგარიის მასივში განხორციელებული საერთაშორისო სპელეოლოგიური ქსპედიციის მსვლელობისას ფრანგმა სწავლულებმა გადაწყვიტეს შეეღებათ უფსკრულ „ხავერდოვანაში“ მიმავალი პაგარა მდინარე. მოლოდინმა ყოველგვარ მღვარს გადააჭარბა, როდესაც მოსახლეობამ შეღებილი წყლის გამოსვლა შეღებვიდან მეოთხე დღეს „შურუბუმუს“ გამოქვაბულის იმ ადგილას ნახა, რომელსაც ოდითგანვე „ღეიძახი“ ანუ ღვეის ძახილი ერქვა. ამით ფაქტობრივად დამტკიცდა მიგარიის მასივზე მღებარე უფსკრულ „ხავერდოვანას“ უშუალო კავშირი „შურუბუმუს“ გამოქვაბულთან. ასევე უტყუარი შეიქმნა დიდი მიწისქვეშა გზების არსებობა, რომელთა განმუხტვის წერტილი „შურუბუმუს“ მიწისქვეშა მდინარეა, მიგარიის მთაზე ოდნავი წვიმაც კი ამ მდინარის არნახულ აღიდებას იწვევს, რომელსაც წინ უსწრებს შიდა სივრცეებიდან გამოვლენული ჰაერის შემზარავი ზუმუნი, რომელიც მაუწყებელია იმისა, რომ უმჯობესია გაეცალო იქაურობას, ვიდრე საკუთარ თავზე გამოსცადო თავაწყვეტილი ჩანჩქერის „ამოალერსი“. ეს ავღრისას. ისე კი ეს ადგილი გვართა შორის დაპირისპირების მიმეზი არაერთხელ გამხდარა. საქმე ის გახლავთ, რომ იღუმალი გზა მდიდარი ყოფილა თევზით და მის გამოსას

ვლელზე მეთევზეები „გეჩას“ (თევზის მოსაპოვებელი ძველიძველი ხელსაწყო) ღვაგნენ, „ონძილე“ (თევზით მდიდარი ადგილი) ხან ერთი გვარის ხელში იყო, ხან მეორეში და ვისაც გაუმართლებდა, ის დაგვირთული ჯორით ბრუნდებოდა შინისკენ.

ერთი სიგყვით, ცხადია, რომ გამოქვაბულს საკმაოდ დიდი პერსპექტივები შეიძლება ქონდეს, ახლა მთავარია დადგინდეს შეიძლება თუ არა მიწისქვეშ იმ ათობით კილომეტრის გავლა, რომელიც ორ გამოქვაბულს აკავშირებს. ცხადია, ეს ყოველივე მუყაითი გარჯის და თანამედროვე მეცნიერული ტექნოლოგიების გამოყენებითაა შესაძლებელი და ამ კუთხით აქტიურად მუშაობენ როგორც ქართველი, ასევე უცხოელი მკვლევარები, ვინ უწყის ახსნება თუ არა „მურუბუმუს“ საიდუმლოებას ფარდა, შეაბაიჯებს თუ არა ადამიანი საუკუნეთა მანძილზე ხელშეუხებ სივრცეებში, კიდევ ერთგვარ ნახავს თუ არა მიწისქვეშა სამყაროს ბინადარ თევზებს, რომელთაც ბუნებამ საოცარი ცხოვრების წესი არგუნა წილად. მანამ კი ამ იდუმალეებას გბა „გობავარჩხილი“ ეხმარება, ეგრისის ქედის ამ მარგალიტს მეჯოგენი მუდამეამ ეკრძალვიდნენ. გავრცელებული ლეგენდის მიხედვით: თუ ვინმე გბაში დაიბანდა ხელს ან სხვაგვარად ეცდებოდა მისი მყუდრების დარღვევას, საშინელი სასჯელის თანმდევი ხდებოდა. ქორფა ღრუბლები წამში მოიყრიდნენ თავს და გამაყრულებელი ჭეჭაქუხილით აიძულებდნენ მომხდურს გასცლოდა იქაურობას. ამიტომაც იტყოდნენ, „გამინერს“ (გაბუ, რომლის მიახლოებითი თარგმანია სიგყვა – არ ეგების) გბის ხელყოფაო. ეს გაბუ ათას წლობით იცავდა და დღესაც მედგარი გუშაგია კოლხური კომკებივით დაკბილულ ქედებს შორის მოქცეული ვერცხლის გბისა, რომელიც უდაოდ მშვენიერების და სრულყოფილების განსაცდელად შეუქმნია მამა-მეციერს. ამ ღვთითობებულ ბუნების იდუმალეებას კი მოწიწება და გაფრთხილება ჭირდება, ვით სალოცავ საყდარს – წმინდას და უბიწოს.

კოლხური კომკებივით დაკბილული ქედები, მწვანეში ჩაძირული მეჩხერი ფართოფოთლოვანი თუ წიწვიანი გყეები ძველთაგანვე მიიჩნეოდა მითოსური „ონკოკონისა“ და „გყაშმაფას“ სამბრძანებლოდ, აქვე ღროებით იბუდებდნენ შორეული მღვის ფსკერიდან ამოსული შავნაბლიანი და თეთრპერანგიანი მესეფები. მისანნი და ნადირთღვთაებანი მკაცრად დარაჯობდნენ გყიურთა სიმშვიდეს და მხოლოდ ღირსეულ მონ-

ადირეს თუ არგუნბდნენ ნადავლს. ათასგვარ თქმულებასთან ერთად არანაკლებ მომაჯადოებელია კოლხური სამზარეულო. მწყემსის „კარეში“ (ფარეხი) გაკეთებული „ელარჯის“ დაგემოვნება, ჭაჭის არყით ნაბახუსევ მეჯოგეთა ამო საუბრის მოსმენა, მითთა ჟამი ცოცხლდება მათ სიგყვებში, საუკუნეთა სუნთქვა და მიმქრალი მახისცემა იგრძნობა თითოეულ ფრაზაში.

აღნიშნული ტურისტული პოტენციალი ნებისმიერ ქვეყანას დაამშვენებდა ჩვენ კი ბედის უკუღმართობის წყალობით მხოლოდ ეხლა გვიწევს ამ კუთხით პირველი სერიოზული ნაბიჯების გადადგმა. ეს კი უპირატესად კონკრეტული გენერალური გეგმის შედგენას გულისხმობს. ქართული შეგონება მეტყველებს „პური მეპურემ უნდა გამოაცხოს“ და ჩვენც ამ მნიშვნელოვანი პროექტის შედგენა ტურიზმის სფეროში წარმატებულ ექსპერტს, ბაგონ ვახტანგ ჩხიზაძეს ვთხოვეთ. საქმეც წინ წავიდა... თუმცა უმჯობესია, თავად მოგვითხროს ამის თაობაზე:

– სამეგრელოს რეგიონი, კერძოდ მისი მთიანი რაიონები დღემდე აუთვისებელია უცხოელი თუ ადგილობრივი ტურისტების მიერ.

ამის ძირითადი მიზეზია ინფორმაციული ვაკუუმი, რაც განპირობებული იყო სარეკლამო თუ საინფორმაციო მასალის არ არსებობით. ტუროპერატორი ორგანიზაციები არ ფლობდნენ ინფორმაციას აღნიშნული რეგიონის მთიანი მასივების ლანდშაფტური თუ სტრუქტურული ღირსესანიშნაობების შესახებ, რის გამოც წლების განმავლობაში ტურისტებისთვის მიუწვდომელი იყო ისეთი უნიკალური ადგილები, როგორც არის: ასხი, მიგარია, ჩხოროწყუს რაიონის მდ. ხობის წყლის სათავეები, მთების „ცაშკიბულის“ და „ოხოჯეს“ მიმდებარე მასივები. ჩვენ აღნიშნულ რეგიონში სამუშაოებს ვატარებთ დაახლოებით 1996 წლიდან. მოწყობა სამი საერთაშორისო ექსპედიცია უცხოელ კოლეგებთან ერთად. გარდა ამისა, ქართული ჯგუფები „საქარველოს სპელეოკავშირი“, „ჯორჯიან ადვენჩერი“, „ჯეოლენდი“ აქტიურად მუშაობენ ამ კუთხით. ჩვენს მიერ დადგინდა დაახლოებით 40-მდე მარშრუტი.

ჩხოროწყუს გამგეობის მხარდაჭერით და, „ბას“ პროგრამის ფინანსური დახმარების პირობებში, ერთი კონკრეტული პროექტის ფარგლებში, შევქმენით ფაქტიურად სრულად შეგვესო დღემდე არსებული ინფორმაციული ვაკუუმი, მოვიპოვეთ უნიკალური საველე მასალა, რომელზე დაყრდნობითაც შევქმენით

სამეგრელოს რეგიონის ტოპორელიეფური ტურისტული ინფორმაციული რუკა, რომელიც იძლევა დეტალურ გრაფიკულ და ტექსტობრივ ინფორმაციას რეგიონის ტურისტული პოტენცილის შესახებ. მასზე დატანილია ყველა ოპტიმალური მარშრუტი (ჰაიკინგი, ტრეკინგი, საცხენოსნო, სამდინარო, სანაოსნო, საველოსიპედო, სპელეო, კულტურული და სხვა) და ტურისტული თვალსაზრისით საინტერესო ობიექტი. რუკის რელიეფური ფორმატი და თანდართული ტექსტური აღწერილობა ტურისტს საშუალებას აძლევს იოლად შეარჩიოს მისთვის სასურველი მარშრუტი.

რუკაზე დატანილი მარშრუტები შერჩეულია ხანგრძლივობის, სიმაღლის, სიგრძის, სახეობის და ლანდშაფტურ-კლიმატური თავისებურებების გათვალისწინებით. მათზე დაყრდნობით ტურისტს შეუძლია იმოგზაუროს ტყიან ზოლში, ალპურ მდელოებზე, ისიამოვნოს თოვლიანი მწვერვალების ხილვით, დაისვენოს 2500-2665 მ სიმაღლეზე მდებარე ტბების ნაპირას, 3100 - 3500 მ სიმაღლიდან დაათვალიეროს ულამაზესი ლანდშაფტები, იმოგზაუროს გრანდიოზულ იდუმალებით მოცულ მიწისქვეშა სამყაროში (ვერტკალური და ჰორიზონტული ტიპის მღვიმეები), გასაბერი ნაგებობით დაეშვას მთის მდინარეებზე, მარშრუტები შედგენილია, GPS-სისტემების გამოყენებით, მიზნულია საკოორდინატო სისტემაზე და უზრუნველყოფილია GPS მონიტორ ინგით, რაც განაპირობებს საჭიროების შემთხვევაში ტურისტებისთვის აუცილებელი სამაშველო დახმარების გაწევას.

მკითხველი დაგვეთანხმება, ალბათ, ღვთის შეწევნით და ადამიანის მუყაითი გარჯით ბევრი რამ გაკეთებულა. ამ კუთხით გაკეთებული საკმაოა და გასაკეთებელი კიდევ მეტი. გვჯერა, რომ გაცილებით მეტი გაკეთდება და ღვთის მეოხებაც არ დააყოვნებს.

რომან თოლორდავა,
ჩხოროწყუს რაიონის
გამგებლის მოადგილე

ფარმაცევტული საწარმო
“შურუმბუ” 30X300 ml

დ. აღმაშენებლის ხეივანი, 12 კმ.

ტელ: 899 247-747, 899 543-932, 79-76-36

ფარმაცევტული საწარმო “შურუმბუ” ბიავაზოტის მსოფლიოში უნაპალური თვისებების მატარებელ სამკურნალო მინერალურ წყალს „ლუგელა“-ს ექიმებისა და პაციენტების საყურადღებოდ

ავერსის, PSP-ს და GPC-ის სააფთიაქო ქსელიდან შეგიძლიათ შეიძინოთ მსოფლიოში უნიკალური თვისებების მატარებელი სამკურნალო მინერალური წყალი ლუგელა, რომელიც წარმოადგენს კალცი-ქლორიდს 9%-იან ბუნებრივ მედიკამენტს.

„ლუგელა“, როგორც ალერგიის, რაქიტის, ანთების და ბაქტერიის საწინააღმდეგო საშუალება გამოიყენება მედიცინაში ფილტვების ტუბერკულოზის ყოველგვარი ფორმის, ლიმფური ჯირკვლების, სახსრების და ძვლების ტუბერკულოზის, სხვადასხვა წარმოშობის პლევრიტების (ღებობითი, ჩირქოვანი, ჩაპარკებული), ბრონქიალური ასთმის, პარათირეოიდული ჯირკვლების ფუნქციური უკმარისობის, ტეტანის (სპაზმოფილია), ოსტეოპოროზის, ოსტეოგენეზის, დრძილების ანთების და გინეკოლოგიური დაავადებების დროს. ლუგელას, როგორც ერთ-ერთ ქიმიოთერაპიულ საშუალებას ახასიათებს სისხლის დენის საწინააღმდეგო მოქმედება. ის გამოიყენება ფილტვებიდან, კუჭ-ნაწლავის ტრაქტატიდან, საშვილოსნოდან, ცხვირიდან სისხლის დენის დროს. ქირურგიულ პრაქტიკაში ოპერაციის წინა პერიოდში სისხლის შედედების გასაძლიერებლად, ალერგიული დაავადებებისა და წამლისმიერი ალერგიული გართულების, ღვიძლის ტოქსიკური დაზიანების, ნეფრიტისა და ზოგიერთი მოწამვლის დროს, როგორც მხამსაწინააღმდეგო საშუალება. ლუგელა გამოიყენება თვალში ანთებითი პროცესების ჩასაქრობად. ლუგელა ხელს უწყობს ძვლის ქსოვილების ჩამოყალიბებას და მოზარდთა სიმაღლეში ზრდას.

„ლუგელა“ რეგისტრირებულია ჯანდაცვის სამინისტროში, როგორც ბუნებრივი მედიკამენტი.

გაყალბების თავიდან აცილების მიზნით პრეპარატი შეიძინეთ ფარმაცევტული საწარმო “შურუმბუ“-ს სამარკო ნიშნით.

გისურვებთ ჯანმრთელობას.

„პარადოქსია, მაგრამ ფაქტია, რომ საქმიანი საზოგადოება გონებით ღებულობს, ხოლო ემოციურად უარყოფს ანტიმონოპოლიურ კანონმდებლობას“
ჯ. ვან საისი

კონკურენციული (ანტიმონოპოლიური, ანტიტრასტული) პოლიტიკის ევოლუცია და მისი განხორციელების მოდელები

(ამონარიდი ანტიმონოპოლიური პოლიტიკის საკითხებზე სადოქტორო დისერტაციიდან)

სლავა ფატქვაია

ა) შეხედულებათა ევოლუცია კონკურენციის შესახებ

სიტყვა (ტერმინი) „კონკურენცია“ (competition, concurrence, Wettbewerb) წარმოიშვა გვიანდელი ლათინური სიტყვიდან „concurrentia“ (concurrere) და პირდაპირი მნიშვნელობით (სიტყვა-სიტყვით) ნიშნავს – შეტაკებას, შეჯახებას. ამასთან, საზოგადოებაში დამკვიდრებული ტერმინის შესაბამისად, კონკურენციის ქვეშ იგულისხმება სამეურნეო სუბიექტებს შორის ისეთი შეჯიბრება, რომლის დროსაც მათი დამოუკიდებელი მოქმედებები ეფექტურად ზღუდავენ თითოეული მათგანის შესაძლებლობას ცალმხრივად იმოქმედონ საქონლის მიმოქცევის საერთო პირობებზე შესაბამის ბაზარზე (ზღუდავენ მეტოქის შესაძლებლობას უპირატესობა მოიპოვოს ბაზარზე და ხელს უწყობენ მომხმარებლისათვის საჭირო საქონლის წარმოებას).

ცნობილი ამერიკელი ეკონომისტის ფ.ა. ჰაიეკის აზრით, კონკურენცია ახლის შეცნობის პროცედურაა, რაც დამახასიათებელია ევოლუციისათვის მისი ყველა ფორმით. იგი აიძულებს ადამიანს უნებლიედ ჩაერთოს ახალ სიტუაციაში, რამდენადაც ზრდადი კონკურენციით თანდათან მაღლდება ეფექტიანობაც. საქმე არა მარტო ის არის, რომ მთელი ევოლუცია ემყარება კონკურენციას, არამედ ისიც, რომ უწყვეტი კონკურენცია უკვე მიღწეულის საფუძველიცაა.¹ თუ ჩავუღრმავდებით ზოგადად კონკურენციის ისტორიას, მისი ფესვები მიდის უძველეს დრომდე. იგი, პრიმიტიული სახით, მაგრამ მაინც, ჯერ კიდევ შრომის საზოგადოებრივი დანაწილების კვალობაზე, გაცვლის წარმოშობასთან ერთად აღმოცენდა და მისი განვითარების შესაბამისად იხვეწებოდა. თუმცა, მკვლევართა დიდი ნაწილის აზრით, იგი სათავეს იღებს ძველი რომიდან და ასახულია რომის იმპერატორთა დეკრეტებში, რითაც ცალკეულ საქონელზე მტკიცე ფასებია დაწესებული, რაც სპეკულაციური მონოპოლიების წინააღმდეგ ბრძოლისათვის იყო გამიზნული (იმპერატორი დიოკლეტიანის დეკრეტი ფასებზე და სხვა). ზოგადი ხასიათის პირველ ანტიმონოპოლიურ კანონად, რომელშიც თვით ტერმინი „მონოპოლია“ პირველად მოხსენიებული, ითვლება იმპერატორ ზენონის კონსტიტუცია ფასების შესახებ (483 წელი). ამ აქტში ნათქვამი იყო: „ჩვენ ვბრძანებთ, რომ არც ერთმა პირმა ვერ უნდა გაბედოს განახორციელოს მონოპოლია

რომელიმე სახეობის ტანსაცმელზე ან თევზზე, ან რომელიმე სხვა საგანზე, რომელიც წარმოადგენს სურსათს ან განკუთვნილია სხვა გამოყენებისათვის”¹

ასეთი საკანონმდებლო ღონისძიებები, რაც მიმართულია სპეკულაციური მონოპოლიის აღმოფხვრაზე, ვაჭრობის ჩვეულებრივი წესების დარღვევის შემთხვევებში, ცნობილი იყო შუა საუკუნეების დასავლეთ ევროპის არაერთი სახელმწიფოსათვის, მათ შორის, ინგლისისათვის, სადაც ანტიმონოპოლიური კანონმდებლობა შეესებოდა იყო სასამართლო პრეცედენტებით. უფრო მეტიც, კანონიკურ სამართალში მოცემულიც კი იყო ანტიმონოპოლიური ნორმა, რომლის შესაბამისად გამოიდევნეს თავის საქონელზე უნდა დაედგინა „სამართლიანი ფასი” და მიეღო „გონივრული შემოსავალი”². კონკურენციის პოლიტიკის განვითარებას ფართო გასაქანი მიეცა კაპიტალიზმის პირობებში. ის არის მდგრადი ეკონომიკური განვითარების საწინდარი, რომელიც ასტიმულირებს მოთხოვნის მქონე პროდუქციის ფართო ასორტიმენტის წარმოებას საჭირო რაოდენობით უფრო ნაკლებ ფასად, უზრუნველყოფს სამეცნიერო-ტექნიკური პროგრესის განვითარებას, რესურსების ოპტიმალურ განაწილებას და საჭირო ცვლილებებს ბაზრის სტრუქტურაში. გარდა ამისა, აქტიური კონკურენცია, ხელს უწყობს მოთხოვნის გაუმჯობესებას, რაც თავის მხრივ, ასტიმულირებს უფრო მაღალი ხარისხის პროდუქციის წარმოებას. კონკურენციას განსაკუთრებული და პირველადი მნიშვნელობა აქვს ეკონომიკაში, ის არის საბაზრო ურთიერთობების ძირითადი შემადგენელი ელემენტი და წარმოადგენს ბაზრის სიმბოლოს, რომლის გარეშე შეუძლებელია საბაზრო მეურნეობის საფუძვლების დაცვა, ეკონომიკური არჩევანის თავისუფლების პრინციპების განხორციელება, ცალკეული პერიოდისათვის სასაქონლო ბაზრებზე მოთხოვნა-მიწოდების დაბალანსება და მომხმარებლისათვის მისაღები ფასის ფორმირება. განსაზღვრულ საქონელსა და მომსახურებაზე მოთხოვნა-მიწოდების დაბალანსება ხდება უშუალოდ ბაზარზე, რომელიც რაც უფრო კონკურენციულია, მით უფრო მოგებულია საზოგადოება. ამდენად, კონკურენცია საბაზრო ეკონომიკაში ფასწარმოქმნის მექანიზმის ისეთ მამოძრავებელ ძალას წარმოადგენს, რომლის (სამართლიანი კონკურენციული გარემოს) არსებობის საჭიროება უკვე დიდი ხანია აღიარებულია მთელ მსოფლიოში. თუმცა, ისიც ცხადია, რომ ისტორიულად ფართო გამოყენება ეკონომიკურმა კონკურენციამ მიიღო მხოლოდ მას შემდეგ, რაც მოხდა შუასაუკუნოვანი პრივილეგიების ლიკვიდაცია და კაპიტალიზმის დამკვიდრება. ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარე, შეიძლება ერთმნიშვნელოვნად ითქვას, რომ კონკურენციის მთავარი მიზანი არის უპირატესობის მოპოვება ერთსა და იმავე ბაზარზე მოქმედ ეკონომიკურ აგენტებს შორის და მაქსიმალური მოგების მიღება უპირატესობის მიღწევის ხარჯზე. მიუხედავად იმისა, რომ ეს მიზანი წარმართავს ბაზრის განვითარებას მისი წარმოშობის პირველივე დღიდან, ყველაზე სრულყოფილი თეორიული მიდგომები კონკურენციული ბრძოლის მამოძრავებელ ძალებზე წარმოიშვა მხოლოდ XVIII საუკუნის შუა წლებში, რაც თავის მხრივ, ძირითადად კლასიკური პოლიტიკური ეკონომიის სკოლის წარმომადგენელთა დამსახურებაა. ისინი კონკურენციას განიხილავდნენ, როგორც თავისთავად არსებულს (ცხადს), რომელიც თავის მხრივ მოიცავს ეკონომიკის ყველა დარგს და შემოსისაზღვრება მხოლოდ სუბიექტური მიზეზებით. ძირითადი ყურადღება კლასიკური პოლიტიკური ეკონომიის სკოლის წარმომადგენელთა შრომებში ექცეოდა ფასთა კონკურენციას. ა. სმიტმა პირველმა დაამტკიცა, რომ მოგების ნორმათა გათანაბრების მეშვეობით კონკურენცია განაპირობებს შრომისა და კაპიტალის ოპტიმალურ განაწილებას. კონკურენციამ უნდა დააბალანსოს კერძო ინტერესები და ეკონომიკური ეფექტიანობა. ამ მიდგომით ა. სმიტი კონკურენციას აიგივებს ბაზრის „უხილავ ხელთან”, ანუ მის ავტომატურ მექანიზმთან. მისი ნაშრომის – „გამოკვლევა ხალხთა სიმდიდრის ბუნებისა და მიზეზების შესახებ“, რომელიც გამოქვეყნდა 1776 წელს – მთავარ მოტივს წარმოადგენს „უხილავი ხელის” მოქმედება, რომელიც ასახავს კონკურენციის, ანუ კერძო და საზოგადოებრივ ინტერესთა თანაფარდობას. ა. სმიტმა ფასებით კონკურენციის მაგალითზე

დამაჯერებლად დაასახუთა რიგი არსებითი დებულებები, რომლებიც შემდგომში გახდნენ „მომხმარებლის მაქსიმალური დაკმაყოფილების“ დოქტრინის პოსტულატები. მათ პირველ რიგში უნდა მიეკუთვნოს მოსახრება იმასთან დაკავშირებით, რომ ცალკეული მწარმოებლების მოქმედებათა ჯამური ერთობლიობა ადგენს ფასებს ბაზარზე; თითოეული ცალკეული მომხმარებელი ემორჩილება ფასებს; ხოლო ფასები კი ემორჩილებიან მომხმარებელთა ინდივიდუალური რეაქციების ერთობლიობას. მოცემული დებულებიდან გამომდინარეობს, რომ საბაზრო ეკონომიკა არ იმართება კოლექტიური ნებით და არ ემორჩილება საერთო განზრახვებს, მაგრამ იცავს ქცევის მკაცრ წესებს. ამ წესების შესაბამისად, თავისუფალი კონკურენცია წარმოების ფაქტორების ბაზრებზე ცდილობს გაათანასწოროს ამ ფაქტორების უპირატესობები ყველა დარგში და სწორედ ამით აღწევს რესურსების ოპტიმალურ განაწილებას დარგებს შორის. ა. სმითი აღნიშნავდა, რომ „...თავისუფალი კონკურენცია აიძულებს ყველა ბანკირს უფრო ხელგაშლით მოეპყრას თავის კლიენტებს, რათა ისინი მეტოქეებმა არ გადაიბირონ თავისკენ. საერთოდ, თუ ვაჭრობა-მრეწველობის ან შრომის დანაწილების რაიმე დარგი ხელსაყრელია საზოგადოებისათვის, – რაც უფრო თავისუფალია და ფართოა კონკურენცია, მით უფრო ხელსაყრელი იქნება იგი მისთვის“³. გარდა ამისა, ა. სმითი თავის ნაშრომში „გამოკვლევა ხალხთა სიმდიდრის ბუნებისა და მიზეზების შესახებ“, კონკურენციას განიხილავდა, როგორც საქონლის გაიაფებისა და ეკონომიურ აგენტთა შორის ფასების შეთანხმების საწინააღმდეგო ფაქტორს, რითაც ხაზს უსვამდა მის როლს საზოგადოებრივი კეთილდღეობის ამღლების საქმეში. ის წერდა: „თუ ეს კაპიტალი ორ სხვადასხვა ვაჭარს შორის არის გაყოფილი, მათი კონკურენცია მით უფრო იაფად გააყიდვინებს საქონელს, ვიდრე რომ ეს კაპიტალი მარტო ერთის ხელში ყოფილიყო მოქცეული; და თუ მთელი კაპიტალი ოც ვაჭარს შორისაა განაწილებული, მათი კონკურენცია იმდენადვე უფრო ძლიერი იქნება, და იმდენადვე ნაკლები იქნება მოსალოდნელობა იმისა, რომ ისინი ერთმანეთს შეუთანხმდებიან ფასების ასაწევად. მათ შორის არსებულმა კონკურენციამ, შესაძლებელია, ზოგი მათგანი გაანადგუროს, მაგრამ ამაზე ზრუნვა თვით დაინტე რესებული მხარეების საქმეა და სავსებით გულმშვიდად შეიძლება მათ უნარიანობაზე მივაგდოთ. კონკურენციის ასეთი გაძლიერება ვერასოდეს ვერ შელახავს მომხმარებლის ან მწარმოებლის ინტერესს; პირიქით, ამან უნდა აიძულოს წერილი ვაჭრები უფრო იაფად გაჰყიდონ და უფრო ძვირად იყიდონ, ვიდრე იმ შემთხვევაში იქნებოდა, ვაჭრობის მთელი დარგი რომ ერთ ან ორ პირს ჰქონებოდა მონოპოლიურად ხელში. მართალია, ზოგმა მათგანმა, შეიძლება, აცთუნოს დამყოლი მყიდველი ისეთი რამ იყიდოს, რაც მას ესაჭიროება, მაგრამ ეს უარყოფითი მოვლენა მეტად უმნიშვნელოა, რომ ღირდეს მასზე საზოგადოებრივი ყურადღების მიქცევა, და ამასთან, იგი უეჭველად ვერც აიცილება ვაჭრების რიცხვის შეზღუდვით“⁴.

ყოველივე ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარე, შეიძლება ითქვას, რომ ა. სმითი იყო ის მეცნიერი, რომელმაც პირველმა გადადგა ნაბიჯი კონკურენციის, როგორც ფასებით რეგულირების ეფექტიანი საშუალების გაგებისკენ. კერძოდ, ჩამოაყალიბა კონკურენციის ცნება, როგორც მეტოქეობა ფასების ზრდისა (მიწოდების შემცირებისას) და ფასების შემცირების (მიწოდების სიჭარბისას) კუთხით; განსაზღვრა ეფექტური კონკურენციის ძირითადი პირობები, რომელიც მოიცავს გამყიდველების დიდი რაოდენობის არსებობას, ამომწურავ ინფორმაციას მათზე (ინფორმაციის გამჭვირვალობა) და გამოყენებული რესურსების მობილობას; მან პირველმა აჩვენა თუ მოგების ნორმის გათანაბრებით, როგორ აღწევს კონკურენცია შრომისა და კაპიტალის ოპტიმალურ განაწილებას დარგებს შორის; შეიმუშავა სრულყოფილი კონკურენციის მოდელი (მოდელის ელემენტები) და თეორიულად დაამტკიცა, რომ ამ მოდელის პირობებში შესაძლებელია მოთხოვნის მაქსიმალური დაკმაყოფილება; გადადგა მნიშვნელოვანი ნაბიჯი სრულყოფილი კონკურენციის პირობებში, რესურსების ოპტიმალური განაწილების თეორიის ჩამოყალიბების საქმეში. სრულყოფილი კონკურენციის მოდელი, რომლის თეორიული საფუძვლები ჩამოაყალიბა ა. სმითმა, მთლიანად გამორიცხავს რაიმე სახით ბაზრის არსებით კონტროლს. ამ თეორიით, მაკორდინირებელ ელემენტად დეცენტრალიზებულ ეკონომიკაში გამოდის ფასების სისტემა. განავითარა რა ბაზრის საფასო კონკურენციის მეშვეობით რეგულირების იდეა, დ. რიკარდო აღნიშნავდა, რომ როდესაც „...ჩვენ

ვლადიმეროვით საქონელთა შესახებ, მათ საცვლელ ღირებულებაზე და იმ კანონებზე, რომელნიც მათ შეფარდებითს ფასებს აწესრიგებენ, ჩვენ ყოველთვის ვგულისხმობთ ისეთ საქონელს, რომელთა რაოდენობა შეიძლება გადიდებულ იქნეს ადამიანის შრომით და რომელთა წარმოებაზე კონკურენცია შეუზღუდავად მოქმედებს⁵. დ. რიკარდომ შექმნა სრულყოფილი კონკურენციის თეორიული მოდელი. მან აღწერა, თუ როგორ ფუნქციონირებს ასეთი სისტემა გრძელვადიან პერსპექტივაში. ასეთმა მიდგომამ მას საშუალება მისცა თავი აერიდებინა და ყურადღება არ გაემახვილებინა იმ „დეტალებზე“, რომლებიც დაკავშირებულია სახელმწიფო რეგულირებასთან, მონოპოლიურ ძალაუფლებასთან, ბაზრის გეოგრაფიულ თავისებურებებთან და ა.შ., ვინაიდან ამ უკანასკნელთა გრძელვადიან პერსპექტივაში არ აქვთ გადამწყვეტი მნიშვნელობა. დ. რიკარდოს მიერ განხილული მოდელისათვის, პრინციპულია ფასების დადგენის მექანიზმების კვლევის საკითხები როგორც მონოპოლიური, ისე კონკურენციული ბაზრის პირობებში. კერძოდ, ის აღნიშნავდა, რომ „იმ საქონელთა ფასი, რომელნიც ცალკეული პირის ან კომპანიის მონოპოლიის საგანს შეადგენენ, იცვლება ლორდ ლორდერდალის მიერ გადმოცემული კანონის თანახმად: იგი დაბლა იწევს გამყიდველების მიერ საქონელთა რაოდენობის გადიდების პროპორციულად, და მაღლა იწევს იმ ნდომის შესაბამისად, რომელსაც მყიდველები იჩენენ მათ შესაძენად; მათი ფასი არავითარ აუცილებელ კავშირში არაა მათ ბუნებრივ ფასთან, მაგრამ იმ საქონელთა ფასი, რომელნიც კონკურენციას ექვემდებარებიან და რომელთა მასა შეიძლება გადიდებულ იქნეს რაოდენამდე ზომიერი ოდენობით, დამოკიდებულია, ბოლოს და ბოლოს, არა მოთხოვნისა და მიწოდების მდგომარეობაზე, არამედ მათი წარმოების ხარჯების გადიდებასა და შემცირებაზე⁶. ამასთან, დროითი ფაქტორი (მისი არალიმიტირების გამო) და რისკი არ წარმოადგენენ მოდელის ელემენტებს. ფირმები ღებულობენ გადაწყვეტილებებს ხარისობრივ - ფასობრივი მატრიცების საფუძველზე. დაბალანსებული ფასების დადგენაში გადამწყვეტ როლს თამაშობს კონკურენცია. თეორიულმა აბსტრაქტირებამ დ. რიკარდოს საშუალება მისცა დაესაბუთებინა ეკონომიკური ზრდის პრობლემის გადაწყვეტის გრძელვადიანი ვარიანტები სრულყოფილი კონკურენციის პირობებში. სრულყოფილი კონკურენციის იდეა საშუალებას იძლევა გაგებულ იქნას თუ გრძელვადიანი წონასწორობისას „ბუნებრივი ფასები“ როგორ უერთდებიან და შეესაბამებიან დეცენტრალიზებული მმართველობის პრინციპებს და როგორ უწყობენ ხელს კაპიტალისტური ეკონომიკის განვითარებას. ამ კონკრეტულ საკითხზე სავსებით გარკვეულად აქვს თავისი აზრი ჩამოყალიბებული ჯონ სტიუარტ მილს, „ყურადსაღებია, რომ კონკურენცია წარმოადგენს ფასების, ხელფასის, რენტის ერთადერთ მარეგულირებელს და ის თვითონ წარმოადგენს კანონს, რომელიც ადგენს ამ რეგულირების წესებს⁷. ჯონს. მილმა მნიშვნელოვანი წვლილი შეიტანა კონკურენციის თეორიის სრულყოფაში. კერძოდ, მის მიერ შემუშავებულ იქნა საერთაშორისო მოთხოვნის განტოლება, გამოყოფილ იქნა ბაზარზე ე.წ. არაკონკურირებადი ჯგუფები და ჩამოყალიბდა მოთხოვნის ფასითი ელასტიურობის კლასიფიკაცია, შემუშავა ეკონომიკური ცნებები, ალტერნატიულ დანახარჯების მასშტაბებში. მნიშვნელოვანი დებულებები, რაც ავსებს სრულყოფილი კონკურენციის მოდელს ღირებულების კანონის პოზიციიდან, შემოთავაზებული აქვს კ. მარქსს ფუნდამენტურ ნაშრომში „კაპიტალი“. ამასთან, ნაშრომში „ფილოსოფიის სილატაკე“, რომელიც მან 1845-1847 წლებში დაწერა „...მოგვცა... კაპიტალიზმის რიგი კატეგორიების ახალი გაგება, უფრო ღრმად გაანალიზა კონკურენციასა და მონოპოლიას შორის ურთიერთდამოკიდებულების დიალექტიკა⁸. მას ბაზარზე საქონლის გაიაფების გზად კონკურენციული ბრძოლა მიაჩნდა. ის წერდა, რომ კონკურენცია ისევე არსებითია, შრომისათვის, როგორც დანაწილება ... იგი აუცილებელია თანასწორობის დამყარებისათვის⁹, ასევე აღნიშნავდა, რომ „კონკურენცია, როგორც დებულება ან ეკონომიური ფაზისი, მისი წარმოშობის მხრივ განხილული, წარმოადგენს ...

საწარმოო ხარჯების შემცირების თეორიის აუცილებელ შედეგს¹⁰. ნეოკლასიკურმა სკოლამ, რომლის აყვავება XIX საუკუნეში დაიწყო, უფრო ზუსტად და სრულად წარმოადგინა სრულყოფილი კონკურენციის გაგენა ფასების სისტემაზე. განსაკუთრებით მნიშვნელოვნად შეიძლება მივიჩნიოთ ა. მარშალის ნეოკლასიკური კონცეფციები. სწორედ, მან ჩაუყარა საფუძველი ე.წ. კონკურენციის ტექნოლოგიურ კონცეფციას, რაც კონცენტრაციას მასშტაბის ეკონომიასთან აკავშირებს. დიდი მოცულობის წარმოების უპირატესობის ახსნისას ის წერდა: „მისი წარმოების მასშტაბების გაფართოება სწრაფად აფართოებს მის უპირატესობას კონკურენტების წინაშე და ამცირებს ფასებს, რომლის საფუძველზეც მას ეძლევა საშუალება თავისი პროდუქცია გაყიდოს ...და თუ საწარმოს შესწევს უნარი შენარჩუნდეს ბაზარზე მთელი ასი წლის განმავლობაში, მას და მის მსგავსს ერთ ან ორს შეუძლიათ ერთმანეთში მთლიანად გაინაწილონ წარმოების მთელი დარგი, რომელშიც ისინი მოქმედებენ“¹¹. ა. მარშალის კურსი გააგრძელა ჯ. რობინსონმა, რომელმაც გამოყო დარგი, სადაც კონკურენცია პრინციპში შეუძლებელია მისი ტექნოლოგიური ძალის თავისებურებებიდან გამომდინარე. ამ დარგებში მოგვიანებით მიიღეს „ბუნებრივი მონოპოლიების“ სახელწოდება. რობინსონმა მათ მიაკუთვნა რკინიგზის ტრანსპორტი და ენერჯეტიკის სფერო. მისი აზრით, აქ კონკურენციის წინაპირობები არ არსებობს. თუ ასეთ დარგში იმოქმედებს ორი ფირმა, ისინი ან იძულებული იქნებიან ერთმანეთს გაუწიონ კონკურენცია (ამასთან, ვერც ერთი მათგანი დანახარჯებსაც კი ვერ აინაზღაურებს) ან უფრო სუსტი გაკოტრდება, ანდა ისინი იძულებული გახდებიან გაერთიანდნენ¹². მთლიანობაში XIX საუკუნის ბოლო წლები და XX საუკუნის დასაწყისი არის პერიოდი, როდესაც მნიშვნელოვანი ცვლილებები განიცადა ბევრმა ადრე დამკვიდრებულმა თვალსაზრისმა ეკონომიკაში კონკურენციის როლის შესახებ. სრულყოფილი კონკურენციის არსებული მოდელით უკმაყოფილება წარმოშვა მოჭარბებულმა ყურადღებამ კონკურენციის მხოლოდ ერთი სახეობის - ფასებით კონკურენციის მიმართ. გარდა ამისა, ფასებით კონკურენციის მეშვეობით შეუძლებელი იყო კონკურენციის არსის წვდომა. სწორედ ამიტომ, სრულიად განსხვავებული მიდგომა შემოგვთავაზა ი. შუმპეტერმა, რომელმაც კონკურენცია განიხილა, როგორც თავისი ბუნებით დინამიკური პროცესი. ანტიმონოპოლიური პოლიტიკის შერბილებული სახით გატარების თეორიულ საფუძველებს წარმოადგენს ი. შუმპეტერის იდეა „ეფექტიანი მონოპოლიისა“ და „სრულყოფილი (ახალი) კონკურენციის“ შესახებ, რომლის არსია ახლის დანერგვა და ხარისხის კონკურენცია და არსებითად განსხვავდება ფასით კონკურენციის ტრადიციული მექანიზმისაგან. ის აღნიშნავდა, რომ „... ეს არ არის კონკურენციის ის სახეობა, რომელიც მოქმედებს არსებული საქონლისას, მაგრამ იგი შეიძლება იყოს განსაკუთრებულად აქტუალური, თუ საქმე ეხება ახალ საქონელს, ახალ ტექნოლოგიას, ახალ რესურსებს, ან ორგანიზაციის ახალ ტიპს“¹³. ამდენად, ბრძოლამ ფასების ირგვლივ, ხშირად უნაყოფოვამაც, ადგილი დაუთმო „შემოქმედებითი ნგრევის“ პროცესს, წარმოების ძველი მეთოდების მუდმივ გამოდევნას ახალი მეთოდებით, წარმოების ძველი მეთოდებისა – ახალი მეთოდებით, პროდუქციის ძველი სახეებისა – ახალი სახეებით და ა.შ. ... კონკურენციის ასეთი ტიპი იმდენად უფრო მოქმედია ფასებით კონკურენციასთან შედარებით, რამდენადაც დაბომბვა უფრო ძლიერმოქმედება კარის ნგრევაზე და ის იმდენად მნიშვნელოვანია, რომ ამ პირობებში უკვე დიდი მნიშვნელობა ენიჭება მიმდინარეობს თუ არა ფასებით კონკურენცია მეტნაკლებად ცოცხლად“¹⁴. იგივე პრობლემას ეხება ფ. ჰაიეკი თავის წიგნში „ინდივიდუალიზმი და ეკონომიკური წესრიგი“. მას მიაჩნდა, რომ ეკონომიკურ მეცნიერებაში არასწორად ხდებოდა „კონკურენციის“ ტერმინის გამოყენება. მისი შეხედულებით კონკურენცია უნდა განვიხილოთ უფრო ფართოდ – არა მხოლოდ და არა იმდენად ბაზარზე ფირმების

ურთიერთქმედების სტრატეგიის სახით, არამედ ეკონომიკური ცხოვრების მამოძრავებელი ძალის სახით. ამ პოზიციებიდან ჰაიეკი ახდენს კონკურენციის დაყოფას როგორც თავისი ბუნებით დინამიკურ პროცესად და კონკურენციის მოდელის სტატიკურ ვერსიად, რომელსაც წარმოადგენს საბაზრო წონასწორობა¹⁵. როგორც პროფესორი მ. თოქმაზიშვილი თავის ნაშრომში „ფრიდრიხ ფონ ჰაიეკის ეკონომიკური თეორიის ნარკვევები“ აღნიშნავს „ჰაიეკი არის კონკურენციისადმი თეორიებში გაბატონებული სტატიკური მიდგომის წინააღმდეგი. სტატიკური მიდგომა კონკურენციას უკავშირებს პროდუქტებისა და ტექნოლოგიის ერთსახოვნებას, ეკონომიკური სუბიექტების ქცევის ერთტიპიურობას. ჰაიეკი ხედავს კონკურენციაში ინდივიდების მოთხოვნების ცვლილებებსა და მათი დაკმაყოფილების ადრე უცნობი წესების გამოვლენის პროცესს. ამასთანავე, მომავლის კონტურების ანარეკლს, რომელიც დღეს სუსტად არის გამოვლენილი. მომავლის კონტურების გამოვლენა დაკავშირებულია გარკვეულ დანაკარგებთან. დანაკარგებს ჰაიეკი უკავშირებს არა კონკურენციის დამანგრეველ ძალას, არამედ ადამიანის ქცევის შედეგების წინასწარმეტყველების პრინციპულ შეუძლებლობას. ამასთან, იგი თვლის, რომ კონკურენცია ფასობს იმდენად, რამდენადაც მისი შედეგების წინასწარმეტყველება შეუძლებელია და მთლიანად მისი შედეგები განსხვავდება იმისაგან, რაც იყო დაგეგმილი“¹⁶. სრულყოფილი კონკურენციის მოდელის კრიტიკოსები მიუთითებდნენ მონოპოლიის ელემენტებზე, რაც გავლენას ახდენს ეკონომიკაზე, მაგრამ არ აისახება არსებულ კონცეფციაში. გამონაკლისს წარმოადგენს კ. მარქსის „კაპიტალი“, სადაც საკმაოდ ვრცლად აღიწერება განვითარებადი ქვეყნების ეკონომიკის ექსპლუატაცია სახელმწიფო მონოპოლიებით. კრიტიკას იწვევდა ის გარემოება, რომ სრულყოფილი კონკურენციის ეკონომიკური კონცეფცია უზულვებელყოფდა კონკურენციული საქმიანობის დინამიკას, იგნორირებას უკეთებდა დროითი ფაქტორის მნიშვნელობას და შემოიფარგლებოდა კონკურენტების აქტიურობის ზედაპირული მოტივაციით. წარმოადგენდა რა მხოლოდ ფორმალურ მოდელს, სრულყოფილი კონკურენციის თეორიას ჰქონდა ბევრი სერიოზული ნაკლოვანება. როგორც ცნობილი ქართველი ეკონომისტი, პროფესორი ვ. პაპავა თავის ნაშრომში „საქართველო საბაზრო ეკონომიკის გზაზე“ აღნიშნავს - „სრულყოფილი კონკურენცია (და, ამდენად, თავისუფალი ბაზარი) მხოლოდ და მხოლოდ თეორიული კონსტრუქციაა ... მიუხედავად იმისა, რომ სრულყოფილ კონკურენციას არასოდეს არც ერთ ქვეყანაში არ ჰქონია ადგილი და, საერთოდაც, პრაქტიკულად შეუძლებელია მისი არსებობა, იგი გამოიყენება თეორიაში საბაზრო ეკონომიკის კანონზომიერებათა შესასწავლად, რაც შემდეგ გაითვალისწინება რეალურ სიტუაციაში ამ კანონზომიერებიდან გადახრების გათვალისწინებით ...“¹⁷. ანალოგიურად, პროფესორების გ. ადგიშვილისა და რ. ასათიანის რედაქციით გამოცემულ – ეკონომიკური თეორიის სახელმძღვანელოში აღნიშნულია, რომ საზოგადო კონკურენცია არის თავისუფალი და მონოპოლიური. თუმცა, ისიც უნდა ითქვას, „რომ აბსოლუტურად თავისუფალი ანუ სრულყოფილი კონკურენცია და ყოველმხრივ დამოუკიდებელი, თვითრეგულირებადი საბაზრო მეურნეობა წმინდა სახით მსოფლიოს არც ერთ ქვეყანაში არ არსებობს და არც არსებულა“¹⁸. მონოპოლიების სიძლიერის ზრდამ და საერთო კრიზისის სხვა შედეგებმა XX საუკუნის დასაწყისში დაადასტურეს სახელმწიფოებრივი არჩარევის მიდგომების უშინაარსობა ბაზარზე დაბალანსების პროცესში, მაგრამ 1929-1933 წწ. კრიზისამდე და ჯ. კეინის ცნობილი ნაშრომის „დასაქმების, პროცენტის და ფულის ზოგადი თეორია“ (1936) გამოსვლამდე ეს პროცესი ატარებდა ფრაგმენტულ ხასიათს. ცნობილი ქართველი ეკონომისტები, პროფესორები ა. სილაგაძე, მ. ენუქაშვილი და ე. მექვაბიშვილი თავიანთ ნაშრომში „ეკონომიკური ცოდნის საწყისები“ აღნიშნავენ, რომ – „კეინსამდის კაპიტალისტურ სამყაროში გაბატონებული იყო ეკონომიკისადმი, ე.წ. მიკროეკონომიკური მიდგომა, ანუ, უპირველეს ყოვლისა, ცალკეული სამეურნეო ერთეულების (ფირმა, კორპორაცია, ტრესტი) ინტერესების გათვალისწინება. კეინსმა წინა პლანზე წამოსწია დასაქმების პრობლემა, ვინაიდან ეკონომიკური კრიზისი ყველაზე თვალნათლივ გამოიხატა უმუშევრობის ზრდაში ... დამოკიდებულება ეროვნული სიმდიდრის ზრდასა და მოხმარების ზრდას შორის, როდესაც მეორე უფრო ნაკლები ტემპით იზრდება, ვიდრე პირველი, წარმოადგენს კეინის მიერ ჩამოყალიბებული

ძირითადი ფსიქოლოგიური კანონის შინაარსს. ამ კანონის მოქმედების შედეგად მოსახლეობის მხრიდან კლებულობს საყოველთაო მოთხოვნილება, შესაბამისად კლებულობს წარმოების მოცულობა და საწარმოს მფლობელები იძულებული ხდებიან დაითხოვონ მომუშავეთა გარკვეული რაოდენობა, ე.ი. მატულობს უმუშევართა რიცხვი. აღნიშნულიდან გამომდინარე, კეინსი ასაბუთებს სახელმწიფოს მხრიდან ადამიანის მოხმარებისაკენ მიდრეკილებაზე ხემოქმედების აუცილებლობას და შესაბამისად ეკონომიკის დაგეგმვის მიზანშეწონილობას, ანუ სახელმწიფოს ჩარევას ეკონომიკურ პროცესებში ...¹⁹. ამასთან, კეინსი იყო მეცნიერი, რომელიც ნეოკლასიკოსებისაგან განსხვავებით მივიდა დასკვნამდე, რომ ეკონომიკის სასიცოცხლოდ მნიშვნელოვანი პრობლემები უნდა ვეძიოთ არა რესურსების მიწოდებაში, არამედ მოთხოვნაში. მისი ...თეორიის ქვაკუთხედი ეკონომიკაში სახელმწიფოს აქტიურად ჩარევა ეფექტიანი მოთხოვნის შექმნის გზით. კეინსი თავის ფუნდამენტურ ნაშრომში „დასაქმების, პროცენტისა და ფულის ზოგად თეორიაში“ გვიჩვენებს იმ გზებს, რომელთა მეშვეობითაც შეიძლება სახელმწიფო აქტიურად ჩაებას ეკონომიკურ ცხოვრებაში. კეინსის თეორიის მიხედვით, ეს შეიძლება განხორციელდეს ახალი სახელმწიფო ინვესტიციებით, გადასახადების განაკვეთების შემცირებით, ახალი კრედიტებით (შეღავათიან პროცენტებში) ან სუბსიდიების გზით. სწორედ, სახელმწიფო ინვესტიციებს ენიჭება უდიდესი ადგილი ამ თეორიაში, რადგან წარმოების ზრდის ერთ - ერთი უმთავრესი ფაქტორი ინვესტიციებია²⁰. XX საუკუნის ერთ-ერთმა ცნობილმა ეკონომისტმა პ. სრაფამ საფუძველი ჩაუყარა ეკონომიკურ თეორიაში ახალ მიმართულებას – „ნეორიკარდიანელობას“. ნეოკლასიკური სკოლისა და ამ ახლად აღმოცენებული მიმდინარეობის წარმომადგენელთა შორის წინააღმდეგობათა ძირითად სფეროს წარმოადგენდა დისკუსიები ფასწარმოქმნის საკითხების გარშემო, რომელიც დაიწყო პ. სრაფას ნაშრომის – „შემოსავლების კანონები კონკურენციის პირობებში“ გამოსვლისთანავე. ამ ნაშრომით მან დაამტკიცა, რომ წარმოების მასშტაბების ზრდით მსხვილი საწარმოები დებულობენ დამატებით უპირატესობებს, რომელთა რეალიზაცია შესაძლებელია მხოლოდ ჯანსაღი კონკურენციის მექანიზმის მოქმედების დარღვევით და ფასწარმოქმნაზე უშუალო ზეგავლენის მეშვეობით. შეიძლება ითქვას, რომ XX საუკუნის ეკონომიკური აზროვნების ერთ-ერთ უმნიშვნელოვანეს მიღწევას წარმოადგენს მონოპოლიური კონკურენციის თეორია. „მონოპოლიისა და კონკურენციის ძალა მჭიდროდაა გადაჯაჭვული ერთმანეთთან და ქმნის ერთიან ქსოვილს, რომელშიც ისინი განსხვავდებიან თავისი მოხატულობით“²¹ - აღნიშნავდა მისი შემქმნელი ედვარდ ჩემბერლინი. მაგრამ ის, ისევე როგორც არასრულყოფილი კონკურენციის კონცეფციის შემუშავებელი ჯოან რობინსონი, მონოპოლიისა და კონკურენციის ურთიერთდამოკიდებულებას განიხილავდა უპირატესად ისტორიული კონტექსტის მიღმა. ამასთან, უეჭველია, რომ სხვადასხვა ისტორიულ პერიოდში დამოკიდებულება მათ შორის ყალიბდებოდა სხვადასხვანაირად. ამდენად, არანაკლები მნიშვნელობისაა ის გარემოება, რომ მონოპოლიისა და კონკურენციის ისტორიული ცვლილებების პროცესის გულდასმითი ანალიზის დროს შეიძლება გამოვლენილ იქნას აშკარად გამოხატული ციკლური კანონზომიერებანი, რაც სამწუხაროდ დღემდე არაა გამოკვლეული ეკონომიკურ ლიტერატურაში. კლასიკური და ნეოკლასიკური სკოლების წარმომადგენელთა შეხედულებების ძირითად ნაკლს წარმოადგენს ის, რომ ისინი უპირატეს მნიშვნელობას ანიჭებენ ფასის მაკოორდინირებელ როლს გრძელვადიანი წონასწორობისათვის. ამდენად, ის მონოპოლიები, რომელთაც ჰქონდათ მოკლევადიანი პერიოდის ყველა ნიშანი, არ იწვევდა მათ ინტერესს. ა. სმიტისა და დ. რიკარდოს მცდელობა დაედგინათ კავშირი წარმოების ფასებსა და ღირებულებას შორის, ასევე მათ მიერ ჩამოყალიბებული ღირებულების თეორია, არ წარმოადგენდა წინაპირობას მონოპოლიების თეორიის შექმნისათვის. ისინი მხოლოდ მოკლედ მოიხსენიებდნენ მონოპოლიას, როდესაც ჩამოყალიბეს დასკვნა ეკონომიკის დეცენტრალიზაციის შესახებ. სინამდვილეში, მონოპოლიების თეორია საერთოდ არ შედიოდა ეკონომიკურ თეორიაში 1838 წლამდე, სანამ ა. კურნომ არ დაადგინა თანაფარდობა მარგინალურ წლიურ შემოსავალსა და წონასწორობის მონოპოლიურ ფასს შორის და ამის საფუძველზე შემოგვთავაზა სუფთა

მონოპოლიის და დუოპოლიის (შემდგომში - ოლიგოპოლიის) თეორია. „არსებობს რიგი ფორმალური თეორია ოლიგოპოლიის შესახებ. ჯერ - ჯერობით არაა შემუშავებული ერთიანი ზოგადი თეორია, მაგრამ პირველი ცდა ოლიგოპოლიის შესახებ ზოგადი თეორიის შექმნისა გააკეთა კურნომ ჯერ კიდევ 1838 წ. დაშვებით კონკურენტების ქცევაზე თითოეული ფირმის რეაქციასთან მიმართებაში – თავდაპირველად ფირმა იმოქმედებს ისე, თითქოს ის არ ელოდება თავისი კონკურენტებისაგან ცვლილებებს“²². შემდგომში ეს შეხედულება სხვა თეორეტიკოსების მიერ იქნა განვითარებული. ამათან, „... კურნო იწყებს ანალიზს, მისი აზრით, უმარტივესი შემთხვევიდან – ბუნებრივი მონოპოლიიდან ... იგი იხილავს დუოპოლიის, (ორი მეტოქე მონოპოლისტის) კონკურენტების შეზღუდული რიცხვისა და, ბოლოს, თავისუფალი კონკურენციის შემთხვევებს. ამრიგად, კურნოს მოდელი იგება უკუმიმართულებით XIX საუკუნეში განვითარების ნამდვილი ისტორიული პროცესის მიმართ, რომელიც მიმდინარეობდა თავისუფალი კონკურენციიდან მონოპოლიისაკენ“²³. მნიშვნელოვანი წვლილი ოლიგოპოლიის და მონოპოლიის თეორიულ მოდელებში მოგვიანებით შეიტანეს ფ. ეჯუორტმა (მათემატიკური აღწერა), ა. ლერნერმა (მონოპოლიური ძალაუფლება და მისი შეფასება), კ. ვიქსელმა (კონკურენცია და ფასებით დისკრიმინაცია), მ. ტუგან-ბარანოვსკიმ (კომპლექსური მიდგომა), ი. შუმპეტერმა, ფ. ჰაიეკმა და სხვა. ამდენად, XX საუკუნის შუა პერიოდში უკვე ჩამოყალიბებული იყო საერთო შეხედულებები კონკურენციის არსსა და მისი ძირითადი მამოძრავებელი ძალების შესახებ, რაც გამოსატყულ იქნა საბაზრო სტრუქტურის ოთხ კლასიკურ მოდელში, როგორცაა – სრულყოფილი კონკურენცია, მონოპოლიური კონკურენცია, ოლიგოპოლიური კონკურენცია და აბსოლუტური მონოპოლია. თუმცა, ისიც ცხადია, რომ ანტიმონოპოლიური რეგულირების პრაქტიკული რეალიზაციის გამოცდილება მუდმივად არის ბიძგის მიმცემი შესაბამისი თეორიული საფუძვლების ჩამოყალიბებისა და სრულყოფის მიმართულებით. თუ ყოველივე ზემოაღნიშნულს განვაზოგადებთ, შეიძლება ითქვას, რომ თეორიული მოდელები, საჭიროებს შემდგომ განვითარებას და დაზუსტებას. ამასთან, რაც უფრო ახლოა რეალური საბაზრო სტრუქტურა კონკრეტულ მოდელთან, მით უფრო შესამჩნევია მასში კონკურენციის აღწერილი მექანიზმები. მაგრამ ეს არ ნიშნავს, რომ კონკურენციის ჩამოთვლილი ოთხი მოდელის დახმარებით შეიძლება აღვწეროთ რეალური ბაზრების რთული და წინააღმდეგობრივი მდგომარეობის მთელი ნაირსახეობა. კონკურენციის მოდელების უპირატესობებსა და ნაკლოვანებებზე შეიძლება ვიმსჯელოთ, პირველ რიგში, საბაზრო ურთიერთობების განვითარების კონკრეტული ისტორიული ეტაპის, კონკურენციის გამოცდილების და ბაზრის ეკონომიკური თავის ებურებებიდან გამომდინარე. ამრიგად, დოქტრინები, კონკურენციის შესახებ იცვლებოდა ეპოქებისა და რეალური გარემოს ცვლილებებთან ერთად, თუმცა, უცვლელი რჩებოდა ერთი – კონკურენცია, რაც, ალბათ, ამა თუ იმ ფორმით იარსებებს მანამ, სანამ იარსებებს სოციუმი. **ბ) კონკურენციის პოლიტიკის განხორციელების მოდელები.** XIX საუკუნის ბოლოს მეცნიერ-ეკონომისტთა და პოლიტიკოსთა მიერ მხარდაჭერილ იქნა თეორია, რომლის თანახმად კონკურენციის პირობებში თითოეული მეწარმე სუბიექტი საკუთარი ინტერესებიდან გამომდინარე „უხილავი ხელის“ დახმარებით ახდენს (მისწრაფვის) საუკეთესო გადაწყვეტილების (რესურსების გადანაწილების კუთხით) მიღებას (მისაღებად) და ამ პროცესში რაიმე ფორმით ნებისმიერი არასაბაზრო ძალის (მთავრობა, შეზღუდვის მექანიზმების რაიმე ფორმით გამოყენება და ა.შ.) ჩარევა არაეფექტურია. საუკუნის წინ, ისეთი ქვეყნებიც კი, რომლებიც დღეისათვის განვითარებულად ითვლებიან, ეკონომიკაში წამყვან როლს მცირე საწარმოებს ანიჭებდნენ. მოგვიანებით, ქვეყნის ეკონომიკაში მნიშვნელოვანი ადგილი დაიკავეს დამოუკიდებელმა მსხვილმა კორპორაციებმა, რომლებიც მსხვილი კაპიტალის ბრუნვით მნიშვნელოვან ძალას წარმოადგენენ თანამედროვე საბაზრო ეკონომიკაში. თუმცა „...დაკვირვებიდან გამომდინარე ეკონომისტებმა დაასკვნეს, რომ მსხვილი საწარმოების მომრავლება აკნინებს კონკურენციას და ხელს უშლის არსებული რესურსების ოპტიმალურ ათვისებას. ეკონომისტების დაკვირვებებმა ცხადყვეს ეკონომიკური სიმძლავრის კონცენტრაციასთან დაკავშირებული პრობლემები და გადაწყვეტის ერთ-ერთ ფორმად დაასახელეს სახელმწიფო კონტროლი“²⁴. საზოგადოდ, კონკურენციის პოლიტიკა ეფუძნება იმ

ფუნდამენტურ ეკონომიკურ თეზისს, რომლის მიხედვითაც საბაზრო ძალაუფლების მოპოვებამ და მისმა გამოყენებამ შესაძლოა საფრთხე შეუქმნას საზოგადოების ეკონომიკური კეთილდღეობის დონეს. კონკურენციული პოლიტიკის მექანიზმები“ ... საფუძველს უქმნიან საბაზრო ურთიერთობებს და ხელს უწყობენ ისეთი კონკურენტუნარიანი ფირმების შექმნასა და განვითარებას, რომლებსაც შეუძლიათ როგორც საქონლისა და მომსახურების მიწოდება საკუთარი ქვეყნის მოქალაქეებისათვის, ასევე მონაწილეობის მიღება საერთაშორისო ვაჭრობასა და კონკურენციაში”. ზოგადად, კონკურენციის პოლიტიკის მიზნები შეიძლება შემდეგნაირად ჩამოყალიბდეს:

მომხმარებელთა კეთილდღეობა. აღნიშნული წარმოადგენს კონკურენციული პოლიტიკის ტექნიკურ ფუნქციას, რომელიც უშუალოდ აკავშირებს ერთმანეთთან კონკურენციის ხელშეწყობისა და ეკონომიკური ეფექტურობის ზრდას. **მომხმარებელთა დაცვა.**

აღნიშნული გულისხმობს ინდივიდის დაცვას დიდი ბიზნესისაგან, რაც, როგორც წესი, მორალური ან პოლიტიკური მოტივებითაა განპირობებული. **მატერიალური**

ფასეულობების გადანაწილება. აღნიშნული წარმოადგენს პოლიტიკურ მიზანს, რომლის თანახმადაც მონოპოლიები არადემოკრატიულ ინსტიტუტებად მიიჩნევა, და ითვალისწინებს შეზღუდული რაოდენობის ფირმების მიერ მატერიალური ფასეულობების დიდი რაოდენობით მოპოვებისათვის ხელის შეშლას. **მცირე და საშუალო ზომის საწარმოების**

დაცვა. აღნიშნული ითვალისწინებს არა მხოლოდ ახლად შექმნილი საწარმოების დაცვას, არამედ ასევე პოზიტიურ მომენტად განიხილავს ბაზარზე დიდი რაოდენობით მცირე ზომის საწარმოების არსებობას. **რეგიონალური და სოციალური ასპექტები.** აღნიშნული

ითვალისწინებს კონკურენციული პოლიტიკის გამოყენებას ისეთი არაკონკურენციული პოლიტიკური მიზნების განსახორციელებლად, როგორცაა ჩამორჩენილი რეგიონების განვითარება და უმუშევრობის შემცირება. რამდენადაც არსებობს კონკურენციული პოლიტიკის განსხვავებული მიზნები, შეიძლება ითქვას, რომ არსებობს განსხვავებული

კონკურენციული პოლიტიკაც. თავის მხრივ, ანტიკონკურენციული პოლიტიკის განსხვავებული ფორმების მიმართ გამოყენებულ უნდა იქნეს შესაბამისად განსხვავებული მიდგომები, რომლებიც თავის მხრივ შეიძლება გამოვლენილ იქნეს ანტიკონკურენციული ქმედებების შეზღუდვისა და ეკონომიკურ აგენტთა შერწყმის წინააღმდეგ მიმართულ პოლიტიკაში.²⁵ კონკურენცია მსოფლიოს მრავალი ქვეყნის სახელმწიფო განვითარების

თანამედროვე ეკონომიკურ დოქტრინაში და პოლიტიკურ კონცეფციებში განიხილება, როგორც წარმატებულად განვითარებადი ეკონომიკის საფუძველი. ამჟამად, კონკურენციის დაცვა და ანტიკონკურენციული ქმედებების გამოვლენა და აღკვეთა არის სახელმწიფო ეკონომიკური პოლიტიკის ამოსავალი (მთავარი პრიორიტეტი), რომლის უზრუნველყოფის მიზნით დღეისათვის შექმნილია სამართლის ეროვნული სისტემები დაახლოებით

მსოფლიოს 90 ქვეყანაში. საზოგადოებას, რომელიც აშენებს თავისუფალ ეკონომიკური სისტემას, აუცილებლად უნდა ჰქონდეს ჩამოყალიბებული ეკონომიკური პოლიტიკა, რომლის ერთ-ერთი უმნიშვნელოვანესი შემადგენელი ნაწილი სწორედ კონკურენციის პოლიტიკაა. თუმცა, იმისათვის, რომ ქვეყანამ რეალურად გაატაროს კონკურენციული პოლიტიკა, არაა საკმარისი ამ მიმართულებით მხოლოდ შესაბამისი კანონმდებლობის არსებობა. შეიძლება ითქვას, რომ კონკურენციის პოლიტიკა ესაა – მიდგომები და დამოკიდებულება სახელმწიფოსი და იმ სახელმწიფო ორგანოების, რომელთაც ევალებათ კანონით კონკურენციისადმი ზედამხედველობა შესაბამისი სტრუქტურის მეშვეობით (კონკურენციის სტრუქტურის ხელმძღვანელობით). კონკურენციის ეროვნული პოლიტიკა შეიძლება მოტივირებულ იქნეს სხვადასხვა მიზნებით, როგორცაა სამართლიანობა, წესიერება, ვაჭრობის წახალისება და ეკონომიკური ეფექტიანობის ამაღლება. პრაქტიკაში კონკურენტული პოლიტიკის გატარებისას ყველაფერი უნდა გაკეთდეს იმისათვის, რომ ეკონომიკური კონკურენცია არ იქნეს მიზანშეუწონლად შეზღუდული სახელმწიფოს ან კერძო ქმედებების საშუალებით. ხშირია შემთხვევები, როდესაც კერძო სექტორში მომწოდებლები ატარებენ კონკურენციის თავიდან აცილების პოლიტიკას, მაგრამ უფრო მძიმეა შედეგი, როდესაც სახელმწიფო ხელისუფლების ორგანოები ხელს უშლიან კონკურენციას არა აუცილებელი და შემზღვეველი წესების შემოღებით. კონკურენციის პოლიტიკას ხშირად „ანტიტრესტს“ უწოდებენ და იგი შედგება კონკურენციის კანონისა და კონკურენციის

ადვოკატურისაგან, რომელთა მიზანს წარმოადგენს ისეთი საბაზრო ჩავარდნების გამოსწორება, რომლებიც წარმოიქმნებიან კონკურენციის შემაფერხებელი კერძო და რეგულატორული ფაქტორებიდან. კონკურენციის ადვოკატურა აკეთებს საზოგადოებრივ ანალიზსა და შენიშვნებს კანონების, რეგულირების წესების და სახელმწიფო ორგანოების სხვა საქმიანობის შედეგად გამოწვეული კონკურენციის შეზღუდვის შედეგებზე. ის იყენებს ინსტიტუციონალურ საშუალებებს აუცილებელი და შემზღუდავი ქმედებებით გამოწვეული ზიანის გამოსაწორებლად და გამოსწორებისათვის. განვითარებული ეკონომიკის მქონე ქვეყნებში კონკურენციის საგენტო, ჩვეულებრივ, საკონსულტაციო ბიუროს, ე.ი. კონკურენციის სააგენტო მოქმედებს როგორც ადვოკატი და უზრუნველყოფს რეგულირების წესების ანალიზსა და რეკომენდაციებს, მაგრამ არ გააჩნია სხვა ორგანოებზე იძულების მოხდენის უნარი. აღნიშნულის საპირისპირო რელობაა ზოგიერთ, რეფორმირებადი ეკონომიკის ქვეყნებში, სადაც კონკურენციის ადვოკატურას კანონის ძალით მოქმედების უნარი აქვს (მაგალითად უნგრეთსა და ყაზახეთში). ზოგიერთი ინდუსტრიული ქვეყნის კონკურენციის კანონები (აშშ, გერმანია, იაპონია, და ევროპის კავშირი) ხშირად გამოიყენება მოდელის სახით რეფორმირებადი ეკონომიკის მქონე ქვეყნებში. ამასთან, ინდუსტრიული ქვეყნების იურიდიული სტანდარტები ხანდახან რეცეპტის სახით გამოეწერებათ ხოლმე რეფორმირებადი ეკონომიკის მქონე ქვეყნებს. ეს რეცეპტები შეიძლება გამართლებული იყოს მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ ის იურიდიული სტანდარტი ეფექტურობას შეინარჩუნებს სხვა სახელმწიფოს კომერციულ გარემოში. ეს კი ბევრად არის დამოკიდებული რეფორმირებადი ქვეყნის ეკონომიკური დიაგნოსტიკის საიმედოობაზე. ამიტომ, კონკურენციის ის კანონები, რომლებიც რეფორმირებადი ეკონომიკის მქონე ქვეყნებში არც თუ იშვიათად ინდუსტრიული ქვეყნების კანონმდებლობის თარგმანს წარმოადგენს, ხშირ შემთხვევებში არ ამართლებს, რადგანაც ამ ქვეყნებში არა მხოლოდ ეკონომიკური ორიენტირებია განსხვავებული, არამედ ეროვნული ინსტიტუტების ეფექტურობის ხარისხიც. ამდენად, კონკურენციის კანონის იურიდიული და მის რეალობაში გატარების სტანდარტები ისე უნდა იქნეს შედგენილი, რომ ის წარმოადგენდეს მთლიან მექანიზმს (კანონი), რომელიც აუმჯობესებს ალტერნატიულ მექანიზმს (ბაზარი). ე.ი. სასამართლოს ან კონკურენციის სააგენტოს გადაწყვეტილება მაშინ უნდა იქნეს მიღებული, როდესაც მას მოსდევს რაიმე სარგებელი, მაგალითად სამომხმარებლო კეთილდღეობის ამაღლება, ან კერძო სექტორის განვითარება, რაც სხვაგვარად არ მოხდებოდა. საზოგადოდ, კონკურენციის პოლიტიკის პრაქტიკული რეალიზაცია, ქვეყნის შიდა და გარე ბაზარზე, ხელს უწყობს სახელმწიფოს ჩართვას შრომის საერთაშორისო განაწილებისა და საბაზრო ურთიერთობების განვითარების პროცესში, რომელიც თავის მხრივ, გულისხმობს ქვეყნის მონაწილეობას ვაჭრობის მსოფლიო ორგანიზაციაში, ევროსაბჭოსა და სახელმწიფოების სხვა ეკონომიკურ კავშირებში. ამდენად, თანამედროვე პირობებში საერთაშორისო ეკონომიკური თანამშრომლობის წინაპირობას წარმოადგენს შიდა საბაზრო (ეროვნული) ეკონომიკური ურთიერთობების განვითარება და კონკურენციის პოლიტიკის თანმიმდევრული გატარება. კონკურენციის შიდა და საგარეო პოლიტიკის გაერთიანება შეიძლება უფრო თვალსაჩინოდ გამოვლინდეს ევროსაბჭოს ფარგლებში, რომლის „... კონკურენციის პოლიტიკის მიზანს წარმოადგენს ევროპული ეკონომიკის ძირითად ელემენტებზე ზემოქმედება, რომელთა დახმარებით ეროვნული ბაზრები დებულობენ საჭირო მოქნილობას და უზრუნველყოფენ ინიციატივის, ინოვაციების, დინამიურობის და ეფექტურობის განვითარებას რესურსების განაწილებაში“.²⁶ აღნიშნულიდან გამომდინარე, შეიძლება ითქვას, რომ საგარეო ეკონომიკური საქმიანობის რეგულირება უნდა იყოს მოქცეული რეგულირების სპეციალურ ფარგლებში, რომელიც, თავის მხრივ, უნდა შეესაბამებოდეს კონკურენციის საერთო პოლიტიკას ქვეყანაში. ასე რომ, კონკურენციის პოლიტიკის ცნების ქვეშ იგულისხმება ის, რომ სახელმწიფო, რომელიც ახორციელებს საგარეო ეკონომიკურ რეგულირებას ან სხვა საქმიანობას სპეციალური კანონმდებლობის ბაზაზე, მიჰყვება რეგულირების ერთიან მოდელს – მოდელს, რომელიც დამახასიათებელია კონკურენციის შესახებ კანონმდებლობისათვის.²⁷ ფედერალურ დონეზე პირველი ანტიტრასტული (კონკურენციის შესახებ) კანონი, რომელსაც თავისი აქტუალურობა

დღესაც არ დაუკარგავს მიღებულ იქნა მე-19 საუკუნის ბოლოს ამერიკის შეერთებულ შტატებში, რომლის მთავარი მიზანი იყო „... კერძო ეკონომიკური ძალაუფლების გამოყენებაზე კონტროლის დაწესება მონოპოლიების თავიდან აცილების, კარტელების სანქციონირებითა და კონკურენციის დაცვის სხვა საშუალებებით“.²⁸ ასევე, „... კონგრესი ამუშავებდა სხვადასხვა ანტიმონოპოლიურ კანონებს ნაწილობრივ თავისი პოლიტიკური შეხედულებების გამო, რომ კონკურენციული ეკონომიკა ყველაზე უფრო შეესაბამება საზოგადოების დემოკრატიულობას. კონგრესს ამ კანონების შექმნა სურდა არა მხოლოდ იმიტომ, რომ კონკურენციული ეკონომიკა ხელს უწყობს მატერიალურ აყვავებას, არამედ იმიტომაც, რომ ასეთი კონკურენცია საუკეთესო სახით შეინარჩუნებს ჯეფერსონისეულ დამოუკიდებელ წვრილ ბიზნესმენტსა საზოგადოებას. ამგვარად, შერმანის კანონი შემოღებულ იქნა ტრესტებისა და კავშირების ეპოქაში, რომლებიც ქმნიდნენ საფრთხეს სახელმწიფოს პოლიტიკური ცხოვრების გაკონტროლებისას ... შესაბამისად, ამ საკანონმდებლო აქტის ერთ-ერთ ამოცანას შეადგენდა ის, რომ ჩვენი ქვეყანა დაიცვას ცალკეული პირებისა და კორპორაციების სწრაფად ზრდადი სიმდიდრის ძლიერებისაგან ... ეკონომიკური სიმდიდრის კონცენტრაციაზე მსჯელობისას სენატორი შერმანი აღნიშნავდა, რომ თუ ჩვენ ამ ქვეყანაში არ უნდა ავიტანოთ მეფე და იმპერატორი, მაშინ ჩვენ არ უნდა შევურიგდეთ ვაჭრობაში ავტოკრატიას.“²⁹ ამასთან, რაც შეეხება, კონკურენციის კანონმდებლობის საბაზისო პრინციპს, მისი არსი „... მდგომარეობს იმაში, რომ მათი საერთო მიზანია ესა თუ ის კერძო შეზღუდვა, რომელთა მოქმედება შეიძლება წინ აღუდგეს ჩვენი სახელმწიფოს ეკონომიკის კონკურენტუნარიანობას“ ... ამიტომ, ამ მიზნის მისაღწევად ანტიმონოპოლიური კანონები შეიცავენ მცოცავ დებულებებს, რომლებიც მიმართული არიან კერძო შეზღუდვების მიმართ . . . რომლებიც საშიშროებას უქმნიან კონკურენციაზე (კონკურენტულობაზე) დაფუძნებულ ეკონომიკას“.³⁰ აღნიშნულიდან გამომდინარე, შეიძლება ითქვას, რომ კონკურენციის შესახებ კანონმდებლობის (competition law) წარმოშობა განპირობებულია ეკონომიკაზე მონოპოლიების დამამუხრუჭებელი ზემოქმედების განეიტრალებისა და ეკონომიკური აგენტებისათვის ბაზარზე თავისუფალი შესვლის პირობების უზრუნველყოფის და კეთილსინდისიერი კონკურენციის განვითარებისათვის ხელშემწყობი გარემოს ფორმირების, ასევე სახელმწიფო ხელისუფლების ორგანოებისათვის მათი მხრიდან ზედმეტი ე.წ. მარეგულირებელი ჩარევის და დაუმსახურებელ უპირატესობათა მინიჭების მოსპობის, მსხვილი ინფრასტრუქტურული ბიზნესის, არათავისუფლად ბრუნვად საქონლის რეალიზაციით დაკავებულ საწარმოთა მიერ ბარიერების აღმართვის ქმედებებზე ხელის შეშლის აუცილებლობით. საზოგადოდ „კონკურენციის კანონმდებლობის“ წარმოშობა დაკავშირებულია, ცალკეულ ქვეყნებში საბაზრო ურთიერთობების განვითარებასთან და საერთაშორისო ეკონომიკურ თანამშრომლობაში მიმდინარე ცვლილებებთან (ახალ მოვლენებთან). ამდენად, შეიძლება ითქვას, რომ კონკურენციის კანონმდებლობის შექმნისათვის ნიადაგის მომზადებას ერთის მხრივ ხელი შეუწყო ეკონომიკური და სამართლებრივი ხასიათის მიზეზებმა. კერძოდ, ეკონომიკური თვალსაზრისით ანტიმონოპოლიური (აშშ-ში ანტიტრესტული, ხოლო ევროპაში – კონკურენციული) კანონმდებლობის წარმოქმნა განაპირობა კაპიტალისტური მეურნეობის განვითარებაში მომხდარმა ხარისხობრივმა ცვლილებამ – თავისუფალი კონკურენციის ეპოქის მონოპოლიურით შეცვლამ, ხოლო მეორეს მხრივ, მისი წარმოშობა განაპირობეს იმ გარემოებებმა, რომლის თანახმადაც, მხოლოდ სამოქალაქო სამართლის ნორმებზე დაყრდნობით მონოპოლიზების პროცესების სახელმწიფოებრივი რეგულირების ზომები უკვე აშკარად არა ადეკვატური და არასაკმარისი იყო. ეს კი მოითხოვდა კონკურენციის სამართლის გამოყოფას სამოქალაქოდან და ყურადღების მაქსიმალურ კონცენტრირებას კონკურენციის საკითხებზე. „კონკურენციის კანონმდებლობის“ ცნების ქვეშ მოიაზრება სხვადასხვა ქვეყნების ანტიმონოპოლიური კანონმდებლობა (ანტიტრესტული), იმ საერთაშორისო ხელშეკრულებების ნორმებთან ერთად, რომელთა შესაბამისადაც ხორციელდება კონკურენციის რეგულირება საერთაშორისო ბაზრებზე. საერთაშორისო ეკონომიკური თანამშრომლობის განვითარებამ და მსოფლიო სავაჭრო ორგანიზაციის (მსო) შექმნამ, რომლის მიზანია, მისი წევრი ქვეყნებისათვის ვაჭრობის საერთაშორისო წესების შემუშავება (მიღება), ასევე რეგიონალური ეკონომიკური კავშირების

(გაერთიანების) წარმოშობა საერთაშორისო ხელშეკრულებების საფუძველზე, გამოიწვია უცხოურ იურიდიულ ლიტერატურაში ადრე დამკვიდრებული „ანტიმონოპოლიური კანონმდებლობის“ ცნების შეცვლა „კონკურენციის კანონმდებლობის“ ცნებით.³¹ თავისთავად, კონკურენციის კანონმდებლობის რეალობაში გატარება დიდად არის დამოკიდებული იმ მიზნებსა და ცნებებზე, რომლებსაც თვითონ ეს კანონმდებლობა ეყრდნობა. კონკურენციის კანონები განვითარებად ქვეყნებში უმთავრესად ეყრდნობიან ორ ძირითად ცნებას: 1) ბაზრის ძალას და 2) დომინირებას. „ბაზრის ძალის“ ცნება უდევს საფუძველად აშშ-ის, ხოლო „დომინირების“ ცნება ევროპის კავშირისა და მის წევრი ქვეყნების კანონმდებლობას. აღნიშნული ცნებები ასევე იქნა გათვალისწინებული (ხადებული) რეფორმირებადი ეკონომიკის მქონე ქვეყნების კონკურენციის კანონებში. მაგალითად, საქართველოს კანონმდებლობა 2005 წლის 3 ივნისამდე ეფუძნებოდა „დომინირებას“ (მონოპოლიას), ხოლო ქვეყნის ახალი საკონკურენციო სამართალი საერთოდ უარყოფს როგორც ერთს, ისე მეორეს. მიუხედავად იმისა, თუ რომელ ცნებას ეფუძნება კონკურენციის კანონი – „ბაზრის ძალას“ თუ „დომინირებას“, ის ეხება კომერციული საქმიანობის ან ოპერაციების მსგავს ფორმებს. მაგალითად, უმეტესობა კანონებისა ეხება ფასების ფიქსირებას და ჰორიზონტალურ და ვერტიკალურ შეზღუდვებს, ასევე კომპანიების შერწყმებას და კორპორაციულ ურთიერთობებს. მიხედავად ამისა, „საბაზრო ძალაზე“ დაფუძნებული კანონები უფრო ტარდება რეალობაში (სხვადასხვა პირობებში და სხვადასხვა კომერციული ეფექტებით), ვიდრე ისინი, რომლებიც ეფუძნებიან „დომინირებას“. ამის მიზეზი კი არის, ის, რომ „საბაზრო ძალა“ და „დომინირება“ თუმცა მსგავსი ცნებებია, მაგრამ ისინი იდენტურები არ არიან. „ბაზრის ძალა“ უკავშირდება მომწოდებლის უნარს იქონიოს გავლენა ბაზრის ფასზე ან შეზღუდოს ბაზარი რაიმე სპეციფიკური საქონლის ან მომსახურების მიმართებით. „დომინირების“ ცნება, მართალია მოიცავს ბაზრის ძალას, მაგრამ იგი უფრო შორს მიდის. მაგალითად, დიდი საწარმო შეიძლება ჩაითვალოს დომინირებულად, თუ მას შეუძლია შეზღუდოს ან გადაკეტოს კომერციული შესაძლებლობები მასთან შედარებით მცირე საწარმოებისა ან სავაჭრო პარტნიორებისა მაშინაც კი, როდესაც ასეთი ქმედებით არ ხდება გავლენა საბაზრო ძალაზე. „ბაზრის ძალასა“ და „დომინირებას“ შორის არსებული განსხვავება თვალშისაცემია კანონის პრაქტიკული რეალიზაციის პროცესში. კერძოდ, თუ ჩვენ განვიხილავთ ეკონომიკურ აგენტთა შერწყმის კონტროლის მექანიზმებს, დავინახავთ, რომ კონკურენტი ეკონომიკური აგენტები ხშირად ერწყმიან ერთმანეთს, რათა მოხდეს დუბლირებული აქტივებისა და შესაბამისი პერსონალის (მუშა-მოსამსახურეთა) რაციონალიზაცია (დანახარჯების მაქსიმალურ ოპტიმიზაციის მიზნით). თუ შერწყმული ეკონომიკური აგენტების ხვედრითი საბაზრო წილი მცირეა, ბაზრის ძალაზე დაფუძნებული კონკურენციის კანონი კონცენტრაციის ზრდაში ვერანაირ საშიშროებას ვერ ხედავს. უფრო მეტიც, ასეთი კანონი ამ სახით შერწყმებს სასარგებლოდაც კი მიიხნევს, რადგანაც ის წაახალისებს შერწყმული აგენტის და კონკურენციის მიზეზით, მისი კონკურენტების შედარებით დაბალ ფასებს. ორივე შედეგს სარგებელი მოაქვს მომხმარებლისათვის. კანონით ასეთი შერწყმა ნებადართულია, ხოლო კანონი რომელიც დომინირებაზეა აგებული, შეიძლება კრძალავდეს („მონოპოლიური საქმიანობისა და კონკურენციის შესახებ“ საქართველოს 1996 წლის კანონი კრძალავდა) დისტრიბუტორების შერწყმას და მასთან დაკავშირებულ კონკურენციის სასარგებლო მახასიათებლებს. ბევრ შემთხვევაში, კომერციული ოპერაცია, ან საქმიანობის სხვა ფორმა საწარმოს აძლევს საშუალებას შეამციროს დანახარჯები და შესაბამისად ამაღლდეს ეფექტიანობა. დანახარჯების შემცირება წაახალისებს საწარმოთა და მათი კონკურენტების (კონკურენციის საფუძველზე) მიერ დაბალი ფასების დაწესებას და ამაღლებს ეროვნული საწარმოების კონკურენტუნარიანობას საერთაშორისო ბაზარზე. ინდუსტრიული და რეფორმირებადი ქვეყნები, კონკურენციის კანონში სხვადასხვა პირობებით წარმოების ეფექტიანობის დაცვის გათვალისწინებით ხშირად ცდილობენ ხელი შეუწყონ ეფექტიანობის ამაღლებას. ამგვარი დაცვა საშუალებას აძლევს კერძო მომწოდებლებს, რომ მათ თავისუფლად აწარმოონ კონცეფტუალური შეთანხმებები და კორპორაციული ოპერაციები, რომლებიც სხვაგვარად აკრძალული იქნებოდა. დაცვა შეიძლება

განხორციელდეს ორი ფორმით. მხარეებისათვის შეიძლება საკმარისი იყოს იმის დემონსტრირება, რომ ესა თუ ის ხელშეკრულება ან ოპერაცია აუცილებელია ეფექტიანობის მისაღწევად. მეორე ვარიანტით მხარეებს შეიძლება მოეთხოვოთ იმის დასაბუთება, რომ ეფექტიანობა არსებობს და რომ ის სარგებელს მოუტანს მომხმარებელს (დაბალი ფასები, უკეთესი ხარისხი, უკეთესი მომსახურება). ხშირად აკრიტიკებენ დომინირებაზე დაფუძნებული კანონის რეალობაში გატარებას იმისათვის, რომ ის იცავს მცირე ზომის არაეფექტურ ეკონომიკურ აგენტებს, დიდი ზომის ეკონომიკური აგენტების ეფექტური ფუნქციონირების და ოპერაციების აღკვეთის ხარჯზე. ეს ძირითადად ეხება იმ შემთხვევებს, რომლებიც გულისხმობენ ვერტიკალურ და ჰორიზონტალურ შერწყმებს. არ არის დამტკიცებული, რომ მოკლევადიანი ეფექტურობის ხელშეწყობა აუცილებლად მიგვიყვანს გრძელვადიან ეკონომიკურ ზრდასთან. ემპირიული მტკიცება იმისა, რომ მცირე ეკონომიკური აგენტები უფრო სწრაფად იზრდებიან, ვიდრე დიდი ეკონომიკური აგენტები, არ ნიშნავს იმას, რომ მცირე ზომის ეკონომიკური აგენტები უფრო ეფექტურები არიან, არამედ გულისხმობს, რომ ისინი უფრო ოპერატიულად ეხმარებიან ახალ შესაძლებლობებს. ფართო გაგებით, კონკურენციის კანონის გატარების ეფექტურობა დამოკიდებულია კონკურენციის სააგენტოსა და სასამართლო სისტემის მუშაობაზე. განვითარებული საბაზრო ეკონომიკის მქონე ქვეყნებში გამოკვლევებს კონკურენციის სფეროში მოეთხოვებათ იმის შეფასება, თუ რამდენად საკმარისია საბაზრო ძალები კონკურენციისადმი მიყენებული ზიანის აღსაკვეთად. კონკურენტებს შორის შესაძლო შერწყმა თუ გამოიწვევს შედარებით მაღალი ფასის შემოღებას, პასუხად ბაზარზე ახალი მომწოდებლები შემოვლენ, რომლებიც შესაბამისად დააგდებენ ფასებს, ან შეიძლება მცირე ზომის ან ბაზარზე შემსვლელმა ფირმამ (რაც თავისთავად დიდი ზომის მოწინააღმდეგის ფასების ზრდის შედეგია) კაპიტალის ბაზრის საშუალებით დააფინანსოს ზემოხსენებულის შედეგად მიყენებული ზარალი. თუ სხვა ყველაფერი თანაბარია (ბაზრის ბარიერები მინიმალურია), კარგად განვითარებული ბაზრის არსებობისას, კონკურენციის კანონის რეალობაში გატარება უნდა იყოს შედარებით შეზღუდული. ხშირ შემთხვევაში საბაზრო მექანიზმები მყიდველებს, მცირე ზომის საწარმოებსა და ინვესტორებს აწვდიან ბევრ კომერციულ ალტერნატივას, რაც კონკურენციას შესაძლო ზიანისაგან ათავისუფლებს. ამგვარად, სადაც საბაზრო მექანიზმი ეფექტურია, კონკურენციის სააგენტო საერთოდ არ უნდა ჩაერიოს, ან მისი ჩარევა უნდა იყოს მინიმალური. კანონები და რეგულირების წესები დიდ გავლენას ახდენენ ქვეყანაში კონკურენციის სიცოცხლისუნარიანობაზე, ბაზრების მასშტაბებსა და ზომებზე, მომწოდებლის კონცენტრაციის დონეზე, ბაზარზე შესვლისა და გასვლის პირობებზე, პოტენციური მომწოდებლის დანახარჯებსა და ეფექტურობაზე. ხსენებულის პასუხად, კონკურენციის სააგენტოები ხშირად მოქმედებენ როგორც „კონკურენციის ადვოკატები“. ეს უკანასკნელი მოიცავს საზოგადოებისათვის ექსპერტული ანალიზის და კომენტარების მიწოდებას კანონების, რეგულირების წესების, ცენტრალური და ადგილობრივი სამთავრობო ორგანოების გადაწყვეტილებების ასპექტებზე. თვალში საცემი სხვაობა არსებობს ინდუსტრიულ და რეფორმირებად ქვეყნებში არსებულ კონკურენციის სააგენტოებს შორის. პირველ შემთხვევაში სააგენტო როგორც წესი რჩევითი ფუნქციის განხორციელებელია. მას შეუძლია მხოლოდ რჩევები გასცეს და ძალას ვერ დაატანს სხვა სამთავრობო ორგანოებს ეკონომიკური რეგულირებისა და პოლიტიკის საკითხებზე. ამასთან არსებობს საპირისპირო პრაქტიკაც, როდესაც ანტიკონკურენციული რეგულირებისას დამრღვევების მიმართ შემოღებულია მკაცრი საჯარიმო სანქციები. კერძოდ, იმ ადმინისტრაციული ორგანოებისა და პირების მიმართ, რომლებიც პასუხს აგებენ ასეთ რეგულირებაზე. პოლიტიკური მხარდაჭერის გარეშე კონკურენციის ვერც ერთი სააგენტო ვერ გამოდგება ეკონომიკური რეფორმის გიდად. იმ შემთხვევაში თუ ეკონომიკურ რეფორმებს თან ახლავს პოლიტიკური მხარდაჭერა, კონკურენციის სააგენტოს ძალუძს უზრუნველყოს მთავრობის ყოველ დონეზე განხორციელებული ქმედებების შესაბამისობა არჩეული რეფორმის კურსთან. კონკურენციის კანონები კრძალავს ისეთ კომერციულ პრაქტიკას, კონტრაქტებსა და ხელშეკრულებებს, რომლებიც მნიშვნელოვნად ამცირებენ კონკურენციას, აძლიერებენ ბაზრის ძალასა და

დომინირებული მდგომარეობის ბოროტად გამოყენებას. იურიდიული სტანდარტები სახელმწიფოების მიხედვით განსხვავდებიან, რაც გამოწვეულია კონკურენციის ეროვნული დებულებების მიხედვითა და კომერციული ეფექტის შესახებ შეხედულების სხვადასხვაობით. ჰორიზონტალური შეზღუდვები ითვალისწინებს ისეთ შეთანხმებებს, რომლებიც იღებს კონკურენტ მომწოდებლებს შორის ფასების, ინვესტიციების, წარმადობის მოცულობის, პროდუქციის დიფერენციაციისა ან რეკლამირების შეზღუდვის მიზნით. არსებობს მრავალი სახის ჰორიზონტალური შეზღუდვა, რომელთაგან ბევრია მიჩნეული საბაზრო ეკონომიკისათვის საზიანოდ და არასასურველად. ჰორიზონტალური ფასების ფიქსაცია ყოველთვის იკრძალება ინდუსტრიულ ქვეყნებში და აკრძალვის დარღვევა ხდება მკაცრი სამოქალაქო და კრიმინალური სანქციების გამოყენების მიზეზი. ამის საპირისპიროდ, სხვა ჰორიზონტალური შეზღუდვები, როგორცაა მაგალითად, პროდუქციის სტანდარტების ჩამოყალიბებაზე შეთანხმება, მიჩნეულია, რომ აძლიერებს როგორც კონკურენციას, ასევე ეფექტურობას და კანონიერია ინდუსტრიული ქვეყნების უმრავლესობაში. გონივრულობის პრინციპის გამოყენებით, არსებობს ისეთი ვარიანტი, რომლითაც რეგორმირებადი ეკონომიკის მქონე ქვეყნებში შეიძლება ჰორიზონტალური შეთანხმებების საკითხის მოგვარება იმგვარად, რომ ფასების ფიქსირება და სხვა აშკარად ანტიკონკურენტული პრაქტიკა აიკრძალოს, ხოლო პოტენციური ეფექტიანობის შეთანხმებები შენარჩუნდეს. უპირველეს ყოვლისა, კანონში დაკონკრეტებულ უნდა იქნეს შეთანხმებების ტიპები და კლასები და თითოეულს უნდა შეესატყვისებოდეს სხვადასხვა იურიდიული სტანდარტი (საქართველოს კონკურენციული კანონმდებლობა ამას არ ითვალისწინებს, რაც მის ნაკლოვანებას წარმოადგენს). კონკურენციული კანონმდებლობის სრულყოფის პროცესში, განვითარებული ქვეყნები ამ პრობლემის მოწესრიგებას ცდილობენ – „აბსოლუტური მონოპოლიური პრაქტიკის“ და „შედარებითი მონოპოლიური პრაქტიკის“ შემოღებით, რომელთაგან პირველ კატეგორიაში მოიაზრება ფასების ფიქსირება და მსგავსი შეთანხმება პროდუქციის შემცირებაზე, რეალიზაციის ტერიტორიის განსაზღვრასა და საზოგადოებრივ აუქციონებზე განაცხადების არაკეთილსინდისიერ პრაქტიკაზე. ესენი ყოველთვის საზიანო ქმედებებია და შესაბამისად ექვემდებარებიან უპირობო და მკაცრ აკრძალვას. „შედარებითი მონოპოლიური პრაქტიკა“ კი მოიცავს შეთანხმებებს ტექნოლოგიებისა და ობიექტების ერთობლივ გამოყენებაზე, რომლის კონკურენციული ეფექტი გაურკვეველი, მაგრამ არასაზიანოა. ამდენად, ამ კონკრეტულ (ბოლო) შემთხვევაში კონკურენციის სააგენტოს შეუძლია ჰორიზონტალური შეთანხმების დაშვება, თუ ისინი ეფექტურობას უზრუნველყოფენ (გამონაკლისების საკითხი ვეროკავშირის კანონმდებლობაში სწორედ ამას ეხება). ამ რეჟიმის შეთანხმება თავისუფლდება იურიდიული პასუხისმგებლობისაგან მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ მხარეები წინასწარ აცნობებენ კონკურენციის სააგენტოს და წერილობით თანხმობას მიიღებენ მისგან. თუ ასეთი თანხმობა არ არსებობს, ჰორიზონტალური შეთანხმება შეიძლება გახდეს მკაცრი საჯარიმო სანქციის საგანი (საქართველოს კონკურენციის ახალი 2005 წლის 3 ივნისის კანონი მხოლოდ რეკომენდაციების მიცემას ითვალისწინებს). რაც შეეხება ვერტიკალურ შეთანხმებებს ის გულისხმობს იმ კონტრაქტებს, რომლებიც ზღუდავენ საქმიანობას მხარეებს შორის მყიდველისა და გამყიდველის ურთიერთობაში. მაგალითად, მწარმოებლებსა და მისი პროდუქციის დისტრიბუტორებს შორის. ეს შეთანხმება ჩვეულებრივ ანალიზდება ორი ფაქტორით: ახალისებს თუ არა ის ბაზრის ძალის გამოყენებას და შედეგად წარმოქმნის თუ არა კონკურენციულ სიმეტრიას დისტრიბუტორებს შორის. სხვაგვარად, რომ ვთქვათ კომერციული ეფექტები გაურკვეველია ვერტიკალური შეთანხმებების შემთხვევაში, ვიდრე ჰორიზონტალური შეთანხმებებისას. შედეგად იურიდიული სტანდარტები სახელმწიფოების მიხედვით განსხვავდება. მაგალითად, აშშ-ს პრეცედენტულ სამართალში შეიცვალა მიდგომები ვერტიკალური შეთანხმებებისადმი, უფრო კეთილგანწყობის მიმართულებით. 1985 წელს ანტიტრესტული განყოფილების მიერ სახელმძღვანელო პრინციპების მიღებისას ვერტიკალური შეზღუდვების მიმართ აღინიშნა, რომ იგი არ აღძრავს განსახილველად საქმეებს ვერტიკალურ შეზღუდვებთან მიმართებაში, რომლებიც აკონტროლებენ ბაზრის 10%-ზე ნაკლებს და უფრო მეტიც, აუცილებლად არ გახდება დავის საგანი ის

ვერტიკალური შეზღუდვები, რომლებსაც იყენებენ 10%-ზე მეტი საბაზრო წილის მქონე ფირმები, არამედ ისინი დაექვემდებარებიან შემდგომ ანალიზს „გონივრულობის პრინციპის“ შესაბამისად. კანონის გატარების მექანიზმის გაცნობიერება მნიშვნელოვანი ფაქტორია კონკურენციის კანონის აღსრულებაში. თითქმის ყველა ინდუსტრიულ ქვეყანაში კონკურენციის კანონი იურიდიულად ტარდება არასპეციალიზირებული, დამოუკიდებელი სამოქალაქო ან ადმინისტრაციული სასამართლო სისტემის მიერ, მაშინ როდესაც ბევრი რეგორმირებადი ეკონომიკის ქვეყანა იყენებს ადმინისტრაციულ სისტემას. იურიდიული და ადმინისტრაციული განხორციელება უპირველეს ყოვლისა ერთმანეთისაგან განსხვავდება კანონის გატარების იურიდიული პრეცედენტების გამოყენებაში. უფრო ზუსტად რომ ვთქვათ, კონკურენციის კანონის რეალობაში იურიდიული გატარებით წარმოიქმნება სტანდარტები დებულებების (კანონის) ენისა და პრეცედენტებიდან. პრეცედენტების გამოყენების მასშტაბი საერთაშორისო და სახელმწიფოები კონკურენციის კანონების შედგენისას ხელმძღვანელობენ უფრო განითარებულ ქვეყნებში არსებული პრეცედენტებით. მაგალითად, საბერძნეთის კონკურენციის კომისია იურიდიული სტანდარტების შედგენაში დაეყრდნო ევროპის კავშირის პრეცედენტს კომპანიების შერწყმის კონტროლზე, ხოლო ახალი ზელანდია დაეყრდნო ავსტრალიასა და აშშ-ში ჩამოყალიბებულ იურიდიულ სტანდარტებს. საქართველოში, საკონკურენციო პოლიტიკის რეალიზაციის პროცესში მოწინავე განვითარებული ქვეყნების პრეცედენტული სამართლის ნორმების გამოყენებას (შესაბამისის სტანდარტების შემუშავებისას), ნაკლები ყურადღება ექცეოდა. უფრო მეტიც, მხოლოდ ერთადერთხელ (2001 წლის მეორე ნახევარი) ჰქონდა ადგილი საქართველოს სახელმწიფო ანტიმონოპოლიური სამსახურის მიერ გადაწყვეტილების მიღების პროცესში განვითარებული ქვეყნების იურიდიული პრეცედენტის გამოყენებას. კერძოდ, ევროსასამართლოს მიერ 1978 წელს (საქმე ECR 207) მიღებული დადგენილების თანახმად, ახალი ბანანის ბაზარი გამოყოფილ იქნა სხვა ახალი ხილის ბაზრისაგან, რადგანაც სასამართლომ მიიჩნია, რომ არსებობდა მომხმარებელთა ფართო წრე ჩვილი ბავშვებისა და მოხუცების სახით, რომლებიც ბანანის გარდა სხვა ახალ ხილს ვერ მოიხმარდნენ. სწორედ, ევროსასამართლოს ეს გადაწყვეტილება, როგორც პრეცედენტი, გამოყენებულ იქნა სახელმწიფო ანტიმონოპოლიური სამსახურის მიერ და შესაბამისი სასაქონლო ბაზრების კვლევის პროცესში ბანანის ბაზარი განხილულ იქნა სხვა ხილის ბაზრისაგან განცალკევებულად. აღნიშნულ სასაქონლო ბაზარზე კონკურენტული გარემოს შეფასებისა და ანალიზის პროცესში გამოვლენილ იქნენ მონოპოლიური მდგომარეობის მქონე ეკონომიკური აგენტები (შ.პ.ს. „აგროტექნიკი“ და „სოტობი ენტერპრაიზ ლიმიტედ“-ის წარმომადგენლობა), რომლებიც სამსახურის უფროსის მოვალეობის შემსრულებლის 2001 წლის 25 სექტემბრის №8/60 ბრძანებით (დადგენილი წესის თანახმად) შეყვანილ იქნენ მონოპოლიური მდგომარეობის მქონე ეკონომიკურ აგენტების სახელმწიფო რეესტრში და დაექვემდებარნენ მუდმივ ანტიმონოპოლიურ ზედამხედველობას და კონტროლს. საერთოდ, კონკურენციის შესახებ უცხოეთის ქვეყნების კანონმდებლობათა ანალიზი საშუალებას იძლევა გამოიყოს საბაზრო ურთიერთობების სამართლიანი რეგულირების ორი ფორმა, რომელთაგან პირველი ემყარება ბაზარზე არსებული ყველა სამართლებრივი ურთიერთობების კონკურენციულ (ანტიმონოპოლიურ) რეგულირებაზე დაქვემდებარების პრინციპს. ამის მაგალითს წარმოადგენს, აშშ-ში უცხოური ინვესტიციების სამართლებრივი რეგულირება, რომელიც წარმოაჩენს აშშ-ში კონკურენციის შესახებ კანონმდებლობის თავისებურებებს, რომელთაგან უმთავრესი არის – ანტიმონოპოლიური რეგულირების მექანიზმის სრულყოფის ხარისხი. საბაზრო ურთიერთობების სამართლიანი რეგულირების მეორე ფორმა პირველისაგან განსხვავდება იმით, რომ კონკურენციული (ანტიმონოპოლიური) რეგულირების მოდელის მიხედვით ხდება კანონების მიღება, კონკრეტული სახის რეგულირების სამართლებრივი ურთიერთობებისათვის. მაგალითად, „ინვესტიციების შესახებ“ კანადის 1986 წლის კანონი, რომელიც წარმოადგენს ანტიმონოპოლიურ (კონკურენციის შესახებ) კანონს საინვესტიციო საქმიანობის რეგულირების სფეროში. ის იმეორებს სამართლებრივი რეგულირების სტრუქტურას და მეთოდს, რომლებიც დამახასიათებელია ანტიმონოპოლიური (კონკურენციული) რეგულირებისათვის, მაგრამ მისაღებია მხოლოდ საინვესტიციო

საქმიანობისათვის³². იგივე შეიძლება ითქვას, „ელექტრონული კომუნიკაციების შესახებ“ საქართველოს 2005 წლის კანონზეც (02.06.05წ. №1514), რომელიც ასევე შეიცავს (ჩარჩო კანონთან შედარებით ბევრად უფრო სრულყოფილი სახით), ანტიმონოპოლიური რეგულირებისათვის დამახასიათებელ ნორმებს, მაგრამ ის მხოლოდ კომუნიკაციების სფეროს ეხება. ჩვეულებრივ ანსხვავებენ კონკურენციული კანონმდებლობის ამერიკულ და ევროპულ მოდელებს, რომელთაგან პირველი (მისი ყველაზე ნათელი გამოვლინებაა აშშ-ს ანტიტრესტული კანონმდებლობა) გამოდის რა ბაზრის მონოპოლიზების წინააღმდეგ თავიდანვე (დომინირებული მდგომარეობის დაკავებამდე) მკაცრ კონტროლს აწესებს ამ პროცესებზე, რომელიც ხორციელდება, ძირითადად ეკონომიკურ აგენტთა შერწყმისა და გაერთიანების საფუძველზე. ანტიტრესტულ კანონმდებლობაში ჩართულია აგრეთვე ნორმები არაკეთილსინდისიერი კონკურენციის შესახებ. ეს მოდელი, გარდა აშშ-სი, მოქმედებს კანადაში, იაპონიაში, არგენტინაში და ა.შ. კონკურენციული კანონმდებლობის ევროპული მოდელი კი, უპირველეს ყოვლისა მიმართულია მონოპოლიური (დომინირებული) მდგომარეობის ბოროტად გამოყენების წინააღმდეგ, მონოპოლიებზე ზედამხედველობისა და კონტროლის უზრუნველყოფისაკენ; ნორმები არაკეთილსინდისიერი კონკურენციის შესახებ ევროპულ მოდელში გამოყოფილია ცალკე კანონის რეგულირების სფეროდ. აღნიშნული მოდელი გამოიყენება დიდ ბრიტანეთში, საფრანგეთსა და ევროპის რიგ ქვეყნებში, ავსტრალიაში, ახალ ზელანდიასა და სამხრეთ აფრიკის რესპუბლიკაში. ამასთან, ცალკეული ქვეყნებში კონკურენციის შესახებ კანონმდებლობის წარმოშობა, განვითარება და მისი შემდგომი სრულყოფა არ შეიძლება განვიხილოთ თანამედროვე პირობებში იმ ნორმების გაუთვალისწინებლად, რომლებიც არეგულირებენ საერთაშორისო ეკონომიკურ თანამშრომლობას. აქვე არ შეიძლება არ აღინიშნოს ის გარემოება, რომ დღეისათვის კონკურენციის კანონმდებლობის განვითარება მიდის დაახლოებისა და უნიფიცირების გზით, როგორც ცალკეულ ქვეყნებში, რომლებმაც მიიღეს ესა თუ ის მოდელი, ასევე განსხვავებათა წაშლის გზით ამ ორ მოდელს შორის. ეკონომიკური და სამართლებრივი ცხოვრების ინტერნაციონალიზაციის ფონზე დღის წესრიგში დადგა კონკურენციის წესების, კონკურენციული პოლიტიკის ერთიანი ნორმებისა და მიდგომების შექმნის აუცილებლობის საკითხი. პირველი ნაბიჯი ამ მიმართულებით გადაიდგა ევროპის ეკონომიკური გაერთიანების ჩარჩოებში; კერძოდ, რომის შეთანხმების საფუძველზე მიღებულ იქნა ამ გაერთიანების ყველა ქვეყნისათვის კონკურენციის ერთიანი წესები, შეიქმნა შესაბამისი ორგანიზაციული საფუძველები მათი რეალიზებისათვის. საერთო ევროპულ დონეზე კონკურენციის წესების შესრულებაზე პასუხისმგებლობა დაეკისრა ევროპულ გაერთიანებათა კომისიას, კერძოდ, მის ერთ-ერთ ქვედანაყოფს (Directorate General-IV of ec), რომელიც მჭიდროდ თანამშრომლობს გაერთიანების წევრი ქვეყნების კონკურენციის ორგანოებთან. გარდა ამისა, იგი მეთოდურ და საკონსულტაციო დახმარებებს უწევს ყველა სხვა ქვეყნის შესაბამის დაინტერესებულ უწყებებსაც. აღნიშნულიდან გამომდინარე შეიძლება ითქვას, რომ ევროკავშირის კანონმდებლობის მიღების საფუძველს წარმოადგენდა კონკურენციის შესახებ კანონმდებლობის „ეროვნული“ დარღვევები თავისი ხასიათის მიხედვით, ხოლო ევროკავშირის ანტიმონოპოლიური (კონკურენციის) ორგანოდ – ევროსაბჭოს კომისიის გადაქცევის მთავარ არგუმენტს შეადგენდა ის, რომ ცალკეული ეკონომიკური აგენტების ქმედებები ევროსაბჭოს შემადგენლობაში შემავალი ქვეყნების შიდა ბაზრებზე, სერიოზულ გავლენას (ზემოქმედებას) ახდენდნენ ევროკავშირის საერთო ბაზარზე. ყოველივე ზემოთქმულიდან გამომდინარე, ევროკავშირის კანონმდებლობა კონკურენციის შესახებ, შეიძლება მივაკუთვნოთ კანონმდებლობის ახალ (მესამე) მოდელს, რომელიც წარმოიშვა და ყალიბდება საერთაშორისო სამართლის ნორმების ბაზაზე³³. რაც შეეხება, კონკურენციული პოლიტიკის ამერიკულ, ევროპული და ევროკავშირის ცალკეული მოდელის განხილვას, კონკრეტული (ტიპური) ქვეყნების მაგალითზე, ეს ცალკე მსჯელობის თემას წარმოადგენს.

გამოყენებული ლიტერატურის სია:

1. **Хайек Ф.А.** - Пагубная самонадеянность, М., 1992, с. 388.
2. **Тотьев К.Ю.** - Конкуренция и Монополии, Правовые аспекты регулирования, М., „Юристь,, 1996, с.4.
3. **ა. სმიტი** - გამოკვლევა ხალხთა სიმდიდრის ბუნებისა და მიზეზების შესახებ (თარგმნილია ინგლისურიდან ფ. გოგონაიშვილის მიერ), სახელმწიფო უნივერსიტეტის გამომცემლობა, თბ., 1938, გვ. 375.
4. იქვე გვ. 411.
5. **დ. რიკარდო** - პოლიტიკური ეკონომიის დაბეგვრის საფუძვლები (თარგმნილია ფ. გოგონაიშვილის მიერ), სახელმწიფო უნივერსიტეტის გამომცემლობა, ტფილისი, 1937, გვ. 2.
6. იქვე გვ. 329.
7. **Робинсон Дж.** - Экономическая теория несовершенной конкуренции, М. „Прогресс,, 1986, с. 253.
8. **ჯ. ხარიტონაშვილი** – მარქსისტული პოლიტიკური ეკონომიის ჩამოყალიბება XIX ს. 40-იან წლებში, თბ., თსუ-ს გამომცემლობა, 1938, გვ7 132-133.
11. **Маршалл А.** - Принципы экономической науки, Т. 2, М., „Прогресс,, 1993, с. 189.
12. **Робинсон Дж.** - Экономическая теория несовершенной конкуренции, М., „Прогресс,, 1986, с. 283-291.
13. **Шумпетер Й.** - Капитализм, социализм и демократия, М., „Экономика,, 1995, с. 54.
14. იქვე გვ. 125.
15. **Хайек Ф.А.** - Познание, конкуренция и свобода. Антология сочинений, М., „Пневма,, 1999, с. 50-51.
16. **მ. თოქმაზიშვილი** – ფრიდის ფონ ჰაიეკის ეკონომიკური თეორიის ნარკვევები, თბ., სახ. პედ. უნ-ტი., 2004, გვ. 11.
17. **ვლ. პაპავა** - საქართველო საბაზრო ეკონომიკის გზაზე, თბ., „მეცნიერება”, 1995, გვ. 26.
18. „ეკონომიკური თეორია” (სახელმძღვანელო), **გ. ადგიშვილისა და რ. ასათიანის** რედაქციით, საგამომცემლო ფირმა „სიახლე”, თბ., 1998, გვ. 158-169.
19. **ა. სილაგაძე, მ. ენუქაშვილი, ე. მექვაბიშვილი** – ეკონომიკური ცოდნის საწყისები, თსუ, თბ., 1992, გვ. 80.
20. **გ. პაპავა** - საქართველოს საბაზრო ეკონომიკაზე გადასავლის საფუძვლები, თბ., 1992, გვ. 51.
21. **Чемберлин Э.Х.** - Теория монополистической конкуренции . Реориентация теории стоимости, М., „Экономика,, 1996, с. 33.
22. **Экономическая теория** - Статьи-предприятия, стр. 1 из 7, http://www.forekc.ru/27/index_1;
23. **ა. ანიკინი** – მეცნიერების სიჭაბუკე, თბ., თსუ-ს გამომცემლობა, 1989, გვ. 314.
24. მოხსენება ანტიმონოპოლიური პოლიტიკის შესახებ, მომზადებულია ეკონომიკური პოლიტიკის და რეფორმების ცენტრისათვის ღარი მორგანის მიერ, CEPLAC-ის ანალიტიკური მოხსენება №5.
25. **ა. ტუშური, ტ. ურჯუმელაშვილი** – საქართველოს კანონი მონოპოლიური საქმიანობისა და კონკურენციის შესახებ – მიმოხილვა (ქართული სამართლის მიმოხილვა), ეკონომიკური პოლიტიკისა და სამართლის ქართულ-ევროპული საკონსულტაციო ცენტრი, პირველი-მეორე კვარტალი, 2000, გვ. 56-57.
26. **XXV th Report on competition polici** 1996. Europien Commission. 1997. P. 17.
27. **Васильева Н., Горячева Ю., Доронина Н.** и др. - Конкурентное право российской федерации, М., „Логос,, 1999, с. 352.
28. **Гелхорн Э., Ковасик В.** - Антитрестовское законодательство и экономика, Вашингтон, 1995, с. 9.
29. Ван-Сайс Дж.Дж. - Федеральное Антимонопольное Законодательство США, Третье пересмотренное издание, с англ. Пер. Бакуркина Т.Н., № Перевода Т-23100, Всесоюзный центр Переводов, М., Дата перевода 30.10.90 г., с. 25.
30. იქვე გვ. .
31. **Васильева Н., Горячева Ю., Доронина Н.** и др. - Конкурентное право Российской федерации, М., „Логос,, 1999, с. 350.
32. იქვე с. 350.
33. იქვე с. 351.

700 000

ვახტანგ მიშველია ჩემი სიყრმის მეგობარია, უნივერსიტეტელი თანაპერანგელი. ნათლიმამა. დიდი შოთა მესხიას ასპირანტი იყო და ამ გასაოცარი კაცის სიკვდილმა თავგზა აურია, ვერავის შეეწყო. მიატოვა უნივერსიტეტი. ბევრი იხეტიალა. ბევრი სიკეთე თესა, მაგრამ ხრიოკზე აღმოცენებულა ჭეჭილი ოდესმე?! ამჟამად სუნამოს ბიზნესს მისდევს მოსკოვში. იქ დაფუძნებულა მეუღლითა და ვაჟიშვილითურთ. მისი ძე შოთა ასპირანტია ლომონოსოვის სახელობის მოსკოვი სახელმწიფო უნივერსიტეტში. თავად ვახტანგი წელიწადში ორგზის უსათუოდ ჩამოივსებს სამშობლოში, ჩამოივსებს და დაიწყება ფაციფუცი. მოაწყდებიან, როგორც წყურვილით დაშარული მგზავრები ნაკადულს. ვახტანგის გულკეთილობის ამბავი ცნობლია და არავის დასტოვებს მოუკითხავს. ლამის თორმეტი წელიწადია გრძელდება ასე.

ვის ავტობუსი აყიდინა. იმ ავტობუსისგან ახლა „კარდანილა“ დარჩენილი.

ვის მოტორიანი ნავი შეაძენინა. იმ ოჩხომელისაგან ამჟამად ჯემტი ფხაკუნობს სადღაც მორღვეული ღობის სანაცვლოდ.

ვის სათამაშო აპარატი აშოვნინა. იმ მახინასგან აწ ლითონის კონსტრუქცია ჟღარუნებს კრუხების საბუღრაოდ.

ფესვი ვერავინ მოიკიდა. გაუმართა ხელი ათასს, მაგრამ ერთმაც ვერ გამოიხედა თვალში. შეიჭამა და შეისვლია ყოვლიანი. კვლავ სიდუხჭირეა მისიანების გარშემო. კვლავ ცივი ღომი და ღობიო.

არასდროს დამავიწყდება ამას წინათ ჩემს ნათლიმამასთან გამართული საუბარი. ეს არ გახლდათ მენტორული ტონი, გულწრფელი იყო საუბარი, მშვიდი და თავდაჯერებული.

— პრეზიდენტ პუტინის განცხადებით, ამჟამად რუსეთში 700 ათასი ქართველი ცხოვრობს. — მეუბნებოდა ვახტანგი, — ანუ ჩვენი მოსახლეობის თითქმის მეხუთედი. დიასპორა ჩვენ უამრავ ქვეყანაში გვყავს: დანიაში, ჰოლანდიაში, გერმანიაში, თურქეთში, ამერიკის შეერთებულ შტატებში, ავსტრალიაშიც კი, მაგრამ სათანადო ინფორმაციის მიხედვით ეს ხალხი ვერანაირად ახერხებს თავისი თავის რეალიზაციას. ექიმია და მოხუცების მომვლე-

ლად მუშაობს. ინჟინერია და ბავშვების ძიძად მსახურობს. მუშაა და ტრეფიკინგის მსხვერპლი ხდება. მზეთუნახავია და პოლიუფდის ნაცვლად ბორდერში ლაფავს სულს. მიუხედავად ბოლო დროს გამწვავებული ურთიერთობისა, ეს 700 ათასი ქართველი ძველებურად არჩენს ლამის ნახევარ საქართველოს. იციან ამის თაობაზე რუსეთშიც და არიან ძალები, რომელთაც ერთი სული აქვთ ეს მასაზრდოებელი ჟანგბადიც გადაუკეტონ საქართველოს.

— უფრო შორს მიდიან დემაგოგები, რომლებიც ქართველებს ასახელებენ რუსეთის უბედურების მთავარ მიზეზად. გახშირდა ქართველების სიცოცხლის ხელყოფა.

— ბევრს რესტორნები დაუღეწეს. ამის ობიექტურ და სუბიექტურ მიზეზებს ნუ მომთხოვ ახლა, მშვენივრად ვიცით ყველაფერი. საქართველო გარბის რუსეთისგან და რუსეთი რომ არ გიხუტებდეს მკერდში, გასაკვირია? მე სხვა რამ მაღელვებს. კერძოდ, ის რომ 700 000 ქართველი, დიასპორასაც რომ ვეძახით. რამდენია ახლა აქ ხელოვანი, ბიზნესმენი, მეცნიერი. ბევრი ფიზიკური შრომით ირჩენს თავს. არიან მუქთახორებიც, კანონიერი ქურდებიც და ვინ მოსთვლის, მაგრამ 700 000 უკვე დიასპორა კი არა, ჩვენი ქვეყნის მეხუთედია.

ბოლო დროს ჩვენი ქვეყნის ზოგიერთი წარმომადგენელი კონკრეტულ ღონისძიებებს ატარებს საქართველოში. მოხვეტავს ფულს ბიზნესმენებთან: ამას ვშვრები, იმას ვაკეთებო და ჰაკ ცხენებს დაარბენინებს მარულაზე. მე ურნალ „კირბის“ ვაფინანსებდი დღემდე. სამინომერი გამოვეცი და თითოეული 10 000 დოლარზე მეტი დაჯდა. ოცდაათი ათასი დოლარი სახუმარო ფული არ არის ჩვენი თანამდგომარეობის ხალხისათვის. — როცა ერთიანად წამოგვარხლდები და შევიშშუშნები, მხარზე დამადებს ხელს, — კარგი ერთი, კი არ გაყვდრი კაცო, სიტყვის მასალად ვიშველიებ. ჩვენ ვერანაირ ხეიარიან საქმეს მოვაბით თავი. ძირითადი მიზეზი კი ის არის, რომ საქართველოში არ ხდება შიდა ბაზრის დაცვა. უცხოეთში ეს პრობლემა გადაჭრილია. მაგალითისათვის, ფრანგულ რესტორანში შენ შეგიძლია საკუთარი მარნის ღვინის, „საფერავია“ თუ „ხვანჭკარა“, შეტანა, მაგრამ მხოლოდ სამი ბოთლის, დანარჩენისათვის ზუსტად იმდენს გადაგახდევინებენ, რამდენიც მათეპური ბურგუნდიული ღირს. აი, სად არის დაცული შიდა ბაზარი. საქართველოში ყველაფერი შიოს მარანივითაა. არის საბაჟოები, მაგრამ განუკითხავად შემოედინება სამხრეთის თუ ჩრდილოეთის საზღვრებიდან ჭინჭი, სუროგატი პროდუქტია და ამისთანა ვითარებაში ინვესტორს არ ეხალისება ფულის ჩადება.

წინდახედული კაცი მარულას და ტაშ-ფანდურას საკონსერვო ქარხნის გახსნას ამჯობინებდა. რამდენი ხილი უფუჭდება მოსახლეობას, რამდენი ბოსტნეული, მაგრამ ამ საშვილი შვილო საქმეს ვერავინ მოაბა თავი. ქარხნის მშენებლობას დრო უნდა. მერე აქ მოსალუნიც ნაკლებია, ვინაიდან ყველაფერი ხელისგულზეა. სამშობლოზე გულდამწვარი ჩვენებურები კი თარჩიების და ორდლიანი ვარხალალოს იქით ვერ მიდიან. შეგროვილი თანხის ოცდაათი პროცენტი ღონისძიებას მოხმარდება. დანარჩენი კი გაიწერება პროექტის ავტორის ჯიბის ს ასარგებლოდ. აი, როგორია ჩვენი მამული შვილობა.

აქამდეც ბევრი გვისასუბრია ქართული დიასპორის ჭირ-ვარამზე, მაგრამ დღითი დღე დავრწმუნდი, რომ ამ 700 000 ქართველს ერთი წინამძღოლი უსათუოდ უნდა ჰყავდეს. ამისთანა მესვეურს დღეს ლობს ეძახიან. დროა რუსეთში მცხოვრებმა ქართველებმა საქართველოს ლობი აირჩიონ. ეს ნაბიჯი ათი-თხუთმეტი წლის წინათ რომ გადაგვედგა, დღეს უკეთესად გვექნებოდა საქმე, არც სავიზო რეჟიმი აგვაწიოკებდა, და პოლიტიკურადაც უფრო დამთბარი ურთიერთობა დამყარდებოდა ჩვენს ქვეყნებს შორის.

საქართველოს ლობის დანიშვნა პატარა საქმე ნუ გგონია, 700000 კაცის წინამძღოლი ჰქვიანი კაცი ელვის სისწრაფით გაერკვევა სიტუაციაში, თვალის დახამხამებაში გადმოალაგნებს აუცილებელ, გადაუდებელ საქმეებს. ამ მიმართებით მეორე მთავარი ნაბიჯი საქართველოს აღორძინების ფონდის დაარსებაა. ამიერიანად ეს ხალხი ვერ იმარიაჟებს საქართველოში ჩატარებული „მამული შვილური“ ღონისძიებებით. ახლა პური და შაქარია საჭირო. ახლა ელექტრონია საჭირო, ხილ-ბოსტნეულის ბაზარი, ჩაის კულტურის აღორძინება, ციტრუსების დამზადება, თხილის მოსავლის ადამიანურ ფასში გაყიდვა. საქართველოს ლობს შეუძლია ამისთანა საქმეების მკვდარი წერტილიდან დაძვრა, როდესაც ქვეყნის აღორძინების ფონდში იმ 700 000 დიასპორელისაგან თუნდაც 100 დოლარი ჩაირიცხება. გესმის, რა თანხაზეა საუბარი?! ამისთანა ლობი და ამისთანა ფონდი შიშის ზარს დასცემს თავზე ნებისმიერ მთავრობას, ნებისმიერ ხელისუფლებას. ანუ უკვე ანგარიშგასაწევი გახდება საქართველოს ლობი თავის ფონდიანად.

მესამე და გადაუდებელი ამოცანა ჩვენი ნიჭიერი თაობის გამოვლენა-დაკვალიანებაა. არა შოუებში გამომზეურებული თავმსხვილი ლლაპები, ამნაირი ტესტი: **აბა, ვინ გეტყვის რა ცხოველია, რომელიც ოთხ ფეხზე დაიარება, „მა-გმიავს“ იძინის და სულ თავგების დევნაშია? მაიმუნი? ძაღლი? ბგელი? კატა?** და კატაო, თუ წამოიძახა რომელიმე, ესე იგი გენიოსია. ჩვენ გვაქვს შემუშავებული გენიოსი ბავშვების აღმოჩენისა და დაკვალიანების პროგრამა და თუ ამ პროგრამას ხორცი შეესხმება, თუნდაც რეგიონის მასშტაბით, გზა დანახული იქნება. სხვა რაზე გელაპარაკო, გური ძვირფასო, გური დარაგო.

შიდა ბაზრის დაცვა ვახსენე. ამ საკითხს ნაკლები ყურადღება ექცევა ჩვენში. შემოგვაქვს განუბაჟებლად თურქული, ირანული, რუსული წარმოების პროდუქტია და ჩვენი ბიუჯეტი სულს ლაფავს. შემოგვას უკანონოდ სპირტი (უმეტეს შემთხვევაში ეთილის), სანაცვლოდ ღვინოს წერმოება წამუხრუჭდა. შემოგვაქვს უცხოური ხილ-

ბოსტნეული, კონსერვები, ჩვენი კი ლპება. შემოგვაქვს ათასი ჭრელა-ჭრულა, სანაცლოდ მაუღ-კამვოლის ფაბრიკა გავაპარტახეთ, მეაბრე უშემოება მოვშალეთ. ზაურ კვიციანი ზე მინდა გელაპარაკო. ამ ახალგაზრდა კაცმა სათამაშო აპარატების ბიზნესით დაიწყო საქართველოში საქმიანობა, სანაცლოდ მოიკიდა ფეხი თუ არა, ხობში მეტალო-პლასტმასის ქარხნის მშენებლობა მიჰყო ხელი. გაივლის ცოტა ხანი იგი სერიოზულ კონკურენციას გაუწევს იტალიურ, თურქულ, თუ სხვა ქვეყნების მსგავს პროდუქციას.

კარგია ტურიზმის განვითარებას რომ ვაპირებთ, სასტუმროებს რომ ვაშენებთ, მაგრამ ხომ გავვიგია, სვანეთი დამთვალიერებელმა დაიპყრო. მერე იმ ტურისტს გამოკვება არ უნდა?! სენდვიჩი, პიცა და ბუტერბროდი მას უცხოეთში მოყირჭებია. ხომ უნდა ავალორძინოთ მეკამეჩობა. უცხოელს კამეჩის მაწვნით გაუმასპინძლებით. სამამულო ჩაის მივართმევთ. მსოფლიოში განთქმულ თაფლს მივაგვებებთ. ამ ყველაფერს კი აღორძინება სჭირდება.

დიდებულია პრეზიდენტმა მიწის გადასახადისაგან რომ გაანთავისუფლა მოსახლეობა, დავალიანება ჩამოაწერა. სასიხარულოა, როცა საგადასახადო 38 პროცენტი 25 პროცენტამდე შემცირა. 25 პროცენტი გაცილებით ნაკლებია 38-ზე, მაგრამ მაინც ბევრია. ესეც რომ არა, აქაური კომერციული ბანკები რას შვრებიან?! პირდაპირ ატყავებენ მოსახლეობას. უცხოეთის ბანკები წელიწადის საურავს 2-3 პროცენტს ჰვრდებიან, ესენი კი წელიწადში 24-26 პროცენტს არ კმარობენ. ჩალითაა ქვეყანა დახურული?!

მაგალითისათვის, მე დასავლეთ საქართველოში ჩაის ფაბრიკა შევიძინე, მინდოდა და მინდა ამ დარგის აღორძინებას სერიოზულად შევუწყო ხელი. რამდენი ათას ჰექტარი ცდება წლების მანძილზე. რომ იანგარიშო კაცმა მილიარდებს გადააჭარბებს. ტურებისა და ქვეწარმავლების საბუდრად ქვეყნა. აღარც ამოსაძირკვი სახსრებია. იყოს სახელმწიფოს ნება, არსებულ პრობლემას უმაღლესად მოვაგვარებდი. ბაზრის შოვნაც არ არის ძელი საქმე, მაგრამ მოჯადოებული წრეა თითქოს. ინვესტორი ყოყმანობს, ან უკვე ხელჩაქეული გამოიბის. კიდევ რაზე გესაუბრო?! შენ ღერღეტები გვიწოდებ, როცა კიდევ ჩვენისთანებით გიდგათ სულით, კიდევ ჩვენისთანებით ლოღნით ცივ მჭადსა და ლობიოს.

— ჯოისი გავიხსენე, ღერღეტებს ეძახის ემიგრანტებს-მეთქი. ფულმა ეგოისტური სიყვარული იცის. ვის არ მივმართე ჭაობის ფსკერიდან, მაგრამი თანაგრძობა ვერსაიდან მოვიპოვე. ზოგს კინოსცენარს ვთავაზობდი, სინოფსისთან ერთად. ხარჯთაღრიცხვა თან ახლდა იმ მასალებს. ყურიც არავის შეუბერტყავს. გულწრფელად მეცინება ერთ გარემოებაზეც: იმ ბიზნესმენებს, რატომღაც საგულდაგულოდ უმაღლეს ჩემს პიროვნებას. მათთან ჩემს შეხვედრაზე ნაკლებად იზრუნეს, როგორც შინაურებმა, ისე — გარმიანელებმაც. ალბათ, არის მიზეზი, რათა ზოგიერთის უმწეობა ხელის ერთი მოსმით არგაქარწყლდეს. ვიცი, ბიზნესს თავისი კანონები აქვს, მე თანადგომამი ფულის ჩუქებას არ ვგულისხმობდი. მე მათ წინადადებას ვთავაზობდი კომპანიონობაზე, ორმხრივად ხელსაყრელ თანამშრომლობაზე. ააფრინე ალალიო, თქმულა. ვერც საინტერესო წიგნით მოვხიბლე უცხოეთში გადაკარგული ღერღეტი. აქ კი ჩამოვლენ აღდგომის დღეებში და ცრემლად იღვრებიან არყით გაღეშილები. აი, ეს მტკენს გულს ვახტანგ ძმობილო, ამნაირად სამშობლო არ აშენდება. კარგი რამე გოგიფიქ-რებია ლობსა და ფონდზე.

— ამიერიდან მე უფრო პრაქტიკული ნაბიჯების გადადგმას ვაპირებ. პირველ რიგში საქართველოს ლობის არჩევისათვის ვიზრუნებ. ასეთი ქართველი რუსეთის 700 000 დიასპორელში რამდენიმე გვყავს ღირსეული. ამჟერად გვარების ჩამოთვლისაგან თავს შევიკავებ, მაგრამ მარტო მე ათამდე კანდიდატურის დასახელება შემიძლია. საქართველოს ლობის არჩევა ჩვენი ქვეყნის პრობლემების მოგვარებას მნიშვნელოვანწილად შეუწყობს ხელს. საქართველოს ლობი პრეზიდენტის კომპასად, ლოცმანად უნდა იქცეს. ქვეყნის პრეზიდენტმა უნდა იცოდეს, რომ საქართველოს ლობის უკან 700000 ქართველი დგას. ეს კოლოსალური ძალაა. ვიბრძობებ აგრეთვე საქართველოს აღორძინების ფონდის დაფუძნებისათვის, რომლის მესვეური წესით საქართველოს ლობი უნდა იყოს. ამ ფონდში მოზიდული თანხები ტუშ-ფანდურას კი არ მოხმარდება, ძვირფასო, არამედ ჩვენი ძირძველი ტრადიციული დარგების აღორძინებას — მეფუტკრეობის, მეაბრე უშემოების, მეკამეჩობის, თხების არვის მოშენებას, ჩაის კულტურის, თხილის ნაჭუჭის ნედლეულისაგან უნიკალური ავეჯის წარმოების სწრაფ დაწინაურებას და ვინ მოსთვლის. კიდევ რამდენი მრჩება განზე. კი, გაკეთებული ცოტა არ არის, მე ოპოზიციის უმართებულო შეძახილიც მალონებს ხოლმე. პრეზიდენტის გუნდმა უამრავი რამ შეძლო — ენერგეტიკული პრობლემის გადაწყვეტა, გზების მოწესრიგება, სამედიცინო პროგრამების დანერგვა ხალხში. საქართველოს იმიჯის ამაღლება მთელს მსოფლიოში, მაგრამ ვერ ხერხდება მთავარი — შიდა ბაზრის დაცვა და ტრადიციული დარგების აღორძინება. საჭიროა გამჭვირვალე პროექტები და დიდიდან სადამომდე სირბილი მსოფლიოს ოთხივ კუთხით. ინტერნეტში ძრომიალი. აქეთ არავინ მოგაკლავს თავს. შენ უნდა ირბინო — რაიონის გამგებელმა, საკრებულოს თავმჯდომარემ, ჩაი ფაბრიკის დირექტორმა, არა ამორტიზებული მანქანების ჩამოსაყვანად, არა წუთიერი სარგებელისათვის, არამედ სწორედ ამ პროექტების საფუძველზე ინვესტორების მოსაზიდად. ამისთანა განწყობას მე ჯერ-ჯერობით საქარ-თველოში ვერ ვხედავ.

დაბოლოს, მთელის პასუხისმგებლობით ვაცხადებ: ამთავითვე უნდა დავიკაპიწოთ ხელები ჩვენი ფენომენური უნარის მქონე თაობის გამოსავლენად. ეს იგივე გენისების ცხოვრების ასპარეზზე გამოყვანის პროგრამაა. საბედნიეროდ ამისი ცოდნა წვეთ-წვეთობით დაავროვა პროექტმა „გვიმარამ“ და ამაზე უკეთესი კაცობრიული საქმე არც კი მეგულება დუნიაზე.

ჟურნალისტთა საერთაშორისო ფონდი

«ოქროს ფრთის» დევიზი:

«გვხსოვდეს ყოველთვის, რომ ქვეყანაზედ
ქაღალდის გარდა, არის კიდევ სინდისი,
რომელზედაც იწერება პირობა იმ სიმკვიდრით,
რომ არავითარი ძალა არ ამოშლის და არ გააუქმებს»

ოქროს ფრთა

2003-2005 წ.წ.

...ფურნალისტთა საერთაშორისო ფონდი „ოქროს ფრთა“ აწესებს ჯილდოს და პრემიას „ოქროს ფრთა“, რომელსაც პერიოდულად მიანიჭებს რამდენიმე ფურნალისტსა და ქველმოქმედს.
შპრნალისტიკის – რომლებიც განსაკუთრებით გამოირჩევენ თავს ქვეყნის წინაშე მდგარი მწვავე პრობლემების გამოკვეთასა და მათი გადაწყვეტის გზების ძიებაში მიღწეული წარმატებების პროფესიულად, მაღალ პუბლიცისტურ დონეზე წარმოჩენაში; **შპშპშპშპშპშ** – სიქველის, კაცთმოყვარეობისა და პატრიოტიზმისათვის, რომლებიც ხელს უწყებენ ქვეყნის წინაშე მდგარი პრობლემების გადაწყვეტას, მნიშვნელოვანი წვლილი შეაქვთ კულტურის, სელოვნების, ლიტერატურის, სპორტის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის, სასაღვლო მეურნეობის დარგების განვითარება- აღორძინებაში, განმტკიცებასა და გაძლიერებაში. ჯილდო „ოქროს ფრთა“ მზადდება კეთილშობილი ლითონისაგან, რომელიც სიმბოლურად გამოსატყვევს ფურნალისტის კალამსაც და იმ „ფრთებსაც, რომელიც ნებისმიერი საქმიანობისათვის აუცილებელ შემოქმედებით აღმაფრენას განაპირობებს...

ეთერ ჯიშკარიანი

ფურნალისტთა საერთაშორისო ფონდი „ოქროს ფრთის“ პრეზიდენტი

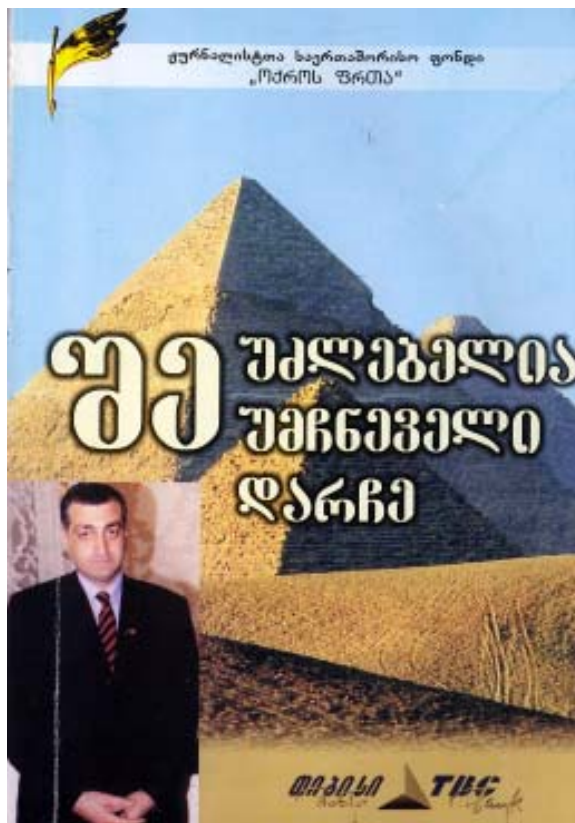
ფურნალისტთა საერთაშორისო ფონდის „ოქროს ფრთის“ ლაურეატი ფურნალისტები და მეცენატები, 2003-2005 წ. წ.

ლაურეატი ფურნალისტები:

მაშუკა არეშიძე, გურამ გოგიაშვილი,ინგა გრიგოლია, ზაზა დარასელი, ბადრი ვადაჭკორია, გიორგი თარგამაძე, გიორგი თევდორაშვილი, ლევან თითქერია, მანანა კარტოზია, ილია კეკელიშვილი, ლამარა კიკელაშვილი, ვილენ მარდალაიშვილი, სოფო მოსიძე, გიორგი როინიშვილი, აკაკი სიხარულაძე, მელორი სტურუა, ნოდარ ტაბიძე,ლამა ტულუში, მაშუკა ფარუაშვილი, მათა ფურცველაძე, ნანა ღვინეფაძე, კოკა ყანდიაშვილი, რაიენ ჩილკოტი, თამარ ცაგარეიშვილი, იოსებ ჭუმბურიძე, ციცო ჯაფარიძე

ლაურეატი მეცენატები:

უწმინდესი და უნეტარესი, სრულიად საქართველოს კათალიკოს პატრიარქი ილია II. გოდერძი ბუკია, ლევან გაჩეჩილაძე, ოსმან თურმანი, ანა დოდო კერესელიძე, პაატა კურტანიძე, სანდრა კლისაბეჯდ რულოვსი, მაშუკა ხაზარაძე, ვაჟა ჯონსთაბერიძე.

ფრთხვი, ფრთხვი ზმინდა...

ერთობ წარმატებული გამოდგა ქ-ნ ეთერ ჯიშკარიანის პროექტი „ოქროს ფრთა“. ამის შესახებ დაიწერა, საუბრობენ და გაცილებით მეტს იტყვიან მომავალში.

თავისთავად მას-მედიის კორიფეების წვლილის დაფასება ქვეყნი ს აღორძინების საქმეში, დიდებული საქმეა. განსაკუთრებით იმისთანა ტოტალური დევალვაციების პერიოდში, როცა თხის კუდს უმეტესწილად ძროხისად ასაღებენ.

ბოლო 15-20 წლის მანძილზე საქართველომ არნახული ფერისცვალებები განიცადა. ეს ფერისცვალებანი თვალშისაცემია, როგორც დადებითი, ისე — უარყოფითი ასპექტითაც.

ჯერ იყო და უმაღლეს სასწავლებლები ყოველ ხილისთავთან გავმართეთ, თანაც ინსტიტუტის სტატუსი არ ვიკმარეთ და უნივერსიტეტად გადავაკეთეთ სათითაოდ. რა შედეგი მოვიმკეთ სანაცვლოდ?! დავკარგეთ ძვირადღირებული დრო და ასობით ახალგაზრდას დაუუნვრით ცხოვრება.

დასახელდა კონტრარგუმენტები: ახალგაზრდობა ნარკომანიისაგან ვისხენითო. სამაგიეროდ გავბანგეთ უარესი ნარკოტიკით — **უპეკრებით**.

უმაღლეს-სასწავლებლების სიმრავლე არ ნიშნავს განათლების ხარისხს; ასევე არც „ოქროს ფრთიანთა“ კავალრების სიმრავლე განსაზღვრავს პუბლიცისტიკის მაღალ დონეს. არადა, სამ წელიწადში სამი ათეული ჟურნალისტისთვის მიგვინიჭებია ესოდენ საპატიო ჯილდო.

მართალია, ამ სიაში მოხვედრილი პუბლიცისტების მეტი წილი იმსახურებს ამგვარ დაფასებას.

მე პირველ რიგში თავის დაუხამხამებლად დავაჯილდოებდი „ქართული ოსკარით“ ბატონ გიორგი თარგამაძეს, ვინაიდან ანტიადამიანური სიუჟეტებით გაძეძ გილ ტელეარხებს, დიხაც, მან დაუპირისპირა კლასიკური ჟურნალისტიკა ყოველკვირეული „დროების“ სახით.

მე თვალის დაუხამხამებლად მივანიჭებდი აღნიშნულ ჯილდოს საქართველოს პირველი ლედის, ქალბატონ სანდრა ელისაბედ რულოვს წიგნისათვის „იდეალისტის ფიქრები“, რომელიც გაჯერებულია საქართველოს უსაზღვრო სიყვარულითა და მისი ბრწყინვალე მომავლის გასაცარი რწმენით.

მე თვალის დაუხამხამებლად მივანიჭებდი ამ ჯილდოს ლაშა ტულუშს წერილისათვის „ხელისუფლების ძარღვებში ერთი სისხლი ჩქეფს“, მაგრამ „ოქროს ფრთას“ არ გამოადგება კოლექტიურ გაწვერიანებათა

პრაქტიკა. საამისოდ აუცილებელია მკაცრად განისაზღვროს ნომინანტების რაოდენობა, ვთქვათ სიტყვისათვის ყოველწლიურად გაიცეს ხუთი ჯილდო (პუბლიცისტიკა — 2, ტელევიზია — 1, რადიომაუწყებლობა — 1, დოკუმენტური კინემატოგრაფი — 1). ამასთან სარედაქციო კოლეგიამ თუ საინციტოვი ჯგუფმა საჭიროა მეტი იზრუნოს პრემირებული ხალხის არა მარტო მორალური, არამედ მატერიალური წახალისებისთვისაც.

ქ-ნ ეთერ ჯიშკარიანის იდეა საინტერესოა ქესეტა ჟურნალისტების გვერდით წარმატებული მეცენატების წარმოჩენის მხრივაც, თუმცა ამ სფეროს გაცილებით მეტი გულისყურიჰმართებს.

ორი ყუთი მაკარონი და სამი ტომარა შაქარი თუ მიუტანია ვინმეს უპატრონო ბავშვებთა სახლში, ვერაფერი ბედენაა. ქველმოქმედად ვერ მივიჩნევ მე მოუყების დაფინანსებასაც, ვერც ჭაკი ცხენებით გამართული მარულებს თუ ქართული კულინარიის პომპეზურ წარმოჩენას.

მე ქველმოქმედად მიმაჩნია ხალხი, რომლებიც არაფერს იშურებენ სახელმწიფოებრივი მნიშვნელობის პროექტებისა და პროგრამების დაფინანსებისათვის, ისეთი პიროვნებების ხელგამართვისათვის, რომლებიც თავგამოდებით იბრძვიან მამაპაპური, ენდემური ჯიშების ასაღორძინებლად, როგორცაა: მეკამეჩეობა, მეაბრეშუმეობა, თხების არვეს მოშენება, თხილის ნაჭუჭისაგან ძვირფასი ავეჯის დამამზადებელი ფაბრიკის მშენებლობა და სხვა.

ქველმოქმედების კონკრეტულ შემთხვევებს, მართალია, აქვთ მნიშვნელობა ამა თუ იმ ინდივიდისათვის, მაგრამ ამისთანა ბიზნესმენს ჩვენ ვერ დავსახავთ მეცენატის ეტალონად.

აქვე აუცილებელია დავიცვათ ზომიერება პრემირებული ჟურნალისტებისა და მეცენატების წარმოჩენისას. უხერხულია, როცა ერთს რამდენიმე სტრიქონით მოვისტუმრებთ, ხოლო მეორისათვის — გვერდების ლაშქარს არ ვიშურებთ საოჯახო ალბომის ფონზე.

ქალბატონ ეთერ ჯიშკარიანის კარგად წამოწყებულ საქმეს გაცილებით უკეთესი მომავალი ელის ზვალ და ზეგ, თუკი ორგანიზაციულ საკითხებს მეტ ყურადღებას დაუთმობს საინციტოვი ჯგუფი. ვფიქრობ „პილპილ მოყრილ მადლს“ მომიტყევენ კოლეგები, მაგრამ, როცა ზვალიდელი დღის უკეთესობა გვწაღია, როცა გულწრფელად გინდა „ოქროს ფრთამ“ მართლაც რეალურად გაიკვილოს გზა საზოგადოებისკენ, საცოდაობაა ჩვენი მარგალიტები ლიამწოვში დაგებნეს... ესეც რომ არა, ხომ გვსმენია: რა არის იგი სინათლე, რასაცა ახლავს ბნელია?!

რეკლამა ADVERTISEMENT რეკლამა ADVERTISEMENT რეკლამა

ბიზნეს – კომუნიკაციის ცენტრი

(ბიზნეს-სკოლა)

მიზანი – საქმიან სამყაროში ადამიანებთან ურთიერთობის კანონზომიერებათა შესწავლა, ბიზნეს -განათლებისათვის ხელსაყრელი პირობების შექმნა და საბაზრო ეკონომიკის პირობებში ჰარმონიული ურთიერთობის წარმოჩენა. პროგრამა ითვალისწინებს – თავდაპირველად, სასწავლო კურსების სახით, არასტანდარტული მოსამზადებელი სისტემის ჩამოყალიბებას, სადაც შეისწავლება ადამიანის პოტენციურ შესაძლებლობათა შეცნობის მეთოდები და საქმიან სამყაროსთან მისი ჰარმონიული ურთიერთობის პრინციპები, საქმიანი ეთიკა და ეტიკეტი, კონფლიქტოლოგია, გრაფოლოგიის, ბიორიტმოლოგიის, ჟესტების ენისა და ფიზიოგნომიკის გამოყენებით. შეიქმნება თავაზიანობის კოლეჯი, ორატორობის ხელოვნების ჯგუფები. დაკომპლექტდება მართვის ხელოვნებისა და ბიზნესმენის სოციალური პასუხისმგებლობის შემსწავლელი კურსებიც. სასწავლო კურსის პროგრამის ერთი ნაწილი აპრობირებულია. იკითხება „ბიზნესის ეთიკა“ ეკონომიკისა და ბიზნესის ფაკულტეტზე, როგორც არჩევითი კურსი (I სემესტრში იგი 400-მდე სტუდენტმა აირჩია). განსაკუთრებული ყურადღება დაეთმობა ქართველ ბიზნესმენტა გამოცდილების შესწავლასა და შესაბამისი მასალების დამუშავება – გამოყენებას. ყოველივე ამის ბაზაზე ჩამოყალიბდება ბიზნესში წარმატების შემსწავლელი ლაბორატორიაც. გამოიცემა ურთიერთობათა ცნობარები, რუბრიკით – პროფესიონალთა გამოცდილებიდან. დაიბეჭდება ბუკლეტები, სასარგებლო რჩევებითა და რეკომენდაციებით, ფსიქოლოგიური ტესტების აღმანახი, ესეები ბიზნესის ქართველ ლიდერებზე, ადამიანებთან ურთიერთობის ცნობარი, სასწავლო მეგზური:

„დაეხმარე საკუთარ თავს“.

შეიქმნება პოზიტიურად მოაზროვნეთა კლუბი, უმაღლესი სულიერი მემკვიდრეობის გასაფრცვლებლად და უახლესი ინფორმაციის მისაწოდებლად ბიზნესის სამყაროდან, შესაბამისი კრებულით: „უახლესი ინფორმაციები“.

იმუშავებს ფსიქოლოგიური სამსახური.

შეიქმნება ბიზნესის სპეციალური ბიბლიოთეკა.

ცენტრში სწავლების ხანგრძლივობა:

სამი თვე

ექვსი თვე

ერთი წელი.

კურსდამთავრებულებს ეძლევათ სერთიფიკატები.

შემოსავალი დაიხარჯება:

- პროფესორ მასწავლებელთა და მომსახურე პერსონალის შრომის ასანაზღაურებლად;
- მივლინებისა და პრემირებისათვის;
- ტექნიკური მასალების, ლიტერატურის, პერიოდიკის შესაძენად;
- მეთოდური მასალების დასამუშავებლად და გამოსაცემად;
- ადგილობრივ და უცხოელ სპეციალისტთა მოწვევასთან დაკავშირებული ხარჯების დასაფარავად.

მზია ქირთბაია,

**ი. ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო
უნივერსიტეტის ასოცირებული პროფესორი**

ტელ: 21-62-88

მობ: 899 50-78-28

E-mail: mzia-kirtbaia @ yahoo. com

**დაუდარაჯდით წიგნს, რომელმაც სტუდენტებს
გონსასეირო ტელესერიალები გადაავიწყო**

**ბიზნესის
მთქმე**

რეკლამა ADVERTISEMENT რეკლამა ADVERTISEMENT რეკლამა

შპს „კირპისი“

**სახელმწიფო პრემიაზე წარადგინს
„ენგურჰესის“ გვირუკ კოლექტივის**

„ენგურჰესი“ საქართველოს ენერჯეტიკის მთავარი არტერიაა. იგი 60 პროცენტით აკმაყოფილებს ჩვენი მოსახლეობის ენერგომთხოვნილებებს. ამ კოლექტივმა გაუსაძლის პირობებში შეძლო წარმოების შენარჩუნება. „ენგურჰესი“ ისეთიარის არქიტექტურული აღნაგობისაა, რომ წყალი საქართველოს ტერიტორიაზე გროვდება, ხოლო ელექტროენერგია – აფხაზეთში გამოიშვება. „ენგურჰესი“ თავის კონსტრუქციით მოგვაგონებს ერთგვარ ხურჯინს, საერთო ინტერესებით ურთიერთ გადაჯაჭვულს. მისით თვალნათლივ იხატება მოძავალი საქართველოს პოლიტიკურ სახე – თანაქმედების იშვიათი პრეცედენტი.

„ენგურჰესელებმა“ 2005 წლის სექტემბერში 5-მილიონიანი გრანტის მეშვეობით მოახერხეს მისაყრდნობელი ფარის შესაკეთებელი მანქანა-დანადგარის ჩაშვება თაღოვან კაშხალთან. თავდაუზოგავი შრომის შედეგად მწყობრში ჩადგა მესამე აგრეგატი. მათ მიერ გამოიშვება ენერჯის ღირებულების მხოლოდ 12 პროცენტს მოიხმარენ „ენგურჰესელები.“ იყო პერიოდი, როცა სახელმწიფოს მათი 18 თვის სახელფასო დავალიანება ჰქონდა, მაგრამ სადღეისოდ სურათი რადიკალურად შეცვლილი...

ლია წერილი
მთავრობას და ხელისუფლებას
მაღლემ მოსაპრელი მარილის ბამო

საქართველოს ენერგეტიკულმა სიფრცემმა, როგორც საბანკომ, საკომუნიკაციო და კიდევ სხვა მრავალმა, გაცილებით ადრე მოიპოვა სრული ავტონომია, ვიდრე ქვეყნის ტერიტორიულმა მთლიანობამ.

ჩვენი იურისდიქცია ჯერაც ვერ ვრცელდება აფხაზეთსა და სამაჩაბლოში. ფეხს ითრევენ რუსი ჯარისკაცები მესხეთიდან, აჭარიდან... ენერგეტიკოსების თავდადება უყურადღებოდ არ დარჩენია საქართველოს პარლამენტის თავმჯდომარეს, ქალბატონ ნინო ბურჯანაძეს. მან საქვეყნოდ აღიარა ენერგეტიკის სამინისტროს, რიგითი ენერგეტიკოსების უმაგალითო მონდობება

საქართველოს აქილევის ქუსლის გაჯანსაღების საქმეში. იგივე მადლიერების განცდა იკითხებოდა ქვეყნის პრეზიდენტის წლიური ანგარიშით გამოსვლაში პარლამენტის წინაშე, სადაც მრავალ სასინარულო ფაქტთან ერთად, ენერგეტიკოსების თავდაუშოვანი ძალისხმევაც აღინიშნა ეროვნული სიამაყის მომგვრელი ბათოსით: ალბათ, ყველა ქართველს გული აუბერდა სინარულიისგან, როცა ბატონმა მისეილმა ჩვენი ქვეყნის არსებობის მარბილზე პირველად დაგვასახელა ჩრდილოეთული მუზობლისთვის კლექტროენერჯის მიწოდებლად. ჩემთვის სასინარულო იყო პარლამენტში მიწვეულ მოქალაქეებს შორის ლაკადელი კაცის, „ენგურჰესის თადიფანი კაშხლის“ დირექტორის მოადგილის, ბატონ ლევან ჭანტურას დანახვა. „ფარდების რეგოლუცია“ სომ ამ კუთხის აგორებულია წლების წინათ. მაშინ რიგითი პარლამენტარი სააკაშვილის გვერდით დადგომას უკვალოდ არ ჩაუგლია თითოეული „ენგურჰესელისათვის“. დაუფასდათ ამაგი ვაუხაძლის ყოფაში ჩაგარდნილებს: 18 თვის სახელფასო დაგალიანება გასტუმრებულია. გაცემულია ხანდაზმული ხალხის უიქედო პენსიები.

შეკეთებულია გზები. გაყვანილია ახალი გზატკეცილები. გარემონტებულია სკოლები. აშენებულია საყოფაცხოვრებო მომსარერების თბიქტები. გარემონტებულია „ენგურჰესის“ კაშხლის მისაყრდნობელი ფარი და ამიერიდან წარღვნის საშიშროება არ ებუქრება დასავლეთ საქართველოს. მწყობრში ჩადგა მესამე ტურბინა, რომელმაც უფრო მდგრადი გახადა „ენგურჰესის“ დადგმული სიმძლავრეები. კიდევ რას ვითხოვთ ამდენი მადლის შემდეგ?!

სულ ცოტა მარბილს, რომელიც ერთგვარ ლაზათს შექმამტებს მთავრობისა და ხელისუფლების ხალხისადმი გულისყურს.

ჯერ ქვეყნის პარლამენტმა შეიქუშოს სათანადო კანონმდებლობა ღირსეული კოლექტივებისათვის საქართველოს გმირის წოდების მინიჭების თაობაზე. დასადაფნავი კოლექტივების მოძიება კი ხალხს მოგვანდონ. დღევანდელ საქართველოში ბევრია რჩეულითა შორის რჩეული „ენგურჰესის“ თამადობით.

C. V.

Stylized Folk-lore theatre “NABADI”

I was doubly gladdened with the performance of “NABADI” compact collective, with our own pure ability of expressing heroic folk-lore together with the divine “SAFERAVI” and dainty, from the other side – with slides, light-shadows, that don’t increase the weight of choreography, rhythm and follows the whole performance as background, as motif. At the same time, as it seems, we have gained two kind of result – we award with aesthetical delight the spectator and acquaint them with the world’s construction with the biography of “homo sapience” and tightly connect pleasing with useful.

The sun energy, coming from cosmos will be cylinder-shaped dressed although the Earth and will roll it in the funnel. Tree, roused from the Earth – which is the life fecundate, visual icon of energy coming in humus – Jaia, the dream tree is really cylinder-shaped. This sacral tree, this immortal plant is repeated by Sumerians with writing, by Kolkhs – with triangle stone boards hoisted on columns – distance kirbes (golden fleese), by Egyptians – with pyramids - monument icon of divine energy transferred in human and inculcated in eternity. Civilization of any level that perhaps was before and will be after growing quiet of mankind cognition, will never be able to escape from this regularity. All Atstek citizens with their priest were killed with such a manner by Kortesiens that they did not ask a single thing, they even did not have a wish to look into cannibal savages souls. Thousands of documents containing information were burned, but “Tsolkini” was safe. The templates were also safe – with seven steps and thirteen merlons, the high of that is 91 meters. To bereave this information is impossible; it is formula, product of any deep intelligence.

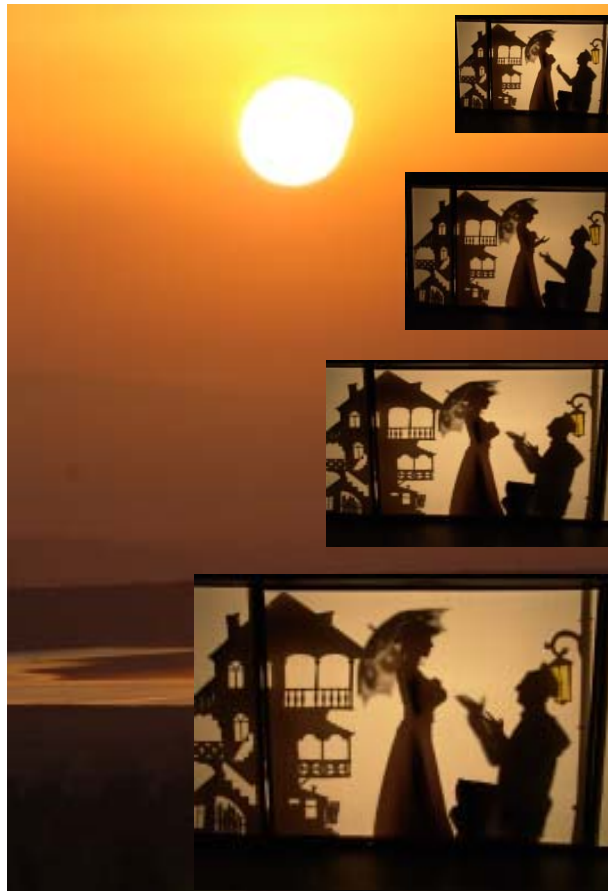
The one, who is less acquainted in the essence of the matter, will consider “NABADI” dances as Ethnographical adornment, but they reflect the history of Christ Arisen, more earlier, the mystery of chained Prometheus with the shape of drafts expressed with the language of choreography and plastic polyphony.

The mummy’s hand-crossed pose, ritual equip of Pharaoh: crossed scepter and Gonio – are some kind of preparation for rise to the heaven, not the death, but transformation, transfer from a second lasting moment to eternal life. The one, who has kept “Tsolkini”, David star and the thirty fifth letter of Jan with symbol, was traveling in time and space without any obstruction.

“NABADI” sword keeps in Sumerian dagger the source, on the sword-hilt of which there is imprinted a triangle with circles. Two-bladed Kolkhian axe with its own is triangle shaped as well. This mystery was realized by Northern Druids – the priests of Scandinavian people. They prejudiced humans’ destiny with the help of trees, while in reality a tree – jaia, -ja, i.e. the soars of life is connected with the creation mystery according the Bible (tree – khe – khala – means birth according Megrian, at the same time tree as the attribute of virgin, female sex in Kolkhi-Slavian). All about that is discussed with the help of symbols in Nino Turabelidze stylized folk-lore performance.

We can not demand from “NABADI” liken their perfect performance to something ethno-scientific clip, where the scene is overloaded with obscure requisites, but with moderation, with useful slides the performance would get more perspective.

The moment of sun-shine lower from the heaven on the screen, the image of tall and slender tree are mysteries of divine fecundate according Salvador Dali as well. And their orthographical decoration gives us David star geometrically; Pyramid – architecturally, tree, its base, and its spreading body from top to bottom – Botanically. Druids knew these secrets as well as Kartushians, Kholkhians by what they

implemented their ritual in Sumerian and in Egypt. The theatre art instructor Ms. Nino Turabelidze has thoroughly realized all these secrets and that's why her performance is readable with amazing aesthetic.

The mystery of Gods powerful transformation, i.e. transformation of divine light from heaven is expressed in "NABADI" logo – a man dressed in felt cloak standing on foot thumbs in daggers circle – this composition with its content is identical of world and corresponds one half of content of David star. A man dressed in "felt cloak", alike sword, is a symbol of Christ arisen to heaven.

We have talked much above about esoteric problems, but congenial is the man in felt cloak standing on foot thumbs encircled in the circle of Khamas. That is the same Caucasian chalk circle, i.e. "shar" – in Sumerian. The logo of "NABADI" feeds with Georgian Lakhti (national game), with the content of Elguja Amashukeli fight of tiger and the knight.

The artist owns intuitive impulse on the way of the knowledge transformation. More frequently invisible power pushes him to the area of truth, because the truth is the shortest way to the truly knowledge.

The members of "NABADI" live with this conception. The circle and the triangle are Pharaohs sacral regales. Let's have a look at Tutankhamen equipment. First of all we will notice the head-decoration of witness symbol – Cobra and scepter cross of circle-triangle, that expresses compatibility, ownership of two exceptioning each-other sizes.

Exactly this moment is knitted in micro body of "NABADI".

Something grand is always superficial. It concentrates on monument impression. When you are looking at severe ocean, your mind could not think about the destiny of helpless chip, but the members of "NABADI" must pay attention this chip, must not ignore it, its existence, because their mission is to bring this chip on sunshine, to alive it again. No other Georgian ensemble tried to look so deeper in esotery. With the help of its micro organism it is prerogative of "NABADI" to realize this mission – i.e. to "make storm in the glass".

Impossible to considerate “NABADI” and “Sukhishvili” on the same flatness, while the both of them have the similar repertoire. That is achieved in spectators by “Sukhishvili” with panorama, space and grandiosity, “NABADI” achieves congenially in less with sharpness of details, with hot temper. That’s why I let myself to say, that the actors of this little scene differ from their numerous colleagues with special mastership. Their attitudes to choreographic details are much more violent. Every member of ensemble charms spectator with these decorations, as the scientific is charmed with the brilliance of water drop under microscope.

We have several times mentioned and say again once more that stylized folk-lore theatre “NABADI” is realizing Iberikoni in itself, i.e. song-with dancing.

At first, when “thinker man” was still in wild condition, i.e. was straggling for life-saving, time by time arose in him dance-sing traditions. Ethnographers call this moment ritual as well. Still in primitive trims one can notice the passion of designate something with solemn mood. Every advanced race should pass through this stage as a rule.

In spite of the fact, that “NABADI” tightly keeps this secret in itself, it can not realize yet the whole importance of treasure it has in itself. Dancing-singing in Megrian is “Ibirike”, Iberika, Iberikan. We are Qarts, Kolkhs, Margals (people who plant a word with reed on clay plates) at the same time, i.e. these etymologies are different facets of one brilliant which lies on Gods hand, it means that Iberia, Iberika is collective of dancing-singing society according its astral meaning, but what is dancing and singing on its way? Is it possible to become the profession of society? For explaining better the visual moments of “NABADI” performance I let myself to make some esoteric comments:

“Homo Georgicus” was separated from Dmanisi archeological space two million years ago from wild condition. This anthropological model keeps middle position between African and Chinese populations.

The human can stand on foot by that time. These correct walking outcomes from sexual contact with female in standing pose, that’s why it was named “Homo Erektus”. Standing on the both feet made human modify in a very short period. His low forehead became more close to right-angle, 65-70 grades of triangle. The lungs improved, the volume of oxygen increased in aorta and from that moment on human makes unimaginable spring anthropologically – in 50 000 years becomes “Homo sapience”.

We knew from Biology that animals front gland situates in a very convenient place, in right-angle and is maximally protected from natural phenomena – wind, rain, cold, but when human starts standing on feet, prostatitis will be naked and every misfortune comes from that, although is unusually advanced in time and space. Hare an invisible hand wins, the same clan of priests and magistarts to recover them with dancing and singing, with Iberikoni, Ibiriki, because the throat, according Biology is the crown of front gland. With the help of polyphony used to take place harmonization of individuals, balancing, while with dancing, circulation – their fastening for ages. That was achieved by Jews with close marriages – Indbrindings, Georgians realized with rolling and singing. And while the complete set of these manners was transferring to generations with distant marriage, become more improved and arisen. That’s why Hegel claims that European race comes from Georgians. Neither the members of “NABADI” nor “SUKHISHVILI” need to know this, but art constructor Ms. Nino Turabelidze is very stern judge, she will make the foggy history of Qartlosians arise from distant millennial and award the meaning of memorial with the language of plastic. The main aim of this Iberikoni was accumulation of redundant oxygen in lungs.

95 per cent of our society breathes with stomach. Only 30-40 per cent of their lungs are full with oxygen, other place is full of mortal carbonic acid. The main obstacle of “Homo sapience” is lack of oxygen. Human can stand hunger during months, thirst – during dozen of days, but if we cease oxygen transferring to the body, he will die. Brain cells of the individuals who breath with full lungs, uses tree times more oxygen than an ordinary man. That’s why singers and dancers are healthy and long-living.

The theatre „Nabadi”
art instructor
Ms. **Nino Turabelidze**

Exactly these precaution miracles are served by “NABADI” perfect performance, they knew very well about that and is natural that they pay more attention to foggy mysteries of millennium, to confer mankind meaning to this harmless folk-lore performance with first glance, to obtain grand childhood mission and by mixing art and science first to instill dramaturgy into choreography.

For me, as for investigator of esoteric and aesthetic depths, is rather smiling to stage work traditions in folk-lore. Once, there was a period when choreographers with rush hats on their heads were picking tea, bunch of grapes, tangerines, were cutting firewood and so on. It is still ecstasy followed by half-wild tribes. Art is imitation according Plato, but not the whole copy of work traditions. City motifs, umbrella rolling like women from Takaratsuka, carrying provisions with vases are not modern things. Art is thinking with symbols.

Pay a tribute of respect to contemporaneity, was said above, - i.e. – dainty for quinine. I would be very pleased if the congenial icon painted on logo did not appear on stage at the end of the performance as a symbol of rising to heaven, really soul rising fireworks. Culmination loading comes on sword and felt-cloak. Felt-cloak is turned into the main hero of performance, into magic instrument, into flying carpet as well, into symbol of rising to heavens. The performance is rolling against snow-slip direction, like it is a boulder of Sisyphus that needs to roll up to the top. All these are crowned with technical abilities by connecting slides as requisites. “NABADIANS” already have esoteric blood in their veins and taciturn spectator arises, the space is not enough to continue performance, who cares about offered churchkhela or divine “Saferavi”. I observe the faces collected around. They are Americans; offspring of centuries ago thrown up Europeans, nature of toreador is enough felt in their blood: bull puffing, cock attack, that made them burn with fight willing.

Rarity is polyphony side of “NABADI” performance as well. With few lines are brought younger songs, in return for with high doze is shown prehistorically, heathenism, because the aim of performance is to show the ancient regalia! First of all “LILEO”, hymn of sun is appeared, the final is crowned with “ODOIA” – hymn of golden fleece, the exposition of performance, knot and undo a knot is built on “CHAKRULO”, “KVIRIA”, “KHASANBEGURA”, “KRIMANCHULI” and are not only successively revived our face signed with past endless fires, but the whole performance is read as an open book. . .

Aesthetic gift of Ms. Nino Turabelidze was unexpected to me, because our choreography is saturated with stamped traditions, dogmas, schematics, learnt by heart drafts and rhythmic. And here everything seen and felt thousand times was head over hills. I did not think anybody could from fragments, from some mosaic kind pictures gather monolith collected with inside grandiosity. But that has already happened in time and space – esoteric, magic, orthodox three-faced is braided in each-other and fascinated spectator bears again from the first minutes, catharsis masters his smoggy soul – the grate ablution.

Theatre space pressing, its atomic energy, spreading felt-cloak serves inculcation of this fantastic hand writing. As it seems, collective has rather far going aims. The beginning and the end of performance is full of this mood. Performance presses time after time and turns into felt-cloak man standing on foot-thumbs, the same sword, arises as a whole human icon of past and will run into zephyr as a cosmos ship.

We are children of heaven. The sun is my mother – say Georgians and accents of performance is soul touching directed to nostalgia Georgian heaven. Musical phone starts with “LILEO”, with mystery of sun beam coming from heaven, with triangle, with image of tall-slender oak, with chichilaki and man in felt-cloak standing on foot-thumbs, and by final – Svanian towels appear on screen, Caucasian mountains always covered with snow, Pyramids... Again the felt-cloak man standing on foot-thumbs, which will pierce each-other and we will get David star, that is the symbol of mankind mentality. Ours knew thousands of years ago, that honeycomb of bee, humans gene and brain neurons are regular hexagonal shaped. As it seems, “NABADIANS” did not think about that, but I am sure, that will not be difficult for graceful art constructor Ms. Nino Turabelidze to get several slides. And again Ckorum circles, round dance again, again circles with a man in felt-cloak, again circles with daggers. And again we underline impressive details, standing on foot-thumbs.

Astronomical ninety minutes are off and spectators mind runs from Rustaveli Avenue to Washington or London, to Eiffel tower or Chinese great wall to get there the tale truth as realized dream. No other collective in Georgia can realize such mystery. “NABADI”, collected like an egg, exists in the world for exactly this purpose. With the help of mutual insurance of tune, plastic and decoration is achieved unprecedented aesthetical effect, it is impossible to attribute with narrow profile, because it is of planet degree importance and with its atomic charge is sunk in mankind ideals serving for celebration of beauty and grace.

Translated by: I. Turashvili

„ბიზნისი“, №1, (4), 2007 წ.

ერთი ბელეტრისტის ტრიბუნა – გური ოტობაიას ჟურნალი.

სულმოწერილია დასაბუქდად 20. 03. 07. „საქართველოს მაცნეს“ სტამბას ჩაბარდა 23. 03. 07.

გარეკანზე გამოყენებულია ბადრი ვადაჭკორიას ფოტოებზე შექმნილი კომპოზიცია:

„ერთ შეიღ სომ მანც გაგზარდე“ და სტილიზებული ფოტოკლავორის თეატრი „ნაბადის“ ლოგო.

ჟურნალის ეგზემპლარის ღირებულება ციფრული ბუქდვის სტამბაში „ბენე“ :

ფერადისა – 67 ლარი, შავ-თეთრისა – 16. პოლიგრაფიული ვერსიის ფასი – 7 ლარი.

ტირაჟი – 500 ცალი.